UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Diplomová práce

Bc. Jan Koutník

Učitelství hudební výchovy

Bohuslav Martinů v korespondenci se Stanislavem Novákem

Olomouc 2021

Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Coufalová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne 1. 6. 2021 Bc. Jan Koutník

Děkuji Mgr. Gabriele Coufalové, Ph.D. za odborné vedení práce a konzultací, a poskytnutí podkladů a materiálů. Poděkování patří i Centru Bohuslava Martinů v Poličce, zejména doc. Mgr. MgA. Monice Holé, Ph.D. za poskytnutí korespondence a fotografií použité v této práci. Dále děkuji Mgr. Jaromírovi Synkovi, Ph.D. a Mgr. Gabriele Všetičkové, Ph.D., kteří se spolupodíleli na konzultacích k této práci. V neposlední řadě chci poděkovat rodině za podporu při studiu.

Obsah

Úvod 5

1. Stanislav Novák – životopis 7

2. Bohuslav Martinů – životopis 11

3. Korespondence Bohuslava Martinů – Stav bádání 17

4. Stanislav Novák a Bohuslav Martinů 19

5. Dopisy 22

Závěr 118

Seznam literatury 119

Webové zdroje 123

Seznam příloh 124

Přílohy 132

Anotace 280

Úvod

Tato diplomová práce s názvem *Bohuslav Martinů v korespondenci se Stanislavem Novákem* je dalším příspěvkem autora do mozaiky korespondence českého skladatele. Práce nepřímo navazuje na moji bakalářskou práci, kde jsem se taktéž věnoval korespondenci Bohuslava Martinů. Práce je tentokrát zaměřena na dopisy mezi Bohuslavem Martinů a jeho přítelem Stanislavem Novákem. Mojí motivací pokračovat v této badatelské činnosti je nejen zalíbení v díle Bohuslava Martinů, ale také víra v důležitost a smysluplnost tohoto tématu mezi badateli v oblasti hudební historie.

Práce bude mít, kromě úvodu a závěru, další 5 kapitol. Dvě z nich se budou věnovat životu Bohuslava Martinů a Stanislava Nováka, další bude zaměřena na stav bádání. Ve čtvrté kapitole si nastíníme vztah, který mezi sebou osobnosti měly, načež bude následovat stěžejní část práce, kterou je samostatná korespondence.

V úvodní kapitole se zaměřím na životopis Stanislava Nováka. Sestavení životopisu bude kompilační prací z mnoha zdrojů. Při zevrubném zkoumání osoby Stanislava Nováka jsem nezaznamenal žádný souvislý životopisný text. Výjimkou zůstává podkapitola o Stanislavu Novákovi v publikaci Františka Žídka.[1] Kapitola o životopise Stanislava Nováka bude tedy pravděpodobně kompilací různých zdrojů, popř. osobních dokumentů. V mnoha životopisných publikacích jiných hudebních osobností však Novák vystupoval jako „vedlejší postava." Životopis Bohuslava Martinů bude dalším kompilátem, zde však nejstěžejnějších publikací k životu toho českého skladatele.

Další kapitolou bude stav bádání, kde provedu sumarizaci zásadní literatury, která se korespondencí Bohuslava Martinů zabývá. Stěžejní část práce nastane právě v diplomatickém přepisu korespondence, která je datována do období 1914 – 1935. Stanislav Novák byl pro Bohuslava Martinů nejen nejlepším přítelem, ale také „spojkou" s Prahou v téměř jakémkoliv období života, až do konce druhé světové války. Za dob studií, po studiích i při pobytu Martinů v Paříži byli tito dva přátelé v korespondenčním styku. Zejména pobyt Bohuslava Martinů v zahraničí a pobyt v Poličce 1916 – 1920 byl čas, kdy Stanislav Novák podporoval svojí činností jeho zájmy. Celý fond čítá 36 dopisů,[2] lze však předpokládat, že se velká část jejich korespondence nedochovala.

[1] ŽÍDEK, František. *Čeští houslisté tří století.* Praha: Panton, 1979, 350 s.
[2] Korespondence Bohuslava Martinů adresována Stanislavu Novákovi, vlastník CBM, kopie dostupné v CBM, PBM Ksn 663-699.

Cílem této práce je zveřejnit dochovanou korespondenci Bohuslava Martinů adresovanou Stanislavu Novákovi a v komentářích vysvětlit kontext dopisů a související události, okomentovat osoby, které jsou zde zmíněny, a představit citované kompozice. Celá korespondence je do této práce přenesena pomocí diplomatického přepisu, proto aby byl jazykový projev zachován v co možná nejautentičtější podobě. Práce bude dále doplněna bohatými obrazovými přílohami. Vzhledem k pandemii coronaviru nebude pravděpodobně možné dohledat detaily v dalších archivních fondech.

1. Stanislav Novák – životopis

Stanislav Novák byl houslista, koncertní mistr České filharmonie, profesor na Pražské konzervatoři, člen slavných smyčcových ansámblů a přítel Bohuslava Martinů. Životní cesta tohoto houslového interpreta započala 13. 11. 1890 v Rychnově nad Kněžnou.[3] Byl nejstarším z pěti dětí manželského páru Ferdinanda Nováka (8. 2. 1846 – 14. 7. 1929) a Marie Sýkorové (Novákové) (18. 5. 1860 – rok úmrtí neznámý). Jeho mladšími sestrami byly Marie (1. 8. 1892 – 1955) a Karolína (18. 10. 1894 – rok úmrtí neznámý), obě se v dospělosti věnovaly vyučování hudby. Mladšími bratry byli Adolf (25. 11. 1896 – rok úmrtí neznámý) a Karel (7. 6. 1902 – 1956), který byl též členem České filharmonie.[4] Novákovi tedy byli hudební rodinou. Otec se ve Stanislavově dětství stal regenschorim ve Smiřicích, kam se pak celá rodina přestěhovala. Toto místo regenschoriho po otci později přebrala jeho dcera Marie.[5]

Své vzdělání Stanislav začal v Rychnově nad Kněžnou, ovšem kvůli stěhování do Smiřic dokončil své nižší vzdělání v Hradci Králové.[6] Poté se odebral do hlavního města studovat Pražskou konzervatoř, na kterou nastoupil v roce 1906, v témže ročníku na konzervatoř nastoupili i Bohuslav Martinů a Stanislavův pozdější spoluhráč Ladislav Černý.[7] Školu absolvoval po šesti letech pod vedením svého houslového profesora Jana Mařáka. V roce 1913 se dostal do České filharmonie jako její řadový člen, což se změnilo v roce 1917, kdy byl Novák jmenován koncertním mistrem. I přesto se ale vzdělával ve hře na housle u Karla Hoffmana, později se stal jedním z Hoffmanových prvních žáků na mistrovské škole. Mistrovskou školu Stanislav absolvoval v roce 1925, kdy na absolventském koncertě provedl některou z fantazií od Suka. Toto vystoupení bylo popsáno jako vyzrálý umělecký výkon.[8]

Stanislav Novák jezdil ve studentských letech na prázdniny k Bohuslavu Martinů do Poličky, nebo naopak Martinů do Smiřic.[9] V dospělosti pak spolu často Novák s Martinů trávili letní dovolené.

V České filharmonii platil Novák za kapacitu s vlivným slovem. Nejen, že umožnil Bohuslavu Martinů působit ve filharmonii jako pomocný houslista u 2. pultu, ale také

[3] ŽÍDEK, František. *Čeští houslisté tří století*. Praha: Panton, 1979, s. 227.
[4] PLŠEK, Milan. *Smiřice – hudebník Stanislav Novák* [online], © 2020, [cit. 24. 2. 2020], dostupné z: http://www.smirice.eu/lide/novak/stanislav.htm
[5] MIHULE, Jaroslav. *Martinů osud skladatele*. Praha: Karolinum, 2002, s. 35-37.
[6] Tamtéž.
[7] ŠMOLÍK, Jan. *Ladislav Černý*. Praha: Supraphon, 1977, s. 8-9.
[8] ŽÍDEK, František. *Čeští houslisté tří století.* Praha: Panton, 1979, s. 227-229.
[9] MIHULE, Jaroslav. *Martinů osud skladatele*. Praha: Karolinum, 2002, s. 37.

výrazně ovlivňoval výběr sbormistrů České filharmonie.[10] Novák s některými kolegy stáli za vypuzením tehdejšího letitého dirigenta Viléma Zemánka. Při přesunu mezi koncerty z Prahy do Olomouce, se Stanislav Novák s některými spoluhráči rozhodl vysednout v Pardubicích, a tím bojkotovat představení v Olomouci. Dirigent Zemánek po tomto incidentu v roce 1918 odstoupil, a na jeho místo nastoupil nový muž, Ludvík Vítězslav Čelanský, za jehož jmenování se přimlouval právě Novák.[11]

Čelanský postupně přestal být vhodným dirigentem. Přes to, že měl výraznou osobnost, nedodržoval stanovené programy, a tak mu byla ještě v témže roce vyslovena nedůvěra, kterou iniciovala skupina členů orchestru v čele s Novákem.[12] Novák a Ladislav Kabeš (violista České filharmonie) se nakonec stali propagátory Václava Talicha, který již působil ve filharmonii. Nakonec se po odvolání Čelanského stal v roce 1919 prvním dirigentem České filharmonie.[13] Novák se s Talichem nakonec stali věrnými přáteli. Byl to právě Talich, který přijal na Novákovo doporučení Martinů. Později se zpřátelili i Talich s Bohuslavem Martinů.[14]

Stanislav Novák založil z vlastní iniciativy v roce 1917 smyčcové kvarteto. Obsazení tohoto kvarteta sestávalo především z přátel Stanislava Nováka, členů České filharmonie. Druhé housle obsadil Ladislav Černý, violu Ladislav Kabeš a violoncello Václav Kefurt. Působení tohoto tělesa znamenalo interpretační kvalitu, což přimělo Martinů napsat *Kvartet es moll,* H 103. Toto kvarteto však nemělo dlouhé působení. Přestože mělo několik koncertů, vznik tělesa zdál se být unáhlený, jelikož členy potkaly nové povinnosti a podněty. Museli tedy své působení v kvartetu ukončit.[15]

Další smyčcové těleso založil Stanislav Novák ve spolupráci s holandským violoncellistou Mauritsem Frankem. Původní ideou předcházející kvartetu bylo klavírní trio dvou zakladatelů s Ervínem Schulhoffem. Těleso se však neudrželo více než rok. Po odchodu Schulhoffa a příchodu dalších 2 členů vzniklo Novák-Frankovo kvarteto.[16] Stanislav Novák byl samozřejmě primáriem a sólistou tohoto kvarteta, druhé housle obsadil Josef Štika, violistou tohoto uskupení se stal Bohumil Klabík.[17] O prvním vystoupení

[10] NEDBAL, Miloslav. *Bohuslav Martinů několik pohledů na život a dílo velkého českého skladatele našeho století.* Praha: Panton, 1965, s. 13.
[11] HOLZKNECHT, Václav: *Česká filharmonie: příběh orchestru*. Praha: SHV, 1963. Holzknecht, s. 59.
[12] Tamtéž, s. 71.
[13] TALICH, Václav, MASARYKOVÁ-POCHEOVÁ, Herberta. *Václav Talich dokument života a díla*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1967, s.38-41.
[14] PEČMAN, Rudolf. *Almanach společnosti Bohuslava Martinů*. Praha: Česká hudební společnost, 1979, s. 62.
[15] Tamtéž, s. 80.
[16] K. B. J. První vystoupení Novák-Frankova kvarteta. *Národní osvobození*, roč. 2, č. 232, 1925, s. 3.
[17] ŽÍDEK, František. *Čeští houslisté tří století*. Praha: Panton, 1979, s. 227-229.

kvarteta nejsou jednotné údaje. Některé zdroje uvádí datum 30. 10. 1925 ve Spolku pro komorní hudbu,[18] novinový zdroj však uvádí první vystoupení již na konci srpna roku 1925, po pracovním soustředění kvarteta v Plzni. První vystoupení tak mělo proběhnout v odbočce Červeného kříže v Plasech u Plzně, kde provedlo Mozartův smyčcový kvartet č. 19 C-Dur.[19] *„Nové sdružení chce se věnovati sice v první řadě propagaci moderní hudby, ale po tomto prvním vystoupení možno se stejným právem těšiti i na jeho provádění hudby klasické.“*[20] Ono nové sdružení provádělo novou hudbu, se svými interpretacemi dokonce vystoupilo i v cizině. V roce 1926 koncertovalo v Německu a Paříži, v roce 1927 ve Vídni, Německu, Francii a Švýcarsku.[21] Kvarteto provedlo několik premiér skladeb českých skladatelů, jako např.: Bohuslava Martinů[22], Hanse Krásy[23] či Ervína Schulhoffa[24] (zde jen duo Novák-Frank). Toto sdružení fungovalo do roku 1928, kdy Maurits Frank odešel z Prahy.[25]

Konec kvarteta podpořil vznik komorního dua, ve kterém se Stanislavem Novákem působil pianista a přítel Karel Šolc.[26] Toto komorní duo též provedlo několik premiér skladeb českých skladatelů, jako např. Boleslava Vomáčky[27], Jaroslava Ježka[28], Pavla Bořkovce,[29] a samozřejmě Bohuslava Martinů.[30]

Když v roce 1933 těžce onemocněl člen Českého kvarteta Josef Suk, na jeho místo se na doporučení Hoffmanna dostal Stanislav Novák. Dobu působení tohoto ansámblu však Novákův příchod neprodloužil, a o 2 měsíce později ukončil svoji činnost.[31] Nastal rok 1936, a v něm další citelná ztráta pro českou komorní hudbu. Zemřel Novákův pedagog Karel Hoffmann, za kterého Stanislav Novák nastoupil v roce 1936 do uskupení s názvem České trio. Zde působil po boku Ladislava Zelenky a Jana Heřmana. Trio působilo především ve Spolku pro komorní hudbu i v období okupace Československa a svou

[18] ČERVINKOVÁ, Blanka. *Hans Krása život a dílo skladatele*. Praha: Tempo, 2003, s. 82.
[19] K. B. J. První vystoupení Novák-Frankova kvarteta. *Národní osvobození*, roč. 2, č. 232, 1925, s. 3.
[20] Tamtéž.
[21] ŽÍDEK, František. *Čeští houslisté tří století*. Praha: Panton, 1979, s. 227-229.
[22] VRATISLAVSKÝ, Jan. *České kvarteto*. Praha: Supraphon, 1984, s. 51.
[23] ČERVINKOVÁ, Blanka. *Hans Krása život a dílo skladatele*. Praha: Tempo, 2003, s. 82.
[24] STARÁ, Věra. *Ervin Schulhoff vzpomínky, studie a dokumenty*. PRAHA: 1958, s. 87.
[25] ŽÍDEK, František. *Čeští houslisté tří století*. Praha: Panton, 1979, s. 227-229.
[26] Tamtéž.
[27] DOLEŽIL, Hubert. *Boleslav Vomáčka pohled na život a dílo*. Praha, Hudební matice Umělecké besedy, 1941, s. 38.
[28] HOLZKNECHT, Václav. *Jaroslav Ježek a Osvobozené divadlo*. Praha: SNKLHU, 1957, s. 415.
[29] Tamtéž.
[30] Tamtéž.
[31] VRATISLAVSKÝ, Jan. *České kvarteto*. Praha: Supraphon, 1984, s. 51.

činnost ukončilo až v roce 1945, kdy umírá Stanislav Novák a v září následujícího roku také Jan Heřman.[32]

Hoffmannova smrt však neznamenala ránu jen pro České kvarteto, nýbrž i pro pražskou konzervatoř, kde fungoval jako profesor hudby. I toto místo zaujal Stanislav Novák, jako následovník houslové školy Karla Hoffmanna. I zde působil až do své smrti v roce 1945.[33]

V září 1935 se Stanislav oženil s Františkou Brandlovou, která byla již rozvedená po předchozím nešťastném manželství.[34] Františka Brandlová se svým manželem byli přátelé Bohuslava Martinů. Zvali Martinů na návštěvu do Prahy či na festival do Salzburku.[35] Stanislav přijal za vlastní dvě dcery Františky. Když však nacisté obsadili Československo, byl Stanislav vyrozuměn, že nesmí pokračovat ve svém působení na konzervatoři, pokud má za manželku Židovku. Stanislav Novák nakonec nátlaku ze strany nacistů nedokázal vzdorovat a s Františkou Novákovou se rozvedl.[36] Františka Nováková byla s oběma dcerami Ruth Brandlovou (nar. 1920) a Hermínou Brandlovou (nar. 1922), dne 10. 6. 1942. deportována do koncentračního tábora v Ujazdowě, ve kterém později zahynuly.[37]

Stanislav Novák svojí osobností ovlivnil tvorbu některých hudebních skladatelů, jako například Jaroslava Ježka, se kterým odjel do Florencie na mezinárodní hudební festival, na kterém měl předvést jeho houslovou sonátu. Části obecenstva, zastávající fašistické hodnoty, se však příčil interpret a skladatel z Československa, přišli tedy toto vystoupení bojkotovat.[38]

Konce války se Stanislav nedožil, když náhle zemřel 20. 7. 1945.[39] Václav Talich v dopise bratru Stanislava Nováka píše *„...hluboce cítím ztrátu, která potkala ČF tím, že opět jeden z jejich stavitelů odešel na věčnost.“*[40] Česká komorní hudba tím přišla o dalšího skvělého interpreta, pedagoga a významnou personu smyčcové hudby.[41]

---

[32] KVĚT, Jan Miroslav. *Národní umělec Jan Zelenka a České kvarteto*. Praha: Ministerstvo informací, 1948, s. 75.
[33] ŽÍDEK, František. *Čeští houslisté tří století*. Praha: Panton, 1979, s. 227-229.
[34] MARTINŮ, Charlotte. *Můj život s Bohuslavem Martinů*. Praha: Supraphon, 1971, s. 39.
[35] viz. dopis Bohuslava Martinů adresovaný rodině do Poličky 22. 6. 1931, CBM, PBM Kr 37.
[36] MARTINŮ, Charlotte. *Můj život s Bohuslavem Martinů*. Praha: Supraphon, 1971, s. 39.
[37] Františka Nováková [online], poslední změna 2. 4. 2014, [cit. 25. 2. 2020], dostupné z: https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obet/147348-frantiska-novakova/
[38] HOLZKNECHT, Václav. *Jaroslav Ježek a Osvobozené divadlo*. Praha: SNKLHU, 1957, s. 38 a 42.
[39] ŽÍDEK, František. *Čeští houslisté tří století*. Praha: Panton, 1979, s. 229.
[40] Dopis Václava Talicha Karlu Novákovi, ze dne 25. 7. 1945, dostupný z: TALICH, Václav. *Václav Talich dokument života a díla*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1967, s. 455-456.
[41] ŽÍDEK, František. *Čeští houslisté tří století*. Praha: Panton, 1979, s. 229.

2. Bohuslav Martinů – životopis

Psal se rok 1889, když Ferdinand Martinů (15. 8. 1853 – 12. 9. 1923) nastoupil jako pověžný v chrámu sv. Jakuba v Poličce. Tehdy se i se svou rodinou oddal osamělému životu na věži. S manželkou Karolinou Martinů (rozenou Klimešovou, 17. 9. 1853 – 19. 2. 1944) a dvěma dětmi Františkem Martinů (2. 12. 1880 – 23. 9. 1958) a Marií Martinů (28. 8. 1882 – 17. 5. 1959) se tedy odebrali do poličské věže, kde se 8. 12. 1890 narodilo poslední z dětí – Bohuslav Martinů. Před narozením Bohuslava měl tento manželský pár ještě dvě děti (Antonín a Jaroslav), které však obě zemřely ihned po narození.[42]

V této věži celá rodina strávila dalších 11 let a 8 měsíců, poté přestěhovala zpět do města. Během těchto let však nastoupil Bohuslav do školy v Poličce, jeho prospěch by se dal hodnotit jako „*dobrý, i když ne vynikající.*“[43] Současně s nástupem do 1. třídy dostal Bohuslav od otce dětské housle, na které se začal ihned učit u místního učitele Josefa Černohorského. Bohuslav byl velice talentovaným žákem, což brzy vyústilo ve veřejná vystoupení v Poličce.[44] Roku 1906 se na podzim stává Bohuslav Martinů studentem pražské konzervatoře, při svém studiu byl finančně podporován svým rodným městem. Na konzervatoři byl na počátku zařazen do houslové třídy Štěpána Suchého, jehož nárokům však mladý Bohuslav nemohl vyhovět, což se podepsalo na jeho prvním vysvědčení. Martinů musel po prvním ročníku dělat opravnou zkoušku, kterou složil. Nadále však zaostával za většinou studentů, a tak byl, i kvůli změně pořádků na pražské konzervatoři, přesunut do třídy mezi nejslabší žáky.[45]

Na pražské konzervatoři však proběhlo setkání, jehož výsledkem bylo celoživotní přátelství se Stanislavem Novákem. To začalo ve 2. ročníku, poté se všem cesty rozešly, jak po studijní, tak životní stránce. Zatím co Stanislav Novák byl jedním z nejnadanějších žáků a jeho cesta vedla ke kariéře houslového virtuóza, Bohuslav konzervatoř nedostudoval, nejprve ještě přestoupil do varhanního oddělení, v roce 1910 byl oficiálně propuštěn.[46] Po odchodu z konzervatoře se Martinů pohybuje mezi Poličkou a Prahou, kde střídá všemožné podnájmy. Velké množství ze svého času v Praze prožíval právě se Stanislavem Novákem. Podle dopisu Josefu Kaňkovi[47] Martinů v Praze vyučoval soukromě

[42] MIHULE, Jaroslav. *Martinů osud skladatele*. Praha: Karolinum, 2002. s. 19-26.
[43] Mihule, 2002, s. 27; ŠAFRÁNEK, Miloš. *Bohuslav Martinů his life and works*. Praha, 1962, s. 33.
[44] Mihule, 2002, s. 26-30.
[45] Mihule, 2002, s. 32-35; dopis Josefu Kaňkovi z roku 1910 nebo 1911 (vlastník CBM, kopie dostupná v IBM, Kaň 0000-00-00d).
[46] Mihule, 2002, s. 35-37; Šafránek, 1962, s. 48.
[47] Dopis Josefu Kaňkovi z roku 1910 nebo 1911 (vlastník CBM, kopie dostupná v IBM, Kaň 0000-00-00d).

housle, čímž si vydělával na život v hlavním městě. Jeho ambice však čím dál více směřovány ke kompoziční činnosti, jak zmiňuje dále v témže dopise: „[…] *budu hledět, aby mi přijali práci k provedení* […] *práci mám již hotovou a nechám si ji prohlédnout u skladatele Suka a pak ji okamžitě zadám. Budu-li mít štěstí a podaří se mi proniknout do veřejnosti, pak by to bylo snazší dostat místo kapelníka nebo podobně*“. 11. listopadu 1911 se Martinů pokusil o složení zkoušky způsobilosti k vyučování na housle, bohužel však neúspěšně. Ani to ho ale neodradilo od života plného hudby, když se dále věnoval cvičení na housle a kompozici. V této době komponoval svá první velká díla.[48] Jednalo se o díla z roku 1912, klavírní cyklus *Loutky*, H 92, a vokální cyklus *Nipponari,* H 68.[49]

Když se v roce 1916 vydal na prázdniny do Poličky, netušil, že v Poličce stráví, zejména kvůli válce, dalších pár let. Našel si zde malý úvazek a vyučoval hře na housle v místní měšťanské škole. V letech pobytu v Poličce se stále věnoval kompozicím, vedle své první baletní kompozice *Noc*, H 89, komponoval i skladby pro své přátelé z dob studií. Pro krátce působící kvarteto Stanislava Nováka v roce 1917 napsal tzv. *nultý smyčcový kvartet*, H 103. V roce 1918, se dostává ke komponování dalšího smyčcového kvartetu, který je sice uveden jako 1., ovšem jistou zkušenost se smyčcovým kvartetem Bohuslav již měl. Jednalo se tedy o *Smyčcový kvartet č. 1*, H 117,[50] který byl ovšem premiérován až o 9 let později. Klavírní kompozici z roku 1919 *Prélude es moll*, H 121bis napsal pro přítele Karla Šolce,[51] se kterým se seznámil díky svému příteli Stanislavu Novákovi. Oběma zmíněným v témže roce dedikoval skladbu *Sonáta pro housle a klavír C-dur*, H 120. Vrcholem tohoto „poličského období“ však byla orchestrální kompozice *Česká rapsodie*, H 118, kterou však napsal již dříve, v roce 1918.[52] Ke konci svého pobytu v Poličce přišel s další výraznější skladbou *Malá taneční suita*, H 123,[53] měl potřebu se vrátit zpět do Prahy, kde však nebylo možné sehnat pracovní místo. Po prázdninách strávených v Luhačovicích mu přítel Stanislav Novák tedy domluvil místo hráče druhých houslí v České filharmonii. Toto zaměstnání mu finančně umožňovalo věnovat se kompoziční práci, např. zdlouhavému dokončování baletu *Istar*, H 130, který byl hotov v roce 1921.[54] Díky práci ve filharmonii se podíval i do mnoha zemí v zahraničí, kde se při jednom z tourneé

[48] Tamtéž, s. 47-53.
[49] HALBREICH, Harry. *Bohuslav Martinů Werkverzeichnis und Biographie***.** Schott Music, s. 392 a 483.
[50] Halbreich, 2007, s. 362.
[51] Halbreich, 2007, s. 397.
[52] Mihule, 2002, s. 62-77; Halbreich, 2007, s. 448.
[53] Halbreich, 2007, s. 250.
[54] Halbreich, 2007, s. 199.

zamiloval do Paříže. V této době vydávat svá další díla, např. *Modrá hodina,* H 131, nebo balet *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133, dokončená v roce 1922.[55]

V další sezoně se členové Českého kvarteta Josef Suk a Karel Hoffmann stali profesory na mistrovské škole pražské konzervatoře, čehož Bohuslav i s přítelem S. Novákem využili ke svému dalšímu studiu. Zatím co Novák začal studovat u Karla Hoffmana hru na housle, Martinů prohluboval své znalosti kompozice u Josefa Suka. Na podzim roku 1923 umírá otec Bohuslava Martinů. Český skladatel se pouze o pár dní později vydává na zahraniční cestu do vysněné Paříže.[56]

Právě když se Martinů dostává do Paříže, je kultura tohoto města plná hudebních „novinek" jako je tvorba Pařížské šestky nebo Igora Stravinského. Pobyt Bohuslava Martinů finančně podporovalo ministerstvo školství, jelikož se jednalo o studijní cestu, v rámci které v Paříži nastoupil studia u Alberta Roussela. V prvním roce pobytu, tedy v roce 1924, dokončil Martinů *Kvartet pro klarinet, lesní roh, violoncello a bubínek,* H 139.[57] Martinů se občas vracel zpět do Československa, kde kromě rodné Poličky pobýval i v Praze. V rozmezí let 1924 a 1925 spatřily světlo světa další velké kompozice Martinů. Mimo premiéry již déle dokončeného baletu Istar, dokončil Martinů i orchestrální skladbu *Half-Time*, H 142, či *Nonet,* H 144.[58] Na konci roku 1924 Martinů dokončil *Concertino pro violoncello*, H 143, které věnoval holandskému cellistovi Mauritsi Frankovi, příteli Martinů i Stanislava Nováka.[59]

Čas v Paříži plynul dál a s ním přicházely finanční problémy, ale i další stěžejní kompozice. S finančními problémy se Martinů potýkal v průběhu celého života, tentokrát je mírně vyřešil vyučováním hře na klavír a harmonie na soukromé škole. Po skladbě *Half–time*, H 142, přišla v roce 1926 další orchestrální kompozice *La Bagarre,* H 155.[60] Prestiž těchto kompozic nakonec Bohuslava Martinů přiměla k prvnímu experimentu s operní tvorbou. Jako premiérový operní počin Martinů zkomponoval dílo *Voják a tanečnice,* H 162,[61] které bylo protkané jazzovým a zejména swingovým zvukem. V jazzovém duchu se nesla jeho tvorba delší čas, až vytvořila jednu ze skladatelských etap v jeho životě.[62]

[55] Mihule, 2002, s. 86-95; Halbreich, 2007, s. 252.
[56] Mihule, 2002, s. 101 a 107; Šafránek, 1962, s. 91.
[57] Halbreich, 2007, s. 369.
[58] Halbreich, 2007, s. 254 a 382.
[59] Mihule, 2002, s. 110-115; Halbreich, 2007, s. 311.
[60] Halbreich, 2007, s. 255.
[61] Halbreich, 2007, s. 285.
[62] Mihule, 2002, s. 136, 139, 142.

V roce 1926 potkává v Paříži Charlottu Quennehen (21. 7. 1923 – 23. 11. 1978), svoji budoucí ženu. Další roky v Paříži byly plné kompoziční činností, Bohuslav ale udržoval vztah s domovem s občasnými cestami do Československa za rodinou a přáteli. „*Dobrou pohodu pramenící zejména z tvůrčích úspěchů kalil nejvíce hospodářský tlak krize.*“[63] Přese všechny útrapy života se však již dlouhá léta protloukal se svojí přítelkyní Charlotte, s níž se v roce 1931 oženil. Potřeba peněz pro sebe a svoji manželku byla jedním z mnoha impulzů, aby se Martinů plně ponořil do svých kompozic.[64] V roce 1933 proběhla premiéra dalšího velkého baletu *Špalíček,* H 214,[65] v rámci jejíž přípravy se Martinů vrátil na 5 měsíců do vlasti[66] Balet získal úspěch, což způsobilo ohlasy v Československu, ale i po celé Evropě. Na to se řetězila další tvorba, např. opera z roku téhož roku *Hry o Marii,* H 236.[67] Za tuto operu mu byla v roce 1935 udělena státní cena. Nejen díky tomu se Martinů otevřela možnost získat místo na pražské konzervatoři, které po dlouhém jednání obsadil jiný kandidát. Do konce roku 1935 Martinů ještě dokončil rozhlasovou operu *Veselohra na mostě,* H 247.[68]

Přesto že prestiž Bohuslava Martinů v Československu rostla. Situace však nebyla přívětivá, neboť nastupující fašismus v Evropě se nedal zastavit. Na přelomu července a srpna Martinů naposledy odjíždí z Československa, kam se již nikdy ve svém životě nepodíval.[69] Válka stále více postupovala, až vstoupila německá vojska do Paříže, což donutilo manželé Martinů uniknout z evropského kontinentu. Za pomocí přátel z Francie, USA i Švýcarska se jim povedlo uniknout do USA, cesta z Francie však byla až do vylodění strastiplná, čítala i cestu vlakem přes Španělsko a Portugalsko.[70] V USA byl již přijat jako významná osobnost, což samo o sobě ještě nemuselo znamenat úspěch. Problémem byla i jazyková bariéra. V dopise sám uvádí „*byl jsem zde přijat jako velký skladatel, to bylo opravdu překvapení, fotografovali mne ze všech stran.*“[71] Martinů americké kulturní veřejnosti představil *Concerto Grosso*, H 263, které složil ještě v Paříži v roce 1937 a se kterým měl úspěch jak v Bostonu, tak v New Yorku. Právě do New Yorku se manželé Martinů stěhují v roce 1942, v tomto roce Bohuslav pracoval na 1. symfonii. Jeho stesk po domovině se začal projevovat ve tvorbě, v tomto období zejména v drobném cyklu *Písničky*

[63] Mihule, 2002, s. 179.
[64] Mihule, 2002, s. 188-190; Šafránek, 1962, s. 129.
[65] Halbreich, 2007, s. 213.
[66] Mihule, 2002, s. 210.
[67] Halbreich, 2007, s. 153.
[68] Mihule, 2002, s. 232-238; Halbreich, 2007, s. 288.
[69] Mihule, 2002, s. 277-281.
[70] Mihule, 2002, s. 306, 317, 318.
[71] Dopis Bohuslava Martinů ze 14. 4. 1941 adresován rodině do Poličky, vlastník CBM, PBM Kr 297.

na jednu stránku, H 294. Manželka Charlotte plně podporovala Bohuslava v kompoziční činnosti, zatímco sama pracovala jako švadlena. V roce 1944 začal Martinů působit na Mannes School, kde vyučoval jeden den v týdnu.[72]

Martinů po druhé světové válce začal plánovat návrat domů, ovšem jeho příchod do rodné vlasti bylo nepřímo návazné na získání pracovního místa na pražské konzervatoři. Komunikace s konzervatoří však probíhala velmi zdlouhavě, až začal mít Bohuslav o návratu do vlasti pochyby.[73] Na jistotě mu nepřidávala ani skutečnost, že jeho přítel Václav Talich byl pronásledován kvůli údajné kolaboraci s nacisty. Matka Bohuslava Martinů zemřela v roce 1944. Jeho největší přítel Stanislav Novák byl také po smrti.[74] O prázdninách v roce 1946 si Martinů přivodil těžký úraz hlavy, když spadl z terasy na zámku v Great Barringtonu. Následky úrazu se s Martinů vlekly dlouhá léta. Charlotte Martinů musela opět přijmout v New Yorku práci v krejčovské dílně. Martinů se snažil pokračovat ve skládání, ovšem znamenalo to přemoct bolesti v uchu a paži, nebo závratě. Tento zdravotní stav mu ovšem na delší dobu neumožnil cestování na dlouhé vzdálenosti, tedy i návrat do Evropy.[75]

Z dopisu domů v červnu 1948 mluví o své další budoucnosti *„Z Prahy jsem nedostal vůbec ani řádek, zdali se mnou počítají, tak jsem přijal to místo v Princetonu, je to velká pocta, je tam také Einstein a mnoho jiných, velmi slavných profesorů.“*[76] Skladatelská činnost v tomto období byla upozaděna, především kvůli táhlé rekonvalescenci a vyučování na univerzitě v Princetonu. V roce 1951 Martinů své působení na této škole ukončil. Jeho stesk po domově stále sílil.[77]

V květnu 1952 Bohuslav Martinů se svojí manželkou odchází z USA. Původně byl jejich pobyt ve Francii plánován na jeden rok. Martinů v tomto období života byl finančně zajištěn, zejména díky financím vydělaným na Princetonské univerzitě, ale také díky stipendiu, které mu poskytla Guggenheimova nadace v New Yorku. Plán nakonec nebyl zcela dodržen, protože Martinů i s manželkou zůstali 2 roky ve francouzském Nice. Během tohoto pohybu Martinů nadále komponoval V březnu 1954 do Francie dokonce přijel Vítězslav Nezval, který ustavičně přesvědčoval Martinů k návratu do Československa. Není pochyb, že Martinů by byl vítaným ideologickým nástrojem tehdejší vlády.[78]

[72] Mihule, 2002, s. 334, 343, 346, 356.
[73] Mihule, 2002, s. 374
[74] Mihule, 2002, s. 366.
[75] Mihule, 2002, s. 384, 385, 392.
[76] Dopis Bohuslava Martinů ze 14. 4. 1941 adresován rodině do Poličky, vlastník CBM, PBM Kr 376.
[77] Mihule, 2002, s. 421 a 436.
[78] Mihule, 2002, s. 442, 449, 458, 461.

Pobyt v Nice se blížil ke konci a Martinů získal další pedagogické možnosti. Tentokrát se vrací zpět do New Yorku, ale práci nedostává na svém starém místě, nýbrž ve Filadelfii, kde učil na Curtis Institut of Music. New York byl pro Martinů příliš rušný na kompoziční práci. Martinů navíc dostal dvouleté stipendium od výše zmíněné Guggenheimově nadace, což mu opět otevíralo dveře do Evropy.[79] V říjnu 1956 začíná vyučovat na American Academy v Římě, se kterou se ihned po letních prázdninách 1957 rozloučil. Návrat do Československa považoval za ideální řešení, ovšem nebylo to kvůli politické situaci v ČSR možné. Nakonec získali manželé Martinů azyl u přátel Sacherových v Schönenbergu ve Švýcarsku, kde zůstávají až do smrti Bohuslava Martinů.[80]

Zdravotní stav Martinů se v roce 1959 náhle zhoršil, když byl hospitalizován kvůli problémům s játry, nemoc velice rychle postupovala. Po hospitalizaci se vrátil zpět na Schönenberg, kde pobýval do 8. 8., odkud byl znovu odvezen do nemocnice v Liestalu, kde po několika dnech 28. 8. 1959 v bolestech skonal.[81]

[79] Šafránek, 1962, s. 284.
[80] Tamtéž, s. 488, 495, 510.
[81] Tamtéž, s. 542-549.

3. Korespondence Bohuslava Martinů – Stav bádání

Historické bádání má mnoho složek, z nichž jedna z nejdůležitějších, je právě bádání v korespondenci. Zejména pokud předmětem bádání je významná osobnost. Nemůžeme zcela vytvořit životopisný obraz skladatele a jeho tvorby, pokud opomeneme korespondenci, ve které často nacházíme „zákulisní" informace, osobní informace, ale také okolnosti vzniku a provozování skladeb, vyjednávání pracovních míst, či každodenní strasti skladatele na jeho zahraničních působeních Jak je tedy patrné, dopisy jsou neodmyslitelnou součástí životopisných prací.

Co se týče Bohuslava Martinů, byla dosud publikována jen menší část zachované korespondence. Celkový fond čítá přes dva tisíce dopisů, z nichž 638 je korespondencí rodině do Poličky. Nejvíce dopisů je deponováno v Centru Bohuslava Martinů v Poličce, další fondy můžeme najít např. v Českém muzeu hudby, Nadaci Bohuslava Martinů, Moravském zemském muzeu a v neposlední řadě v soukromých sbírkách.[82] I díky rostoucímu zájmu o zkoumání korespondence Bohuslava Martinů vznikla v roce 2012 online databáze Institutu Bohuslava Martinů, která obsahuje nejen výše zmíněnou korespondenci, ale také katalog skladeb, fotografie a jiné prameny, ze kterých je možno čerpat informace k životu a dílu významného českého skladatele.[83]

Nepublikovaných dopisů je stále velké množství, přesto však jsou části korespondence Martinů zpracovány ve velkém množství publikací. Jednou ze zásadních monografií je *Bohuslav Marinů. Dopisy domů. Z korespondence do Poličky*, která byla vydána Išou Popelkou v roce 1996. Práce se dočkala i anglického překladu, který byl publikován v roce 2012.[84] Do výzkumu korespondence Martinů přispěl dvěma pracemi Milan Kuna, který publikoval článek Korespondence Bohuslava Martinů Václavu Talichovi 1924 – 1939.[85] Článek vyšel v časopise *Hudební věda*, ve kterém vyšel i druhý příspěvek Milana Kuny, a to opět korespondence Martinů – Talich, tentokrát však datovaná po roce 1945.[86] V tomto časopise se o pár let později objevila samostatná příloha od Kateřiny Maýrové, která pojednávala o korespondenci Bohuslava Martinů a Českou akademií věd

[82] ZOUHAR, Vít a COUFALOVÁ, Gabriela. *Milý příteli Bureši: dopisy Bohuslava Martinů Miloslavu Burešovi.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017, s. 12.
[83] Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů [online]. Dostupné z https://database.martinu.cz/.
[84] POPELKA, Iša. *Bohuslav Martinů Dopisy domů z korespondence do Poličky*. Praha: Mladá fronta, 1996. POPELKA, Iša. *Bohuslav Martinů's Letters Home. Five Decades of Correspondence with Family and Friends.* Londýn: Toccata Press, 2012.
[85] KUNA, Milan. Korespondence Bohuslava Martinů Václavu Talichovi 1924 - 1939. *Hudební věda*. 1970, č. 2, 212-247.
[86] KUNA, Milan. Korespondence Bohuslava Martinů Václavu Talichovi po roce 1945. *Hudební věda*. 1995, č. 2, s. 187-201.

a umění.[8788] Aleš Březina a Růžena Dostálová vydali publikaci, která pojednávala o korespondenci týkající se opery *Řecké pašije*, H 372.[89] Čtyři publikace zabývající se korespondencí Martinů vydal Vít Zouhar. První z publikací zpracovávala korespondenci Bohuslava Martinů a Zdeňka Zouhara.[90] Druhá publikace vyšla ve spolupráci s Gabrielou Coufalovou. Tato publikace pojednávala o korespondenci Martinů Miloslavu Burešovi.[91] Následující dvě zpracovávaly korespondenci B. Martinů s Milošem Šafránkem.[92]

V roce 2012 byla obhájena diplomová práce na téma Korespondence Bohuslava Martinů Karlu Šebánkovi.[93] V letech 2019 a 2020 vyšly další dvě publikace ve Vydavatelství Univerzity Palackého. Obě vydala autorská dvojice Jaromír Synek a Gabriela Všetičková. První publikace obsahuje dopisy rodině do Poličky do roku 1931,[94] druhá pokračovala v témže tématu, jen v dalších letech 1932 a 1933,[95] v současnosti je v tisku navazující třetí díl korespondence B. Martinů do Poličky, a to opět v kritické komentované dvojjazyčné edici. Také autor této diplomové práce se již ve své bakalářské práci věnoval tématu korespondence Bohuslava Martinů, v tomto případě byl adresátem Jaroslav Maděra.[96]

[87] MAÝROVÁ, Kateřina. Korespondence Bohuslava Martinů s Českou akademií věd a umění. *Hudební věda.* 2000, č. 1-2, samostatná příloha.
[88] SYNEK, Jaromír a VŠETIČKOVÁ, Gabriela. *Drazí: Dopisy Bohuslava Martinů rodině v Poličce do roku 1931*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019, s. 484.
[89] BŘEZINA, Aleš, DOSTÁLOVÁ, Růžena. *Řecké pašije. Osud jedné opery. Korespondence Nikose Kazantzakise s Bohuslavem Martinů.* Praha: Set Out, 2003.
[90] ZOUHAR, Vít. *Milý příteli: Dopisy Bohuslava Martinů Zdeňku Zouharovi.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2008.
[91] ZOUHAR, Vít a COUFALOVÁ, Gabriela. *Milý příteli Bureši: dopisy Bohuslava Martinů Miloslavu Burešovi.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017.
[92] ZOUHAR, Vít, COUFALOVÁ, Gabriela. *Milý Miloši: Dopisy Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi*. Olomouc: 1. vydání, 2019, 804 s.
ZOUHAR, Vít, COUFALOVÁ, Gabriela. *Dear Miloš: Bohuslav Martinů's letters to Miloš Šafránek*. Olomouc: 1. vydání, 2019, 880 s.
[93] BRÁDKOVÁ, Kateřina. *Korespondence Bohuslava Martinů Karlu Šebánkovi.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2010.
[94] SYNEK, Jaromír a VŠETIČKOVÁ, Gabriela. *Drazí: Dopisy Bohuslava Martinů rodině v Poličce do roku 1931*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019.
[95] SYNEK, Jaromír a VŠETIČKOVÁ, Gabriela. *Drazí II: Dopisy Bohuslava Martinů rodině v Poličce do roku 1932 a 1933.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020.
[96] KOUTNÍK, Jan. *Jaroslav Maděra v korespondenci s Bohuslavem Martinů*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita palackého v Olomouci, 2019.

4. Stanislav Novák a Bohuslav Martinů

Stáňa a Bohouš, jak se přátelé vzájemně nazývali, začali studovat v roce 1906 na pražské konzervatoři hru na housle. Bohouš se dostal do třídy Štěpána Suchého, Stáňa do třídy profesora Mařáka. Jejich osudové setkání přišlo ale až v roce 1908.[97] V průběhu studia na konzervatoři byli spolubydlícími na Kampě.[98] Od prvního setkání byli Stáňa s Bohoušem nejen spolubydlícími, ale i nerozlučnými přáteli. Byl to právě Novák, který s Martinů často snášel všechny nástrahy studentského života v Praze.[99] Oba však měli rozdílné postavení ve škole. Stanislav Novák, coby nejtalentovanější žák v ročníku, byl považován za velký objev, kdežto Bohuslav Martinů byl spíše postrachem konzervatoře. Tato skutečnost se pak zrcadlila v dalším studiu, kdy byl Bohuslav Martinů vyloučen pro „nenapravitelnou nedbalost." Oba však měli společnou vášeň, tou byla hudba. Bohouš miloval své kompozice, Stáňa naopak své housle.[100]

V těchto studentských letech se Stáňa a Bohouš o prázdninách navštěvovali a pobývali jeden u druhého, ať už ve Smiřicích u Nováků, či v Poličce u rodiny Martinů. Při pobytu ve Smiřicích je do trojlístku doplňoval Karel Novák, mladší bratr Stáni, kterého ale brali s sebou spíše jako jejich „žána."[101]

Když začala 1. světová válka, byl Bohuslav nucen vrátit se do rodné Poličky. Touha působit opět v Praze byla značná, ale válkou sužované město nenabízelo příliš mnoho možností k obživě. Stanislav, který v této době již působil jako koncertní mistr v České Filharmonii, se přimluvil u dirigenta a přítele Václava Talicha, aby Bohuslava zaměstnal jako pomocného houslistu u druhého pultu.[102] Tehdy se jejich život vrátil zpět do kolejí, ve kterých byl před válkou. Život připomínající spíše studentský, veselý a bez starostí, ač s určitou strastí v podobě nedostačujících financí a špatného bydlení.[103]

Po válce se otevřela možnost vycestovat do zahraničí. Této příležitosti využila i Česká filharmonie, která se chystala na turné po Anglii, Švýcarsku a Francii. I zde

[97] MIHULE, Jaroslav. *Martinů osud skladatele*. Praha: Karolinum, 2002, s. 35.
[98] UHER, Jindřich. *Ona a Martinů*. Tišnov: Sursum, 2002, s. 21.
[99] MARTINŮ, Marie. Vzpomínka. In: ZOUHAR, Zdeněk (ed.). *Bohuslav Martinů sborník vzpomínek a studie*. Brno: Krajské nakladatelství, 1957, s. 19.
[100] SÝKOROVÁ, Světlana. *Bohuslav Martinů a Stanislav Novák ve vzpomínkách Ely Švabinské*. Česká Třebová, Městské muzeum Česká Třebová, 2014, s. 9 a 11.
[101] MIHULE, Jaroslav. *Martinů osud skladatele*. Praha: Karolinum, 2002, s. 35 – 37.
[102] NEDBAL, Miloslav. *Bohuslav Martinů několik pohledů na život a dílo velkého českého skladatele našeho století.* Praha: Panton, 1965, s. 13; NOVÁK, Stanislav. O Bohuslavu Martinů. In: BARTOŠ, František (ed.). *Malá knihovna Tempa*, 2. sv. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1947, s. 11.
[103] SÝKOROVÁ, Světlana. *Bohuslav Martinů a Stanislav Novák ve vzpomínkách Ely Švabinské*. Česká Třebová, Městské muzeum Česká Třebová, 2014, s. 15.

zapůsobilo postavení Stanislava Nováka. Po jeho přímluvě byl Martinů vybrán jako člen orchestru pro tento zájezd. Zde se Bohuslav ihned zamiloval do Francie.[104] Martinů začal plánovat svůj návrat do Francie, s čímž Stanislav nesouhlasil, a snažil se mu cestu vymluvit. Novák byl vždy realistou, a proto neměl pro dobrodružství Martinů velké pochopení. Bohuslav se na popud Stanislava alespoň přihlásil na konzervatoř, do houslové třídy pod vedením Josefa Suka, kterého obdivoval.[105]

V době, kdy už Martinů pobýval v Paříži, k němu jezdil Novák na návštěvy, během nichž se společně toulali Francií.[106] Stanislav Novák se však obával o jeho zdraví, neboť pařížský pobyt jeho přítele provázel neustálý nedostatek peněz i jídla, byl však šťastný.[107] V roce 1927, kdy Martinů již žil se svojí čerstvou známostí Charlottou Quennehen, se chystal na prázdniny do Poličky. Předtím ale přijel na návštěvu Stanislav Novák. *„Byli jako dva kluci, rozuměli si beze slov, ba mohu říci, že byli jedna duše. Mnoho toho nenamluvili, ale vždy vyhledávali společnost jeden druhého.* […] *Stáňa našel ihned ke mně dobrý vztah a měla jsem v něm vždy oddaného přítele. A tak jsme odjeli všichni tři do Bretagne. Viděli jsme Brest, Mont St. Michel, St. Malo. Odtamtud jsme podnikli výlet do Peros Guirec.“*[108] O dva roky později v létě přijeli na prázdniny Novák i s Marií Martinů, sestrou Bohuslava Martinů. *„…Stáňa Novák spal u nás na pohovce. Ve svých vzpomínkách vidím Bohouše komponovat v potu tváře a v horku za Stáňova chrápání.“*[109]

Martinů se společně se svou ženou vydal v roce 1932 na dva týdny do Prahy, kde bydlel u přítele Jana Zrzavého, ale většinu času trávil se Stanislavem Novákem a dalšími přáteli z filharmonie, včetně Václava Talicha.[110] O Martinů je známo, že často vzpomínal na rodnou Vysočinu. Toužebně si ale vysnil i život na jihu Francie, kde si při výletu s Charlottou a Stanislavem v Côte d'Azur vyhlídli opuštěný selský domek. Velice se jim líbil, tak začali plánovat společné bydlení všech tří na tomto místě. Celá tato záležitost ale zůstala pouze vidinou.[111]

Při pobytech v Poličce se spolu se Stanislavem Novákem vydávali do restauračních zařízení, lesního divadla v Poličce, nebo se procházeli po lesích a pekli si brambory na ohni.

[104] UHER, Jindřich. *Ona a Martinů*. Tišnov: Sursum, 2002, s. 21.
[105] SÝKOROVÁ, Světlana. *Bohuslav Martinů a Stanislav Novák ve vzpomínkách Ely Švabinské*. Česká Třebová, Městské muzeum Česká Třebová, 2014, s. 19-20.
[106] MARTINŮ, Marie. Vzpomínka. In: ZOUHAR, Zdeněk (ed.). *Bohuslav Martinů sborník vzpomínek a studie*. Brno: Krajské nakladatelství, 1957, s. 19.
[107] NOVÁK, Stanislav. O Bohuslavu Martinů. In: BARTOŠ, František (ed.). *Malá knihovna Tempa*, 2. sv. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1947, s. 14.
[108] MARTINŮ, Charlotte. *Můj život s Bohuslavem Martinů*. Praha: Supraphon, 1971, s. 15.
[109] Tamtéž, s. 21-24.
[110] Tamtéž, s. 25.
[111] Tamtéž, s. 27-28.

Do války byli oba přátelé stále v kontaktu, často se navštěvovali v Čechách i ve Francii.[112] V roce 1936 Bohuslav s manželkou a bratry Novákovými odcestovali na dovolenou do Salcburku. V březnu 1938 se Martinů i se ženou vydal do Prahy na premiéru opery *Julietta,* H 253. Po premiéře se manželé Martinů se Stanislavem Novákem, Václavem Talichem a dalšími umělci vydali do Národní kavárny, kde slavili velký úspěch premiéry. V té době manželé Martinů přebývali u manželů Novákových. Toto setkání však bylo pro oba manželské páry setkáním posledním. V létě se ještě Martinů vypravil do Poličky, kvůli nemoci své matky a sestry. Zde ho po celý jeho pobyt doprovázel Stanislav Novák. Později tohoto roku se Martinů vydal do Prahy na sokolský slet, kde byl ubytován u Novákových.[113] V červenci společně Bohouš a Stáňa bydleli ve vilce u Kaprálových na Třech Studních.[114] Toto již bylo skutečně posledním setkáním těchto dvou přátel, které navždy rozdělila 2. světová válka.[115]

„Počátkem května jsme prožili nezapomenutelné dny ukončení války a nacistické hrůzy. Poslali jsme ihned telegram Stáňovi Novákovi a obdrželi od něho odpověď. Žel, byl to Stáňův první a poslední poválečný pozdrav. Zemřel brzy nato dne 20. července 1945. Naše bolest byla hluboká, Bohušova radost ze shledání s Evropou se zkazila.“[116]

Vztah Bohuslava Martinů ke Stanislavu Novákovi byl podle dostupných informací největším přátelstvím pro českého skladatele. Pro úplné doplnění jejich vztahu se v následující kapitole zaměřím na korespondenci, ze které se bohužel dochovala pouze korespondence psaná rukou Martinů.

[112] Tamtéž, s. 29.
[113] MARTINŮ, Charlotte. *Můj život s Bohuslavem Martinů*. Praha: Supraphon, 1971, s. 45-46.
[114] UHER, Jindřich. Ona a Martinů. Tišnov: Sursum, 2002, s. 199.
[115] MARTINŮ, Charlotte. *Můj život s Bohuslavem Martinů*. Praha: Supraphon, 1971, s. 46.
[116] Tamtéž, s. 67.

5. Dopisy

Ksn 663[117]

Milý Pří Tely![118]

Za prvé jsi obrovský lotr, to už Ti ostatně nemusím ani říkat, to víš sám, ale kolosalní lotr jsi, ten na levici, za druhé jsi naprostý analfabetista který neumí ani psát, za třetí jsi ten co stál při jesličkách a který se ten v nebi společně s lulíkem[119] pase a to je mezek. A to jsi právě TY. Podléháš příliš cízím vlivům a sotva jsem Tě na okamžik pustil ze zřetele, už děláš skopičiny. Kams to dal rozum, takový inteligentní mladý můž, člověk, uvědomělec, trochu agrární, trochu sociál a trochu klerikál a volný mislytel a on je při tom všem tak drzýej, že člověk na tím zapomíná myslet. Moderní čék! Ale počkej, to máš skováno jako ve Svatovácl. záložně. Nešťastníku, k diť já se takhle do Prahy ani nedostanu poněvadž umřu otravou a ten na kterého jsem čekal jako na visvobodí tele ten musí hrát teď varhany. Prosím Tě vyhoď je do povětří (totiž varhany) a přijed (totiž Ty!) Přijeď vlakem, byciklem, parníkem, aeroplanem, automobilem a nebo přijď pěšky ale přijď. Přijď alespoň na ty dva dny, já už Tě tady zdržím. Ó přiť! Ó přiť! Ó příťť! Všecko to tu po tobě olá! (Teď bych mohl (usost???) šikovný rým.) Za prvé můj život, který je otraven teď už v 79%. Dále naše kordová záležiťosť je ve velice mizerném osvětlení a nevím co si s tím mám počít a taky se nenamáhám poněvadž to je na mě i moje poměry mnoho práce. Dále nic nespomohlo, že jsem vypujčil obratně z knihovny „Žáka“ a dále „Paříž“ a dále „Nanu“ a mnoho jiných knih postrádajících naprosto zajímavosti. Dále nebylo nic platno, že jsem se učil jednou na kole, při kterežto příležitosti jsem pochroumal život svůj a život několika neštástníku, respektive hus, kachen jednoho přítele, kuřata, psa a sestru. To všecko je nadarmo. Řekni mi jestli Ti mizero nedělá svědomí výčitky. Nedělá? Ty seš už moc otrhlý viď? Já tady se užírám muky, co se děje a o si ani nevzpomene, že žije na kouli země jeden smrtelný jinoch, který na něj pořád ----- nemyslí, jehož jednání všecko jenom k jeho (totiž Tvému) dobru – nesměřuje, a který ho (totiž Tebéééé!) myluje. Uch! Uch! Světe! Uch! To je ta Vděčnost! Lépe by Ti by bylo kdyby Ti na hrdlo uvázán byl žernov osličí[120] a Ty byl i s tím žernovem uvrcen do temnosti vodové, kde je pláč, brekot, a skřípání zubu a žáby.

[117] Dopis je rukopis černým perem.
[118] Jak už napovídá i samotné oslovení, které Martinů použil, je celý tento dopis rozverným sledem vtipů, narážek, jazykových hříček, přesmyček a záměrných pravopisných chyb.
[119] "*Slovo bulík definuje Slovník spisovného jazyka českého jako 1. mladý vůl, volek; 2. hlupák. Spojení věšet někomu bulíky na nos by tedy bylo volně možné přeložit dělat z někoho vola."* (viz. *Jazyková poradna* [online], [cit. 13. 5. 2021], dostupné z: https://ujc.avcr.cz/jazykova-poradna/dotazy/0063.html).
[120] Pravděpodobně narážka na citát z bible Matouš 18,6.

(A ouhoři.) Tohle si ale odpikáš! Kdybych Tě měl při ruce, tak nešetřil oslňujícími titulami ale nevím, může být že nějaké nepovolané ruce a oči zasáhnou v tento list a já Tě nechci kompromitírovat. Tedy dej pozor co Ti zde píšu. Psaní tohle obdržíš v pondělí v 11 hodin dopoledne. Okamžitě se odebeř kam chceš a vrať se jenom s kolem č bicyklem v ruce (popř. s rukoch). V Úterý ráno se ráno asi tak v 7 hodin se rozluč s rodinou, sedři na sedátko, co je vzadu u kola, uchop řídítka jednou rukou, druhou pak si zacpi obě uši abys neslyšel ten nářek (!!??!!) opuštěných a zařiď svůj směr k Hradci Král.. Jakmile jsi tam, máš vyhráno. Dej pozor na kolo ať si na něm něco neuděláš. V Pardubicích si odpočni a v poledne jsi u nás. A kdybys měl přijet jen na půl dne, a nebo jen na půl hodiny, tak přijeď. Ta akademie, to jsou hadroviny, to počká. Hlavní věc jsem „Já“. A proto nemeškej, Vyspi se na dobře už dnes jdi spát. Ale přijeť. Taky naše bitové záležitosti musíš urovnat (???) poněvadž žijeme v době, kdy zlé a škodlivé moci vystoupily z vnitra na vrch, totiž země a tak dále a hrozí rozbořiti všechny úmysly a rozpočty a tak dále a proto je nutno abys ty svoji přítomností tyto zlé moci řádně rozdráždil načež já to pak uklidním. Přyjeď! To co Ti píše Mařka[121] to je báseň tak se nelekni, upozorňuji Tě předem. Srdečně teda zdravím nejdřív ovšem Tebe, ty ---------- můj poKlade ze slonových kostí, Potom si vyprošuji jeden srdcovitý pozdrav za Tvé vlastnoruční slečny sestry a ať na Tě svým vlivem (a to je eště nejlepší prostředek) učinkují abys přijel. Přijmeme Tě se zavřenou náručí. Náš pes se na Tě už tak těší, poněvadž jsem mu Tě vylíčil jako bejval. inteligenta, teď chudák nechce nic žrát. Proto voláme všichni z plna hrdla (dovedeš si představit ten ramus.) ~~XXX~~ Zde mi poprve spadlo péro V úterý Tě očekáme! Čert vem všechny akademie! ~~XXX~~ Zde mi podruhé spadlo péro! Do povětří s varhanama! Dynamit! Hurá! Úterý! Bycikl! Polička! Příkop – noha,- řídítka,-angl. flastr_Neue Freue Prese!???) Hura! Ať žije česká omladina! Huráááá! Zde pokřik dostupuje vrchole a padá na nás se stropu omítka a jedno okno je zničeno, všechny obrazy na zemi a náš pes se zavrtal 30 metrů pod zem a tam se zemským horkem nadobro upekl. Budeme ho v úterý mít k obědu proto volám: Přijeď v úterý! Umdlévám XXX[122] Zde mi potřetí upadlo pero“] Samieli! Pomoz! Dovoluji si též vyprositi láskavě jeden pozdrav na po rodiče aby Tě v milosti k nám propustili. Jak ale v úterý nepřijedeš tak se ke mně nehlas. Zde mi upadlo po čtvrté péro a rozlil jsem inkoust po stole a museli mne odnest na lože poněvadž jsem ztrácel vědomí přílišným napnutím všech tělesných a duševních sil. Třesoucí se rukou

[121] Marie Martinů (1882 – 1959), sestra Bohuslava Martinů (Mihule, 2002, s. 18).
[122] Na tomto místě se nachází inkoustová kaňka.

Ti sděluju že to odstnůnu a upozorňuji Tě abys přijel v úterý. Posledním napnutím sil podepisuji své slavné méno[123]

Bohuslav Martinů XXX[124] a vypouštím ducha.

[125]P. T. Psaní toto, které v sobotu píšem, v neděli na poštu dáme, by Jste jej v pondělí obdržel, v úterý saky své spakoval a do Poličky přijel – by Jste ve středu, zde se již procházel, ve čtvrtek, v pátek a v sobotu zase i v okolí naše zacházel. ----------

Pane Novák, hleďte přijet aspoň na tři dny, když by to nešlo déle ---- bude tu nyní veselo, – tak přijeďte určitě!!!!!!!!!!

Srdečně Vás zdraví M.M.

[123] Poslední dvě věty jsou záměrně psány roztřeseným rukopisem.
[124] Na tomto místě se nachází inkoustová kaňka.
[125] Připsáno rukou Marie Martinů.

Ksn 664[126]

1914 čc.[127]

[perem] Milý Stáňo!

Odepisuji teprve teď, včera jsem přijel z Vídně.[128] Čekal jsem pořád že budeš psát co je a když ani řádek tak jsem zahnul na rychlík a jel jsem a měl jsem se „fein." Co se týče té Sázavy, to je ovšem ouraz teďka nemám už ani vindry ale pojedeš-li, tak musíš jet stejně přes Pcholičku tak mi ještě napiš co je snad bych ještě něco sehnal na cestu Co se týče té fisharmonie[129] udělal jsi dobře že s to přijal alespoň užijem ještě rok ale ty hodiny mi napiš které budu mít to víš že musím klást oučty doma. Když pojedeš letos do Prahy já se zdržím ještě doma. Ostatně přijeď k nám a nebo napiš co a jak. Byt si vezmeme společně to bude nóbl. Těším se moc na to. Se Schikem jsem mluvil. V Opeře jsem viděl Rienzi, Excelsiór a Figarko[130] ale ta je v Národním[131] lepší to víš Ungrová Pollert;[132] známá dvojice. Tak mi piš jestli přijedeš a kdy, abych to věděl ale ne až za měsíc. Mám z toho radost, že budeme zase pohromadě a že poměry budou snesitelné, mě už to moc otravovalo. Napiš mi brzo co a jak a přijeď.

Prozatím čekám na dopis.

Bohouš.

[126] Dopis je rukopis černým perem.
[127] Připsáno tužkou.
[128] Bohuslav Martinů se v létě 1914 vydal na krátký výlet do Vídně (Mihule, 2002, s. 58).
[129] Stanislav Novák se v roce 1913 dostal, coby nadějný a talentovaný houslista, do České filharmonie (Žídek, 1979, s. 227).
[130] Martinů zde pravděpodobně vzpomíná představení, která shlédl ve Vídni – tedy operu *Rienzi, poslední tribun* od Richarda Wagnera, balet *Excelsior* od Romualda Marenca, který byl ve Vídeňské opeře v repertoáru od roku 1888 do 1914 a zaznamenal celkem 329 repríz, a operu *Figarova svatba* od W. A. Mozarta (Craine a Mackrell, 2010, heslo: Excelsior).
[131] Národní divadlo v Praze, v níže zmíněném obsazení se opera Figarova svatba hrála od 10. 5. 1912 do 4. 11. 1914 (*Figarova svatba* [online], [cit. 23. 5. 2021], © 2020, dostupné z: http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/2502).
[132] Kamila Ungrová (1887 – 1972) a Emil Pollert (1777 – 1935), operní pěvci, jež patřili k vrcholným představitelům éry Národního divadla pod vedením Kovařovice (Černušák a spol., 1965, s. 340 a 814; Mihule, 2002, s. 58).

Ksn 665[133]

Byl bych Ti aspoň měl napsat že budu mít boty vycpané zaječí (kůžičkou???) uvnitř[134]

Milý Stáňo!

Oznamuji Ti:

1) Do Prahy přijedeme[135] : asi v polovici měsíce t.j. ode dneška asi za 14 dní. t. j. okolo xxx[136]15. tohoto měsíce tohoto roku století 21. za panování císaře F. Josefa I.[137] v Rakousku[138]

Třikrát. Nazdar!

2.) Oznamím Ti náš příjezd zřetelněji a Ty přijdeš nám na dráhu naproti a odneseš naše zavazadla.

3.) Sežeň někde budešli moci dohromady nějaký kvartet ale ne Klečku[139] – Taraba[140] – a ten seryosní čzelista. něco slušnějšího, já sem s pomocí boží dopsal II. větu[141] (celou) tak bych jy rád slišel.

4.) Brečel jsem radostí když zrak můj spatřil v novinách že paní Drill-Origheová[142] (?) se uvolila zpívati v tomto roce asi 20 her pohostinutýc

[133] Dopis je rukopis černým perem. V levém horním rohu 1. strany dopisu zelenou propiskou pravděpodobně cizí rukou připsáno *„1915?“*.
[134] Dopsáno tužkou do záhlaví dopisu.
[135] Pravděpodobně Bohuslav Martinů se sestrou Marií Martinů (1882 – 1959) (Mihule, 2002, s. 18).
[136] Skupina několika teček.
[137] František Josef I. (1830 – 1916), z rodu Habsburků, rakouskouherský panovník (1848 – 1916) (Urban, 1991, s. 14, 36, 288).
[138] Zde zápis dvou taktů z Císařské hymny, jejíž hudbu složil Joseph Haydn. Stejná melodie, ale s odlišným textem je dnes státní hymnou Německé spolkové republiky.
[139] Nepodařilo se dohledat.
[140] Pravděpodobně Bohuslav Taraba (1894 – 1978), český hudební skladatel a vydavatel (Černušák a spol., 1965, s. 754) (datum úmrtí z: Bohuslav Taraba [online], [cit. 16. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/1502).
[141] Není patrné, kterou kompozici má skladatel na mysli, mohlo by se jednat o *Smyčcový kvartet*, H 60, z roku 1912, z něhož se dochoval pouze osmi stránkový fragment, který je deponován v CBM v Poličce (Halbreich, 2007, s. 360).
[142] Zde je myšlena Theo Drill-Oridge (1876 – 1963), německá operní pěvkyně (Theo Drill-Oridge [online], [cit. 14. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/1543). Této pěvkyni Martinů věnoval cyklus sedmi písní s orchestrem *Nipponari*, H 68 (Halbreich, 2007, s. 483). Drill-Oridge hostovala v tomto období v Národním divadle, v letech 1911 a 1912 měla role v těchto operních představeních: role Selicy v opeře *Afričanka* od G. Meyerbeera, Amneris v opeře *Aida* od G. Verdiho, Ortruda v opeře *Lohengrin* a Venuše v opeře *Tannhäuser a zápas pěvců na Wartburce* od Richarda Wagnera, Orfeus v opeře *Orfeus a Eurydika* od Ch. W. Glucka a Azucena v opeře *Troubadour* od G. Verdiho (Seznam představení (Theo Drill-Orridgeová) [online], [cit. 12. 5. 2021], © 2020, dostupné z: http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/7242/seznam-predstaveni).

Brečel jsem jako malo děcko, nemluvně)

5.) Nepíšeš, a jsi za to neřád, lump a ůl.

6.) Proto že nepíšeš, tak jsi taký[143] jedno atracený třevo.

7.) Nezapomeň mi přinésti opis mé slavné romance[144] věnované Honzovi Voknerovümu[145] a mimo toho –

8.) za osmé pozdravuj všecký své příbuzné (a Mařku[146] taky) a potom Boba[147] (lidi kteří mají 200.000.000K se musí pozdravovat!) a taky jejího bratra a jestli má ještě menší sestru tak tu taky a jestli pak se hodně koupáš?

9.) Napiš jseš-li už vůbec v Praze (jakmile píšu Praha tak udělám vždycky kaňku – zvláštní.)

10.) Taraba ------ ---------- ---------- ----------[148] nepřijel eště.

On je asi uražen (on se rve s celou společnosti a on baví celou hospodu:

11.) Klečkovi jsem nepsal já mu to řeknu útně (on mně asi taky)

12.) Vůbec jsem nikomu nepsal jenom Tobě poněvadž jsi můj přítel! (Tak)

13.) Sotva jsi odejel začalo sluníčko tak pražit že bych z toho byl zblbnul. Buď rád že jsi odjel ty jsi náchylný k tomu, mohlo by ti to škodit v životě.[149]

14.) Jak nedopadly podobenky. Musím Ti sdělit že : i-á jsem se dal fotografovat.

15.) Až přijedeš do Prahy pozdravuj všechny (strejce na Vinohradech taky on bude mít radost) ode mne.

16.) Martinů-všecko!

HouslehrajícíMartinů.[150]

---

[143] Špatně čitelné.
[144] Zde je myšlena *Romance*, H 12, dokončena ve Smiřicích (bydliště Stanislava Nováka) v roce 1910 (Halbreich, 2007, s. 330).
[145] Martinů *Romance*, H 12, z roku 1910 byla věnována Josefě Vognerové, pouze tento dopisy Stanislavu Novákovi zmiňuje možného jiného dedikanta, tedy pravděpodobně Jana Voknera (Halbreich, 2007, s. 330).
[146] Zde je pravděpodobně myšlena sestra Stanislava Nováka Marie (1892 – 1955) (Smiřice - hudebník Stanislav Novák [online], [cit. 16. 3. 2021], dostupné z: http://www.smirice.eu/lide/novak/stanislav.htm).
[147] Lze se pouze domnívat, že má zde Martinů na mysli výše zmíněného Bohuslava Tarabu.
[148] Tento řádek větším písmem než zbytek dopisu.
[149] O několik let později zmiňuje Martinů v dopise do Poličky, že Stanislav Novák se při pobytu ve Francii spálil a je *„červený jak rak.“* Můžeme tedy předpokládat, že Novák mohl mít zdravotní problémy při pobytu na slunci (srov. CBM, PBM Kr 13; Všetičková a Synek, 2019, s. 56).
[150] V levém dolním rohu dopisu Martinů autoportrétní kresba, jak hraje na housle.

Martinůnaklavírcvičíčí.[151]

[152]

Martinůbásněpíšící[153]

Martinůjakodirigent[154]

Martinůkomponinující[155]

J Eeštěmartinůkomponující- (Skiza nedoučená)[156]

Martinůnakoleneumějícíjezdící[157]

Martinůnavarhanyhrajícíapedalyšlapající[158]

Martinůposlouchající[159]

Martinůopravdovémupřítelipíšící[160]

17.) Ty jsi se myslímže chtěl podívat na Sázavu odlož to a podívali bychom se do Želiva asi na 2 dny výlet třeba na kole. Si o tom promluvíme.

18.) ~~θ~~

19.) ~~θ~~ (~~θ~~Znamená, že to nic neznamená)

20.) Marně napínám hlavu abych mne něco napadlo ----- Nic ---- nic!

Proto si to vezmi k srdci, co jsem Ti tuto na psal a přiď na nádraží, kdy to Ti ještě napíšu (strašně se pletu nejsem zvykly tak dlouho psat ve spisovné mluvě) a pošli ten poklad z koupadla, pozdravuj Boba (200.000.0000K) a Honzu[161] (moje slavné romance) a vylez na střechu a promluv tam za mne vzletný proslov rovinám smiřickým[162] s nějakým dramatickým vyvrcholením.

---

[151] V pravém dolním rohu dopis Martinů autoportrétní kresba, jak hraje na klavír.
[152] Následující strana obsahuje pouze autoportétní kresby skladatele v různých situací, u každé z kreseb je popiska.
[153] V levém horním rohu dopisu kresba osoby píšící na papír.
[154] V pravém horním rohu dopisu kresba dirigenta na stupínku, pod ním hráči orchestru.
[155] Ve střední části dopisu nalevo kresba osoby plačící při psaní.
[156] Ve střední části dopisu napravo nedokončená kresba skladatele.
[157] Ve střední části dopisu nalevo kresba Martinů na kole.
[158] V dolním levém rohu kresba Martinů hrajícího na varhany.
[159] V dolní části uprostřed kresba profilu skladatele.
[160] V pravém dolním rohu osoba s vykulenýma očima, pravděpodobně si trhající vlasy. Pod touto kresbou dvě přeškrtané nečitelné kresby.
[161] Opět myšlen Jan Vogner.
[162] Jedná se samozřejmě o vtip, ovšem je zde myšleno město Smiřice, které bylo bydlištěm Stanislava Nováka.

Nazdar.

Tvůj

Martinůnaslunciodpočívající..[163]

[163] Kresba slunce s paprsky a v nich Martinů snad letící s roztaženýma rukama.

Ksn 666[164]

[165]J. Vierll

Dejvice

Husova 326

Milý Stáňo!

Psaní jsem dostal lístek z Dejvic. Co prosím Tě děláš že's tam ještě nebyl na té hodině Děvče mi píše že tam nikdo nechodí a abych ji někoho poslal chci-li ji mít zase po prázdninách. Psal jsem ji že tam přijdeš ve čtvrtek nebo v pátek tak tam dojdi a omluv se a nemášli čas tak tam někoho pošli. Vždyť to přece není od Tebe žádná oběť a když ty hodiny nechceš tak to někomu dej, nejsme už přece žádný kluci abychom takhle blbnuli. Pro mě je to k vzteku psát takovéhle dopisy o kterých Ty napíšeš že jsou sprosté ale co mám dělat.[166] Kdybych věděl nějaké adresy tak bych si dopsal jinám ale nevím nikoho tak to musíš zařídit sám, ostatně svojí vinou. Mě to přece je strašně hloupé když někomu něco slíbím a oni pak čekají dva měsíce a žádný se tam neukáže. Jsou to ještě slušní lidé každý druhý by se mnou už ani nemluvil a není mí to taky zrovna jedno přijdu-li o dvě hodiny. Tak doufám že budeš tak slušný a nenecháš to plavat. Byl by stačil korespondenční lístek s omluvou nechtěl-li's tam chodit nebo nemášli čas a o výmluvu přece není u Tebe nouze. Čekám teď na poštu přijdou-li noty. Zadám ty věci[167] Gzovské[168] letos do filharmonie.[169] Ty asi s doktorem nemluvíš protoze asi na to nemyslím ale mohl bys říci Rybářovi[170] aby s doktorem o tom promluvil, zkrátka aby si toho všimli, beztoho by jinač na to nepodívali. S Rybářem můžeš přece mluvit každý den a dá se s ním mluvit on beztoho také prohlíží došle věci. Byl bych rád kdybych to tam dostal a nejsou to žádné exponované věci naopak velmi lehké, krátké aparát je malý zkrátka nedělají velké nároky. Tak se o tom Rybářovi

[164] Dopis je rukopis černým perem.
[165] Špatně čitelné.
[166] Pravděpodobně se jedná o vyučovací hodiny, které Martinů převedl na Stanislava Nováka, který na ně evidentně neměl čas.
[167] Pravděpodobně má na mysli balet *Tance se závoji*, H 93, který skladatel dokončil v roce 1914, skladba je dedikována Olze Gzovské a dnes je ztracena (Halbreich, 2007, s. 197).
[168] Myšlena Olga Gzovská (1889 – 1962), ruská herečka a tanečnice, která s přestávkami působila v Národním divadle v Praze v letech 1901–1923, (srov. on-line archiv ND v Praze, dostupné z http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/5137).
[169] Zde je myšlena Česká filharmonie.
[170] Petr Rybář (1913 – 2002), houslista českého původu (Černušák a spol. 1965, s. 451; Petr Rybář [online], [cit. 15. 5. 2021], © 2012-2021, dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/5487).

zmiň a napiš mi co říkal. Udělal jsem k tomu ještě jednu věc k Böcklinově Ville na moři[171], slušná. Letos bych to tam snad mohl dostat a ostatně uvidíme co řekne Rybář ale mluv s ním o tom ne aby to dopadlo jako s hodinou v Dejvicích. a tam dojdi ve čtvrek n. v pátek máš to 2 hodiny a nenadřeš se tam vůbec a nechcešli je tak tam někoho pošli jiného ať o ně nepřijdu a měl by ses snažit abych nemusel o všechno takhle domlouvat vždyť je to vlastně ve Tvůj prospěch. Co je s Krkonošema? Nezapomněl jsi na to? Dlouhý[172] mi psal[173] o legitimaci do knihovny, kdybys ho někde potkal tak mu ji dej, není to jeho, ostatně mu píši abysi ji u Tebe vzal. Také si mi nepsal jeli ta adresa na Jermářě[174] správná. a co dělá Honza? Franta[175] je dosud doma. Právě jsem dostal lístek. tak to už je asi v tahu zeptej se Šolce[176] není-li to náhodou u něho on měl něco vypůjčené. To je smůla s těma notama to je už podruhé Já bych ho ještě napsal ale jsem na to moc líný a taky už není čas, tak mi pošli ty noty a knihy nezapomeň na Kierkegarda[177] a pošli si prachy na tyto Niemojewskiho[178,179]. Do těch Dejvic dojdi ať je to v pořádku a piš co děláte kdo vlastně hraje teď ve F.[180181]

Boh.

[171] Jedná se skladbu *Balada (Vila na moři)*, H 97, z roku 1915 podle stejnojmenného obrazu Arnolda Böcklina (Halbreich, 2007, s. 250).
[172] S Ladislavem Dlouhým udržuje Martinů kontakt, o čemž svědčí také dochovaná korespondence. V CBM je deponováno celkem 11 dopisů, pohlednic a korespondenčních lístků (CBM, PBM Ko 1200–1210), další dopis a pohlednici taktéž adresované Ladislavu Dlouhému pak lze dohledat v IBM (Dlo 1915-05-16 a Dlo 1917-04-26).
[173] Legitimace do knihovny pro Ladislava Dlouhého byla zmíněna i v dopise ze dne 16. 5. 1915, v němž Martinů Dlouhého odkazuje právě na Nováka (srov. IBM, Dlo 1915-05-16).
[174] Špatně čitelné. Snad mohl mít na mysli skladatele Vítězslava Jermáře (1894 – 1952), žáka V. Nováka a J. B. Foerstra (Černušák a spol., 1963, s. 595).
[175] Nejspíše myšlen František Martinů (1880 – 1958), starší bratr Bohuslava Martinů (Mihule, 2002, s. 19).
[176] Karel Šolc (1893 – 1985), český klavírista, přítel Bohuslava Martinů (Mihule 2002, s. 64), který později utvořil se Stanislavem Novákem komorní duo (Žídek, 1979, s. 228).
[177] Zde je myšlena nějaká kniha od Sörena Kierkegaarda (1813 – 1855), dánského filosofa (Störig, 1991, 374-379).
[178] Je zde myšlen polský spisovatel Andrzej Niemojewski (1864 – 1921) (Štěpán, 2000, s. 352).
[179] Špatně čitelné.
[180] Je zde pravděpodobně myšlena Česká filharmonie.
[181] Špatně čitelné.

Ksn 667[182]

Milý Stáno!

Tvůj lístek jsem sice dostal ale moudrý jsem z něho nebyl protože jsi nenapsal datum. Byl bych velmi rád do Pardubic přijel ale nevěděl jsem kdy tam jste a v novinách nic není[183]. Taky nevím co budeš dělat zda-li zůstaneš v Praze nějaký čas a zda-li tam budou ti druzí z kvartetta[184] také, tak bych Vám snad mohl ty party z 2. věty[185] poslat. Jestli o něm jedeš domu tak by to nebylo nic platné. Tak mi napiš co stím mám dělat. Lituji moc že jsem do těch Pardubic nemohl rád bych to slyšel. 3. větu[186] teď dělat nebudu až o prázdninách dám si s ní velkou práci a na to teď nemám čas.[187] Možná že bych se podíval ještě do Prahy[188] napiš mi tedy co jestli tam zůstaneš a jak dlouho a napiš vůbec jak to s tím kvartetem bude? Dlouhý[189] mi psal dělá nějaký rukopisný večer tak mě žádal o nějaké věci, tak jsem tam něco poslal. Z divadla nemám dosud nic. Jestli pak jsi odnesl toho Vidora[190] do Uměl. Besedy? Co je s 1. větou?[191] Hráli jste ji na tourneé? Taky ji musím opravit ale také nevím kdy musíš mi ji někdy poslat ale (rekomando) protože nemám opis. Můžeš-li mi vypůjčit toho Schmitte? (Od Štěpána?[192]) Napiš mi tedy mám-li poslat ty partesy a pak mi musíš napsat jak to zní. Co je se Zdenkou Holubovou?[193] Nemám její adresu a psal ji do školy 2x

[182] Dopis je rukopis černým perem.
[183] Stanislav Novák s největší pravděpodobností zval Martinů na koncert v Pardubicích, opomněl však uvést datum konání.
[184] Zde není jasné, zda Martinů myslí v předchozí korespondenci jmenované hudebníky (srov. dopis CBM, PBM Ksn 665) nebo již hudebníky, z nichž Stanislav Novák v roce v roce 1917 založil nové kvarteto, jehož členy byli Ladislav Černý (2. housle), Ladislav Kabeš (viola) a Václav Kefurt (violoncello) (PEČMAN, 1979, s. 80).
[185] Pravděpodobně má na mysli 2. větu *Largo religioso* ze *Smyčcového kvartetu Es Dur*, H 103, který skladatel dokončil na začátku roku 1917 (Halbreich, 2007, s. 361).
[186] Pravděpodobně má na mysli 3. větu *Largo – Allegro – Largo – Maestoso* z výše zmíněného *Smyčcového kvartetu Es Dur,* H 103 (Halbreich, 2007*,* 361).
[187] Kvartet byl ale podle Harryho Halbreicha dokončen již na začátku 1917 (Halbreich, 2007, s. 361).
[188] Martinů v této době pobýval v Poličce, kde vyučoval hru na housle (Mihule, 2002, s. 61-77).
[189] S Ladislavem Dlouhým udržuje Martinů kontakt, o čemž svědčí také dochovaná korespondence. V CBM je deponováno celkem 11 dopisů, pohlednic a korespondenčních lístků. O L. Dlouhém se zmiňuje již v minulém dopise Ksn 666 (CBM, PBM Ko 1200–1210), další dopis a pohlednici taktéž adresované Ladislavu Dlouhému pak lze dohledat v IBM (Dlo 1915-05-16 a Dlo 1917-04-26).
[190] Zde se pravděpodobně jedná o nějakou partituru francouzského skladatele Charles-Marie Widora (1845 – 1937).
[191] Zde je pravděpodobně myšlena 1. věta *Allegro Vivo Smyčcového kvartetu Es dur,* H 103 (Halbreich, 2007*,* s. 361).
[192] Václav Štěpán (1889 – 1944), český muzikolog, klavírní virtuóz a pedagog (Gärtner, 2008, s. 4). Není jasné, zda Martinů požadoval zápůjčku některého z děl Aloyse Schmitta (1780–1866), významného německého klavíristy a klavírního pedagoga, nebo kompozice francouzského skladatele Florenta Schmitta (1877 – 1958).
[193] Zde by se mohlo jednat o Zdeňku Holubovou, provdanou Smolovou (1896–1956), tvořící pod pseudonymem Zet Molas, avantgardní filmovou režisérku, herečku a scénáristku. Po 1. světové válce

ale neodpověděla mi. Pujdeš-li k Urbánkovi zeptej se ho co teď stojí ty věci moderní co jsou u Duranda.[194] A jsou-li vůbec k dostaní. Třeba (Schmitt fl.[195] „Soirs“ Albenitz,[196] Gliere,[197] Samazenill[198,199], Ducas[200] a podobní pánové Něco bych si pořidil. Zeptej se v psaní fotra[201] zda-li by se dostal u Petrofa ještě nějaký pěkný klavír. tak v ceně 1800 – 2000 K? Nebo znáš-li se s Petrofem tedy přímo k němu ale myslím že by fotr na něho víc působil. Dopiš mu byly by z toho přece nějaké prachy. Napiš mi tedy co teď budeš dělat a máš li nějaké oumysly na Prázdniny (Krkonoše?) Ale hlavně bych chtěl vědět co stím kvartetem.

Tak očekávám dopis

MartinůB

Napiš mě tedy zdali si hledáš byt v případě že bych do Prahy a ty tam nebyl zdali bych mohl býti u paní.

studovala na UMPRUM, později na pařížské École des Beaux-Arts (srov. webové stránky ČRo, dostupné z: https://plus.rozhlas.cz/zeny-tri-republik-zet-molas-prvni-zena-ktera-u-nas-rezirovala-celovecerni-hrany-7588784).

[194] Jedná se o významné nakladatelství a knihkupectví Fr. A. Urbánek a synové, kde Martinů často kupoval notový materiál, a to i ze zahraničí. Zde se dotazuje na ceny notového materiálu od významného francouzského nakladatelství Éditions Durand, které je dnes součástí Éditions Durand-Salabert-Eschig (srov. webové stránky dostupné z: https://www.durand-salabert-eschig.com/en-GB/About-Us.aspx).

[195] Pravděpodobně Florent Schmitt (1877 – 1958), francouzský skladatel (Černušák, 1974, s. 339).

[196] Isaac Albeniz (1860 – 1909), španělský skladatel.

[197] Zde je myšlen Reingold Glier (1875 – 1956), ukrajinský skladatel polsko-německého původu (Černušák, 1974, s. 373).

[198] Špatně čitelné. Pravděpodobně se jedná o francouzského skladatele Gustava Samazeuilha (1877 – 1967) (Jakubíček, 1969, s. 75).

[199] Špatně čitelné.

[200] Paul Dukas (1865 – 1935), francouzský skladatel (Landormy, 1918, s. 282; Veselý, 1932, s. 275; Národní knihovna, roč. 33, datum vydání 5/1987, s. 144).

[201] Zde nejspíše myšlen otec Stanislava Nováka Ferdinand Novák (1846 – 1929), který mohl mít kontakty hradecké výrobce klavírů, rodinnou firmu Petrof (PLŠEK, Milan. Smiřice – hudebník Stanislav Novák [online], © 2020, [cit. 24. 2. 2020], dostupné z: http://www.smirice.eu/lide/novak/stanislav.htm).

Ksn 668[202]

Milý Stáňo!

Začínám věřit v zázraky a byl jsem si nucen dávati studené obklady na různé časti těla a nechal jsem se štípati abych si dokázal že nespím když přišel od Tebe dopis,[203] skutečný dopis. A tak abych Ti vysvětlil svůj život tak začnu hned z kraje. Jak asi víš měl jsem se dobře a mám se dosud ale teď jsem zasvětil svůj čas jakési práci která mi nese dosti peněz nebot Ti Jirka[204] asi řekla že jsem učitelem hudby na měšťance[205]. Peru se s kluky jedna radost. A Dále mám slušný počet hodin a také slušný příjem a mimo to ještě dosti času na svoji práci[206] a ještě a mimo to i čas na svoji zábavu. Ale těch věcí je mnoho co bych Ti musel psát to si nechám až slézeme. Ale bohužel nebude to v neděli (Nevím ještě možná že mě to chytne za nohy[207] a přijedu ale jen na neděli) To je báječné terno s tím Hofmanem[208] doufám že několik kapek jeho umění nedáš splynouti do mého mozku až se uvidíme. Já zde zápasím s houslemi zvláště se smyčcem Jeden den hraju jako Hofman a Ty dohromady[209], krásně to zní smyčec mi nedělá obtíže a druhý den hraju jak čuně, a nemohu s pravicí svládnout[210]. Hraju smyky i etudy se střídavým štěstím. Těším se na Hofmanovské retuše moji hry. Jinak jsem se nezměnil[211] jen jsem trochu nafoukanější a doufám že ani Ty jsi nestal nějakým škrobem který by se styděl za svoji pravou povahu. Taky jsem měl zde velký úspěch hrajíc Vienivskiho[212] finále v d moll[213] s průvodem smyčcového orchestru

[202] Dopis je rukopis černým perem.
[203] Z korespondence Stanislava Nováka adresované B. Martinů jsou dochovány pouze tři pohlednice. Dvě z Itálie z roku 1914 (CBM, PBM Kd 233) a jedna nedatovaná odeslaná z Kozlova (CBM, PBM Kd 234).
[204] Špatně čitelné.
[205] Bohuslav Martinů byl v letech 1916 – 1920 učitelem hry na housle v Poličce (Mihule, 2002, s. 62-67).
[206] Martinů zde myslí komponování skladeb, v tomto období vzniklo mnoho kompozic, např. *Šest polek,* H 101; *Sníh*, H 105; *Koleda*, H 112 a další (Mihule, 2002, 62-67).
[207] Špatně čitelné.
[208] Zde je myšlen Karel Hoffmann (1872 – 1936), český houslový virtuóz (Květ, 1947, s. 3) V této době se k Hoffmannovi dostal Novák na soukromé studium houslí, ne však ještě na mistrovské škole (Žídek, 1979, s. 277).
[209] Karel Hoffmann byl v této době považován za velkou kapacitu v oblasti hry na housle (Květ, 1947, s. 27). Stanislav Novák byl již členem České filharmonie, dávno již platil za talentovaného houslistu (Žídek, 1979, s. 277).
[210] Špatně čitelné.
[211] Martinů s Novákem byli v této době odloučeni, Martinů pobýval v Poličce a Novák v Praze (Nedbal, 1965, s. 13).
[212] Špatně čitelné, Myšlen je Henryk Wieniawski (1835 – 1880), polský hudební skladatel.
[213] Wieniawského *Koncert d moll*, op. 22 měl Martinů na svém repertoáru již dříve. Dokonce jej uvádí na podzim roku 1911 jako svou přednesovou skladbu v žádosti o přijetí ke státní zkoušce z houslí (srov. CBM, PBM Ko 1216). V Poličce tuto skladbu Martinů uvedl 7. října 1916 na koncertě pořádaném Komité okresní válečné pomocné úřadovny v Poličce na oslavu jmenin Jeho Veličenstva císaře Františka Josefa I. a výtěžek měl být věnován spolku k potlačení tuberkulózy, invalidního fondu a vojenského vdovského a sirotčího

říz. (ne říznutím[214]) dír. Masopusta. A poněvadž soudím (dle energie dopisové) že bys schopen něco mi vypůjčit v Praze taky kujíc železo dokud je žhavé (možná že to trochu kulhá) potřeboval bych následující věci. Můžeš-li to někde vypůjčit? Hlasy ke Dvořákovým kvartetům a sice zvláště k těm prvním a zvláště k amerikánskemu[215] případně i malou partiturku. (Totiž hlavně ale hlasy potřebuji) Snad se Ti podaří někde sehnat. Máme zde kvartet Masopust[216] hraje violu a dva studenti.-) Taky je zde Srba.[217] Nemůžeš-li to tak mi to nějakým způsobem dej udělat (třeba po Jirce) abych si neďal zbytečně laskominy, ale můžeš-li tak to vypůjč a pošli ale brzo. Steny[218] jsem dostal. Kdybych byl tenkrát jen ve snu tušil že jsi v Kácově byl bych jel do Prahy přes Kácov a nebo bych to byl odložil o několik dnů ale déle jsem se už nemohl zdržet ačkoliv byl bych s tebou mluvil velmi rád. Co se týče klavíru vím velmi dobře že jsou dražší o mnoho a proto jsem jel do Prahy abych dostal obehranější. Ale náhodou jsem dostal klavír takřka úplně nový, viděl jsem celou mechaniku je nepoškozena á klavír je velmi fejn vyrovnaný a krásný zvuk má ale stál ovšem 1000 K. a má jen tu jednu chybu že je veliký (jeli-to chybou?) ale má báječný kovový materiál v sobě. Je to firma Kopecký,[219] pražská a měl ho připravený Heřman[220] pro tournée. Jenom že bohužel ho zde dosud nemám protože ti zatracený dráhy to nevezou. Tak to je už skoro všechno. Práce mám dost a myslím že mi to zdrbne trochu nervy ale jaká pomoc. Jen abych nešel ještě na vojnu, tak bych měl po válce přece nějaký kr. na cestu a to je už jiné vyjetí, no ne? Jinak taky jsem pořád ten starý a nebudu už asi jiný jenže jsem se vybarvil ještě více v jemnosti a vůbec některé názory jsem položil na lopatky a je jich mnoho ale to až mezi 4 vočima. Dopis už nečekám ale ty partesy ano, a co se týče toho slíezení[221] tak určitě na Nikische[222] a nebo na nějaké svátky nebo se objevim v Praze z čista jasna a doby tedy nazdar a měj se!

---

fondu. Účinkujícími byli kromě Martinů Otakar Popelka (zpěv), smíšený sbor Kollár, koncert řídil Josef Masopust (Jirglová, 2013, s. 114-115).

[214] Vtipná hříčka se zkratkou říz. neboli řízení.

[215] *Smyčcový kvartet č. 12 F dur „Americký*“, op. 96, který Antonín Dvořák dokončil v roce 1893. (Smyčcový kvartet č. 12 „Americký“ [online], [cit. 10. 3. 2021], dostupné z: http://www.antonin-dvorak.cz/smyccovy-kvartet12).

[216] Výše zmíněný dirigent a sbormistr Josef Masopust (1881 – 1958).

[217] Antonín Srba (1881 – 1961), český pedagog a skladatel, který v této době působil jako cvičný učitel v Poličce (Černušák a spol., 1965, s. 584).

[218] Špatně čitelné.

[219] Jedná se o firmu Kopecký a spol., která začala v Zákolanech u Kralup nad Vltavou vyrábět klavíry již v roce 1905 (srov. web PianoPortal.cz, dostupné z: https://pianoportal.cz/index.php/katalogy/dalibor/).

[220] Jan Heřman (1886 – 1946), český klavírní virtuóz, v této době pobývající a působící v Praze (Jirák, 1949, s. 3, 30, 34).

[221] Špatně čitelné.

[222] Arthur Nikisch (1855 – 1922), český dirigent s maďarskými kořeny (Klement, 2015, s. 11 a 68).

Bohouš

Myslel jsem že se budeš rozčilovat kvůli těm knihám ale přivezu Ti je sebou. Kdybys vynálezl někde antikvárního Hamsu „Pana“[223] v té hezké upravě tedy ho kup velmi rád ti na něj pošlu prachy. A nebo tu „Gitandžalí“[224] také koupím. Dopsal bych Ti ještě některé blbosti ale teď právě přišel klavír tedy chvátám nazdar řekni to Jirce budešli s ní mluvit že klimprák už přišel a ty partesy mi pošli (a nebo třeba i jiné) Nazdar

B

Pošli mi pohled s nějakým majstrem a nebo karikaturu Bötingra[225,226]. X

[223] Jedná se o knihu *Pan* od Knuta Hamsuna (1859 – 1952), vydána v roce 1894 (Pallas, 1944, s. 16, 25).
[224] Jedná se o knihu *Gitandžalí* od Rabíndranátha Thákura (1861 – 1941), bengálského spisovatele. Kniha byla vydána v roce 1910 (Zbavitel, 2008, s. 196, 216).
[225] Jedná se o Hugo Boettingera (1880 – 1934), českého malíře, grafika a karikaturistu, který tvořil pod pseudonymem Dr. Desiderius (Friedl, 1940, s. 9).
[226] Věta připsána tužkou rukou B. Martinů na dolní okraj dopisu.

Ksn 669[227]

Musíš ještě odepsat. Spěcháto Čekám na odpověď[228]

Milý Stáňo!

Už se nesmíš zlobit proto že jsem nečekal, divné věci převalily se zase přes moji „ubohou“ hlavu a nebo já sám jsem se převalil přes, už ani nevím jak to bylo ale faktum je že já jako „jedinec“ (individuum) jsem člověk převelice nebezpečný. Bylo to zlé! Ale teď už je „finis“. Škoda je toho že jsme se nesešli, jestli pak víš že jsem byl ještě za 10.m. na 12. hodin na náměstí a že jsem vyšel asi o 1h. Já už jsem takový nenaturální janek. Ale poněvadž má mysl je velice bistrá objevil jsem hned novou možnost. Nápady se mi míhali bleskurychle hlavou (mezi jiným mne taky napadlo že jsem osel) a z těchto nápadů já jsem zhustil věc která se nazývá „možnostuviděníse.“ Hlavní význam této věci spočívá v tom že dva po případě více lidí kteří se chtějí po dlouhé době uviděti ---------- uvidějí se. A sice se najdou v Chrudimi ve 12 hodin na náměstí u kostela[229], kde bude čekat ten který přijde dříve tak dlouho, až padne mrtev k zemi. Druhý sebere jeho mrtvolu a uloží je k věčnému spánku a pak pujde do hotelu „Garni“ hledat nového přítele, který by mu podobnou službu prokázal. Ale abych dlouho nežvanil. tedy:

Mařka[230] a já _____-

Ty _____

Chrudim _____ náměstí, kostel, hodiny, 12.

Den _____ (neurčitý)

se shledáme

+

a sice mi napiš (tenhle lístek dostaneš v neděli a hned odepiš abych v pondělí dopoledne dostal odpověď). Jestli bysi mohl si udělati snáma rays, asi na 3-4 dny a sice sešli bychom se v Chrudimi, den bych Ti ještě napsal zvlášť a sice hnedle tento týden asi v útery nebo ve

[227] Dopis je rukopis černým perem.
[228] Dopsáno obráceně tužkou rukou B. Martinů.
[229] Setkání mělo být pravděpodobně u chrudimského Kostela Nanebevzetí Panny Marie.
[230] Zde je pravděpodobně myšlena Marie Martinů (1882 – 1959), sestra Bohuslava Martinů (Mihule, 2002, s. 19).

středu a odtud bychom učinili nějaký výlet vezmi si, vypujč od někoho legitimaci na noclehárnu. Odepiš mi hned jestli můžeš a já Ti hned odepíšu kdy.

Nazdar. ti smutný věci až ústně

Bohouš

Vem sebou Parkera[231]

[231] Dopsáno svisle tužkou rukou B. Martinů na levém okraji dopisu.

Ksn 670[232]

Milý Stáňo!

Zasílám Ti zpět ty věci a jestli jsi mi neposlal mezitím ještě ty noty[233] ta bys mol k tomu přidat ještě některé věci a sice z těchto: Malého Jeníka[234] a Černý smích[235] (tento určitě) Zpověď pošetilcovu[236] (také určitě) Ale pak bych chtěl ještě čísti tyto: Niemojewski: Legendy[237], Vilde de profundis[238], Traktér (jsem vůbec nečetl) a Nietsche[239] kteroukoliv věc, třeba Antikrista[240] n. Ecce homo[241] nebo soumrak.[242])

Kdybys něco z toho měl a nepotřeboval tak mi to pujč a nebo třeba pošli později. Čtu teď Leonarda. Máš už Caudyla[243]? Toho mi pošleš že jo? ale II. díl. I. Bastille[244] zmám. Přihoď mi k tomu toho rozlitýho Przibyssevskiho Malstrom[245] nebo co to je mám ale už málo věcí ke čtení. Ten Palec[246] je velmi pěkná věc ale nerozumím tomu zbla totiž rozumím tomu ale z tak veliké dálky že tomu vlastně nerozumím. Je tam mnoho hezkých věcí ale místy mě to velice unavovalo a celkem vzato nemyslím že by to byla kniha kterou by člověk teď právě potřeboval. Je v tom přechod pohanství do křesťanství ale hemží se to cizími výrazy a nepřeloženými řeckými a latinskými citáty takže člověku mnoho uteče a také předpokládá znalost mnoho starých filosof. soustav. Kdyby Ti nějaké prachy zbývali tak mi ten Smích a Legendy Niemojenskiho kup pro mě peníze bych ti někdy snad dal ale teď ne protože

[232] Dopis rukopis černým perem.
[233] Martinů v předchozích dopisech žádal Stanislava Nováka o poslání not ke Dvořákovým kvartetům, zejména k Americkému, op. 96, viz. korespondence Ksn 668.
[234] Zde je nejspíše myšlena kniha *Malý Jeník* (Der kleine Johannes) od Frederika van Eedena (1860 – 1932), vydána v roce 1885, v češtině 1905 (Hartlová a Černík, 2004, s. 155-156).
[235] Zde je myšlena kniha *Černý smích* od Llewelyna Powyse (1884 – 1939), vydána v roce 1924 (dostupné z: Llewelyn Powys [online], ©2019 – 2021, posl. revize 22. 1. 2021, [cit. 11. 3. 2021], dostupné z: https://www.powys-society.org/Llewelyn.html).
[236] Zde je myšlena kniha *Zpověď bláznova* od Augusta Strindberga (1849 – 1912) (Heidrich O., 1922, s. 63-65).
[237] Zde je myšlen román *Legendy* od Andrzeje Niemojewski (1864 – 1921), vydán v roce1901, v češtině 1908. (Štěpán, 2000, s. 352).
[238] Zde je myšlena kniha *De Profundis* od Oscara Wilde (1854 – 1900), vydána v roce 1905 (Fiala, 2002, s. 88-90).
[239] Zde je myšlen německý filosof Friedrich Nietzsche (1844 – 1900) (Störig, 1992, s. 380-382).
[240] Kniha *Antikrist* od Friedricha Nietzscheho (1844 – 1900), vydána v roce 1888 (Störig, 1992, s. 382).
[241] Kniha *Ecce Homo* od Friedricha Nietzscheho (1844 – 1900), vydána v roce 1888 (Störig, 1992, s. 382).
[242] Kniha *Soumrak model aneb Jak se filosofuje kladivem* (Götzen-Dämmerung) od Friedricha Nietzscheho (1844 – 1900), vydána v roce 1888 (Störig, 1992, s. 382).
[243] Špatně čitelné. Pravděpodobně se jedná o francouzského spisovatele Paula Claudela (1868–1955).
[244] Pravděpodobně má na mysli triologii *La Trilogie des Coûfontaine* Paula Claudela, jejíž děj je zasazen do období francouzské revoluce. První část je *L'Otage*, druhá *Le Pain dur* a třetí pak *Le Père humilié*.
[245] Polský spisovatel Stanisław Feliks Przybyszewski (1968 –1927) je autorem románové trilogie *Homo sapiens*, jejíž třetí část se jmenuje *V Malstromu*.
[246] Špatně čitelné.

nemám ani vyndry. Jsou to 3K. Taky Ti musím napsat že už se zde taky nemám tak fejn jako jiny[247] leta. Najím se sice dost ale je to samý brambor málo masa. Jak je v Praze, to asi zůstaneš celý prázdniny ve F.?[248]

Pošli mi ten balík a některé z těch knížek také.

B ale brzo!

[247] Špatně čitelné.
[248] Zde je nejspíše myšlena Česká filharmonie.

Ksn 671[249]

Milý Stáňo!

Prosím Tě vyhledej mě v mých notách co jsem tam nechal[250] ten menuet[251] pro Gzovskou[252] znáš ho přece zapomněl jsem to tam, zde už jsem shrabal všechny noty není tu nikde bude tam zcela určitě někde navrchu. Tak to vyhledej a pošli ale obratem pošly nemáš-li čas tak to dej starej ona to zařídí. Ale zcela určitě. Chci ty tři věci zadat a lhůta je jen do 15. to. měsíce a teď to shledávám a schází mi to. Tak to zariď to Ti přece nedá žádnou práci a pošli to hned. V pondělí máš moje psaní tak když to hned dáš poslat, tak to mám tady v úterý večer n. ve středu ráno a hned to musím poslat všechno do kanceláře. Spoléhám se na Tebe že mi to vyhledáš. Máš-li ty druhé noty pošli to sebou jestli ne tak to nečekej a pošli to samotné a nebo mi k tomu něco pujč třeba Šubrtovu symfonii co jsme hráli nebo to pošli samotné a určitě a hned v pondělí Menuet znáš jsou to jen tak 6-8 stran partitury začíná to

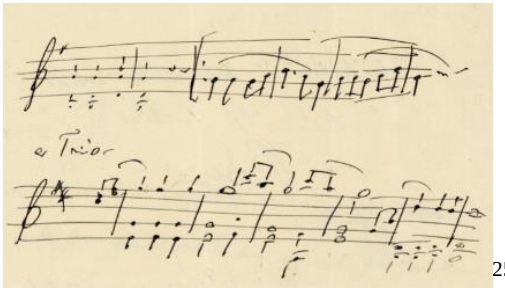

[253]

však to znáš, ostatně to nebude hluboko zahrabaný poněvadž jsem to stihl vzít sebou domu - tak jsem to tam nechal náhodou. Poslechni nenašel jsi toho Kirkegára.[254] Já ho sebou nebral, musíš ho mít v knihovně. Pošli mi to. Tak nebudešli mít čas tak to vyhledej a dej to na starost kvartýrské[255,256] ale spoléhám na to zcela určitě.

Bohouš

[249] Dopis rukopis černým perem.
[250] Podle data odeslání je pravděpodobné, že Martinů nechal noty v Praze.
[251] Zde je pravděpodobně myšlen *Tanec se závoji*, H 93, jehož dedikantkou byla právě Olga Gzovská. Skladba je bohužel ztracena (Halbreich, 2007, s. 197).
[252] Myšlena Olga Gzovská (1889 – 1962), ruská herečka a tanečnice (Olga Gzovská [online], [cit. 13. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/1507).
[253] Incipit výše zmíněného *Menuetu* a *Tria*.
[254] Zde je myšlena nějaká kniha od Sörena Kierkegaarda (1813 – 1855), dánského filosofa (Störig, 1991, 374 – 379).
[255] Zde je nejspíše myšleno ve smyslu „Paní domácí," u které byl ubytován.
[256] Špatně čitelné.

Ksn 672[257]

Milý Stáňo!

Odepisuji hned a sice kvarttet[258] tedy rozhodně zadej a nejlépe bude když zadáš tu Polku[259] ještě opsat zavčas ale rovněž ty party z I. a III. věty[260] se musí zrevidovat protože některá místa jsou změněná to by snad Kabeš[261] si vzal do práce až přijedu tak to s ním vyrovnám. Já až přijedu půjdu sám Pečírkovi[262] a pokusím se ho vysvobodit asi na 4 dny a když by nešlo tak by se to muselo hrát z partů ale cvičit to ovšem musíte už teď aspoň ze starých partesů. Košťal[263] napíšu ale nevím adresu to mi musíš napsati a rázově[264] mi sděl kdy asi bude Zrání[265] a Nikisch[266] aby se to dle toho třeba zařídilo. Je to smůla pitomá. Ale nic jiného se s tím nedá dělat. Rozhodně mluv se Sukem[267] (nebo mám mu napsat sám?) a uvidíš co Ti řekne a sděl mi to potom. Prosím Tě pošli mi ty Partitury Vlasti!!!!![268] Budešli v komorní vidět Štěpána[269] omluv mě u něho že přijedu až později, žádal jsem to o hodinu po 25. únoru. Já bych se tedy zařídil asi na 13 březen ale to musíte cvičit, vždyt[270] to ten kluk Košťálů může udělat, napíšu mu. Jiného s tím nejde udělat ale nejdůležitější je abychom neproměškali zadání to musí být včas a já myslím že to stačí prostě tam dodat řádné psaní nebo žádosti k tomu asi nebude třeba.[271] To ovšem už zůstane na krku Tobě. Rád už bych se podíval do Prahy už mě to tady[272] zas všechno pálí. Tak už to nějak zařiď

[257] Dopis je rukopis černým perem.
[258] Zde je myšlen *Smyčcový kvartet Es dur*, H 103 (Halbreich, 2007, s. 361).
[259] Martinů má na mysli *Šest polek*, H 101 (Halbreich, 2007, 394).
[260] Martinů má nejspíše na mysli I. a III. větu výše zmíněného kvartetu, větu *Allegro Vivo* a *Largo – Allegro – Largo – Maestoso* (Halbreich, 2007, s. 361).
[261] Ladislav Kabeš (1889 – 1955), violista v České filharmonii, violista v kvartetu založeném Stanislavem Novákem (Černušák a spol., 1965, s. 623).
[262] Jaromír Pečírka (1891 – 1966), český historik umění (Černušák a spol. 1965, s. 267).
[263] Karel Košťál (1893 – 1975), cellista, později diplomat v Dánsku a Irsku, propagátor české hudební kultury v zahraničí (Konečný, 1996, s. 113 a 119; Všetičková a Synek, 2020, s. 50).
[264] Špatně čitelné.
[265] Je řeč o symfonické básni *Zrání*, op. 34, od Josefa Suka (1874 – 1935), premiéra proběhla v roce 1918, dirigoval ji Václav Talich (Berkovec, 1956, s. 182).
[266] Zde je myšleno pražské vystoupení maďarského dirigenta Artura Nikische (1855 – 1922), o němž se skladatel zmiňuje již v dopise Ksn 668.
[267] Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a virtuóz (Berkovec, 1956, s. 9 a 167).
[268] Cyklus šesti symfonických básní *Má vlast* od Bedřicha Smetany (1824 – 1884), vydávány v letech 1872 – 1879 (Holzknecht, 1984, s. 433 – 434).
[269] Václav Štěpán (1889 – 1944), český muzikolog, klavírní virtuóz a pedagog (Gärtner, 2008, s. 4).
[270] Špatně čitelné.
[271] Martinů v dubnu 1917 žádal o podporu z fondu Klementiny Kalašové, kterou dokládal přiloženou partiturou *Nipponari*, H 68. Je pravděpodobné, že to byla snaha o zisk financí pro svá další studia. V dopisech Akademii věd ČR se prokazuje doporučením od výše zmíněného Josefa Suka (viz. dopisy Bohuslava Martinů Akademii věd ČR, dostupné v archivu AVČR, sig. AVČR 1917-04-02 a AVČR 1917-04-03).
[272] Martinů má na mysli Poličku, ve které v této době žil (Mihule, 2002, s. 61-77).

aby už se to v březnu na ráz odbylo a co by bylo s koncertem v Poličce? Co říkal Štěpán o věcech nevíš? Budeš asi nucen mi napsat ještě jedno psaní. Tedy:

Kvartett se zadá hlasy i partitura ale dříve se opraví staré hlasy a přepíše polka. A z těch hlasů vy to budete studovat máte na to tři neděle. Já napíšu Košťálovi[273] a sám přijedu okolo 15./III. do Prahy a tak to skoncujem. Ještě jsem se chtěl zeptat zdali by to přece nešlo s tím Kefurtem[274] kdybych mu napsal? V nejhorším případě? Napiš Adresu Koštal. a pošli partitury a toho Nejedlého.[275] S tím strýcem mě to překvapilo, vyslov za mě prosím soustrast[276] (nezapomen!) nevím taky adresu. Tak to snad bude jediná cesta možná, Bachtelovi[277] to nebudu dávat, to snad přece seženete dohromady sami. Tvůj Bohouš

[273] Zmíněná korespondence s Karlem Košťálem se nedochovala.
[274] Václav Kefurt (1888 – 1944), cellista v České filharmonii, působil v kvartetu založeném Novákem (Černušák, 1965, s. 661). Ani korespondence s tímto adresátem se bohužel nedochovala.
[275] Zdeněk Nejedlý (1878 – 1962), muzikolog, hudební historik, hudební kritik a politik. V dopise Ksn 674 upřesňuje, že by potřeboval konkrétně knihu *Dějiny husitského zpěvu za válek husitských*.(Křesťan, 2012, s. 433-439).
[276] Nepodařilo se dohledat úmrtí v rodině Nováků.
[277] Špatně čitelné.

Ksn 673

[psáno perem]

[278]Milý Stáňo!

Tak teda: Jaro 1917 Gut! A do Prahy přijedu na Nikische[279] a sice zaopatř mi určitě dva lístky úplně vedle sebe a hezká místa pro paní Beli[280] a pro me. Finance zapravím až přijedu za to opsání také zaplať to zatím. Kabešovi[281] děkuji a cigaret přivezu ačkoliv už se teď těžko shání. A sice přijedu dříve asi 23 to Ti sdělím už[282] teď co se týče kvartetta se jedná o tototo: Je to sice pravda že by přehrání Suku[283] vlastně bylo zbytečné ale: Jak to Suka pozná že hrajou můj kvartett? Aha! To je to. Je to moc škoda že to nešlo provest byl bych také věděl co tomu řekne hned, a pak by byl opravil třeba některé věci kdežto teď už je to teda v tahu tak s tím dělat nebudeme nic až jak to dopadne, co myslíš? Ty partiturky čekám velice dychitivě ale nejdou. Co se týče Prelludes[284] možná že vím co jim schází a vůbec budu u Štěpána[285] brát harmonii a t.d. všechno musím se v těch věcech cejtit jistej no ne? To se dokáže. Co se týče věci mám ve hlavě něco ale vrtá mi mozkem aby se to nezdalo bombast a sice je to Česká Rhapsodie[286] velký orchest. s baritonovým solem a sborem který na konci řve Svatý Václave což je překrásný chorál ale mohlo by se to zdát že se chce působit na lid viď! Ta věc mě v tom teda znepokojuje velmi dohovoříme se o tom. Na nějakou symfonii jsem prilis klidný vůbec musím teď udělat nějaký český verk, jásný nic složitého. Lituji strašně že jsem nejel na Origderu.[287] Ale já zde o ničem nevím byl bych

[278] Dopis je psán perem.
[279] Artur Nikisch (1855 – 1922), maďarský dirigent (Klement, 2015, s. 11 a 68), jeho pražské vystoupení je zmíněno již v předchozích dopisech Ksn 668 a Ksn 672.
[280] Gabriela Čechová (1881–1932), přítelkyně Bohuslava Martinů (Všetičková a Synek, 2020, s. 311-312).
[281] Ladislav Kabeš (1889 – 1959), violista v České filharmonii, působil i v kvartetu založeném Stanislavem Novákem (Černušák, 1965, s. 623).
[282] Špatně čitelné.
[283] Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a virtuóz (Berkovec, 1956, s. 9 a 167).
[284] Lze jen tušit, zda Martinů plánoval díky hodinám, které měl brát u Václava Štěpána, přepracovat některé ze svých třech děl s názvem Prélude, která všechna složil v průběhu roku 1913. Jednalo se o *Prélude*, H 85, *Prélude č. 2 f moll*, H 86, či *Prélude A Dur*, H 86bis (Halbreich, 2007, s. 391).
[285] Václav Štěpán (1889 – 1944), český muzikolog, klavírní virtuóz a pedagog (Gärtner, 2008, s. 4).
[286] Je řeč o *České rhapsodii*, H 118, skladbě pro orchestr, baryton, smíšený sbor a varhany, kterou Martinů komponuje od května do července 1918. V této kompozici Martinů cituje proslulý Svatováclavský chorál (Halbreich, 2007, s. 448).
[287] Theo Drill-Oridge (1876 – 1963), německá operní pěvkyně, která pravděpodobně v roce 1917 koncertovala v Praze (Theo Drill-Oridge [online], [cit. 14. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/1543). Této pěvkyni Martinů věnoval písně *Nipponari*, H 68 (Halbreich, 2007, s. 483). Drill-Ordge hostovala v tomto období v Národním divadle, v letech 1911 a 1912 měla role v operních těchto představeních: role Selicy v opeře *Afričanka* od G. Meyerbeera, Amneris v opeře *Aida* od G. Verdiho, Ortruda v opeře *Lohengrin* a Venuše v opeře *Tannhäuser a zápas pěvců na Wartburce*

brečel když mi to psal proč jsi nepsal lístek byl bych přijel určitě vzal čert ty prachy, nebude zpívat v Národě? Tak všeho necháme až v Praze Dej Štěpánovi tedy tu, Niponari[288] a také Polky od Šolze,[289] nebo Šolz sám ať mu je dá. Partitury pošli určitě. Kdy se kvartet rozhodne nevíš.

Tak servus Bohouš

Nemohl bys mi napsat Jirákovu[290] adresu chtěl bych mu napsat gratulaci. Těším se že mi budeš vypravovat. Jest se nám ponenáhlu vyplňují staré sny co? Myslím si rozhodně když člověk za něčím jde opravdu že toho i dosáhne. No ééééééééé? ? Než jsem se dopletll[291] pře Černýho[292] a Cramera[293] ke Clementi Gradus[294] a.t.d. a značně jsem si techniku spravil a mám z toho opravdovou radost ale musím do sebe nacpat ještě ty druhé věci a dost se na to těším jako harmonie a kontrapunkt adt.

Servus Seus

od Richarda Wagnera, Orfeus v opeře *Orfeus a Eurydika* od Ch. W. Glucka a Azucena v opeře *Troubadour* od G. Verdiho (*Seznam představení (Theo Drill-Orridgeová)* [online], [cit. 12. 5. 2021], © 2020, dostupné z: http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/7242/seznam-predstaveni).

[288] Myšleny *Nipponari*, H 68, sedm písní pro ženský hlas, dokončeny v roce 1912 (Halbreich, 2007, s. 483).

[289] Karel Šolc (1893 – 1985), český klavírista, přítel Bohuslava Martinů (Mihule 2002, s. 64), který později utvořil se Stanislavem Novákem komorní duo (Žídek, 1979, s. 228; datum narození a smrti dostupné z: Karel Šolc [online], [cit. 14. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/190).

[290] Karel Boleslav Jirák (1891 – 1972), český skladatel, dirigent a pedagog (Černušák a spol., 1965, s. 604), (rok úmrtí dostupný z: Karel Boleslav Jirák [online], posl. revize 9. 2. 2009, [citováno: 14. 3. 2021] dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2268).

[291] Špatně čitelné.

[292] Carl Czerny (1791 – 1897), klavírista a autor klavírních škol (Czerny a Culka, 1973, s. 20 a 40).

[293] Klavírní etudy od hudebního skladatele a klavíristy Johanna Baptista Cramera (1771 – 1858) (Veselý, 1932, s. 72; Černý, 1902, s. 52).

[294] Zde je myšlena pedagogická publikace klavírních etud *Gradus ad Parnasum* od Muzia Clementiho (1752 – 1832) (Veselý, 1932, s. 23; Černý, 1902, s. 47 a 48).

Ksn 674[295]

Milý Sťáno!

Čekám zdali něco napíšeš ale Ty po svém starém zvyku ani ton. Tak ti píši znovu že asi víš že mi na tom velmi záleží aby se to[296] Sukovi[297] přehrálo a aby to bylo rozepsáno a poněvadž bud Suk v Praze asi 18- nebo 20 února přijel bych tam a hned bych to pak zadal. Ale to bych musel vědět zda-li se o to vůbec staráš abych zase nepřijel do Prahy[298] a partitury byly ve skříní a nic se nedělo. Ten výlet není tak přiliš lákavý teďka a také ne přiliš laciný abych jen tak zbůhdarma si vyjel podívat na Prahu Nemáš snad tolik práce abys nemohl odpovědět a tak čekám určitě zprávu co s tím děláš abych se dle toho mohl zařidit. Co je s Niponary?[299] Jsou ještě asi na stole u Tebe. Ten kvartett[300] musíte hráti až[301] 18. protože pak budu muset partitury a hlasy zadat a zase by začla ta komedie znova. Tak čekám zpravu od tebe a prosím co nejdřív neboť uznáš že mám na tom jakysi zájem abych se to dozvěděl a doufám že Ti to nedá tolik práce napsát pár řádku na které čekám – Můžešli mi vypůjčit někde partitury Vlasti[302] a Z. Nejedlého. Dějiny husitského zpěvu,[303] tedy je dej Šolzovi[304] on mi je pošle psal jsem mu o to. Zdraví Tě

Tvůj Bohouš

[295] Dopis je rukopis černým perem.
[296] Zde je pravděpodobně myšlen *Smyčcový kvartet Es dur*, H 103, který byl psán pro kvarteto utvořené Novákem, dokončeno v roce 1917 (Halbreich, 2007, s. 361; Pečman, 1919, s. 80). O možnosti přehrát tento kvartet Josefu Sukovi se Martinů zmiňuje již v předchozí korespondenci (srov. Ksn 672).
[297] Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a virtuóz (Berkovec, 1956, s. 9 a 167).
[298] Martinů by do Prahy musel přicestovat z Poličky, ve které v této době žil a učil hru na housle (Mihule, 2002, s. 61-77).
[299] Zde jsou myšleny *Nipponari*, H 68, 7 písní pro ženský hlas, dokončeny v roce 1912 (Halbreich, 2007, s. 483).
[300] Opět pravděpodobně myšlen *Smyčcový kvartet Es dur*, H 103 (Halbreich, 2007, s. 361).
[301] Špatně čitelné.
[302] Cyklus šesti symfonických básní *Má vlast* od Bedřicha Smetany (1824 – 1884), vydávaný v letech 1872 – 1879, Martinů se o zaslání partitury zmiňuje již dříve v dopise Ksn 672 (Holzknecht, 1984, s. 433 – 434).
[303] Zdeněk Nejedlý (1878 – 1962), muzikolog, hudební historik, hudební kritik a politik. Zde je myšlena jeho publikace *Dějiny husitského zpěvu za válek husitských*, vydaná v roce 1913 (Křesťan, 2012, s. 433-439; Nejedlý, 1913).
[304] Karel Šolc (1893 – 1985), český klavírista, přítel Bohuslava Martinů (Mihule 2002, s. 64), který později utvořil se Stanislavem Novákem komorní duo (Žídek, 1979, s. 228) (Datum narození a smrti dostupné z: Karel Šolc [online], [cit. 14. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/190). O sehnání not od Šolce se Martinů zmiňuje v předchozí korespondenci Stanislavu Novákovi Ksn 673.

Ksn 675[305]

Dlouhý Dopis

V Poličce 22./---II.[306]

Milý Stáňo!

Konečně jsi se tedy odhodlal vzít péro do ruky a budeš tak muset učiniti ještě po přečtení tohoto dopisu. Tedy nutně musíš vyzvědět zda-li kvartett by musel být neproveden.[307] A sice já myslím že by to nemuselo být protože v konkursu nic není a předpokládat se to právě nedá a pak si ani[308] komorní spolek[309] nedělá právo na provedení. Pak to co nejdříve vyzvěd a napiš co by bylo lépe s tím dělat. Protože kdybych pak neměl nic dostat, což by nebylo nic divného jak to už znáš, tak by to bylo krajně blbé. Tak v té věci nevím z fleku a kleju. A dále: Polky[310] jsem napsal nové a poslal Šolzovi[311] ale on mi odepsal že má v některé ruce revma a že neví bude-li moci hrát vůbec do té doby[312] tak prosím Tě snaž se s ním uvidět a promluvit a přemluvit ho aby hrál protože bychom byli v rejži, kdo by to mohl hrát Tak to je druhá věc nepříjemná. O koncertu nevím nic ale Dlouhý[313] prý mi to zdělí do 24.t.m. totiž koncert bude určitě ale nevím kdy. Taky byl tady v P.[314] Šilhán[315] a tak jsem se s ním seznámil. Dále: máš přece u sebe II. větu z kvartetta[316], hrá-li jste ji už nebo ne? A máš hlasy z I. věty[317] ale v té jsem něco změnil to budete si muset přelepit

[305] Dopis je rukopis černým perem.
[306] Špatně čitelné.
[307] Martinů pravděpodobně usiloval o finanční podporu z blíže nespecifikované soutěže, kam chtěl přihlásit svůj *Smyčcový kvartet Es-dur*, H 103. Zde však polemizuje o tom, zda musí být už kvartet proveden, nebo zda ho tam musí přihlásit coby novou, ještě nehranou věc.
[308] Špatně čitelné.
[309] Zde je myšlen Český spolek pro komorní hudbu, který měl zájem na propagaci české hudby, založen v roce 1894 (Pokorná, 2017, s. 26).
[310] Jedná se o *Šest polek*, H 101, soubor skladeb pro klávesové nástroje, dokončený v roce 1916 (Halbreich, 2007, s. 394).
[311] Karel Šolc (1893 – 1985), český klavírista, přítel Bohuslava Martinů (Mihule 2002, s. 64), který později utvořil se Stanislavem Novákem komorní duo (Žídek, 1979, s. 228) (Datum narození a smrti dostupné z: Karel Šolc [online], [cit. 14. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/190).
[312] Podtrženo tužkou pravděpodobně cizí rukou.
[313] Ladislav Dlouhý, se kterým se dochovala částečně nedatovaná korespondence a částečně korespondence z let 1912-1919.
[314] Martinů pravděpodobně myslí v Poličce, kde v této době přebýval. (Mihule, 2002, s. 61-77).
[315] Zde je pravděpodobně myšlen Antonín Šilhan (1875 – 1952), český spisovatel a hudební kritik, o jehož návštěvě se Martinů svěřuje v dopise Ladislavu Dlouhému (viz. dopis CBM, PBM Ko 1208, dostupné v Centru Bohuslava Martinů v Poličce; Kritika kritiky (30) [online], [cit. 15. 5. 2021], dostupné z: https://operaplus.cz/kritika-kritiky-30/).
[316] Jedná se o *Smyčcový kvartet Es-dur*, H 103, 2. věta s názvem *Largo religioso* (Halbreich, 2007, s. 361).
[317] Jedná se o *Allegro Vivo*, 1. větu *Smyčcového kvartetu Es dur*, H 103 (Halbreich, 2007, s. 361).

v hlasech a nebo počkat až přijedu. Partituru Ti zasílám a nová místa jsou zaškrtnutá modře. III. větu[318] Ti posílám partituru s hlasy krásně rozepsané a myslím že se mi podařila hodně. Ale seděl jsem na ni celý srpen čili v potu tváře. Co jsem dělal to ústně. Byl bych se rád podíval na Sněžku kdybys se byl ozval kde jsi. A co se týče klavírních věcí když jsi je měl sebou to je něco jiného. Ale já jsem chtěl hlavně abys je dal Šolzovi protože on byl celé prázdniny v Praze až bych je potřeboval abych si o ně mohl napsat. A ejhle napsal jsem si o ně a Šolz neměl o nich ani potuchy. Rovněž tak Ida které jsem to slíbil a.t.d. Ale kdybys mi byl napsal že sis je nechal pro sebe tak to změnilo situaci měl jsem jen zlost že's je nechal válet v bytě. Co se týče Zdeny je to úplně správné, vždyť jsem Ti sám o tom psal. Dal Ti vůbec Dlouhý ty klavírní věci? Ty jsou teprve hezké zvláště „sníh"[319]. Jinak jsem pracoval na tom novém celovečerním baletě[320] který Ti vysvětlím v Praze a je velmi hezký a jemný a autorem libreta (jsem sám.(poněkud též pan J. M. Barie[321] zemřel v Anglii 1888.[322]) A toho už mám kus trvající půl hodiny úplně ~~do~~cela celý. Dále jsem si objednal Různé Klindvortky[323][324] který mě svými prstoklady přivádějí do vytržení a partitury a vypůlčil jsem si z Besedy[325] Tristana[326] a Parsifala[327] v partituře a teď se tím protloukám a shledávám že moje instrumentace není špatně dělaná. Tak jsem chtěl zadat k Vám[328] ale pak jsem si myslel aby mi vlezl Žid'[329] na záda. Zajdi si k Šolzi ať Ti přehrá Polky Ty se Ti budou líbit ale ještě jednu si musí vyzvednout u Zdeny. Zdena et 𝄞 mi psali a došlo (?) k jakémusi dorozumění o onom nedorozumění (?) Ale jinak to zůstalo totéž no ne? Sice je to hrozné že píšu ještě dál ale musím Ti několikráte opakovat že čekám ještě na Tvé psaní.

[318] 3. věta *Smyčcového kvartetu Es dur*, H 103, věta s názvem *Largo-Allegro-Largo-Maestoso* (Halbreich, 2007, s. 361).
[319] Jedná se o skladbu *Sníh*, H 105, skladba pro klávesové nástroje, 3 věty, dokončena v roce 1917 (Halbreich, 2007, s. 395).
[320] Jedná se o balet *Koleda*, H 112, dokončen v roce 1917 (Halbreich, 2007, s. 198).
[321] Martinů se při psaní libreta inspiroval u skotského spisovatele Jamese Matthewa Barrieho (1860 – 1937) a jeho knihou *Peter Pan*, vydanou v roce 1904 (Kellner a Krejčí, 1928, s. 324 – 326) (Holá a Ondryášová, 1997, s. 77).
[322] Zde se Martinů spletl, jelikož Barrie zemřel až v roce 1937.
[323] Zde jsou pravděpodobně myšleny některé z klavírních etud Karla Klindwortha, klavírního virtuóze a zakladatele Klindwort-Scharwenka-Konservatorium v Berlíně (Němec, 2000, s. 556).
[324] Špatně čitelné.
[325] Umělecká beseda.
[326] Pravděpodobně myšlena partitura k opeře *Tristan a Isolda* od Richarda Wagnera (1813 – 1883), dokončené v roce 1859 (Černušák, 1974, 255 – 259).
[327] Pravděpodobně partitura k opeře *Parsifal* Richarda Wagnera (1813 – 1883), premiérované v roce 1882 (Černušák, 1974, 255 – 259).
[328] Špatně čitelné.
[329] Myšlen je nejspíše Jaromír Žid (1893 – 1981), který působil v Praze jako ředitel České filharmonie, manažer a koncertní jednatel (Jaromír Žid [online], [cit. 15. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/615). Byl zmíněn v dopisech CBM, PBM Kr 331, 332, 334, 336; podle kterých soudím, že po 2. světové válce pomáhal rodině Martinů v Československu.

A také mi sděl kdy jste[330] v Pardubicích a kdy jste v Chrudimi a zdá-li kluci[331] jedou s Vámi, (nezapomente vzít party sebou). A tu poslední větu[332] vezměte hodně do Prádla nemyslím že by byla právě nejlehčí. A zvláště upozorňuji na ono místo na konci (opakování z I věty) pro které mám jenom franz. výraz „Calme"[333] a sice nutno vyvinout ohromný klid jinak to padne. Tempo je o mnoho volnější oproti I. větě a znamenko dinam. je sice f[334] ale bez jakéhokoliv vzrušení (V případě též mf[335] vyzkoušejte to ale musí to zpívat. Chyby tam nejsou pokud vím a měnit je možno ale ne moc, prohlédni partituru tam jsou některé pochybnosti jako neníli lepší čellové piz. v onom 6/4 taktě místo legato (ty kvartoly?) je to v partituře napsáno. Z Národního[336] nevím absolutně nic a nedá se také nic dělat. Až budu v Praze[337] vezmu to řádně do ruky a sice budto a nebo Musim věděti přece zdali s tím vůbec co chtějí dělat. Bergrovi[338] jsem psal stran matinéé i Copolie[339] a napsal jsem mu též nové libreto ale dosud neodpověděl tak ta věc musí čekat až tam přijedu. A abych se se ti přiznal nějak mě to netrápí protože ty věci jsou dobré, což poznávám čím dále tím více a faktem je že jsou a čekalli sjsem 8 let a vydržel jsem počkám ještě chvilku, no né? A co se týče jednání z druhé strany měli jsme to příležitost už vícekráte poznat, tak nás to nerozhází ale taky[340] lehko to z ruky nedám. O tom si taky promluvíme. Zajel bych si do Té Chrudimi napiš mi kdy! Zmiň se též Hofman.[341] o tom kvartettě[342] a nezapomeň a čekám také na to sdělení na každý pád ale ho studujte protože to nebude zbytečné. Co se té Poličky týče..[343] Domluvíme to v Pardubicích myslím že by to šlo. ale musím vědět přibližné datum. Tak servus měj se fejn a těším se na Tě ani nevěříš jak mi to někdy leze všechno už na mozek a tak bych rád zase se vrátil do klukovských let a tak se těším že si zase vzpomeneme na lepší časy. Také mi napiš co bys mi radil v případě že by kv. musel být neproveden ale co

[330] Martinů vyzvídá, kdy bude v Pardubicích a v Chrudimi hrát Česká filharmonie.
[331] Martinů má na mysli nejspíše členy kvarteta založené Novákem – Ladislav Černý, Ladislav Kabeš, Václav Kefurt (Pečman, 1979, s. 80).
[332] Opět je řeč o 3. větě *Smyčcového kvartetu Es dur*, H 103, věta s názvem *Largo-Allegro-Largo-Maestoso* (Halbreich, 2007, s. 361).
[333] Francouzsky *„calme"* znamená *„uklidnit"*.
[334] Myšleno *„forte"*, tedy *„silně"*.
[335] Myšleno *„mezzoforte"*, tedy *„středně silně"*.
[336] Martinů má na mysli Národní divadlo v Praze.
[337] Martinů v této době přebýval v Poličce, kde učil hru na housle. (Mihule, 2002, 64-77).
[338] Myšlen je Augustin Berger (1861 – 1945), baletní mistr a choreograf, v této době působící v Národním divadle (Černušák a spol. 1963, s. 87). Martinů mu v dopise píše o provedení baletu *Stín*, H 102, a o tom, že pracuje na dalším baletu o Peteru Panovi (viz. dopis Bohuslava Martinů Augustinu Bergerovi, IBM, sig. BerA 0000-00-00a).
[339] Špatně čitelné.
[340] Špatně čitelné.
[341] Karel Hoffmann (1872 – 1936), český houslový virtuóz (Květ, 1947, s. 3). V této době se k Hoffmannovi dostal Novák na soukromé studium houslí, ne však ještě na mistrovské škole (Žídek, 1979, s. 277).
[342] Opět myšlen *Smyčcový kvartet Es dur*, H 103.
[343] Martinů s Novákem pravděpodobně plánují společné léto v Poličce.

bychom udělali s Dlouhým! Partituru a hlasy obdržíš myslím v úterý a dejte se do toho. Pi Farářová[344] nebyla takřka celé prázdniny doma a tak jsem otravoval silně představ si že zde (to víš) nelze vůbec snikým mluvit budu žvanit hrozně až se sejdem. Tak servus. Piš kdy jedete B.

[344] Gabriela Čechová (1881–1932), přítelkyně Bohuslava Martinů, manželka evangelického faráře Vladimíra Čecha z Borové (Všetičková a Synek, 2020, s. 311-312).

Ksn 676[345]

Mylí hochu!

Konečně jsi si se vzpamatoval ale byla to doba. Kdybych byl věděl že civíš doma tak možná že bych se byl rozjel ale já myslel že jsi Bůch ví kde a měl jsem vztek že nejedete. Tak Ti musím napsat o sobě že jsem totálně zničený a blbý. Bavím se tu s holkama a vůbec mám na všecko děsný vztek. Tu „Suitu mám ~~tři~~ dvě věty a třetí píšu teď"[346] ale čoveče leze Ti to ze mne jako asi z chlupaté deky a nemám do toho žádnou chuť. Ostatně nemám do ničeho chuť, jenom abych byl radši už pryč. Ale suita bude dobrá (jenže nevím jestli to ještě se svým temperamentem vydržím na čtvrtou[347] větu. Ale to má svoje důvody které jsou velice dlouhaté a je nutno abychom si zase trochu požvanili. Prosím Tě řekni Talichovi[348] : že mu Suitu dodám (já jsem mu psal také o tom) během tohoto měsíce a pak mu řekni kdyby bylo možno aby to dal na začátku saisony, abych uvíznu-li zde ještě nějaký čas to slyšel.[349] Nebo ty písně.[350] Ale nedávejte to na jeden koncert, dohromady. Co budu dělat nevím jsem úplně bezradný a celý jako rozbitý, Ta cesta mi dala ránu. Poslechni nemohli byste mne vzít aspoň pro začátek do filharmonky jako koncertního mistra a nebo sekundistu[351] a nebo kdyby bylo místo na Vinohradech jestli bych se tam mohl zatím uživit protože nemohu dosud jet anžto nemám peníze a klavír jsem ještě neprodal a Max[352] ještě nepojede až snad po Vánocích tak nevím ani dne ani hodiny takže mi nezbyde než zůstat nějaký čas v Praze než bych to všecko zařídil a dostal pas atd. V Poličce[353] nebudu rozhodně to bych se tu musel vokousat a nemám tady žádné hodiny. Do Prahy se chystám na říjen a pak bych případně hned jel pryč ale to všecko závisí na pianě a prozatím tedy nemohu dělat nic. Vůbec Kabeš[354] má pravdu ale my tu sedět nezůstanem a jakmile se dostanem ven tak to hned bude docela jiný.

---

[345] Dopis rukopis černým perem.
[346] Jedná se o *Malou taneční suitu*, H 123, z roku 1918, jejíž první věta je *Tempo di Valse,* následuje *Melodie: Moderato,* 3. větou je pak *Scherzo* (Halbreich, 2007, s. 250).
[347] Vydržel, 4. věta se nazývá *Allegro alla Polka* (Halbreich, 2007, s. 250).
[348] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62).
[349] *Malá taneční suita*, H 123, byla ale premiérována až po Martinů smrti, v roce 1963 v brněnském rozhlase (Halbreich, 2007, s. 250).
[350] Myšleny jsou nejspíše *Kouzelné noci*, H 119, dokončeny v roce 1918, premiérované až v roce 1924 Českou filharmonií s P. Osuskou (Halbreich, 2007, s. 484).
[351] Martinů byl nakonec přijat do filharmonie právě jako sekundista, přimluvil se za něj Stanislav Novák (Nedbal, 1965, s. 13).
[352] Špatně čitelné.
[353] Martinů přebýval již delší dobu v Poličce, kde vyučoval hru na housle (Mihule, 2002, s. 61-77).
[354] Ladislav Kabeš (1889 – 1955), violista v České filharmonii, violista v kvartetu založeném Novákem (Černušák a spol., 1965, s. 623).

Nejlepší bys udělal kdybys to zapakoval a jel sebou. To s Paulinkou[355] je ohromující a bude to dobré ponese to vovoce i nám. Co se týče mých názoru tak to mám všecko nohama nahoru ale to si ještě povíme. Teď mi prosím Tě napiš co by se dalo v Praze dělat do té doby než budu moci vypadnout. Ty projekty jsou ohromné s tím Švédskem i Amerikou ale nicméně bych radši vypadnul hned. Do Švédska bych strašně rád jel. Tak teď jsi asi z toho naramně moudrý ale já také ne a doufám že nás stará klika neopustí a vyskytne se příležitost která nám oběma ukáže kudy kudy vede cestička. Myslíš že ne?

Jinak se mám fejn děláme vylety pijeme kořalu a legrace je hodně ale v první řadě teď[356] musím do Prahy[357] a pak z Prahy. Kdybychom tak se mohli ulejt spolu to by bylo báječné a jestli se nemejlím tak to asi dopadne tak. Ale sakra my jsme už starý chlapy[358] ne? Ale ať to obracím jak chci tak mám pořád a pořád jinou životní linku než ta banda a konec toho všeho bude fein. Natáhneme brka ale doufám že oba společně jinak si to ani nedovedu představit Ale peníze, peníze. Napiš mi srandovní libretto a budem vydělávat mamon a budem žrát jak lvy a budeme se mít fein a holky na nás budou brát. To bude život co! Těším se až vymáznu[359] jak budu lítat po světě jako špinavej hadr. Tak teď mám ale hlavu plnou starostích co vlastně budu dělat ale nevím z fleku. Teda mi napiš ale brzo a jistě ne až příští prázdniny co je v Praze a co by se dalo dělat ale něco z čeho bych mohl vypadnout kdyby se mi podařil odjezd do Paříže. Šimandlová[360] mi psala strašně si to chválí a má tam už hodně známostí a já bych se podle všeho do toho taky brzo vžil a zdá se že by z toho koukali věci. Tak už toho nechám pozdravuj Maňku[361] a ostatně až pojedeš do Prahy stav se u nás to máš legraci a požvaníme si já jsem už plnej rozličných blbostí které musí ven a tak bych to do Tebe rád nalil teplý.

Nazdar a Piš

Bohouš.

[355] S největší pravděpodobností se jedná o Pavlu Vachkovou (1891–1978), operní pěvkyni a členku opery Národního divadla, která se v roce 1919 provdala za československého diplomata Štefana Osuského, s nímž v následujících letech žila v Paříži (srov. webové stránky města Smiřice, dostupné z:http://www.smirice.eu/lide/vachkova/vachkova.htm). Martinů si asi myslí, že jejich kontakty s Pavlou Vachkovou-Osuskou mohou být v budoucnu užitečné, což se také potvrdí během Martinů pobytu v Paříži.
[356] Špatně čitelné.
[357] Martinů se snažil hledat cesty, jak se vrátit zpět do Prahy (Mihule, 2002, s. 61-77).
[358] Zde Martinů typická ironie, když sebe a Stanislava Nováka ve věku 29 let označuje za „staré chlapy".
[359] Hovorový výraz pro odchod, zde nejspíše myšlen odchod z Československa.
[360] Nepodařilo se dohledat.
[361] Pravděpodobně má na mysli sestru Stanislava Nováka Marii (1892 – 1955).

Ksn 677[362]

Milý hochu!

Tvoje psaní jsem včera dostal a těším se až mi povíš o té rvačce v Národním.[363] A co se mě týče oznamuji že jsem v nejvyšším stupni otráven[364], ale doslova. Zde dosud pršelo „furt“[365] a tak jsem se nedostal ani z pokoje. Musím Ti sdělit že přes to všecko nedělám nic, ani si to nedovedu sám dobře vysvětlit ale je mi z toho zle zkrátka jako se říká, někdo mi vzal červa. Jsem v každém směru tak rozházenej že se ani nevzpamatuju leda až budu odsud[366] pryč. To Ti všechno řeknu oustně, ale abychom se dostali k věci Kam pojedeš s Mančí?[367] Přijeďte ke mně[368] na pár dní, doufám že už bude hezky. Co se týče stravy byste byli v hotelu, obědy jsou levné a dobré. U nás byste se teď opravdu nenajedli, což ani bychom na mámě[369] žádat nemohli to uznáš že jo. Ty bys bydlel u nás a Mančí by měla v hotelu hezký pokojík a bylo by to fein. Tak mi brzo napiš co chcete dělat a udělal bys dobře kdybyste přijeli byla by legrace. Dostal jsem z Akademie za Polky[370] 300K Na ten komorní dej tu sonátu[371] houslovou Tak nazdar a měl se dobře a zařiď to nějak at přijedete uděláme pár výletů a budem chodit na houby a na třešně. No co tomu říkáš? Na každý způsob mi napiš jak ses rozhodl.

Zdravím

Bohouš

[362] Dopis je rukopis černým perem.
[363] Myšleno Národní divadlo v Praze.
[364] Špatně čitelné.
[365] Špatně čitelné.
[366] Martinů v téhle době pobýval v Poličce, kde učil hře na housle (Mihule, 2002, s. 61-77).
[367] Mohlo by se jednat o sestru Stanislava Nováka, ovšem s jistotu to nelze říct.
[368] Bohuslav Martinů v této době bydlel v Poličce u rodiny na náměstí v Poličce (Hejzlar, 1989, s. 15).
[369] Karolina Martinů (1853 – 1944), matka Bohuslava Martinů (Mihule, 2002, s. 18).
[370] Martinů si v roce 1919 zažádal o podporu z Akademie věd ČR za kompozici *Šest polek*, H 101, dokončených v roce 1916 (Halbreich, 2007, s. 394; Maýrová, 2000, s. 14).
[371] *Houslová sonáta C dur*, H 120, sonáta pro housle a klavír, věnována Stanislavu Novákovi a Karlu Šolcovi (Halbreich, 2007, s. 331). V dopise ze dne 16. 8. 1919 Martinů píše Karlovi Kovařovicovi, dirigentovi Národního divadla, žádost o provedení některého z baletů. Kvůli plánování cesty do Paříže se snaží sehnat prostředky, jako jedno z provedení jeho dalších skladeb potvrzuje právě provedení této sonáty ve Spolku pro komorní hudbu (vlastník ČBM, kopie dostupná v IBM, sig. ND 1919-08-16).

Ksn 678[372]

Milí přítelí!

Sem teda dostal dopys. A tedy Ti děkuji že budu zde jen přes říjen. Mám zadáno o pás[373] už delší dobu takže už to snad bude vyřízené a pak bych si zajel do Prahy to nechat vidovat[374] a při té příležitosti počkám až budete hrát tu věc, protože dvakrát za sebou do Prahy jet nemohu, musím spořit. Tak dibis byl tak laskav a napsal mi asi přibližného datuma kdy to provedete. O ta místa už tedy jaksi nestojim hlavně že píšeš že je v Praze plpě[375]. Ale jedna věc mi vrtá hlavou, co je s těma třema písněma „Tajemné flétny"?[376] Proč jste to nenandali na program, psal mi tenkrát žes to Talichovi[377] dal. Vysvětli mi tu věc náležitě abych mohl klidně spáti. II. větu[378] už mám a pošlu Vám i case[379] po někom do Prahy. Taky čtu na programech suita pro velký orchestr.[380] Ale ono to vlastně má velký orchestr až v poslední větě a celá suita[381] je vůbec náramná legrace, zvláště pro dechy[382] a jmenuje se to výslovně „Malá taneční suita" tak myslím že by to bylo nejlepší dát to tak na programy potom aby to zase někomu nevadilo. Zeptej se T.[383] jak se mu to líbí a napiš. Teda čekám jak vidíš od tebe eště jeden dopis třeba ne dlouhý ale jádrný. Kde by bylo hlavně uvedeno co je s těmi písněmi.[384] A co bude s Niponarama?[385] Budou! Ať Malý[386] očísluje partituru. Chyby tam asi nebudou. Tak na to nezapomeň a řekni ještě Talichovi a piš kdy to asi bude.

[372] Dopis je rukopis černým perem.
[373] Zde je myšlen cestovní pas.
[374] Špatně čitelné.
[375] Špatně čitelné.
[376] *Kouzelné noci*, H 119, tři písně s doprovodem orchestru, které Martinů zkomponoval na texty čínských básníků, čerpané ze sbírky *Čínská flétna* Hanse Bethgea. Skladba byla premiérovaná 2. 4. 1924 Pavlou Osuskou a Českou filharmonií (Halbreich, 2007, s. 484 a 485).
[377] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62).
[378] II. věta *Sonáty C dur*, H 120, sonáty pro housle a klavír, dokončena roku 1919, věnována Stanislavovi Novákovi a Karlu Šolcovi (Halbreich, 2007, s. 331).
[379] Špatně čitelné.
[380] *Malá taneční suita* pro velký orchestr, H 123, dokončena v roce 1919 (Halbreich, 2007, s. 250).
[381] Celá suita se skládá ze 4 vět, 1. *Tempo di valse*, 2. *Melodie*, 3. *Scherzo*, 4. *Allegro alla Polka* (Halbreich, 2007, s. 250).
[382] Do 4. věty *Malé taneční suity*, H 123, Martinů připisuje ještě tubu a pozoun (Halbreich, 2007, s. 250).
[383] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka. (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62).
[384] Výše zmíněné *Kouzelné noci*, H 119.
[385] *Nipponari*, H 68, sedm písní pro ženský hlas a malý orchestr, které Martinů věnoval pěvkyni Drill-Oridge, se dočkaly premiéry až v říjnu 1963, tedy tři roky po skladatelově smrti (Halbreich, 2007, 483).
[386] Josef Malý (1878 – 1929), který v této době působil jako dirigent v České filharmonii (Černušák a spol., 1965, s. 38).

Taky nezapomeň že mi musíš provésti letos houslovou Sonátu.[387] To musíš hrát kdybys se rozkrájel na malé kousky. Pamatuj na to abys ji někde v nějakém slušném koncertě umístil ale ne v Osvětáku.[388] Nevíš co je s kvartettem[389] kdy bude už ta porada už to trvá skoro dvě léta. Promluv se Sukem[390] dají li to letos? Tak to by bylo všechno. Eště něco, nebudu-li v Praze tak mi pošli plakát až to bude mět být abychom trochu porozčilil Poličany.[391] Vůbec bys mi mohl ještě asi 2 ty malý program poslat jo? Ani si mi nepsal co dělá Máňa? A jak se měla? Já se tu mám báječně fein a taky jsem tu našel takovou velkou dívku s krásnými vlasy takovými zlatě rezavými a tak jsem se trochu připozamiloval což je znamení že pojedu brzo odsud, protože si vždycky něco rozdělám a pak, muším na hned odejeti. Ale není v Poličce[392] ani z Poličky to víš. Jezdím za ní na kole a sílím si nohi! Teda Ti děkuji a těším se na shledání a dři frančinu abysi mohl za mnou přijet. Až tam totiž budu.[393] Teda na zdar a až mi napíšeš tak přijedu, Bude s tím Malý hotov včas? Starej se o to, starej.

Nazdar

B

[387] Martinů má opět na mysli *Sonátu C dur*, H 120, pro housle a klavír, dokončenou roku 1919 (Halbreich, 2007, s. 331).
[388] Osvětový svaz, kulturní a vzdělávací instituce, která pořádala koncerty (Mihule, 2002, s. 78).
[389] *Smyčcový kvartet Es dur*, H 103, dokončen v roce 1917, poprvé uveden v Curychu až v květnu 1994 (Halbreich, 2007, 361).
[390] Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a houslový virtuóz (Berkovec, 1956, s. 9 a 167).
[391] Myšleni obyvatelé Poličky.
[392] Martinů v tomto období bydlel v Poličce, kde vyučoval hru na housle (Mihule, 2002, s. 61-77).
[393] Martinů sní o svém odjezdu do Paříže, k němuž nakonec dojde až v říjnu 1923, kdy nastupuje svůj studijní pobyt u Alberta Roussela (Mihule, 2002, s. 582).

Ksn 679[394]

Luhačovice 15/8 1921

Milý Stáňo!

Děkuji Ti za lístek a musím Ti oznámiti že se zde mám báječně, počasí je ohromné a (hostí spousta Dnes začlo konečně už pršet ale to nevadí. Jinak Ti sděluji že pracuji pilně pokud to v těch vedrách jde ale že by zde bylo to nejlepší místo pro práci to teda není. Absolutně se nelze soustředit a to je dosti b…é. ale mám přece už polovinu druhého aktu[395] hotovou a polovinu třetího[396] též a dokončím třetí akt zcela určitě ještě zde a druhý akt dodělám doma protože to je nejtěžší místo celého balletu.[397] S Ostrčilem[398] jsem mluvil jednou a teď ho zde nevidím ale říkal že o muziku nemá strach abych jen pracoval a brzo jim to poslal že to potřebují a určitě to dělat bude. Tak je také nutno abych se objevil na programu filh. koncertů aby do toho měli lepší chuť. Hlavně mi vadí nedostatek klavíru, v čítárně není a u Glüksmana[399] (kterému jsi mimochodem neřekl nic) hrají jen dopoledne hodinu a to ještě ne každý den takže to stěžuje práci i přehled přes to. Mimo to mám na mozku zase nějakého brouka, takže jsem xxx[400] byl dosti otráven někdy. Ale teďka zde byla dívenka z Přerova a tak jsme se domluvili o mnohých věcech a musím Ti říci že je to báječné děvče a že ten týden co zde byla byl velmi hezký, což asi pochopíš. Tak ti musím taky napsat, že pojedu za dívenkou na Radhošť[401], kde je na letním bytě a zdržím se tam asi 3 dny načež pojedu teprve domu, proto teď budu hodně psát abych měl co nejvíce práce hotové. Nazdar. Jééé, dobře, tak dál to je dobře líbám tě na čelo by Ti bylo veselo[402] a vůbec trůbec, my nejsme žádné blbec[403] v lázních bylo dosti živo pijem odu víno pivo[404], přitom nejsme žádný janci, denně tu máme seanci.[405] Kdo je terčem těchto konin to ti teďka v krátku

[394] Dopis je rukopis černým perem.
[395] Je řeč o druhém aktu *Láska královny Istar* z baletu *Istar*, H 130 (Halbreich, 2007, s. 199).
[396] Třetí akt *Znovuzrození jara* z baletu *Istar*, H 130 (Halbreich, 2007, s. 199).
[397] Martinů píše o baletu *Istar*, H 130 (Halbreich, 2007, s. 199).
[398] Otakar Ostrčil (1879 – 1935), český skladatel a dirigent v Národním divadle (Bartoš, 1936, s. 3, 18, 73; Černušák a spol., 1965, s. 234).
[399] Eduard Glücksmann (1865 – 1930), lázeňský lékař v Luhačovicích a divadelní režisér (Eduard Glücksmann [online], © 2012 – 2021, [cit. 18. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/1556).
[400] Kvůli utrženému pravému hornímu rohu dopisu nečitelné slovo.
[401] Zde je myšlena hora Radhošť v Moravskoslezských Beskydech.
[402] Rýmovaná věta čelo – veselo.
[403] Rýmovaná věta trůbec – blbec.
[404] Rýmovaná věta živo – pivo.
[405] Rýmovaná věta janci – seanci.

povim,[406] nespášu tím žádný teror jeť jím Vítězomír, tenor[407] až se vrátím povím více zatím Ti políbím lýce[408] pak Tě kousnu jako Tygr a tím končím

Oldra J-ger

To Ti ~~píše~~ zkazuje Oldra[409] spajíc vedle na otomanu a ten tenor je Soukup[410] čili Saukopf[411] a měj se dobře a těším se na shledaní. Milostivé paní mnoho pozdravů

B

Máš najít štěpných rým na <u>april</u> (Oldrovi) Je to jeden pán kterej tě nechá pozdravovat a je to začáteční p. Kefurt.[412][413]

[406] Rýmovaná věta konin – povim.
[407] Rýmovaná věta teror – tenor.
[408] Rýmovaná věta více – lýce.
[409] Podle následující věty je pravděpodobné, že by to mohl být nějaký lázeňský cellista.
[410] Zde je nejspíše myšlen Soběslav Soukup (1898 – 1951), český violista působící v lázeňských orchestrech (Černušák a spol., 1965, s. 569).
[411] Německy doslova *„svinská hlava“*, v hovorové němčině se slovo *„Sau“* používá také jako emocionální zesílení následujícího slova. Zde myšleno jako vtipný pokus o rým na Soukupovo jméno.
[412] Připsáno rukou B. Martinů svisle na levém okraji dopisu.
[413] Václav Kefurt (1888 – 1944), cellista v České filharmonii, působil v kvartetu založeném Novákem (Černušák a spol, 1963, s. 661).

Ksn 680[414]

13./10 1923

Milý hochu!

Tak už nám tatínek odešel na dobro.[415] Nemohu Ti teď nic psát je to u nás hrozné, jenom Ti musím napsat že jsme všichni mysleli že se už uzdravuje a on sám také a náhle včera odpoledne trochu zakašlal a netrvalo to ani pět minut a měl smrtelný zápas za sebou. Jako když zhasne svíčku, ani se nebránil, ani o ničem nevěděl. Sešli jsme se u něho takřka všichni i Frantík[416] a Karel,[417] měl velikou radost. Hrál jsem mu na klavír, tak si zapálil doutníček a byl tolik šťasten že jsme všichni mu to přali aby brzo mohl vstáti a zatím za hodinu od náš odešel tak tiše, a tak jak byl v celém svém životě všude stranou a nenápadný tak také zemřel a to je to jediné co nás utěšuje, že nevědel že odejde a netrpěl. Povím Ti vše až přijedu, jen si na nás v neděli vzpomeň o ½ 4 místo koncertu máme pohřeb. Naši Tě všichni moc zdraví a lituji že nemůžeš přijet

Tvůj Bohouš

Prosím Tě řekni v kanceláři aby nikomu nedávali moji adresu aby mi ještě do toho zmátku nevlezl ten advokát.[418]

[414] Dopis je rukopis černým perem.
[415] Ferdinand Martinů (1853 – 1923), otec Bohuslava Martinů, jehož smrt nastala 12. 10. 1923 (Mihule, 2002, s. 17 a 18).
[416] František Martinů (1880 – 1958), starší bratr Bohuslava Martinů (Mihule, 2002, s. 18).
[417] Karel Klimeš (1873 – 1931), nemanželský syn Karoliny Martinů, tedy nevlastní bratr Bohuslava Martinů (Všetičková a Synek, 2019, s. 196).
[418] Připsáno tužkou na levý okraj dopisu. O jaké jednání s advokátem se jedná, se nepodařilo dohledat.

2/ II. 23. Po odchodu z Filh.[419]

Ksn 681[420]

Paříž 2/11 1923

Milý hochu!

Nechci Tě přivádět do špatnější nálady ale musím Ti říci že jsem z toho blázen („J'en sui fou")[421] tady říkají. To je skutečně něco jedinečného[422]. To Ti všechno naškrábu až budu mít jen chvilenku času,

Byt jsem neměl to se ví, velké nouze[423], tak jsem celé tři běhal a dosud nemám definitivní byt, než prozatimní v takovém malém hotelu. Prozatím Ti nic ani nemohu napsat, protože tu běhám jako pitomá ovce mezitím dnes jedu na vyslanectví teprve dříve to nebylo možné, představ si že teprve včera jsem se dostal na Champs Elyseés.[424] Tak tu přicházím na ty starý známý fleky co jsme byli spolu[425] a lituji že tu nejsi ale je to hrozná štvanice Byl jsem včera ve Foliee Berger[426] ale to už skutečně, dál to nejde a pak ty boulevardy a vůbec všechno, všechno.

Já Ti budu později psát jenom Tě prosím pošli mi ty peníze, nebo ten ček na adresu.

Institut d'Etudes slaves

(B. Martinů compositeur)

9. Rue Michelet VI ars [427]

Paris.

[419] Dopsáno cizí rukou, tužkou, do záhlaví dopisu.
[420] Dopis je rukopis černým perem.
[421] Francouzská verze „Jsem z toho blázen."
[422] Martinů se v říjnu 1923 přistěhoval do Paříže, tento dopis je popisem prvních dojmů (Mihule, 2002, s. 110).
[423] Špatně čitelné.
[424] Jedná se o proslulý pařížský bulvár procházející od Place de la Concorde až k Place Charles-de-Gaulle, kde je zakončen Vítězným obloukem.
[425] Martinů nejspíše mluvil o místech, která spolu s Novákem navštívili během turné s orchestrem Národního divadla, které se uskutečnilo od 21. 5. 1919 do 15. 6. 1919.
[426] Jedná se o divadlo a koncertní sál na Rue Richer v Paříži.
[427] Jedná se o Institut slovanský studií v Paříži.

Oni mi to dodají, já tam chodím hrát na klavír. ale brzo, prosím Tě potřebuji to a napiš co s tím mám dělat, kde mi to vyplatí. Milý hochu vzpomínám na Tě moc i přes to že na nějaké přemyšlení zbývá málo času a myslím že se zde najdeme jednou oba dva.

Myslím že už Ti toho více teď nenapíši. ~~Đ~~ Nepust ze zřetele toho Pujmana[428] řekni mu že mu muziku pošlu co nejdřívé, že dosud to nebylo možné. a pošli mi adresu pí Švabinské.[429] A – ~~Fal~~ Faulovu .[430]

Pozdravuj všechny, všem pošlu lístky jen co se usadím. a ten chek brzo!

Nazdar

B

Psaní stále mi posílej na tu adresu.

Faulovu adresu.

[428] Ferdinand Pujman (1889 – 1961), operní režisér a spisovatel, v této době působící v Národním divadle (Černušák a spol., 1965, s. 389). Zde Martinů pravděpodobně naráží na jednání ohledně uvedení jeho baletu *Istar*, H 130, v Národním divadle. O tři měsíce později se skladatel v dopise adresovaném přímo Národnímu divadlu dotazuje na důvody opětovného odložení premiéry této skladby, která je již třetí rok jako uvedena jako novinka na repertoáru Národního divadla. ND skladateli vysvětluje důvody zpoždění, v červnu 1924 skladatel sám žádá, aby se premiéra uskutečnila až na podzim, čemuž nakonec dojde 11. září 1924 (srov. dopisy ze 14. 2., 23. 3. a 11. 6. 1924, vlastník ND, kopie dostupné v IBM, sig. ND 1924-02-14, ND 1924-03-23 a ND 1924-06-11; Halbreich, 2007, s. 199).

[429] Ela Švabinská (1878 – 1967), manželka Maxe Švabinského a přítelkyně Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Sýkorová, 2014).

[430] Harry Faul, jemuž byla věnována kompozice *Loutky I*, H 137 (Halbreich, 2007, s. 402).

Ksn 682[431]

č.2.

Paris 7 november 1923.

Milý hochu!

Zapoměl jsem na jednu věc. Snad to pujde spravit. V tom druhém kvartetu[432] jsem zapomněl napsat že se to opakuje ze začátku. Prosím půjde-li to, vyzvedni to u Müllera a napiš tam velkými písmenami „opakuje se od začátku až ke Codě" a zpočítej ty takty a udělej tam znaménko 𝍪[433] na Codu. Je to první[434] a třetí věta ale v první větě se mi zdá že několik začátečních taktů je vypsáno. Tak prosím půjde-li to tak, to udělej mohli by se na capricirovat[435] a nedat mi nic a tak by se tam partitura zbytečně válela. Co je s prvním kvartetem[436], dali Ti už ~~v Pozemkové bance~~ dr. Mandl[437] ty hlasy? A pak bych Tě prosil ještě o jednu věc. Kdyby pí Švabinská[438] napsala Mádame Roudaney[439] jestli bych si od ní nemohl vypůjčovati hudebniny. Kaprál[440] si je tam také vypůjčuje myslím na odporučení Bl. Selvy.[441] To bys mi sdělil nebo by mi paní Švab.[442] napsala nějakou rekomandaci s kterou bych šel přímo k M. Roudaney[443]. Také Ti sděluji že Rousell[444] mne přijal velmi hezky ale on už není na Schole cantorum[445] takže tam nebudu chodit, jenom k němu soukromě, 15. mám první hodinu tak Ti napíšu. Paní vyslancová[446] mě přijala okamžitě

[431] Dopis je rukopis modrým perem.
[432] Martinů píše o *Smyčcovém kvartetu č. 1*, H 117, dokončeném v roce 1918, premiérovaném až v roce 1927 (Halbreich, 2007, s. 362).
[433] Tato značka značí Codu, coda znamená dohru či dovětek na konci skladby, slouží jako přesvědčivý závěr skladby (Zenkl, 1999, s. 64).
[434] První a třetí věta výše zmíněného kvartetu s názvem *Moderato – Allegro ma non troppo* a *Allegro non troppo* (Halbreich, 2007, s. 362).
[435] Špatně čitelné.
[436] *Smyčcový kvartet Es dur*, H 103, dokončen v roce 1917 (Halbreich, 2007, s. 361).
[437] Nepodařilo se dohledat.
[438] Ela Švabinská (1878 – 1967), manželka Maxe Švabinského a přítelkyně Bohuslava Martinů a Stanislava Nováka (Sýkorová, 2014).
[439] Špatně čitelné.
[440] Václav Kaprál (1889 – 1947), český klavírista a skladatel, přítel Bohuslava Martinů (Štaudová, 1989, s. 9-11).
[441] Blanche Selva (1884 – 1942), francouzská klavíristka (Všetičková a Synek, 2020, s. 56).
[442] Opět výše zmíněná Ela Švabinská.
[443] Špatně čitelné.
[444] Albert Roussel (1869 – 1937), skladatel a učitel skladby v Paříži (Černušák, 1974, s. 338).
[445] Zde je myšlena Schola Cantorum, vysoká hudební škola v Paříži, založená roku 1894 Vincentem D'Indym (Černušák, 1974, s. 268).
[446] Pavla Vachková-Osuská, zpěvačka v Národním Divadle, po svatbě s diplomatem Štefanem Osuským v roce 1919 zanechala umělecké činnosti a odešla s manželem do Paříže (Procházka, 1988, s. 542).

a podle toho se hned utvářelo všechno na vyslanectví to si dovedeš představit. Koštál[447] Vás všechny pozdravuje, byl jsem u něho na večeři a v dilio[448]. Má to hezký zde a říká též že jakmile jsem zde tak že už mne takdy udrží. Prosím tě budešli mluvit s r.[449] Horákem,[450] požádej ho aby napsal tajemníku Šejnohovi[451] na vyslanectví pár doporučujících řádek. Jistě se s ním zná a je to člověk který to zde všechno řídí asi jako r.[452] Spíšek.[453] To by bylo moc dobré. Nezapomeň mi napsat adresu Fantovu[454] a Elisky.[455] Psal jsem Ti už jeden dopis[456] ale v případě žeś ho nedostal píši znovu adresu.

Institut d'Studes ~~slave~~ slaves

(B. Martinů compositeur

9 rue Michelet IV [ar. 457]

Paris.

Co tam děláte pořád. Dnes se mi konečně podařilo najít trochu času tak Ti píši a udělal jsem také tu vložku[458] pro divadlo, také to pošlu co nejdříve. Nepsal jsem dosud nikomu, nemám vůbec chvilku času, ale pomalu se už usazuji Pozdrav zatím všechny a napiš mi co je s divadlem. Jde to ku předu. Napsal bych Ti co jsem viděl ale bylo toho moc, to Ti raději povím až v Praze a šetři koruny abys sem[459] mohl v létě přijet. Tak prosím Tě, ty věci mi nějak zařid a ten chek,[460] už jsi poslal? Neodkládej to, to víš, že ho potřebuji. Psaní od Tebe zde ještě nemohu míti ale sdělím Ti ihned. Poslal jsi ho recomando?

Zdravím Tě mnoho

Tvůj Bohouš

---

[447] Karel Košťál (1893 – 1975), cellista, později diplomat v Dánsku a Irsku, propagátor české hudby v zahraničí (Konečný, 1996, s. 113 a 119; Všetičková a Synek, 2020, s. 50).
[448] Špatně čitelné.
[449] Špatně čitelné.
[450] Nepodařilo se dohledat.
[451] Jaroslav Šejnoha (1889 – 1982), diplomat a akademický malíř, v této době působil na velvyslanectví v Paříži (Pejskar, 1985, s. 111 a 112).
[452] Špatně čitelné.
[453] Ferdinand Špíšek (1877 – 1970), středoškolský profesor francouzštiny a pracovník ministerstva školství (*Archiv Akademie věd České republiky – Špíšek Ferdinand* [online], © 2013 – 2021, [cit. 29.3. 2021], dostupné z: http://badatelna.eu/fond/161618/).
[454] Pravděpodobně Harry Faul, jemuž byla věnována kompozice *Loutky I*, H 137 (Halbreich, 2007, s. 402).
[455] Martinů znovu žádá adresy Ely Švabinské a Harryho Faula, podobně jako už v minulém dopise Ksn 681.
[456] Martinů má na mysli předchozí dopis Ksn 681 ze dne 2. 11. 1923.
[457] Jedná se o Institut slovanský studií v Paříži, adresa zmíněna již v dopise Ksn 681.
[458] Špatně čitelné.
[459] Bohuslav Martinů v této době pobýval na studijním pobytu v Paříži (Mihule, 2002, s. 110).
[460] O šeku se Martinů zmiňoval již v minulém dopise Ksn 681.

Ksn 683[461]

Paris 16. November 1923

Milý hochu!

Prosím Tě dosud jsem nic nedostal od Tebe[462] poslal jsi to nebo ne? Psal jsem Ti dva dopisy[463] z domu mi už také psali dvakrát a jde to ještě za Prahu.[464] Adresu jsem Ti dal v obou dopisech Institut d'Studes slaves (B. Martinů compositeur) 9 rue ~~Me~~ Michelet. Paris VI. e[465]

Šestý okres je to. Nemohu si to vysvětlit, že by se to ztratilo? Dostal jsem několik lístku sem správně, myslím že všechno co mi bylo posláno. Běhám sem každé dopoledne už celý týden stojí mě to vždy dvě, tři hodiny času, celé dopoledne a nikdy nic. Než Tě tohle dojde zase budou tři dny pryč a mám posledních 20 franků,[466] měl jsem s těmi hotely mnoho vydání. Mohu s tím vydržet nejvýše tři dny, nepřijdeli nic do té doby jsem v pěkné kaši. Napiš mi alespoň, jestli's to poslal nebo ne, ať vím mám-li to zde někde reklamovat nebo co s tím mám dělat. Rozhodně čekám že mi napíšeš. Chodím[467] už k Rousellovi[468] a ~~jsem asi~~ budu dělat oktet.[469] To Ti napíši všechno jindy, protože dnes nemám opravdu náladu na to. Musím pospíchat a pochopíš že jsem v hloupé situaci. Mám platit také hotel, na to už vůbec nemám. Napiš mi přesně kdy jsi poslal a kam a jakým způsobem. Pujdu to reklamovat na poště, ale piš co nejrychleji, protože jsem se spolehal na to že to pošleš včas a tak at vím co je.

Nazdar

Tvůj Bohouš

[461] Dopis je rukopis černým perem.
[462] Z celé korespondence Stanislava Nováka adresované B. Martinů jsou dochovány pouze tři pohlednice. Dvě z Itálie z roku 1914 (CBM, PBM Kd 233) a jedna nedatovaná odeslaná z Kozlova (CBM, PBM Kd 234).
[463] Je řeč o dopisech Ksn 681 a Ksn 682.
[464] Dopisy pro Stanislava Nováka putovaly do Prahy, zatímco dopisy pro rodinu byly adresované do rodné Poličky.
[465] Jedná se o Institut slovanský studií v Paříži, adresa zmiňována již v dopise Ksn 681 a Ksn 682.
[466] Martinů dostával v Paříži stipendium od ministerstva školství a národní osvěty (Mihule, 2002, s. 110).
[467] U Alberta Roussela měl Martinů první lekci 15. 11. 1923, tedy den před odesláním dopisu (Mihule, 2002, s. 113).
[468] Albert Roussel (1869 – 1937), skladatel a učitel skladby, u něhož byl Martinů na stipendijním pobytu financovaném Ministerstvem školství a národní osvěty (Mihule, 2002, s. 110).
[469] Martinů plány se změnily a nakonec se pouští do kompozice *Smyčcového tria č. 1*, H 136 (Mihule, 2002, s. 113).

Ksn 684[470]

D.5.

Paris 17/12 1923.

Milý hochu!

Doufám že jsi dostal moje dlouhé psaní a chtěl bych ještě něco na co jsem zapomněl. Napiš ještě tomu Kaprálovi[471] že chci aby k těm věcem napsal věnování a sice malému Faulovi[472] jenže nevím jak se jmenuje Zeptej se nebo jestli to víš tak to napiš. Faul[473] bude radost a chtěl bych se mu trochu revanšovat. Ale to by muselo být brzo. spěchá to. (Adresa je V. Kaprál. Královo pole, Metodějova ul. Morava.) Já totiž doufám žes mu to poslal. Potom ještě něco. Jestli jsi mi ještě neposlal ty noty (kvartett[474] a písně slov.[475]) tak přijde k Vám jeden mladý muž který sem teď pojede (Vonka)[476] dej mu je on to vezme sebou. Domluv se s Vlašimským.[477] Přidej k tomu také Niponary[478] ale jenom jedny (Mám dva výtisky) A také bys mohl něco napsat abych o Tobě věděl. Posílám Ti tu plnou moc a prosím Tě přijde mi asi vyřízení z Akademie[479] do kanceláře tak si to vem na starost a přijmi ty peníze a zatím je nech u sebe. To by bylo všechno a ještě něco. Má adresa je B.M. compositeur de musique Hotel. 3 rue Lechapelais. Paris 18e

Piš mi sem. Bydlím teď na Montmartru[480] ale na tom pravém, to co jsme tenkrát viděli to byl jenom boulevard ten je odsud asi hodinku cesty. Taky Ti musím napsat že už jsem se naučil jíst ústřice i humry a je to báječné žrádílko. Ty klacku ty ani nevíš co starosti a běhání a vztekání budeš mít ušetřeno až sem přijedeš. Já bych Ti psal o sobě ale to by bylo dlouhé to si povíme v Praze. Jen Ti musím napsat že podle mého mínění je třeba nejméně 1 rok aby člověk se cítil trochu ve své kůži Chtěl jsem Ti napsat abysis prohlédl jestli to někdo

[470] Dopis je rukopis modrým perem.
[471] Václav Kaprál (1889 – 1947), český klavírista a skladatel, přítel Bohuslava Martinů (Štaudová, 1989, s. 9-11).
[472] Harry Faul, jemuž byla věnována kompozice *Loutky I*, H 137 (Halbreich, 2007, s. 402).
[473] Zde je myšlen spíše otec výše zmíněného Harryho Faula.
[474] Pravděpodobně myšlen *Smyčcový kvartet č. 1*, H 117, dokončen v roce 1918 (Halbreich, 2007, s. 362).
[475] Pravděpodobně myšleny *Nové slovenské písně*, H 126, dokončené v roce 1920 (Halbreich, 2007, s. 472).
[476] Nepodařilo se dohledat.
[477] Miloš Vlašimský, člen České filharmonie (Mihule, 2002, s. 222).
[478] *Nipponari*, H 68, cyklus sedmi písní pro zpěv a orchestr (Halbreich, 2007, s. 483).
[479] Jedná se o peníze, které byly Bohuslavu Martinů přiznány v červnu 1923 (fond ČAVU, karton č. 95, spis čj. 1024/1923, dostupné z: Maýrová, 2000, s. 26).
[480] Historická čtvrť v Paříži, kde žili zejména umělci.

bude mít houslový hlas Stravinského[481] ~~k~~ Concertina pro kvartett,[482] to zajásáš, to co jste hráli (Vojáka[483] atd. to jsou Kayserovi[484] etudy proti tomu. Slyšel jsem v koncertě ~~p~~ Petrušku[485] ale to je pravý bengal, je to škoda že to nehrajete. Zde mezi těmi franc. verky[486] které jsou většinou „entre nous“[487] ohromě utahané to působí jako bombo ale to mistrovský uděláno. Také jsem se dozvěděl že je velký kořala. Já jsem zde jako v kolotoči a čas letí ohromně rychle. Trio[488] už mám dvě věty teď začínám poslední. Rousellovi[489] se to moc líbí ačkoliv sem tam kroutí hlavou. Pošlu Ti to, dej to Sukovi[490] k prohlédnutí (psal jsem mu dopis) a někde to udej. Co je s Vomajdou?[491] Poslal jsem mu příspěvek a dosud nic neuveřejnil. Hutter[492] mě naopak žádá o více příspěvků tak já to budu posílat do Tribuny.[493] Zde hrajou ty orchestry velmi krásně ale nemá to tu šťávu jako Filharmonie.[494] Prosím Tě, zmiň se Sukovi aby požádal Stupku aby zahrál Modrou hodinu[495] na populárním až budu v Praze.[496] Chtěl bych to ještě slyšet a možná že to dostanu na program zde. Vezmu si to pak sebou. Tak se měj fejn a piš mi něco je to skándal nevím o tobě nic a co se děje v Národním[497]!!!!! Ten entre akt asi zařve protože nemám žádný čas a je to veká práce. Nazdar

Měj se dobře a s tím věnováním to zařiď

---

[481] Igor Fjodorovič Stravinskij (1882 – 1971), skladatel s ruskými kořeny, výrazná postava francouzské hudby 20. století (Vysloužil, 1981, s. 176).
[482] Stravinského *Concertino pro smyčcový kvartet*, dokončeno v roce 1920 (Vysloužil, 1981, s. 195).
[483] Stravinského hudebně-pantomimická hra *Příběh vojáka*, dokončena v roce 1918 (Vysloužil, 1981, s. 184).
[484] Heinrich Ernst Kayser (1815 – 1888), německý houslista a violista, pedagog a skladatel, který vydal několik řad etud a dalších metodických skladeb pro housle i violu.
[485] Balet od výše zmíněného Igora Stravinského, dokončen v roce 1911 (Vysloužil, 1981, s. 183).
[486] Hovorově, pochází z německého *„Werk“*, česky *„dílo“*.
[487] V překladu znamená toto slovní spojení *„mezi námi“*.
[488] *Smyčcové trio č. 1*, H 136, dokončeno v roce 1923. Trio má 3 věty: 1. věta *Allegro*, 2. věta *Andante,* 3. *Poco Allegro* (Halbreich, 2007, s. 356).
[489] Albert Roussel (1869 – 1937), skladatel a učitel skladby (Černušák, 1974, s. 338).
[490] Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a virtuóz, v jehož třídě Martinů studoval (Berkovec, 1956, s. 9 a 167). Jak uvádí Mihule, je tato Martinů zmínka o svém bývalém učiteli dokladem toho, že *„*[…] *svazek se Sukem nebyl zpřetrhán, i když se Suka nenadálý odchod jeho slibného žáka dotkl.“* (Mihule, 2002, s.113).
[491] Boleslav Vomáčka (1887 – 1978), český skladatel, psal do *Lidových novin* (Doležil, 1941, s. 7; Všetičková a Synek, 2002, s. 78).
[492] Josef Hutter (1894 – 1959), český hudební vědec, v této době redaktor deníku *Tribuna* (Černušák a spol., 1963, s. 529).
[493] Tribuna, Politický a hospodářský deník, vycházel v Praze v letech 1922 – 1928 (Němec, 2003, s. 1231).
[494] Zde myšlena Česká filharmonie.
[495] Martinů chtěl Františka Stupku (1879 – 1965), dirigenta působícího v České filharmonii, pravděpodobně požádat, aby znovu zařadil do repertoáru *Modrou hodinu*, tedy druhou část orchestrálního cyklu *Mijející půlnoc*, H 131, kterou Česká filharmonie premiérovala v únoru 1923 (Všetičková a Synek, 2020, s. 104; Halbreich, 2007. s. 252).
[496] Martinů se v roce 1923 odstěhoval do Paříže, kde měl strávit čas při studiu skladby, ovšem nakonec zde strávil podstatnou část svého života (Mihule, 2002, s. 110).
[497] Zde myšleno Národní divadlo v Praze.

Tvůj Bohouš

Ksn 685[498]

Paris 8/1 1924.

Milý hochu!

Psali mi z domu že Ti skonal tatínek.[499] Napiš mi jak je a co mu bylo, snad je to lepší? Když Ty vůbec nenapíšeš ani řádku, tak já už nevím na koho se mám obrátit. Psal jsem též Pujmanovi,[500] nevím vůbec co se děje s baletem[501] a potřeboval jsem tu brožurku co vyšla v Národním o mě od Huttera[502] ale také ani řádek neodepsal tak jsem zde beze všeho spojení. Psal jsem Ti o noty,[503] také jste mi nic neposlali. Mám na Tě skoro zlost, že si nenajdeš chvilku času pro mě abys mi napsal, nevím jestli dostáváš ode mne dopisy nebo nedostáváš a potom čekám zbytečně. Psal jsem Ti v posledním dopise o kvartett[504] partituru i hlasy (ten druhý co rozepisoval ten harfenista[505]) a pak bych potřeboval ty slovácké písně[506] co jsem já harmonisoval ale nevím jsou-li u Tebe nebo doma. To prozatím už zase musím nechat až bych přijel sám poštou poslat je to nebezpečné když nemám opis. Ale dvě důležité věci potřebuji a sice dopsat Kaprálovi[507] (Královo Pole, Methodějova ul. Morava) aby řekl Pazdírkovi,[508] vydá-li ty věci[509] aby tam dal věnování a sice malému Faulovi,[510] nevím jak se jmenuje to bys musel sám napsat. Taky nevím jestlis mu je tam vůbec poslal,

[498] Dopis napsán modrým perem.
[499] Zde byl Martinů pravděpodobně mylně informován, jelikož Ferdinand Novák (nar. 1846), otec Stanislava Nováka, umírá až v roce 1929 (PLŠEK, Milan. Smiřice – hudebník Stanislav Novák [online], © 2020, [cit. 24. 2. 2020], dostupné z: http://www.smirice.eu/lide/novak/stanislav.htm).
[500] Ferdinand Pujman (1889 – 1961), operní režisér a spisovatel, v této době působící v Národním divadle (Černušák a spol., 1965, s. 389), řeč je o baletu *Istar*, H 130, jehož premiéra se stále odkládala. V dalších měsících roku 1924 probíhá korespondence mezi Martinů a Národním divadlem, kdy se Martinů dotazuje na důvody zpoždění premiéry baletu, následně však žádá, aby byla premiéra pozdržena do podzimu. Nakonec premiéra proběhla 11. 9. 1924 (srov. dopisy ze 14. 2., 23. 3. a 11. 6. 1924, vlastník ND, kopie dostupné v IBM, sig. ND 1924-02-14, ND 1924-03-23 a ND 1924-06-11; Halbreich, 2007, s. 199).
[501] Řeč je pravděpodobně o baletu *Istar*, H 130, dokončeném v roce 1921 (Halbreich, 2007, s. 199).
[502] Josef Hutter (1894 – 1959), český hudební vědec, v této době redaktor deníku Tribuna, je autorem článku *B. Martinů*, který pojednává o skladatelově životě a tvorbě a byl publikován 18. 11. 1923 v týdeníku *Národní a Stavovské divadlo* u příležitosti nastudování baletu *Istar* (Černušák a spol., 1963, s. 529).
[503] Martinů v předchozím dopise žádal o zaslání not *Smyčcového kvartetu č. 1*, H 117, a *Nových slovenských písní*, H 126 (Viz. Ksn 684).
[504] *Smyčcový kvartet č. 1*, H 117, dokončen v roce 1918 (Halbreich, 2007, s. 362).
[505] Pravděpodobně má na mysli tzv. „nultý“ *Smyčcový kvartet Es dur*, H 103, z roku 1917. Kdo jej však rozepisoval, se nepodařilo dohledat.
[506] *Nové slovenské písně*, H 126, dokončené v roce 1920 (Halbreich, 2007, s. 472).
[507] Václav Kaprál (1889 – 1947), český klavírista a skladatel, přítel Bohuslava Martinů (Štaudová, 1989, s. 9-11).
[508] Oldřich Pazdírek (1887 – 1944), hudební nakladatel (Černušák a spol., 1965, s. 266).
[509] Má na mysli pět klavírních kusů pod názvem *Loutky I*, H 137, které byly vydány až o dva roky později a nikoliv v Pazdírkově, ale v Urbánkově nakladatelství (Halbreich, 2007, s. 402).
[510] Harry Faul, jemuž byla věnována kompozice *Loutky I*, H 137 (Halbreich, 2007, s. 402).

tak uznáš že to jsou všechno těžké věci když se nemohu na nikoho spolehnout (Je to ten cyklus lehkých skladeb „Jaro v zahradě“[511] co máš u sebe.) a za druhé: Dostal jsem nějaké peníze z Akademie?[512] Napiš mi o tom a mám-li něco tak to pošli v obálce rekomando (nebo ať Ti poradí Faul, nejlépe snad chekem?.)[513] a sice brzo potřeboval bych to moc, počítal jsem že už budu mít nějaké peníze z divadla a těch 450fr. je moc málo všechno se tu zdražuje. Tak mi o tom napiš jestli mi něco dali. Kdybys mi mohl poslat ty věci co jsem psal do Tribuny[514] a z toho divadla to od Huttera potřeboval bych to. Napsal bych Ti o sobě ale takhle když Ti všechno musím psát dvakrát nezbyde mi místa ani času. Jsem zaměstnán až moc. Napiš mi mám-li Ti poslat „Trio“[515]. Kdyby se to mělo válet v Praze jako ty druhé věci tak se s tím ani nebudu opisovat, škoda času. A co je s Vomáčkou?[516] Poslal jsem mu a když nic neuvěřejnil tak to budu posílat raději do Tribuny. Tak nezapomeň na ty dvě věci to je důležité. Psal jsem též pí Švabinské[517] aby se přimluvila u ministra aby mi to prodloužili[518] a když by bylo možno aby mi něco přidal je toho málo. Já hraji stále někde a vůbec je to jiný život. Rozhodně se při tom nenudím. Jen mám zlost že od nikoho nedostanu ani písmenko a nevím co se děje. Teprve teď si začínám trochu zvykat ale chtěl bych už umět mluvit a nemám skoro žádný čas se učit sám, jen co tak mluvím ze staré zásoby. Zdravím Tě mnoho a doufám určitě že mi napíšeš o sobě.

Tvůj Bohouš

Také mi prosím Tě vyzvedni z Akademie tu partituru „Míjející půlnoc“[519] Nezapomeň mi sdělit dostal-li jsem něco, snad to poslali na Filharmonii.[520] Suk[521] mi říkal že něco dostanu.

---

[511] Zde není zcela jasné, kterou kompozici měl Martinů na mysli, jelikož nejprve píše o skladbě dedikované Harry Faulovi, jemuž věnoval výše zmíněné *Loutky I*, nyní však zmiňuje *Jaro v zahradě*, H 125, tedy čtyři klavírní skladby dokončené v roce 1920, ty však dedikanta nemají a vycházejí až v roce 1948 v Zdeňka Vlka v Praze (Halbreich, 2007, s. 398).

[512] Stále peníze, které byly Bohuslavu Martinů přiznány v červnu 1923, snaha peníze získat patrná již v dopise ze 17. 12. 1923 Ksn 684. Celou situaci pravděpodobně komplikoval fakt, že Martinů pobýval v zahraničí (fond ČAVU, karton č. 95, spis čj. 1024/1923, dostupné z: Maýrová, 2000, s. 26).

[513] Text v závorce je částečně na pravém okraji druhé strany dopisu, částečně na levém okraji z druhé strany listu dopisu.

[514] *Tribuna*, politický a hospodářský deník, vycházel v Praze v letech 1922 – 1928 (Němec, 2003, s. 1231). Bohuslavu Martinů zde uveřejnili článek *Cestou k Stravinskému*, který však vychází až v květnu 1924 (*Tribuna*, č. 122, 24. 5. 1924).

[515] *Smyčcové trio č. 1*, H 136, dokončeno v roce 1923 (Halbreich, 2007, s. 356).

[516] Boleslav Vomáčka (1887 – 1965), český skladatel (Doležil, 1941, s. 7).

[517] Ela Švabinská (1878 – 1967), manželka Maxe Švabinského a přítelkyně Bohuslava Martinů a Stanislava Nováka (Sýkorová, 2014).

[518] Jelikož Martinů na jeho zahraničním pobytu podporovalo Ministerstvo školství a národní osvěty, jedná se zde pravděpodobně o přímluvu Ely Švabinské u tehdejší ministra Rudolfa Bechyněho (oficiální webové stránky MŠMT, dostupné z: https://www.msmt.cz/ministerstvo/ministri-skolstvi-od-roku-1848).

[519] *Míjející půlnoc*, H 131, kompozice pro velký orchestr (Halbreich, 2007, s. 252).

[520] Česká filharmonie.

[521] Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a houslový virtuóz (Berkovec, 1956, s. 9 a 167).

Ksn 686[522]

Paris 13./3. 1924

Milý hochu!

Jsem přímo ohromen vyřízením rychlých dopisů od Tebe. Balík došel správně s kvartettem[523] ale myslím že si ty hlasy budu muset opsat ještě sám protože nemůže se obracet listy, jsou jen rozepsaný tak jak to vyšlo. Prosím tě ještě mi pošli ty písně[524] jsou zcela určitě u Kyselky[525] pamatuji si že mi o ně říkal abych mu je pujčil do té doby už je budu potřebovat a tu partituru „Modré hodinky“[526] Nemusí se to snad ani pojišťovat to stojí moc peněz. Co se týče toho Tria[527] nesliboval jsem si ani při své smůle že to kvartet[528] provede jen jsem udělal pokus. Promluv se Zelinkou[529] a optej se ho budouli mi platit rozepsání a jestli ano, tak to nech rozepsat pro sebe protože já si to budu muset zase odvest sem, to víš že to budu potřebovat. Ale nejdůležitější je to s těma „Nocema“[530] Paní Osuská[531] je bude určitě zpívat, a chce je zpívat všechny tři[532] ale ten kapelník chce dávat jenom dvě,[533] protože ta poslední je hodně těžká a ztratil by s tím mnoho času ve zkouškách kterých asi nebude mít mnoho to já docela uznávám. Proto je nutno aby je Talich[534] přehrál alespoň jednou, užij na to veškeren svůj vliv, protože z prohlédnutí hlasů by nic nebylo získáno, musí to orchestr poznat aby ve zkouškách nebyly nějaká nedorozumění a nezdržovalo se to a případně z toho nesešlo zase pro nedostatek času jako vždy. Já Catherinovi[535] řeknu že ji Talich poněkud přípraví aby s tím se nezdržoval potom. Ale to

[522] Dopis je rukopis černým perem.
[523] *Smyčcový kvartet č. 1*, H 117, dokončen v roce 1918 (Halbreich, 2007, s. 362).
[524] *Nové slovenské písně*, H 126, dokončeny v roce 1920 (Halbreich, 2007, s. 472).
[525] Nepodařilo se dohledat.
[526] Má na mysli *Modrou hodinu,* 2. větu z orchestrální kompozice *Míjející půlnoc*, H 131 (Halbreich, 2007, s. 252).
[527] *Smyčcové trio č. 1*, H 136, dokončeno v roce 1923 (Halbreich, 2007, s. 356).
[528] Zde je pravděpodobně myšleno České kvarteto, slavný smyčcový ansámbl, založen v roce 1888, v této době byli členy Josef Suk, Karel Hoffmann, Jiří Herold a Ladislav Zelenka (Vratislavský, 1984, s. 15 a 48).
[529] Ladislav Zelenka (1881 – 1957), český cellista, působící v Ševčíkově kvartetu a Českém kvartetu (Černušák a spol., 1965, s. 978-979).
[530] Martinů píše o písních s orchestrem *Kouzelné noci*, H 119, dokončených v roce 1918, premiérovaných Pavlou Osuskou a Českou filharmonií v rámci jubilejního koncertu Československého červeného kříže. Koncert se uskutečnil ve velkém sále Lucerny 2. 4. 1924 za řízení Alphonse Catherina (Mihule, 2002, s. 115; Halbreich, 2007, s. 484).
[531] Pavla Osuská, jako interpretka známější pod dívčím jménem Pavla Vachková (1891 – 1978), česká operní zpěvačka, pobývající ve Francii (Procházka, 1988, s. 542).
[532] Kompozice *Kouzelné noci*, H 119, je tvořena třemi písněmi *V cizině, Jarem nedotčená* a *Tajemná flétna* (Halbreich, 2007, s. 485).
[533] Kapelník chtěl provést pouze písně *v Cizině* a *Jarem nedotčená* (Halbreich, 2007, s. 485).
[534] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka. (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62).
[535] Špatně čitelné.

s ním o tom mluv a řekni mu jak to je pro mne důležité, že možná bych dostal za to ještě pro příští rok stipendium[536] kdyby se to zkazilo tak bych měl ohroženou pozici velmi mnoho. Mluv do něj vždyť T.[537] snad něco udělá kvůli záleží na tom mnoho, rozumíš tomu přece že jo.? Myslím že budou mít velký úspěch, zde se moc líbily každému. Kdybys to Trio[538] mohl provest tak to zahraj a budešli mluvit s Karlem Šolců[539] řekni mu že čekám od něj odpověď. Zadal jsem se už v listopadu do Zem. sl výboru[540] o nějaké peníze a dosud nic nepřišlo ať se na to podívá co s tím je a napíše mi, nebo Ty sám. Co se týče Paříže potřeboval bys zde na měsíc asi 700 nebo 800fr. nejméně což konečně by nebylo tak mnoho, podívat se sem rozhodně musíš, ostatně budu mít snad už nějaké prachy z Národního[541] tak to nějak zde protlučeme. Já se mám to se ví dost mizerně ale je mi to stejně, protože je zde krásně. Dnes jsem si navlékl světlé šaty a vyrazím s jednou dívko[542] za Paříž. Teď jsem asi 14 dní už nedal ani ránu, jsem tím už trochu unaven a tak odpočívám. Nepíši Ti nic o sobě protože bych se rozepsal a radši Ti to všechno povím. dostal jsi můj druhý dopis? Teda hlavně s tím Talichem! Koncert je 2 dubna v Lucerně[543] Co se týče těch znamínek v Istar[544] nemohu s tím nic dělat zatím ale pošlu partituru a podívej s k němu, ty tempa nejsou tak složitý a on to tenkrát docela dobře hrál. Napiš mi ještě co ř-tel Pujman[545] a jde-li jim to aspoň trochu do předu. A hlavně mluv s Talichem, je to nutné aby to dříve trochu přezkoušel a přehral aby orchestr věděl o co jde, jsou to písně dost těžké[546]. a je

[536] Ministerstvo školství a národní osvěty poskytovalo Martinů stipendium na jeho pobyt v Paříži (Mihule, 2002, s. 110).
[537] Výše zmíněný Václav Talich.
[538] Zde opět *Smyčcové trio č. 1*, H 136, dokončeno v roce 1923 (Halbreich, 2007, s. 356).
[539] Karel Šolc (1893 – 1985), český klavírista, přítel Bohuslava Martinů (Mihule 2002, s. 64), který později utvořil se Stanislavem Novákem komorní duo (Žídek, 1979, s. 228) (Datum narození a smrti dostupné z: Karel Šolc [online], [cit. 14. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/190).
[540] Špatně čitelné.
[541] Národní divadlo v Praze mu v dopise ze 7. 7. 1923 potvrzuje uzavření smlouvy o baletu *Istar*, kde se kromě podmínek smlouvy rozebírají i finance. Za každé představení se mělo Martinů vyplácet 5% z hrubého příjmu, 10%, když by se balet provozoval samostatně, divadlo se zavazuje k nejzazšímu termínu premiéry, které stanovuje na 31. 12. 1924 (srov. korespondence, vlastník ND, kopie dostupné v IBM, sig. ND 1923-07-07).
[542] Vlasta Hálková, později Kubešová, byla důvěrnou přítelkyní Bohuslava Martinů krátce po jeho příchodu do Paříže, jíž bylo dedikováno *Scherzo*, H 138bis (Mihule, 2002, s. 114; Halbreich, 2007, s. 403).
[543] Jedná se o jubilejní koncert Československého červeného kříže, na kterém proběhla premiéra *Kouzelných nocí*, H 119, v podání České filharmonie s Pavlou Osuskou (Mihule, 2002, s. 115; Halbreich, 2007, s. 484-485).
[544] *Istar*, H 130, balet o 3 dějstvích, dokončen v roce 1921 (Halbreich, 2007, s. 199).
[545] Ferdinand Pujman (1889 – 1961), operní režisér a spisovatel, v této době působící v Národním divadle v Praze (Černušák a spol., 1965, s. 389). Zde zmínka o baletu *Istar*, H 130, jehož premiéra se stále odkládala. V dalších měsících roku 1924 probíhá korespondence mezi Martinů a Národním divadlem, kdy se Martinů dotazuje na důvody zpoždění premiéry baletu, následně však žádá, aby byla premiéra pozdržena do podzimu. Nakonec premiéra proběhla 11. 9. 1924 (srov. dopisy ze 14. 2., 23. 3. a 11. 6. 1924, vlastník ND, kopie dostupné v IBM, sig. ND 1924-02-14, ND 1924-03-23 a ND 1924-06-11; Halbreich, 2007, s. 199).
[546] Viz výše zmíněné problémy kolem uvedení skladby *Kouzelné noci*, H 119.

v tom koncertě zúčastněn celý vyšší aparát počínaje Al. Masarykovou[547] a Benešem[548] i francouzkými lidmi. Tak to štvi! Prozatím teda nazdar a pozdravuj mnoho Ellinku[549] a napiš mi co ř-tel Pujman a kdy by bylo nutno asi abych přijel!

Tvůj Bohouš

[547] Alice Masaryková (1879 – 1966), sociální aktivistka za práva žen, dcera prvního prezidenta ČSR (Lovčí, 2007, s. 27, 69 a 426).
[548] Edvard Beneš (1884 – 1948), v těchto letech ministr zahraničí, později 2. československý prezident (Hanzal, 1994, s, 7, 8, 18, 19, 25, 45). O několik let později si Martinů s Benešem napsali dopisy, dochované jsou však pouze dva – z léta 1928 (CBM, PBM Ko 1133) a z prosince 1936 (vlastník Archiv Kanceláře prezidenta republiky v Praze, kopie dostupná v IMB, sig. KPR 1936-12-17).
[549] Ela Švabinská (1878 – 1967), manželka Maxe Švabinského a přítelkyně Bohuslava Martinů a Stanislava Nováka (Sýkorová, 2014).

Ksn 687[550]

Paris 9/5 1924

Milý hochu!

Už jsi ve své horlivosti vyřizovací nějak ochabnul. Čekám denně dopis a chodím do Jasmin se ptát, což je ode mne teď asi tříhodinový výlet, což je celé odpoledne. Já bydlím zase ve starém bytě 3 rue Le chapellais P. 17e P.J.M.[551] už se vrátil. Čekal jsem partituru „Modré hod"[552]. a už je to zase prohráno. Nicméně ji pošli, jestli pak jsi poslal material po koncertu Čer. Kříže?[553] Čekal jsem že mi alespoň napíšeš jak to znělo a jak se Ti to líbí. Já jsem teď trochu přemýšlel a rozhodl jsem se že do Prahy asi nepojedu.[554] A sice protože nevím co se s tím vlastně děje a pak nemám vlastně také peníze na cestu od 1. jsem už také z toho utratil a beztak to bude až někdy ke konci a pak myslím že to skutečně velké vydání za které já taky mohu něco užíti nebo koupiti. Je mi líto že to neuvidím ale myslím, že by se na tom nedalo už vlastně nic měnit. Ten orchestr snad ale poslechni to sám jestli to zní dobře. Já myslím že to je úsudek správný. Také by mě Praha stála moc peněz které vlastně ani nemám a musím hledět spíše zaplatit dluhy Faulovi[555] a divadlu[556] a filharmonii.[557] A abych si tady vypůjčoval peníze bylo by velké zatížení pro mne

2.) 2-[558]

při těch pár francích které mám. Napiš mi co je s tvým příjezdem. Kdy bys chtěl přijet? Přijela by pí. E.[559] také? Podívat se sem rozhodně musíš teď tu začíná být teprve krásně. Napiš mi také kdo bude dirigovati Rousselovou[560] II. symfonii.[561] Rousell mne o to žádal

[550] Dopis je rukopis černým perem.
[551] Špatně čitelné.
[552] Má na mysli *Modrou hodinu,* druhou větu z orchestrální kompozice *Mířející půlnoc*, H 131, o níž se zmiňuje již v předchozím dopise Ksn 686 (Halbreich, 2007, s. 252).
[553] Jedná se o jubilejní koncert Československého červeného kříže, na kterém proběhla premiéra *Kouzelných nocí*, H 119, v podání České filharmonie s Pavlou Osuskou, viz. Ksn 686 (Mihule, 2002, s. 115; Halbreich, 2007, s. 484-485).
[554] Martinů přijíždí do Československa až na prázdniny 1924, které trávil v Poličce pilnou prací na orchestrálním rondu, jemuž dal název *Half-time*, H 142. Na podzim se přesouvá do Prahy, aby byl 11. 9. 1924 přítomen premiéře svého baletu *Istar*, H 130, pak se ještě vrací do Poličky a pravděpodobně na konci října je již zpět v Paříži (Mihule, 2002, s. 117-123; Halbreich, 2007, s. 199).
[555] Pravděpodobně myšlen otec Harryho Faula, kterému je dedikována kompozice *Loutky I.*, H 137 (Halbreich, 2007, s. 402).
[556] Národní divadlo v Praze.
[557] Česká filharmonie.
[558] Jedná se o označení druhé strany dopisu.
[559] Pravděpodobně myslí Elu Švabinskou (1878 – 1967), manželku Maxe Švabinského a přítelkyně Bohuslava Martinů a Stanislava Nováka (Sýkorová, 2014).
[560] Albert Roussel (1869 – 1937), skladatel a učitel skladby v Paříži (Černušák, 1974, s. 338).
[561] Rousselova *II. symfonie B dur*, op. 23, dokončena v letech 1919-1921 (Vysloužil, 1981, s. 112).

abych to vyzvěděl aby se po případě mohl domluvit s dirigentem, ale to by muselo být jisté kdo to bude. Četl jsem zde kritiky které jsou jako obyčejně blbé ale jednu věc Ti musím přiznat že je mi velmi divné že ani Hutter[562] ani Vomáčka[563] se ani slovem nezmínil o mě. To mu tedy hlavně V.[564] řekni mé mínění že to není ani kamarádské ani slušné a já se také dle toho zařídím. Já mu zde mohu býti velmi platný protože se na mě obracejí v otázkách muziky, když jsem tu sám a mohu mnoho taky dělat už teď a doufám že se zde uplacíruji dobře a nevím koho to bude více mrzet jestli mě nebo jeho. Já ty kritiky potřebuji k žádosti a ostatně je to jeho povinností všimnout si trochu novinky, kterých myslím u nás není takové množství. Prosim Tě abys mu to řekl. Cos mi psal o Löwenb.[565] a příspěvcích to snad jestli to potřebují tak mi mohou napsat. Se Sukem[566] jsem si taky krásně pohovořil a vůbec s kvartettem[567] to bylo krásné..

3)[568]

Prosím Tě buď tak laskav a zařiď všechno co je nutné, není toho mnoho, aby naši dostali tu loži do divadla a trochu se o ně postarej abys jim napsal kdy určitě to je a kdy mají přijet a pak abys s nimi šel do divadla ačkoliv se moc na Tě nespoléhám, že to uděláš. Rozhodně mi napiš kdy chceš přijet, rád bych už Tě už zde viděl a požvanil si, mám toho moc na srdci ale to musíš být zde to bude daleko lepší. Jaký máš plán na prázdniny? Jistě žádný? Přemyšlej o tom a napiš mi to. Jaká je situace tak doufám že to potahnu ještě příští rok zde.[569] Napiš mi co soudíš o mém rozhodnutí a myslím že to schválíš. Cesta by mě stála přes 500fr. a pobyt v Praze jistě též hodně tak bych měl nový dluhy, ani nemám ostatně od koho bych si to vypůjčil.

Piš mi a zdravím Tě.

---

[562] Josef Hutter (1894 – 1959), český hudební vědec, v této době redaktor deníku *Tribuna*, s nímž byl Martinů v čilém korespondenčním kontaktu, jen z let 1923 – 1924 je dochováno celkem 10 dopisů, které skladatel Hutterovi adresoval a v nichž většinou řeší texty, které Martinů zasílá k uveřejnění (Černušák a spol., 1963, s. 529; zmíněná korespondence je v soukromém vlastnictví, kopie dostupné v IBM). Martinů zřejmě očekával pochvalné zmínky o své osobě, o to více musel být zklamán kritikami J. Huttera, tak i dále zmíněného B. Vomáčky po premiéře *Half-timu*, 142, který způsobil v Praze v prosinci 1924 doslova poprask.

[563] Boleslav Vomáčka (1887 – 1965), český skladatel (Doležil, 1941, s. 7).

[564] Myšlen výše zmíněný Boleslav Vomáčka.

[565] Jan Löwenbach (1880 – 1972), hudební spisovatel a organizátor (Černušák a spol., 1963, s. 843) (Datum úmrtí z: Jan Löwenbach [online], © 2012 – 2021, [cit. 25. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/618).

[566] Zde je myšlen Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a houslový virtuóz (Berkovec, 1956, s. 9 a 167).

[567] České kvarteto se ve dnech 29. 3. 1924 – 3. 4. 1924 vydalo na zájezd, kdy mj. 2x navštívil Paříž, kde s nimi Bohuslav Martinů trávil čas, zejména kvůli svému učiteli z Prahy Josefu Sukovi (Mihule, 2002, s. 115).

[568] Jedná se o označení třetí strany dopisu.

[569] Martinů doufal, že se mu podaří získat další finanční podporu pro svůj pobyt v Paříži (Mihule, 2002, s. 110).

Bohouš

Ksn 688[570]

Paris 15/12 1924

Milý Stáňo!

Nevím skutečně co si o tvém mlčení mám myslet. Uznáš sám že je mi to trochu hloupé vytahovat to z tebe, ale myslím, že by to nebylo tak těžké sednout a napsat mi co se vlastně děje. Jsem úplně beze zpráv a spoléhal jsem jen na Tebe že mi povíš co je. Ovšem marně. Potřeboval bych vědět tolik věcí pro mě důležitých, na kterých bych zde mohl dále stavět ale neodvažuji se Ti už ani napsat o to protože vím že by to nemělo žádný význam. Jenom řekni Talichovi,[571] že jsem ho chtěl prosit aby mi poslal svoji vizitku a rekomandeé na Pareye[572]. A pak jsem poslal na Filharmonii[573] ten kvartet.[574] Dej ho a nebo ho nech poslat Axmanovi[575] a ať se spojí se Zelinkou[576] jestli mi bude Zelinka platit rozepsání. Potřeboval bych vědět positivně co je vlastně s Half. timem,[577] ~~jsem~~ z těch kritika naprosto nemohu nic vědět jak to zní nebo vůbec co to je a je-li to zadáno pro Festival.[578] Mám dojem že kdybych Ti o tohle už nemusel psát a také už mě to je konečně jedno.

Zdravím Tě

Bohouš

(Mr Vaněk)[579]

14 rue de Varize

[570] Dopis je rukopis modrým perem.
[571] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka. (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62).
[572] Špatně čitelné.
[573] Je řeč o České filharmonii.
[574] *Smyčcový kvartet č. 1*, H 117, dokončený v roce 1918, ale premiérovaný Ševčíkovým kvartetem až v roce 1927 (Halbreich, 2007, s. 362).
[575] Emil Axman (1887 – 1949), český hudební skladatel a archivář (Černušák a spol. 1963, s. 36).
[576] Ladislav Zelenka (1881 – 1957), český cellista, působící v Ševčíkově kvartetu a Českém kvartetu. O rozepsání kvartetu se Martinů zmiňuje už v dopise Ksn 686 (Černušák a spol., 1965, s. 978-979).
[577] *Half-time*, H 142, orchestrální kompozice dokončena v roce 1924, premiérovaná 7. 12. 1924 Českou filharmonií pod vedením V. Talicha (Halbreich, 2007, s. 254), *Half-Time* původně vyvolal rozporuplné pocity v pražské společnosti, kde místní kritici odsoudili *Half-Time* např. jako *„tragédii rozloženého trojzvuku"* nebo jako kopii Stravinského tvorby (Mihule, 2002, s. 124-126).
[578] Martinů zadal porotě výše zmíněnou kompozici *Half-Time*, která vybírala program pro festival pořádaný Mezinárodní společností pro soudobou hudbu, kam byl nakonec vybrán a kde opět vzbudil rozporuplné pocity, tentokrát už mezinárodní veřejnosti (Mihule, 2002, s. 128).
[579] Vladimír Vaněk (1895 – 1965), působil jako československý velvyslanec nejen v Paříži a Martinů u něho v pařížském 16. okrese po návratu z Československa krátce bydlel (Tomeš In: Vaněk, 1994, s. 8, 11 a 14; Mihule, 2002, s. 123).

Paris 16.e

Ksn 689[580]

Paris 26/12 1924.

Milý hochu!

Konečně jsem se dočkal Tvého psaní[581] a nějakých určitých zpráv. Moc mě potěšilo a zvláště co se týká Half timu.[582] Jsem náramně pyšný že jsem konečně vyprovokoval někoho k činu, a hlavně, že to dobře zní. Jen mi prosím Tě okamžitě napiš, jakmile budeš vědět jestli je H.t.[583] definitívně na festivalu,[584] potřebuji to nutně, protože chci o tom jednat s Kousevitským[585] o provedení na velkých koncertech v Opeře v červnu. Způsobili mi vždycky všechny ty zprávy nepopsatelnou radost, ačkoliv jsem byl připraven na nějaký krával, ale doufám že to ťalo do živého a to byl také můj účel. Poslal jsem Mikotovi[586] článek, který musí být otisknut a sice velmi zřetelné ohražení proti tomu jak mě nařknuli,

[580] Dopis je rukopis černým perem.
[581] Z korespondence Stanislava Nováka adresované B. Martinů jsou dochovány pouze tři pohlednice. Dvě z Itálie z roku 1914 (CBM, PBM Kd 233) a jedna nedatovaná odeslaná z Kozlova (CBM, PBM Kd 234).
[582] *Half-time*, H 142, orchestrální kompozice, dokončena v roce 1924, premiérována 7. 12. 1924 Českou filharmonií pod vedením Václava Talicha (Halbreich, 2007, s. 254), premiéra nebyla přijata dobře, kompozice je totiž opozicí vůči konzervativnímu myšlení v hudbě, po premiéře se z hlediště od diváků ozval pískot a syčení. Někteří kritici dílo odsoudili jako tragédii rozloženého trojzvuku, či jako kopii díla Stravinského (Mihule, 2002, s. 124-126). Martinů pak v dopisech jednomu z kritiků Josefu Hutterovi píše, že jej konečně trošku rozčílil a doufá, že neztratil jeho přízeň. Dále v přiloženém článku vysvětluje ideu *Half-Timu,* coby díla nového zvuku, které boří tradice, což nenechává klidné obecenstvo České filharmonie, které má přečtené, jak sám tvrdí (korespondence z roku 1924 mezi Bohuslavem Martinů a Josefem Hutterem, v soukromém vlastnictví, kopie dostupné v IBM, sig. HutJ1924-12-16a, HutJ 1924-12-16b).
[583] Výše zmíněný *Half-time*, H 142.
[584] Martinů zadal porotě výše zmíněnou kompozici *Half-Time*, která vybírala program pro festival pořádaný Mezinárodní společností pro soudobou hudbu, kam byl nakonec vybrán a kde opět vzbudil rozporuplné pocity, tentokrát už mezinárodní veřejnosti. Koncert byl na tomto festivalu odehrán 17. 5. 1925 (Mihule, 2002, s. 128).
[585] Sergej Alexandrovič Kusevickij (1874 – 1951), ruský dirigent, v této době působící v Bostonském orchestru (Všetičková a Synek, 2020, s. 66). Martinů psal dopis Kusevickému, že *Half-Time* měl na festivalu velký úspěch a zjišťuje, zda by se nemohli sejít, protože by mu Martinů chtěl *„ukázat své skladby“*. Dopis je archivován s poznámkou připsanou právě Kusevickým „*Refus poli*,“ což znamená *„zdvořile odmítnout“* (viz. dopis Bohuslava Martinů Sergejovi Kusevickému, vlastník Library of Congress Washington D.C., kopie dostupná v IBM, sig. BSO 1925-06-15).
[586] Václav Mikota (1896 – 1982), hudební kritik a organizátor kultury, v této době ředitelem Hudební Matice Umělecké besedy (Černušák a spol., 1965, s. 96) (datum úmrtí z: *Václav Mikota* [online], © 2012-2021, [cit. 26. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/1462). Martinů píše o článku, který byl odpovědí na výše zmíněné kritiky kompozice *Half-Time*. Ve článku se Martinů ohrazuje proti nařčení z plagiátu, kdy měl okopírovat *Half-Time* z *Petrušky* od Stravinského. Martinů píše o odlišném tématu i rytmice, nepopírá však to, že na něj má Stravinský vliv, jako celé jeho pařížské okolí. Ohrazuje se i neznalostí Stravinského českou společností. Nakonec konstatuje, že nikomu nechce ubírat právo kritiky, ale ohrazuje se proti článku (níže zmíněného) J. V. (Jaroslava Vogela). Dopis byl napsán na Vánoce roku 1924 (viz. MARTINŮ, Bohuslav. Případ „Half-timu“ čili tragédie rozloženého trojzvuku. *Listy hudební matice* IV, 1924, č. 5, dostupné z: https://www.martinu.cz/cz/martinu/texty-napsane-bm/bohuslav-martinu-pripad-half-timu-cili-tragedie-rozlozeneho-trojzvuku-listy-hudebni-matice-iv-1924-c5/).

že jsem to úmyslně oškrabal z Petrušky.[587] Při tom z těch kritik řve přímo že nikdo neměl ani ponětí co vlastně je Stravinský.[588] Ten článek není nijak osobní, ani se nehájím proti kritice, jen vystupuji proti oné dedukční kritice a škatulkování, které u nás. Nezapírám také vliv který měl na mne Stravinský ale mám dojem že celá věc ve zvuku i v pojetí má celkem málo co dělat s Petruškou. Co myslíš? Dost mě namíchli ten pitomý článek s tím sósem o tvoření od J.V.[589] (Vogl?) v Česk rep.[590] Byl bych od něj čekal něco rozumnějšího. Doufám že souhlasíš s tím, abych také rozvrtal trochu systém kritiky u nás, protože to se musí nakousnout, máli vůbec býti nějaký postup v musice u nás. Myslím že s tím souhlasíš. Tomu Vomajdovi[591] jsem odpověděl v dopise Mikotově.[592] Je to pro mě věc těžká, psát takové technické úvahy protože jak víš že partitury strukturuji velmi málo a dost povrchně, tak ani Stravinského neznám také proto, že jsem to viděl všechno jen z dálky a koupit si jeho partitury je přímo nemožností pro mě. A pak to neznám. Já vím sice, co chce a jaký má směr, a celé crédo které se týká spíše celého projevu moderního a jeho snah, ale tyhle technické krámy si už dělám dle svých dispozic. Já se pokusím něco sestavit ale myslím že rozumější a lepší by bylo tisknout úvahy vůbec o projevu současnosti než technických známkách, které si dělá každý dle svého. Napsal jsem to Mikotovi.[593] Poslechni ten klavírní výtah „Istar“[594] je pro mě moc důležitý, protože dělám pokusy abych to dostal na scénu

[587] *Petruška* je balet od Igora Stravinského, dokončen v roce 1911 (Vysloužil, 1981, s. 183).
[588] Igor Fjodorovič Stravinskij (1882 – 1971), skladatel s ruskými kořeny, výrazná postava francouzské hudby 20. století (Vysloužil, 1981, s. 176).
[589] Jaroslav Vogel (1894 – 1970), český hudební skladatel a dirigent, v této době psal referáty o hudbě do deníku *Československá republika* (Černušák a spol., 1965, s. 890). Jaroslav Vogel byl jedním z kritiků, kteří se podíleli na „poprasku,“ který se vytvořil okolo premiéry *Half-time*.
[590] Myšleny noviny *Československá republika*.
[591] Boleslav Vomáčka (1887 – 1978), český skladatel, psal do *Lidových novin* (Doležil, 1941, s. 7; Všetičková a Synek, 2002, s. 78). Boleslav Vomáčka byl dalším z kritiků, kteří se podíleli na kritizování *Half-time*.
[592] Korespondence mezi Bohuslavem Martinů a Václavem Mikotou se bohužel nedochovala.
[593] Martinů zde pravděpodobně mluví o dvou článcích, které poslal do *Listů hudební Matice*, 1. je úvahou O současné hudbě, která povídá o vystupování rytmiky do popředí v hudbě, zdůrazňuje velké množství stylů, ve kterých se na začátku 20. století tvoří, zejména proto, že každý se chce odlišit od zaběhlých norem. Popisuje i disonanci coby „výraz moderní hudby.“ Ke konci úvahy přirovnává hudbu k literárním románům, které jsou na ústupu před čtením vědeckých děl, to stejné spatřuje i v hudbě, kde se *„ustupuje hudebním zákonům“*. 2. úvahou Ke kritice o současné hudbě se vyjadřuje k tomu, že je pouze jedna striktní hudební estetika, kterou česká kritika vyžaduje, která však neumožňuje vydávat nové věci, nýbrž se držet v tradici. V Československu se podle Martinů cenila spíše *„německá těžkopádnost“* než *„francouzská ušlechtilost“*. Dá se předpokládat, že oba články jsou další reakcí na předešlou kritiku výše zmíněné premiéry *Half-time* (MARTINŮ, Bohuslav. O současné hudbě. *Listy hudební matice* IV, 1925, č. 9-10, s. 268-273, dostupné z: https://www.martinu.cz/cz/martinu/texty-napsane-bm/bohuslav-martinu-o-soucasne-hudbe-listy-hudebni-matice-iv-1925-c-9-10-str-268-273/; MARTINŮ, Bohuslav. Ke kritice o současné hudbě. *Listy hudební matice* IV, 1925, č. 6, s. 184-187, dostupné z: https://www.martinu.cz/cz/martinu/texty-napsane-bm/bohuslav-martinu-ke-kritice-o-soucasne-hudbe-listy-hudebni-matice-iv-1925-c-6-str-184-187/).
[594] *Istar*, H 130, balet o třech dějstvích, dokončen v roce 1921 (Halbreich, 2007, s. 199).

zde, což by šlo buď u příležitosti „Prodané nevěsty“[595] v Komické opeře a nebo možná, a myslím ještě lépe na vlastní vrub. Ale k tomu výtah nutně potřebuji mít tištěn. Na neštěstí mi ministerstvo odřeklo tu žádost že nemají prachy. Ale protože by ten náhled nebyl tak veliký, mluv s nimi aby to tiskl i přes to. O tom úmyslu provedení Istar mluv opatrně protože není dosud nic jistého a bojím se do toho zamíchat mnoho zbytečných rozumů, zvláště z Prahy. Premiera „Myší“[596] bude v lednu v Brně psal mi Zítek,[597] chtěl bych být při tom. Ale doufám že bych přijel na festival, tak že bych se na to podíval.[598] Myslím že to bude povedená legrace zvláště v orchestru. Znít to bude jistě velmi dobře a nápadu je tam spousta. Jsem překvapen rychlostí s jakou to dělají. Piš mi podrobnosti a schovej kritiky. Potom prý sem pojede Křička.[599] Řekni mu aby mi vzal sebou od Polívky:[600] Jací jsme[601] kup to sám už se nějak vyrovnáme.) a vezmi od Kodíčka[602] toho Zeyera[603] potřeboval bych to zde. Snad to Křička vezme. Mimo to bych potřeboval od Talicha,[604] nějaký dopis na Paraye,[605] kde by Talich uvedl také že můj H.t.[606] bude na festivalu. Já se totiž na Paraey musím obrátit sám, protože s Keplem[607] absolutně nic není tak bych potřeboval od Talicha něco. Rousell[608] je nějaký nemocný ale jel teď přes Vánoce na jih.

[595] *Prodaná nevěsta*, opera o třech dějstvích od Bedřicha Smetany, premiérovaná v roce 1866 (Hučín a spol., 2008, s. 38). V Paříži měla opera premiéru v roce 1928 (dostupné z: https://www.divadlo.cz/?clanky=uvedeni-prodane-nevesty-v-parizi-je-vyznamne-tvrdi-znalci).
[596] Má na mysli balet *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133, dokončený v roce 1922, premiérován v roce 1925 v Brně (Halbreich, 2007, s. 201).
[597] Otakar Zítek (1892 – 1955), český skladatel a operní režisér, v této době působil jako operní režisér v divadle v Brně (Černušák a spol., 1965, s. 996).
[598] Martinů bohužel neodcestoval do Československa ani na premiéru *Half-time*, ani na jeho uvedení na festivale ISCM, pravděpodobně kvůli finanční nouzi (Mihule, 2002, s. 124-128).
[599] Jaroslav Křička (1882 – 1969), český skladatel a dirigent, v této době řídil sbor v České filharmonii (Černušák a spol., 1965, s. 760-761) (Datum úmrtí dostupné z: *Jaroslav Křička* [online], © 2012-2021, [cit. 26. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/478).
[600] Zde je pravděpodobně myšlen Ferdinand Peroutka (1895 – 1978), český novinář a spisovatel (Churaň, 1994, s. 416).
[601] Svazek statí *Jací jsme* od výše zmíněného Ferdinanda Peroutky, který byl vydán v roce 1924 (Churaň, 1994, s. 416).
[602] Josef Kodíček (1892 – 1954), český režisér a dramaturg (*Josef Kodíček* [online], © 2012-2021, [cit. 26. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/1603).
[603] Julius Zeyer (1841 – 1901), český spisovatel a básník, s jehož tvorbou je spojena velká oblast české artificiální hudby 19. století (Černušák a spol. 1965, s. 987). O zhudebnění veselohry Stará historie od Julia Zeyera Martinů uvažoval už o dva roky dříve, kdy dokonce (poučen Janáčkovými peripetiemi s operou Šárka) žádá Českou akademii věd a umění o povolení ke zhudebnění s tím že, libreto by na základě Zeyera vytvořil Josef Kodíček (srov. dopisy z května 1922, vlastník AV ČR, kopie dostupné v IBM, sig. AVČR 1922-00-00 a AVČR 1922-05-11).
[604] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62).
[605] Nepodařilo se dohledat.
[606] Výše zmíněný *Half-time*, H 142, který má být na festivalu ISCM, kde by proběhlo jeho 2. provedení po kontroverzní premiéře.
[607] Rudolf Kepl (1876 – 1958), český novinář a diplomat (*Rudolf Kepl* [online], © 2012-2021, [cit. 26. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/294).
[608] Albert Roussel (1869 – 1937), skladatel a učitel skladby (Černušák, 1974, s. 338).

A co se mě týče, je to historie dosti pitomá. Mám se mizerně a nevím opravdu jak to takhle dlouho vydržím. Při tom ale se mi Paříž líbí čím dál tím více a cítím že bych jinde nemohl žít. Jenomže je zde teď velmi draho a mimo to Vaňkovi[609] přijela návštěva a tak bydlím zase v hotelu a to mě stojí 300fr. měsíčně takže mám 200fr. na jídlo. To se rozumí že žádný kšeft se nenajde, když to potřebuji. A tak mě to velmi deprimuje, protože to je přece jen velký risk, jestli to takovýmto způsobem předržím. Kdybys psal k nám tak samozřejmě se nezmiňuj o ničem. Tak se neděje celkem nic, takže ani nějaké zvláštní referát nemohu posílat do Tribuny[610] a do toho „divadla" mě to votravuje, protože když jsem to zde přehlížel tak jsem viděl že to Pujman[611] všechno „stylisticky" opravoval a zkracoval. A jsem vůbec dost otrávený, kdybych neměl ty plány a nevěděl, že to musím vydržet až do konce, tak bych to snad pověsil na řebík všechno a zahrabal bych se někde doma. Už mi to trvá trochu dlouho a je to pořád stejné, naopak čím dál tím horší. Psala mi pí Melicharová[612] že tam ještě nikdo pro tu partituru u ní nebyl tak tam dojdi a hleď to tem Ševčíkovcům[613] udat. Kvartet pro Axmana[614] jsem poslal po pí Nebeské[615] do kanceláře Č. F.[616] doufám že už to tam dodala, nech to hned poslat Axmanovi a smluv to s ním nějak (co se týče opisování. Já to teď platit nemohu, nemůžu si koupit ani skoro notový papír. Mám teď krásné librettu,[617] což mě jedině teď v té mizerii těší. Jinak Paříž sama je ohromně krásná a mohu-li to nějak vydržet tak je to jedině tady. Nenech mě zase tak dlouho čekat na psaní, mě to v téhle pozici dělá hrozně nervósního, když nevím vůbec co se děje. Přeji Ti všechno

[609] Vladimír Vaněk (1895 – 1965), působil jako československý velvyslanec nejen v Paříži (Tomeš In: Vaněk, 1994, s. 8, 11 a 14). Přesto, že se Martinů musel od Vaňka odstěhovat, jejich přátelství trvalo i nadále. Útočiště našel Martinů tentokrát u manželů Nebeských, ke kterým se také 5. 12. 1924 nastěhoval (Mihule, 2002, s. 123, 124).
[610] *Tribuna*, politický a hospodářský deník, vycházel v Praze v letech 1922 – 1928 (Němec, 2003, s. 1231).
[611] Ferdinand Pujman (1889 – 1961), operní režisér a spisovatel, v této době působící v Národním divadle (Černušák a spol., 1965, s. 389). Texty, které měl krátit, by mohly být texty „*Les noces villageoises,*" „*Balety Igora Stravinského,*" „*Stravinského Petruška*" (*Národní a Stavovské divadlo II*, 1924, č. 3, 4 a 8, dostupné z: https://www.martinu.cz/cz/martinu/texty-napsane-bm/).
[612] P. Melicharová, jíž byli dedikované *Tři ukolébavky*, H 146bis, klavírní kompozice dokončená v roce 1925 (Halbreich, 2007, s. 474).
[613] Ševčíkovo kvarteto, český komorní ansámbl, jeden z předních českých smyčcových souborů, v roce 1927 premiérovali *Smyčcový kvartet č. 1*, H 117, od Bohuslava Martinů (Černušák a spol, 1965, s. 690; Halbreich, 2007, s. 362).
[614] Emil Axman (1887 – 1949), český hudební skladatel a archivář (Černušák a spol. 1963, s. 36).
[615] Božena Nebeská, přítelkyně B. Martinů a dedikantka baletu *Kuchyňská revue*, H 161. Martinů u manželů Nebeských bydlel v Paříži v roce 1924 (*Božena Nebeská* [online], © 2012-2021, [cit. 26. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/1173) (Z korespondence Martinů domů do Poličky, CBM, PBM Kr 458).
[616] Česká filharmonie.
[617] Pravděpodobně myslí libreto k baletu *Vzpoura*, H 151, na němž začal pracovat v roce 1925 a na podzim jej také dokončil (Halbreich, 2007, s. 202; Mihule, 2002, s. 130).

nejlepší v novém roce a doufám že se zase taky uvidíme a nebo v květnu v Praze. Zdravím Tě Tvůj

Bohouš

Piš na adresu Vaňkovu.[618]

[618] Martinů neměl v Paříži místo k trvalému pobytu, proto si veškerou korespondenci nechával posílat do bytu výše zmíněného Vladimíra Vaňka (Mihule, 2002, s. 123).

Ksn 690[619]

Paris 8/1 1925.

Milý hochu!

Tvůj dopis[620] jsem dostal a byl bych rád kdybys mi psal častěji, jsem zde teď docela opuštěn na legaci nechodím a rád bych věděl co se děje u nás. Napiš mi, potěší mne to velice. Všechny ty zprávy mi, to víš způsobily radost. Mimoto, byl zde Talich[621] na cestě do Londýna a tak mi o tom mnoho vyprávěl. Myslím že jsem jednou zase oficiálnímu komponistům vytřel pořádně zrak.[622] Jedna věc je ovšem špatná a to je, že všichni s kterými jsme počítali od toho[623] utekli. Hlavně Hutter a také Vomáčkovo[624] stanovisko se mi rozhodně nelíbí. Ta kritika byla sice hezká, ale čekal jsem že se postaví za směr ne za dílo, vždyť on k tomu také musí dojít a musí přijmout ty zásady principielně ale zůstati na stanovisku „až jak to dopadne" to je velmi lehké ale u mladého člověka nemožné. S Vomáčkou jsem mnoho přátel a není to nic platné abych psal informace a články o moderní hudbě, když v rozhodném okamžiku od toho všichni utečou. Nejedná se přece o Stravinského,[625] jedná se o nás. To se ví, že teď Hutterovi nebudu asi nic posílat, když se on se za to nestaví, tak by to ani neuveřejnil.[626] Tak se jedná o žurnál, kam bych psal? Myslel jsem nedal-li by se získat ku př. Storch-Marien[627] k vydávání pro začátek třeba jen

[619] Dopis je rukopis černým perem.
[620] Z korespondence Stanislava Nováka adresované B. Martinů jsou dochovány pouze tři pohlednice. Dvě z Itálie z roku 1914 (CBM, PBM Kd 233) a jedna nedatovaná odeslaná z Kozlova (CBM, PBM Kd 234).
[621] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62). Talich jezdil od roku 1920 pravidelně do ciziny, kde hostoval u významných orchestrů. Do Velké Británie nejčastěji jezdil dirigovat do Londýna, Glasgow a Liverpoolu, kde jako host vedl Londýnský filharmonický orchestr a Skotský symfonický orchestr (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 60).
[622] Toto je pravděpodobně narážka na premiéru *Half-Time*, H 142, která nebyla pro svoji netradičnost velmi dobře přijata. Na kompozici se vznesla vlna kritiky od publika i od kritiků (Mihule, 2002, s. 124).
[623] Martinů naráží na kritiky Huttera a Vomáčky, od kterých Martinů očekával přízeň při premiéře *Half-Time*.
[624] Josef Hutter (1894 – 1959), český hudební vědec, v této době redaktor deníku *Tribuna* (Černušák a spol., 1963, s. 529) a Boleslav Vomáčka (1887 – 1978), český skladatel, psal do *Lidových novin* (Doležil, 1941, s. 7; Všetičková a Synek, 2002, s. 78). Tito dva měli největší podíl na kritice premiéry *Half-Time*, H 142, a mj. Martinů osočovali z kopírování Stravinského (Mihule, 2002, s. 124-126).
[625] Igor Fjodorovič Stravinskij (1882 – 1971), skladatel s ruskými kořeny, výrazná postava francouzské hudby 20. století (Vysloužil, 1981, s. 176).
[626] Martinů byl v těchto letech velmi aktivní i svým psaním článků do novin. Zejména v letech 1924 a 1925 publikoval několik statí v *Listech hudební matice*, *Daliborovi* nebo *Přítomnosti*. Statě často pojednávaly o současné hudbě, či o trendech ve francouzské hudbě. Z některých statí lze vyvodit, že jsou reakcí na kritiky *Half-Time*, H 142, nebo na kritiky mířené na jeho osobu (*Texty psané BM* [online], [cit. 17. 5. 2021], dostupné z: https://www.martinu.cz/cz/martinu/texty-napsane-bm/bohuslav-martinu-o-soucasne-hudbe-listy-hudebni-matice-iv-1925-c-9-10-str-268-273/).
[627] Otakar Štorch-Marien (1897 – 1974), český nakladatel a spisovatel (*Otakar Štroch-Marien* [online], © 2012 - 2021, [cit. 29. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/4830).

něco ve formě letáků z čehož by se snad později stal časopis. Nebo Klika,[628] ale ten je moc pomalý a málo platí. A pak by se jednalo o soustředění mladých lidí, kteří by se chtěli za to bíti a ne zůstali na stanovisku „half-time“.[629] A to je velký ouraz. Snad by se nechal získat pro Mirko Novák?[630] nebo kdo to je ten Beneš[631] z Moravsko-slezského deníku? S Voglem[632] rozhodně není nic. Ale mladý Lövenbach.[633] Schulhof?[634] Napiš mi co si o tom myslíš, Snad by se to nechalo spojiti s jinými, na př Nezval[635] (z 9silu)[636] Feuerstein,[637] Hofman,[638] Koďas?[639] Myslím že je to velmi důležitá otázka pro nás abychom měli kde mluvit. S Besedou[640] nebude ještě dlouho nic. Ještě jedna věc pro mě důležitá. Mluv se Schulhofem stran toho Schotta[641] nevadilo-li by se něco dělat. Frank[642] mi psal, že se mu Concertino[643] moc líbí a chtěl by to hrát na festivalu místo Half-timu,[644] což je ovšem nemožné, protože potichu je provedení Halftimu pro jiné záměry. Napiš mi

[628] Břetislav Klika (1884 – 1958), český nakladatel, psal libreta pro české skladatele, včetně Bohuslava Martinů (Černušák a spol., 1963, s. 673).
[629] Premiéra orchestrální kompozice *Half-Time*, H 142, vzbudila velký poprask, když na ní obecenstvo a kritiky reagovaly různě, někteří ji považovali za nové s neotřelé dílo, někteří ji zatracovali jako špatnou hudbu nebo kopii Stravinského (Mihule, 2002, s. 124-126).
[630] Mirko Novák (1901 – 1980), český filosof a estetik (Černušák a spol., 1963, s. 191; *Mirko Novák* [online], posl. revize 4. 7. 2008, [cit. 26. 3. 2021], dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6614).
[631] Nepodařilo se dohledat.
[632] Pravděpodobně Jaroslav Vogel (1894 – 1970), český hudební skladatel a dirigent, v této době psal referáty o hudbě do *Československé republiky* (Černušák a spol., 1965, s. 890). I on se podílel na hlasité kritice výše zmíněné premiéry *Half-time* (Mihule, 2002, s. 126).
[633] Josef Löwenbach (1900 – 1962), český spisovatel, mladší bratr Jana Löwenbacha, spoluzakladatel níže zmíněného Devětsilu, byl v této době tajemníkem Ochranného sdružení autorů (Černušák a spol., 1963, s. 844).
[634] Ervín Schulhoff (1894 – 1942), český skladatel a pianista, který krátce tvořil se Stanislavem Novákem a výše zmíněným Mauritsem Frankem komorní trio (Stará, 1958, s. 5; Žídek, 1979, s. 228).
[635] Vítězslav Nezval (1900 – 1958), český spisovatel, od roku 1922 člen Devětsilu (Macháček, 1980, s. 132 – 142).
[636] Devětsil, skupina literátů a malířů, kteří byli socialisticky orientovaní, toto uskupení vzniklo v roce 1920 (Pomajzlová In: Ciampi Matulová, 2019, s. 7 – 11).
[637] Bedřic Feuerstein (1892 – 1936), český architekt a malíř, od roku 1922 členem Devětsilu (Kolegium autorů, 2013, s. 135).
[638] Karel Hoffmann (1872 – 1936), český houslový virtuóz (Květ, 1947, s. 3).
[639] Josef Kodíček (1892 – 1954), český režisér a dramaturg (*Josef Kodíček* [online], © 2012-2021, [cit. 26. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/1603).
[640] Umělecká beseda, spolek založený v Praze, sdružuje umělce a snaží se podporovat růst české hudební kultury (Černušák a spol., 1965, s. 812).
[641] Vydavatelství Schott Music GmbH and Co sídlící v Mainzu.
[642] Maurits Frank (1892 – 1959), holandský violoncellista a pedagog, přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka, později utvořil se Stanislavem Novákem a dalšími komorní kvarteto (Všetičková a Synek, 2019, s. 62).
[643] *Concertino pro violoncello s doprovodem dechových a bicích nástrojů*, H 143, dokončeno v roce 1924, věnovánu výše zmíněnému Mauritsi Frankovi a premiérované až v roce 1949 I. Večmotovem a Českou filharmonií (Halbreich, 2007, s. 311).
[644] Martinů zadal svou orchestrální kompozice *Half-Time*, H 142, pro festival pořádaný Mezinárodní společností pro soudobou hudbu, který se odehrával v květnu 1925 (Mihule, 2002, s. 128).

také zdali jsi dostal už ten kvartett s bubínkem[645] a jak jste zařídili to rozepsání. Prosím tě bud tak laskav a telefonuj k Zelinkovi,[646] jak je to vlastně s tím rozepisováním not, když si vlastně všechno mimo Filh.[647] musím opsat sám. Jedná se také o rozepsání „Concertina" poněvadž sám to dělat nemohu a platit ještě méně vždyť by jim také neslo peníze za půjčování materialu. Psal jsem Franckovi aby vzal partituru sebou do Prahy a prosím Tě donuť nějakým způsobem Zelinku nebo Jiráka[648] aby to nechali rozepsat, jinak nevím co si s tím mám počít. A odpověz mi co s tím bude. V „Comedii"[649] byl velký článek o „Istaře"[650] s těma fotografiema, Nikolská,[651] já, a i scéna. a od Siblíka[652] a o Half-timu bude v „Excelsioru" tyto dny. Možná že jsi to věděl. Z Besedy mi nepsali vůbec nic, ani na můj dopis. Tak nevím jestli se budou bát uveřejnit ten článek nebo ne? Co je s výtahem Istar nevím. Hutter také nestihl nic.[653] Zkrátka takhle by to nešlo, musí se najít jiný způsob. Byla to asi rána, když přišel program festivalu[654] a já tam byl a Axman[655] ne. Jestli budou někde nějaké protesty tak mi to pošli, budu to potřebovat pro později, takové věci se hodí a budem hledět ty pány trochu přidržet, až se zase my dostanem k veslu. Ostrčil[656] mi psal psaní, kde

[645] *Kvartet pro klarinet, roh, cello a malý bubínek*, H 139, dokončeno v roce 1924 (Halbreich, 2007, s. 369).
[646] Ladislav Zelenka (1881 – 1957), český cellista, působící v Ševčíkově kvartetu a Českém kvartetu. O rozepsání kvartetu se Martinů zmiňuje v dopise Ksn 686 a Ksn 688 (Černušák a spol., 1965, s. 978-979).
[647] Zkratka vyjadřuje Českou filharmonii.
[648] Karel Boleslav Jirák (1891 – 1972), český skladatel, dirigent a pedagog (Černušák a spol., 1965, s. 604), (rok úmrtí dostupný z: Karel Boleslav Jirák [online], posl. revize 9. 2. 2009, [citováno: 14. 3. 2021] dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2268).
[649] O pochvalném článku ve francouzském deníku *Comoedia* se zmiňuje také poličská *Jitřenka* v článku *O pracích našeho rodáka komponisty p. Boh. Martinů* (*Jitřenka*, 1925, č. 44, č. 15, s. 240 – 24; Jirglová, 2013, s. 15, 41, 42).
[650] *Istar*, H 130, balet o třech dějstvích, byl premiérován 11. 9. 1924 v Národním divadle v Praze (Halbreich, 2007, s. 199).
[651] Jelizaveta Nikolská (1904 – 1955), choreografka a baletka ruského původu (Všetičková a Synek, 2020, s. 120).
[652] Emanuel Siblík (1886 – 1941), tanečník a výtvarný estetik českého původu, vydal krátkou publikaci k baletu *Istar*, H 130 (Černušák a spol., 1965, s. 501).
[653] V prosinci roku 1924 napsal Martinů dopis s přílohou Josefu Hutterovi, ve kterém Huttera prosí o zveřejnění přiloženého článku. Dodává, že doufá, že i přes neshody ohledně premiéry *Half-time*, H 142, je mu Hutter stále nakloněn, dokonce Huttera zve na návštěvu do Paříže, na konci dopisu přeje hezké svátky. Dopis obsahuje přílohu ve které je článek, který chce Martinů uveřejnit. V přiloženém článku vysvětluje ideu *Half-Timu*, coby díla nového zvuku, které boří tradice, což nenechává klidné obecenstvo České filharmonie, které má přečtené, jak sám tvrdí (korespondence z roku 1924 mezi Bohuslavem Martinů a Josefem Hutterem, v soukromém vlastnictví, kopie dostuné v IBM, sig. HutJ1924-12-16a, HutJ 1924-12-16b). Článek z přílohy pravděpodobně nebyl nikdy publikován.
[654] Na festivalu ISCM se *Half-time*, H 142, hrál 17. 5. 1925 (Halbreich, 2007, s. 254).
[655] Emil Axman (1887 – 1949), český hudební skladatel a archivář (Černušák a spol. 1963, s. 36).
[656] Otakar Ostrčil (1879 – 1935), český skladatel a dirigent v Národním divadle (Bartoš, 1936, s. 3, 18, 73) (Datum smrti dostupné z: Černušák a spol., 1965, s. 234).

mi gratuluje k úspěchu,[657] Koluh[658] ještě neprohlédl a píše že na festivalu Národní[659] obřadně zastoupeno jen „Karlšteinem“.[660] Budeš li s ním mluvit řekni mu, že jsem nemyslel aby byla „Istar“ provedena v cyklu festivalu, výběr jen v té době, co festival bude trvat.[661] Snad tohle by se dalo provést. A teď musím přistoupit k otázce pro mě nejdůležitější. Jedná se o peníze. Musím se Ti přiznat, že tento stav letos zde, je pro mě neudržitelný. Jsem tím naprosto deprimován a rozhodně bych to dlouho nevydržel. Myslím, že je to přílišné zahrávání s mým zdravím. Zdá se mi že to se mnou není v pořádku a přesolí to na mě velice a mám celkem strach, aby až se mi to vlastně začne trochu dařit, aby nebylo potom už pozdě, jako všechno co se nám kdy vyplnilo se minulo už s cílem. Budu se muset někde tady nechat prohlédnout nějakým doktorem, což mě ovšem bude stát peníze ale je to přece jen nutné. Nedělám teď takřka nic a také nemohu, jen bych spal a spal. To je situace neudržitelná. Také nutně potřebuji vypůjčit pianino, mám-li pracovat soustavně.[662] Rozhodl jsem se, že požádám „Klub autorů“[663] (Ochranné sdružení) aby mi povolili nějaký voršus,[664] letos toho budu mít provedeno dost, že mi to mohou dáti. Obracím se proto na dr- Lövenbacha,[665] tím dopisem který přikládám. Nevím jeho adresu přesně a tak Tě prosím abys ho vyhledal a dal mu ten dopis a promluvil s ním o tom, aby mi to zprostředkoval v „Klubu“ Kdybych se obrátil sám přímo na Klub tak myslím že by to dlouho trvalo než by to vyřídili, kdežto on může to z nich vytlouci mnohem dříve. Snad to pro mě udělá, mluv s ním o tom.[666] Dělám to nerad protože jsem počítal s těmi penězi na prázdniny a že si nechám dělat šaty ale nejde to jinak řešit. Jen prosím Tě tuto věc neodkládej, je to pro mě

[657] Dopis se nedochoval, ovšem dochovala se odpověď Bohuslava Martinů, kde Otakaru Ostrčilovi děkuje za důvěru a žádá ho, zda by nemohl zařadit i balet *Istar* na program výše zmíněného festivalu ISCM, protože by mu to ulehčilo jeho propagaci ve Francii (viz. dopis Bohuslava Martinů Otakaru Ostrčilovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. ND 1924-12-16).
[658] Špatně čitelné.
[659] Zde je myšleno Národní divadlo.
[660] Martinů se pravděpodobně domníval, že bude v rámci pražské sekce festivalu ISCM v květnu 1925 uvedena opera Vítězslava Nováka *Karlštejn*, op. 50. Nakonec zde ale zazněla Novákova symfonická báseň *Toman a lesní panna* (oficiální webové stránky ISCM, dostupné z: https://iscm.org/wnmd/1925-prague-venice/).
[661] Pravděpodobně chtěl pro festival ISCM nabídnout také výběr ze svého baletu *Istar*, H 130, který byl v září 1924 v Praze premiérován. Na programu se však objevila již zmiňovaná skladba *Half-time*, H 142 (Halbreich, 2007, s. 199; oficiální webové stránky ISCM, dostupné z: https://iscm.org/wnmd/1925-prague-venice/).
[662] O své těžké životní situaci se skladatel krátce zmiňuje také tři týdny dříve v dopise Otakaru Ostrčilovi (dopis z 16. 12. 1924, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. ND 1924-12-16).
[663] Ochranný svaz autorský, který byl svazem autorů hudby, s původním názvem Ochranné sdružení autorské československých skladatelů, spisovatelů a nakladatelů hudebních, zapsané společenstvo s ručením omezením v Praze (Černušák a spol, 1965, s. 218).
[664] Z německého *„Vorschuss“*, česky *„záloha*.“
[665] Jan Löwenbach (1880 – 1972), pražský advokát a hudební vědec a spisovatel, který psal pod pseudonymem J. L. Budín, figuroval při založení Ochranného sdružení autorů (Všetičková a Synek, 2019, s. 56; Černušák a spol., 1963, s. 843).
[666] Korespondence s OSA, ani přímo s Janem Löwenbachem se z této doby nedochovala.

velmi důležité. Jedná se o 2000 K. Doufám že budu mít na tolik úvěr v Klubu. Mě zbude po zaplacení bytu, prádla atd asi tak ne celých 200 franků na jídlo což je nemožné, samozřejmě, že nikam nemohu jít, do koncertů, divadel atd. A je rozhodně nutno abych to zde vydržel, jinak to prohrám. Ovšem nerad bych to zde vydržel za cenu svého zdraví. Tak se spolehám na Tebe abys tohle neodložil a s Lövenbachem[667] mluvil sám a vysvětlil mu situaci, aby mi to vyjednal v Klubu.[668] Mladý Lövenbach[669] je tam ostatně zaměstnán. Zmiň se mu také o tom projektu hud. letáků nebo seskupení mladých, myslím že by se mladý L.[670] na tom interesoval.[671] Přikládám dopis pro Franka ale je český, nechci čekat s odesláním dopisu a nemám kdo by to přeložil, tak mu to přelož sám. A hlavně mi hned odepiš, jak jsi pořídil a co děláš. Ale brzo, ne zase až za tři měsíce. Pozdravuj všechny známé. Co je s Brnem?[672] Nevím nic, Zdravím Tě

Tvůj Bohouš

Piš na adresu. B. M.

11 bis rue Delambre

Paris 14 e[673]

[667] Výše zmíněný Jan Löwenbach.
[668] Ochranný svaz autorský.
[669] Opět myšlen výše zmíněný Josef Löwenbach.
[670] Výše zmíněný Josef Löwenbach.
[671] Úvahy o vytvoření uskupení mladých hudebních kritiků propagujících moderní hudbu rozvíjí Martinů obsáhleji výše v tomto dopise.
[672] Pravděpodobně myslí podrobnější informace přípravách baletu *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133, který byl 14 dní po odeslání tohoto dopisu premiérován v Národním divadle v Brně (Halbreich, 2007, s. 201).
[673] Adresa manželů Nebeských, u kterých Martinů v Paříži bydlel od prosince 1924 (Mihule, 2002, s. 124).

Ksn 691[674]

Paris 5/2 1925[675]

Milý hochu!

Tvůj dopis[676] jsem dostal a byl bych Ti velmi povděčen, kdybys mi psal třeba ne tak dlouhé psaní ale častěji, protože jsem za prvé už skoro všechno cos mi napsal věděl a za druhé mnohé věci ztratily zájem mezitím. S penězi to šlo všechno dobře a psal jsem hned dr Lövenbachovi,[677] snad s Tebou už mluvil. Pomohlo mi to velmi, já už jsem nevěděl kudy kam. Abych nezapomněl tak píšu hned co se týče kvartetta. Nech ho tedy rozhodně Ševčíkovcům[678] když ho chtějí provest brzo. Já totiž teď dělám nový smyč. kvartett,[679] který bych zde radši viděl zahrát a který dám Zikovcům.[680] Budu s ním hotov doufám přes únor. Tak je na to připrav, že by ho museli hrát zde. Co se týče toho koncertú s nimi zde, myslím že to půjde. Alespoň je to už trochu v chodu. Napiš mi jestli s tím souhlasí, sice bych se angažoval pro někoho jiného. Potom pošli mi brzo všechny kritiky i články které snad případně budou proti mně nebo o mě, potřebuji ten materiál k dalším důkazům o blbosti některých pánů.[681] Jsouli někde obrázky z Brna tak to kup.[682] Ten článek od Jandové[683] čekám. Z Brna mi to se ví nenapsali nic, tak nebýt tvého psaní jsem ani nevěděl

[674] Dopis je rukopis černým perem.
[675] Pod datací zelenou propiskou cizí rukou připsáno *„1925-26“*.
[676] Z korespondence Stanislava Nováka adresované B. Martinů jsou dochovány pouze tři pohlednice. Dvě z Itálie z roku 1914 (CBM, PBM Kd 233) a jedna nedatovaná odeslaná z Kozlova (CBM, PBM Kd 234).
[677] Jan Löwenbach (1880 – 1972), pražský advokát a hudební vědec a spisovatel, který psal pod pseudonymem J. L. Budín, figuroval při založení Ochranného sdružení autorů (Všetičková a Synek, 2019, s. 56; Černušák a spol., 1963, s. 843). Tyto dopisy z korespondence mezi Bohuslavem Martinů a Janem Lövenbachem se nedochovala.
[678] Ševčíkovo kvarteto, český komorní ansámbl, jeden z předních českých smyčcových souborů, v roce 1927 premiérovali *Smyčcový kvartet č. 1*, H 117, od Bohuslava Martinů. Členy byli Bohuslav Lhotský, Karel Procházka, Karel Moravec a Ladislav Zelenka (Černušák a spol, 1965, s. 690; Halbreich, 2007, s. 362).
[679] *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150, dokončen v roce 1925 a věnován Novák-Frankovu kvartetu. Tento kvartet však Martinů nestihl dokončit *„přes únor“*, jak píše v dopise, ale dokončil jej až v září 1925 (Halbreich, 2007, s. 362).
[680] Zikovo kvarteto neboli Pražské kvarteto, přední český meziválečný ansámbl, v této době v něm působili Richard Zika, K. Sanein, Ladislav Černý a Ladislav Zika (Černušák a spol., 1965, s. 360).
[681] Martinů po poslední zkušenosti, kdy premiéra *Half-time*, H 142, vzbudila velký poprask, pravděpodobně očekává, že i balet *Istar*, H 130, bude kritizován v československých novinách.
[682] Martinů má na mysli novinové články a fotky z brněnské premiéry baletu *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133, která proběhla 31. 1. 1925 (Halbreich, 2007, s. 201).
[683] Anna Patzaková, rozená Jandová (1895 – 1990), česká hudební kritička a muzikoložka (Patzaková, Anna [online], [cit. 19. 5. 2021], posl. revize 20. 11. 2015, dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8305).

že byla premiéra.[684] Pak mi psal[685] Zítek[686] o tom, a rovněž na štěstí naši četli noviny, takže na tom byli a poslali mi lístek že to bylo něco báječného. To je všechno co zatím o tom vím. Jak dopadlo Trio.[687]" Piš mi brzo, to víš, že zaručené zprávy mám jen od Tebe, ale nenech na sebe tak dlouho čekat. O Half timu zde bylo několik článků i od jiných než od kritik. Rev[688]. Talich[689] zdá se měl veliké úspěchy a nejlíp by udělal, kdyby tam zůstal.[690] Ale to byste zůstali v kaši, co? Talich myslím se docela upřímně angažuje pro novou muziku. Co se mého zdraví týče to je tedy otázka velmi nejistá. Já sám se divím, jak dlouho mohu vzdorovati. Myslím že to snad není tak vážné ale jsem přece jen velmi zeslaben fyzicky a to působí na celkový stav. Takhle se to dá těžko vypsat ale povím Ti to všechno v Praze. Pak mám tolik práce před sebou a nemám sílu na to, ~~tak~~ a to je to mě nejvíce deprimuje. Spím dost o svátcích jsem spal celý týden skoro nepřetržitě a tak jsem letos kromě Concertina[691] takřka nic neudělal. Mimo to mě vždycky práce s notama velice vysílila a tak nemohu pracovat jen chvilku, což je potom vidět. Ale teď to je už lepší, když se nemusím starat alespoň o peníze. To si všechno povíme v Praze[692], jenom jedno je jisté, že poznávám čím dál tím více jak nic neumím a jak je to všechno teď zbytečně zamotané ve všem. Ani mě nic netěší, mohl bych mít radost z mnoha věcí ale mám dojem že to bude zase taková žabařina jako dříve. S Half timem[693] dělám pokus zde a myslím že se mi to podaří, jen si zase myslím že až se mi to zde trochu začne vest tak že ministerstvo řekne,

---

[684] Martinů má na mysli premiéru baletu *Kdo je na světě nejmocnější,* H 133, dne 31. 1. 1925 v Brně (Halbreich, 2007, s. 201).

[685] Z korespondence Otakara Zítka adresované Bohuslavu Martinů se nedochoval žádný dopis.

[686] Otakar Zítek (1892 – 1955), český skladatel a operní režisér, v této době působil jako operní režisér v divadle v Brně (Černušák a spol., 1965, s. 996).

[687] Řeč je *Smyčcovém triu č. 1*, H 136, dokončeném v roce 1923, které bylo uvedeno 31. 1. 1925 v Praze Ondříčkovým kvartetem (Halbreich, 2007, s. 356).

[688] Nečitelné slovo.

[689] Václav Talich (1883 - 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62).

[690] Talich jezdil od roku 1920 pravidelně do ciziny, kde býval hostem orchestrů. Do Velké Británie nejčastěji jezdil dirigovat do Londýna, Glasgow a Liverpoolu, kde jako host vedl Londýnský filharmonický orchestr a Skotský symfonický orchestr. O jeho cestě do Londýna se zmiňuje Martinů již v předchozím dopise Ksn 690 (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 60).

[691] Jedná se o *Concertino pro violoncello, dechy, klavír a bicí*, H 143, které Martinů dokončil v prosinci roku 1924 (Halbreich, 2007, s. 311).

[692] Martinů plánoval prázdniny v Československu, přijíždí pravděpodobně na konci června 1925, jak vyplývá z dopisu příteli, výtvarníkovi Janu Zrzavému, jemuž 19. 6. 1925 z Paříže sděluje, že odjíždí příští týden do Prahy (srov. IBM, Zrz 1925-06-19).

[693] *Half-time*, H 142, orchestrální kompozice, dokončená v roce 1924, premiérována 7. 12. 1924 Českou filharmonií pod vedením Václava Talicha (Halbreich, 2007, s. 254). Zmíněným „pokusem" pravděpodobně myslí nabídnutí setkání a představení svých skladeb dirigentu Sergeji Kusevickému, kterého Martinů kontaktoval v červnu 1925 dopisem, v němž se představuje jako Rousselův žák, jehož kompozice *Half-time*, H 142, byla úspěšně uvedena na pražském festivalu ISCM. Svůj jasný postoj Kusevický vyjadřuje lakonickou poznámkou na okraji dopisu *„Refus poli"*, tedy ve smyslu *„zdvořile odmítnout"* (dopis z 15. 6. 1925, vlastník Library of Congress, Washington D.C., kopie dostupná v IBM, sig. BSO 1925-06-15).

že uz mě dali dost. A prachy nemám zrovna tak jako dříve ačkoliv jsem hrán. Potřeboval bych nějaké hadry a prádlo to se ví že na to nemohu ani pomyslet. To Brno mi toho moc nevynese.[694] Tak jsou to takové těžkosti a když se k tomu připojí ještě jiné věci osobní, jako to že člověk pořád celkem nic nedovede a pak ještě chřipka a nastuzení a jiné krámy, tak není divu že to všechno omrzí. Ale přes to je zde krásně a nechtěl bych se vrátit k nám ani za nic. Jen mě mrzí že jsem ztratil dva měsíce času kdy jsem neudělal vůbec nic a ani jsem si přitom neodpočal. Jsem zkrátka nespokojen. Jak se ti líbilo „Trio“?[695] Myslím že bych tam měnil, rozhodně jsem si vzpomněl že ta poslední věta není dobrá protože se tam to themaa moc exponuje. V tom monetu[696] opatrně v III. větě ten klarinet jestli to zní špatně. t. j. na místě 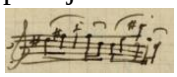 ať hraje obráceně 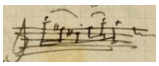 napiš mi kdy to bude a jaké to je. Také bych to změnil myslím. Vůbec bych teď nejraději všechno změnil. Možna že mě to po čase přejde. Nejraději bych byl, kdybych mohl tak dva nebo tři roky studovat a nevylézt s ničím. Jenom mi prosím Tě piš častěji abych byl informován včas co se děje. Poslal jsem Vomáčkovi[697] jednu věc do Lidovek a dva články do Listů,[698] ale nevím jestli to uveřejní. Bylo by třeba tolik toho psát ale není na to nikde místo. Také mi pošli adresu toho nového listu „Rozhledy“[699] v Brně. Je to jistě na obálce. Poslal bych jim tam také něco, co by se v Praze nelíbilo. Velmi mě to překvapilo, že ty „Myši“[700] byli vypraveny za prvé tak brzo a za druhé, že na nich nešetřily. O Vašem triu[701] jsem četl hezké věci ale jen prosím Tě hrejte hodně jinde než v Praze. Napíšu Vám trio[702] hned po tomhle kvartetu.[703] Na festival rozhodně přijedu[704] ale kde vezmu na cestu a na živobytí to je mi dosud nejasné.

[694] Pravděpodobně myšlen výdělek z premiéry baletu *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133.
[695] Opět nejspíše myšleno výše zmíněné *Smyčcové trio č. 1*, H 136.
[696] *Nonett č. 1*, H 144, a jeho 3. věta *Allegro Moderato*, dokončeno v roce 1924-1925 (Halbreich, 2007, s. 382).
[697] Boleslav Vomáčka (1887 – 1978), český skladatel, psal do *Lidových novin* (Doležil, 1941, s. 7; Všetičková a Synek, 2002, s. 78).
[698] V *Lidových novinách* však Martinů uveřejňuje svůj první článek až v roce 1933. Zmiňované texty pro *Listy hudební* vycházejí pod názvy *O současné hudbě* a *Současná hudba ve Francii* v průběhu roku 1925 (Listy hudební matice IV, 1925, č. 9-10, s. 268-273 a 289-292, dostupné z: https://www.martinu.cz/cz/martinu/texty-napsane-bm/bohuslav-martinu-o-soucasne-hudbe-listy-hudebni-matice-iv-1925-c-9-10-str-268-273/; https://www.martinu.cz/cz/martinu/texty-napsane-bm/-bohuslav-martinu-soucasna-hudba-ve-francii-listy-hudebni-matice-iv-1925-c-9-10-str-289-292/).
[699] Má na mysli časopis *Hudební rozhledy: kritický list pro českou kulturu hudební*, který vycházel v letech 1924 – 1928 v Brně u Oldřich Pazdírka.
[700] *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133, balet dokončený v roce 1922, 31 1. 1925 premiérovány v Brně (Halbreich, 2007, s. 201).
[701] Martinů má pravděpodobně na mysli trio utvořené Stanislavem Novákem, Mauritsem Frankem a Ervínem Schulhoffem, které však působilo velmi krátce (Žídek, 1979, s. 228; Mihule, 2017, s. 134).
[702] I kvůli krátkému působení výše zmíněného komorního tria nakonec Martinů slibované trio nesložil.
[703] Výše zmíněný *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150.
[704] Martinů chce přijet na festival pořádaný ISCM, kde měl být znovu uveden *Half-time*, H 142, kam ale nakonec nepřijel.

To je myslím všechno co jsem Ti chtěl napsat. Hlavně s těmi Ševčíkovci to nech jak to je ale jestli to chtějí hrát až za pár let jim to ani nemusíš dávat. Tak Axman[705] otočil. Je to velmi zajímavé. Mluvil jsem s Heřmanem[706] který jak víš ho „objevil" a řekl jsem mu přímo svůj úsudek o Axmanovi a sice že má velký talent ale že neovládá řemeslo. Myslím že mu to Heřman ihned vyřídil. Pracuju také na jednom divadle,[707] což bude svého druhu senzací a myslím že to ani do Prahy nepošlu. Prosím Tě také se postarej o ty partitury těch věcí co se hrály, aby to nezašantročili někam nemám ani skicy ani opisy. S tím Frankem[708] mě to mrzí moc, že si to chudák musel nechat rozepsat na svůj náklad ale co mohu dělat.? Co ten Klub autorů?[709] Také budu muset požádat Franka aby, až to nebude hrát mě půjčil material. Chce mi to zde hrát jeden čelista. To ale ovšem až to nebude potřebovat. Také ať mi schová kritiky. Zítek sem snad teď přijede, možná že bych mu to divadlo co teď dělám dal.[710] A co ty letos? Netáhne Tě Paříž? Co dělá Elinka?[711] Chodíš tam stále. Prosím Tě ze svých peněz neposílej nic potřebuješ je zrovna jako já.[712] Já to teď už zase nějaký čas vydržím a snad i z toho Brna něco přijde,[713] ačkoliv musím pro dobré oko něco poslat domu, to víš že by to nestálo za to. Partituru H.t.[714] ještě nemám ale myslim že je už na legaci. Zase jsem studoval s pí Osuskou[715] písně. Výsledek jako v loni. Tak Tě moc zdravím a piš mi brzo.

[705] Emil Axman (1887 – 1949), český hudební skladatel a archivář (Černušák a spol. 1963, s. 36).
[706] Jan Heřman (1886 – 1946), český klavírní virtuóz, v této době pobývající a působící v Praze (Jirák, 1949, s. 3, 30, 34).
[707] Martinů právě pracoval na baletu *Vzpoura*, H 151, který dokončil v listopadu 1925, a jehož premiéra proběhla v Brně v roce 1928 (Halbreich, 2007, s. 202).
[708] Maurits Frank (1892 – 1959), holandský violoncellista a pedagog, přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka, později utvořil se Stanislavem Novákem a dalšími komorní kvarteto (Všetičková a Synek, 2019, s. 62). Zde má Martinů asi na mysli rozepsání *Concertina*, H 143, které Mauritsi Frankovi dedikoval (Halbreich, 2007, s. 311).
[709] Ochranný svaz autorský, který byl svazem autorů hudby, s původním názvem Ochranné sdružení autorské československých skladatelů, spisovatelů a nakladatelů hudebních, zapsané společenstvo s ručením omezením v Praze. V minulém dopise Ksn 690 se Martinů zmiňuje, že by chtěl svaz požádat o finanční podporu, pověřuje Stanislava Nováka, aby vyhledal dr. Lövenbacha a předal mu jeho dopis (Černušák a spol, 1965, s. 218).
[710] Znovu má na mysli výše zmíněný balet *Vzpoura*, H 151, který byl premiérován v Brně, mj. O. Zítkem coby scénáristou (Halbreich, 2007, s. 202).
[711] Nepodařilo se dohledat.
[712] Stanislav Novák pravděpodobně nabídl na základě zoufalých zpráv z dopisů skladateli finanční výpomoc.
[713] Opět myšleny finance za balet *Kdo je na světě nejmocnější,* H 133.
[714] Výše zmíněná kompozice *Half-time,* H 142.
[715] Pavla Osuská, jako interpretka známější pod dívčím jménem Pavla Vachková (1891 – 1978), česká operní zpěvačka, pobývající ve Francii (Procházka, 1988, s. 542), písně, které studovali *Kouzelné noci,* H 119, premiérovala Pavla Osuská již v roce 1924, zmíněno v dopisech Ksn 686 a Ksn 687.

S tím zdravím se nelekej já doufám že se doma zase zrestauruji důkladně a dávám ostatně na sebe pozor. Měj se fejn, pozdravuj hochy Kabeše[716] a Šejnu[717] s chotí a piš už[718] brzo

Tvůj Bohouš

11 bis rue Delambre

P. 14

Na Myši[719] se jeď podívat a napiš mi Co je s Istar a výtahem? Budou to tisknout? [720] Nepsali mi vůbec.[721]

[716] Ladislav Kabeš (1889 – 1955), violista v České filharmonii, violista v kvartetu založeném Novákem (Černušák a spol., 1965, s. 623).
[717] Karel Šejna (1996 – 1982), dříve kontrabasista a později dirigent České filharmonie (*Historie České filharmonie* [online], [cit. 29. 3. 2021], dostupné z: https://www.ceskafilharmonie.cz/o-nas/historie/).
[718] Špatně čitelné.
[719] Opět *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133.
[720] Balet *Istar*, H 130, z roku 1921, byl vydán až v roce 1967 v Dilia Praha (Halbreich, 2007, s. 199).
[721] Připsáno za levým okrajem.

Ksn 692[722]

Paris 7/2 1925

Milý Stáňo!

Dostal jsem dnes Tvůj dopis[723] s penězi a nemohu Ti ani popsat jak to na mne působilo. Měl jsem velikou radost ne ani z těch peněz, které ostatně potřebuji ale vůbec ze všeho.[724] Děkuji Ti a poděkuj Elince[725] také za mne. Napíšu ji také ostatně sám. Přišli mi jako na zavolání, potřebuji nějaké knihy si koupit. Je to moc hezké od Tebe. Psal jsem Ti dlouhý dopis který jsi doufám dostal a tak myslím že to byla snad více taková všeobecná depresse fyzická i duševní ale nicméně se těším domu že se zrestartuji.[726] Mám Ti říci mnoho věcí které by byly dlouhé pro dopis a tak to odkládám až do Prahy. Myslím že už máš také zprávy z Brna,[727] kde to bylo asi velmi hezké. Co se týče Tria,[728] je to myslím práce dost rozptylená, protože to první věc v Paříži, kdy jsem ještě neměl všechno urovnáno, to nemám ostatně do dnes, ale ještě jsem nebyl dost usazen. Co se týče zvukovosti myslím že zní dobře ale já jsem to nehledal ani nepsal po této stránce. Zní to dobře protože je to jasné a čisté, to je všechno jinak je práce veskrze thematická. Ale toho už se asi nezbavím, že mě vždycky vyčtou že to dobře zní. Ovšem mezi těmi kašemi co se dělají u nás to je přece jen zvuk. Jestli pak se někdo ozve na ten článek v Listech?[729] Pošli mi to budeli něco. Já teď co mám to pianino jsem docela jiný člověk.[730] Jsem v plném proudu v kvartettu,[731] který se

[722] Dopis je rukopis černým perem.
[723] Z korespondence Stanislava Nováka adresované B. Martinů jsou dochovány pouze tři pohlednice. Dvě z Itálie z roku 1914 (CBM, PBM Kd 233) a jedna nedatovaná odeslaná z Kozlova (CBM, PBM Kd 234).
[724] O podporu z Akademie věd ČR žádal Martinů pravidelně, ale v tomto případě není zmínka o tom, že by podporu dostal (Maýrová, 2000).
[725] Ela Švabinská (1878 – 1967), manželka Maxe Švabinského a přítelkyně Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Sýkorová, 2014).
[726] Martinů si již v minulých dopisech stěžuje na špatný zdravotní stav, kde uvádí, že je velmi zeslaben a vánoční svátky celé prospal (viz. Ksn 691), o těžké životní situaci se zmiňuje i v dopise Otakaru Ostrčilovi (dopis z 16. 12. 1924, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. ND 1924-12-16).
[727] Martinů píše o zprávách z premiéry baletu *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133, která proběhla 31. 1. 1925 v Brně pod vedením dirigenta Břetislava Bakaly (Halbreich, 2007, s. 201).
[728] *Smyčcové trio č. 1*, H 136, dokončené v Paříži v roce 1923 (Halbreich, 2007, s. 356).
[729] V letech 1924 a 1925 vyšly v *Listech hudební matice* úvahy o současné hudbě napsané Bohuslavem Martinů, jejichž názvy byly *Propagace české hudby*, *O dechových nástrojích francouzských*, *Ke kritice o současné hudbě, O současné hudbě, Současná hudba ve Francii*, na něž pravděpodobně Martinů čeká nějakou odezvu (dostupné z: https://www.martinu.cz/cz/martinu/texty-napsane-bm/bohuslav-martinu-pripad-half-timu-cili-tragedie-rozlozeneho-trojzvuku-listy-hudebni-matice-iv-1924-c5/).
[730] V dopise Ksn 690 Martinů píše, že bez pianina nemůže soustavně pracovat. Dá se předpokládat, že pianino nezískal vlastní, ale měl ho k dispozici u Nebeských, kde přechodně bydlel.
[731] *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150, dokončen v roce 1925, věnován Novák-Frankovu kvartetu (Halbreich, 2007, s. 362).

mi zdá bude velmi pozoruhodný. Pošlu ti to potom a smluv to se Zikou[732] jak jsem Ti psal. Jsem velmi zvědav jak povedou Ševčíkovi[733] ten francouzský kvartett.[734] Prosím Tě říkej každému koho potkáš že můj balet o myších[735] je starý 3 roky[736] tedy v době kdy jsem nevěděl o Stravinském[737] nic, jenom že napsal Petrušku[738] ale neznal jsem to. Už je mi to trochu hloupé, pořád to nastrkování na Str.[739] Kdyby to byl napsal třeba Axman[740] tak by to byl objev a byli bychom současně s Evropou, ale že („Istar"[741] také)[742] jsem to já, tak jsem to vždycky odkoukal od někud. Mě to je celkem jedno ale že se dostanu zase do takové klece jako byl impresionismus. Teď se už nikdo nezmíní o mém naprostém podlehnutí Debussym[743] když jsem hned zase podlehl Stravinskému. To je totiž zrovna vedle sebe, že jo? Jsou to učinění blbci. Legrace je když Černušák[744] napíše že jsem ve výhodě když dovedu jít se současnou dobou proti, prostě kteří mají vnitřně co říci. Jako by současná doba neměla vnitřně co říct. A nebo už je i chyba že je člověk „světově" orientován. Jen hezky za kamny a pěkně opatrně. Na to se to se ví vykašleme ale budešli s nimi mluvit tak jim to řekni docela přímo. Pošli mi adresu těch Brněnských rozhledů mám pro ně článek o „národnosti v hudbě,"[745] který rozčíli několik lidí v Praze. Mám radost že se mi kvartett[746]

[732] Richard Zika (1897 – 1947), český skladatel a houslista, zakladatel Pražského kvarteta (Černušák a spol., 1965, s. 993). Martinů píše o domluvě přehrání *Smyčcového kvarteta č. 2*, o čemž se zmiňuje již v dopise Ksn 691.
[733] Ševčíkovo kvarteto, český komorní ansámbl, jeden z předních českých smyčcových souborů, v roce 1927 premiérovali *Smyčcový kvartet č. 1*, H 117 (Černušák a spol, 1965, s. 690; Halbreich, 2007, s. 362).
[734] *Smyčcový kvartet č. 1*, H 117, dokončený v roce 1918, ale premiérován až v roce 1927 Ševčíkovým kvartetem (Halbreich, 2007, s. 362).
[735] Výše zmíněný balet *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133.
[736] Balet byl dokončen v roce 1922, Martinů opakovaně vliv Stravinského popírá.
[737] Igor Fjodorovič Stravinskij (1882 – 1971), skladatel s ruskými kořeny, výrazná postava francouzské hudby 20. století. Skladatel žil od roku 1920 v Paříži, což může být důvodem, proč byl Martinů spojován právě s ním (Vysloužil, 1981, s. 176).
[738] *Petruška* je balet od Igora Stravinského, dokončený v roce 1911 (Vysloužil, 1981, s. 183).
[739] Opět výše zmíněný Igor Fjodorovič Stravinskij.
[740] Emil Axman (1887 – 1949), český hudební skladatel a archivář (Černušák a spol. 1963, s. 36).
[741] Balet *Istar*, H 130, premiérován v roce 1924 v Národním divadle v Praze (Halbreich, 2007, s. 199).
[742] Závorka dopsána rukou Martinů na levém okraji dopisu.
[743] Claude Debussy (1862 – 1918), francouzský skladatel, hlavní představitel impresionismu (Černušák, 1974, s. 337).
[744] Gracian Černušák (1882 – 1961), český hudební pedagog a historik (Pečman, 2007, s. 230).
[745] Článek nakonec vyšel v *Přítomnosti*. Článek se jmenoval *O hudbě a tradici* a pojednával o otázce národnosti v hudbě. Popisuje poměry v Československu, které jsou uklidněné a bez touhy se vyvíjet, kdežto všude jinde ve světě je právě teď cítit progres v hudbě. Martinů dokonce spatřuje výboj i v dalších odvětvích umění, jen hudba je podle něj stále zarytá v tradici. Česká hudba je podle něj v Československu považována spíše za smutnou a tragickou. Martinů píše, že by se měl opustit politický rámec zahraniční hudby a mělo by se soustředit pouze na hudbu samotnou (MARTINŮ, Bohuslav. O hudbě a tradici. *Přítomnost*. 1925, 5/11, dostupné z: https://www.martinu.cz/cz/martinu/texty-napsane-bm/bohuslav-martinu-o-hudbe-a-tradici-pritomnost-511-1925/).
[746] Výše zmíněný *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150.

daří a napíšu také to Trio[747] pro Vás. Zde prozatím nepodnikám nic až po festivalu[748] a příští rok budu-li zde moci zůstati, doufám že ano. Kdyby se ti dalo mluvit s Branbergrem[749] připrav ho trochu na to. Kdybys tak mohl být také zde. Kdo pak vlastně je v ministerstvu teď.[750] Mluvil jsi s Vomáčkou?[751] Poslal jsem mu přílohu „pro nervosní" do Lidovek.[752] Tak Ti milý kluku děkuji a zdravím Tě mnoho a těším se na Tě do Prahy a doufám že se letos zase vypravíš sem.[753] Do Brna jsem psal a Zítek[754] sem snad teď přijede. Kdy pak bude kvartett s bubínkem?[755] Doufám že to provedou a kdo to rozepsal? Roussel[756] už asi udělal nade mnou kříž ale nicméně se mu ty věci líbí a probíráme je podrobně. Chodit k němu musím protože to je v té smlouvě[757] s ministrem. Je ostatně ohromě milý a už mě ani nic skoro neopravuje. Co se týče Axmanovy sonát pro čello[758] zpíval o tom Heřman[759] ohromné chvalozpěvy ale dovedu si představit jak to asi vypadá. S tím Sukem[760] to je rozhodná a svatá pravda, nicméně se u něho mnoho naučí, jenomže musí dávat pozor a myslet na to co chce sám dělat. Tak to by bylo všechno co vím. Ty teď toho víš více a proto mi napiš a pošli kritiky. Jestli pak byla kritika ve Smetanovi o Istare[761] a o Half

[747] Trio Martinů nakonec nenapsal.
[748] Martinů má na mysli festival ISCM, kde měl být znovu uveden *Half-time*, H 142.
[749] Jan Branberger (1877 – 1952), český organizátor a hudební vědec, pracovník ministerstva školství a propagátor české hudby v cizině, působil na Pražské konzervatoři (Černušák a spol., 1963, s. 127).
[750] Martinů pravděpodobně naráží na výměnu v čele Ministerstva školství a národní osvěty, kde od roku 1922 do října 1924 působil ve funkci ministra Rudolf Bechyně, kterého vystřídal jako správce ministerstva Ivan Markovič (oficiální webové stránky MŠMT, dostupné z: https://www.msmt.cz/ministerstvo/ministri-skolstvi-od-roku-1848).
[751] Boleslav Vomáčka (1887 – 1965), český skladatel (Doležil, 1941, s. 7).
[752] *Lidové noviny*, článek však nelze dohledat.
[753] Martinů plánoval prázdniny v Československu, přijíždí pravděpodobně na konci června 1925, jak vyplývá z dopisu příteli, výtvarníkovi Janu Zrzavému, jemuž 19. 6. 1925 z Paříže sděluje, že odjíždí příští týden do Prahy (srov. IBM, Zrz 1925-06-19).
[754] Otakar Zítek (1892 – 1955), český skladatel a operní režisér, v této době působil jako operní režisér v divadle v Brně. O Otakaru Zítkovi Martinů psal již v předešlém dopise Ksn 691, kde ho zmiňoval v souvislosti s baletem *Vzpoura*, H 151, jehož partituru mu chtěl předat (Černušák a spol., 1965, s. 996).
[755] *Kvartet pro klarinet, lesní roh, cello a malý bubínek C dur*, H 139, dokončený v roce 1924, ovšem premiérován nikdy nebyl (Halbreich, 2007, s. 369).
[756] Albert Roussel (1869 – 1937), skladatel a učitel skladby (Černušák, 1974, s. 338).
[757] Martinů pravděpodobně píše o smlouvě, díky které dostával od Ministerstva školství a národní osvěty stipendium na studijní pobyt, na kterém se měl učit u Alberta Roussela (Mihule, 2002, s. 110).
[758] Pravděpodobně se jedná o Axmanovu *Sonátu pro cello a klavír*, dokončenou v roce 1924 (Černušák a spol., 1963, s. 37).
[759] Jan Heřman (1886 – 1946), český klavírní virtuóz, v této době pobývající a působící v Praze, od roku 1934 profesorem na mistrovské škole (Jirák, 1949, s. 3, 30, 34).
[760] Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a houslový virtuóz (Berkovec, 1956, s. 9 a 167).
[761] Výše zmíněný balet *Istar*, H 130.

timu?[762] A co nonet?[763] Na ten jsem ohromně zvědav. Děkuji Ti ještě jednou a Elince také a pozdravuji Vás oba srdečně.

Tvůj Bohouš

Piš mi brzo!!!

Ksn 693[764]

1926-27

1927- ~~26/27~~[765]

Paris 21/1 1927[766]

Milý Stáňo!

Vyzvedni partituru Half timu[767] (ne tu z které diriguje Talich.,[768] tu druhou.) a nech ji poslat, ale co možno nejrychleji na adresu vizitky kterou přikládám.[769] Snad to Vilém by tam dopravil jen se jedná o to aby to bylo co nejdříve. Tu vizitku dej do obálky a pošli sebou. Čekám netrpělivě na psaní od Tebe, zdali se podařilo Lövenbachovi[770] mi vymoci ty prachy z Ochraného sdružení.[771] Potřebuji to nutně. Četl jsem krásnou kritiku o Vašem

[762] Orchestrální skladba *Half-time*, H 142, dokončena a premiérovaná v roce 1924 Českou filharmonií řízenou Václavem Talichem (Halbreich, 2007, s. 254).
[763] *Nonet č. 1*, H 144, věnován České filharmonii a Karlu Šolcovi, dokončen na přelomu let 1924 a 1925. Skladba nebyla nikdy jako celek premiérována a dnes je z části ztracena (Halbreich, 2007, s. 382 a 383).
[764] Dopis je rukopis černým perem.
[765] Datace vepsány v pravém horním rohu dopisu tužkou cizí rukou.
[766] Vročení špatně čitelné.
[767] *Half-time*, H 142, kompozice pro orchestr, dokončena a premiérována 1924 Českou filharmonií (Halbreich, 2007, s. 254).
[768] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka. Roku 1924 dirigoval premiéru výše zmíněného *Half-time*, H 142 (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477) (Pečman, 1979, s. 62; Halbreich, 2007, s. 254).
[769] Zachován je pouze dopis Stanislavu Novákovi, vizitka se nedochovala.
[770] Jan Löwenbach (1880 – 1972), pražský advokát a hudební vědec a spisovatel, který psal pod pseudonymem J. L. Budín, figuroval při založení Ochranného sdružení autorů (Všetičková a Synek, 2019, s. 56; Černušák a spol., 1963, s. 843).
[771] Jedná se o Ochranný svaz autorský, který byl svazem autorů hudby, s původním názvem Ochranné sdružení autorské československých skladatelů, spisovatelů a nakladatelů hudebních, zapsané společenstvo s ručením omezením v Praze (Černušák a spol, 1965, s. 218). Martinů se o získání peněz ze svazu zmiňuje poprvé již v dopise Ksn 690, kde uvádí, že se pokusí o získání financí skrze dr. Löwenbacha, který coby pracovník OSA mohl výrazně pomoci. Na klub autorů se znovu krátce ptá v dopise Ksn 691.

triu.[772] Asi budeš mluvit se Zikovci[773] (s Černým)[774] tak mu řekni že se mi asi podaří ji sem dostat na několik koncertů v červnu ale musejí mi za to zahrát ten II kvartett.[775] Budou-li to hrát tak jim samozřejmě ty hlasy nech a dodej jim partituru kterou jsi už doufám u pí Melicharové[776] vyzvedl. Jedná se o ten II (francouzký) kvartet[777] Mohli by to dříve zahráti v Praze. Nezapomeň na to. Hlavně se mi jedná aby mi kurýr přivezl ten Half-time,[778] který nutně potřebuji. Pak mi sděl o tom rozepsání not a data kdy bude proveden ~~oktett~~ nonett[779] a v moderním spolku a v Brně. Nevím vůbec nic a kde bude hrát Frank[780] „Concertino“[781]. Mluvil jsi s Schulhofem?[782] o tom „Schottovi“?[783] Nebo nedalo by se něco udělat s „Universálkou“?[784] Piš mi, ale hlavně nečekej až zas budou ty všechny věci vyřízeny, to by trvalo trochu dlouho a já bych se to dozvěděl už dávno od jiného. Hlavně mi jde o partituru a o ty prachy.

Zdravím Tě mnoho

Tvůj Bohouš

11 bis rue Delambre

P. 14e

[772] Řeč je o komorním triu, které krátce působilo ve složení Maurits Frank (cello), Stanislav Novák (housle), Ervín Schulhoff (klavír) (Žídek, 1979, s. 228).
[773] Zikovo kvarteto, neboli Pražské kvarteto, přední český meziválečný ansámbl, v této době v něm působili Richard Zika, K. Sanein, Ladislav Černý a Ladislav Zika (Černušák a spol., 1965, s. 360).
[774] Ladislav Černý (1891 – 1975), český violový virtuóz a člen Zikova kvarteta (Šmolík, 1977, s. 7-10).
[775] *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150, dokončen v roce 1925 a věnován Novák-Frankovu kvartetu (Halbreich, 2007, s. 362).
[776] P. Melicharová, jíž byli dedikované *Tři ukolébavky*, H 146bis, klavírní kompozice dokončena v roce 1925. P. Melicharová byla zmíněna již v dopise Ksn 689 (Halbreich, 2007, s. 474).
[777] Opět výše zmíněný *Smyčcový kvartet č. 2*, H 150.
[778] Výše zmíněný *Half-time*, H 142.
[779] *Nonett č. 1*, H 144, dokončeno v roce 1924 nebo 1925, nebyl nikdy jako celek uveden, skladba je dnes z části ztracena (Halbreich, 2007, s. 382 a 383).
[780] Maurits Frank (1892 – 1959), holandský violoncellista a pedagog, přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka, později utvořil se Stanislavem Novákem a dalšími komorní kvarteto (Všetičková a Synek, 2019, s. 62).
[781] *Concertino pro violoncello s doprovodem dechových a bicích nástrojů*, H 143, dokončeno v roce 1924, věnovánu výše zmíněnému Mauritsi Frankovi (Halbreich, 2007, s. 311).
[782] Ervín Schulhoff (1894 – 1942), český skladatel a pianista, krátce tvořil se Stanislavem Novákem a výše zmíněným Mauritsem Frankem komorní trio (Stará, 1958, s. 5; Žídek, 1979, s. 228).
[783] Vydavatelství Schott Music GmbH and Co se sídlem v Mainzu.
[784] Martinů má na mysli vydavatelství Univeral Edition ve Vídni, se kterým si v roce 1926 domlouvá podmínky smlouvy, kterou v dopise ze dne 7. 8. 1926 posílá podepsanou (viz korespondence Bohuslava Martinů s Universal Edition, vlastník archiv Universal Edition, kopie dostupné v IBM, sig. UE 1926-06-11, UE 1926-07-06, UE 1926-08-07, UE 1926-08-23).

Ksn 694[785]

Paris 5/9. 1935.

Milý hochu,

doufám že jste se už vrátili a tak Ti píšu na novou adresu. Předně Ti i já i Charlotte[786] posíláme srdečné přání, opožděně, k Tvému sňatku a přejeme Ti vše nejlepší i Tobě i Fanynce, abyste po všech těch zkouškách[787] dosáhli oba co jste si přáli a mohli užíti štěstí ve vlastní rodině. Udělal jsi dobře že jsi to ukončil takto a jsem na Tě zvědav jak se tvaříš jako ženatý člověk. Doufám že jsi už jak klidnější tak : spokojenější. O všech těch změnách si pohovoříme až v Praze,[788] jako dříve a já jsem rád že se konečně zase sejdeme dohromady zase jako dříve, přes to že se tolik věcí změnilo, a protože mnoho věcí o nichž ani Ty ani já jsme si nezvykli tak přímo hovořiti, pokládajíce to však za více méně vlastní problém, se vyřešilo. Ani ty ani já, přes všechny možné okolnosti a přátelství, jsme se nedotkli nikdy otázek čistě vnitřních, které si mohl rozřešiti jen každý na svou pěst. A jestliže jsem se dotekl těchto otázek nikdy jsem to nepovažoval za směrodatné pro Tebe ale jako názor svůj a rozhodnul-lis Ty se jinak vždy jsem to přijal jako věc uváženou a rozhodnuto. Z Tvé strany to bylo rovněž tak a vždy to tak bude. Teď jsi se rozhodl v otázce velmi vážné a já Ti přeji všechno co Ti může přinést uspokojení. Moc Vás oba zdravím i já i Charlotta a těšíme se na Vás.

Abych se zmínil i o jiných věcech tak prosím Tě nezapomeň na toto Piccardiho.[789]

[785] Dopis je rukopis černým perem.
[786] Charlotte Martinů (1894 – 1978), manželka Bohuslava Martinů (Všetičková a Synek, 2020, s. 56; Martinů Ch., 1971, s. 11).
[787] Františka Nováková (Brandlová, 1898 – ?, zemřela v pracovním táboře Ujazdów, kam byla deportována z Prahy dne 10. 6. 1942), manželka Stanislava Nováka od 12. 7. 1935 (Všetičková a Synek, 2020, s. 162; Františka Nováková [online], poslední změna 2. 4. 2014, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obet/147384-frantiska-novakova/). Manželství se uzavřelo po nešťastném prvním manželství Františky, které skončilo smrtí p. Brandla. Stanislav Novák vyženil dvě dcery. Další životní zkoušky na sebe však nenechaly dlouho čekat. Novák byl později donucen, pod nátlakem nacistů, se s Františkou rozvést. Po deportaci do pracovního tábora zde Františka Nováková i se svými dvěma dcerami zemřela (Ch. Martinů, 1971, s. 39).
[788] Martinů do Prahy odjíždí 15. 12. 1935, kde bez své ženy Charlotte strávil vánoční svátky s rodinou. Účelem cesty byla účast na studování pražského uvedení opery *Hry o Marii*, H 236 (Mihule, 2002, s. 236).
[789] Oreste Piccardi, dirigent, který 8. 9. 1934 dirigoval benátskou premiéru orchestrální kompozice *Invence*, H 234 (Halbreich, 2007, s 258). Martinů se pokoušel zorganizovat jeho návštěvu v Praze, kde by jako host dirigoval Českou filharmonii. Návštěvu měl v Československu vyjednat a zorganizovat Václav Talich (viz. dopisy Bohuslava Martinů Václavu Talichovi, vlastník Muzeum Českého krasu Beroun, kopie dostupné v IBM, sig. Tal 1935-06-29, Tal 1935-09-26).

Druhá věc nespust ze zřetele tu konservatoř.[790] Teď zase ta situace je změněna umrtím Ostrčila,[791] které mě opravdu moc dojalo, také vzhledem že jsem měl na styk s ním vždy hezké vzpomínky, nepočítaje ovšem historie s divadlem,[792] což asi nebylo jeho vinou. Ale také s tím padá ta poslední překážka o níž mluvili na presidiu. Buď informován, nejlépe od Talicha,[793] aby se to nějak pod rukou neskoncovalo. Myslím že je přece jen nutno dát pozor na Karla[794] a na Křičku,[795] ti to jistě tak lehce nepustí z ruky a jsou v Praze. Firkušný[796] také pro mě pracuje, (Kunc.[797])[798] tak se jedná hlavně o Talicha a české kvartetto.[799] Jinak si políčím trochu na Branbergra[800] prostřednictvím Prunniera[801] a také to udržují na záhraničí a v presidiu, tak je to dobře políčeno ale překvapení nejsou vyloučena, vzhledem

[790] Po smrti Josefa Suka zůstalo na Pražské konzervatoři pracovní místo, o které se ucházel i Bohuslav Martinů (viz. dopis Bohuslava Martinů Václavu Talichovi; vlastník Muzeum Českého krasu Beroun, kopie dostupná v IBM, sig. Tal 1935-05-06). Martinů měl o pozici velký zájem, ovšem nechtěl o ní soutěžit s Otakarem Ostrčilem, kterému by jej přenechal bez boje. Otakar Ostrčil však v roce 1935 zemřel a tím započal celý závod o toto místo (Mihule, 2002, s. 232 a 233).

[791] Otakar Ostrčil (1879 – 1935), český skladatel a dirigent v Národním divadle, do smrti působící i na Pražské konzervatoři (Bartoš, 1936, s. 3, 18, 73; Černušák a spol., 1965, s. 234). Otakar Ostrčil měl být nejžhavějším kandidátem na místo na konzervatoři po J. Sukovi (Z dopisu CBM, PBM Kr 161).

[792] Myšleno pravděpodobně Národní divadlo, kde Otakar Ostrčil působil jako dirigent.

[793] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie, v této době i dirigent Národního divadla a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62).

[794] Rudolf Karel (1880 – 1945), český dirigent a skladatel, konkurent Bohuslava Martinů na místo po J. Sukovi (Černušák a spol., 1963, s. 649; srov. dopis Bohuslava Martinů adresována Josefu Schieszlovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-09-21).

[795] Jaroslav Křička (1882 – 1969), český skladatel a dirigent, působící jako sbormistr Hlaholu, sbormistr sboru v České filharmonii a později i v Národním divadle, konkurent Bohuslava Martinů na místo po J. Sukovi (Černušák a spol., 1963, s. 761; datum úmrtí z: *Jaroslav Křička* [online], © 2012 – 2021, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/478; srov. dopis Bohuslava Martinů adresována Josefu Schieszlovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-09-21). Jaroslav Křička nakonec nastoupil na místo po J. Sukovi.

[796] Rudolf Firkušný (1912 – 1994), český klavírní virtuóz, student skladby u J. Suka (Černušák a spol., 1963, s. 325; datum úmrtí z: *Rudolf Firkušný* [online], © 2012 – 2021, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/293), za Bohuslava Martinů lobboval u komise, která rozhodovala o místě po J. Sukovi, podle něj byl Martinů nejžhavějším kandidátem (srov. dopis Bohuslava Martinů adresovaný domů do Poličky, CBM, PBM Kr 162). V dopisech z roku 1935 píše Martinů Rudolfu Firkušnému, zda by pro něj mohl lobbovat u profesorů konzervatoře a zvýšil tím jeho šanci na zisk místa na pražské konzervatoři. V dopise o měsíc později děkuje za jeho podporu a svěřuje se, že kdyby byla možnost zůstat v Paříži, bylo by to pro něj ideální řešení (viz. dopisy Bohuslava Martinů Rudolfu Firkušnému, IBM, sig. Fir 1935-05-07, Fir 1935-06-30).

[797] Jan Kunc (1883 – 1976), český skladatel, hudební organizátor a kritik, od roku 1923 se podílel na rozvoji Pražské konzervatoře (Černušák a spol., 1963, s. 787; datum úmrtí z: *Jan Kunc* [online], © 2012 – 2021, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/940). Ve volbě obsazení místa na Pražské konzervatoři byl na straně Bohuslava Martinů (srov. dopis Bohuslava Martinů adresovaný Josefu Schieszlovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-09-21).

[798] Vepsáno nad textem, špatně čitelné.

[799] Zde je pravděpodobně myšleno České kvarteto, slavný smyčcový ansámbl, založen v roce 1888, jeho členy byli Josef Suk, Karel Hoffmann, Jiří Herold a Ladislav Zelenka (Vratislavský, 1984, s. 15 a 48), po smrti Josefa Suka nastoupil na jeho místo v Českém kvartetu Stanislav Novák (Mařák, 1944, s. 62).

[800] Jan Branberger (1877 – 1952), český organizátor a hudební vědec, pracovník ministerstva školství a propagátor české hudby v cizině, působil na Pražské konzervatoři (Černušák a spol., 1963, s. 127).

[801] Henry Pruniéres (1886 – 1942), francouzský muzikolog a hudební kritik (Henry Pruniéeres [online], © 2012 – 2021, [cit. 2. 4. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/1634).

k tomu že tam osobně nejsem. Chystáme se do Prahy na prosinec, vyzvěd kdy se o to místo bude jednat.

A třetí věc promluv s Talichem zdali by se přece nedal pohnouti na ty „Hry o Marii“[802] v Národě.[803] Teď tam stejně bude muset dirigovat a možná že přece jen to místo tam přijme. S „Hrama“[804] by měl effektní kus pro uvedení se jako chef.[805] Promluv s ním.

A doufám že teď když jsi ženatý budeš psát častěji a á tempo.“

Srdečně Tvůj Bohouš.

[802] Opera *Hry o Marii*, H 236, dokončená v letech 1933 – 1934, byla premiérována v roce 1935 v Brně, další uvedení bylo v únoru 1936 v Praze (Halbreich, 2007, s. 154).
[803] Národní divadlo v Praze.
[804] Výše zmíněná opera *Hry o Marii*, H 236.
[805] Talich se v roce 1935 stal dirigentem opery v Národním divadle, přičemž si udržoval vedoucí místo i v České filharmonii. Tato skutečnost otevírala Bohuslavovi Martinů nové možnosti, protože Talich byl jeho velkým propagátorem, který měl zároveň zájem na reprezentaci české hudby (Mihule, 2002, s. 231-233).

Ksn 695[806]

Paris 26/91935.

Milý hochu!

samozřejmě marně čekám na pár slov od Tebe, tak Ti píšu sám. Myslím že se už teď bude jednat o to místo po Sukovi,[807] a tak je velmi důležité abych věděl co se děje. Píšu současně Talichovi[808] abych se mu připoměl a myslím že by ses mohl od něho dověděti tu proceduru jak a kdo bude volit a kdy, zkrátka kde se to bude rozhodovat zdali na konzervatoři[809] a nebo v ministerstvu.[810] Podle toho by se musela vésti taktika. Také doufám že jsi už mluvil s Hofmanem[811] a mohl bys se od něho dozvědět jak situace pro mě vypadá a kdo z profesoru sboru[812] je proti a kdo pro mě, doufám také že jsi Hofmana zpracoval. Také Talicha nepust. Také jsem se dozvěděl že to chtějí nacpat Vycpálkovi[813] který prý to nechce, Jestli to je pravda tak asi klika[814] hledá všechno možné aby tam dostali někoho ze svých. To by ovšem mnoho neznamenalo. Hlavní věcí je abych věděl konkretně co se vaří a hlavně co by bylo proti mně, protože tam by se musela pustit nějaká těžká váha. Nemám moc dojem že se o to staráš, dostávám od různých lidí všelijaké zprávy, které mě samozřejmě více pletou a na základě nichž nemohu nic podnikati, ale že se něco vaří je jisto a že já v tom nejsem je také jisto. Jestli se to dozvím až to bude všechno pod rukou přichystáno tak to ovšem projedu, protože ti kteří stojí za mnou jsou vázáni a opatrní a mohou mnoho spravit předem ale skoro nic „až potom“. Doufám že Ti na tom také trochu

[806] Dopis je rukopis černým perem.
[807] Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a houslový virtuóz (Berkovec, 1956, s. 9 a 167). Po smrti Josefa Suka zůstalo na Pražské konzervatoři pracovní místo, o které se ucházel i Bohuslav Martinů (viz. dopis Bohuslava Martinů adresovaný Václavu Talichovi, vlastník Muzeum Českého krasu Beroun, kopie dostupná v IBM, sig. Tal 1935-05-06).
[808] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62). Ve zmíněném dopise Bohuslav Martinů prosí Václava Talicha o přímluvu v jeho prospěch při konkurzu na místo po J. Sukovi (srov. dopisy Bohuslava Martinů Václavu Talichovi, vlastník Muzeum Českého krasu Beroun, kopie dostupné v IBM, sig. Tal 1935-05-06, Tal 1935-09-26).
[809] Pražská konzervatoř.
[810] Ministerstvo školství a národní osvěty.
[811] Karel Hoffmann (1872 – 1936), český houslový virtuóz, člen Českého kvarteta (Květ, 1947, s. 3). Karel Hoffmann se stavěl na stranu Bohuslava Martinů, coby kandidáta na místo po J. Sukovi (srov. dopis Bohuslava Martinů rodině do Poličky, CBM, PBM Kr 161).
[812] Podle dřívějších zpráv měl Bohuslav Martinů podporu Václava Talicha, Jana Kunce, Karla Hoffmanna, Ladislava Zelenky a Karla Hoffmeistera (srov. dopis Bohuslava Martinů rodině do Poličky, CBM, PBM Kr 161).
[813] Ladislav Vycpálek (1882 – 1969), český skladatel, zasloužilý a později jmenován národním umělec (Černušák a spol., 1965, s. 922; datum úmrtí z: *Ladislav Vycpálek* [online], © 2012 – 2021, posl. revize 1. 4. 2021, [cit. 1. 4. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/477).
[814] Hovorové označení pro skupinu odpůrců, kteří si nepřáli úspěch Bohuslava Martinů v konkurzu o pracovní místo na pražské konzervatoři.

záleží a že nemáš té práce na tolik abys mi tyto informace sepsal. Jsou to lidé s nimíž se stýkáš denně, a jak říkám jestiže budu v klidu čekat (a asi ne v klidu, protože mě to všechno znervozňuje) až si to bratříčkové po redakcích smluvějí tak to mohu zapakovat hned. Jinak mám pozici silnou ale musím zmařit každý plán proti mně v zárodku. Také mám dojem že by se to mělo co nejvíce rozhlasit, nebo jak je znáš mohli by s klidem zapomenouti že existuju vůbec a nebo nadělat řeči že se mi vede ohromně a že mi ani nenapadne se vrátit do Čech. Jak teď ta situace vypadá, nevím dobře co bych dělal kdybych to projel, protože zajedno mě to už přestalo bavit a už to všechno daleko špatněji snáším než dříve, přirozeně už mi není dvacet let a jak to taky i jinde vypadá je to jediné východisko, jak pro mě tak i pro moji práci. Tak prosím Tě neber to na lehkou váhu, já Tě mohu ujistit že ze své strany jsem podnikl velmi důležité zásahy[815] v můj prospěch a měl bych tedy velké šance, jedná se tedy o to aby to nějaké intričky, když se ruka k ruce vine, nezkazily. A že nebudou chyběti to je jisté. Ale budu-li alespoň přibližně informován mohu s velkou nadějí parísovati[816], zvláště když nespadá v úvaha Ostrčil.[817] Tak buď tak hodný a přemoz Tvoji přirozenou lenost ku psaní, teď by to byl opravdovu špatně volený moment. Psal jsem také ing. Šourkovi,[818] a vašemu příteli Jindrovi,[819] který by mohl moc pomoci.

Co jinak děláš a jak se Ti líbí v novém. Vůbec bys o sobě mohl více napsat už na to čekám od března. Já se zase stěhuji zpět do Paříže,[820] tady to nešlo a nevedlo k ničemu. S tím zájezdem sem je moc zamotáno, asi dnes se to rozhodne, už je také čas.[821] Ukazoval mi Š.[822] program to je dobrý nápad s Novosvětskou symfonii[823] (de l'antre Monde)

---

[815] Martinů má na mysli velmi intenzivní rozesílání dopisů do Československa, kterými zvyšoval své šance na získání místa na pražské konzervatoři.
[816] Špatně čitelné.
[817] Otakar Ostrčil (1879 – 1935), český skladatel a dirigent v Národním divadle, do smrti působící i na Pražské konzervatoři (Bartoš, 1936, s. 3, 18, 73; Černušák a spol., 1965, s. 234). Otakar Ostrčil měl být nejžhavějším kandidátem na místo na konzervatoři po J. Sukovi (srov. CBM, PBM Kr 161).
[818] Otakar Šourek (1883 – 1956), český hudební vědec a novinář (Černušák a spol., 1965, s. 714). Ve zmíněném dopise žádá Bohuslav Martinů Otakara Šourka o přímluvu ohledně místa na pražské konzervatoři, popisuje svůj plán na návrat do Prahy a naznačuje, že se nechce vzdát bez boje (srov. dopis Bohuslava Martinů Otakaru Šourkovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. Šou 1935-09-26).
[819] Ve zmíněném dopise prosí Bohuslav Martinů Jaroslava Jindru o pomoc, protože má strach, že bude odmítnut kvůli pobytu v zahraničí, ovšem naznačil svoji připravenost vrátit se zpět do Československa (srov. dopis Bohuslava Martinů Jaroslavu Jindrovi, vlastník NM, kopie dostupná v IBM, sig. JinJ 1935-09-26).
[820] Na začátku října se Bohuslav Martinů s manželkou stěhují z předměstí Paříže do 14. okresu na Avenue du Parc Montsouris (Mihule, 2002, s. 234).
[821] Jde o zájezd České filharmonie do Anglie a Francie, který se uskutečnil v listopadu a prosinci roku 1935 (Coufalová a Zouhar, 2019, s. 49 a 66).
[822] Zde myšlen Miloš Šafránek, který v rámci své práce na pařížském velvyslanectví mj. propagoval českou hudbu a organizoval koncerty.
[823] *Symfonie č. 9 Z Nového světa*, op. 95, symfonie od Antonína Dvořáka, dokončena v roce 1893 (Symfonie č. 9 Z Nového světa [online], © 2005 – 2020, [cit. 2. 4. 2021], dostupné z: http://www.antonin-dvorak.cz/symfonie9).

Moc Tě pozdravuji a čekám určitě na Tvoje zprávy, na tom moc záleží, zařídím svoji akci dle toho. Všechny u Vás zdravíme já i Charlotte.[824] Nazdar.

Tvůj Bohouš

Nová adresa 31. Avenue du Parc Montsouris Paris 14e

Jen prosím Tě nečekej ani na Firkušnýho[825] koncert a piš ihned!!!! Kdybys mohl vyzvědět kam se kloní sympatie Branbergra?[826,827]

Vyzvěd kdo bude v komisi pro Státní ceny, zdali bych nedostal za „Hry o Marii"?[828] Psal jsem Müllerovi[829] aby poslal materiál „Invencí"[830] do Ameriky,[831] zeptej se zda to odeslal. Spěchá to![832]

Nechystá se to k 28. Říjnu?[833]

[824] Charlotte Martinů (1894 – 1978), manželka Bohuslava Martinů.
[825] Rudolf Firkušný (1912 – 1994), český klavírní virtuóz, student skladby u J. Suka (Černušák a spol., 1963, s. 325; datum úmrtí z: *Rudolf Firkušný* [online], © 2012 – 2021, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/293).
[826] Jan Branberger (1877 – 1952), český organizátor a hudební vědec, pracovník ministerstva školství a propagátor české hudby v cizině, působil na Pražské konzervatoři (Černušák a spol., 1963, s. 127). V dopise z ledna 1936 Josefu Schieszelovi se Jan Branberger svěřuje, že do kandidatury Martinů vkládá velké naděje a bude brát žádost Martinů v patrnost (viz. dopis Jana Branbergera Josefu Schieszelovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1936-01-28).
[827] Připsáno rukou Martinů svisle na levém okraji 1. strany dopisu.
[828] Opera *Hry o Marii*, H 236, dokončena v letech 1933 – 1944 (Halbreich, 2007, s. 153). 27. 10. 1935 přišla zpráva z Československa, že Martinů za toto dílo získal onu zmíněnou státní cenu (Mihule, 2002, s. 232).
[829] Mohlo by jít o trombonistu České filharmonie Václava Müllera, bližší podrobnosti se nepodařilo dohledat (viz. https://database.martinu.cz/people/public_view/1563).
[830] *Invence*, H 234, orchestrální skladba dokončená v roce 1934 (Halbreich, 2007, s. 158).
[831] Z dopisu z listopadu 1935 rodině do Poličky vyplývá záměr uvést *Invence* v USA, z toho důvodu se snaží prostřednictvím Muellera odeslat noty, a veškerý provozovací materiál (viz. dopis Bohuslava Martinů adresovaný rodině do Poličky, CBM, PBM Kr 171).
[832] Připsáno rukou Martinů svisle na levém okraji 2. strany dopisu.
[833] Připsáno tužkou rukou Martinů na horním okraji 2. strany dopisu.

Ksn 696[834]

Paris 3/10. 1935.

Milý hochu,

odepisuji Ti hned a děkuji Ti za zprávy o situaci. Podívej se, abychom si navzájem rozuměli tak situace se pro mě utváří takto: Můj návrat do prahy znamená pro mne veliký převrat a sice spíše negativní po stránce práce a pokračování v tom směru co jsem měl v plánu. (to je mezi námi) i positívní po stránce aktivní že bych mohl pracovati u nás pro nás (direktně/aktivně i mimo komposici) což je už také mnoho. Nerozuměl jsi mi docela dobře s tím návratem.[835] Psal jsem Honzlovi[836] že se chci vrátit (ale to Ty víš už také) a že se mi vede špatně ale to je spíše po stránce morální, nemám sice jinak na růžích ustláno ale prozatím to pořád jakž takž protloukám aniž bych měl direktně řečeno bídu. Ale ten stav nejistoty a budoucnosti mě deprimuje, dá se čím dál tím méně něco dělat a tyto podmínky hlavně mě rozrušují. Také moje rozhodnutí návratu do Prahy samozřejmě moc nepřispívá k pohodě mysli, protože přes to že to jednou muselo přijít, je mi jaksi líto to zde všechno opustit. Ale to je konečně už jaksi rozhodnuto a také zde vlastně momentálně nic neztratím když odejdu. Tak jak vidíš ty pohnutky mé nespokojenosti jsou spíše ideové. Teď ale samozřejmě bych se vrátil do Prahy až na to misto tedy ne ihned a rozhodně není mým úmyslem zůstati už od teďka v Praze, mám přece jenom svoje věci které zde musím ukončit a zařidit pro svůj pobyt v Praze. Do Prahy jedu v prosinci ale k vůli divadlu a samozřejmě také k vůli místu.[837] Co jsem chtěl vědět hlavně od Tebe, zdali bys se mohl dozvědět kdy se to bude rozhodovat. Co je důležité a lépe když to bude arangováno z Tvoji strany (bez mé direktní a první[838] intervence.) abys mě a sobě pokud možno zajistil ty lidi kteří jsou

[834] Dopis je rukopis černým perem.
[835] Martinů se rozmýšlí, zda se vrátit do Československa kvůli práci na konzervatoři, nebo zůstat v Paříži, kde má rozdělané své věci. Martinů se několikrát sám vyjadřuje, že by nejradši zůstal v Paříži, ale finanční zajištění, které by získal na pražské konzervatoři, by mu usnadnilo život.
[836] Jindřich Honzl (1894 – 1953), český režisér, v této době působil v Osvobozeném divadle a spolupracoval s Národním divadlem, režíroval operu *Juliette,* H 253 a singspiel *Oidipus*, H 248 (Dvořák a Brůna, 1988, s. 25 a 169; Halbreich, 2007, s. 164 a 224). Martinů zmiňuje možnost návratu do Prahy v dopise Jindřichu Honzlovi ze 3. září 1935 (v soukromém vlastnictví, kopie dostupná v IBM, sig. HonJ 1935-09-03).
[837] Do Prahy Martinů přijíždí 15. prosince 1935 kvůli přípravám opery *Hry o Marii*, H236, která byla v únoru 1936 uvedena v Národním divadle (Mihule, 2017, s. 531; Halbreich, 2007, s. 154).
[838] Velmi špatně čitelné, možné čtení také jako *„pevné“*.

pro mě. Tedy slibem hlasovali pro mě. Tj. Talich,[839] Hofman[840] ((Kurco[841] budu jej míti prostřednictvím Firkušného.[842]) Zelenka[843] (?) budeli na škole a teď ty zbývající, které nemám. Budešli moci tohle udělat tedy můžeme vidět do situace jasněji ale to je taky důležité aby se jednalo na konkrétních podmínkách a abychom viděli jak to vypadá v té komisi profesoru pro mě! Co se týče dr. S.[844] spolehám na něho mnoho, on sám mi psal že to je mimo jeho přímý vliv, ale to neznamená že v tom nemůže nic dělat, naopak, vím že už podnikl mnoho, informoval ministra šk. a ujišťuje mě že udělají vše aby mně dostali do Prahy. To je čestný slib od člověka který nemluví nadarmo a tam také narazi hlavně Křička[845] se svojí protekcí a to je právě důležité že tam jsem informován a mém významu v můj prospěch. Ihned[846] může vyjíti..kombinace kamarádů to je právě v konservatoři[847] a proto je nutno, aby Ti ty lidé dali svoje slovo v můj prospěch, což snad nebude těžké? Chápeš že nemohu ztráceti čas a přijet do Prahy jen tak nazdař bůh protože se něco mele, musím pamatovati na to že o to místo mohu přijít a v tom případě bych zůstal v Praze do premiery[848] tj. ztratil skoro čtyři měsíce bez práce a pak bych se vrátil a neměl nic, to si nemohu dovolit. Kdyby bylo něco přesného kde moje přítomnost by byla absolutně nutná

[839] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie, v této době i dirigent Národního divadla a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62).
[840] Karel Hoffmann (1872 – 1936), český houslový virtuóz, člen Českého kvarteta (Květ, 1947, s. 3). Karel Hoffmann se stavěl na stranu Bohuslava Martinů, coby kandidáta na místo po J. Sukovi (srov. korespondence Bohuslava Martinů adresováno rodině do Poličky, CBM, PBM Kr 161).
[841] Pravděpodobně se jedná o Viléma Kurze, profesor z pražské konzervatoře, který je zmíněn v dopise Rudolfu Firkušnému. Martinů prosí Firkušného, aby se za něj přimluvil právě u profesora Kurze při výběru kandidáta na místo na pražské konzervatoři (viz. dopis Bohuslava Martinů Rudolfu Firkušnému, IBM, sig. Fir 1935-05-07).
[842] Rudolf Firkušný (1912 – 1994), český klavírní virtuóz, student skladby u J. Suka (Černušák a spol., 1963, s. 325; datum úmrtí z: *Rudolf Firkušný* [online], © 2012 – 2021, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/293), za Bohuslava Martinů lobboval u komise, která rozhodovala o místě po J. Sukovi, podle něj byl Martinů nejžhavějším kandidátem (srov. dopis Bohuslava Martinů do Poličky, CBM, PBM Kr 162).
[843] Ladislav Zelenka (1881 – 1957), český violoncellista, od roku 1913 členem Českého kvarteta, od roku 1922 působící na Pražské konzervatoři (Květ, 1948, s. 41, 54, 63; Černušák a spol., 1965, s. 978).
[844] Josef Schieszl (1876 – 1970), doktor práv, politik, poslanec a pracovník v kanceláři prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka (Josef Schieszl [online], [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?org=296&id=3698). Přimlouval se za přijetí Bohuslava Martinů na pražskou konzervatoř u ministra školství Zdeňka Wirtha, což dokládají dopisy Schieszl – Wirth z roku 1935 (vlastník ČMH, kopie dostupné v IBM, sig. SchJ 1935-11-03 a SchJ 1935-10-04).
[845] Jaroslav Křička (1882 – 1969), český skladatel a dirigent, působící jako sbormistr Hlaholu, sbormistr sboru v České filharmonii a později i v Národním divadle, konkurent Bohuslava Martinů na místo po J. Sukovi (Černušák a spol., 1963, s. 761; datum úmrtí z: *Jaroslav Křička* [online], © 2012 – 2021, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/478; srov. korespondence Bohuslava Martinů adresována Josefu Schieszlovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-09-21). Jaroslav Křička nakonec nastoupil na místo po J. Sukovi.
[846] Velmi špatně čitelné.
[847] Pražská konzervatoř.
[848] Martinů má na mysli českou premiéru opery *Hry o Marii*, H 236 – viz výše v tomto dopise.

tedy to je něco jiného, přijel bych, ale samozřejmě že není otázka že bych už zůstal od teď definitivně v Praze. Počítám že místo by bylo obsazeno pro příští saisonu, vrátil bych se tedy po příštích prázdninách. S tou školou estetiky myslím že nemá B.[849] mnoho nadějí. Co jsem chtěl vědět, je to zdali se nejedná ale konkretně už teď o volbu, tj. zdali nevyšel z ministerstva dotaz aby se o místě rozhodlo. V tom případě by byla moje přítomnost nutna ale podle toho co mi píšeš se nezdá že by se to bylo hnulo. To Tě nejlépe informuje Talich[850] ten o tom musí vědět. Také bys měl obrátit pozornost na školství a (Wirth!!!!!)[851] vyzkoumat jak se tam tváří vůbec k té otázce obsazení místa po Sukovi.[852] Já jsem měl obavy aby se něco nenachystalo na 28. říjen. Doufám že mi dobře rozumíš a chápeš že odtud nemohu vypadnout jen tak pro nic za nic navíc jen proto abych byl v Praze a dával pozor co se děje, také nejsem přesvědčen že moje direktni a osobní intervence na určitých místech by mnoho prospěla, jestli by ji spíše neuškodila. S tím Piccardim,[853] ztrácím už naději, vždyť jsem Ti psal že došlo na moji intervenci prostřednictvím legace z Říma[854] doporučení oficialni pro něho na min. zahraničí, Ty jsi pak říkal že to ani nebudete potřebovat, nemohu to samozřejmě žádati znovu. Tak prosim Tě nepust věc z ruky a dávej pozor a napiš mi ihned ale rozvaž to dobře, to víš že není jen maličkost rozjet se do Prahy jen tak nazdařbůh. Měli jste si vzít dovolení Leduca[855] pro provedení Bagaru,[856] snad bych to mohl zde vyřídit nějak příznivě sám? Srdečně Vás pozdravujeme Tvůj Bohouš.

[849] Špatně čitelné.
[850] Výše zmíněný Václav Talich.
[851] Zdeněk Wirth (1878 – 1961), český historik, v této době ministrem školství a národní osvěty (Černušák a spol., 1965, s. 955). Wirth Bohuslava Martinů uznával, ale bez oficiální žádosti na místo po J. Sukovi neměl podle něj Bohuslav Martinů mnoho šancí, doporučoval mu tedy přes J. Schieszla podat žádost (srov. dopis Martinů Z. Wirtha Josefu Schieshlovi ze 4. 10. 1935, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-10-04).
[852] Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a houslový virtuóz (Berkovec, 1956, s. 9 a 167). Po smrti Josefa Suka zůstalo na Pražské konzervatoři pracovní místo, o které se ucházel i Bohuslav Martinů (dopis B. Martinů Václavu Talichovi, vlastník Muzeum Českého krasu Beroun, kopie dostupná v IBM, sig. Tal 1935-05-06).
[853] Oreste Piccardi, dirigent, který 8. 9. 1934 dirigoval premiéru orchestrální kompozice *Invence*, H 234 (Halbreich, 2007, s 258). Martinů se pokoušel zorganizovat jeho návštěvu v Praze, kde by jako host dirigoval Českou filharmonii. Návštěvu měl v Československu vyjednat a zorganizovat Václav Talich (viz. dopisy Bohuslava Martinů Václavu Talichovi, vlastník Muzeum Českého krasu Beroun, kopie dostupné v IBM, sig. Tal 1935-06-29, Tal 1935-09-26). O svém záměru uskutečnit Piccardiho návštěvu se Martinů svěřuje Stanislavu Novákovi již v dopise Ksn 694.
[854] Výše zmíněná možnost o hostování Piccardiho v Praze byla podpořena jednáním Martinů s římskou legací, podrobnosti se však nepodařilo dohledat.
[855] Vydavatelství Alphonse Leduc v Paříži, které v roce 1930 vydalo kompozici *La Bagarre*, H 155 (Halbreich, 2007, s. 255).
[856] Orchestrální skladba *La Baggare*, H 155, dokončena v roce 1926, 1928 uvedena Českou filharmonií řízenou Václavem Talichem (Halbreich, 2007, s. 155).

Tedy pro závěr, prosím Tě nevolej mne do Prahy jen v tom případě že bys měl úplně vážné příčiny. to jest kdybys viděl že se situace zjevně utváří proti mně. Jinak co se děje v zákulisí a pletichy a.t.d. nejsou na tolik směrodatné abych se proto rozjel do Prahy. Víš že mám důvod abych se příliš zjevně „nepral“ o toto místo. Jak vidíš ještě se stěhuji tedy nepomýšlím na okamžitý návrat.[857]

Od 12./1. m bydlím 31. Avenue du Parc Montsouris. Paris 14 e.[858,859]

[857] Připsáno rukou Martinů svisle na levém okraji 1. strany dopisu.
[858] Připsáno rukou Martinů svisle na levém okraji 2. strany dopisu.
[859] Martinů se v polovině října 1935 přestěhoval do 14. pařížského okresu (Mihule, 2017, s. 531; srov. dopis Ksn 695).

Ksn 697[860]

Neděle 3./II 1935.

Milý hochu,

děkuji Ti za zprávy a odepisuji ihned. Ty žádosti podám, to myslím že může jenom prospět. Ovšem dříve ještě píšu současně také Sch.,[861] protože on dává také pozor a nechci abysi myslel že dělám něco za jeho zády nebo že mu snad nevěřím, čehož jsem dalek právě naopak spoléhám na něho moc protože jej znám že neslibuje nic jen tak nadarmo. Tak samozřejmě má-li on sám nějaký jiný plán abych mu do toho nějak nevlezl. Ale nemyslím že by mu tohle nějak vadilo, v každém případě ho o tom musím uvědomit a je to tedy jen zdržení 4-5 dnů, on odpoví okamžitě. Ze všech informací jež jsem dostal je zřejmo že by to chtěli dáti Vycpálkovi,[862] který to ale nechce. Myslím že by bylo dobře, kdybys ses s ním sešel a jaksi po kamarádsku mu vysvětlil situaci, že se o to místo ucházím, že to zkrátka zde nemohu dobře prodlužovat a nechce-li to místo on sám aby navrhoval mne a nebo aspoň se o mě zmínil. Samozřejmě všichni tito lidé jsou z generace Křičky[863] a chápu dobře že tolikaletý styk také přináší určité závazky. V každém případě by bylo dobře kdybys s Vycpálkem[864] mluvil sám a vysvětlil mu situaci, kdyby on radikálně odmítl a navrhne mne, tak by se situace dosti vyjasnila. Nebude se teď o to cpát také Jeremiáš?[865] Tedy abych udělal závěr. Počkám na odpověď Sch[866] a okamžitě podám žádosti na obě instituce

[860] Dopis je rukopis černým perem.
[861] Josef Schieszl (1876 – 1970), doktor práv, politik, poslanec a pracovník v kanceláři prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka (Josef Schieszl [online], [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?org=296&id=3698). Přimlouval se za přijetí Bohuslava Martinů na pražskou konzervatoř u ministra školství Zdeňka Wirtha, což dokládají dopisy Schieszl – Wirth z roku 1935 (srov. dopisy z podzimu 1935, vlastník ČMH, kopie dostupné v IBM, sig. SchJ 1935-11-03 a SchJ 1935-10-04).
[862] Ladislav Vycpálek (1882 – 1969), český skladatel, zasloužilý a později jmenován národním umělcem (Černušák a spol., 1965, s. 922; datum úmrtí z: Ladislav Vycpálek [online], © 2012 – 2021, posl. revize 1. 4. 2021, [cit. 1. 4. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/477).
[863] Jaroslav Křička (1882 – 1969), český skladatel a dirigent, působící jako sbormistr Hlaholu, sbormistr sboru v České filharmonii a později i v Národním divadle, konkurent Bohuslava Martinů na místo po J. Sukovi (Černušák a spol., 1963, s. 761; datum úmrtí z: *Jaroslav Křička* [online], © 2012 – 2021, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/478; srov. dopis Bohuslava Martinů adresovaný Josefu Schieszlovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-09-21). Jaroslav Křička nakonec nastoupil na místo po J. Sukovi.
[864] Výše zmíněný Ladislav Vycpálek.
[865] Otakar Jeremiáš (1892 – 1962), český dirigent a skladatel, v této době předseda Sdružení klubu pro soudobou hudbu (Černušák a spol., 1963, s. 591).
[866] Výše zmíněný Josef Schieszl.

a napíšu Ti. Teď mám připraveno to dossier[867] kritik a programu které přidám na ministerstvo. Psal jsem také Fíně[868] která mluvila s Heřmanem,[869] nezdá se že by byl proti mně ovšem nemohu se na něj spolehnouti. Prosím Tě pokračuj v shánění těch hlasu pro mě ve sboru. Ostatně za měsíc[870] jsem v Praze a situace se mi nezdá teď tak špatnou, ta cena tomu moc prospěje a provedení „Her“[871] také. Ale informuj mě ihned kdyby se něco připravovalo potajmu. Teď co se týče „Her“[872] to je ovšem žalostné ale dalo se to předvídati. O Balatkovi[873] už mi psal Muzika[874] a Honzl[875] a všichni spolehají na mě že se o to zasadím. Udělal bych to pro Balatku (psal jsem Talichovi)[876] ale nějaké články do novin nemohu psát, nejsem dostatečně informován o situaci a také do toho nechci strkat prsty. Co se týče premiery[877] pozvání Balatky by myslím skýtalo obtíže už proto že by mu z Brna nedovolili se vzdálit v plné saisoně na tak dlouho a pro mě to nebezpečí že by to použili za pretext[878] aby věc zase sundali co nejdříve z repertoiru, však už to všichni známe jak to tam chodí a nikoho se pak nedovoláš.. Také nevím dobře proč bych vždycky já měl se obětovat pro každého a riskovat, (přes to že mám Bal.[879] rád a až budu jednou v Praze udělám pro něho co budu moci) ale Honzl se z toho docela skoro bezdůvodně ulil a Muzika by byl udělal to samé, kdyby na moje soustavné žádosti mu divadlo nebylo vyšlo vstříc a nedalo mu honorář který chce. To by všechno „pro principy“ nešlo, že ano? Takhle je to

[867] Francouzsky *„složka, soubor“*.
[868] Josefína Tausiková, později provdaná Ganzová, přítelkyně Bohuslava Martinů. Korespondence Bohuslava Martinů s „Fínou“ se dochovala pouze z let 1926 – 1929 (Všetičková a Synek, 2019, s. 286). Byly jí dedikovány 2 kompozice: *Čínské písně*, H 147, *Film v miniatuře*, H 148 (Halbreich, 2007, s. 474 a 404).
[869] Jan Heřman (1886 – 1946), český klavírní virtuóz, v této době pobývající a působící v Praze, od roku 1934 profesorem na mistrovské škole (Jirák, 1949, s. 3, 30, 34).
[870] Martinů do Prahy odjíždí 15. 12. 1935, kde bez své ženy Charlotte strávil vánoční svátky s rodinou. Účelem cesty bylo zúčastnění se na studování pražského uvedení opery *Hry o Marii*, H 236 (Mihule, 2002, s. 236). O cestě do Československa se zmiňuje již v dopise Ksn 694.
[871] Opera *Hry o Marii*, H 236, byla v Praze provedena 6. 2. 1936 (Halbreich, 2007, s. 153 a 154).
[872] Výše zmíněné *Hry o Marii*, H 236. Dne 27. 10. 1935 přišla zpráva z Československa, že Martinů za toto dílo získal onu zmíněnou státní cenu, v této souvislosti zmíněny dříve v dopise Ksn 695 (Mihule, 2002, s. 232).
[873] Antonín Balatka (1895 – 1958), český skladatel a dirigent, v této době působil v Brně, dirigoval brněnskou premiéru opery *Hry o Marii*, H 236 (Černušák a spol., 1963, s. 43; Halbreich, 2007, s. 154).
[874] František Muzika (1900 – 1974), český výtvarník, autor scény pro operu *Hry o Marii*, H 236 (Černušák a spol., 1965, s. 137; datum úmrtí z: *František Muzika* [online], © 2012 – 2021, [cit. 1. 4. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/950).
[875] Jindřich Honzl (1894 – 1953), český režisér, v této době působil v Osvobozeném divadle a spolupracoval s Národním divadlem, režíroval operu *Juliette*, H 253 a singspiel *Oidipus*, H 248 (Dvořák a Brůna, 1988, s. 25 a 169; Halbreich, 2007, s. 164 a 224).
[876] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62). Ve zmíněném dopise Bohuslav Martinů prosí Václava Talicha o přímluvu v jeho prospěch při konkurzu na místo po J. Sukovi (srov. dopis Bohuslava Martinů Václavu Talichovi, vlastník Muzeum Českého krasu, kopie dostupné v IBM, sig. Tal 1935-09-26).
[877] Martinů má na mysli výše zmíněnou pražskou premiéru opery *Hry o Marii*, H 236.
[878] Anglicky *„výmluva, záminka“*.
[879] Výše zmíněný Antonín Balatka.

ovšem lehké předat někomu jinému aby to obstaral. Ostatně to můžeš Františkovi[880] říci, kdyby nebyl odřekl Honzla kdyby on sám byl přístupnější udělat něco pro věc samu, to mu nemusíš říkat) tedy ten spektákl vypadal jinak a v tom případě já bych udělal všechno možné abych do toho dostal lidi rovnocenné. Ale takhle s Munclingerem[881] to je ztracená věc předem. Z toho Charváta[882] nemám strach ten bude dělat co si budu přát o tom se nedá moc skazit. Ale na scéně to bude katastrofa a to by Balatka také nezachránil. Tak neříkej Talichovi[883] nic aby ho pozval na premieru, to by mi nic neprospělo, ostatně by to musel stejně nastudovat Charvát. Nechme tohle tedy až na později. Co se týče regie spoléhám jedině na to že tam budu dlouho před premierou a hlavně spoléhám na Talicha jako na chéfa, že se za moje požadavky jako „autora" postaví svoji váhou, kdyby s Muncl.[884] to nešlo po dobrém, tím způsobem by šlo zachránit mnoho věcí. Ostatně Tě ujišťuji že kdybych byl v Praze že se zařídím docela jinak co se týče spolupracovníku, najdu si lidi jimž jde o věc samu a ne o principy ať už to je věc osobní nebo otázka honoráře. Kdyby se Talichovi podařilo a sám to chtěl aby Balatka divadlo engagovalo, tedy to je něco jiného, v tom smyslu jsem mu také psal. I tak by mi způsobili v divadle zlou krev, věc je jednou zadána Charvátovi a samozřejmě že bych zase já musel provésti svoje „radikální přání autora" a nebo Talicha poštvali bychom si hned proti sobě půl divadla. Ostatně už s tím Muncl.[885] je to celá historie kterou Ti povím zde, žádal jsem Steina a korespondence s divadlo mě stála přes 70 franků, než jsem poznal že jako váhy[886] s tím nejde nic dělat. To chápeš jako jsem měl radost z volby Muncl.., je to prostě nechutné ale doufám že v tom ústavě dosáhnu přece jednoho dne co budu chtít. Ale to není ještě teď a tak to bude nejlépe nekomplikovati žádnými „přáními" bude jich ostatně ještě dost. Mluv taky v tom smyslu s Talichem myslím že jemu by se do toho také nechtělo, hned to všechno obrátit vzhůru nohama.

[880] Pravděpodobně myšlen výše zmíněný František Muzika.
[881] Josef František Munclingr (1888 – 1954), český režisér a zpěvák působící v Národním divadle v Praze, režíroval pražskou premiéru opery *Hry o Marii*, H 236 (Černušák a spol., 1965, s. 130; srov. korespondence Bohuslava Martinů adresovaná Josefu Munclingrovi, vlastník NM, kopie dostupné v IBM, sig. ND 1935-10-03b, ND 1935-11-11, ND 1936-00-00).
[882] Josef Charvát (1884 – 1945), český dirigent, působil v České filharmonii a přechodně téměř ve všech českých divadlech, dirigoval premiéru baletu *Špalíček*, H 214 (Černušák a spol., 1963, s. 536 a 537; Halbreich, 2007, s. 212 a 213).
[883] Výše zmíněný Václav Talich.
[884] Výše zmíněný Josef František Munclingr.
[885] Výše zmíněný Josef František Munclingr.
[886] Špatně čitelné.

Doufám že se zájezdem už to jde lépe a doufám také že tu bude Bagarre.[887] Telefonoval mi Š.[888] že při posledním ujednání z toho Bagarre[889] vypadl z programu, tomu dobře nevěřím a považoval bych to za úplnou sabotage, doufám že na tom není nic pravdy.

Partituru koncertu pro klavír[890] držím k dispozici a pošlu okamžitě kdyby nebyl opis, to ovšem spěchá. Š.[891] říkal že se jich zeptá telefonem. Bude ten koncert vysílán radiem? Rád bych si to poslechl[892], slyšel jsi „Hlas lesa?“[893] Bylo to moc pěkné až na některé zpěváky, nejlepší byl sbor. Prosím Tě toho Klicperu[894] mi také pošli, to dostaneš lehko vyšlo to u Kočího[895] v sebr. spisech. Já bych chtěl ještě než pojedu do Prahy udělal pro Radio tu Veselohru na mostě“[896] abych z nich zase něco vymáčknul, v Praze nebudu míti čas na práci. Nazdar a piš mi znovu co se děje. Nashledanou Bohouš

Na každý způsob nežádám na Talichovi žádné pohostinské vystoupení Balatky, to by zamotalo situaci ještě více v můj neprospěch, ať to diriguje ten kdo to bude studovat nejlépe když se to nedá Charvátovi. Kdyby vyl Balatka engažován tedy je to něco jiného ale i tak bych nerad viděl aby věc jež už byla zadána Ch. mu byla vzata. Dal jsem už jednou souhlas s Charvátem, tedy nechci bráti slovo zpět.[897]

[887] Orchestrální skladba *La Baggare*, H 155, dokončena v roce 1926, v roce 1928 provedena Českou filharmonií pod vedením Václava Talicha (Halbreich, 2007, s. 255).
[888] Miloš Šafránek (1894 – 1982), zaměstnanec Ministerstva zahraničí, od roku 1927 působící v Paříži, kde organizoval kulturní události a propagoval českou hudbu (Coufalová a Zouhar, 2019, s. 715-728). V dopise rodině do Poličky Martinů informuje rodinu, že má zařizování ohledně zájezdu České filharmonie, protože pomáhá Miloši Šafránkovi, který to má na starosti (srov. dopis Bohuslava Martinů adresovaný rodině do Poličky, CBM, PBM Kr 171).
[889] Výše zmíněná orchestrální kompozice *La Baggare,* H 155.
[890] Pravděpodobně *Koncert pro klavír a orchestr č. 2*, H 237, premiérovaný 13. 11. 1935 v Praze Českou filharmonií řízenou V. Talichem a sólistou R. Firkušným (Halbreich, 2007, s. 195).
[891] Výše zmíněný Miloš Šafránek.
[892] Koncert *Koncert pro violoncello a orchestr č. 1,* H 196, v rádiu zcela jistě dávali, v dopise rodině do Poličky Bohuslav Martinů sděluje, že byla slyšet pouze první věta a ostatní dvě byly rušeny, pravděpodobně špatným signálem (CBM, PBM Kr 171).
[893] Opera *Hlas lesa*, H 243, premiérovaná 6. 10. 1935 v Praze pod vedením O. Jeremiáše, zmínění zpěváci byli A. Slavická, J. Gleich, M. Šlechtová (Halbreich, 2007, s. 158).
[894] Václav Kliment Klicpera (1792 – 1859), český spisovatel, podle Klicperova díla *Veselohra na mostě* složil Bohuslav Martinů stejnojmennou operu (Černušák a spol., 1963, s. 670).
[895] Bedřich Kočí (1869 – 1955), český nakladatel, vydával i hudební publikace, v roce 1906 vydal *Soubor spisů Václava Klimenta Klicpery* (Černušák a spol., 1963, s. 690).
[896] Opera *Veselohra na mostě*, H 247, dokončená na konci roku 1935, ovšem premiérována až v roce 1937 (Halbreich, 2007, s. 159).
[897] Připsáno rukou Martinů svisle na levém okraji 1. strany dopisu. Výše v tomto dopise se Martinů zmiňuje o důvodech upřednostnění Charváta, coby dirigenta, před Balatkou.

Prosím Tě řekni Muzikovi ať mi napíše informace jež mu předal Hinzl[898] ohledně Snu noci svatojánské.[899,900]

Nepsal jsi mi zdali Müller poslal ten material Invencí do Ameriky, nemám odtamtud zprávy (ani prachy.)[901]

[898] Výše zmíněný Jindřich Honzl.
[899] Martinů má na mysli *Sen noci Svatojánské* od Williama Shakespeara, o kterém se Martinů zmiňuje v dopise Jindřichu Honzlovi a domlouvají se na spolupráci pro nové scénické i hudební provedení, které by mělo být odlišné od pojetí Mendelssohnova (viz. dopis Bohuslava Martinů adresovaný Jindřichu Honzlovi, v soukromém vlastnictví, kopie dostupná v IBM, sig. HonJ 1935-09-03).
[900] Připsáno tužkou rukou Martinů svisle na levém okraji 2. strany dopisu.
[901] Připsáno rukou Martinů svisle na levém okraji 2. strany dopisu. Z dopisu z listopadu 1935 rodině do Poličky Kr 171 vyplývá záměr uvést Invence v USA, z toho důvodu se snaží prostřednictvím Muellera odeslat noty, a veškerý provozovací materiál, zmíněno již v dopise Ksn 695 (viz. dopis Bohuslava Martinů adresovaný rodině do Poličky, CBM, PBM Kr 171).

Ksn 698[902]

[1935]

xxx[903]

Sobota.

Milý hochu,

odepisuji ihned po druhém dopisu, oba jsem dostal a když už Ti píšu tak ještě chci něco doplnit. Co se týče mého příjezdu tedy chápeš že si to nemohu jen tak lehce dovolit. Kdo ví jak bych musel zůstat dlouho v Praze, to by mě stálo i peníze i čas a na konec bych to ještě mohl projet a to bych byl ovšem v pěkné kaši. To víš že se tu musím správně ohánět a že nemohu ztratiti ani skoro minuty. To mě také hlavně nutí se definitivně[904] vrátit protože to napjetí i únavu bych nemohl moc dlouho provozovat. Také jak jsem psal bych se po Vánocích ještě vrátil ale do té doby se musím správně natáhnout protože i v případě že bych místo dostal bylo by to asi až pro příští saisonu a to znamená vlastně celý rok a na ten si musím vydělat, tedy by to bylo trochu pro mě riskantní ztratit tolik času v Praze, hlavně když bych tam už musel zůstat až do ledna do premiery „Marií."[905] Jinak ovšem souhlasím s Tebou že by moje přítomnost hodně působila. Z Tvého druhého dopisu[906] vidím jasněji do věci a mohu o tom konkretněji uvažovat. Já právě kladu důraz na to že alespoň Talich[907] oznámí moji kandidaturu, protože jinak by se mohlo státi že by se o mě neuvažovalo vůbec, jedni by řekli že se nechci vrátit a druzí by na mě schválně zapoměli. Je tedy už jeden bod pevný pro mě, že přeze mě nepřejdou bez debaty a to už je moc, protože z logického stanoviska nemůžeme býti omylu kdo více umí. Teď ovšem počitám že tohle logické stanovisko nebude a že Křička[908] bude mít silnou pozici tím že si to oběhal. Jak já se na to

[902] Dopis je rukopisem černým perem.
[903] Vročení a nečitelné slovo připsáno cizí rukou v pravém rohu 1. strany dopisu.
[904] Martinů stále rozvažuje, zda se vrátit do Prahy a bojovat o místo na konzervatoři, o návratu do Prahy píše již v dopisech Ksn 695 a Ksn 697.
[905] Opera *Hry o Marii*, H 236, v Praze poprvé provedena 6. 2. 1936 (Halbreich, 2007, s. 153 a 154). Martinů zůstává v Praze až do poloviny února 1936 (Mihule, 2002, s. 587).
[906] Z korespondence Stanislava Nováka adresované B. Martinů jsou dochovány pouze tři pohlednice. Dvě z Itálie z roku 1914 (CBM, PBM Kd 233) a jedna nedatovaná odeslaná z Kozlova (CBM, PBM Kd 234).
[907] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62). Ve zmíněném dopise Bohuslav Martinů prosí Václava Talicha o přímluvu v jeho prospěch při konkurzu na místo po J. Sukovi (srov. dopis Bohuslava Martinů Václavu Talichovi z 26. 9. 1935, vlastník Muzeum Českého krasu, kopie dostupná v IBM, sig. Tal 1935-09-26).
[908] Jaroslav Křička (1882 – 1969), český skladatel a dirigent, působící jako sbormistr Hlaholu, sbormistr sboru v České filharmonii a později i v Národním divadle, konkurent Bohuslava Martinů na místo po J. Sukovi

dívám (a upozorni také na to Talicha) bude nápad že Křička má už za sebou konservatoř a pedagogickou techniku že by tedy měl postoupit a mě že by dali místo na střední škole po něm. Tuto kombinaci bych ovšem ztěžka přijmul protože chci li se vrátit do Prahy je to z důvodů že na to místo po S.[909] mám největší nárok a pak že bych mohl klidněji pokračovat v práci. S honorářem střední školy bych tuhle výhodu pozbyl a celý návrat do Prahy by byl vlastně zbytečný. A také z důvodů protože bych to asi těžko udělal. V tom by mohl Talich dobře to zarazit hned v počátku. Dále počítám tedy na Kurce[910] (znovu prostřednictvím Firkušného)[911] a na Zelenku.[912] Na Heřmana[913] budu působit prostřednictvím Fíny[914] kdybys ji viděl mluv s ní o tom. Na Hofmana[915] jsem ovšem počítal mnoho a myslím že kdybys s ním promluvil že by to šlo. Připomeň mu za jakých podmínek já jsem se probil a že jsem celá léta pracoval (a hodně) vlastně zadarmo, kdy jiní za mnohém méně byli placeni a že je trochu jejich povinností mě ulehčit pozici. Doufám že je tolik rozumný že

(Černušák a spol., 1963, s. 761; datum úmrtí z: *Jaroslav Křička* [online], © 2012 – 2021, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/478; srov. dopis Bohuslava Martinů adresovaný Josefu Schieszlovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-09-21). Jaroslav Křička nakonec nastoupil na místo po J. Sukovi.

[909] Josef Suk (1874 – 1935), český skladatel a houslový virtuóz (Berkovec, 1956, s. 9 a 167). Po smrti Josefa Suka zůstalo na Pražské konzervatoři pracovní místo, o které se ucházel i Bohuslav Martinů (viz. dopis Bohuslava Martinů adresovaný Václavu Talichovi, vlastník Muzeum Českého krasu Beroun, kopie dostupná v IBM, sig. Tal 1935-05-06).

[910] Pravděpodobně se jedná o Viléma Kurze, profesora pražské konzervatoře, který je zmíněn v dopise Rudolfu Firkušnému. Martinů prosí Firkušného, aby se za něj přimluvil právě u profesora Kurze při výběru kandidáta na místo na pražské konzervatoři (viz. dopis Bohuslava Martinů Rudolfu Firkušnému, IBM, sig. Fir 1935-05-07). Vilém Kurz byl zmíněn již v dopise Ksn 696.

[911] Rudolf Firkušný (1912 – 1994), český klavírní virtuóz, student skladby u J. Suka (Černušák a spol., 1963, s. 325; datum úmrtí z: *Rudolf Firkušný* [online], © 2012 – 2021, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/293), za Bohuslava Martinů lobboval u komise, která rozhodovala o místě po J. Sukovi, podle něj byl Martinů nejžhavějším kandidátem (srov. dopis Bohuslava Martinů adresovaný rodině do Poličky, CBM, PBM Kr 162).

[912] Ladislav Zelenka (1881 – 1957), český violoncellista, od roku 1913 členem Českého kvarteta, od roku 1922 působící na Pražské konzervatoři (Květ, 1948, s. 41, 54, 63; Černušák a spol., 1965, s. 978).

[913] Jan Heřman (1886 – 1946), český klavírní virtuóz, v této době pobývající a působící v Praze, od roku 1934 profesorem na mistrovské škole (Jirák, 1949, s. 3, 30, 34).

[914] Josefína Tausiková, později provdaná Ganzová, přítelkyně Bohuslava Martinů, korespondence Bohuslava Martinů s „Fínou" se dochovala pouze z let 1926 – 1929 (Všetičková a Synek, 2019, s. 286). Byly jí dedikovány 2 kompozice *Čínské písně*, H 147, *Film v miniatuře*, H 148 (Halbreich, 2007, s. 474 a 404).

[915] Karel Hoffmann (1872 – 1936), český houslový virtuóz, člen Českého kvarteta (Květ, 1947, s. 3). Karel Hoffmann se stavěl na stranu Bohuslava Martinů, coby kandidáta na místo po J. Sukovi (srov. dopis Bohuslava Martinů adresovaný rodině do Poličky, CBM PBM Kr 161).

to uzná. Co se týče Hoffmeistera[916] Nováka[917] a Kociána[918] nemám ovšem ponětí o jejich stanovisku. S Kocianem bys měl mluvit jak na ty druhé dva nevím? Myslíš že bych jim měl dopsat aspoň Hoffmeisterovi? Měl bys mi na každý pád napsat jejich adresy: (Heřmana také.) Mám trochu podezření že by to nebylo někde ani dobré. Psal jsem u příležitosti Šourkovi[919] a zmínil se mu aby mě může-li podporal. Odepsal mi velmi hezky že jako kamarád Křičky a Karla[920] nemůže se už více zavázati ale s ohledem k mé hodnotě jíž uznává že by podporoval plně případně místo na střední škole. Z toho soudím na ten plán co jsem prve podotknul. Hlavní věci je aby se Talich nezaviklal což se snad nestane. Já nicméně se nevzdávám naděje na zapůsobení z vyšších míst, dr S.[921] je příliš opatrný aby mi něco sliboval tak vážného. On mi ostatně netajil že v té věci vylučuje úplně z jeho kompetence a přes to vzal na sebe ten závazek, tedy něco v tom dělat můžeme. Ale nejlépe když o této složce s nikým nebudeš mluvit, aby se toho někde nevyužilo a jeli z té strany možný nějaký tlak aby se to nepokazilo předem. Prosím Tě alespoň ti z komise kteří jsou pro mě pěstuj. Kdyby se tak podařilo že ta volba by nebyla před premierou „Marií“[922] Dostal by Křička tím provedením velkou ránu, jsem jist že to způsobí v Praze značný dojem. Prosím Tě tedy dohlédej na to a napiš mi co by bylo nutno udělati, vyjma ovšem

[916] Karel Hoffmeister (1902 – 1973), hudební pedagog a rektor pražské konzervatoře, jehož přízeň se Martinů snažil získat. Zmiňován v dopisech s jinými adresáty, v dopise z června 1935 se Martinů svěřuje rodině v Poličce, že s jeho podporou „asi“ počítá. O měsíc později rodině v Poličce píše, že rektor Hoffmeister není proti němu. V dopise Karlu Šebánkovi ze září píše, že nezná stanovisko Karla Hoffmeistera k jeho kandidatuře. Josef Schieszl píše Bohuslavovi Martinů v listopadu 1935, že se za něj půjde přimluvit k rektorovi Hoffmeisterovi, což je doloženo i dopisem z ledna 1936, kdy Josef Schieszl píše Karlu Hoffmeisterovi, že Martinů je vynikající umělec a rektor by na to měl brát zřetel při výběru kandidáta na místo po J. Sukovi (Karel Hoffmeister [online], [cit. 19. 5. 2021], © 2012 – 2021, posl. revize 19. 5. 2021, dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/516; dopisy rodině do Poličky, CBM, PBM Kr 161 a PBM Kr 163; dopis Bohuslava Martinů Karlu Šebánkovi CBM, PBM Kkš 900; dopisy Josefa Schieszla Bohuslavu Martinů a Karlu Hoffmeisterovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-11-09 a SchJ 1936-01-11c).

[917] Vítězslav Novák (1870 – 1949), český skladatel, klavírista a pedagog, v této době profesorem na pražské konzervatoři (Holzknecht, 1948, s. 12; Černušák a spol., 1935, s. 194 – 196).

[918] Jaroslav Kocián (1883 – 1950), český skladatel, houslista a pedagog, působící na pražské konzervatoři, později jmenován jejím rektorem (Černušák a spol., 1963, s. 687 a 688).

[919] Otakar Šourek (1883 – 1956), český hudební vědec a novinář (Černušák a spol., 1965, s. 714). Ve zmíněném dopise žádá Bohuslav Martinů Otakara Šourka o přímluvu ohledně místa na pražské konzervatoři, popisuje svůj plán na návrat do Prahy a naznačuje, že se nechce vzdát bez boje (srov. dopis Bohuslava Martinů Otakaru Šourkovi ze 26. 9. 1935, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. Šou 1935-09-26).

[920] Rudolf Karel (1880 – 1945), český dirigent a skladatel, konkurent Bohuslava Martinů na místo po J. Sukovi (Černušák a spol., 1963, s. 649; srov. dopis Bohuslava Martinů Josefu Schieszlovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-09-21).

[921] Josef Schieszl (1876 – 1970), právník, politik, poslanec a pracovník v kanceláři prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka (*Josef Schieszl* [online], [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?org=296&id=3698). Přimlouval se za přijetí Bohuslava Martinů na pražskou konzervatoř u ministra školství Zdeňka Wirtha, což dokládají korespondence Schieszl – Wirth z roku 1935 (vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-10-03 a SChJ 1935-10-04).

[922] Výše zmíněná pražská premiéra opery *Hry o Marii*, H 236, která proběhla 6. 2. 1936.

okamžitého příjezdu do Prahy[923], což by mi pokazilo velice plány, chápeš, že také teď začíná zde saisona že si to musím zde také připravit abych se objevil na programech Mimo to čekám každý den lidi z Ruského baletu,[924] s kterými já už jsem hotov, dáti vše dohromady a mnoho jiných věcí.

Piš mi jakmile se něco hne. Nazdar Bohouš

Branberger[925] sám nehlasuje ??[926]

[923] Martinů do Československa přijíždí 15. 12. 1935, z Prahy se vrací zpátky do Francie až v polovině února (Mihule, 2002, s. 236).
[924] Martinů navázal spolupráci s Ruským baletem v Paříži, pro který napsal balet *Paridův soud*, H 245, o čemž se svěřuje Josefu Schieszlovi v dopise z dubna 1935, v dalším dopise stejnému adresátovi sděluje, že je to velká zodpovědnost pro něj i naši hudbu. V dopise z května Rudolfu Firkušnému se zmiňuje, že premiéra baletu by měla proběhnout na podzim. O průběhu práce na baletu informuje také v dopisech rodině do Poličky. V červenci opět Josefu Schieszlovi sděluje, že si od baletu slibuje hodně, 30. 7. 1935 dokonce píše Miloši Šafránkovi, že balet je dokončen (dopis Bohuslava Martinů adresovaný Josefu Schieszlovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-04-16; SchJ 1935-05-04; dopis Bohuslava Martinů adresovaný Josefu Schieszlovi, vlastník Archiv Kanceláře prezidenta republiky, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1935-07-21 Fir 1935-05-07; dopisy Bohuslava Martinů adresovaný rodině do Poličky, CBM, PBM Kr 159, Kr 160, Kr 161; dopis Bohuslava Martinů adresovaný Miloši Šafránkovi, CBM, PBM Kmš 723).
[925] Jan Branberger (1877 – 1952), český organizátor a hudební vědec, pracovník ministerstva školství a propagátor české hudby v cizině, působil na Pražské konzervatoři (Černušák a spol., 1963, s. 127). Jaroslav Schieszl žádá v dopise Jana Branbergera, aby bral Bohuslava Martinů jako schopného kandidáta a vynikajícího umělce, načež mu Branberger odpovídá, že zaznamenal, že Martinů již přednesl žádost, a i on do něj vkládá mnoho nadějí (dopis mezi Jaroslavem Schieszlem a Jan Branbergerem, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ 1936-01-11b, SchJ 1936-01-28).
[926] Připsáno tužkou rukou B. Martinů svisle na levém okraji 1. strany dopisu.

Ksn 699[927]

[1935]

podzim[928]

Čtvrtek

Milý hochu,

píši Ti ohledně zájezdu do Paříže, všechno to jde špatně, zbývá jen jedna věc kterou by měli v Praze udělat a to jak promluviti s Osuským[929] sami [930]tj. Žid[931] a ještě lépe Talich[932] sám a sice v tom smyslu, že Filharmonie[933] dělá zájezd do Londýna a do Paříže a že ho žádá o morální podporu pro Paříž. Nemluviti nic o penězích, podpoře, subvencích, deficitu, jenom dostat souhlas Osuského pro koncert tady. To Vám nemůže dobře odepříti. Tím okamžikem jak to schválí tak zde může Š.[934] vyvinout činnost která je už úplně připravena a o niž už asi u Vás (Žid i Šourek) jsou informováni. Ale prozatím má Š. svázané ruce, je z toho celý už uštvaný a nemůže nic podniknout bez souhlasu O.[935] Doufám že dobře rozumíš situaci, Š.[936] je podřízený ministrovi a nemůže nic bez jeho svolení podniknout natož proti. Jak se dozvídám dokonce i Vaši zástupci (d. Šourek) po rozmluvě s O.[937] akceptovali že zájezd sem nebude, tedy pochopíš že Š.[938] nemůže říci že zájezd se přese vše realizuje: Jinak ale vše připravil a co se dalo dělat odsud vymohl, a situace je taková že věc se může provésti sama sebou s malým risikem. Nemohu mluviti o cifrách ale myslím

[927] Dopis je rukopis černým perem.
[928] Připsáno tužkou pravděpodobně cizí rukou v pravém horním rohu 1. strany dopisu.
[929] Štefan Osuský (1889 – 1973), diplomat působící od roku 1921 do konce 30. let v Paříži (Coufalová a Zouhar, 2019, s. 108).
[930] V dopise rodině do Poličky Martinů informuje rodinu, že má zařizování ohledně zájezdu České filharmonie do Paříže, protože pomáhá Miloši Šafránkovi, který to má na starosti, o zájezdu se zmiňuje již v dopise Ksn 697 (srov. dopis Bohuslava Martinů adresovaný rodině do Poličky, CBM, PBM Kr 171).
[931] Jaromír Žid (1893 – 1981), ředitel České filharmonie v letech 1932 – 1945 (Coufalová a Zouhar, 2019, s. 267).
[932] Václav Talich (1883 – 1961), dirigent České filharmonie a přítel Bohuslava Martinů i Stanislava Nováka (Talich a Masaryková-Pocheová, 1967, s. 475 a 477; Pečman, 1979, s. 62).
[933] Česká filharmonie.
[934] Miloš Šafránek (1894 – 1982), zaměstnanec Ministerstva zahraničí, od roku 1927 působící v Paříži, kde organizoval kulturní události a propagoval českou hudbu, z Francie organizoval zájezd České filharmonie do Paříže (Coufalová a Zouhar, 2019, s. 715 – 728).
[935] Výše zmíněný Štefan Osuský.
[936] Výše zmíněný Miloš Šafránek.
[937] Výše zmíněný Štefan Osuský.
[938] Výše zmíněný Miloš Šafránek.

že schází asi 15.000 fr a také se něco vybere, Koncerty letos zde jsou moc navštěvovány. Ostatně i případný deficit by u nás ještě pak spravili, po úspěchu zájezdu. Jedná se teď jenom o to dostat šikovně od O.[939] souhlas a morální podporu a to Vám dobrá nemůže odříci, tedy mluvit přímo s ním. Zde hudební kruhy se o to díky Š.[940] moc zajímají a dělají sami určité demarche a tak k tomu aby se vše zdařilo, schází jenom slovo O.[941] a pak už se mohou spolehnout na Š.[942] i na mě. Samozřejmě předej tohle velmi opatrně, a nemíchej do toho Š.[943] aby se nezdálo že dělá pletichy a pasti proti ministrovi. Ten tomu zřejmě nepřeje z jakých důvodů to nevím ale přes to Vám nemůže odříci svůj souhlas děláte-li, (jakoby) Vy tournée sami. Tak opatrně, nejlépe by bylo kdyby to Talich sám vzal do ruky. Kdyby to nebyli rozvrtali ti Vaši mudrci hned ze začátku s tím jednáním mimo Š.,[944] mohla věc býti jiná. Tedy ten koncert může býti i kdybyste se to odvážili sami, potřebujete jen souhlas O.[945] to je morální pomoc. Napiš mi o tom a jednej opatrně mě do toho taky moc nemíchej, jednejte jako z vlastní iniciativy.

Co se děje jinak. Jsem rád že to Talich vyhrál[946], krok ku předu se zbavit různých příživníků. Jestli pak teď Jeremiáš[947] se nebude tlačit na konservatoř.[948] Nemám od tebe odpověď ohledně toho jak zařídit abych se officielně přihlásil o to místo, tedy úplně úředně aby se z toho nemohli vytáhnout tím že nevěděli že se chci vrátit. Snad podat přímo žádost na školství. Prosím Tě poraď se o tomhle s Talichem to je moc důležité. Za prvé a za druhé odkud přijde iniciativa aby se volby rozhodla? Ze skolství? A nebo z profesorského sboru. Ty dvě věci musím vědět, podle toho se zařídím. Myslím že to teď nebude ještě se rozhodovat, dle mých zpráv nemá Křička tak přehnané naděje na místo, spíše Vycpálek,[949]

[939] Výše zmíněný Štefan Osuský.
[940] Výše zmíněný Miloš Šafránek.
[941] Výše zmíněný Štefan Osuský.
[942] Výše zmíněný Miloš Šafránek.
[943] Výše zmíněný Miloš Šafránek.
[944] Výše zmíněný Miloš Šafránek.
[945] Výše zmíněný Štefan Osuský.
[946] Václav Talich se od začátku sezony 1935/36 stal vedoucí postavou Národního divadla, přičemž si ponechal i vedoucí post v České filharmonii (Mihule, 2002, s. 231).
[947] Otakar Jeremiáš (1892 – 1962), český dirigent a skladatel, v této době předseda Sdružení klubu pro soudobou hudbu (Černušák a spol., 1963, s. 591).
[948] Pražská konzervatoř.
[949] Ladislav Vycpálek (1882 – 1969), český skladatel, zasloužilý a později jmenován národním umělec (Černušák a spol., 1965, s. 922; datum úmrtí z: *Ladislav Vycpálek* [online], © 2012 – 2021, posl. revize 1. 4. 2021, [cit. 1. 4. 2021], dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_view/477). Josef Schieszl v dopisech Martinů nastiňuje průběh jednání o místo na pražské konzervatoři. V dopise z října 1935 zmiňuje, že proti Ladislavu Vycpálkovi nikdo nic nenamítá a je nejpravděpodobnějším kandidátem, načež mu Martinů odpovídá, že by jej mohli brát v úvahu stejně jako Ladislava Vycpálka. Kauza končí 1. 11. 1935, kdy Martinů píše v dopise Václavu Štěpánovi, že má pochopení pro jmenování Ladislava Vycpálka na ono chtěné místo (dopis Bohuslava Martinů adresovaný Josefu Schieszlovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM, sig. SchJ

ale nemyslím že by se mu tam chtělo. S.[950] mi psal že mnoho lidí pokládá za nepravděpodobné že bych se vůbec chtěl vrátit, tomu se tedy musí officielně předejít.[951]

Prosím Tě ještě jednu věc bych potřeboval a sice brzo. Nemohl bys mi nechat poslat z nějakého knihkupectví český překlad Shakespearovy „Sen noci svatojánské“[952] a Klicperovu „Veselohru na mostě“!?[953] Prosím Tě brzo. Dnes jsem dostal partituru klavírního koncertu[954] rukopis ale nikdo nic nepíše, zeptej se v kanceláři zdali je potřebujou pro 13. listopad a nebo nechybí-li snad opis?

? Bude Talich něco dirigovat v N.D.?[955]

Musel bych ji včas odeslat. Mají li opis nechám ji zde. Piš mi brzo, srdečně Tě zdravím Bohouš.[956]

1935-10-08a, SchJ 1935-10-13; dopis Bohuslava Martinů adresovaný Václavu Štěpánovi, sig. ŠtěVá 1935-11-01).

[950] Výše zmíněný Josef Schieszl.

[951] Výše zmiňovaný dopis od Josefa Schieszla, který uvádí, že někteří z poroty pověřené výběrem kandidáta na místo po J. Sukovi si nejsou jisti, zda se Martinů vůbec chce vrátit do Prahy (dopis Bohuslava Martinů adresovaný Josefu Schieszlovi, vlastník ČMH, kopie dostupná v IBM,sig. SchJ 1935-10-08a).

[952] Martinů má na mysli *Sen noci Svatojánské* od Williama Shakespeara, o kterém se zmiňuje v dopise Jindřichu Honzlovi a domlouvají se na spolupráci pro nové scénické i hudební provedení, které by mělo být odlišné od pojetí Mendelssohnova, o spolupráci psal Martinů již v předchozím dopise Ksn 697 (viz. dopis Bohuslava Marinů adresovaný Jindřichu Honzlovi, v soukromém vlastnictví, kopie dostupná v IBM, sig. HonJ 1935-09-03).

[953] Václav Kliment Klicpera (1792 – 1859), český spisovatel (Černušák a spol., 1963, s. 670) jehož stejnojmenná komedie byla předlohou pro operu *Veselohra na Mostě*, H 247.

[954] Pravděpodobně *Koncert pro klavír a orchestr č. 2*, H 237, premiérovaný 13. 11. 1935 v Praze Českou filharmonií řízenou V. Talichem a sólistou R. Firkušným (Halbreich, 2007, s. 195).

[955] Připsáno tužkou rukou B. Martinů svisle na levém okraji 1. strany dopisu.

[956] Připsáno rukou B. Martinů svisle na levém okraji 2. strany dopisu.

Závěr

Předkládaná diplomová práce byla zaměřena zejména na korespondenci mezi Bohuslavem Martinů a Stanislavem Novákem. Tato hlavní část byla doplněna kapitolou obsahující životopis Stanislava Nováka (1890 – 1945), který poskytne komplexní vhled do života tohoto českého houslového umělce. Životopis bohužel postrádá osobní dokumenty, které se nepodařilo dohledat, tudíž byl autor práce odkázán pouze na vydané knižní zdroje. Životopisná část byla usnadněna online zpřístupněním národní knihovny. Přesto se však jedná o shrnutí, které přináší komplexní životopis Stanislava Nováka. Pomocí nejzásadnějších zdrojů byl shrnut také život Bohuslava Martinů (1890 – 1959), zejména období, z něhož pochází zpracovávaná korespondence. Krátkou, avšak podstatnou kapitolou, je stav bádání, kde jsou shrnuty nejdůležitější publikace právě na téma korespondence Martinů.

Stěžejní část práce, tedy kapitolu č. 5, tvoří diplomatický přepis 36 dopisů Bohuslava Martinů adresovaných Stanislavu Novákovi, které dosud nebyly nikde jako celek publikovány. Originály dopisů jsou uloženy v Centru Bohuslava Martinů v Poličce. Dopisy jsou datovány do let 1914 – 1935, což zahrnuje etapu života Bohuslava Martinů od dob studií až po pobyt v Paříži.

Vytyčený cíl práce, tedy zveřejnění a okomentování dopisů, byl naplněn, i když badatelská činnost tohoto typu může vždy pokračovat ve smyslu zpřesňování a doplňování komentářů na základě dalšího výzkumu. V práci je velké množství obrazových příloh, které kromě skenů všech transkribovaných dopisů obsahují také společné fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem.

Tato práce pro mě byla velmi naplňující, zejména kvůli závažnosti tématu. Osobně doufám, že bude alespoň malým přínosem do dalšího bádání, zabývajícího se nejenom Bohuslavem Martinů a jeho korespondencí, ale také životem Stanislava Nováka.

Seznam literatury

BARTOŠ, Josef. *Otakar Ostrčil*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1936.

BERKOVEC, Jiří. *Josef Suk (1874 – 1935)*. Praha: SNKLHU, 1956, 193 s.

CRAINE, Debra, MACKRELL, Judith: *The Oxford Dictionary of Dance*. Oxford University Press, 2010. Dostupné z: https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199563449.001.0001/acref-9780199563449

CZERNY, Carl, CULKA, Zdeněk. *Vzpomínky z mého života*. Praha: Supraphon, 1973, 153 s.

ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. Praha: Panton, 1974, 572 s.

ČERNUŠÁK, Gracian, ŠTĚDROŇ, Bohumír, NOVÁČEK, Zdenko. *Český hudební slovník osob a institucí I.* Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963.

ČERNUŠÁK, Gracian, ŠTĚDROŇ, Bohumír, NOVÁČEK, Zdenko. *Český hudební slovník osob a institucí II.* Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965.

ČERNÝ, Arnošt Julius. *Stručný nástin dějin hudby*. Kutná Hora: Česká hudba, 1902, 117 s.

ČERVINKOVÁ, Blanka. *Hans Krása život a dílo skladatele*. Praha: Tempo, 2003, s. 82.

DOLEŽIL, Hubert. *Boleslav Vomáčka pohled na život a dílo*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1941, 125 s.

DVOŘÁK, Antonín, BRŮNA, Otakar. *Trojice nejodvážnějších E. F. Burian, Jiří Frejka, Jindřich Honzl*. Praha: Mladá fronta, 1988.

FIALA, Václav. *Umělecká Paříž*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, 317 s.

FRIEDL, Antonín. *Hugo Boettinger Výbor obrazů*. Praha: Melantrich, 1940.

GÄRTNER, Vladimír. *Hudebně estetické názory Václava Štěpána*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, 2009.

HALBREICH, Harry. *Bohuslav Martinů Werkverzeichnis und Biographie*. Mainz: Schott Music, 2007.

HANZAL, Josef. *Edvard Beneš*. Praha: Mladá fronta, 1994.

HARTLOVÁ, Dagmar, ČERNÍK, Zbyněk. *Slovník severských spisovatelů*. Praha: Libri, 2004, 535 s.

HEIDRICH, Oldřich. *Přehled dějin švédské literatury*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1922, 79 s.

HEJZLAR, Tomáš. *Bohuslav Martinů*. Praha: Horizont, 1989.

HOLÁ, Jana, ONDRYÁŠOVÁ, Jindra. *Anglická a americká literatura*. Havlíčkův Brod: Fragment, 1977.

HOLZKNECHT, Václav. *Bedřich Smetana život a dílo*. Praha: Panton, 1984, 464 s.

HOLZKNECHT, Václav: *Česká filharmonie: příběh orchestru*. Praha: SHV, 1963. Holzknecht, s. 59.

HOLZKNECHT, Václav. *Jaroslav Ježek a Osvobozené divadlo*. Praha: SNKLHU, 1957, s. 415

HOLZKNECHT, Václav. *Národní umělec Vítězslav Novák*. Praha: Ministerstvo informací, 1948.

HUČÍN, Ondřej et al. *Bedřich Smetana, Prodaná nevěsta*. Praha: Národní divadlo, 2008, 125 s.

HUMPÁL, Martin a spol. *Moderní skandinávské literatury 1870 – 2000*. Praha: Karolinum, 2006, 470 s.

CHURAŇ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Praha: Libri, 1994, 687 s.

JAKUBÍČEK, Milan. *V letech 1963 – 1967 zemřeli*. Brno: Univ. knihovna, 1969, 123 s.

JIRÁK, Karel Boleslav. *Jan Heřman*. Praha: Orbis, 1949.

JIRÁK, Karel Boleslav. První vystoupení Novák-Frankova kvarteta. *Národní osvobození*, roč. 2, č. 232, 1925, s. 3.

JIRGLOVÁ, Lucie. *Recepce díla Bohuslava Martinů v Poličce v letech 1890 - 1959*. Diplomová práce. Olomouc: UPOL, 2013.

KELLNER, Leon, KREJČÍ, Jan. *Anglická literatura doby nové od Dickense až k Shawovi*. Praha: Jan Laichter, 1928, 420 s.

KLEMENT, Miloslav. *Arthur Nikisch v Bučovicích a ve světě*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2015.

Kolegium autorů. *Biografický slovník českých zemí*. Praha: Libri, 2013, 136 s.

KONEČNÝ, Karel. Československo-irské vztahy 1918–1948. In: Pocta Josefu Polišenskému. *Sborník prací moravských historiků k 80. narozeninám J. P*. Olomouc: 1996, s. 113–119.

KŘESŤAN, Jiří. *Zdeněk nejedlý politik a vědec v osamění*. Praha: Paseka, 2012, 569 s.

KVĚT, Jan Miroslav. *K. Hoffmann*. Praha: Orbis, 1947, 32 s.

KVĚT, Jan Miroslav. *Národní umělec Ladislav Zelenka a České kvarteto*. Praha: Ministerstvo financí, 1948, 76 s.

LANDORMY, Paul. *Dějiny hudby*. Praha: Otto, 1918.

LOVČÍ, Radovan. *Alice Garrigue Masaryková život ve stínu slavného otce*. Praha: UK, Togga, 2007.

MACHÁČEK, Miroslav. *Vítězslav Nezval*. Praha: Horizont, 1980, 148 s.

MARTINŮ, Charlotte. *Můj život s Bohuslavem Martinů*. Praha: Supraphon, 1971, s. 39.

MARTINŮ, Marie. Vzpomínka. In: ZOUHAR, Zdeněk (ed.). *Bohuslav Martinů sborník vzpomínek a studie*. Brno: Krajské nakladatelství, 1957, s. 19.

MAŘÁK, Jan. *Housle, dějiny vývoje houslí, houslařství a hry houslové: methodika*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1944.

MAÝROVÁ, Kateřina. *Korespondence Bohuslava Martinů s Českou akademií věd a umění*. *Hudební věda.* 2000, č. 1-2, samostatná příloha.

MIHULE, Jaroslav. *Martinů osud skladatele*. Praha: Karolinum, 2002.

NEDBAL, Miloslav. *Bohuslav Martinů několik pohledů na život a dílo velkého českého skladatele našeho století*. Praha: Panton, 1965.

NĚMEC, Bohumil. *Ottův slovník naučný nové doby dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému*. Praha: Paseka, 2000, 702 s.

NĚMEC, Bohumil. *Ottův naučný slovník nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému*. Praha: Paseka, 2003.

NOVÁK, Stanislav. O Bohuslavu Martinů. In: BARTOŠ, František (ed.). *Malá knihovna Tempa*, 2. sv. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1947.

PALLAS, Gustav. *Knut Hamsun a soudobá norská beletrie*. Praha: Orbis, 1944, 87 s.

PEČMAN, Rudolf. *Almanach společnosti Bohuslava Martinů*. Praha: Česká hudební společnost, 1979, s. 57.

PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce Gracian Černušák včera a dnes*. Praha: KLP, 2007.

PEJSKAR, Jožko. *Poslední pocta*. Curych: Konfrontace, 1985, 368 s.

POKORNÁ, Markéta. *Český spolek pro komorní hudbu a jeho význam pro českou hudbu mezi lety 1894–1918*. Bakalářská práce. Praha: FF UK, 2017.

POMAJZLOVÁ, Alena. Devětsil 1920 – 1925. In: CIAMPI MATULOVÁ, Jitka (ed.). *Devětsil 1920 – 1931*. Praha: Galerie hlavního města Prahy, 2019, 231 s.

POPELKA, Iša. *Bohuslav Marinů. Dopisy domů. Z korespondence do Poličky.* Praha: Mladá Fronta, 1996.

PROCHÁZKA, Vladimír. *Národní divadlo a jeho předchůdci slovník umělců divadel Vlastenského, Stavovského, Prozatimního a Národního*. Praha: Academia, 1988.

ŠAFRÁNEK, Miloš. *Bohuslav Martinů his life and works*. Praha: Artia, 1962.

ŠTĚPÁN, Ludvík. *Slovník polských spisovatelů*. Praha: Libri, 2000, 555 s.

STÖRIG, Joachim. *Malé dějiny filozofie*. Praha: Zvon, 1991, 510 s.

SYNEK, Jaromír a VŠETIČKOVÁ, Gabriela. *Drazí: Dopisy Bohuslava Martinů rodině v Poličce do roku 1931.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019.

SYNEK, Jaromír a VŠETIČKOVÁ, Gabriela. *Drazí II: Dopisy Bohuslava Martinů rodině v Poličce do roku 1932 a 1933.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020.

SÝKOROVÁ, Světlana. *Bohuslav Martinů a Stanislav Novák ve vzpomínkách Ely Švabinské*. Česká Třebová, Městské muzeum Česká Třebová, 2014.

STARÁ, Věra. *Ervin Schulhoff vzpomínky, studit a dokumenty*. PRAHA: sn, 1958, s. 87.
STŘÍBRNÝ, Zdeněk. *Dějiny anglické literatury*. Praha: Academia, 1987.

ŠMOLÍK, Jan. *Ladislav Černý*. Praha: Supraphon, 1977.

ŠTAUDOVÁ, Eliška. *Václav Kaprál 1889-1947*. Brno: Státní vědecká knihovna, 1989, 70 s.

TALICH, Václav, MASARYKOVÁ-POCHEOVÁ, Herberta. *Václav Talich dokument života a díla*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1967, 491 s.

TOMEŠ, Josef. Odyssea Vladimíra Vaňka, in: VANĚK, Vladimír (ed.). *Jan Masaryk*. 1. vyd. Praha: Torst, 1994, s. 7–14.

UHER, Jindřich. *Ona a Martinů*. Tišnov: Sursum, 2002.

URBAN, Otto. *František Josef I*. Praha: Mladá fronta, 1991.

VESELÝ, Richard. *Dějiny hudby*. Praha: R. Veselý, 1932, 364 s.

VRATISLAVSKÝ, Jan. *České kvarteto*. Praha: Supraphon, 1984, 65 s.

VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudobníci 20. storočia*. Bratislava: Opus, 1981.

ZBAVITEL, Dušan. *Bengálská literatura od tantrických písní k Rabíndranáthu Thákurovi*. Praha: ExOriente, 2008, 358 s.

ZENKL, Luděk. *ABC hudebních forem*. Praha: Editio Praga, 1999, 256 s.

ZOUHAR, Vít a COUFALOVÁ, Gabriela. *Milý příteli Bureši: dopisy Bohuslava Martinů Miloslavu Burešovi.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017.

ŽÍDEK, František. *Čeští houslisté tří století*. Praha: Panton, 1979

Webové zdroje

About Us [online], [cit. 31. 5. 2021], © 2016, dostupné z: https://www.durand-salabert-eschig.com/en-GB/About-Us.aspx

Figarova svatba [online], [cit. 23. 5. 2021], © 2020, dostupné z: http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/2502

Historie České filharmonie [online], [cit. 29. 3. 2021], dostupné z: https://www.ceskafilharmonie.cz/o-nas/historie/

Jazyková poradna [online], [cit. 13. 5. 2021], dostupné z: https://ujc.avcr.cz/jazykova-poradna/dotazy/0063.html

Kritika kritiky (30) [online], [cit. 15. 5. 2021], dostupné z: https://operaplus.cz/kritika-kritiky-30/Hejzlar

Korespondence | Databáze pramenů Institutu B. Martinů. *Úvod | Databáze pramenů Institutu B. Martinů* [online]. Copyright © 2012 Institut Bohuslava Martinů [cit. 31.05.2021]. Dostupné z: https://database.martinu.cz/mails/public_index/

Lidé | Databáze pramenů Institutu B. Martinů. *Úvod | Databáze pramenů Institutu B. Martinů* [online]. Copyright © 2012 Institut Bohuslava Martinů [cit. 31.05.2021]. Dostupné z: https://database.martinu.cz/people/public_index/

Llewelyn Powys [online], ©2019 – 2021, posl. revize 22. 1. 2021, [cit. 11. 3. 2021], dostupné z: https://www.powys-society.org/Llewelyn.html

Patzaková Anna [online], [cit. 31. 5. 2021], posl. revize 20. 11. 2015, dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8305

PLŠEK, Milan. *Smiřice – hudebník Stanislav Novák* [online], © 2020, [cit. 24. 2. 2020], dostupné z: http://www.smirice.eu/lide/novak/stanislav.htm

Seznam představení (Theo Drill-Orridgeová) [online], [cit. 12. 5. 2021], © 2020, dostupné z: http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/7242/seznam-predstaveni

Smyčcový kvartet č. 12 „Americký“ [online], [cit. 10. 3. 2021], dostupné z: http://www.antonin-dvorak.cz/smyccovy-kvartet12

ŠMÍD, Petr. *Ženy tří republik: Zet Molas* [online], [cit. 31. 5. 2021], 14. 8. 2018, dostupné z: https://plus.rozhlas.cz/zeny-tri-republik-zet-molas-prvni-zena-ktera-u-nas-rezirovala-celovecerni-hrany-7588784

Texty, články a úvahy napsané Bohuslavem Martinů [online], [cit. 31. 5. 2021], dostupné z: https://www.martinu.cz/cz/martinu/texty-napsane-bm/

1925 Praha, Benátky [online], [cit. 31. 5. 2021], dostupné z: https://iscm.org/wnmd/1925-prague-venice/

Františka Nováková [online], poslední změna 2. 4. 2014, [cit. 31. 3. 2021], dostupné z: https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obet/147384-frantiska-novakova/

Seznam příloh

Příloha č. 1 – fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem v Praze, z roku 1912, CBM, PBM Fbm 017 (Foto: CBM v Poličce)

Příloha č. 2 – fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem u Vejrychů, z roku 1920, CBM, PBM Fbm 038 (Foto: CBM v Poličce)

Příloha č. 3 – fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem v chaloupce u Vejrychů, z roku 1920, CBM, PBM Fbm 017 (Foto: CBM v Poličce)

Příloha č. 4 – fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem z Bretaně, z roku 1927, CBM, PBM Fbm 053 (Foto: CBM v Poličce)

Příloha č. 5 – fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem z Bretaně, z roku 1927, CBM, PBM Fbm 054 (Foto: CBM v Poličce)

Příloha č. 6a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 663 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 6b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 663 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 6c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 663 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 6d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 663 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 7a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 664 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 7b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 664 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 7c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 664 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 7d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 664 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 8a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 665 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 8b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 665 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 8c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 665 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 8d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 665 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 9a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 666 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 9b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 666 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 9c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 666 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 9d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 666 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 10a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 667 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 10b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 667 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 10c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 667 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 10d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 667 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 11a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 668 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 11b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 668 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 11c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 668 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 11d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 668 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 12a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 669 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 12b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 669 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 12c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 669 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 12d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 669 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 13a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 670 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 13b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 670 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 14a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 671 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 14b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 671 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 14c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 671 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 14d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 671 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 15a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 672 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 15b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 672 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 16a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 673 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 16b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 673 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 17a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 674 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 17b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 674 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 18a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 18b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 18c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 18d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 18e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 18f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 18g – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (sedmá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 18h – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (osmá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 19a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 676 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 19b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 676 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 19c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 676 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 19d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 676 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 20a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 677 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 20b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 677 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 21a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 678 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 21b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 678 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 22a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 679 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 22b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 679 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 23a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 680 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 23b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 680 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 23c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 680 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 23d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 680 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 24a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 681 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 24b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 681 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 24c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 681 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 24d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 681 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 25a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 682 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 25b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 682 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 25c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 682 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 25d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 682 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 26a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 683 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 26b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 683 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 26c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 683 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 26d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 683 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 27a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 684 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 27b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 684 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 27c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 684 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 27d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 684 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 28a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 685 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 28b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 685 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 28c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 685 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 28d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 685 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 29a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 686 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 29b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 686 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 29c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 686 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 29d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 686 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 29e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 686 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 30a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 30b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 30c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 30d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 30e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 30f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 31a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 688 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 31b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 688 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 31c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 688 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 31d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 688 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 32a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 32b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 32c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 32d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 32e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 32f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 32g – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (sedmá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 32h – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (osmá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 33a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 33b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 33c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 33d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 33e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 33f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 33g – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (sedmá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 33h – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (osmá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 34a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 34b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 34c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 34d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 34e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 34f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 34g – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (sedmá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 34h – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (osmá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 35a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 35b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 35c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 35d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 35e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 35f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 36a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 693 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 36b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 693 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 36c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 693 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 36d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 693 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 37a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 694 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 37b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 694 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 38a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 695 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 38b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 695 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 39a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 696 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 39b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 696 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 40a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 697 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 40b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 697 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 41a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 698 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 41b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 698 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 42a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi, první část, CBM, PBM Ksn 699 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 42b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 699 (© CBM v Poličce)

Přílohy

Příloha č. 1 – fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem v Praze, z roku 1912, CBM, PBM Fbm 017 (Foto: CBM v Poličce)

Příloha č. 2 – fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem u Vejrychů, z roku 1920, CBM, PBM Fbm 038 (Foto: CBM v Poličce)

Příloha č. 3 – fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem v chaloupce u Vejrychů, z roku 1920, CBM, PBM Fbm 017 (Foto: CBM v Poličce)

Příloha č. 4 – fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem z Bretaně, z roku 1927, CBM, PBM Fbm 053 (Foto: CBM v Poličce)

Příloha č. 5 – fotografie Bohuslava Martinů se Stanislavem Novákem z Bretaně, z roku 1927, CBM, PBM Fbm 054 (Foto: CBM v Poličce)

Příloha č. 6a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 663 (© CBM v Poličce)

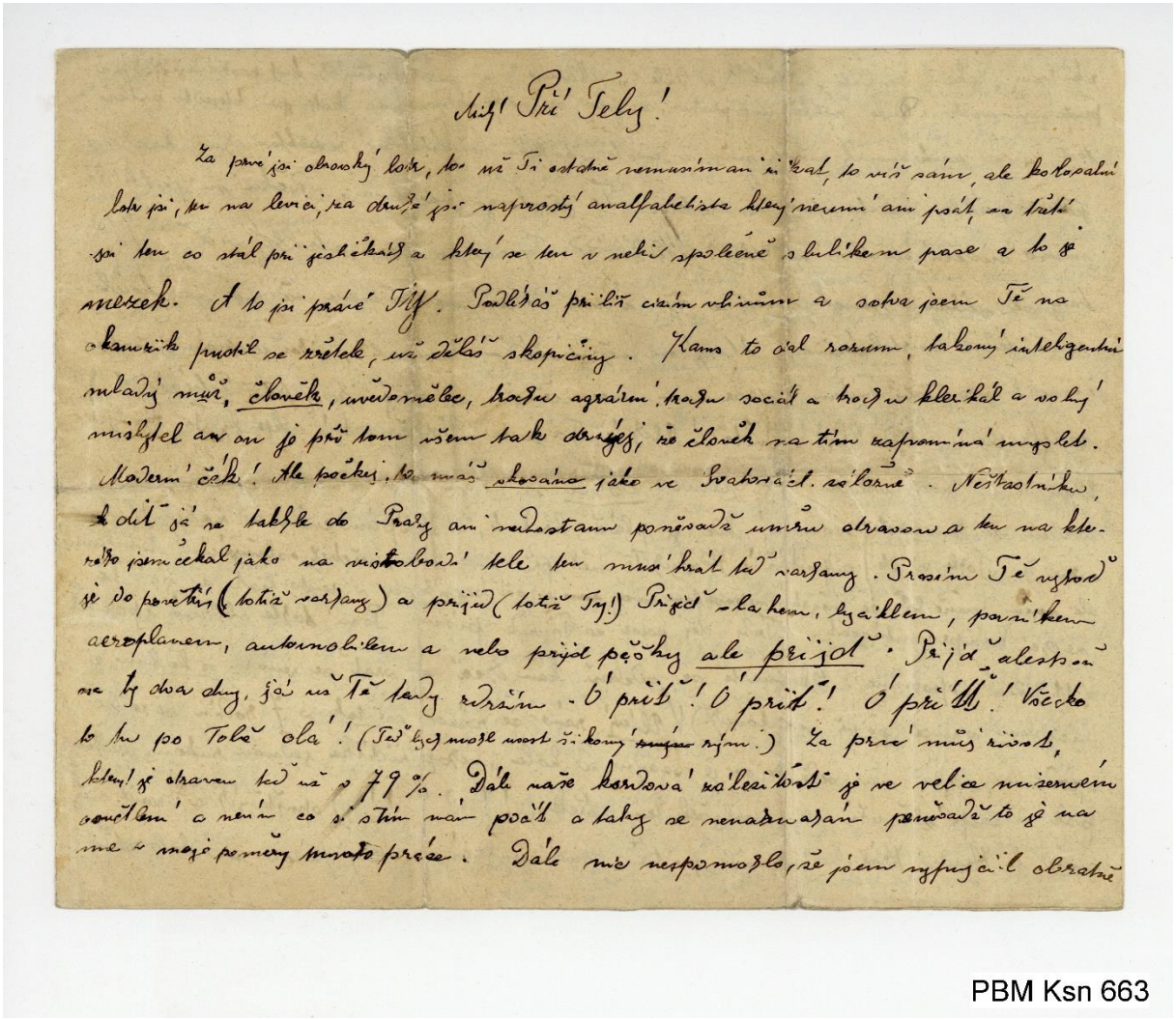

Příloha č. 6b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 663 (© CBM v Poličce)

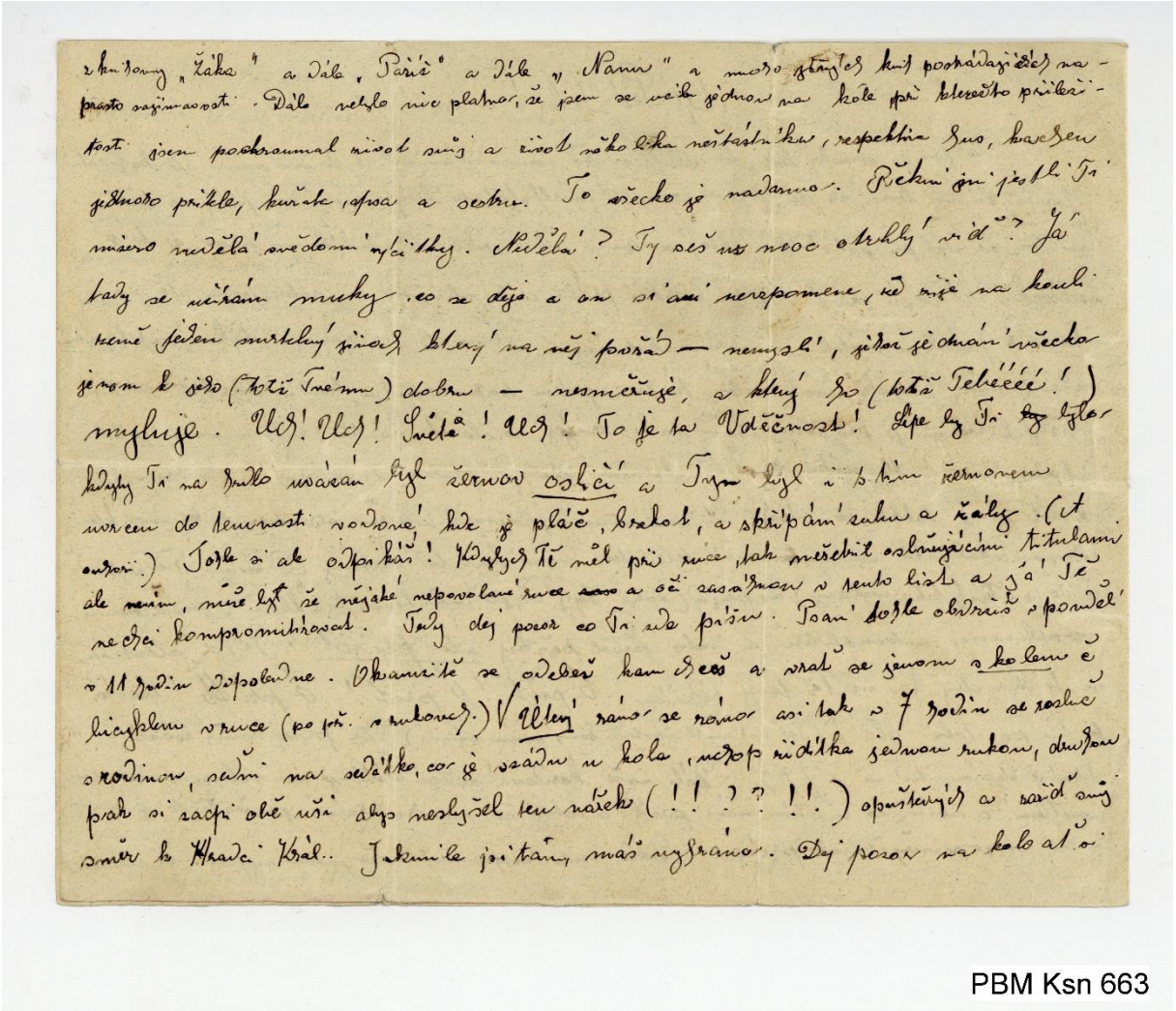

Příloha č. 6c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 663 (© CBM v Poličce)

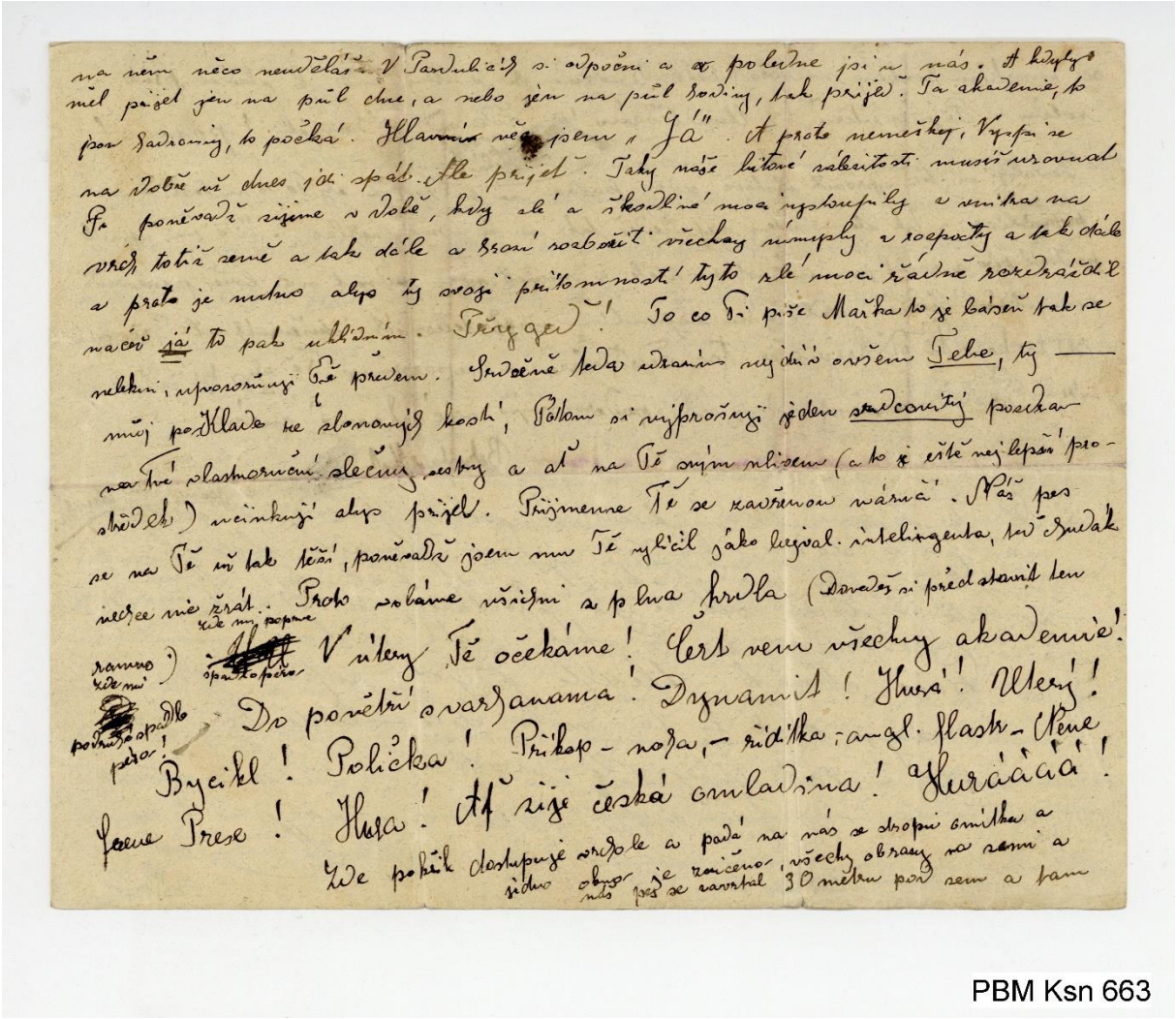

Příloha č. 6d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 663 (© CBM v Poličce)

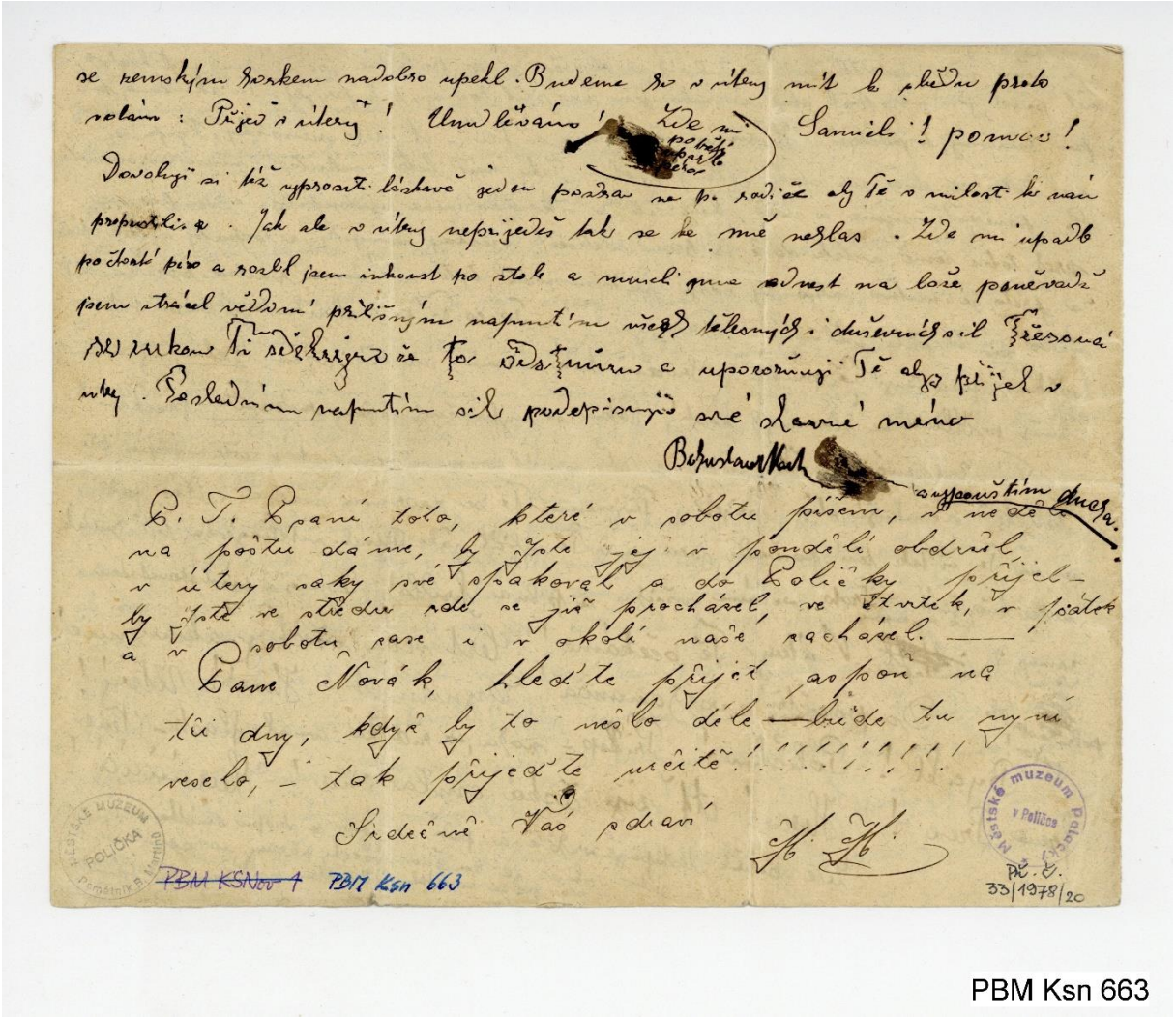

PBM Ksn 663

Příloha č. 7a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 664 (© CBM v Poličce)

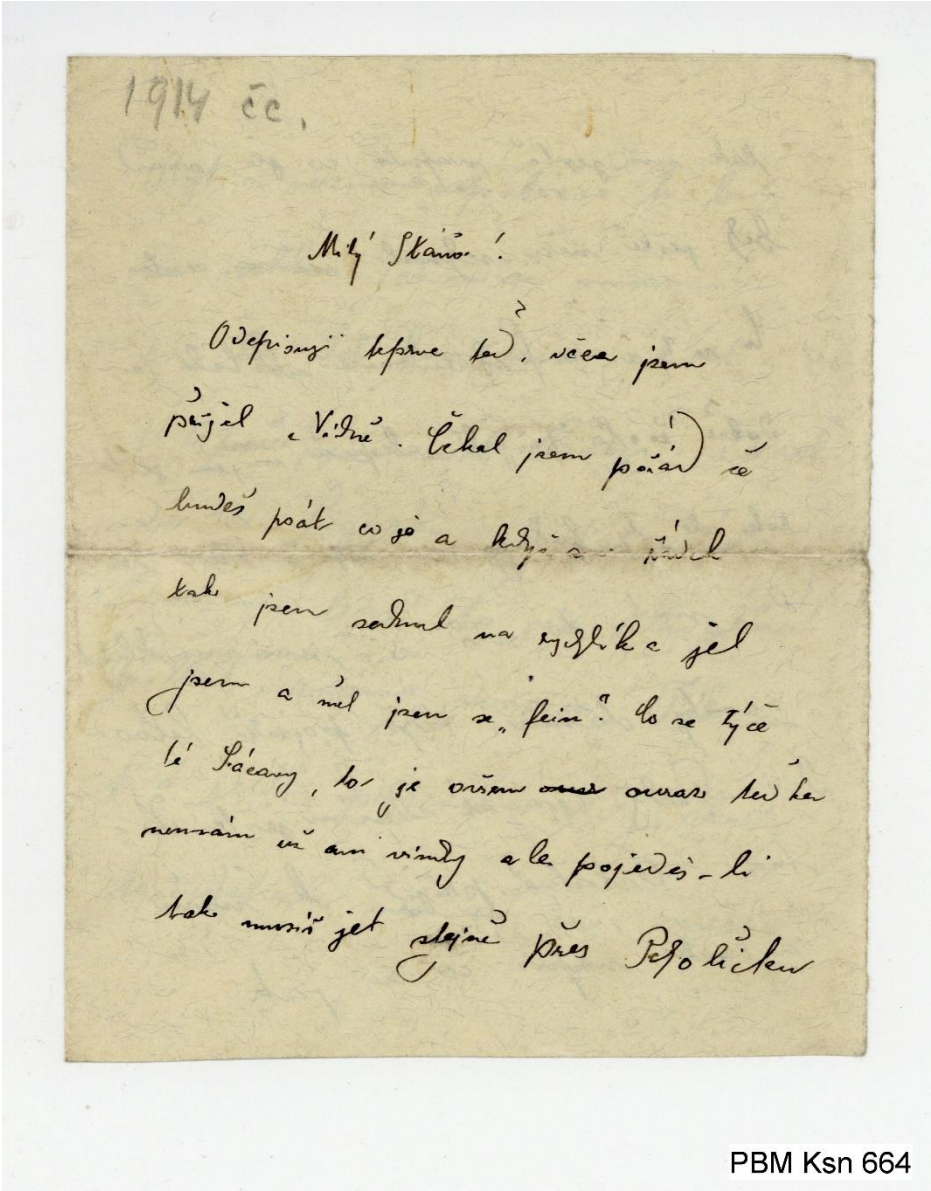

Příloha č. 7b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 664 (© CBM v Poličce)

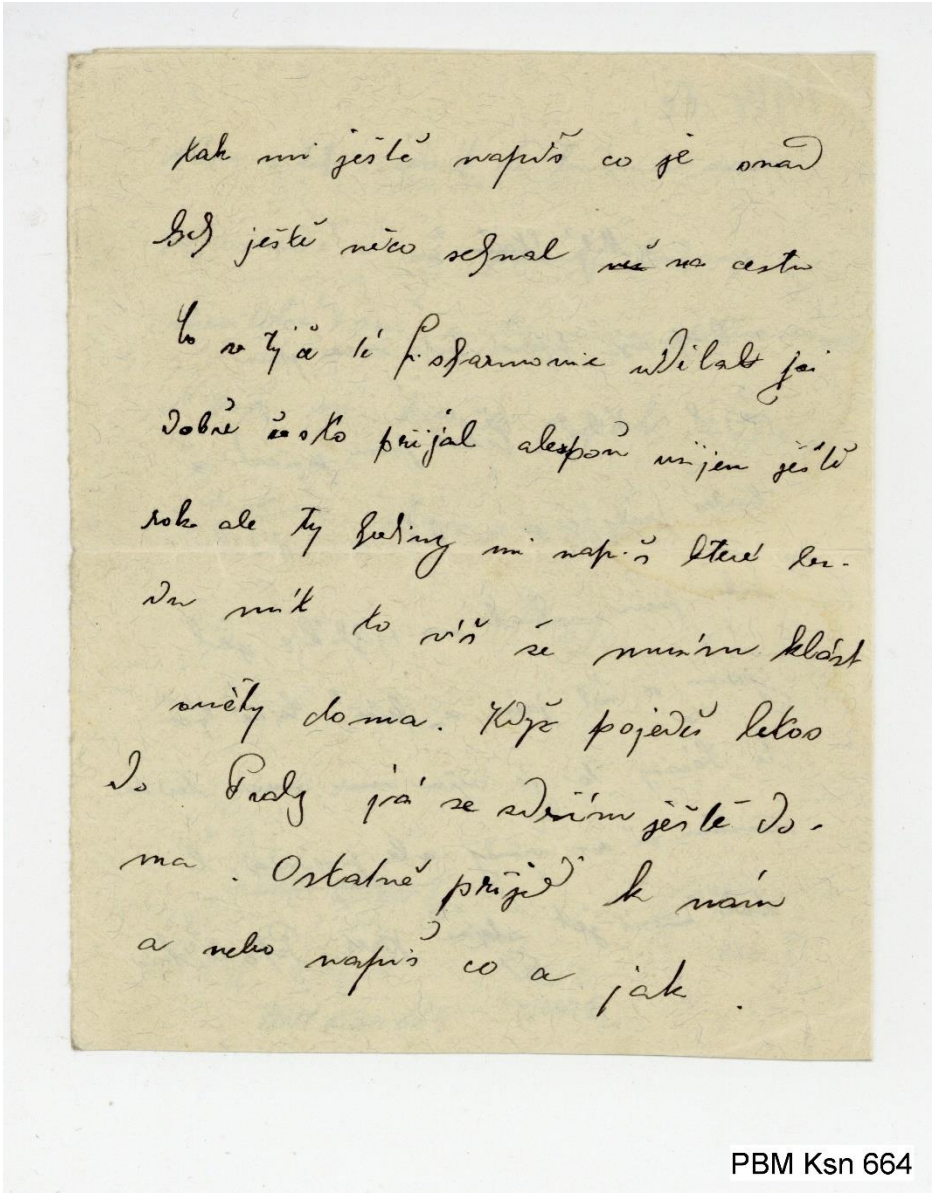

Příloha č. 7c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 664 (© CBM v Poličce)

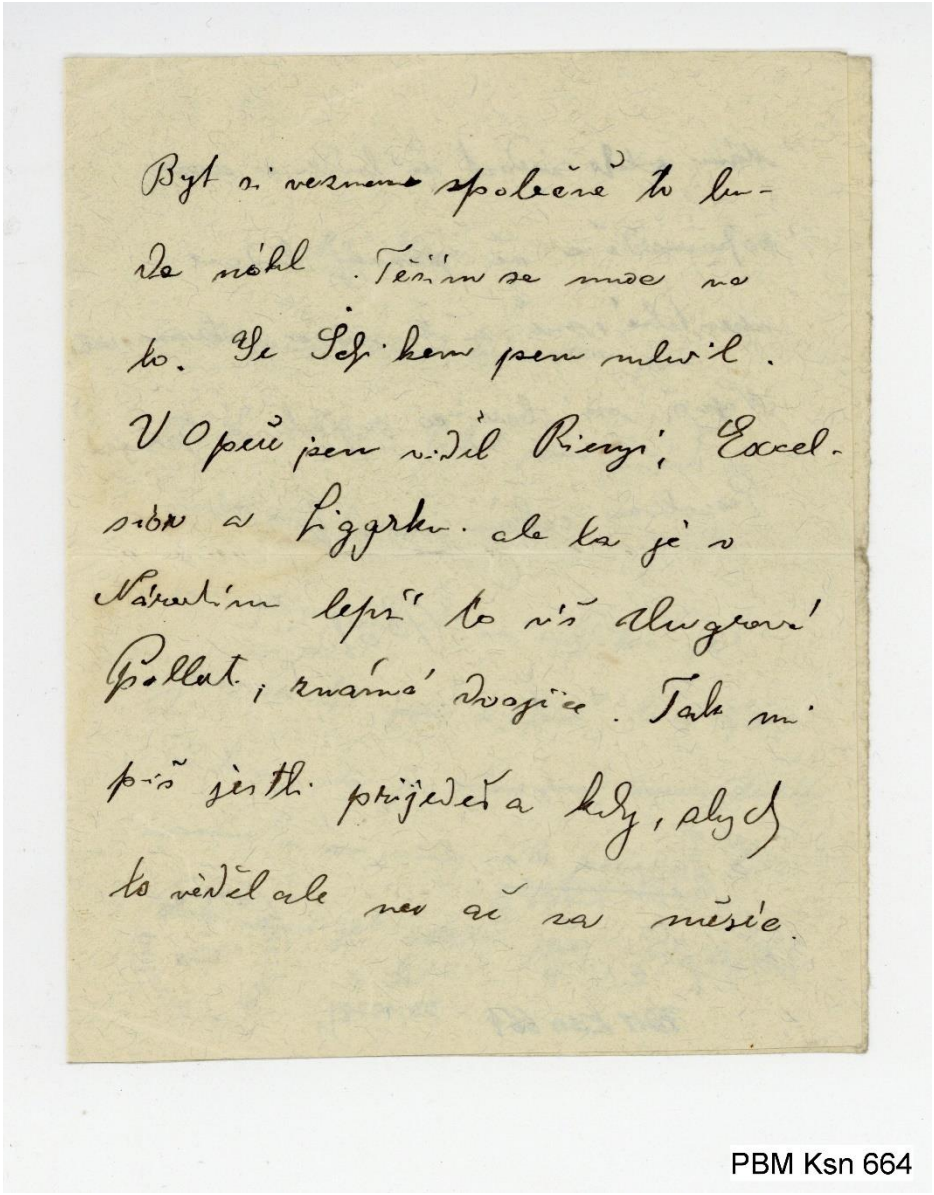

Příloha č. 7d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 664 (© CBM v Poličce)

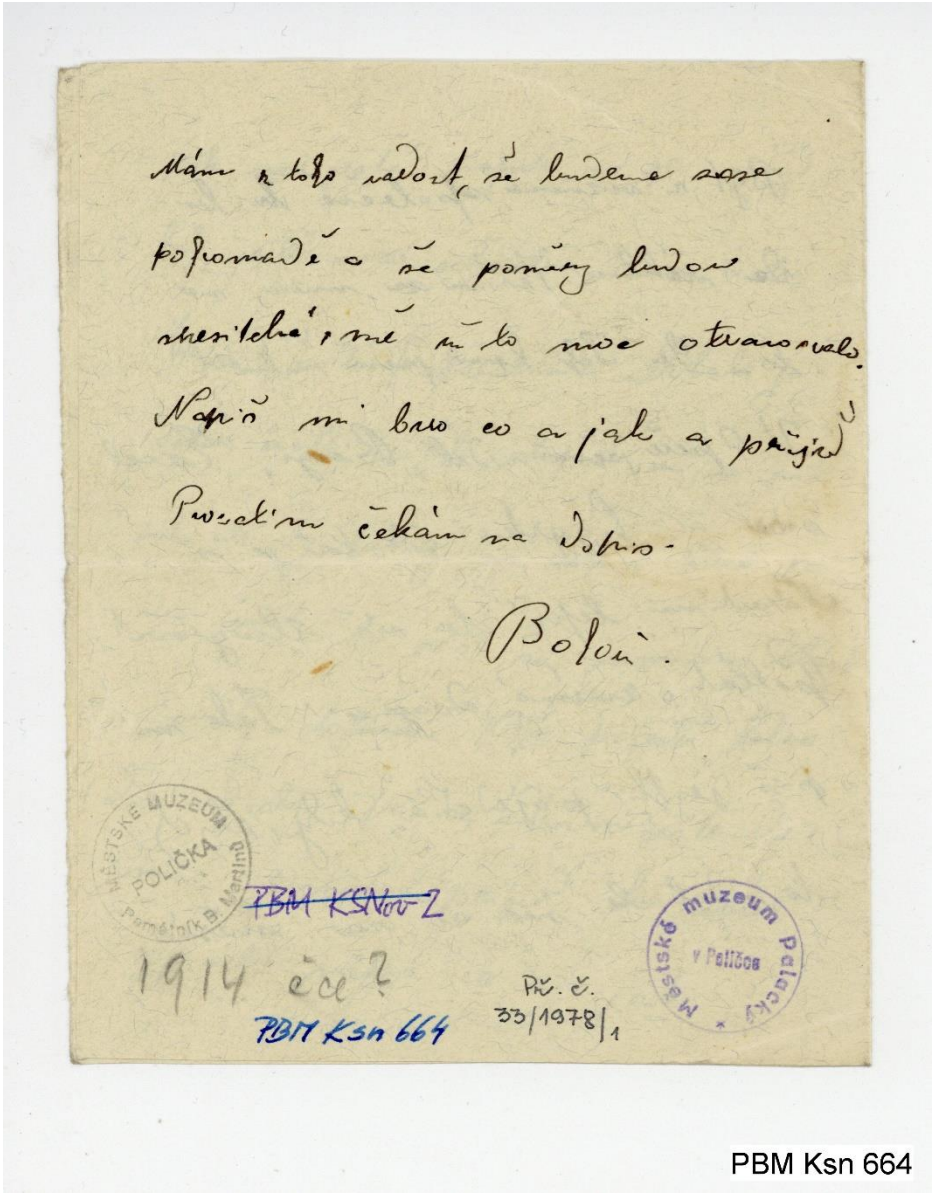

Příloha č. 8a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 665 (© CBM v Poličce)

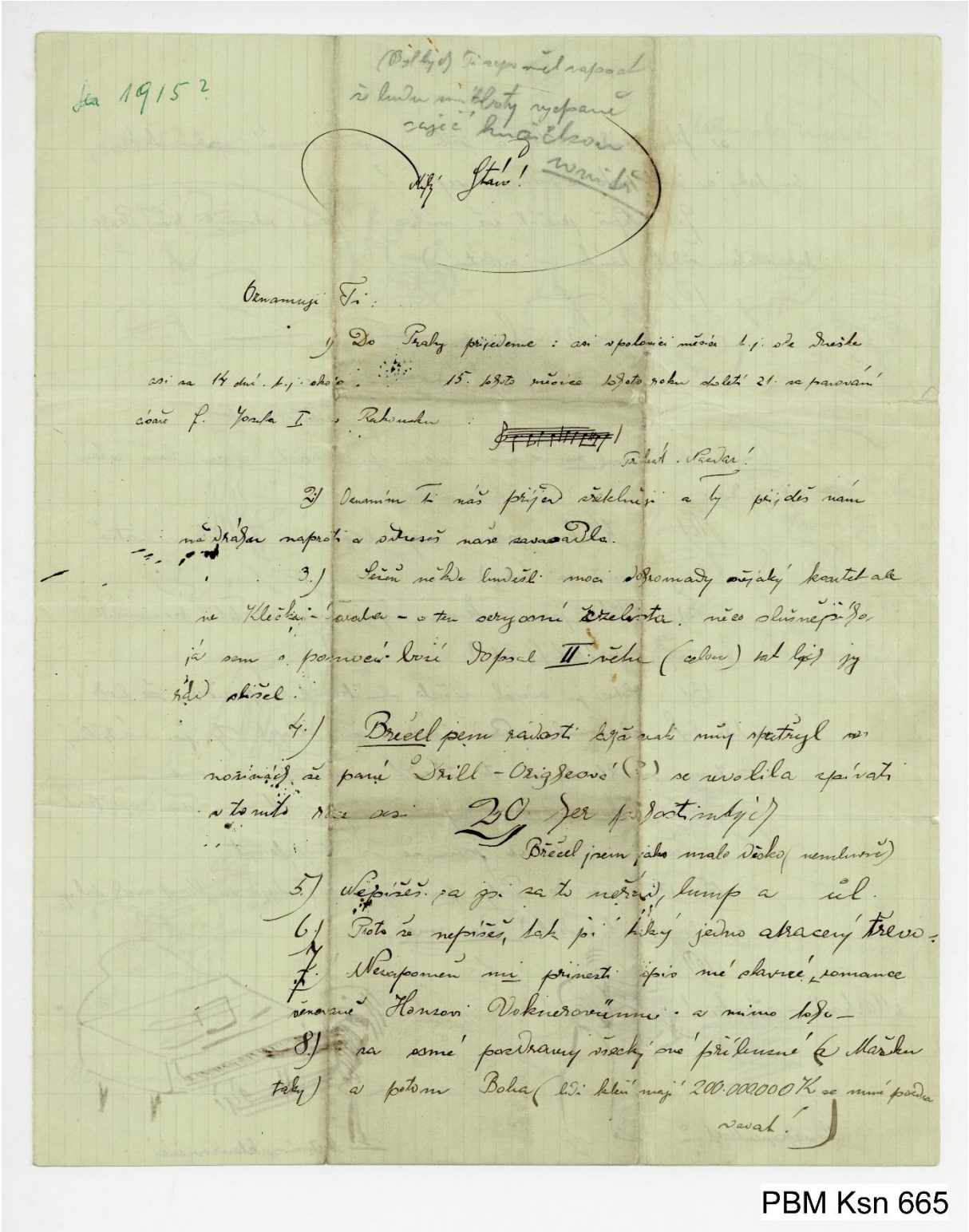

Příloha č. 8b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 665 (© CBM v Poličce)

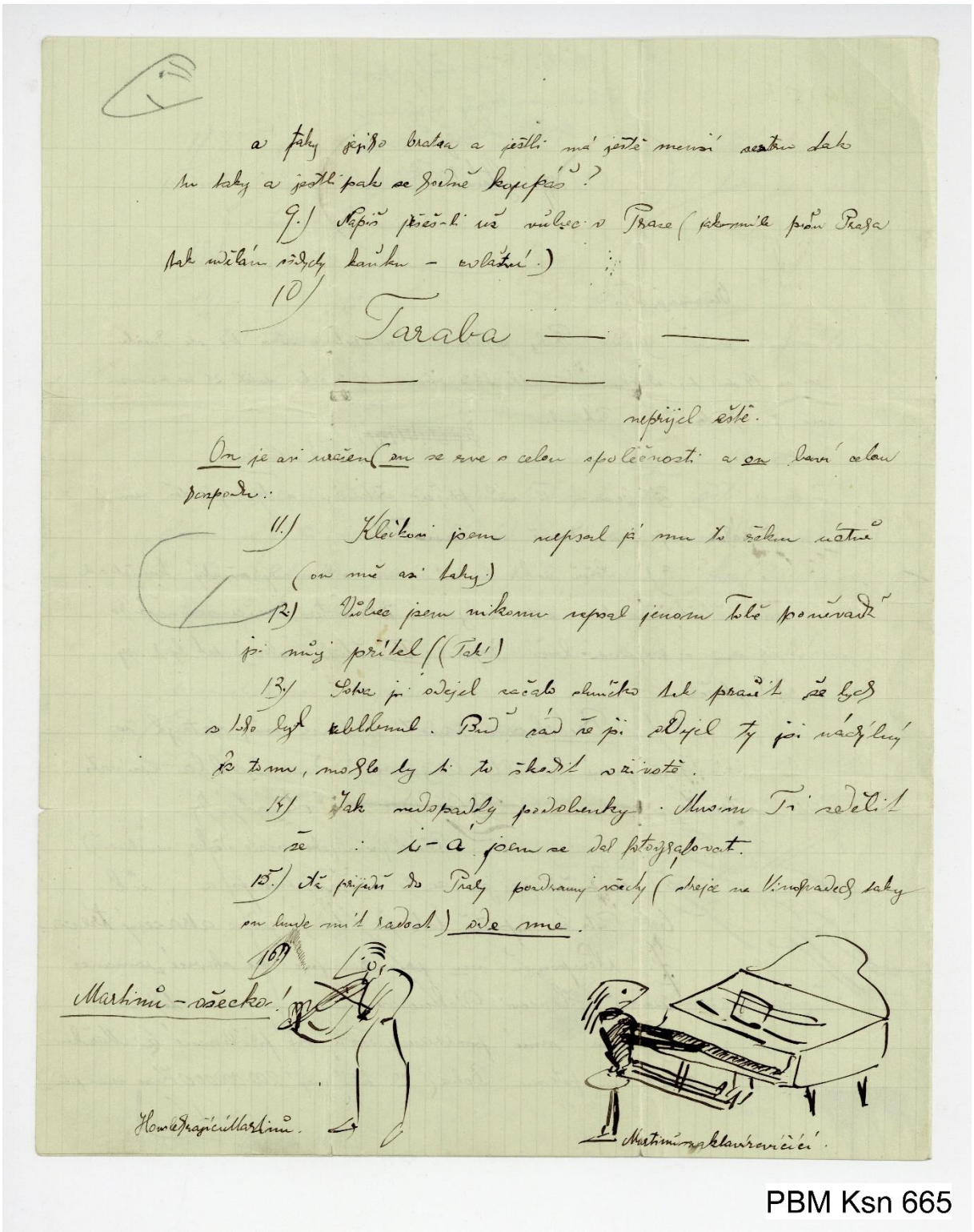

Příloha č. 8c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 665 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 8d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 665 (© CBM v Poličce)

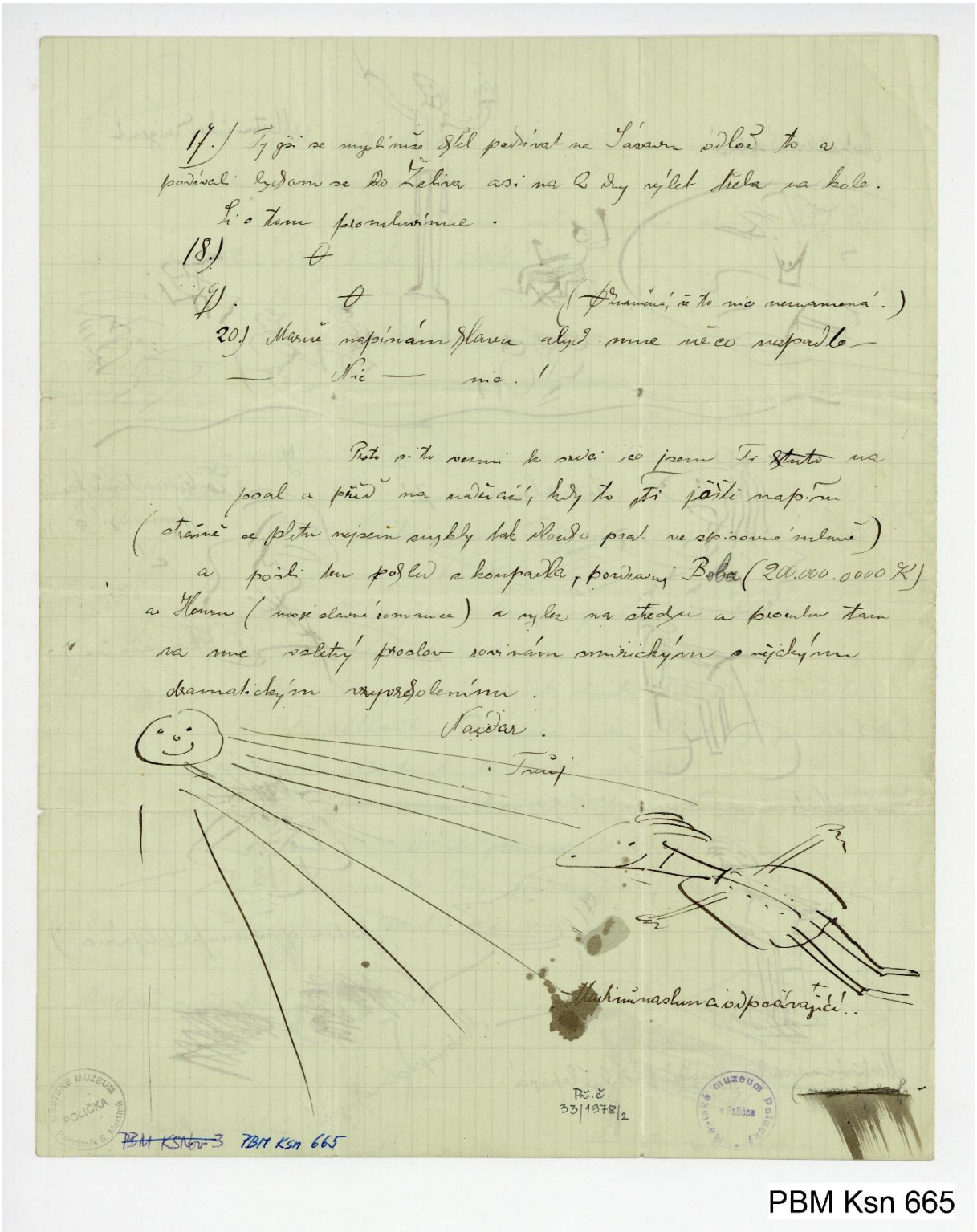

Příloha č. 9a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 666 (© CBM v Poličce)

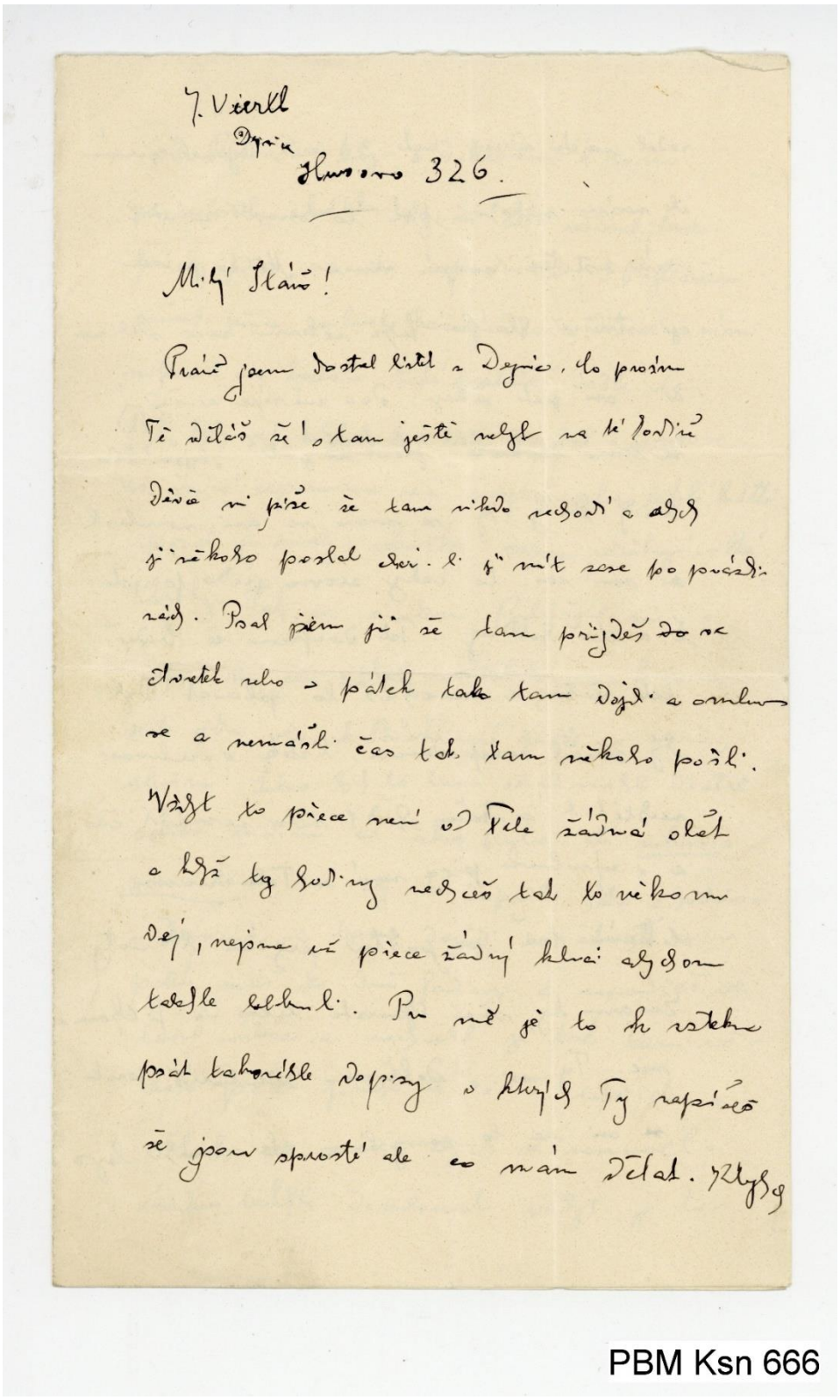

Příloha č. 9b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 666 (© CBM v Poličce)

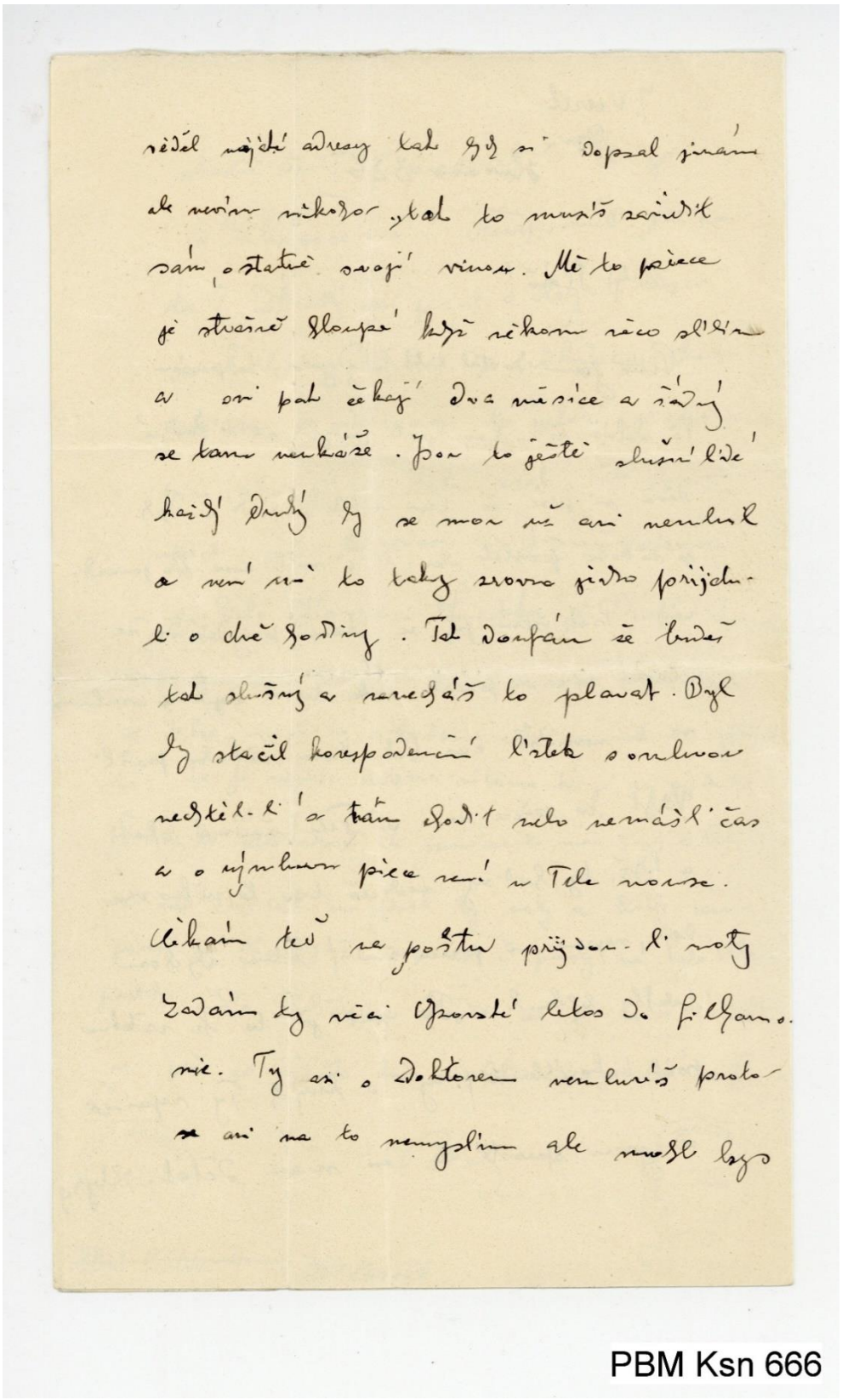

Příloha č. 9c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 666 (© CBM v Poličce)

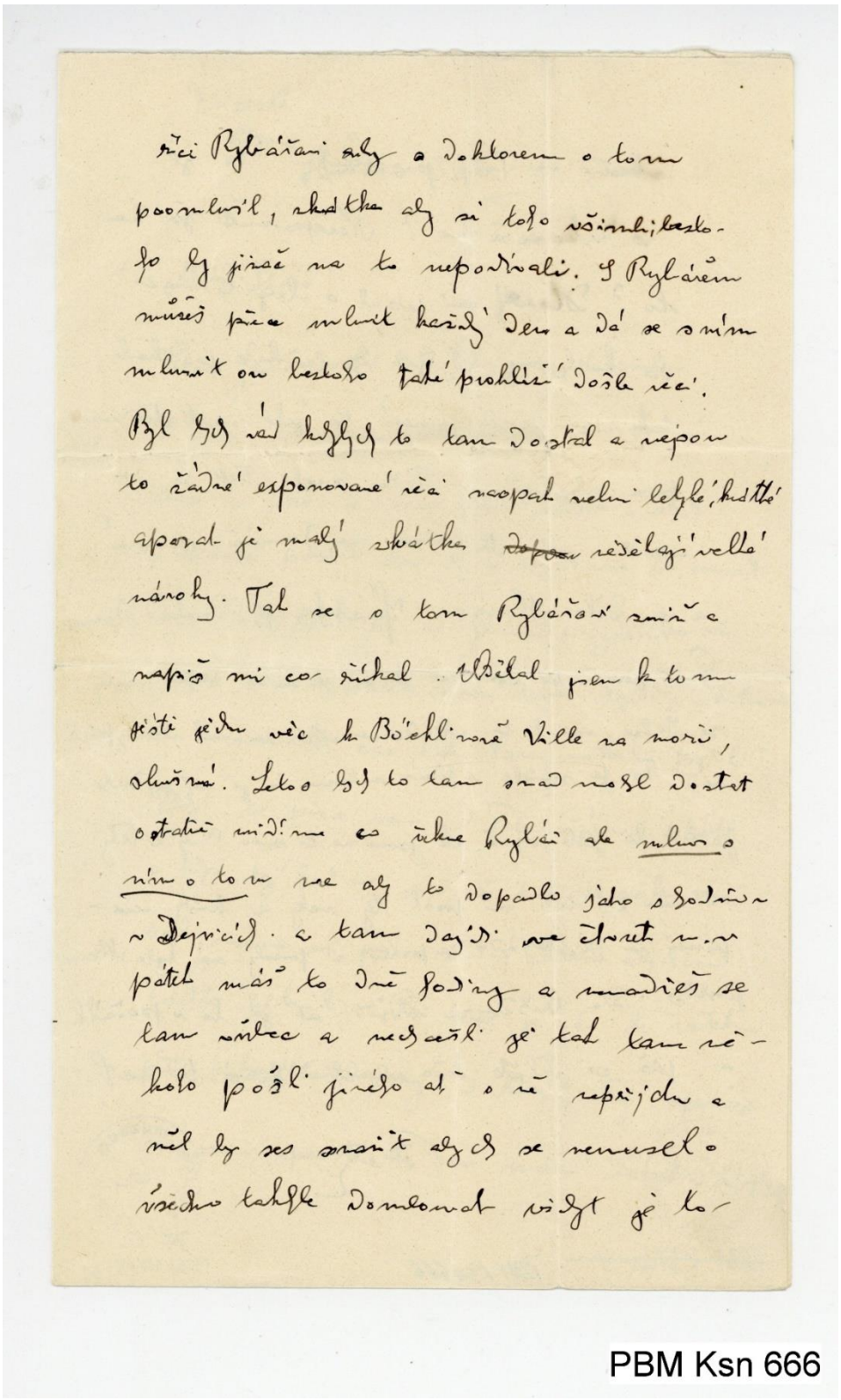

Příloha č. 9d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 666 (© CBM v Poličce)

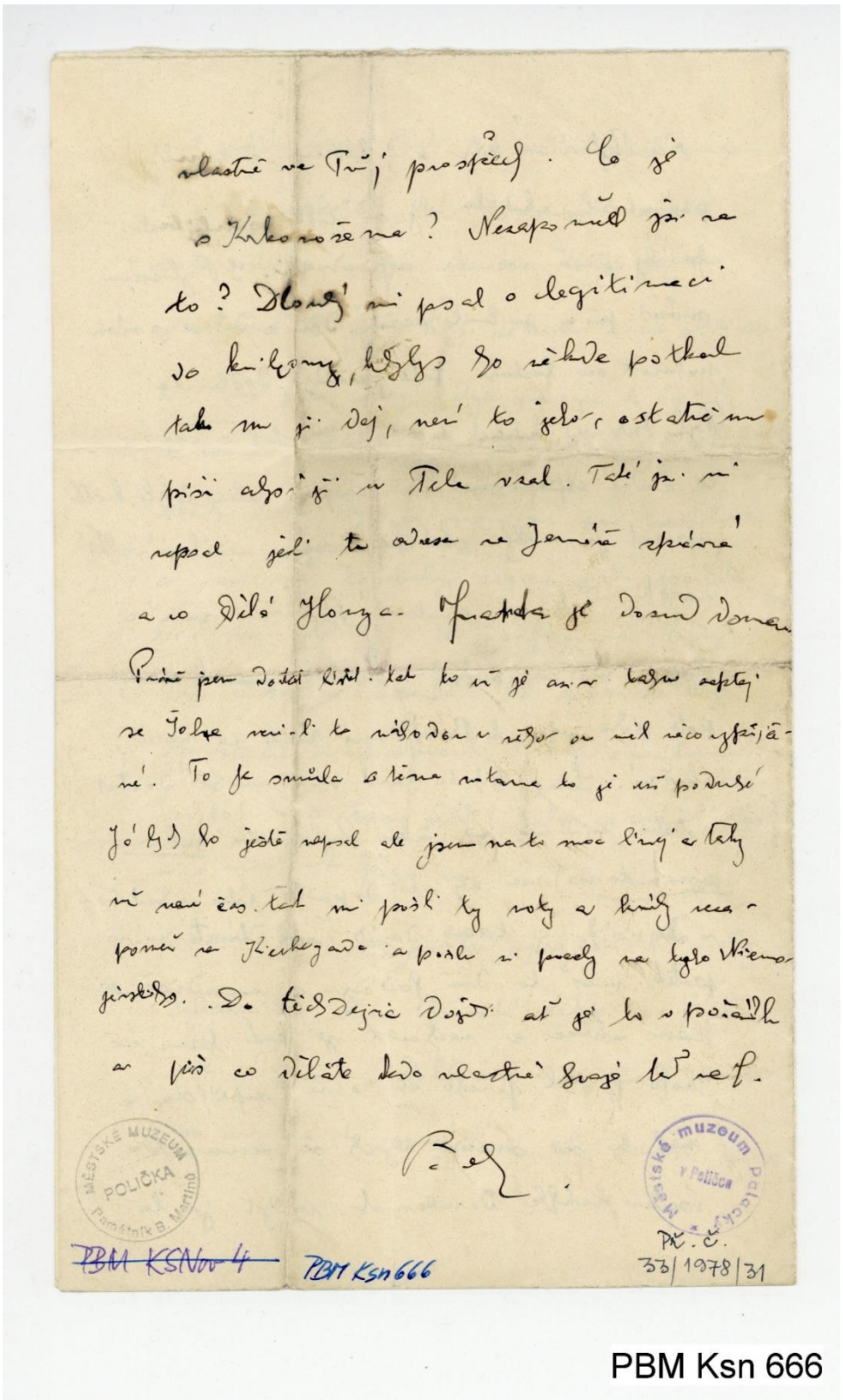

Příloha č. 10a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 667 (© CBM v Poličce)

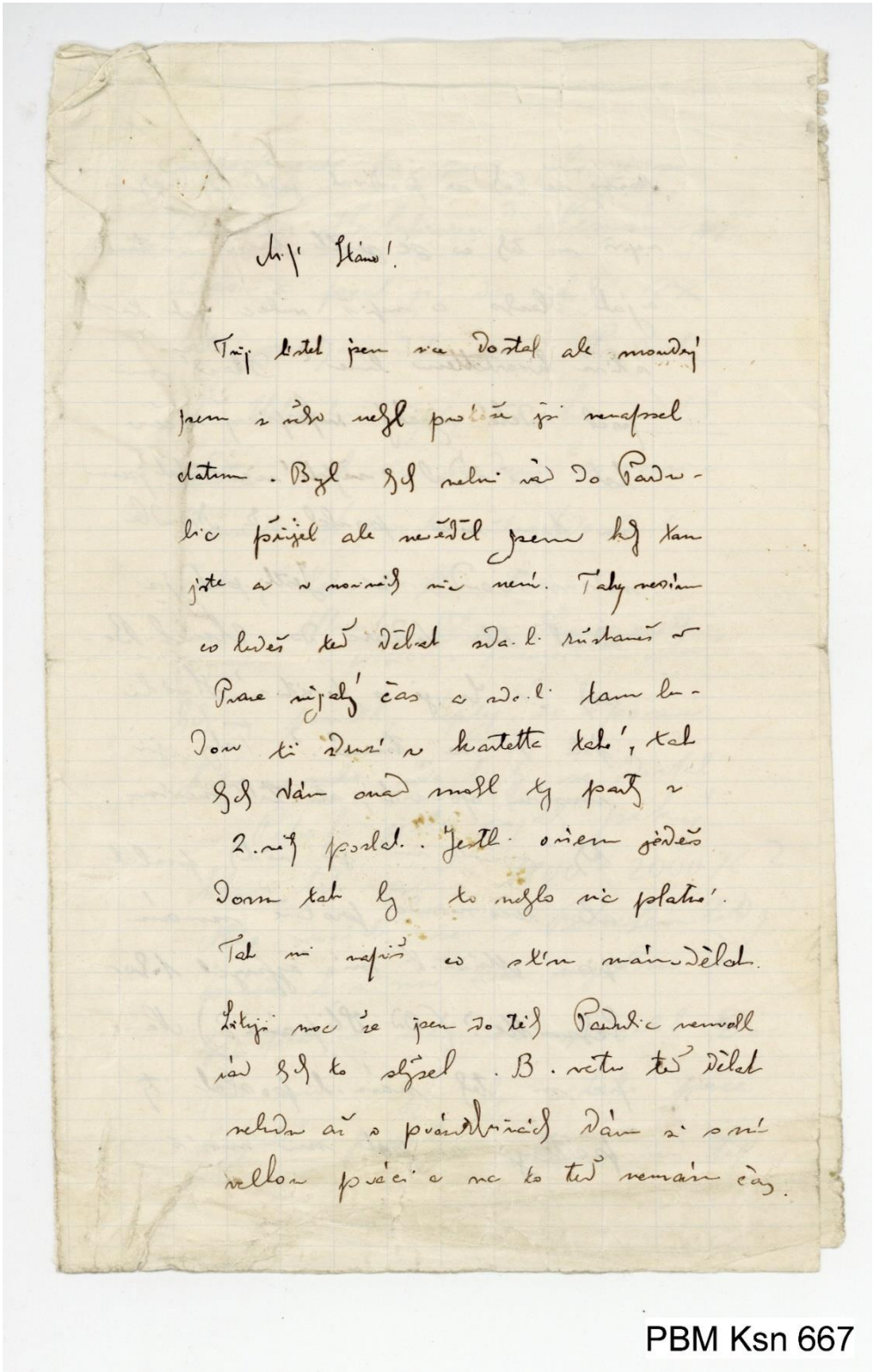

Příloha č. 10b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 667 (© CBM v Poličce)

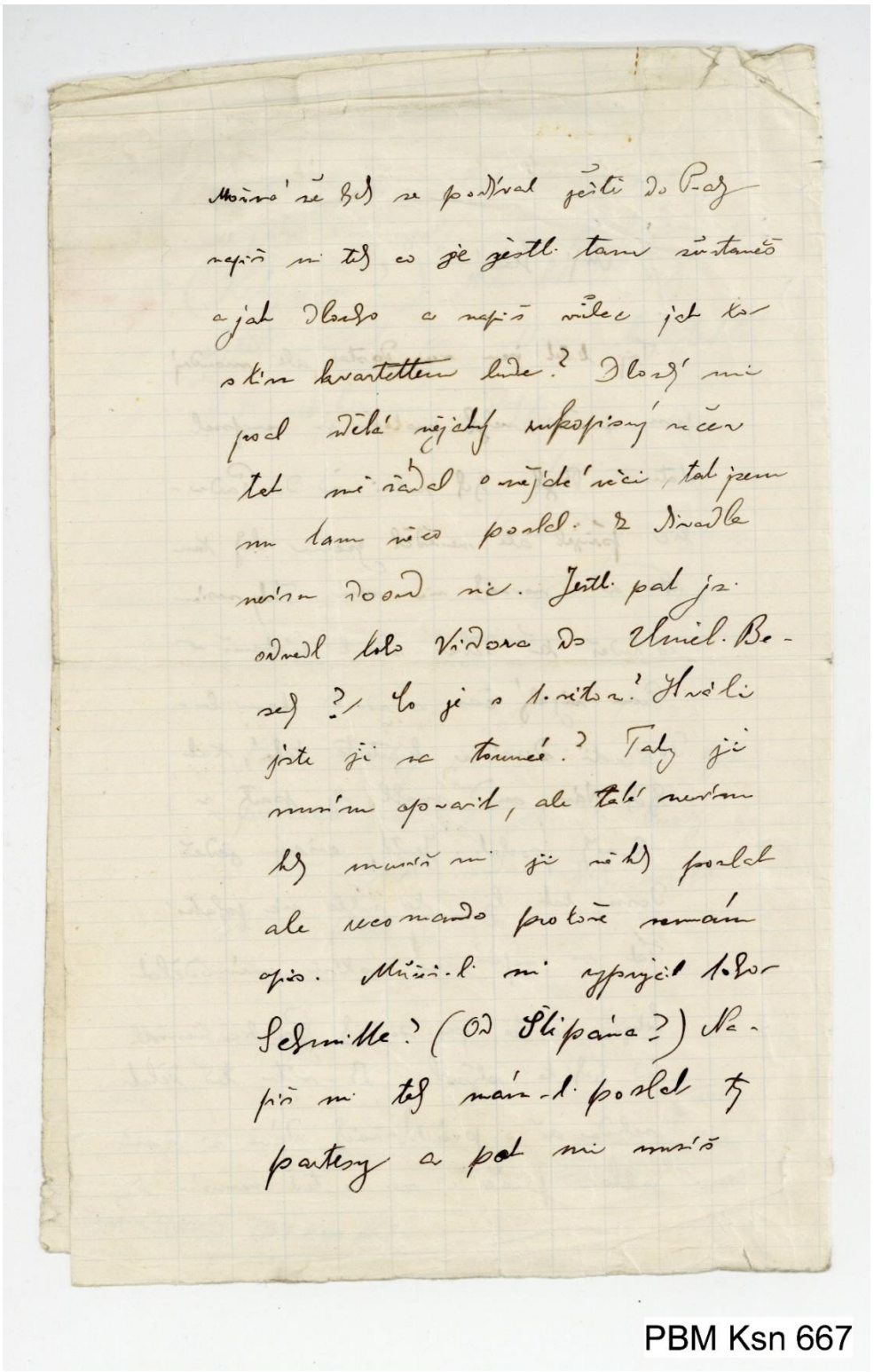

Příloha č. 10c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 667 (© CBM v Poličce)

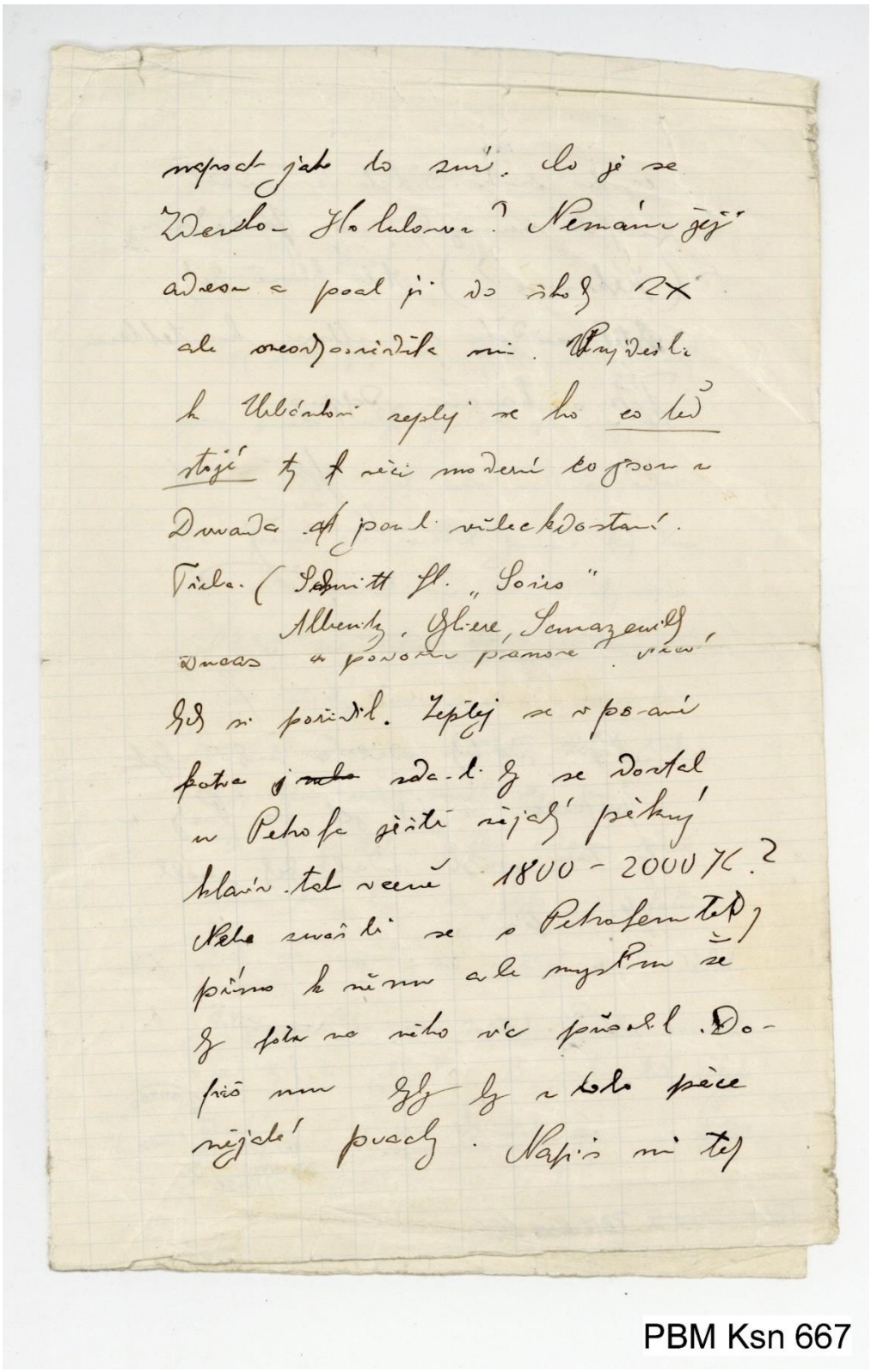

Příloha č. 10d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 667 (© CBM v Poličce)

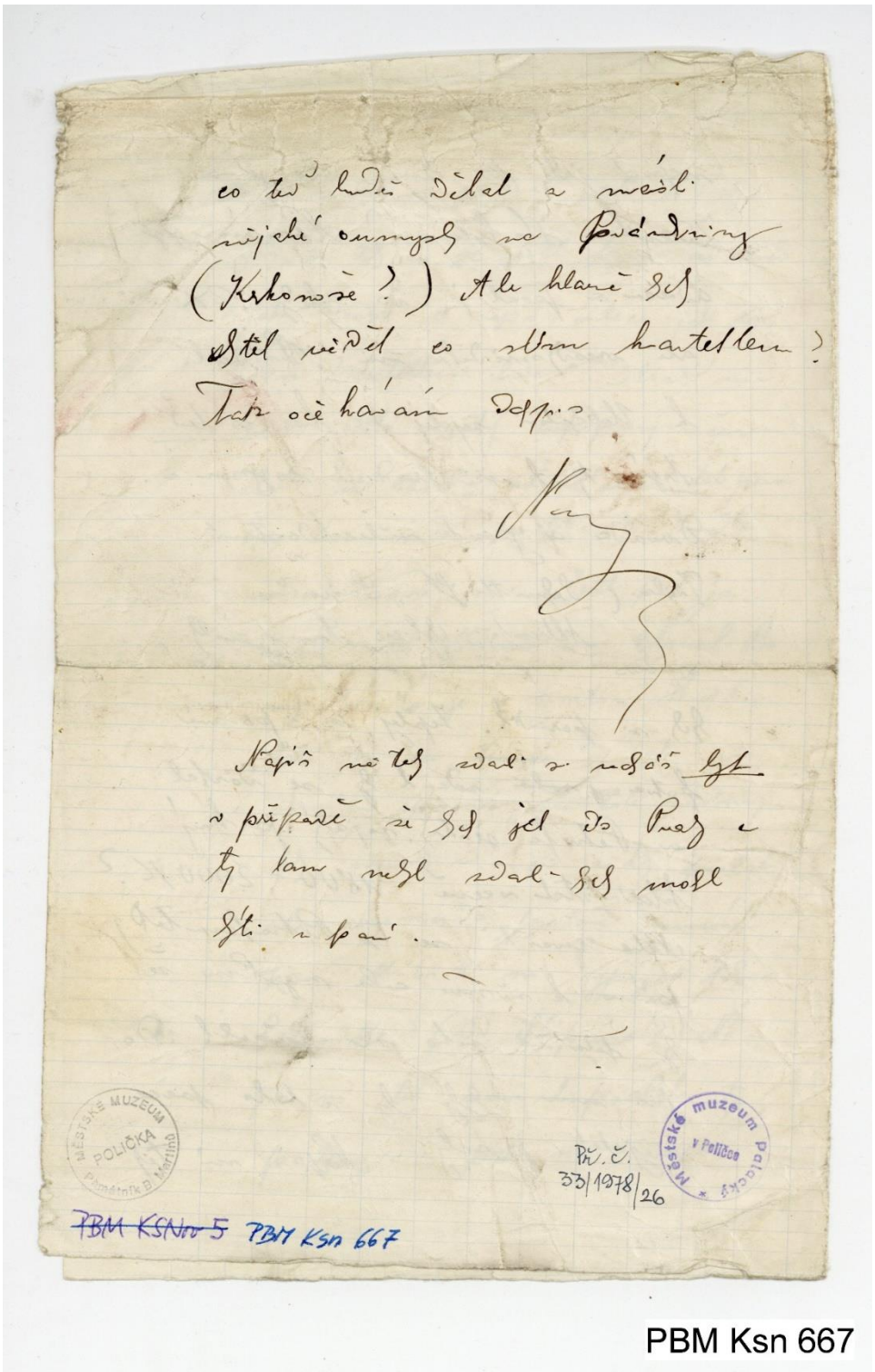

Příloha č. 11a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 668 (© CBM v Poličce)

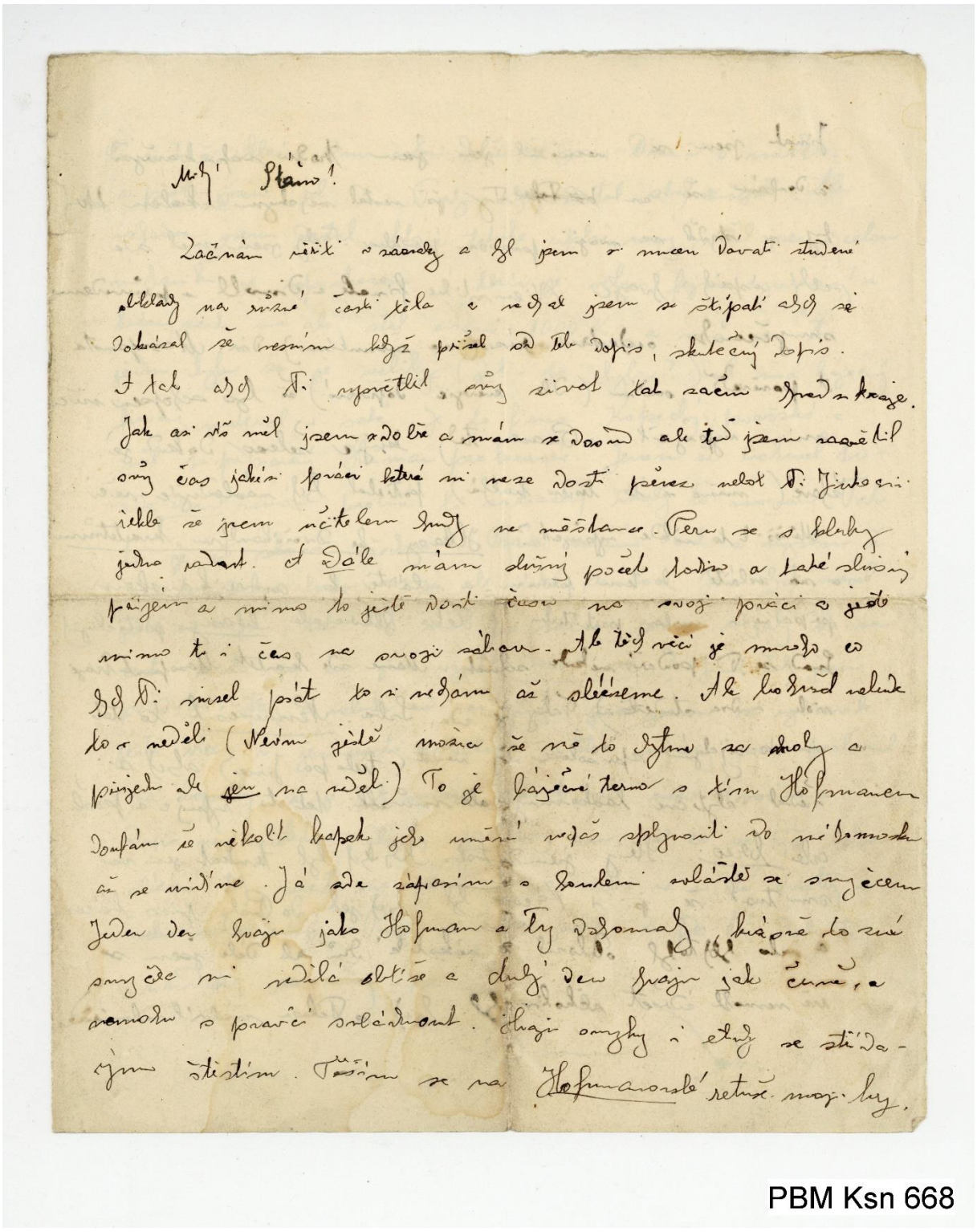

Příloha č. 11b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 668 (© CBM v Poličce)

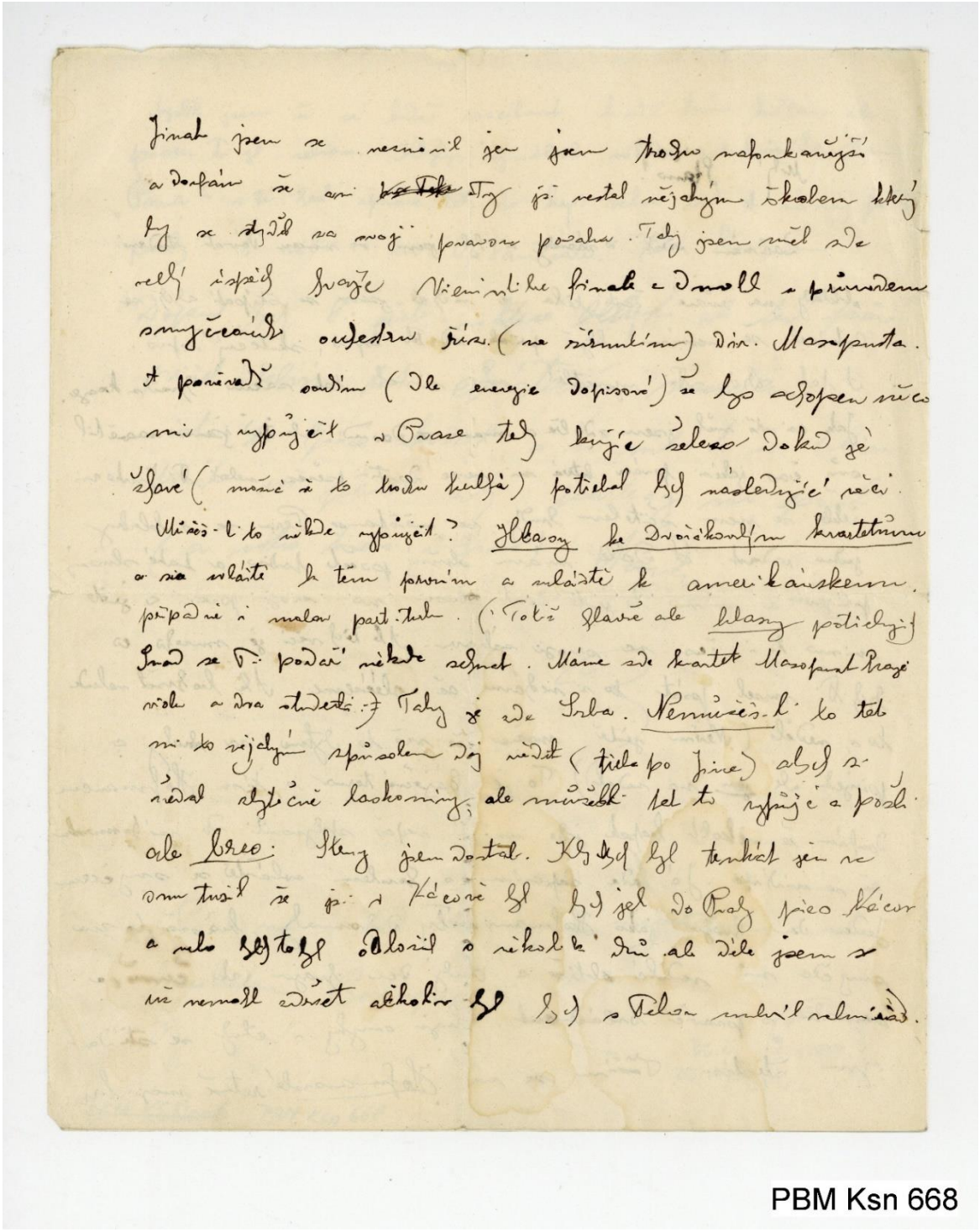

Příloha č. 11c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 668 (© CBM v Poličce)

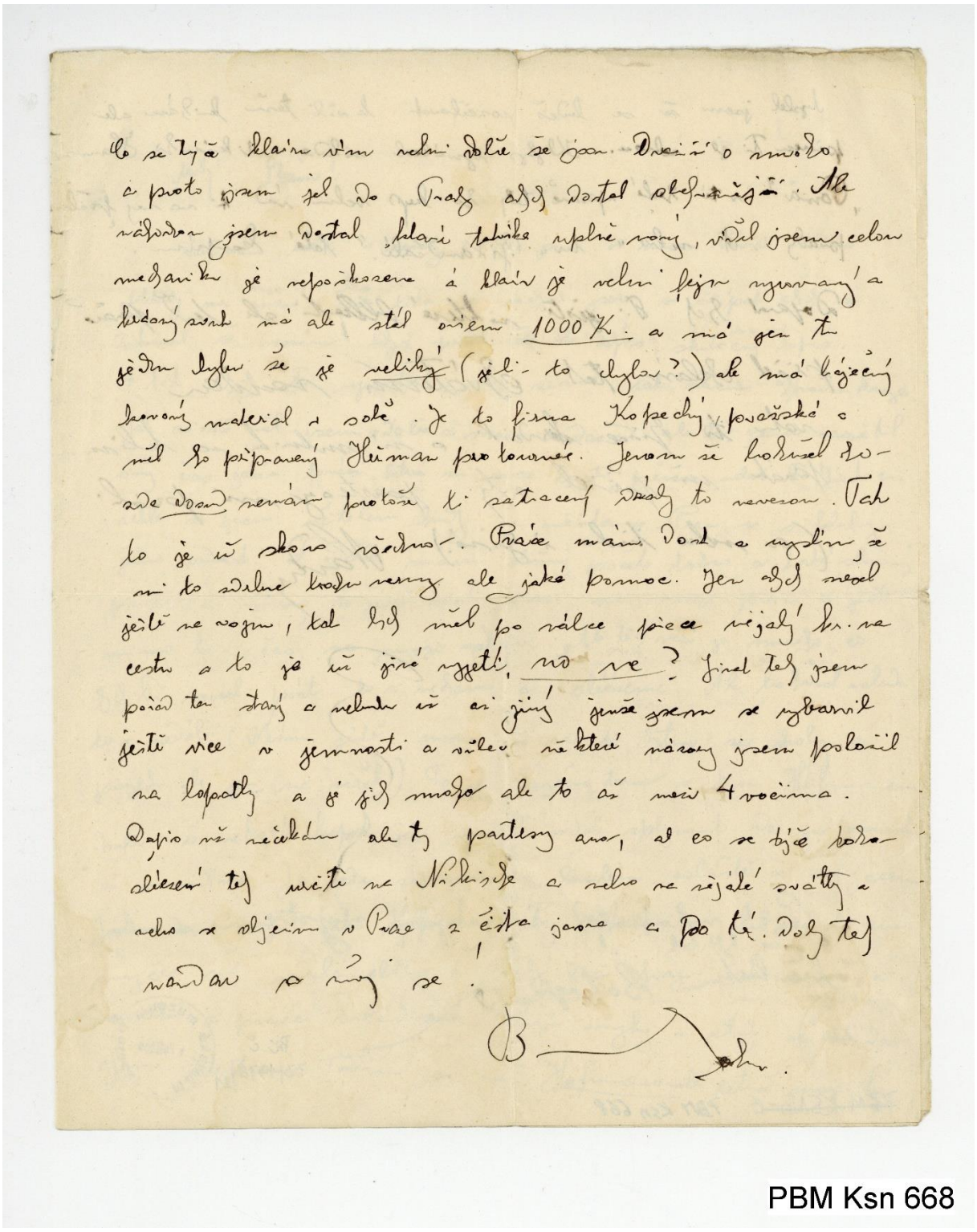

Příloha č. 11d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 668 (© CBM v Poličce)

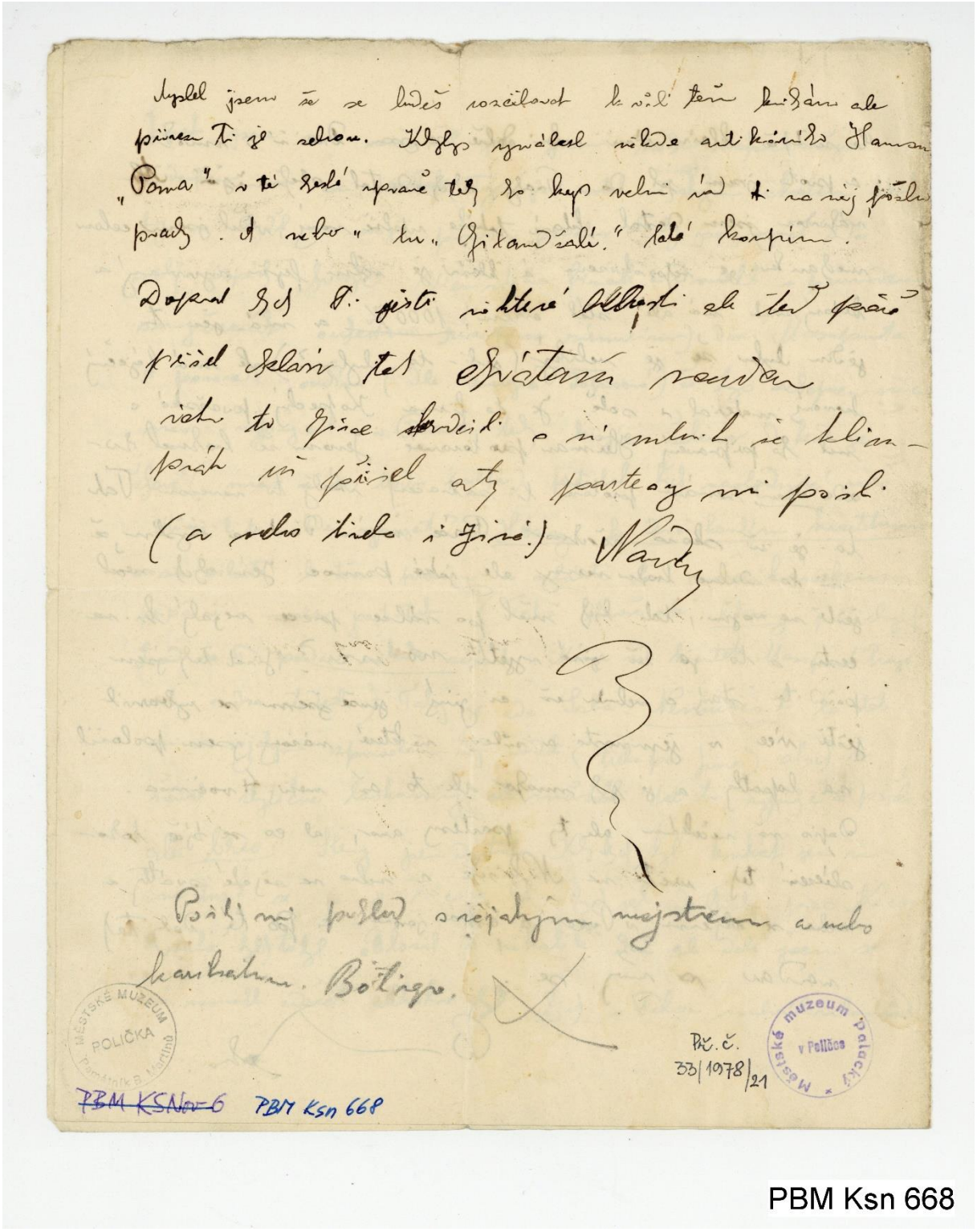

myslel jsem že se budeš rozčilovat k vůli tam knížám ale
přinesu ti je sebou. Když zpívalas někde ať koukáš Hanson
„Roma" a ta Sedá správně taky že kdyby velmi rád ti na ní přišlu
prachy. A nebo „ta „Cikánská." Také Scarpia.
Dopsal jsi ještě některé oblasti ale ten přáš
přišel Sklárův ten Svátání rondo
vám to jsme skvěle. o ní mluvil se klid-
páně mi přišel atý pasteky mi pošli.
(a nebo tinde i Jiné) Vlasty

Pošli mi psaní s nějakým nejstarším a nebo
karbatem. Bohuš.

MĚSTSKÉ MUZEUM POLIČKA Památník B. Martinů
PBM KSNov 6 PBM Ksn 668
Př. č. 33/1978/21
Městské muzeum v Poličce

PBM Ksn 668

Příloha č. 12a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 669 (© CBM v Poličce)

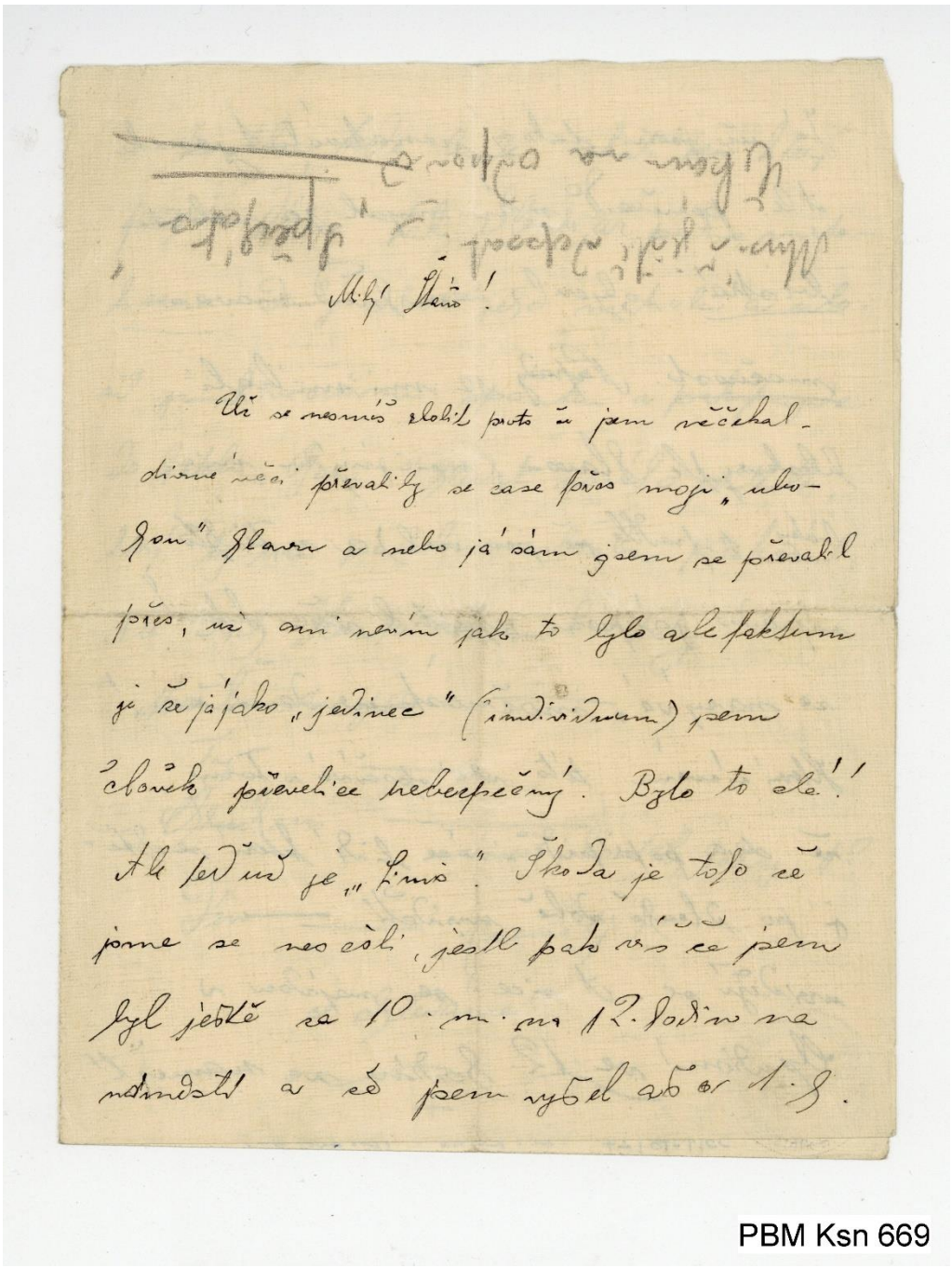

Příloha č. 12b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 669 (© CBM v Poličce)

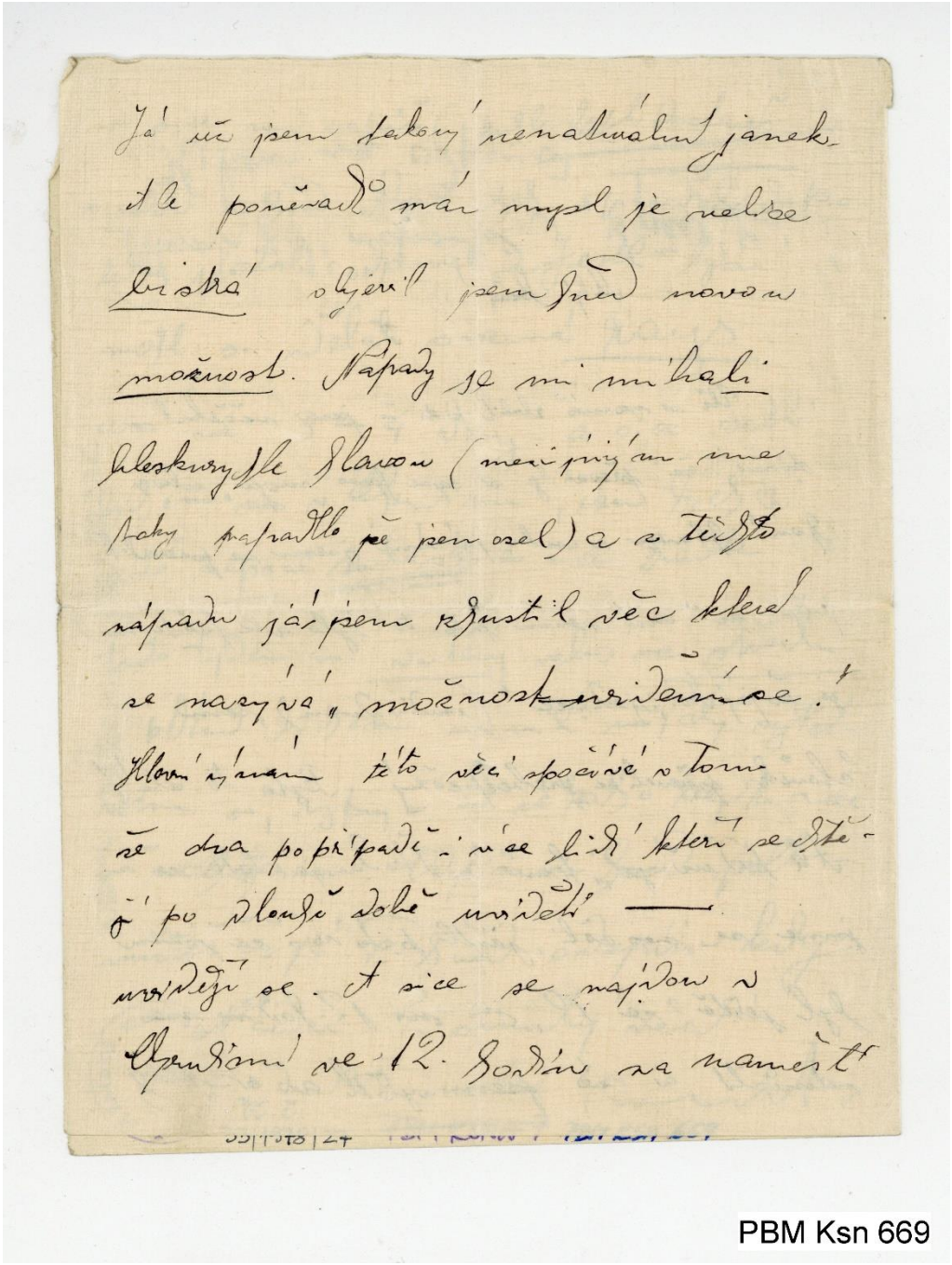

Příloha č. 12c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 669 (© CBM v Poličce)

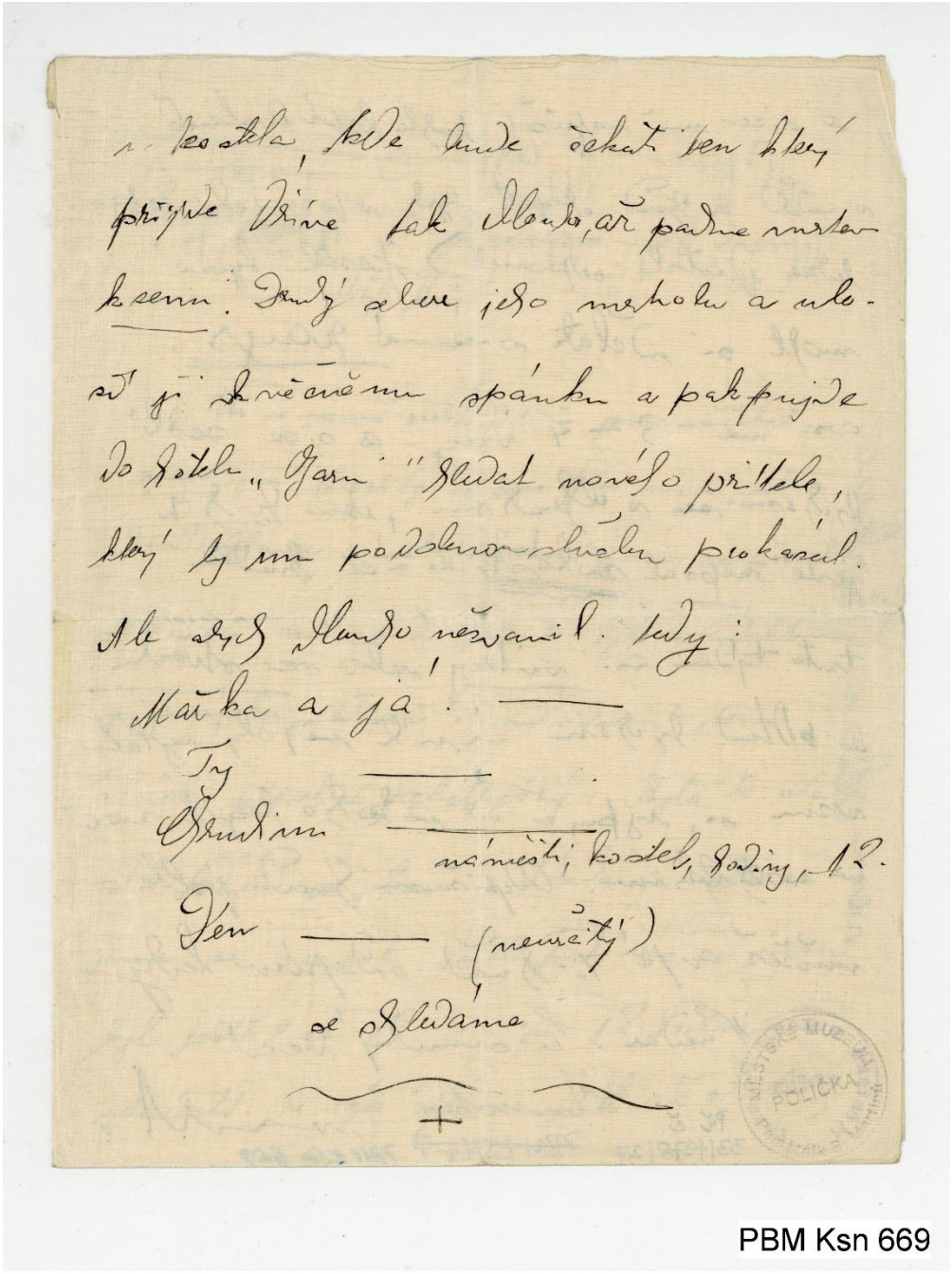

Příloha č. 12d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 669 (© CBM v Poličce)

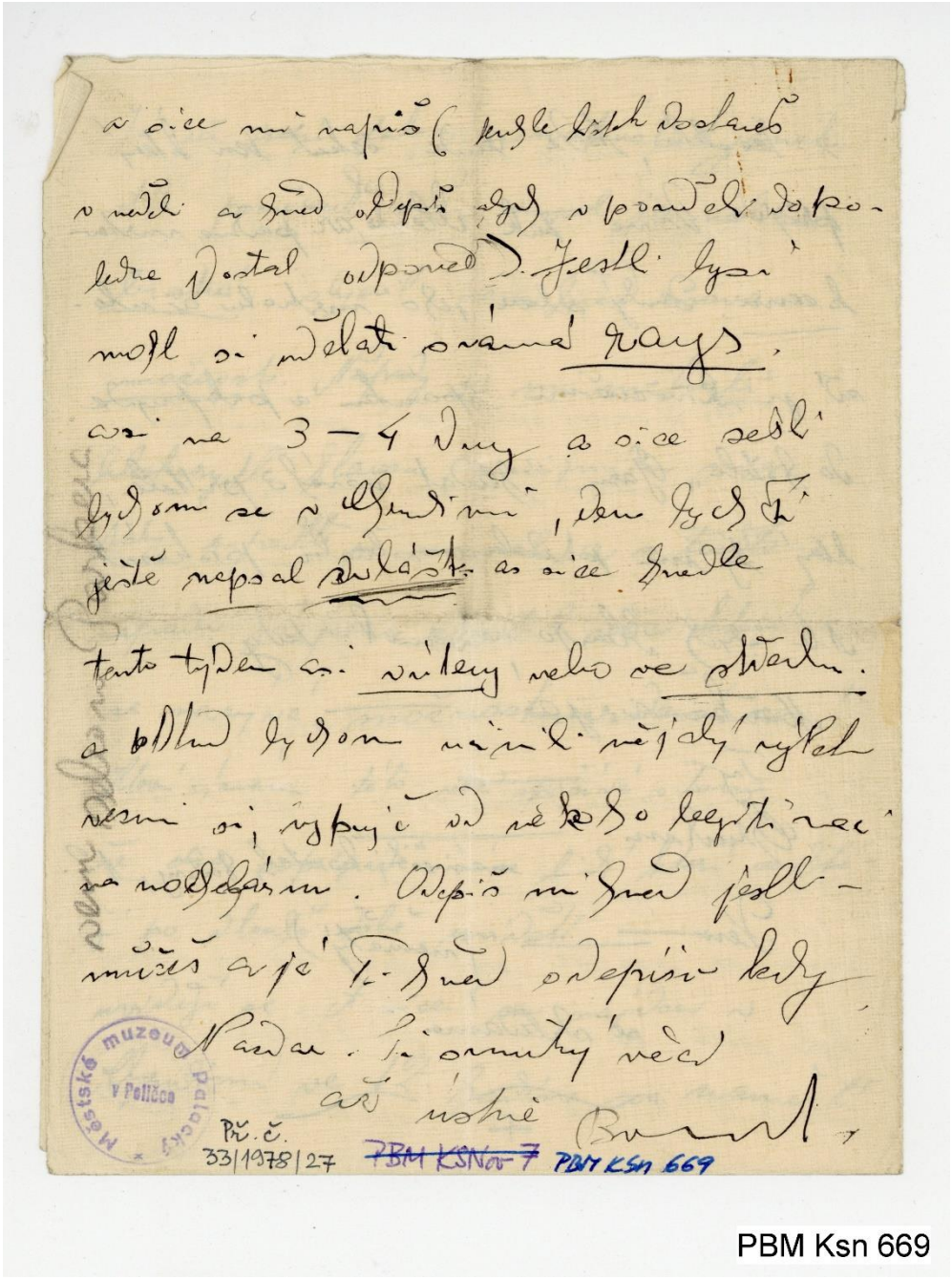

Příloha č. 13a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 670 (© CBM v Poličce)

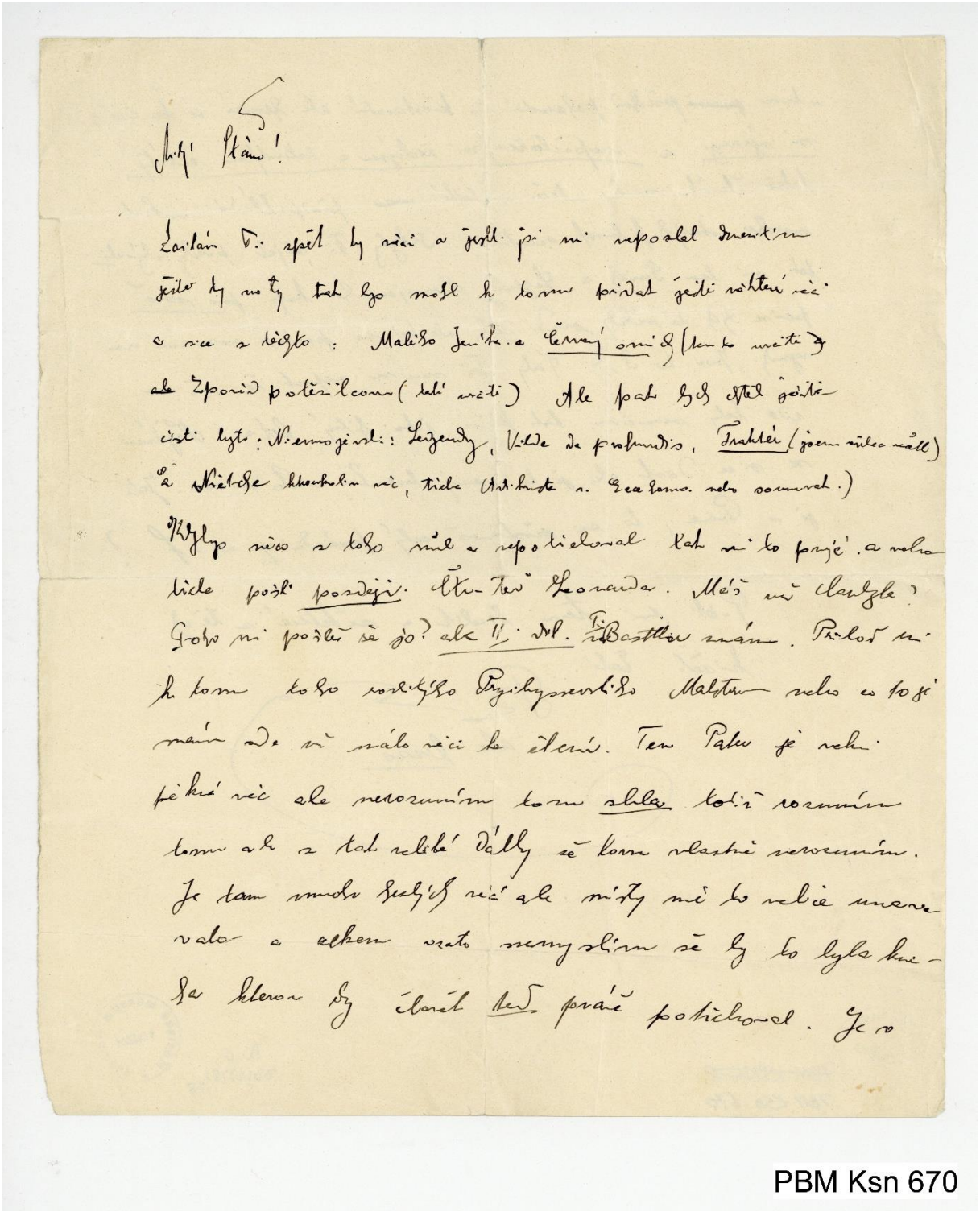

Příloha č. 13b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 670 (© CBM v Poličce)

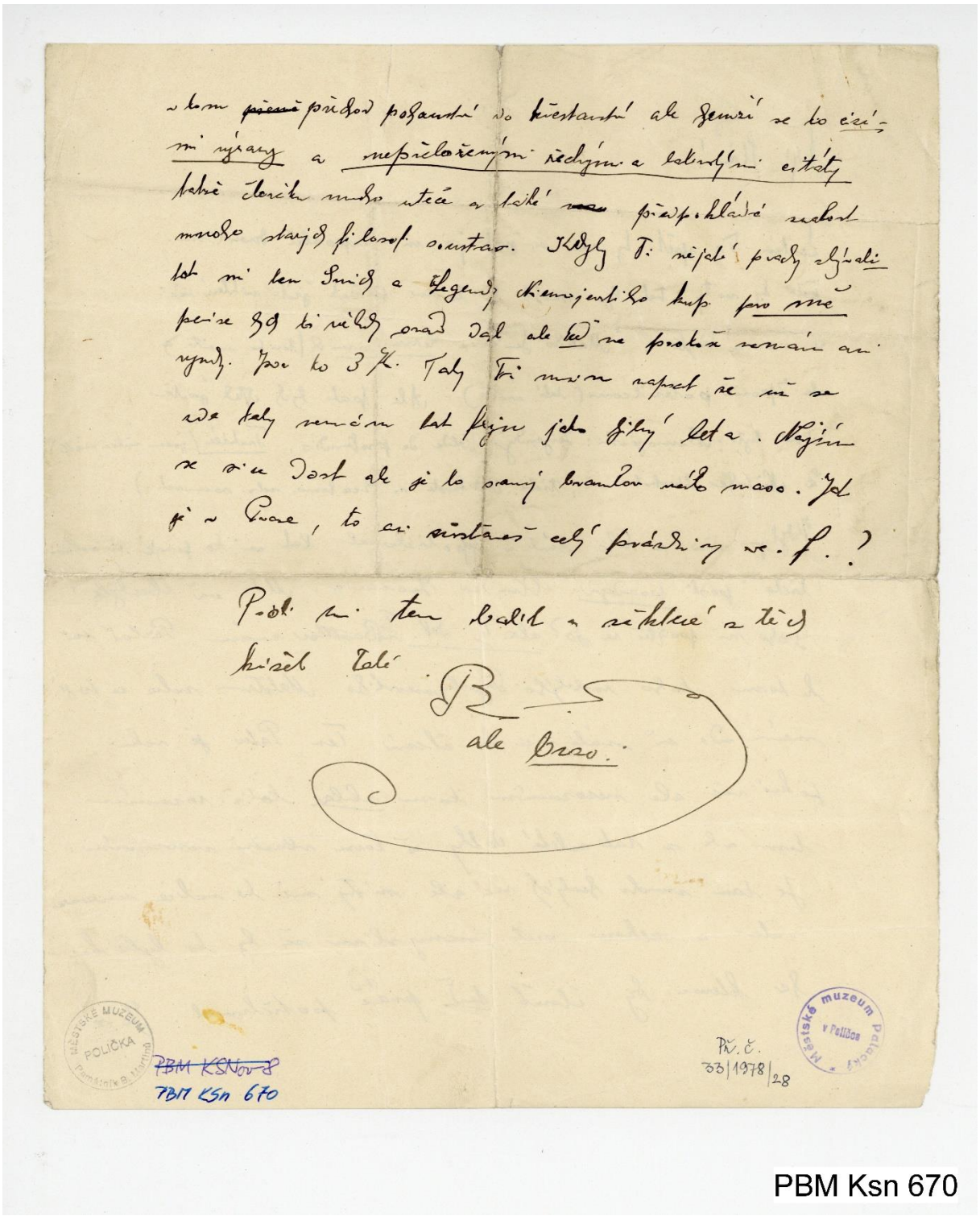

Příloha č. 14a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 671 (© CBM v Poličce)

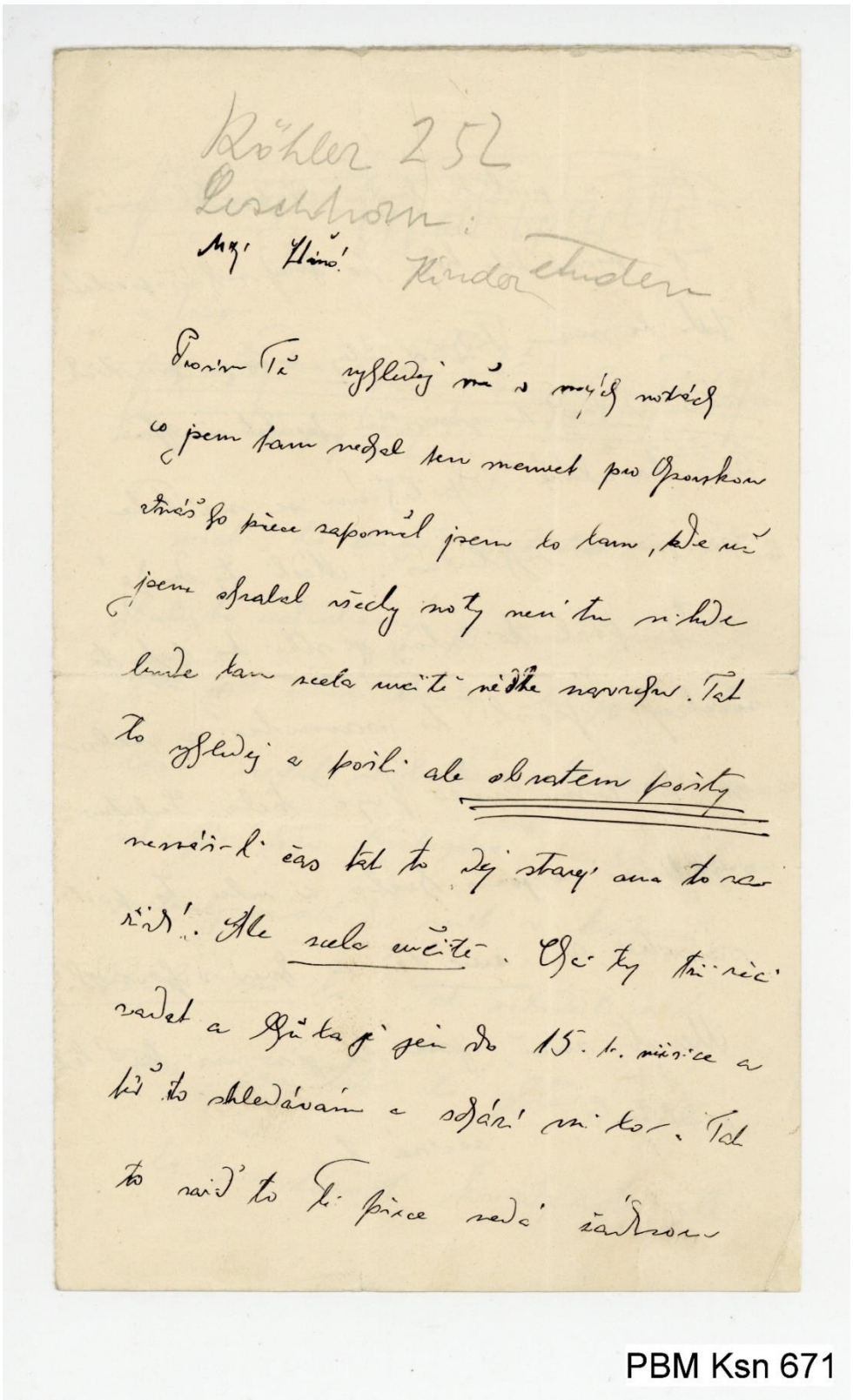

Příloha č. 14b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 671 (© CBM v Poličce)

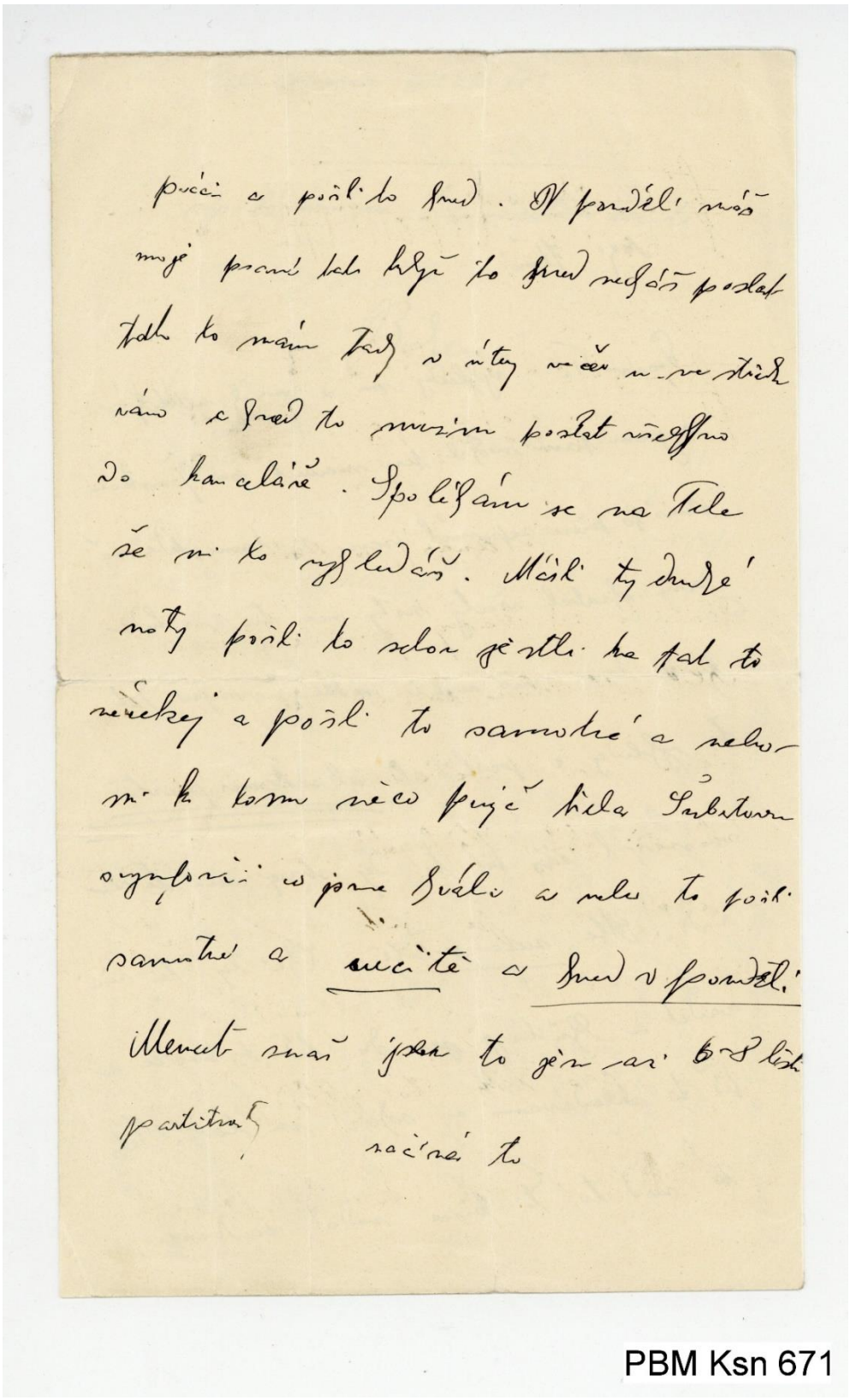

Příloha č. 14c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 671 (© CBM v Poličce)

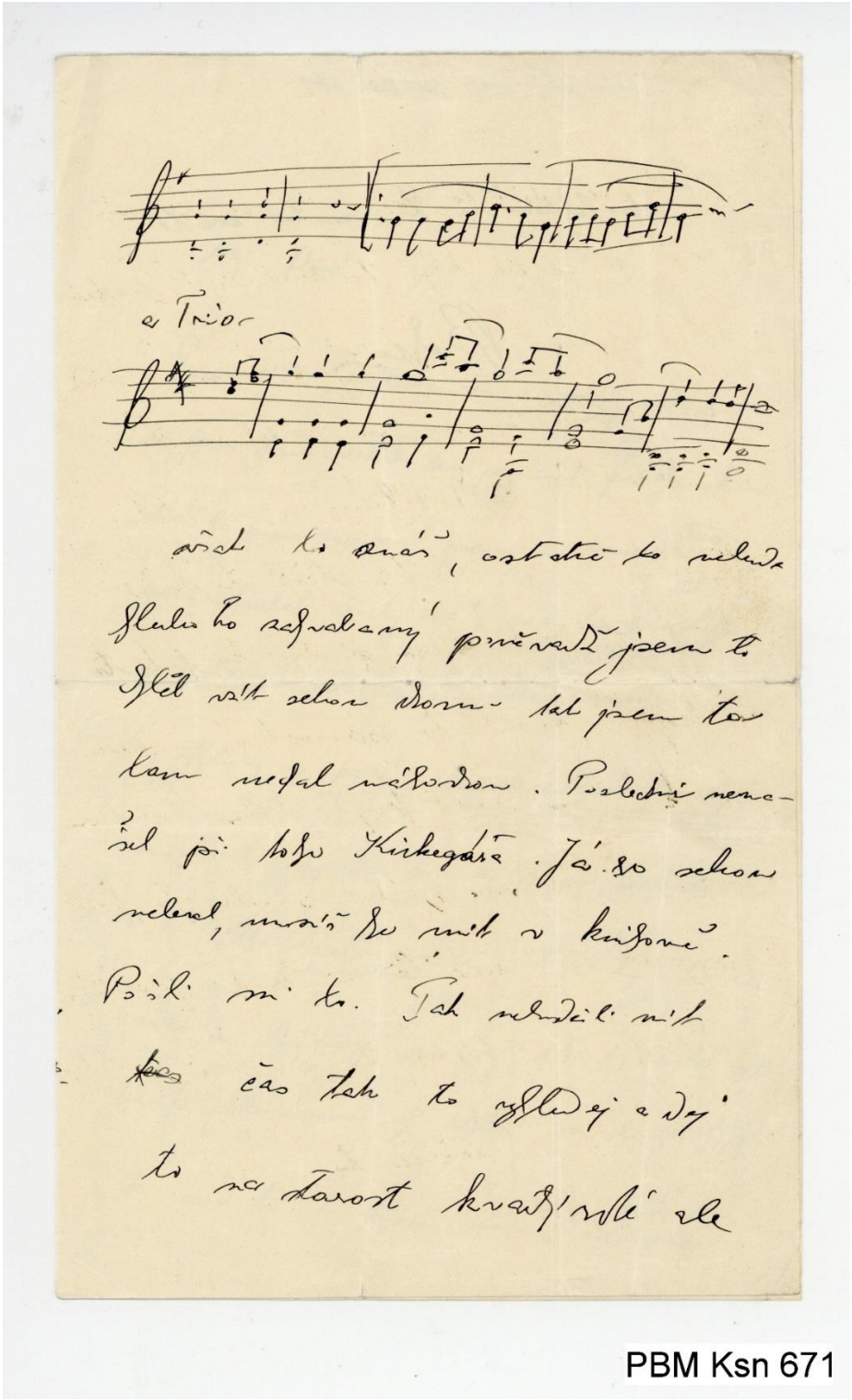

Příloha č. 14d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 671 (© CBM v Poličce)

Příloha č. 15a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 672 (© CBM v Poličce)

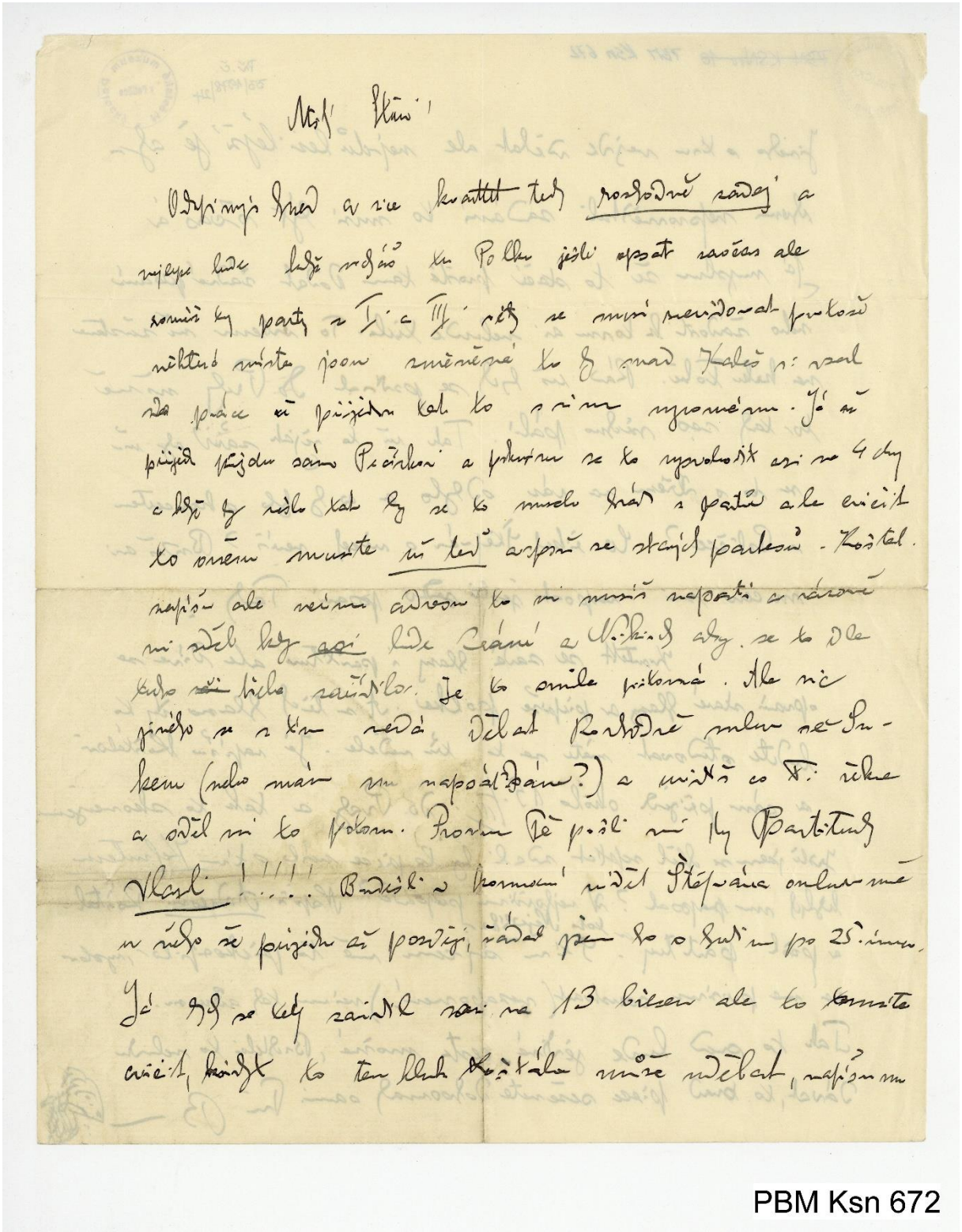

Příloha č. 15b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 672 (© CBM v Poličce)

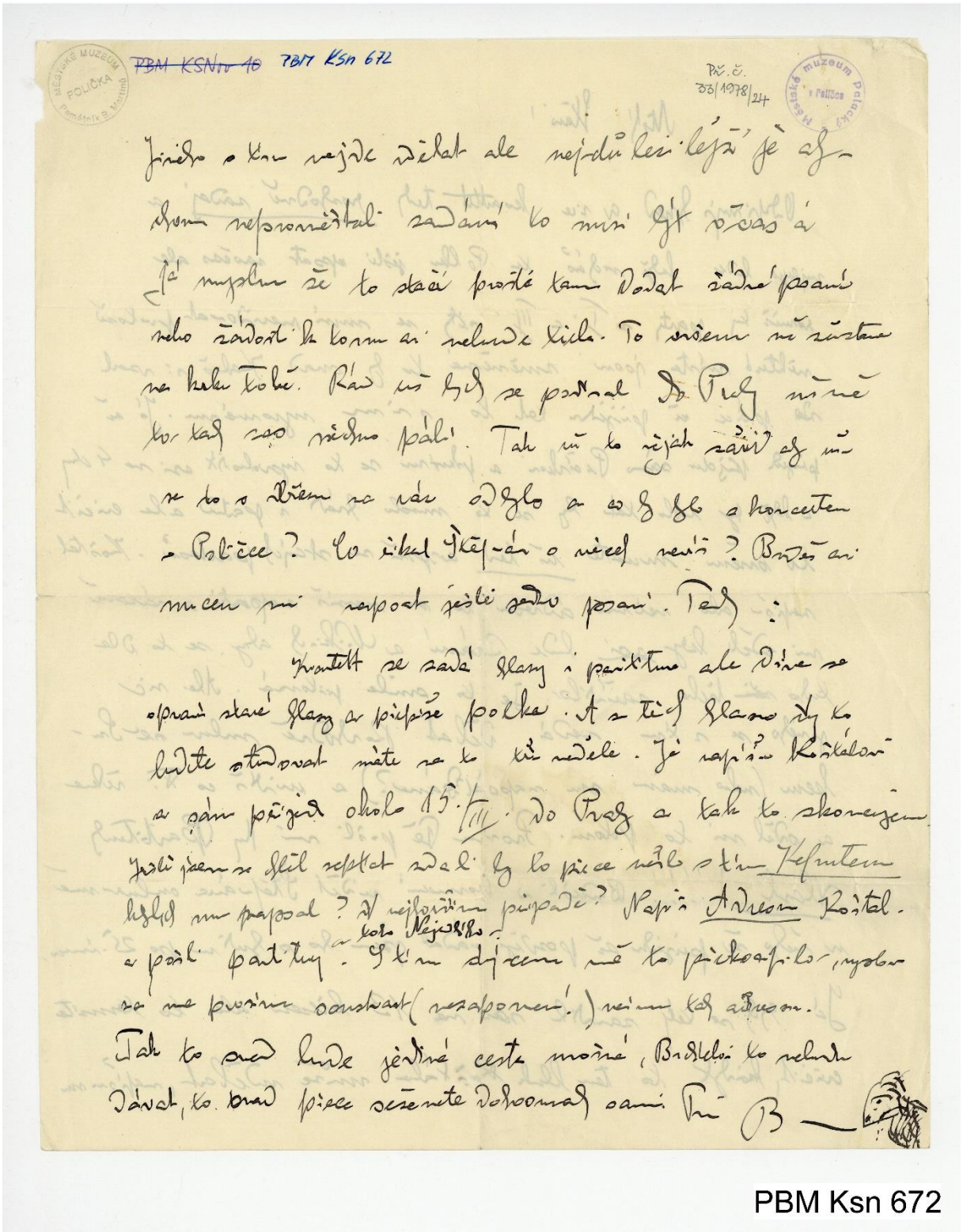

PBM Ksn 672

Příloha č. 16a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 673 (© CBM v Poličce)

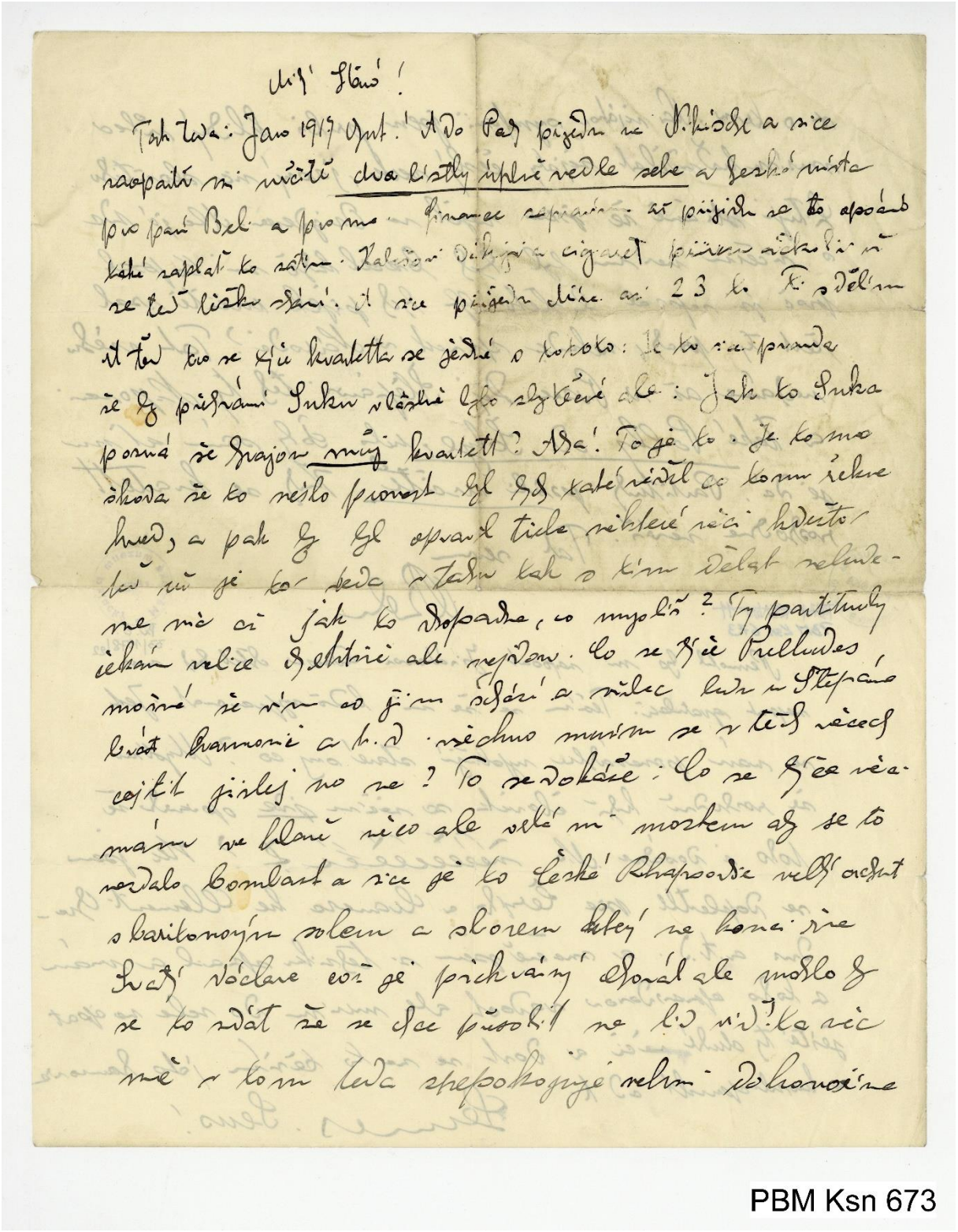

PBM Ksn 673

Příloha č. 16b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 673 (© CBM v Poličce)

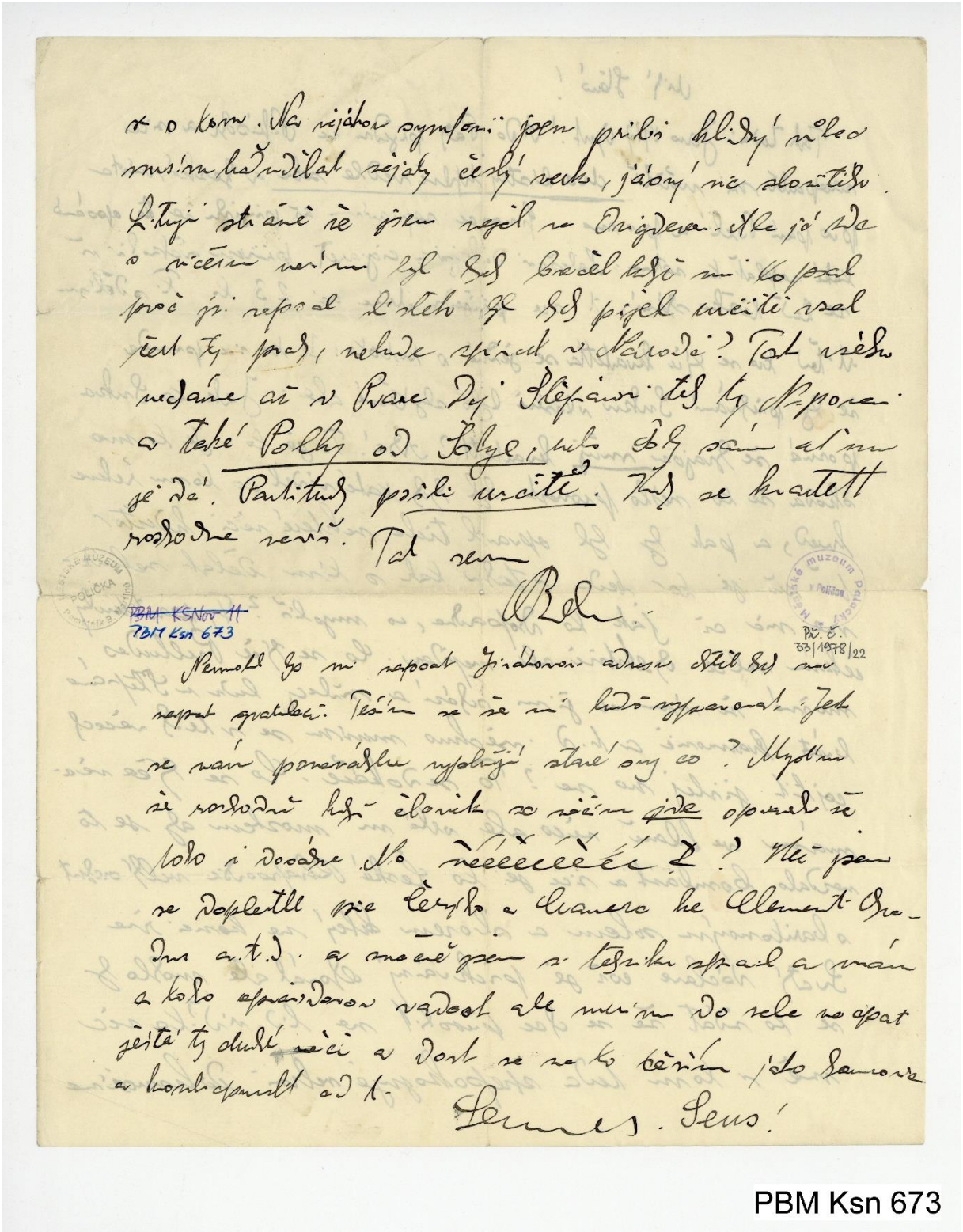

Příloha č. 17a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 674 (© CBM v Poličce)

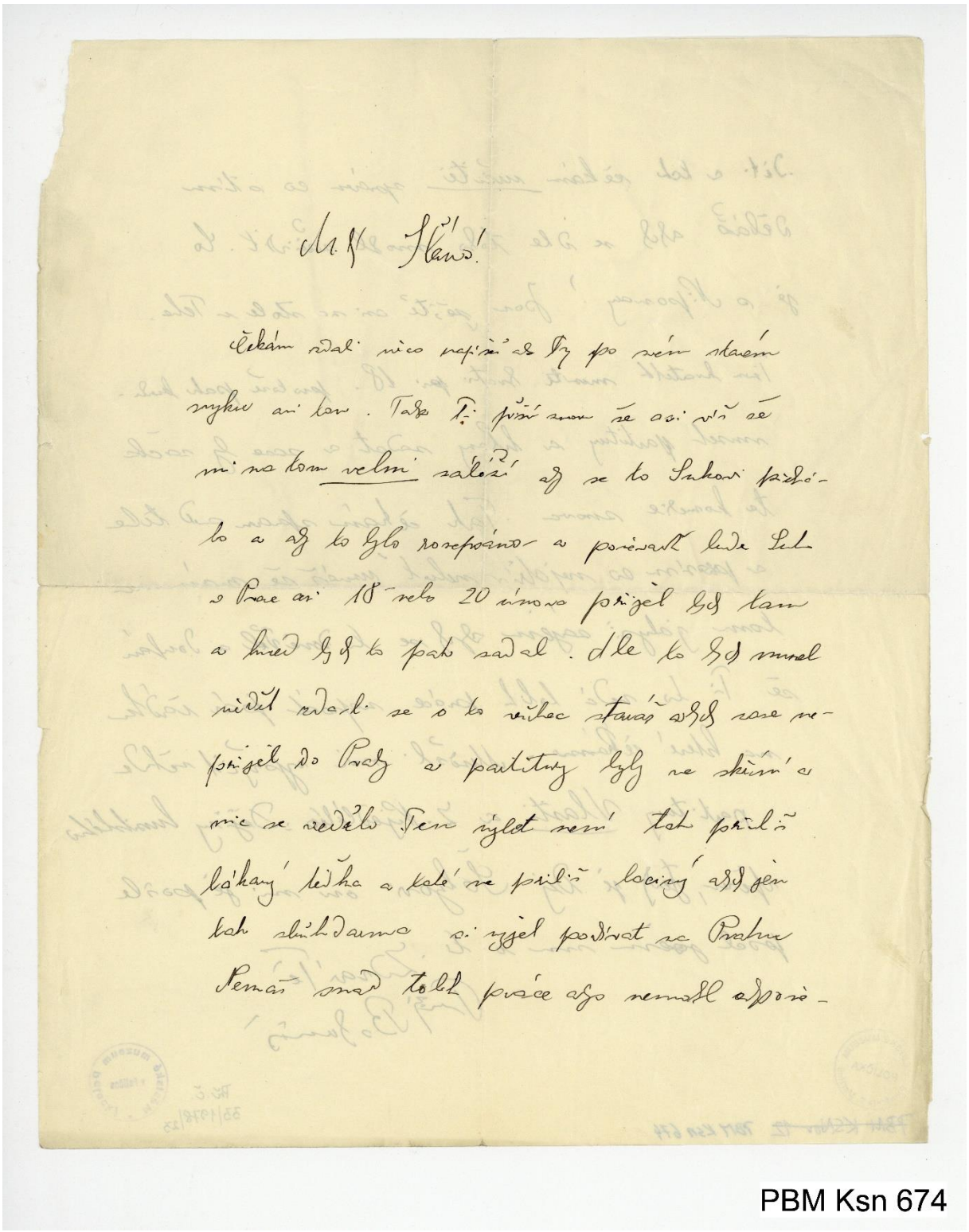

Příloha č. 17b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 674 (© CBM v Poličce)

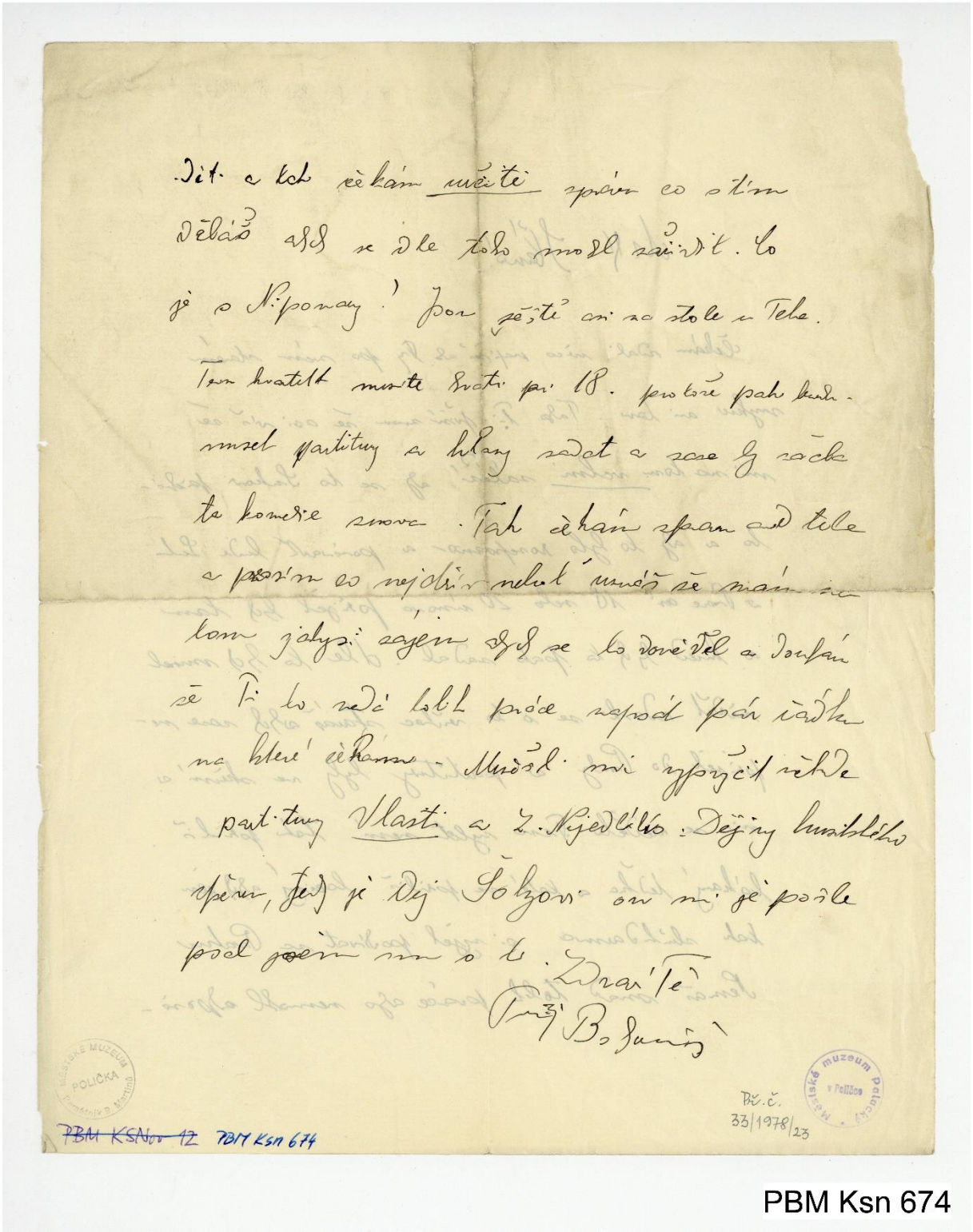

PBM Ksn 674

Příloha č. 18a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

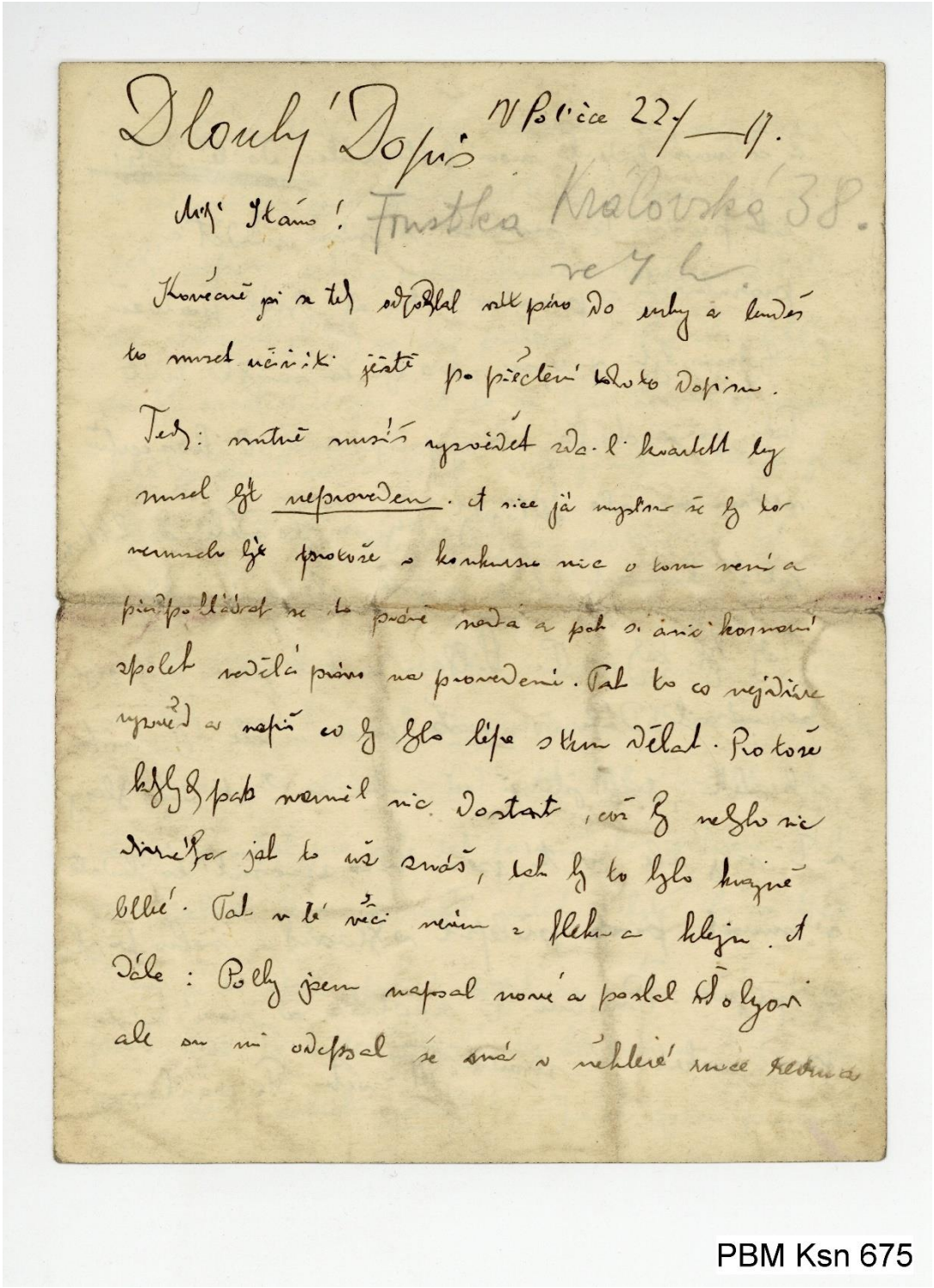

Příloha č. 18b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

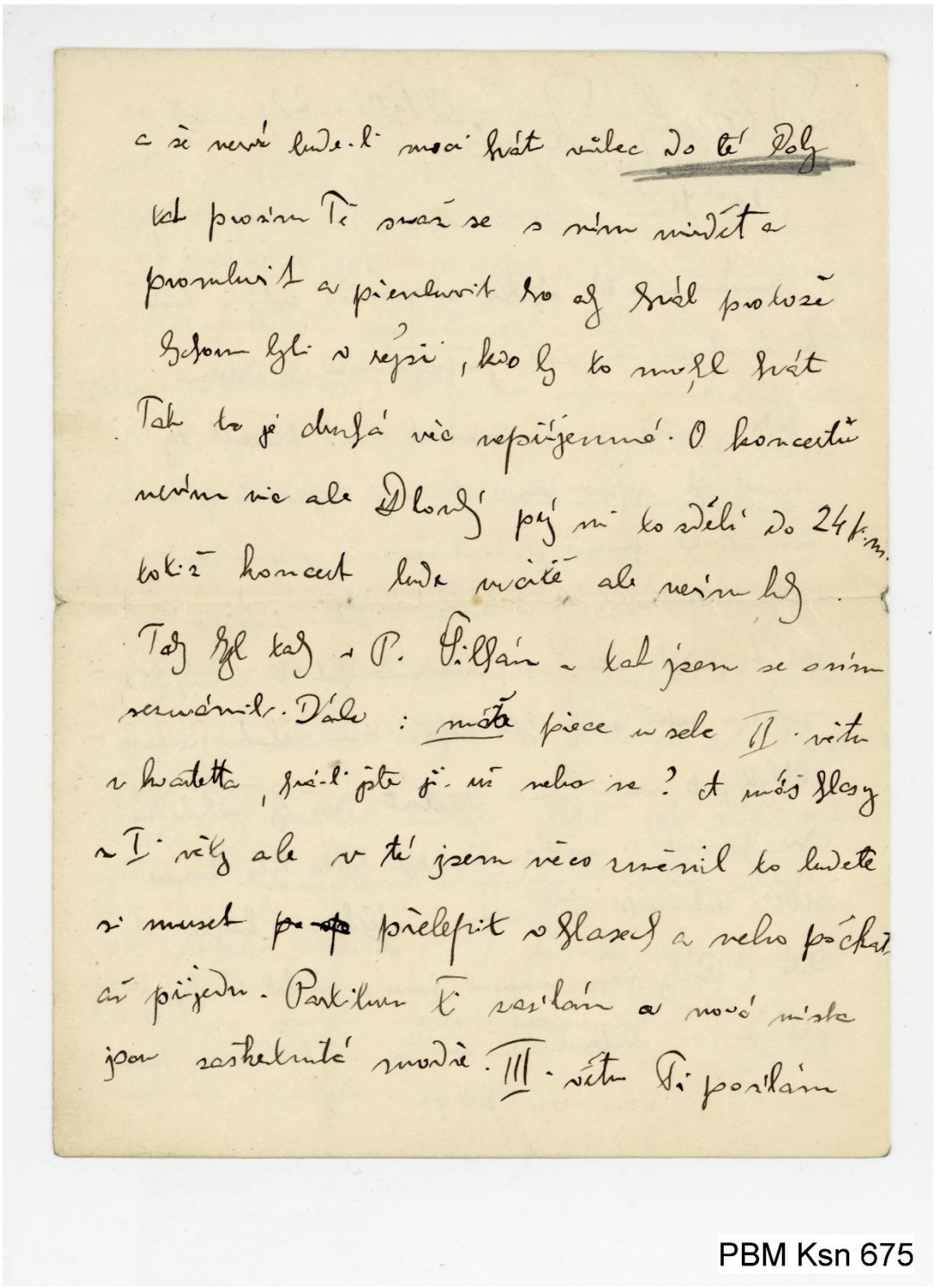

Příloha č. 18c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

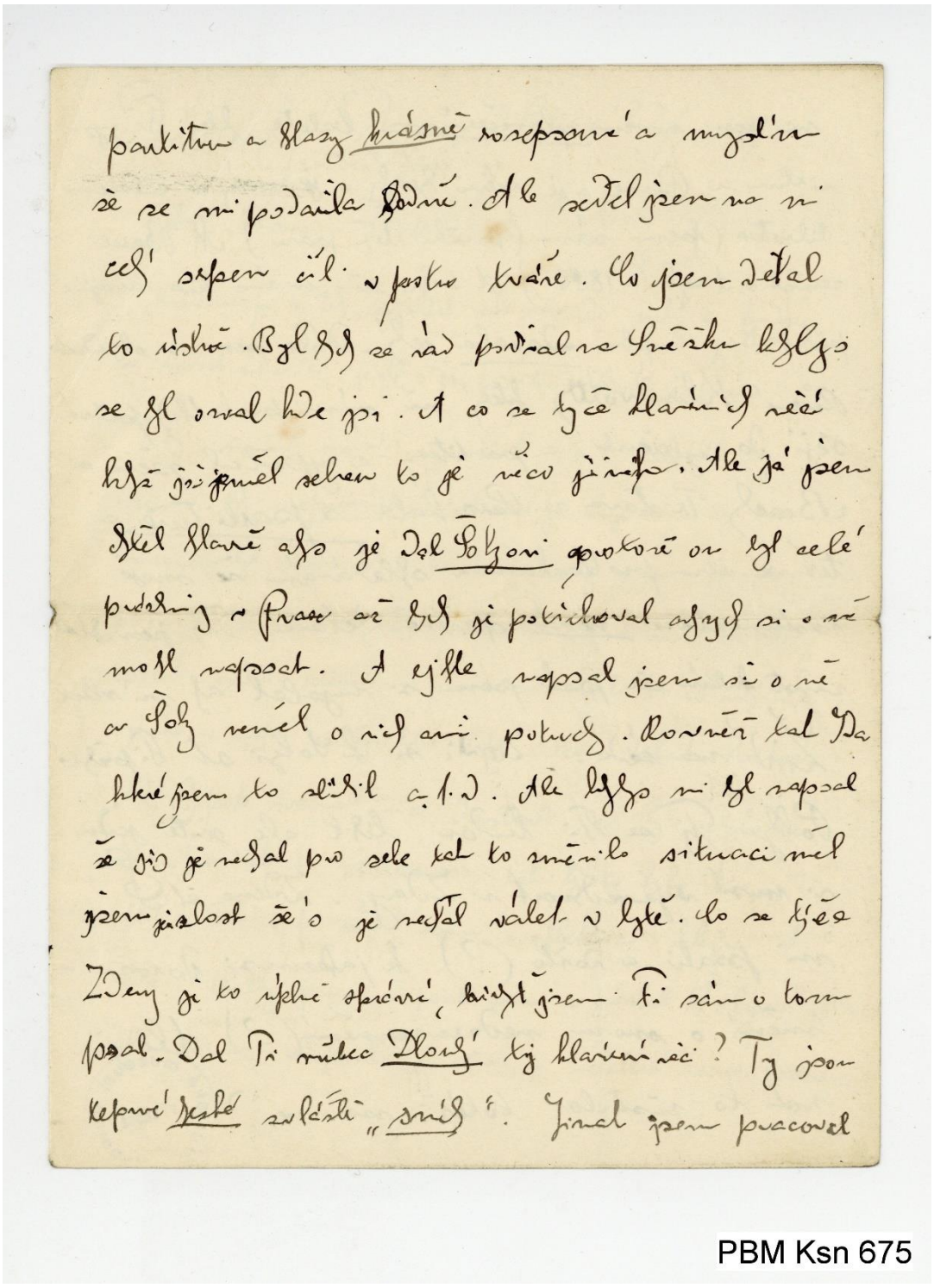

Příloha č. 18d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

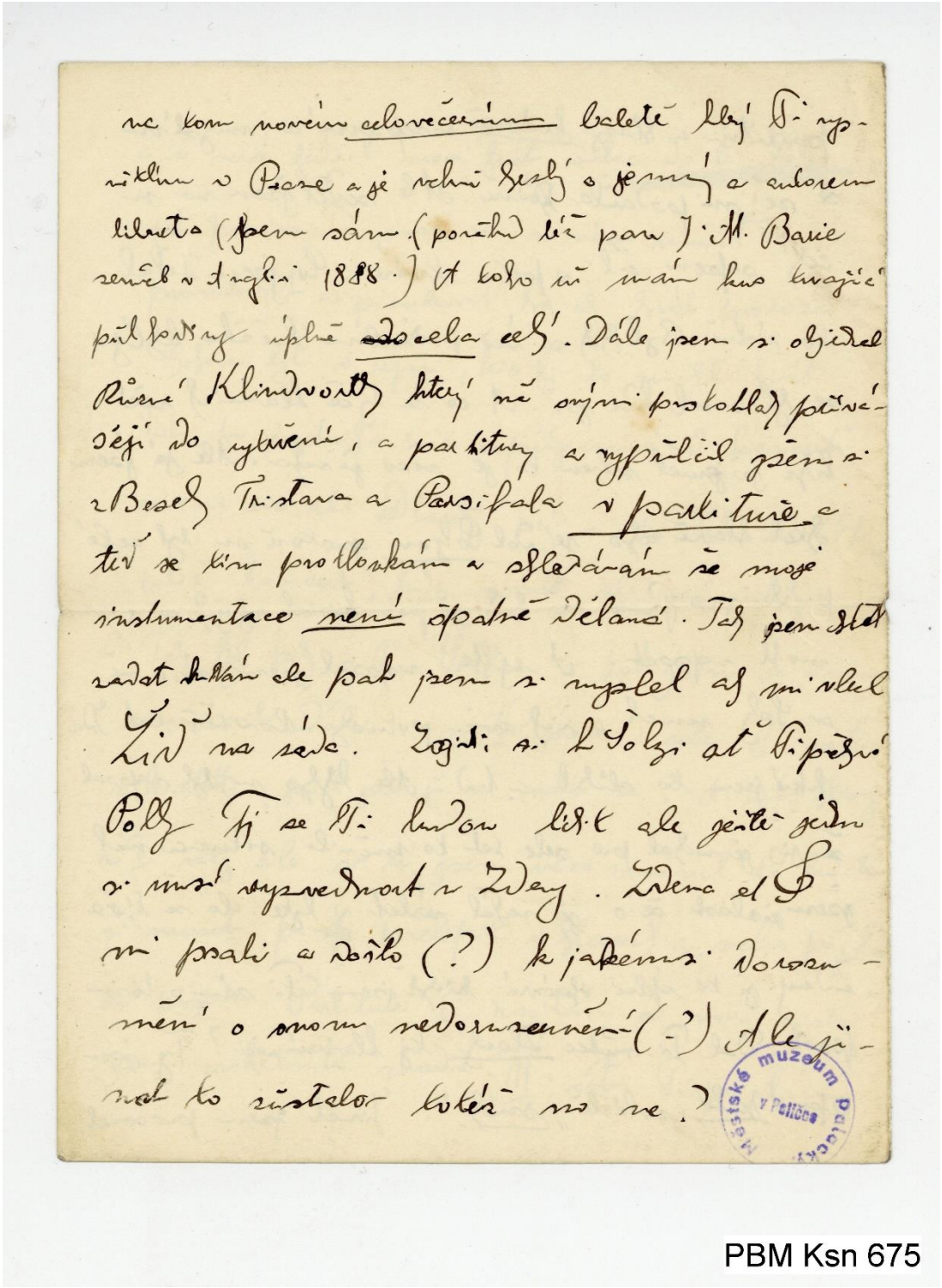

PBM Ksn 675

Příloha č. 18e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

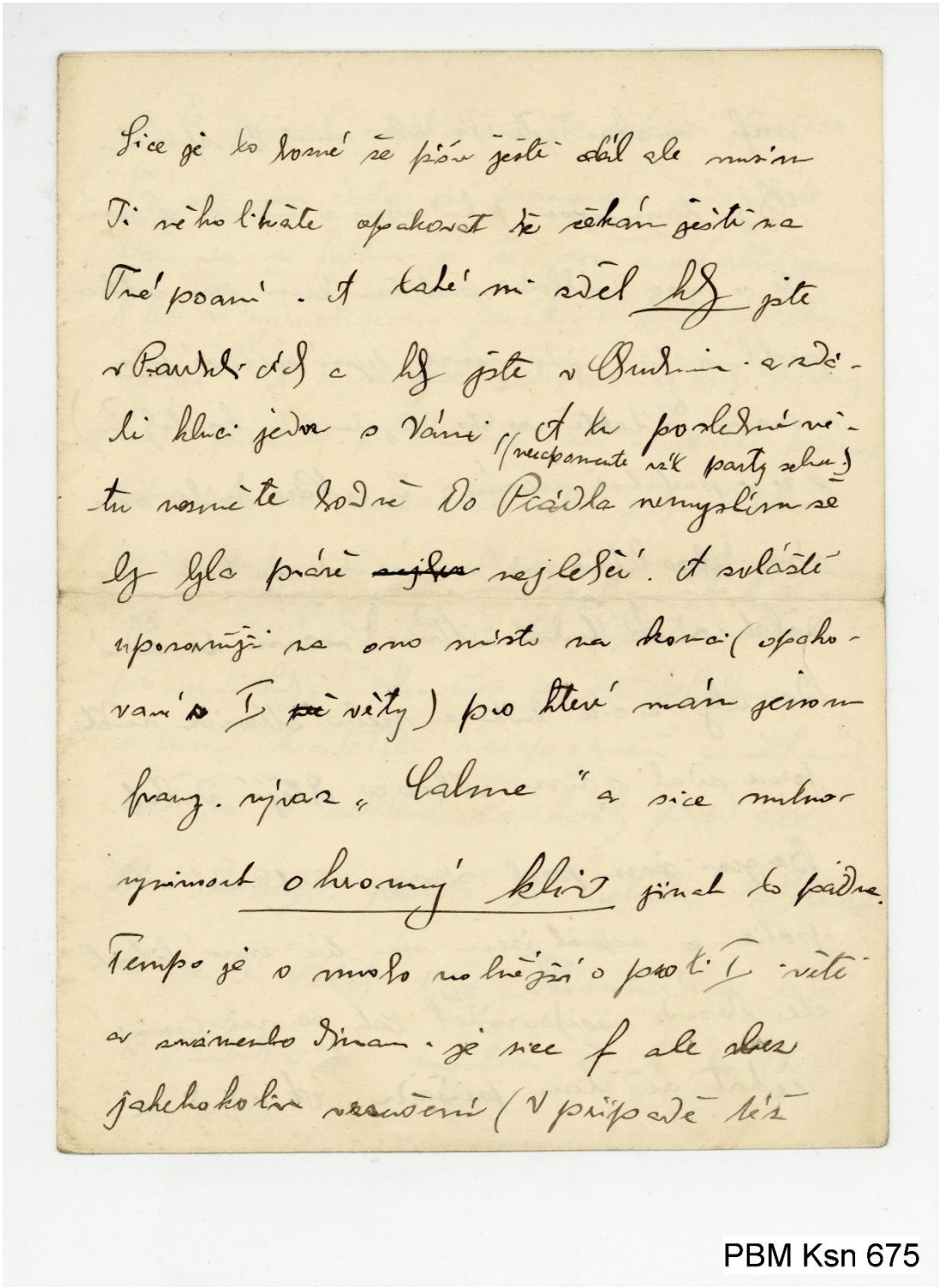

Příloha č. 18f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

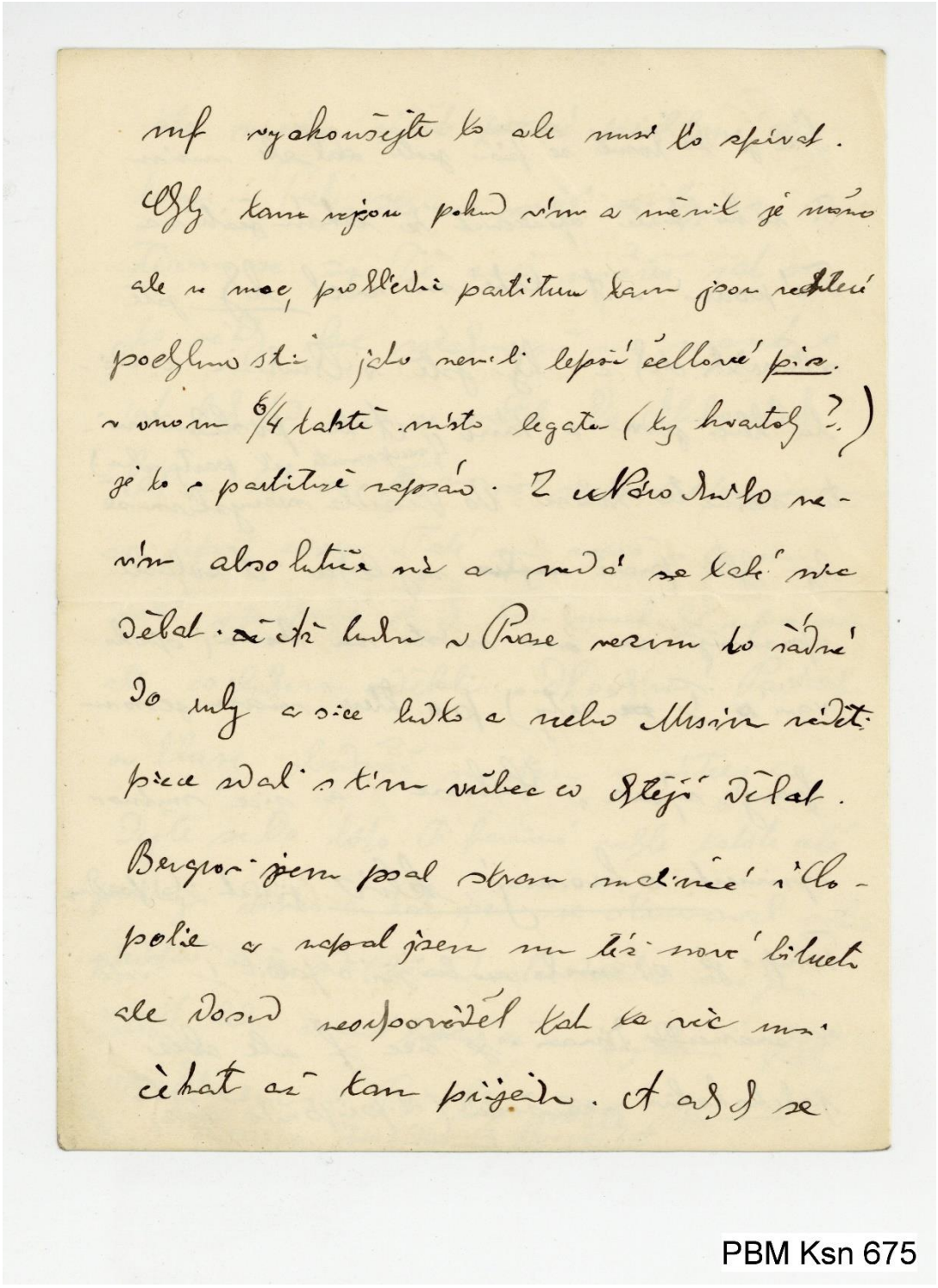

Příloha č. 18g – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (sedmá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

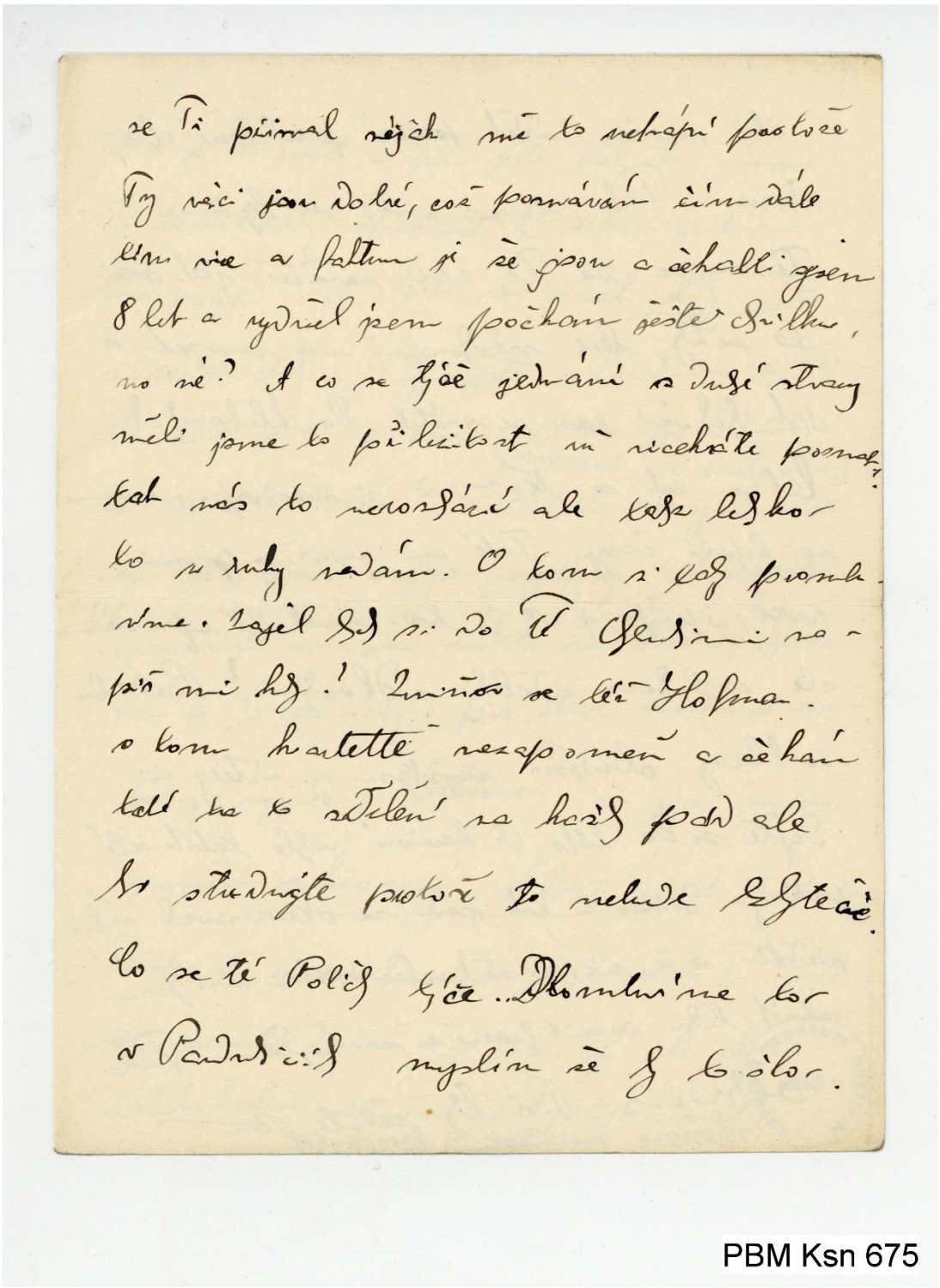

Příloha č. 18h – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (osmá část), CBM, PBM Ksn 675 (© CBM v Poličce)

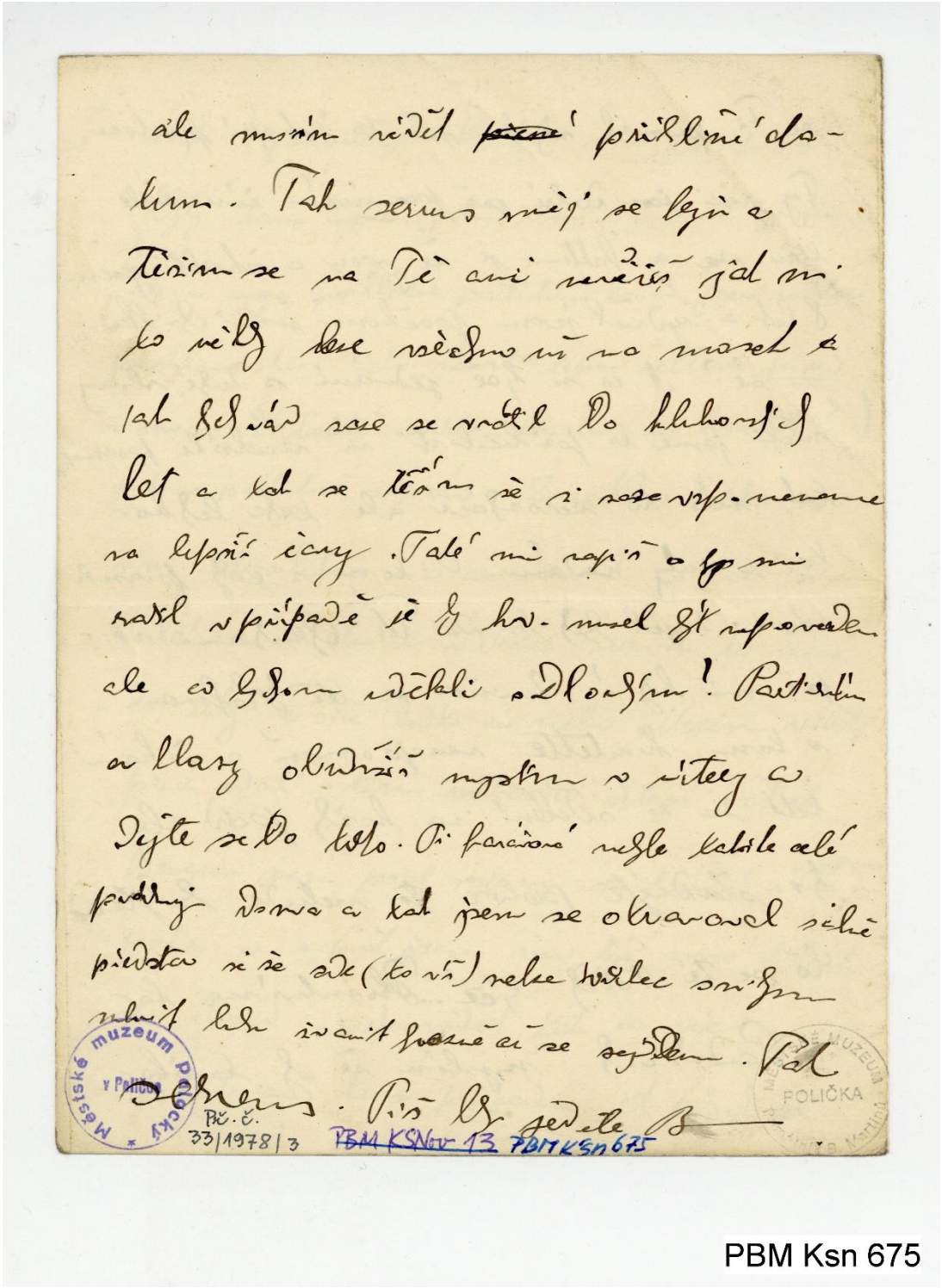

PBM Ksn 675

Příloha č. 19a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 676 (© CBM v Poličce)

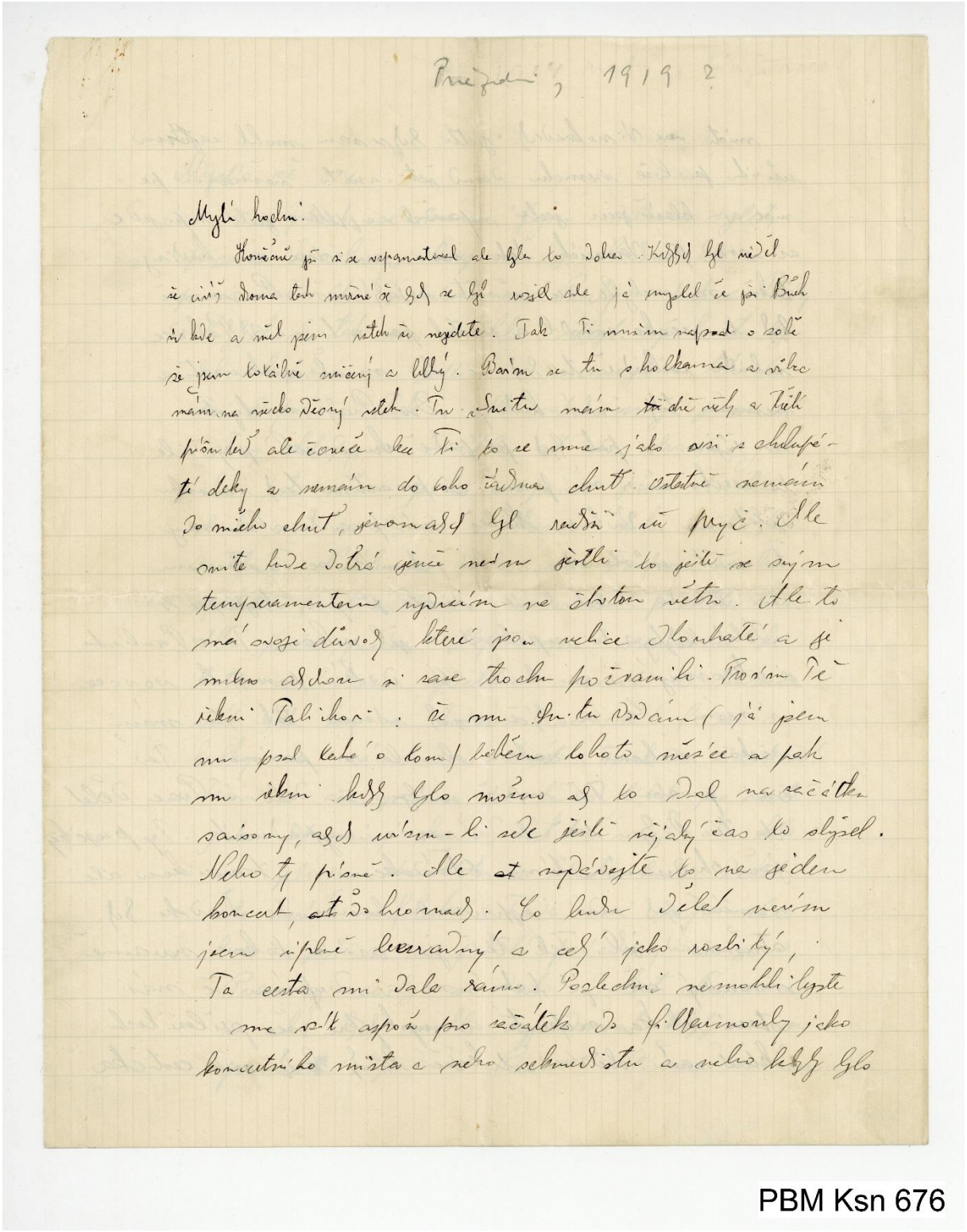

Příloha č. 19b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 676 (© CBM v Poličce)

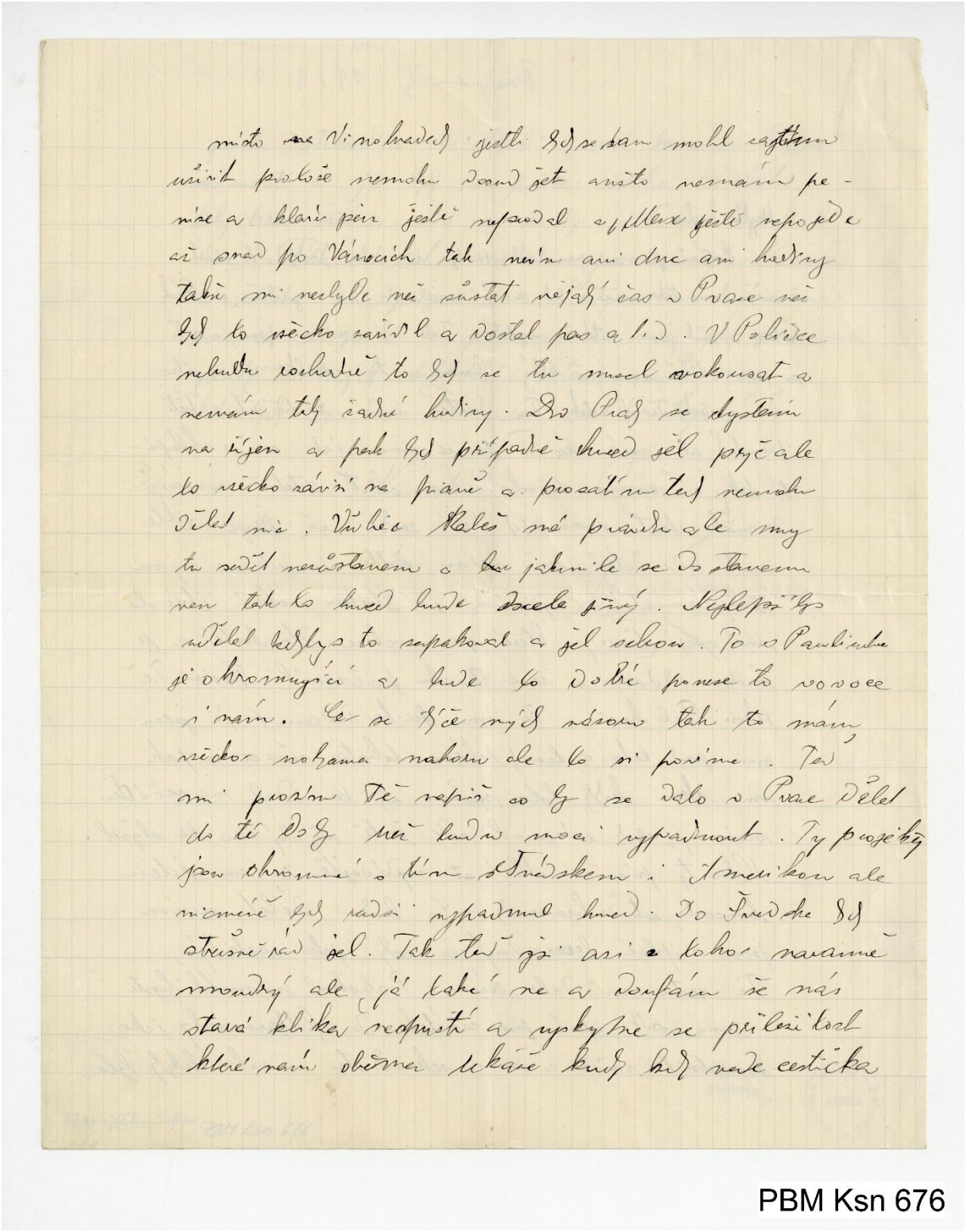

Příloha č. 19c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 676 (© CBM v Poličce)

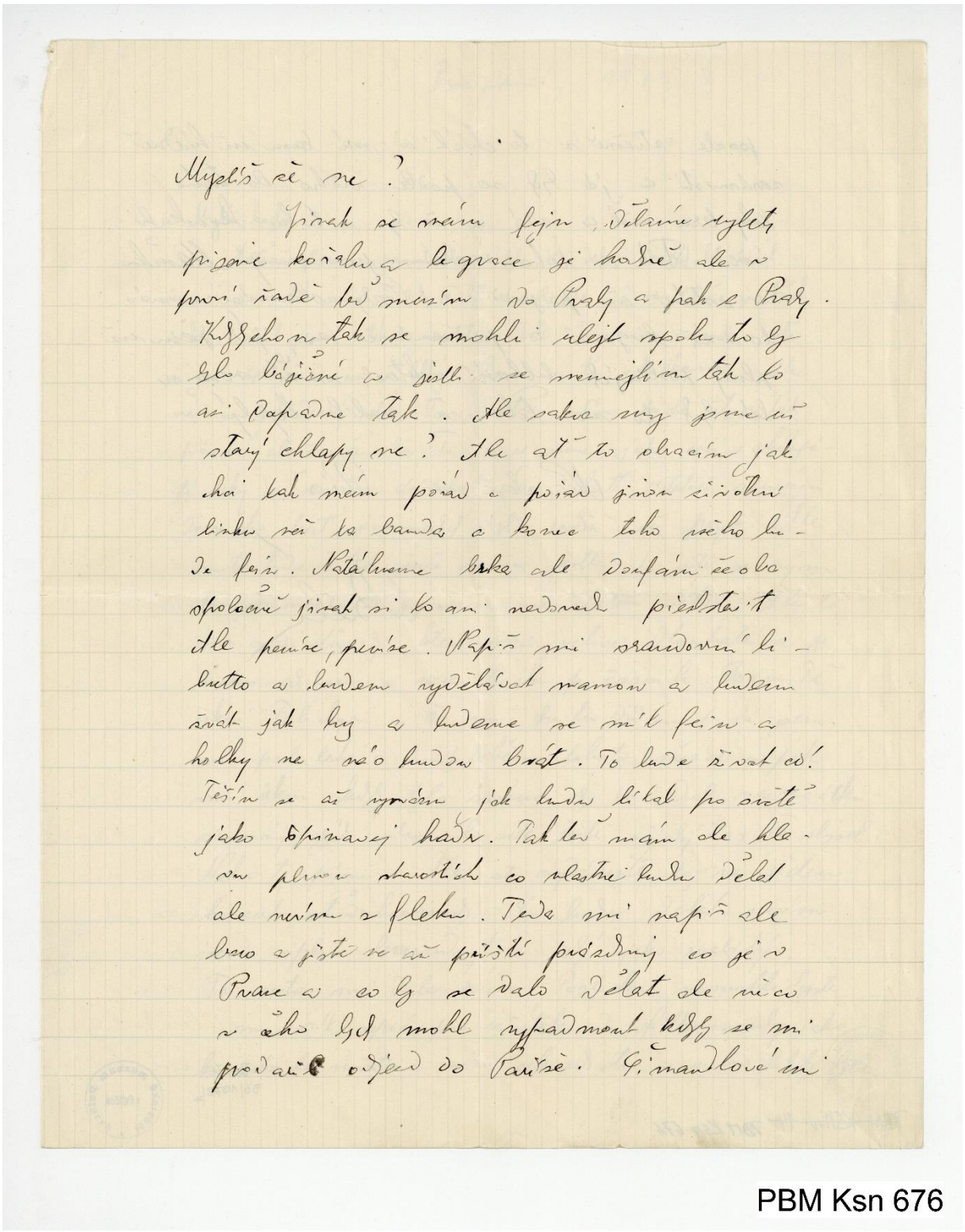

Příloha č. 19d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 676 (© CBM v Poličce)

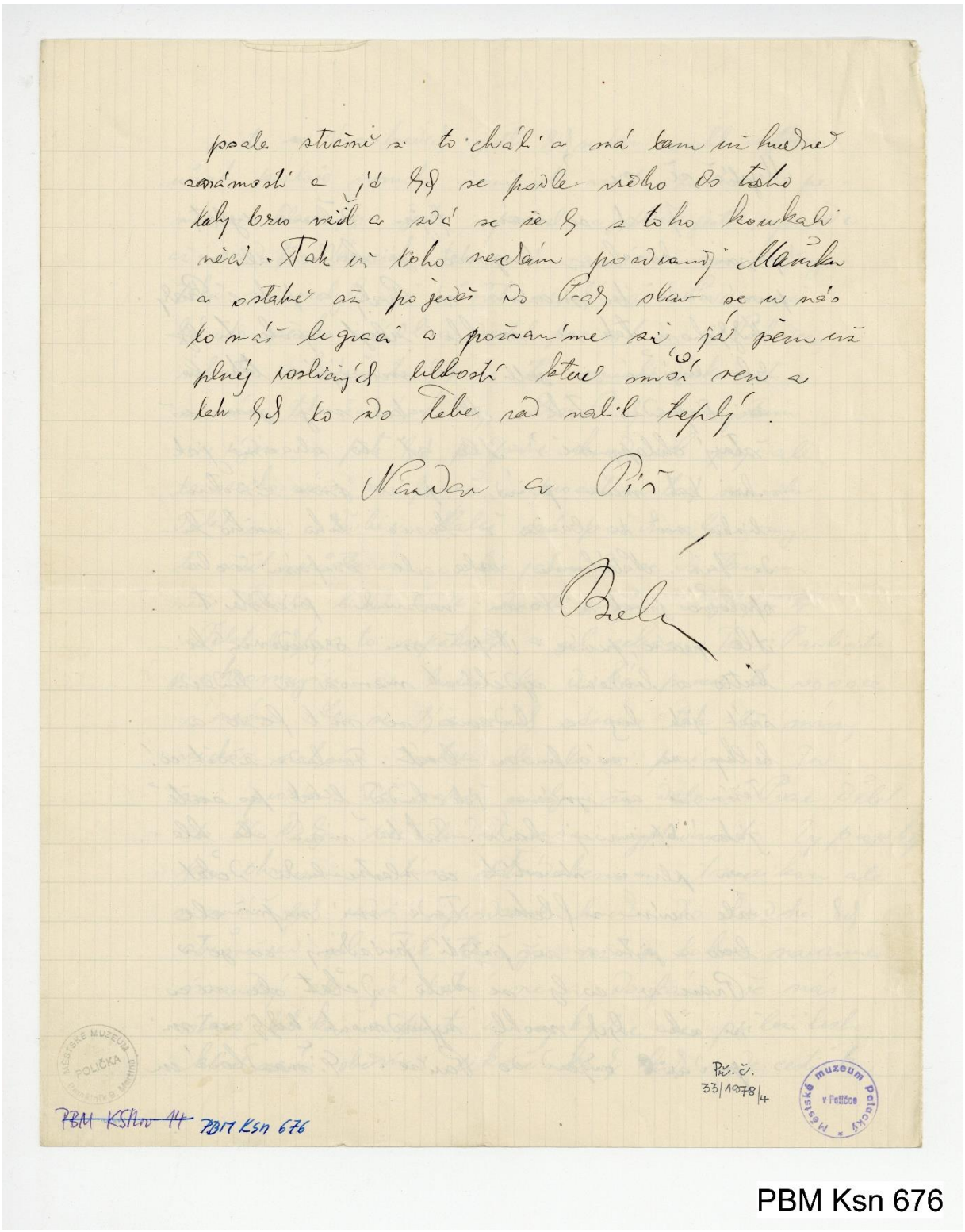

Příloha č. 20a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 677 (© CBM v Poličce)

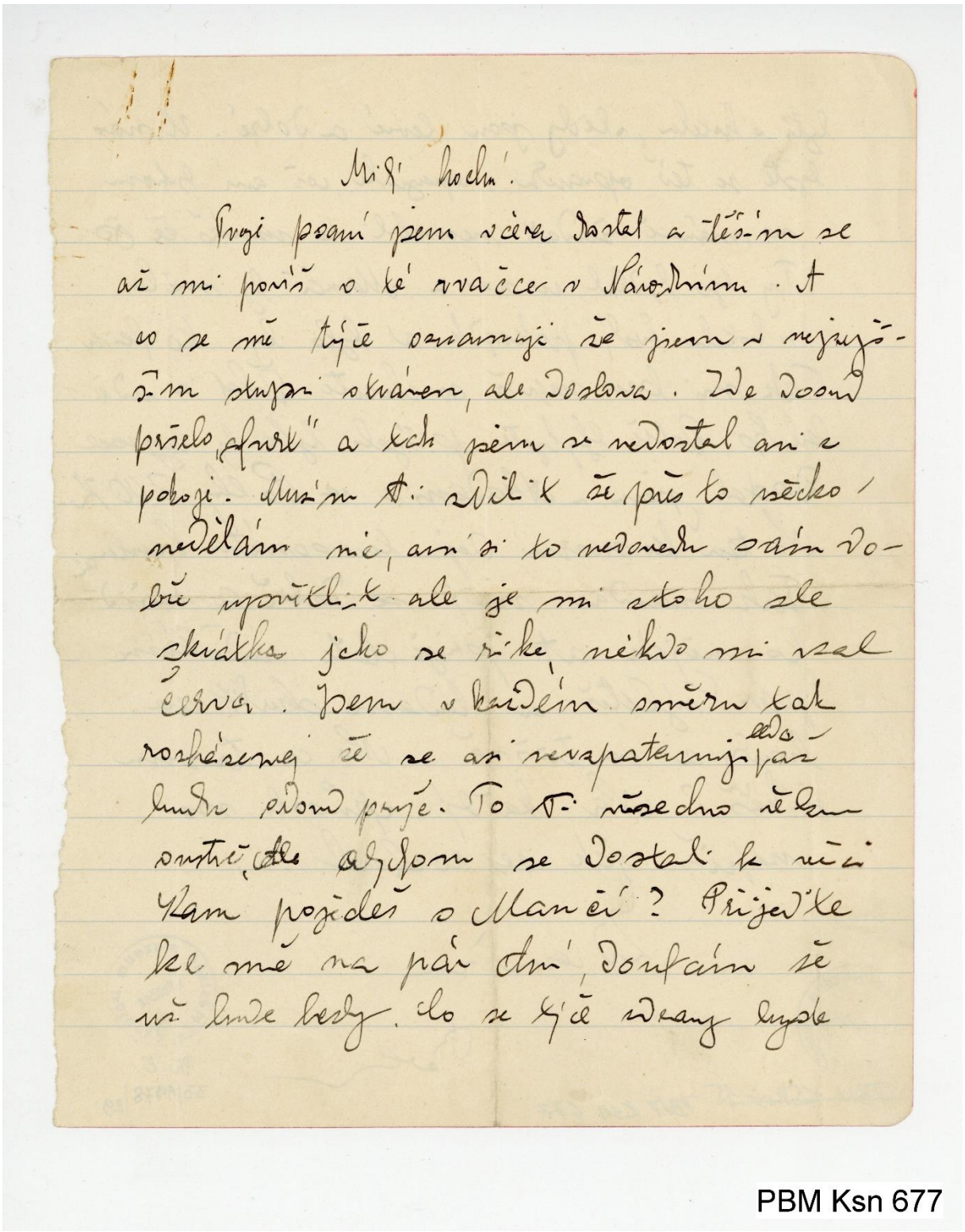

Příloha č. 20b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 677 (© CBM v Poličce)

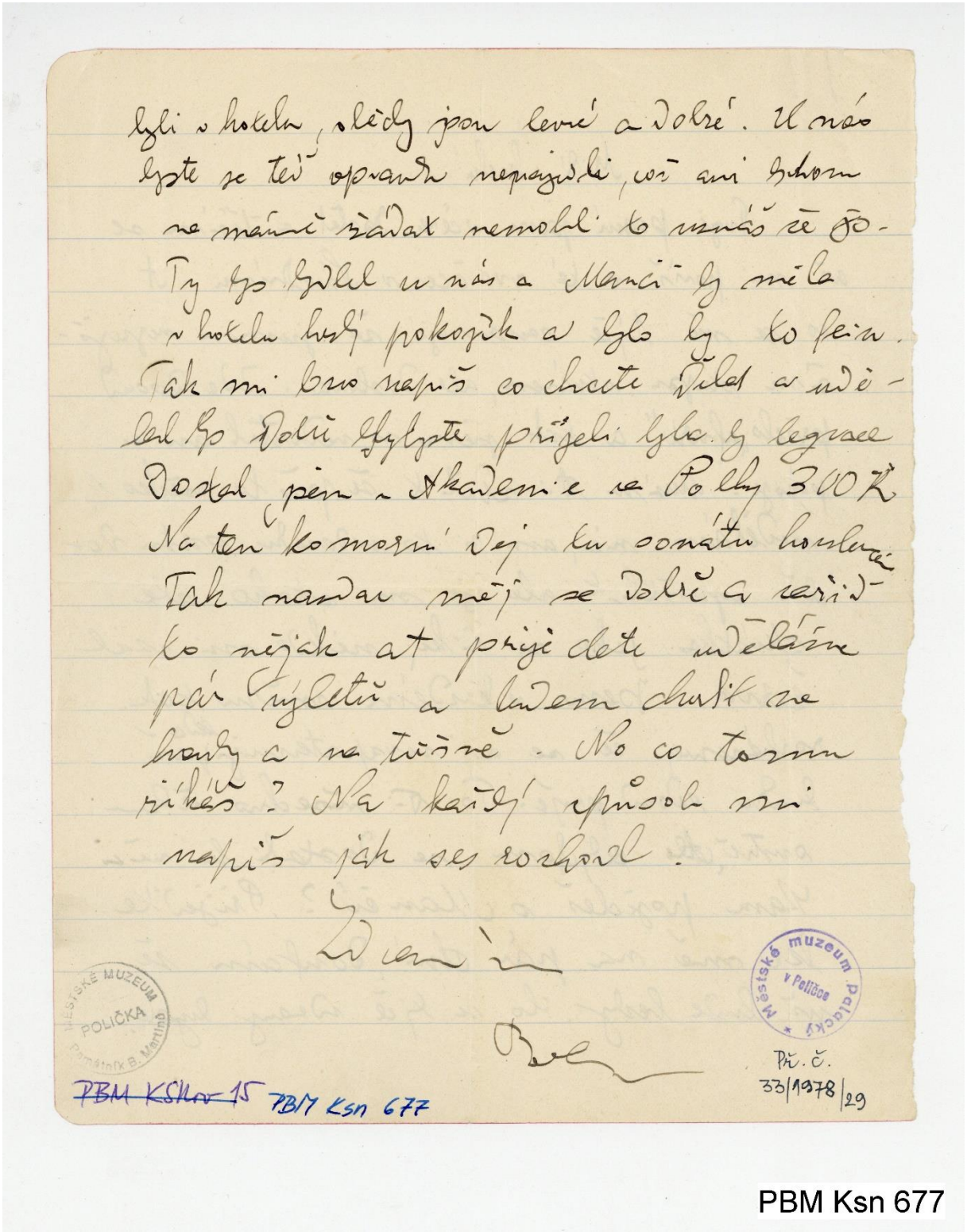

Příloha č. 21a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 678 (© CBM v Poličce)

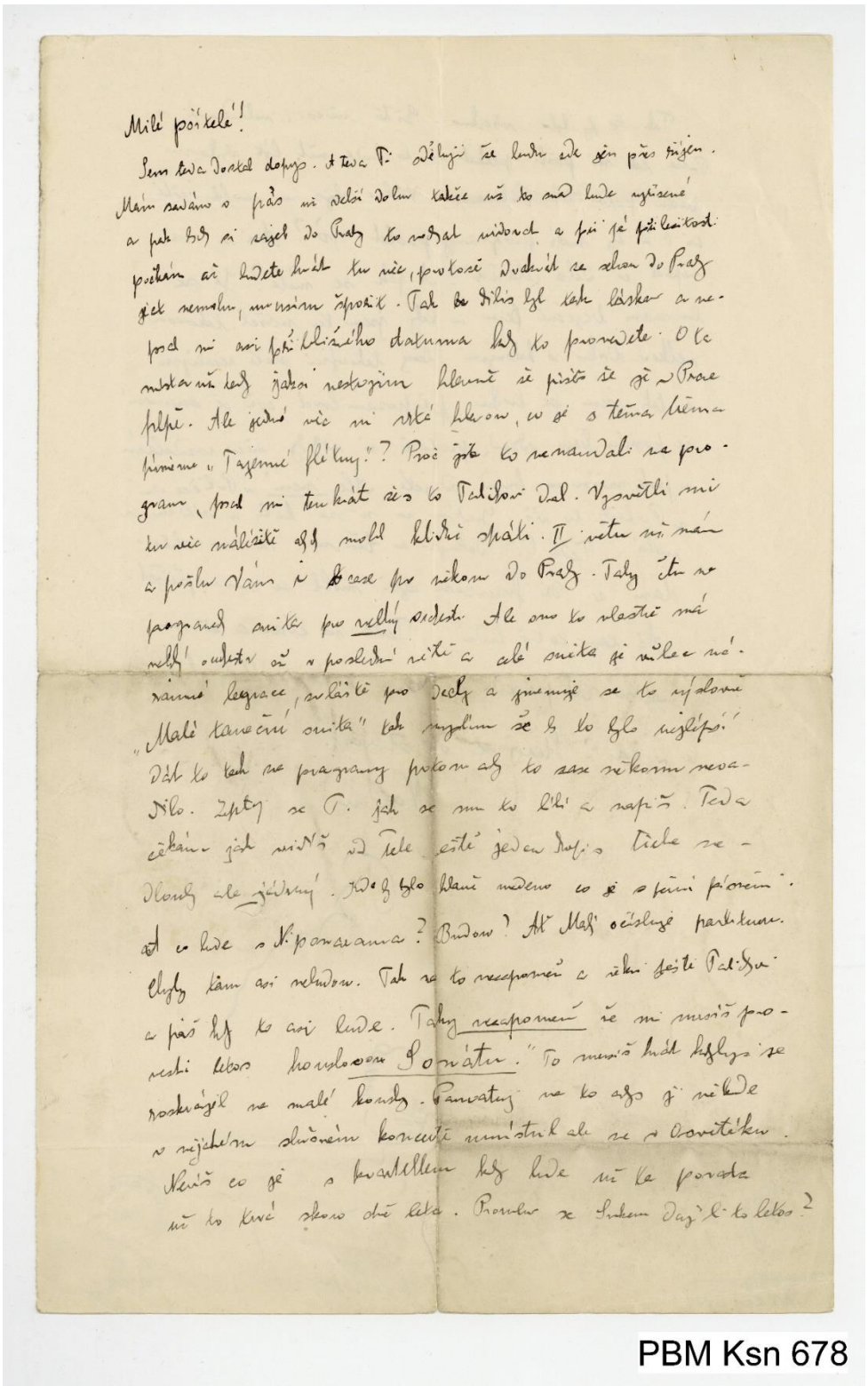

Příloha č. 21b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 678 (© CBM v Poličce)

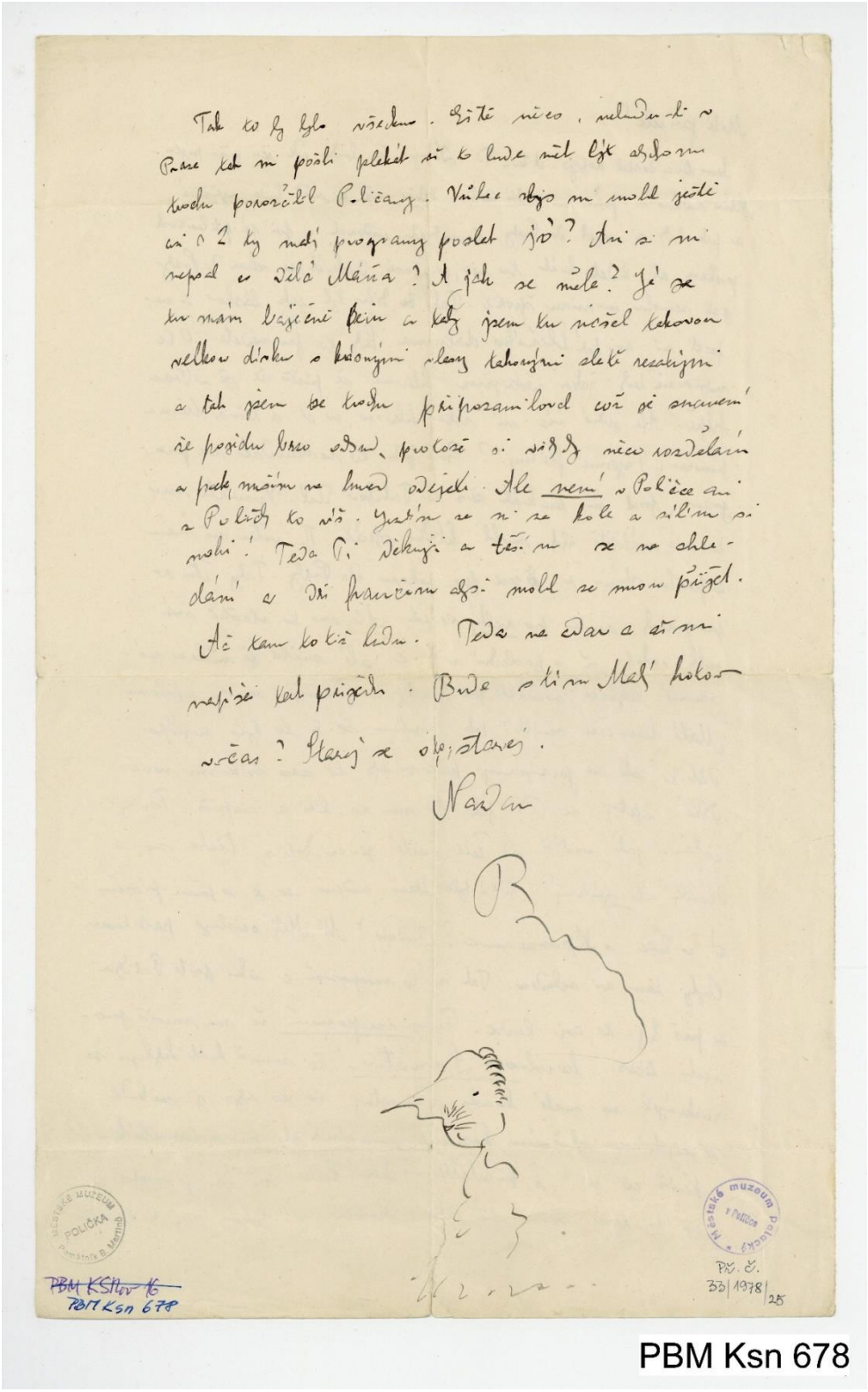

Příloha č. 22a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 679 (© CBM v Poličce)

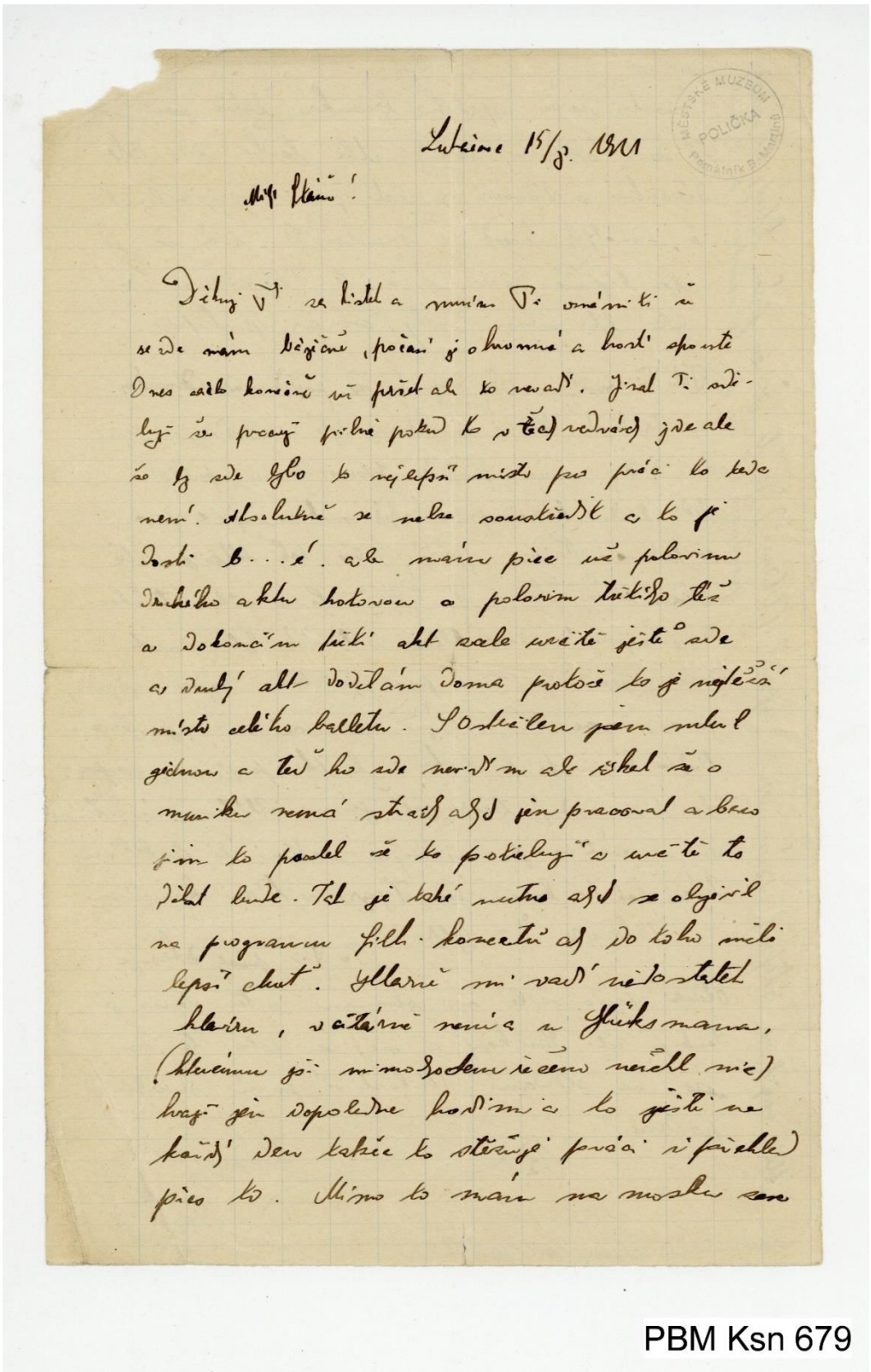

Příloha č. 22b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 679 (© CBM v Poličce)

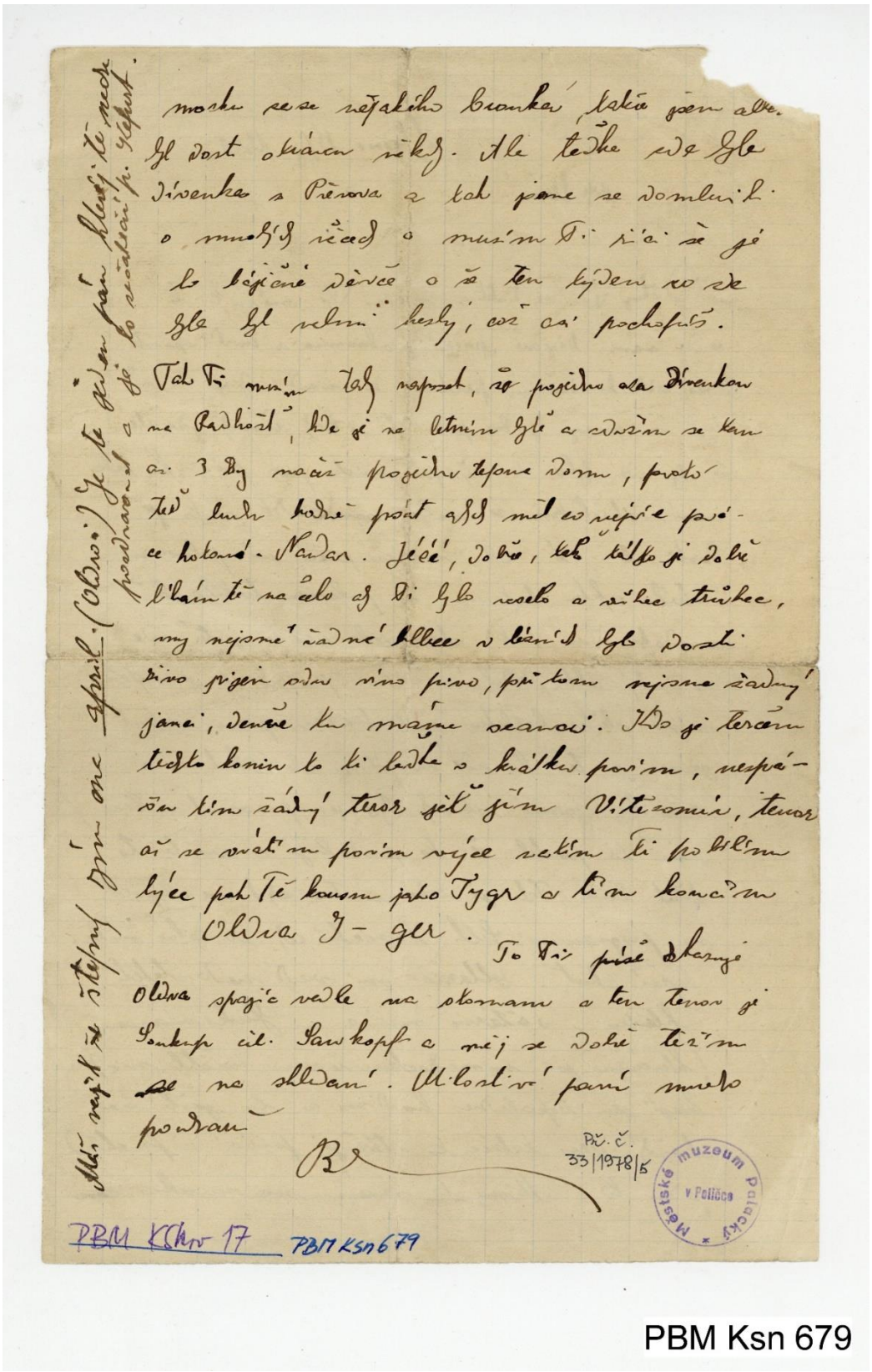

Příloha č. 23a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 680 (© CBM v Poličce)

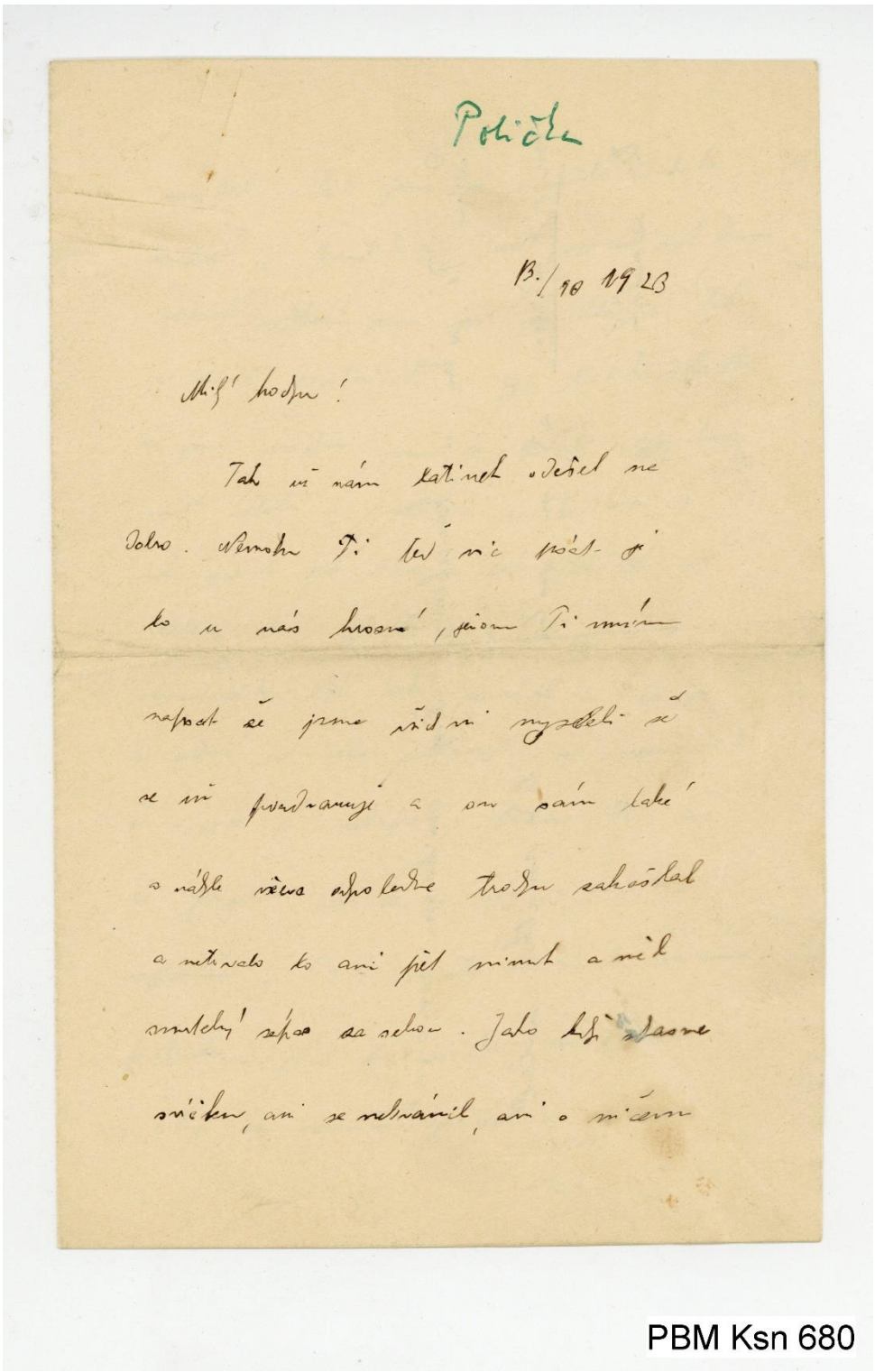

Příloha č. 23b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 680 (© CBM v Poličce)

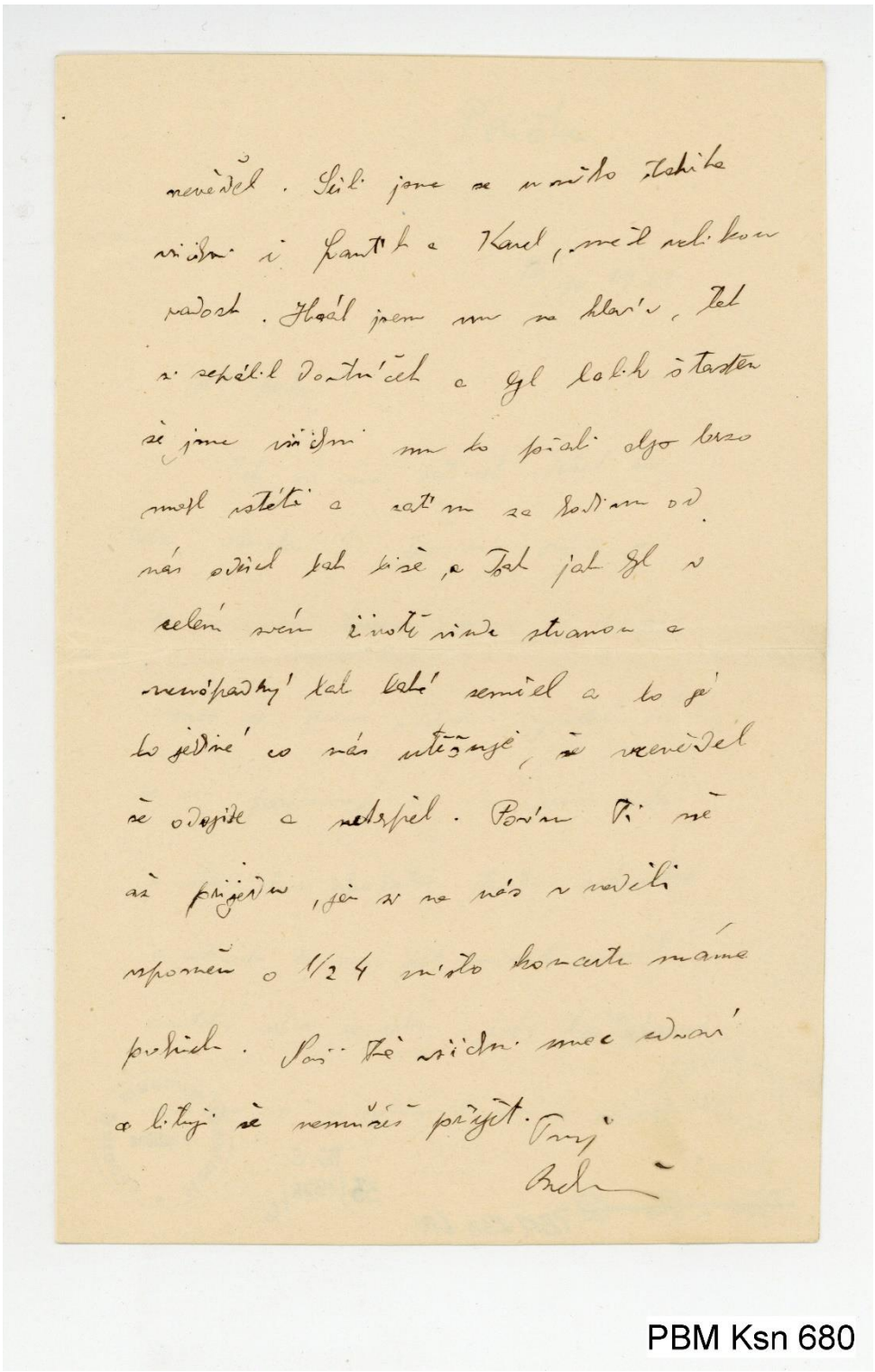

Příloha č. 23c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 680 (© CBM v Poličce)

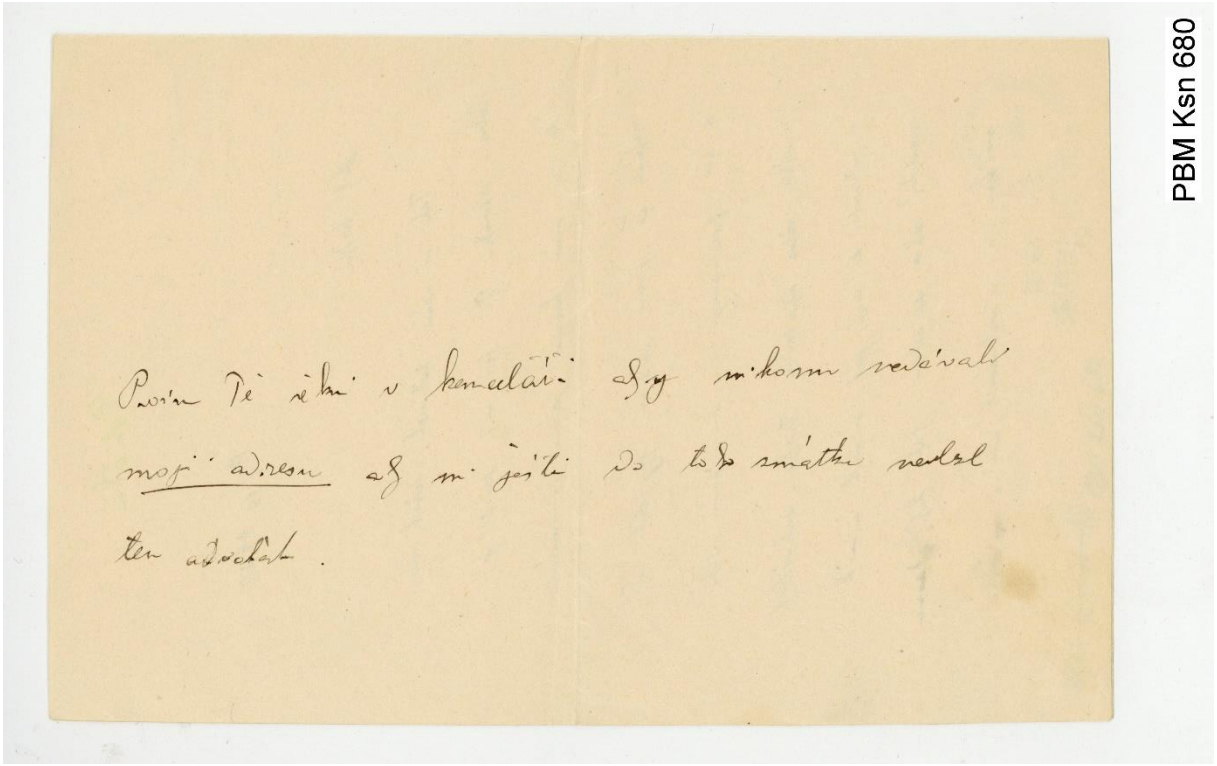

Příloha č. 23d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 680 (© CBM v Poličce)

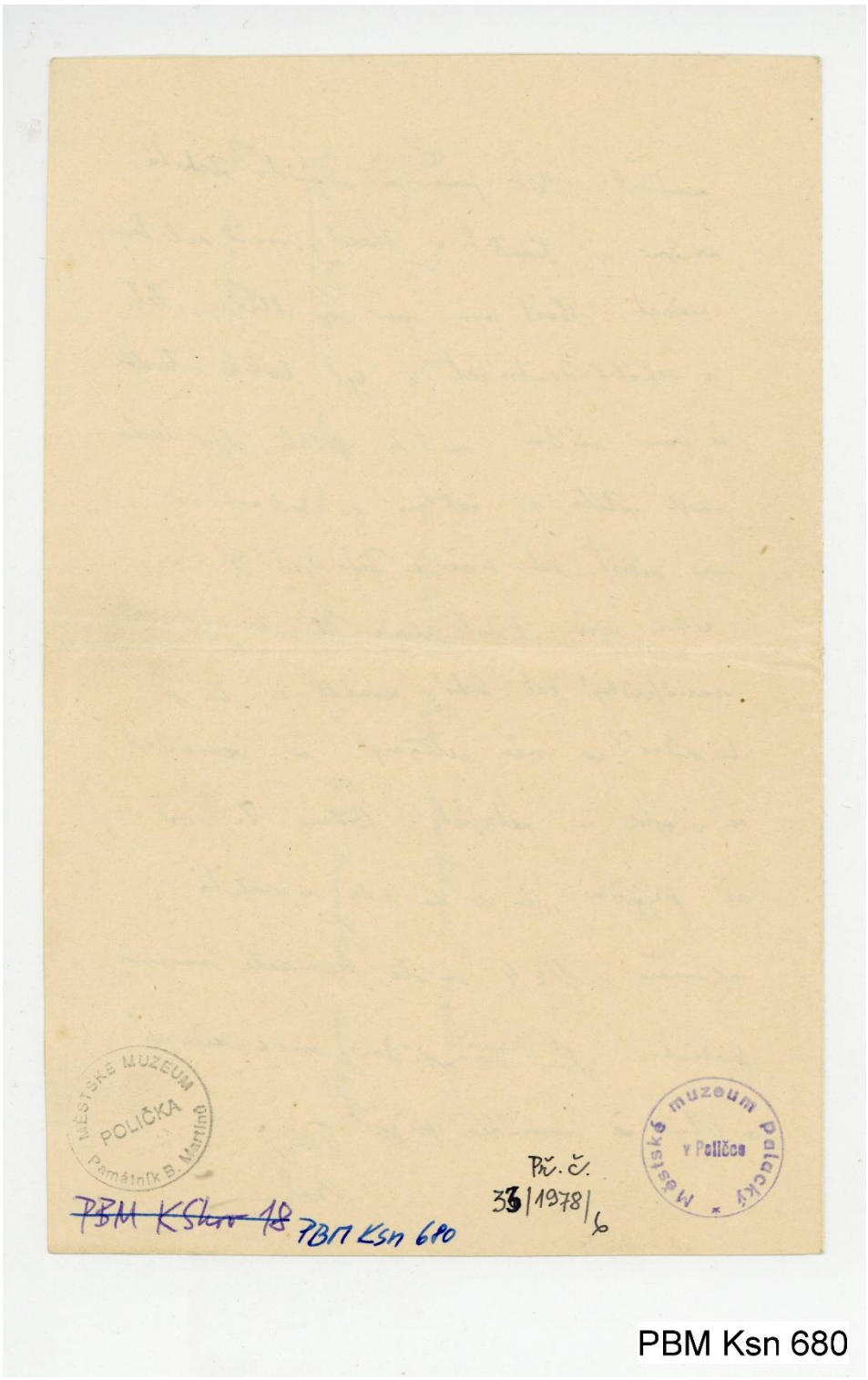

Příloha č. 24a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 681 (© CBM v Poličce)

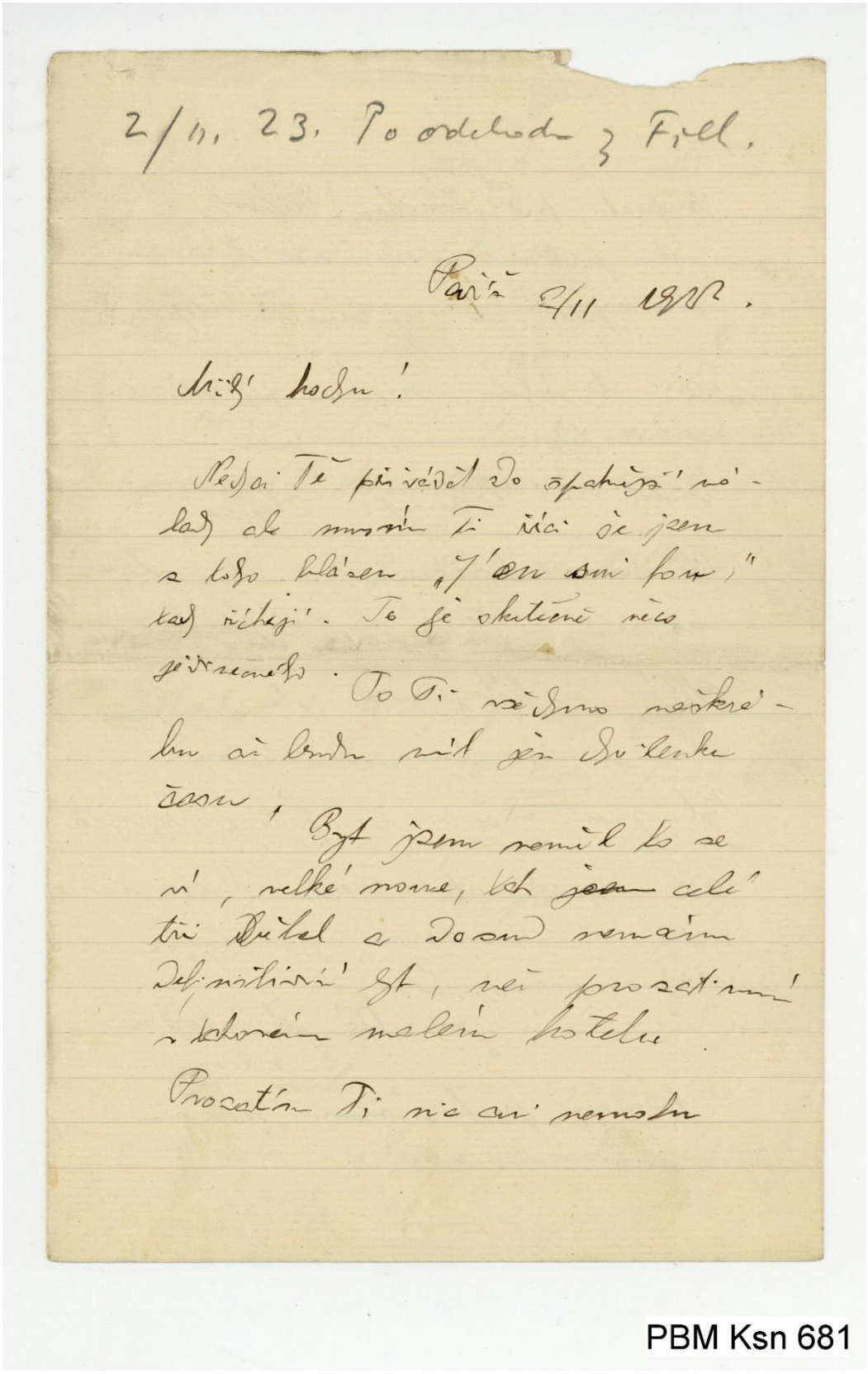

Příloha č. 24b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 681 (© CBM v Poličce)

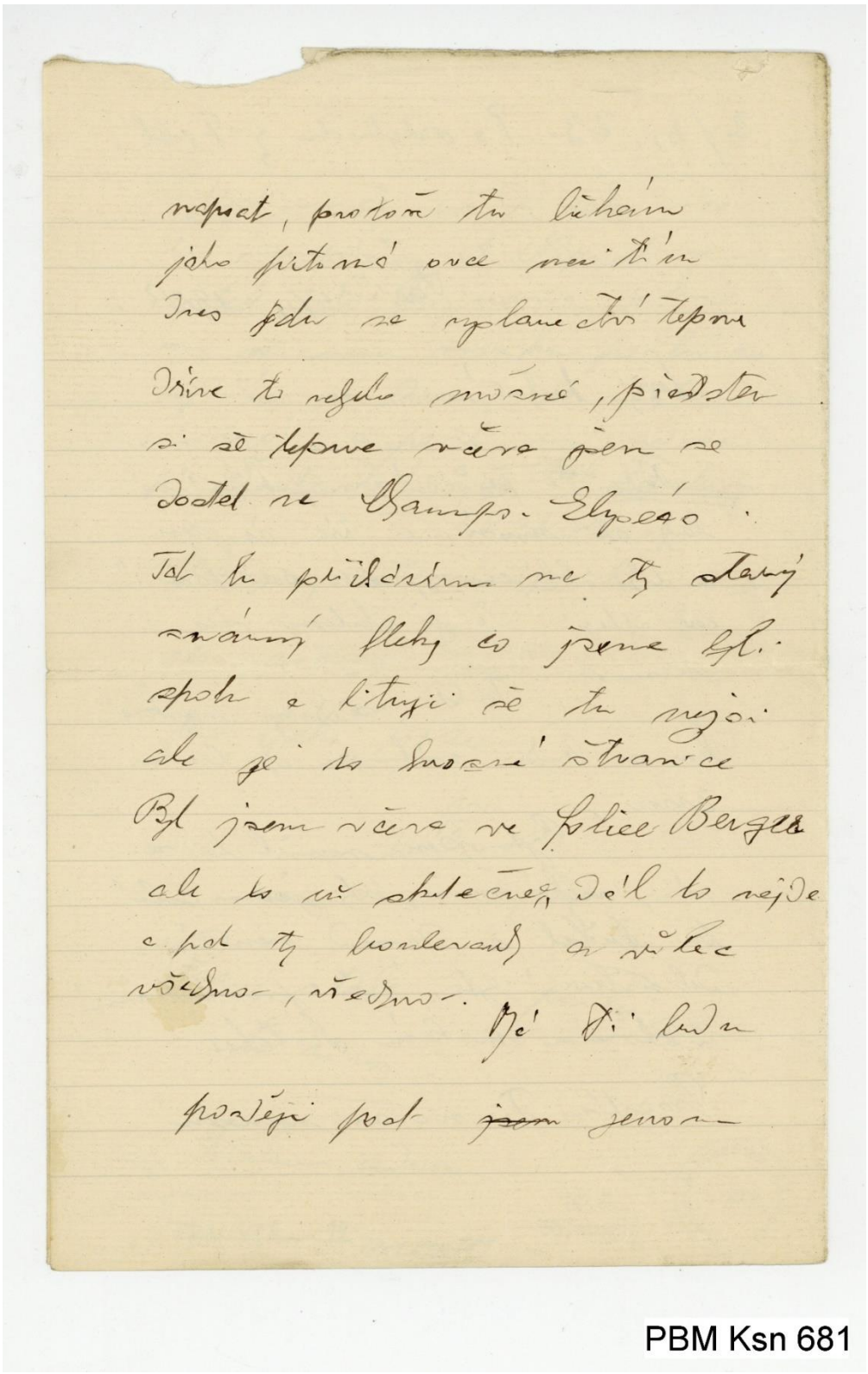

Příloha č. 24c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 681 (© CBM v Poličce)

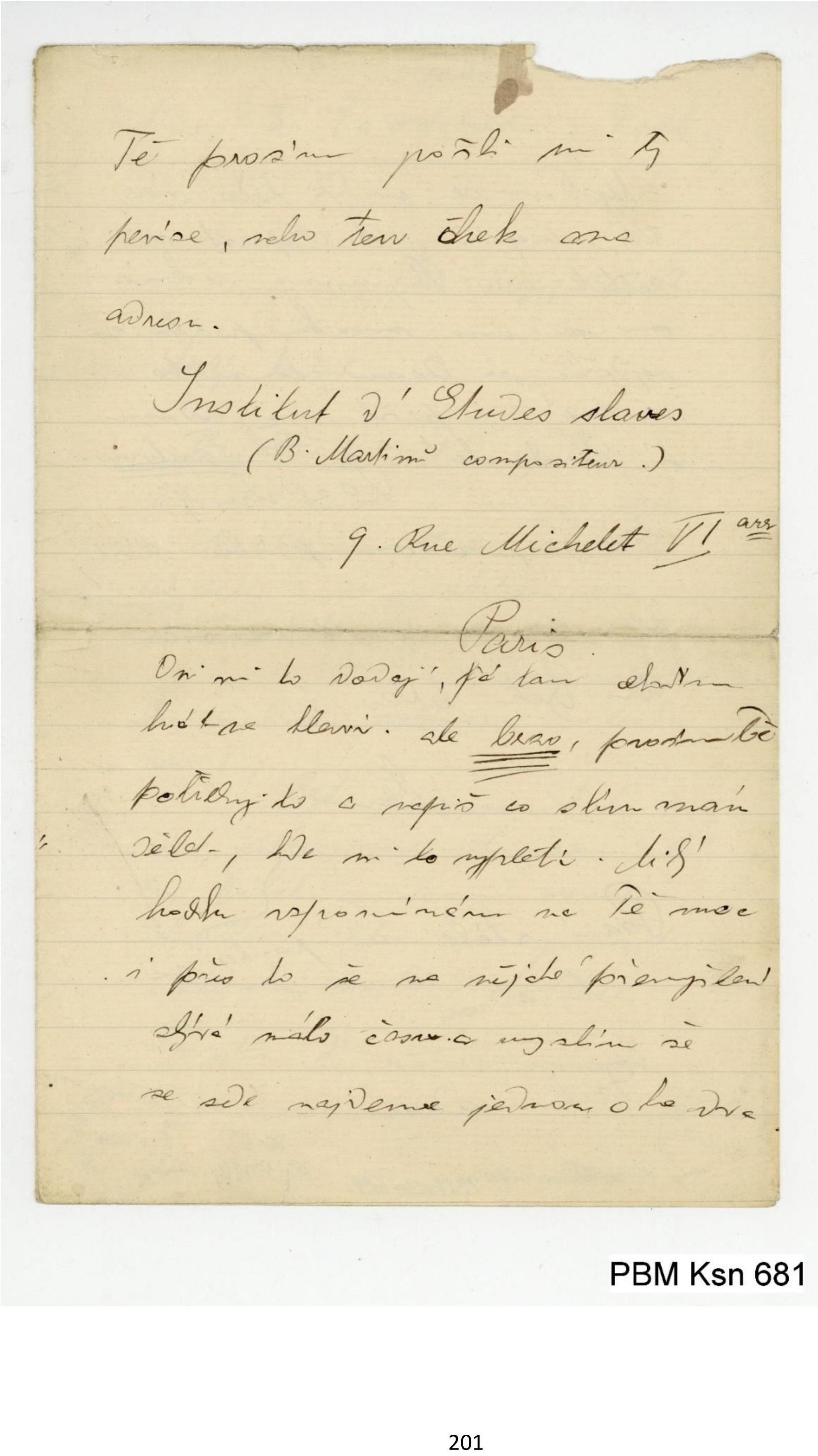

Tě prosím pošli mi ty peníze, nebo ten šek na adresu.

Institut d'Études slaves
(B. Martinů compositeur.)
9. Rue Michelet VI arr.
Paris.

Oni mi to dodají, já tam alespoň hodně se stavím. ale brzo, prostě mi potvrď to a napiš co s tím mám dělat, kde mi to vyplatí. Milý hochu vzpomínám na Tě moc i přes to že se na nějaké přemýšlení skýtá málo času a myslím že se zde najdeme jednou oba dva.

Příloha č. 24d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 681 (© CBM v Poličce)

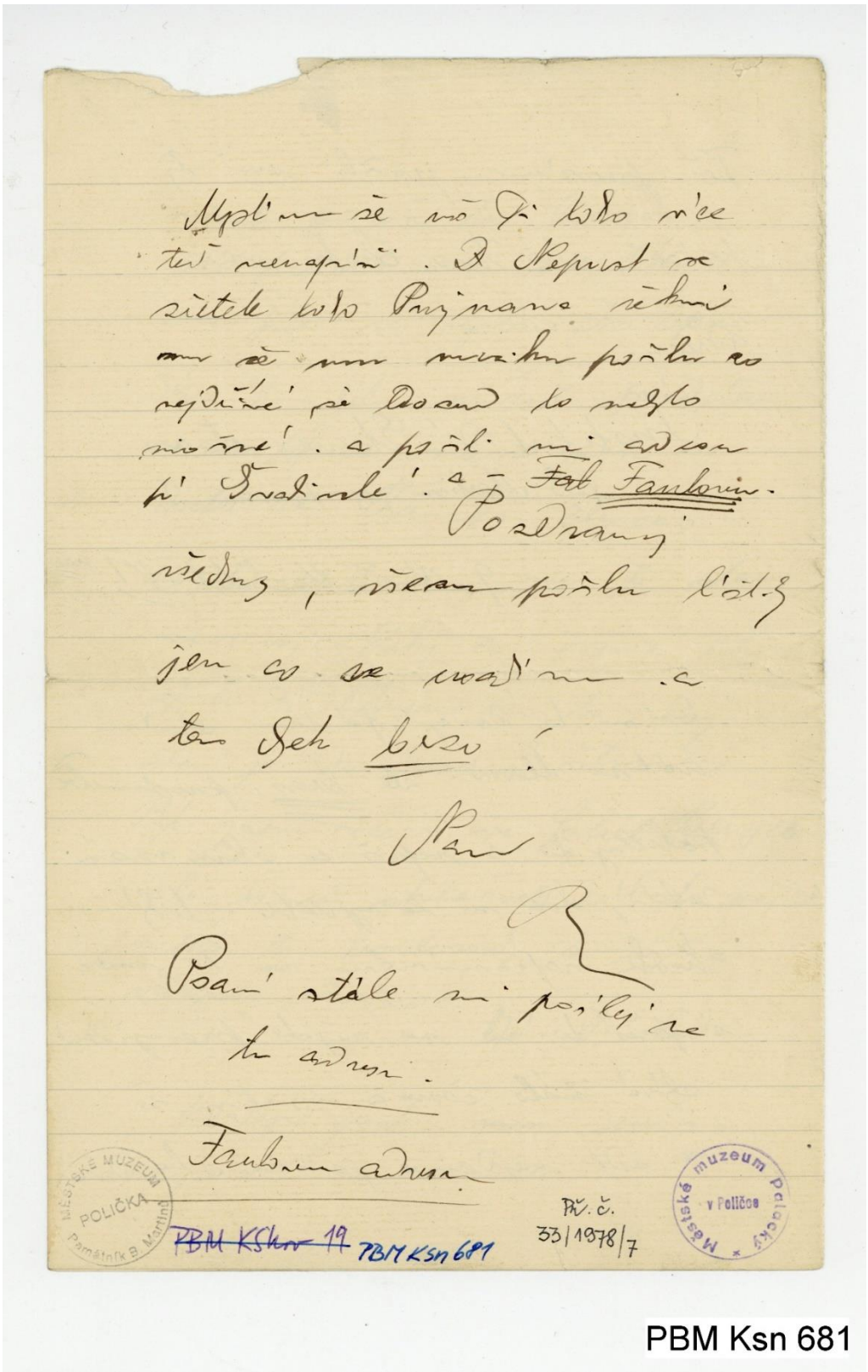

Příloha č. 25a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 682 (© CBM v Poličce)

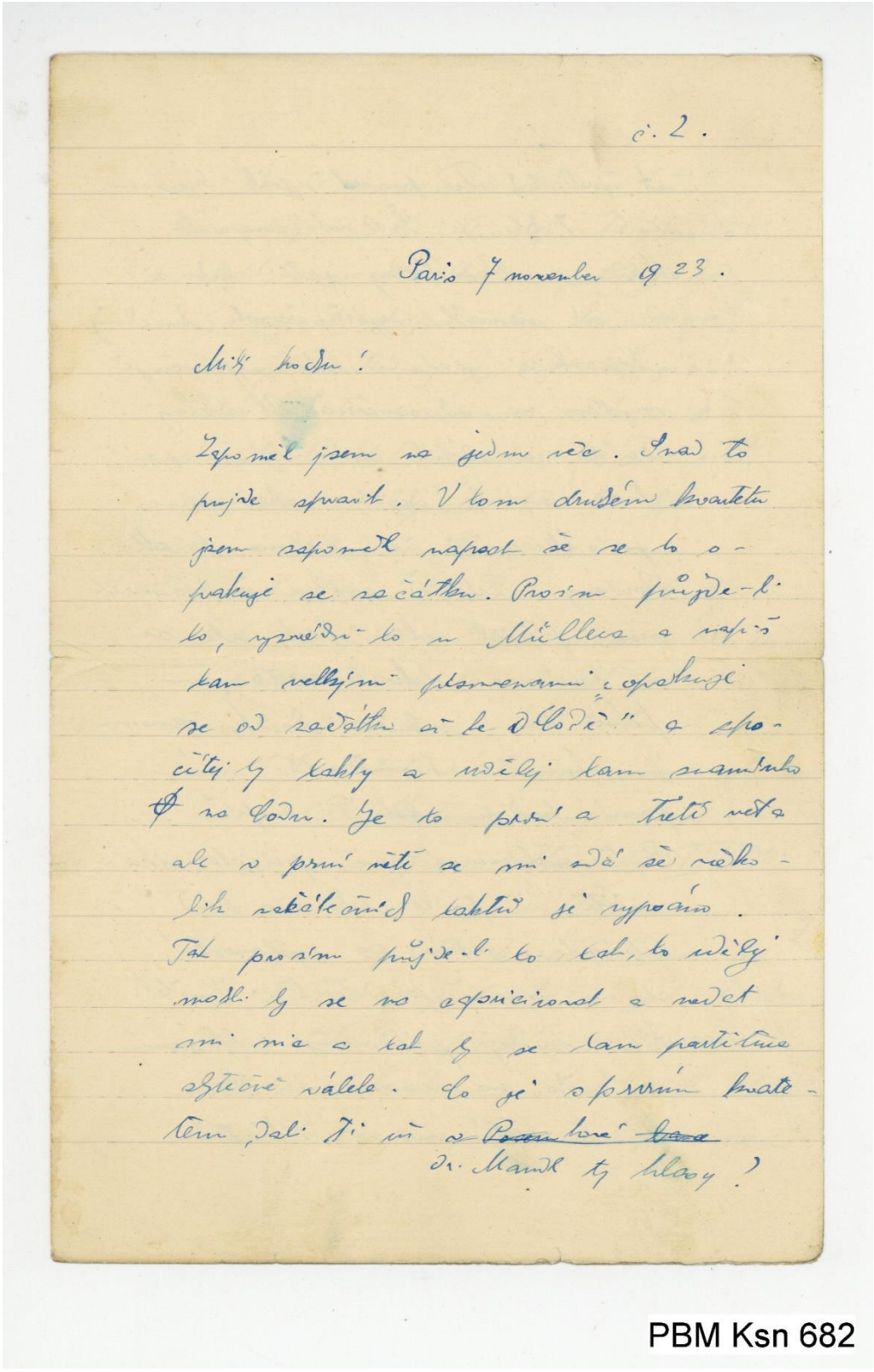

Příloha č. 25b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 682 (© CBM v Poličce)

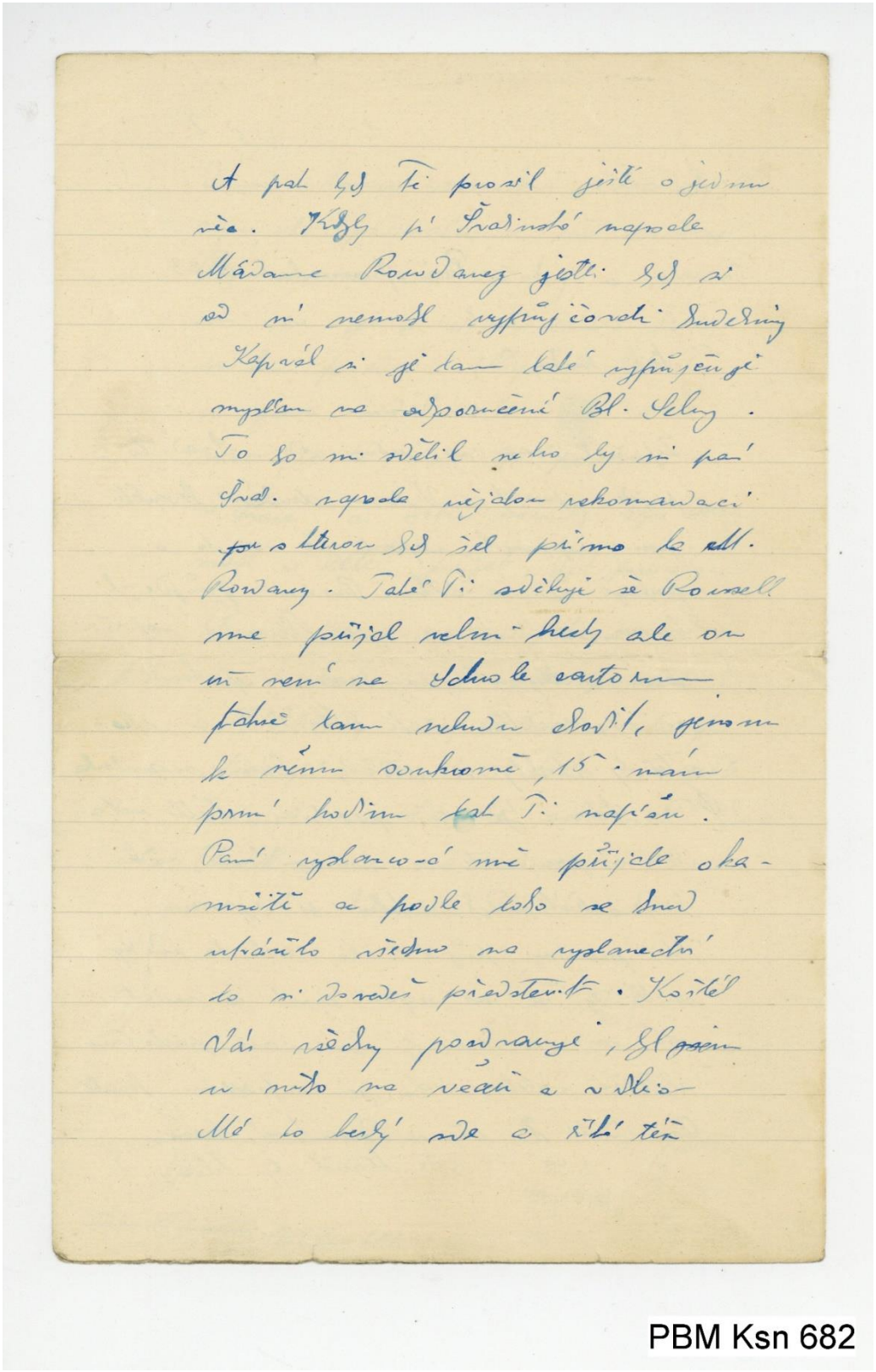

Příloha č. 25c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 682 (© CBM v Poličce)

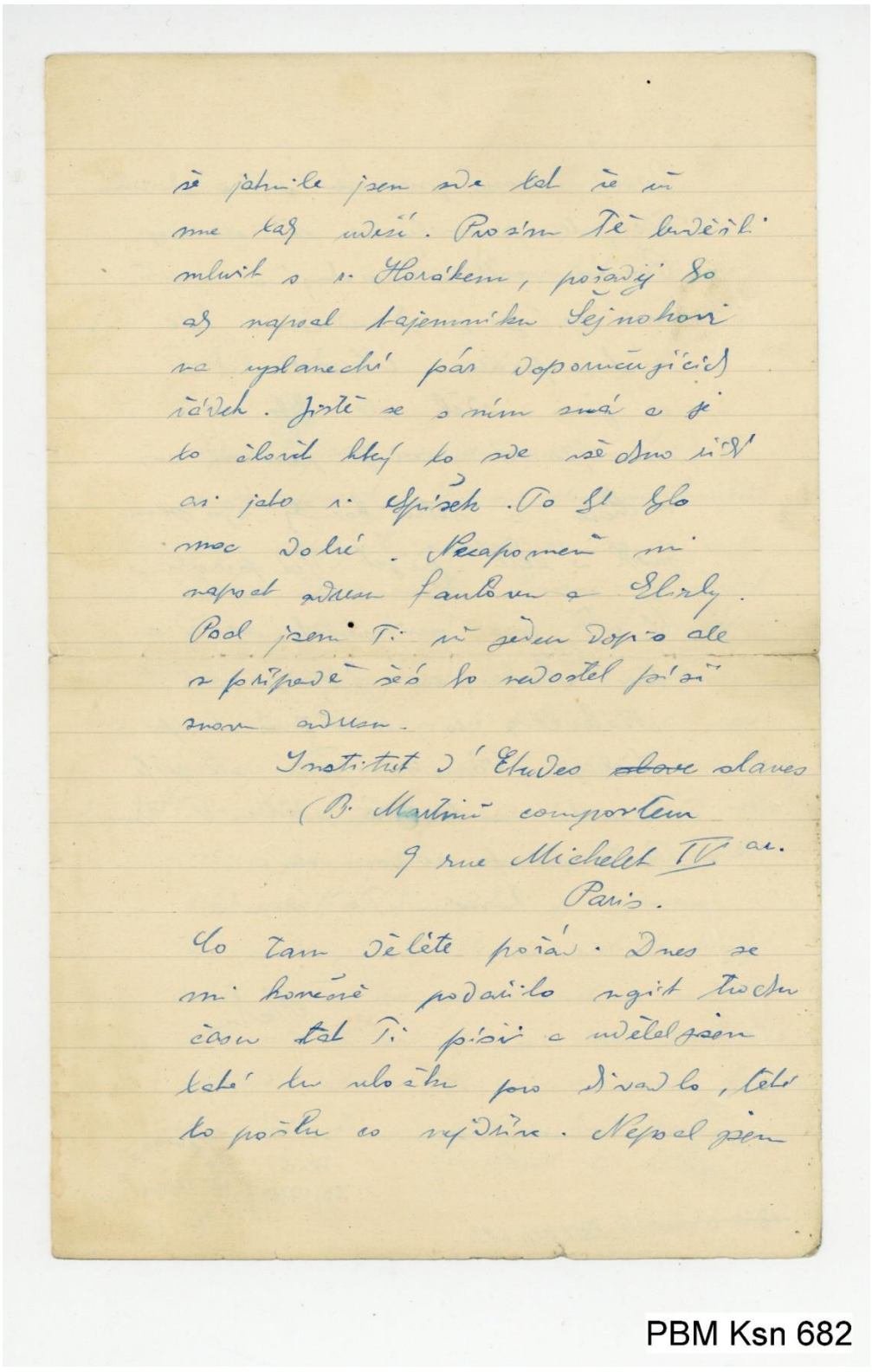

Příloha č. 25d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 682 (© CBM v Poličce)

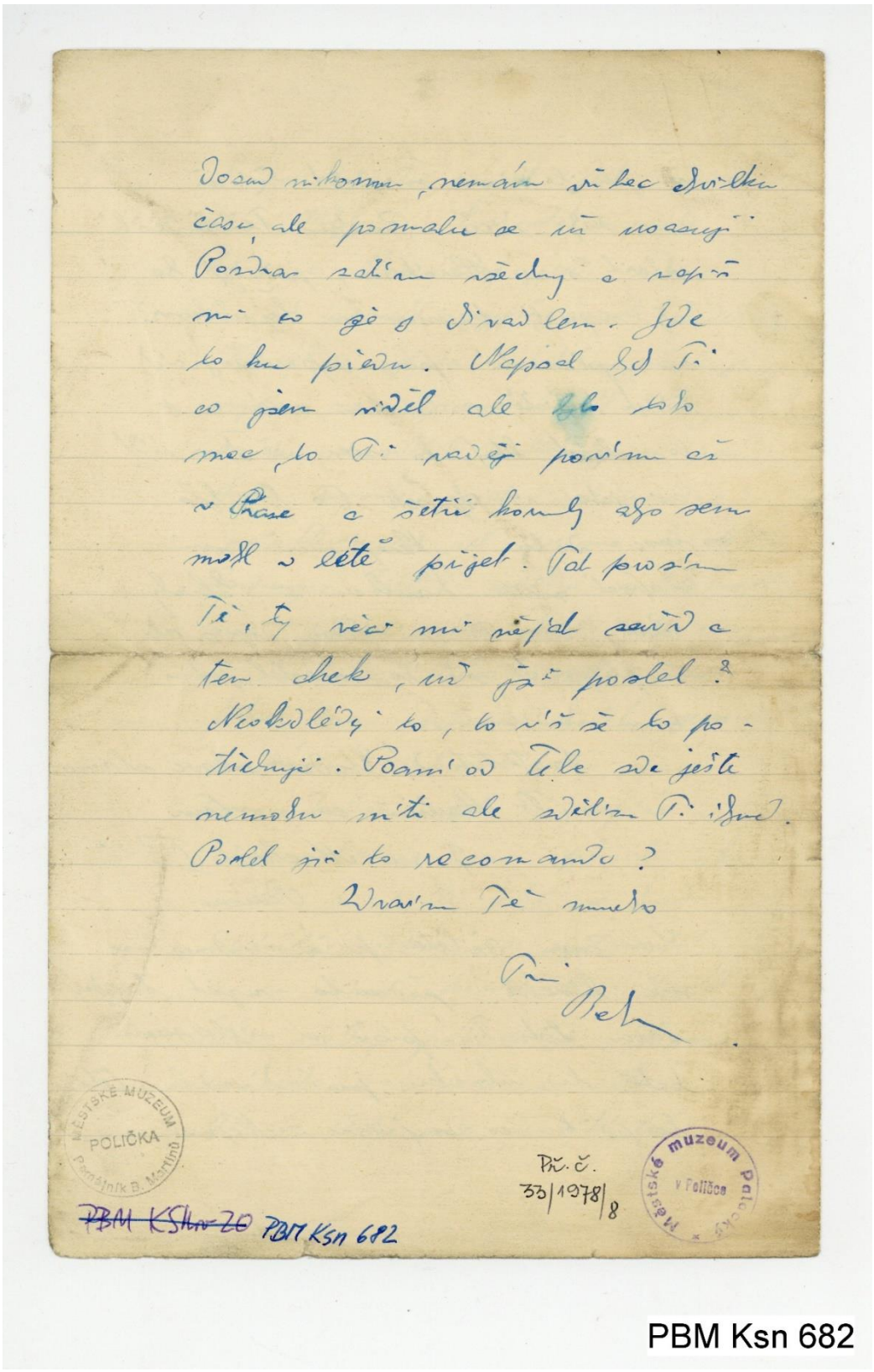

Příloha č. 26a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 683 (© CBM v Poličce)

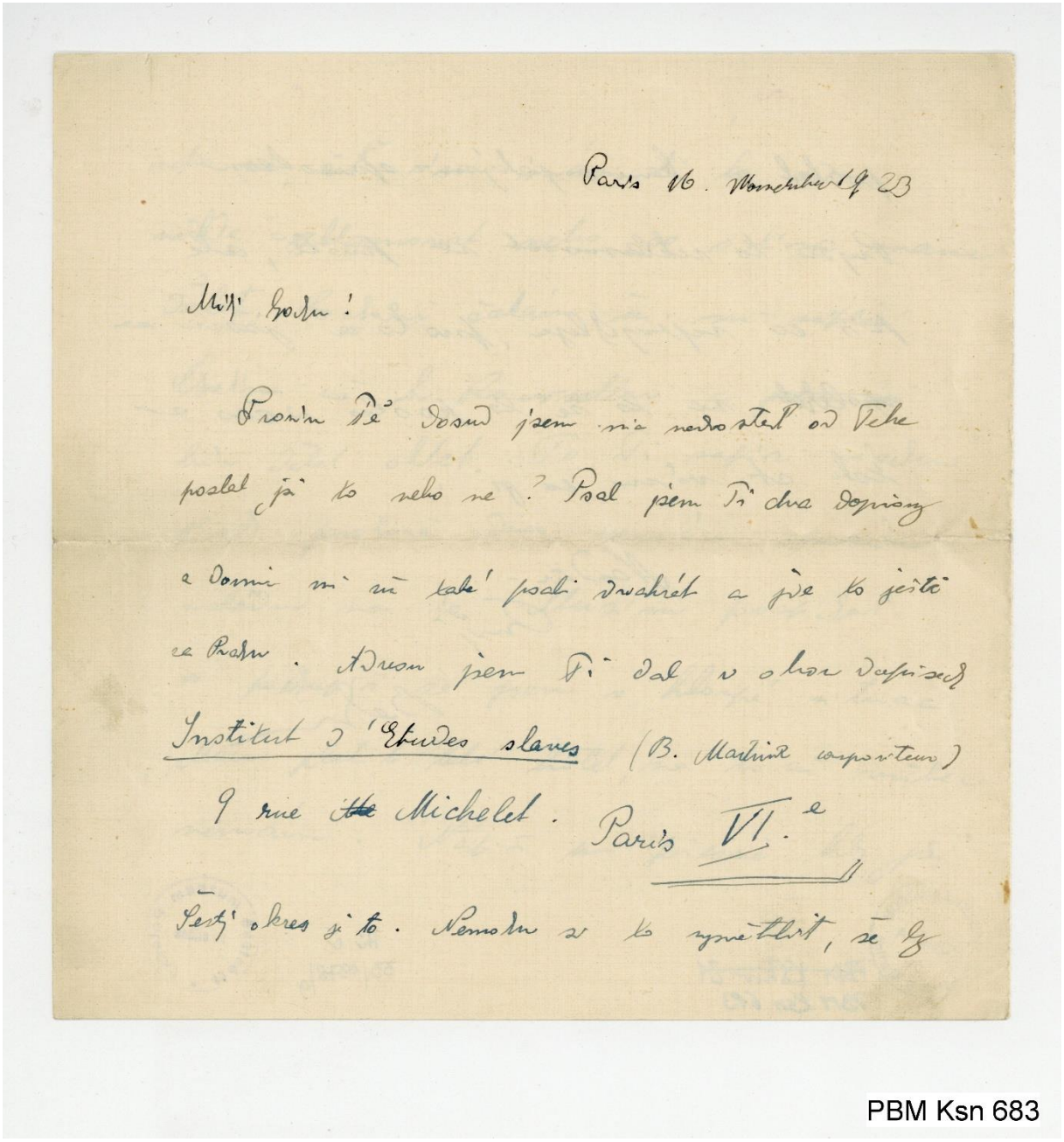

Příloha č. 26b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 683 (© CBM v Poličce)

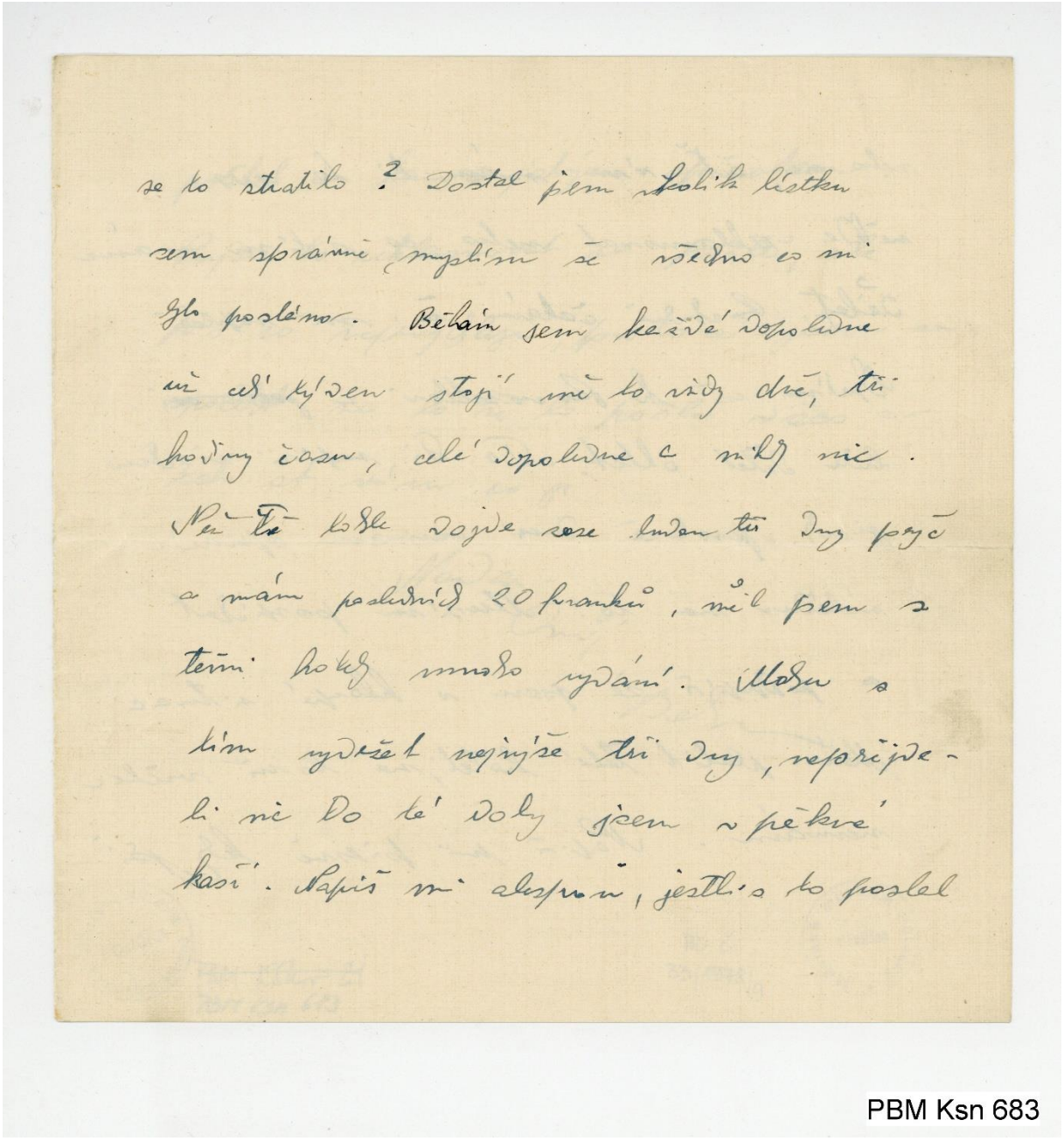

Příloha č. 26c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 683 (© CBM v Poličce)

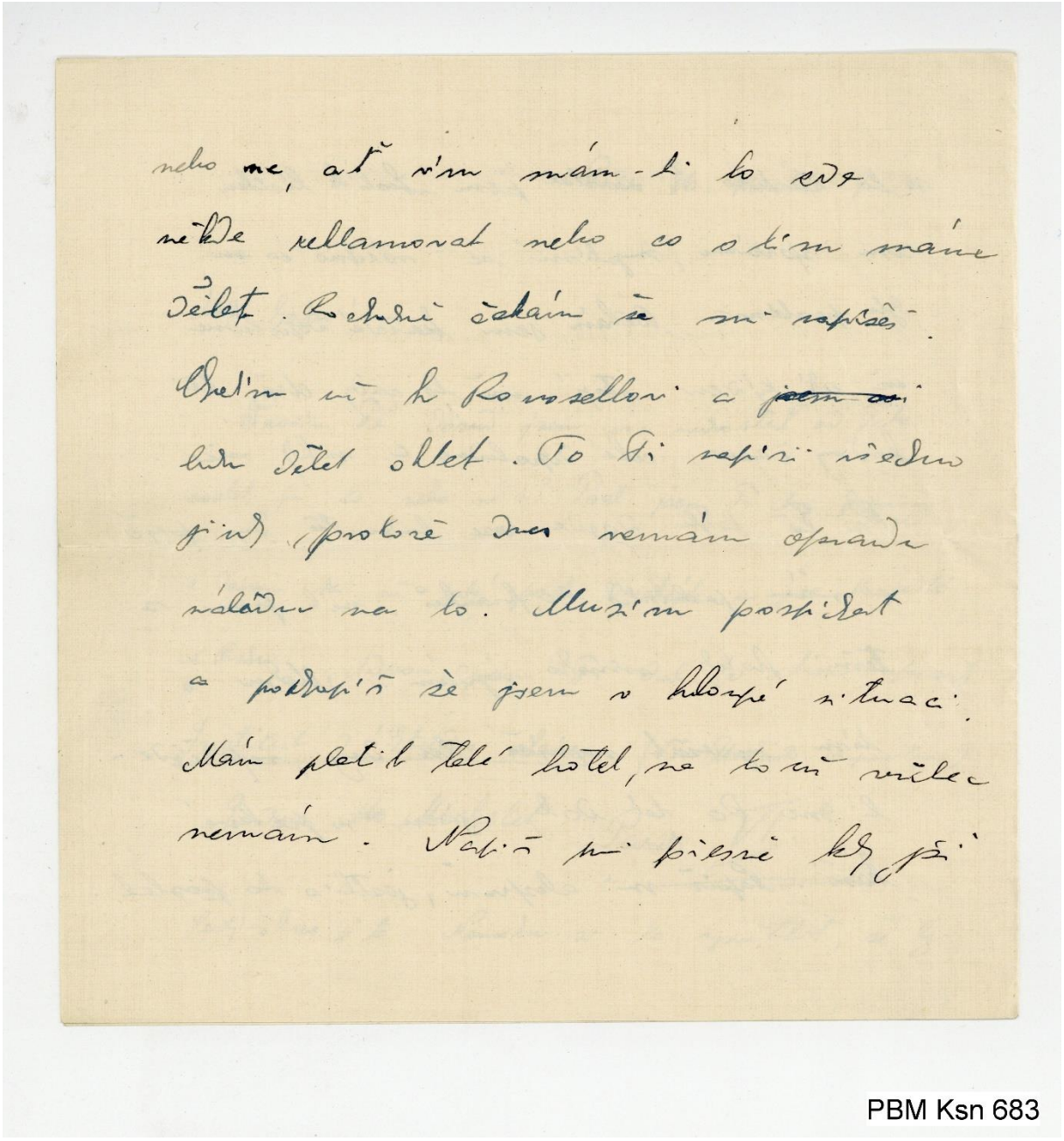

Příloha č. 26d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 683 (© CBM v Poličce)

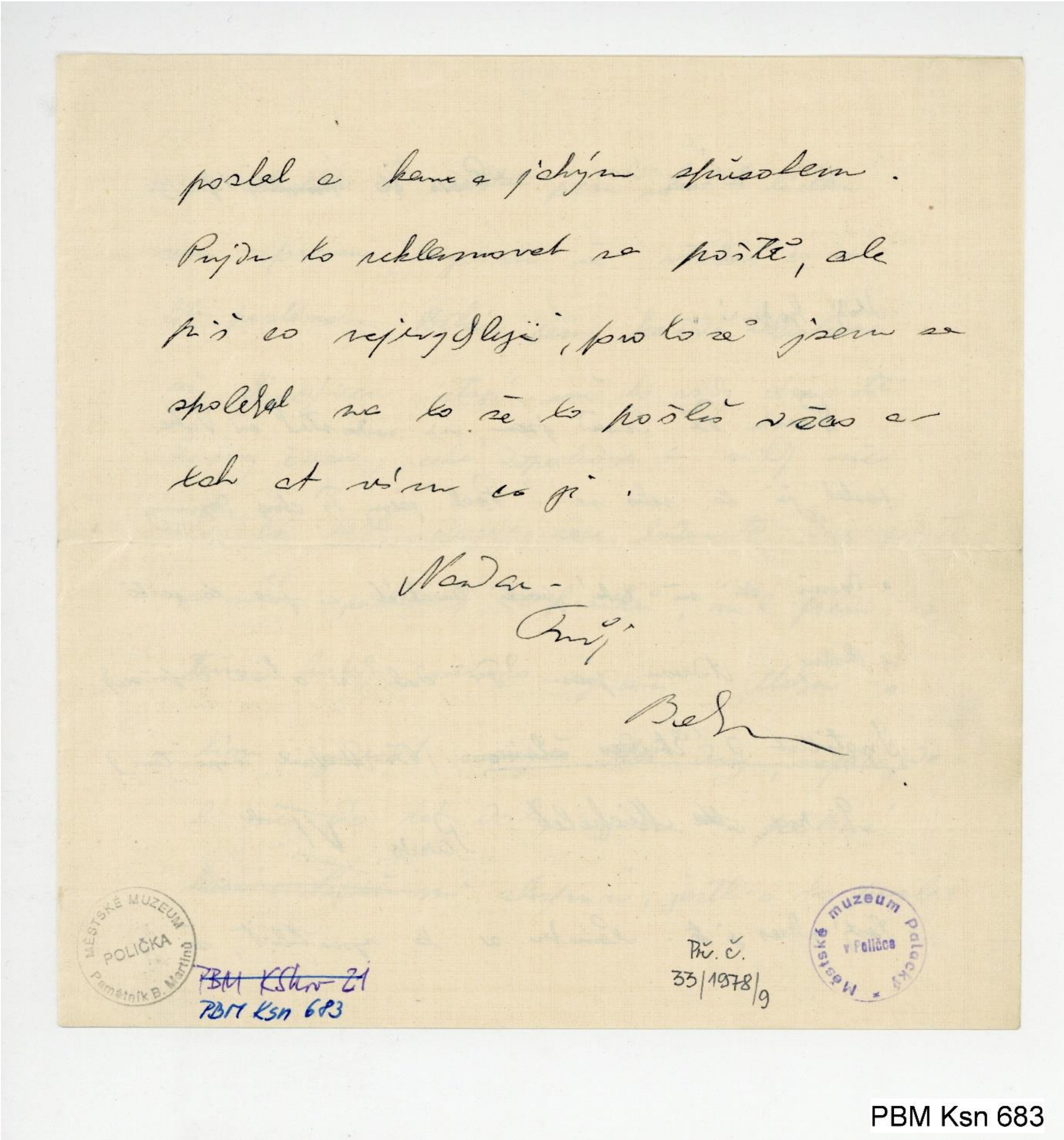

poslal a kam a jakým způsobem.
Půjdu to reklamovat na poštu, ale
piš co nejrychleji, protože jsem se
spolehal na to že to pošleš včas a
teď ať vím co psát.

Nazdar.
Tvůj
Bohuš

MĚSTSKÉ MUZEUM POLIČKA Památník B. Martinů
~~PBM KSkr 21~~
PBM Ksn 683
Př. č. 33/1978/9
Městské muzeum v Poličce Palackého

PBM Ksn 683

Příloha č. 27a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 684 (© CBM v Poličce)

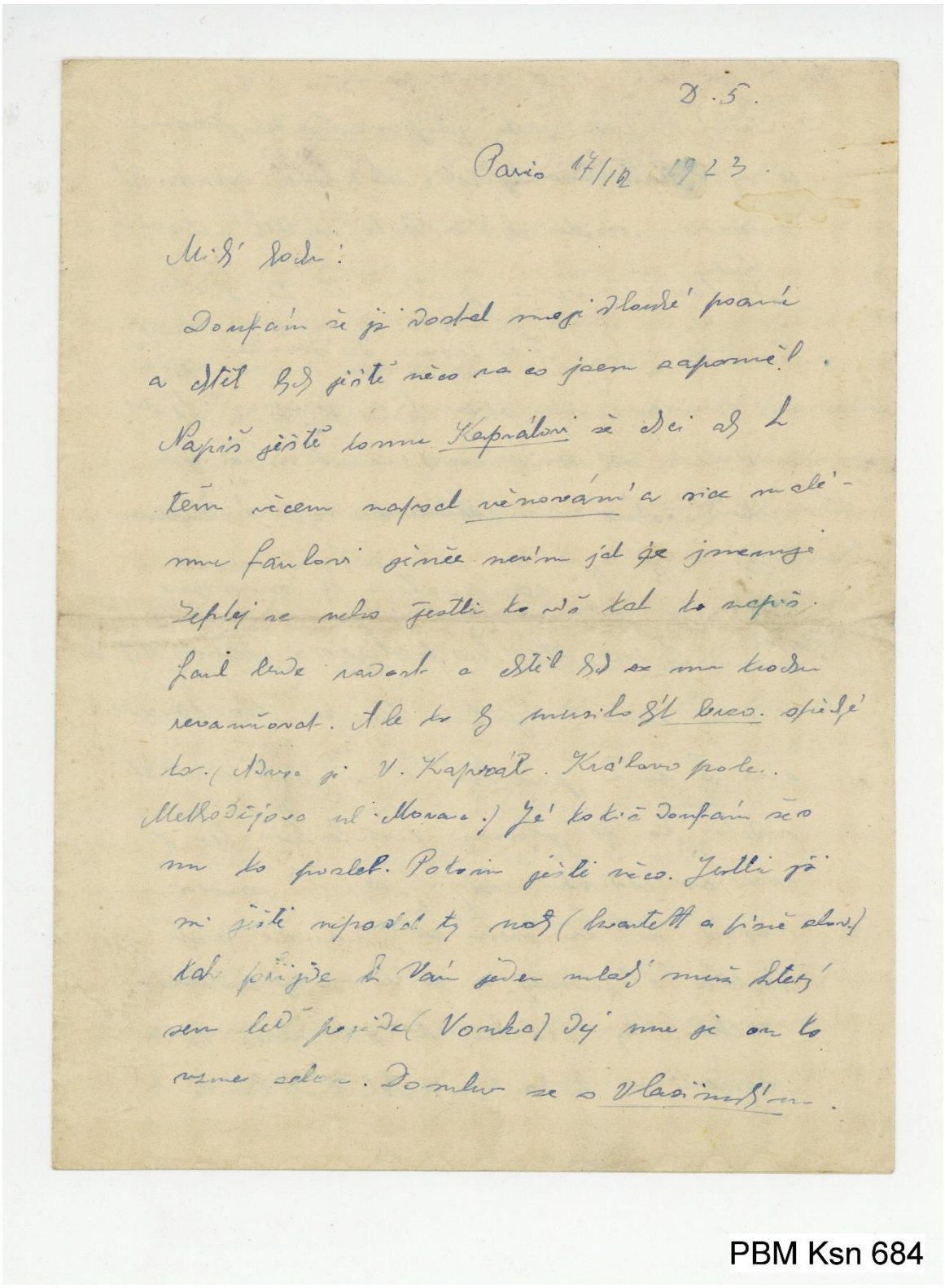

Příloha č. 27b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 684 (© CBM v Poličce)

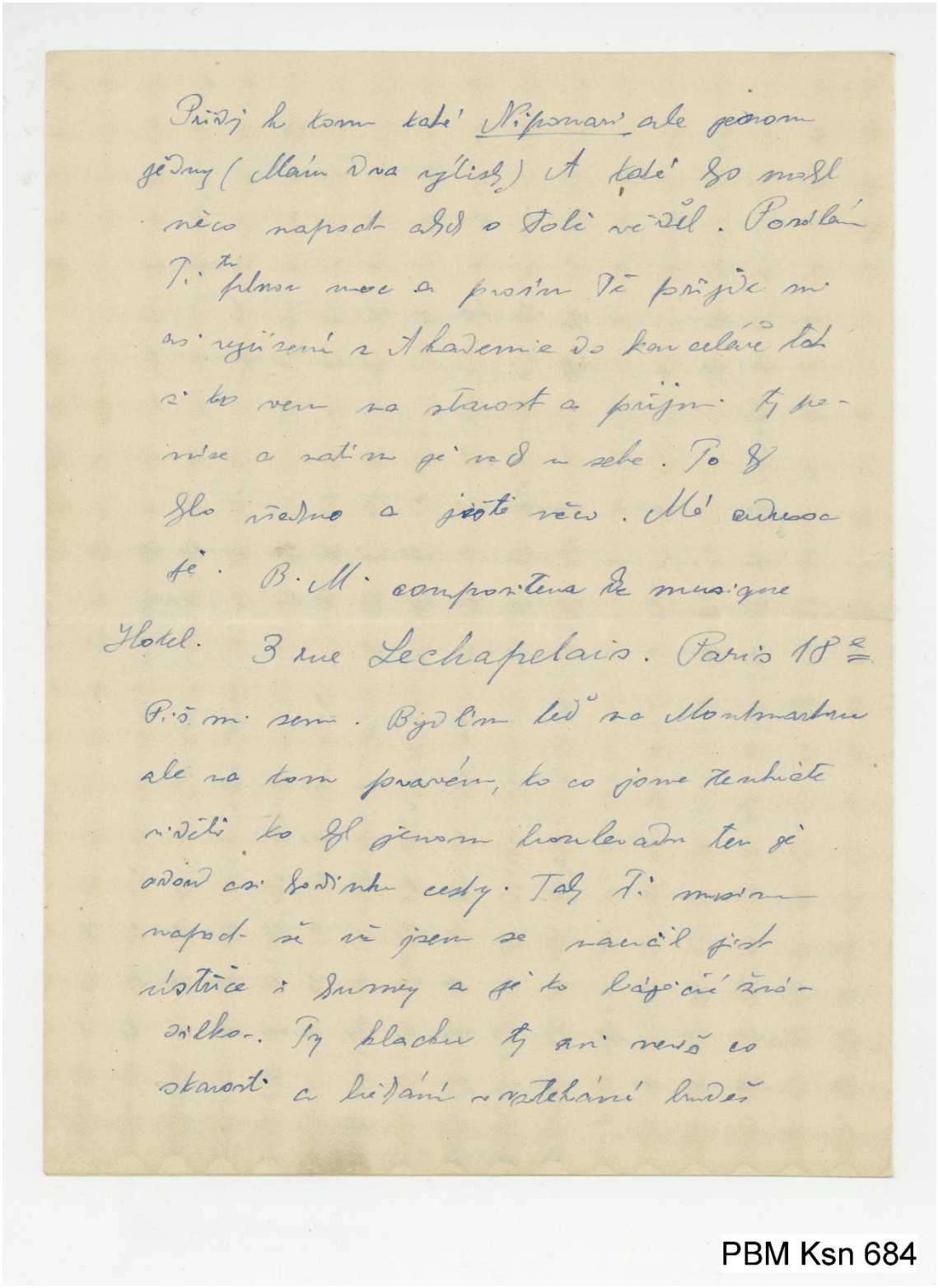

Příloha č. 27c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 684 (© CBM v Poličce)

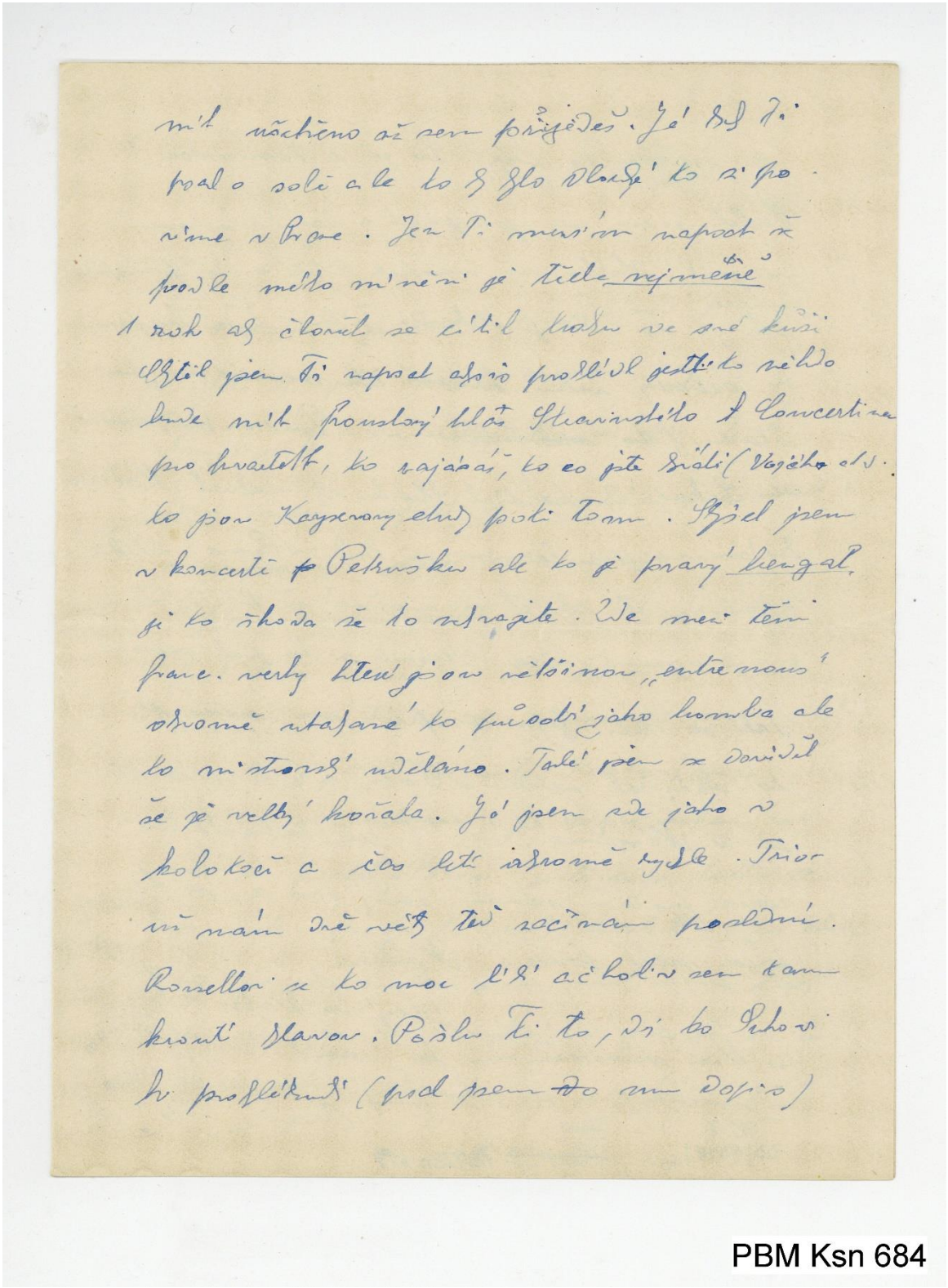

Příloha č. 27d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 684 (© CBM v Poličce)

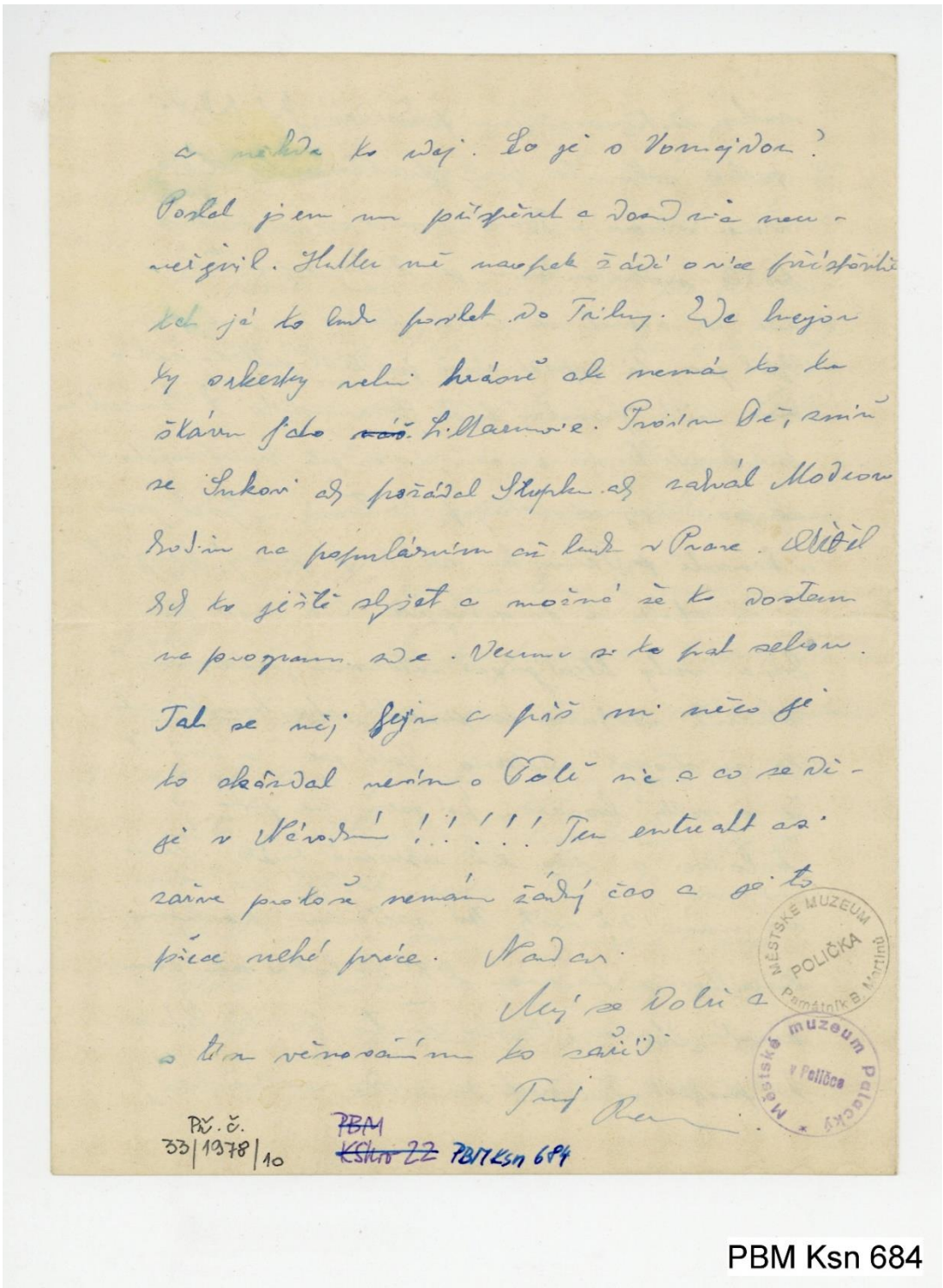

Příloha č. 28a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 685 (© CBM v Poličce)

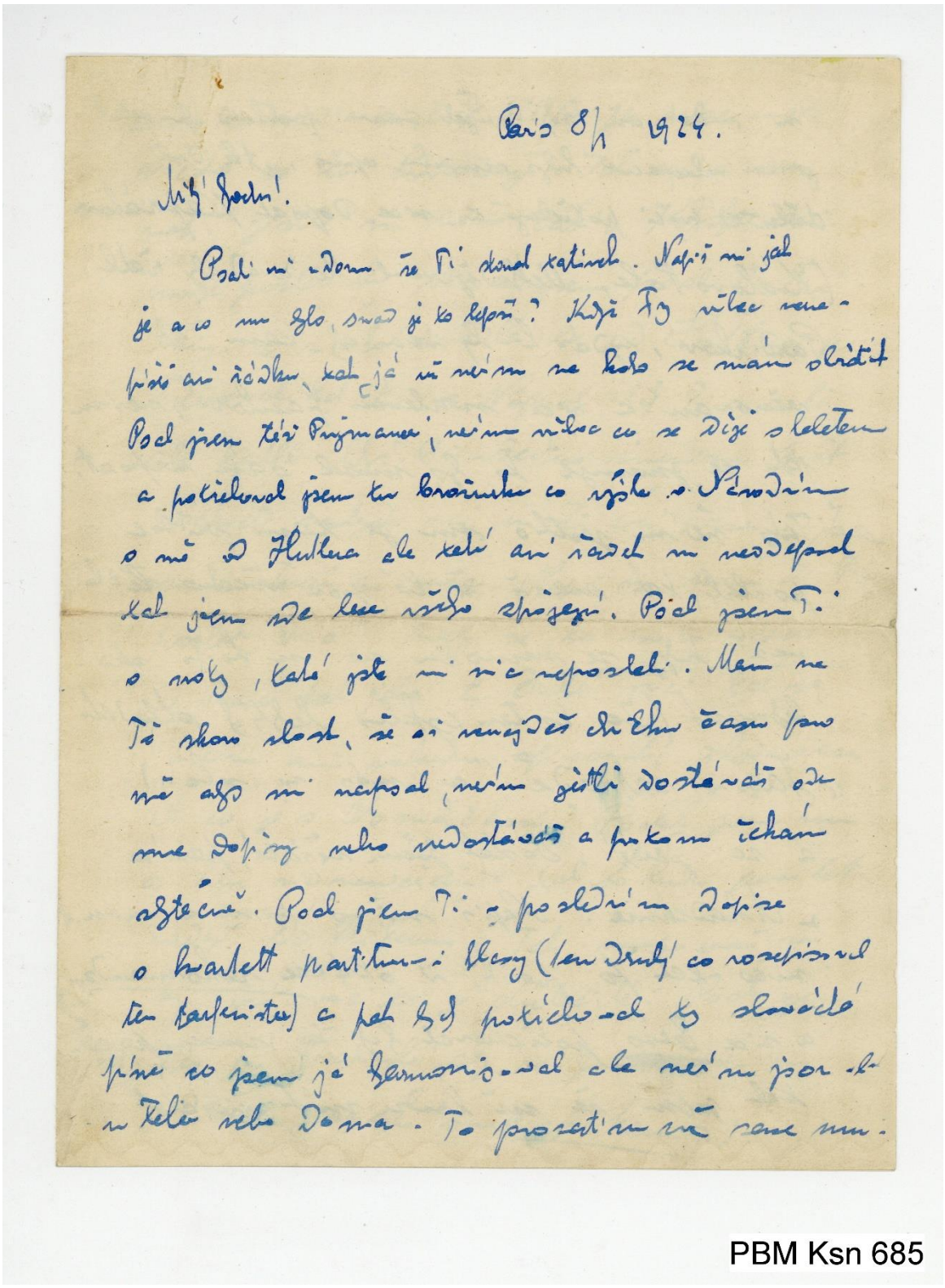

Příloha č. 28b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 685 (© CBM v Poličce)

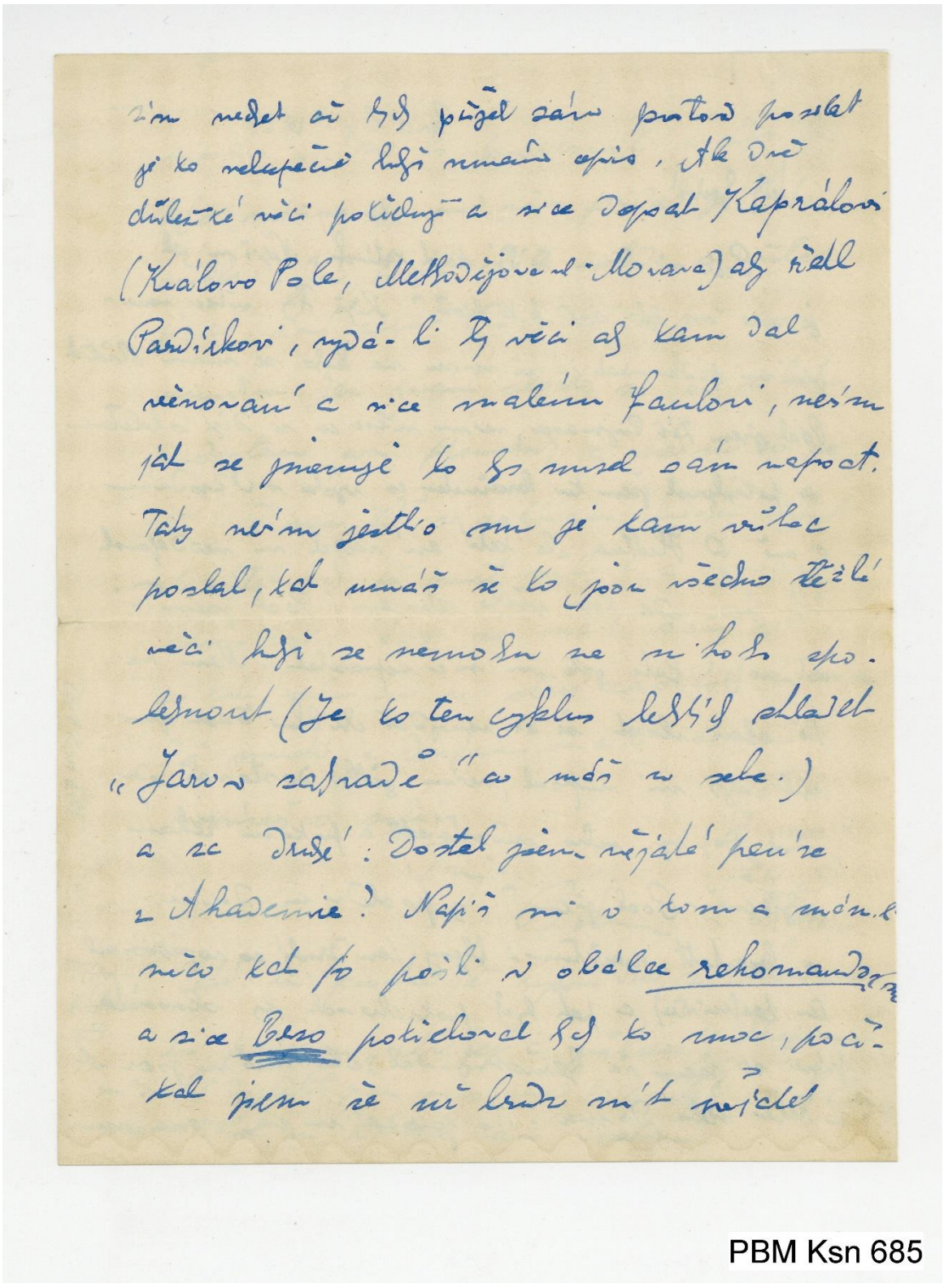

Příloha č. 28c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 685 (© CBM v Poličce)

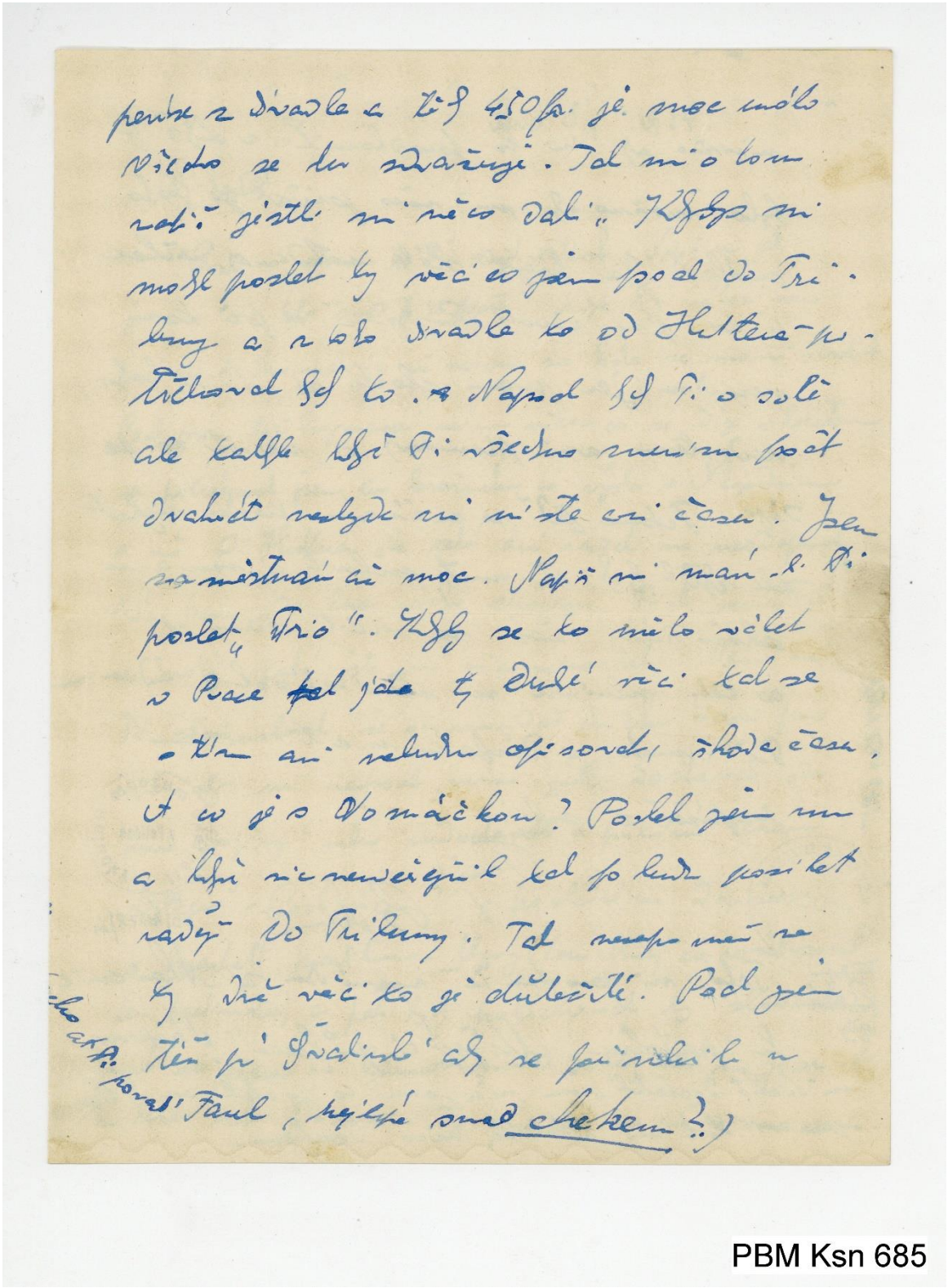

Příloha č. 28d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 685 (© CBM v Poličce)

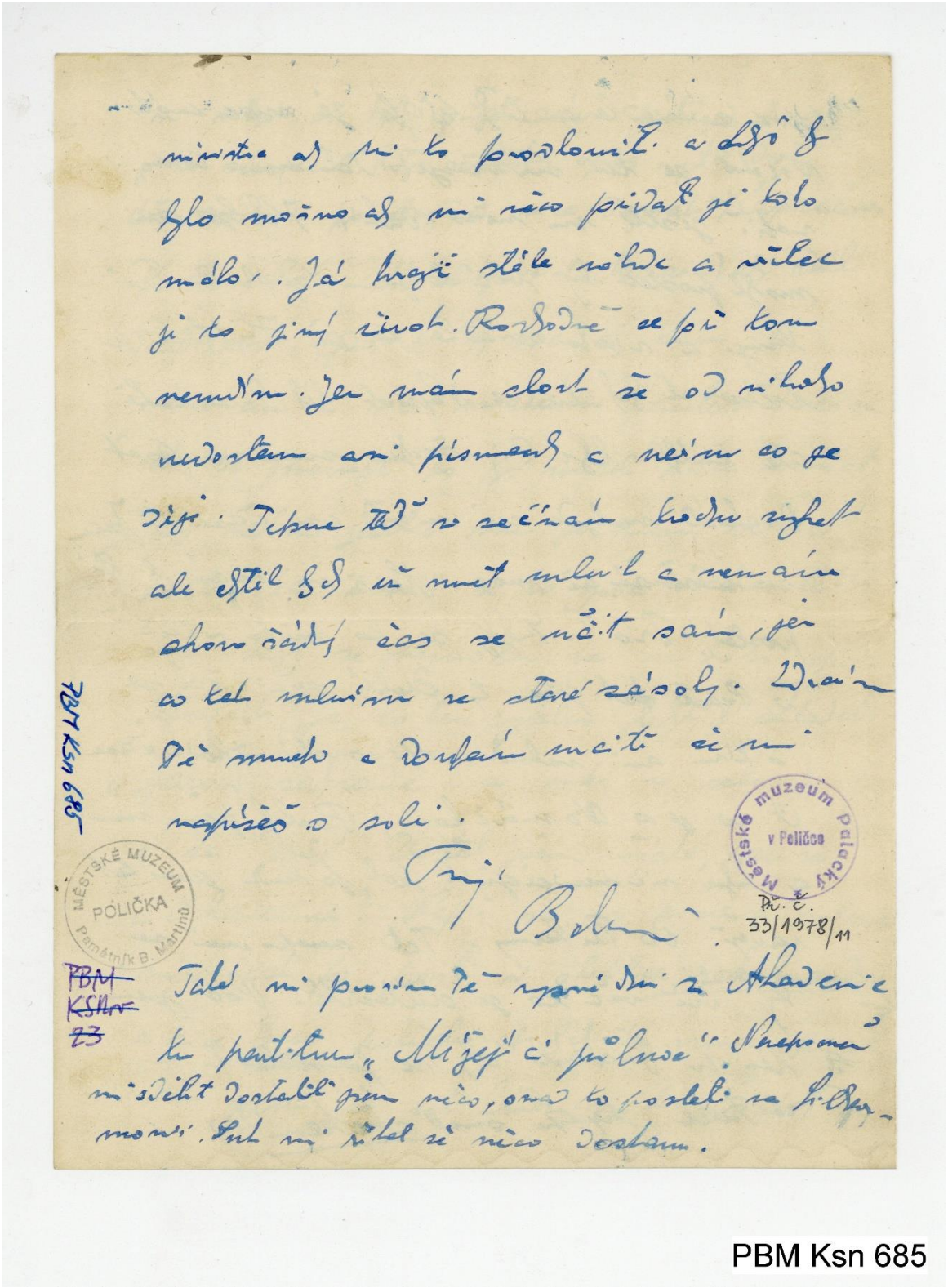

Příloha č. 29a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 686 (© CBM v Poličce)

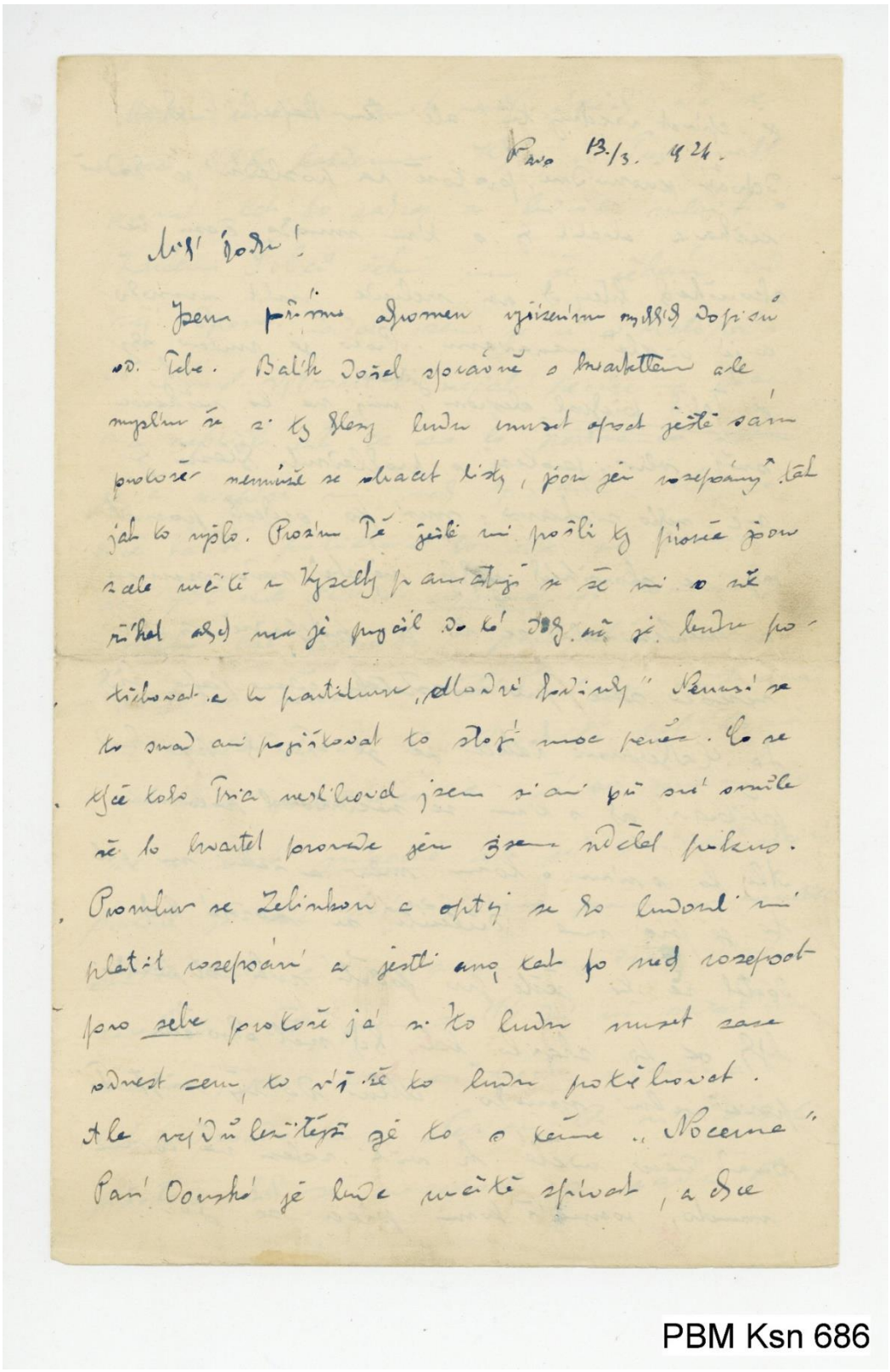

Příloha č. 29b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 686 (© CBM v Poličce)

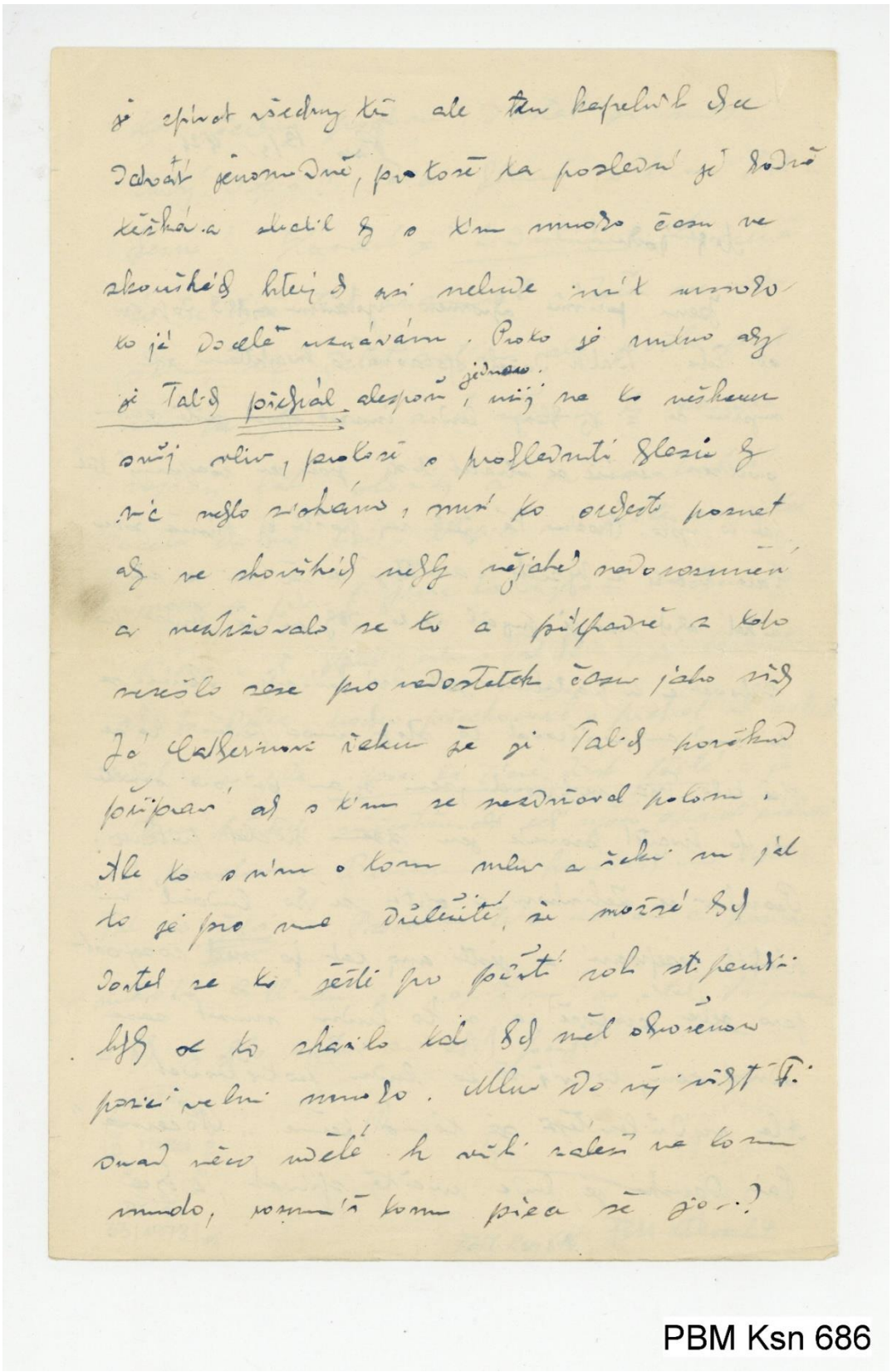

Příloha č. 29c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 686 (© CBM v Poličce)

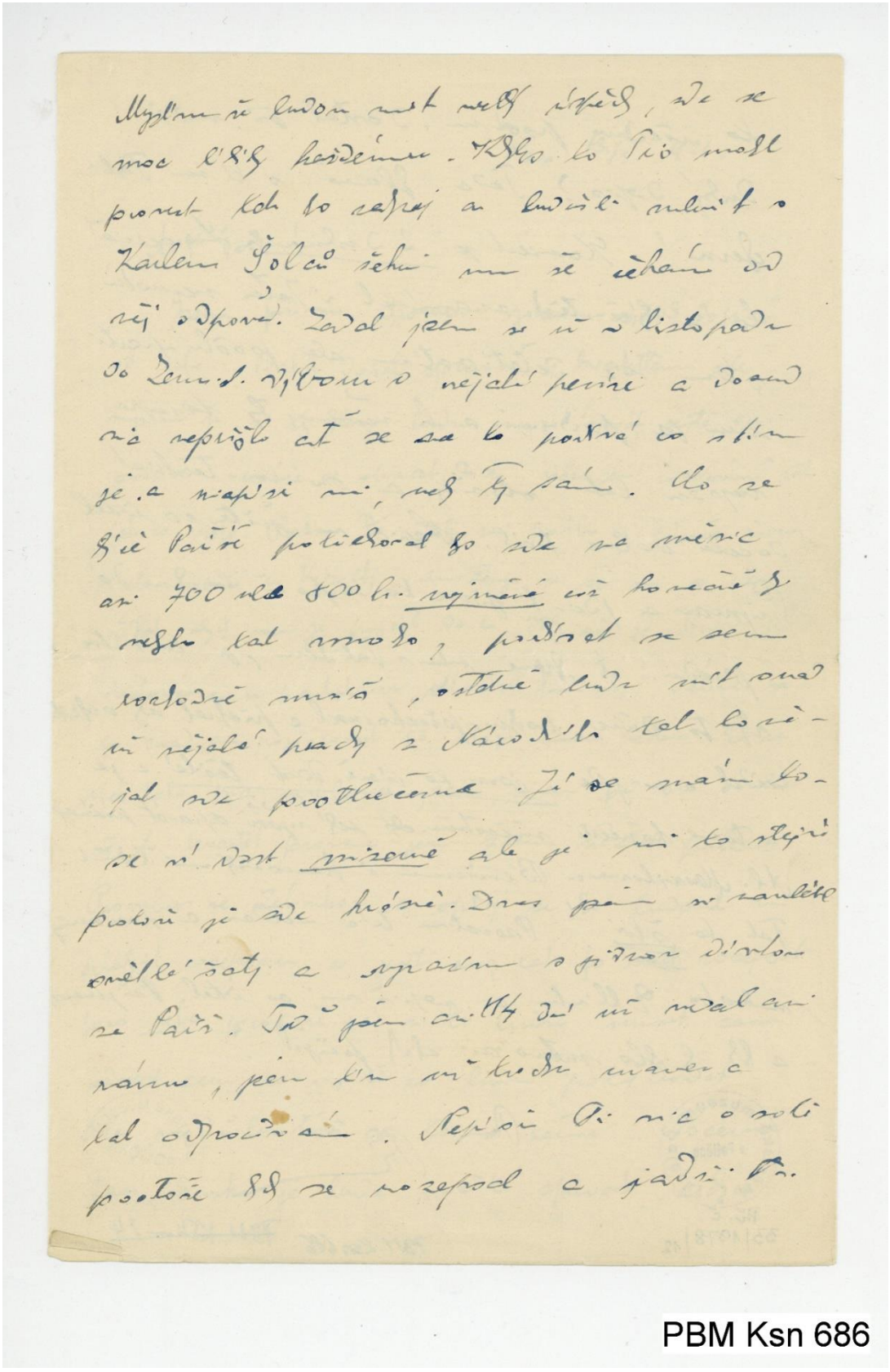

Příloha č. 29d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 686 (© CBM v Poličce)

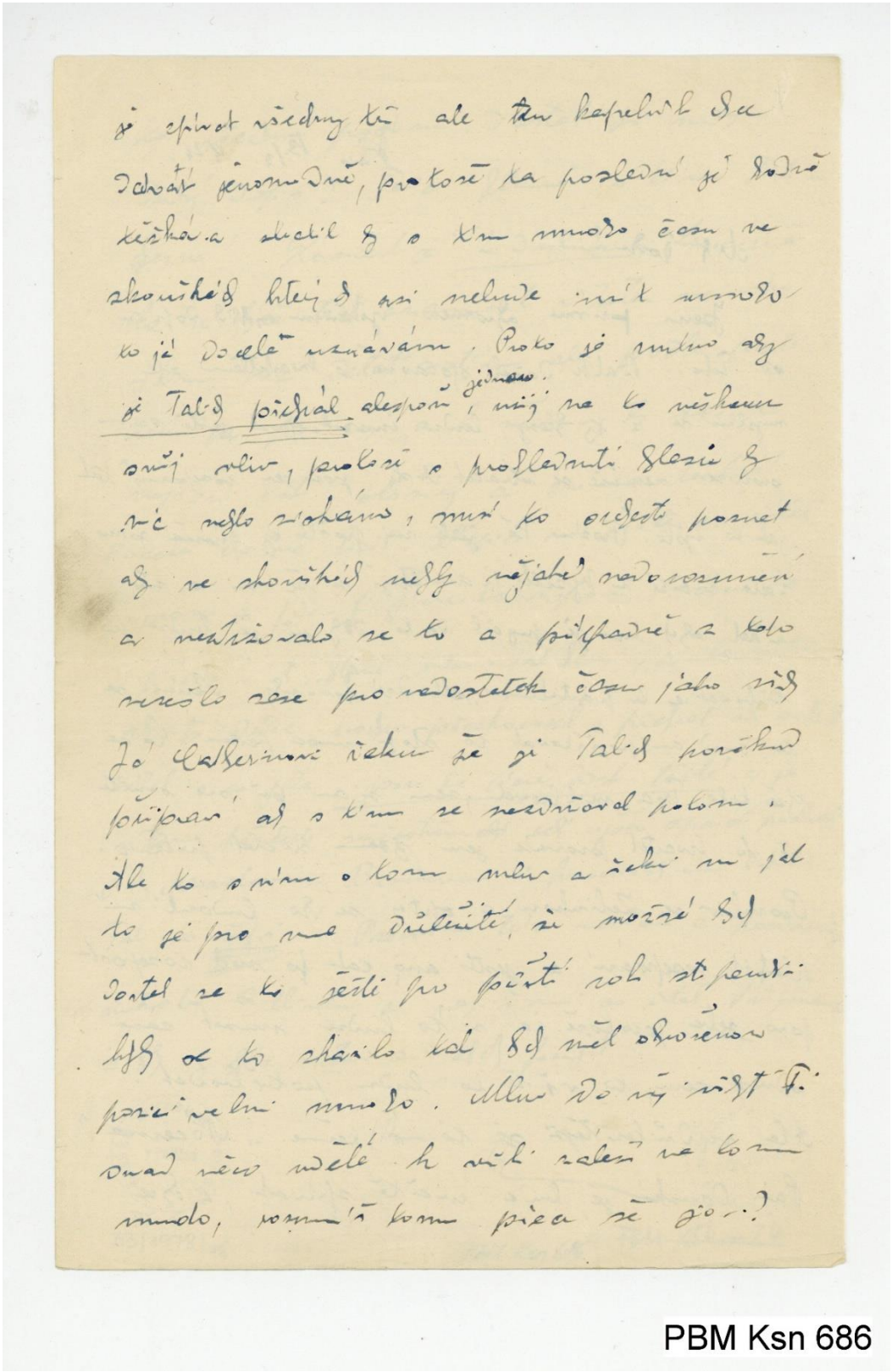

Příloha č. 29e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 686 (© CBM v Poličce)

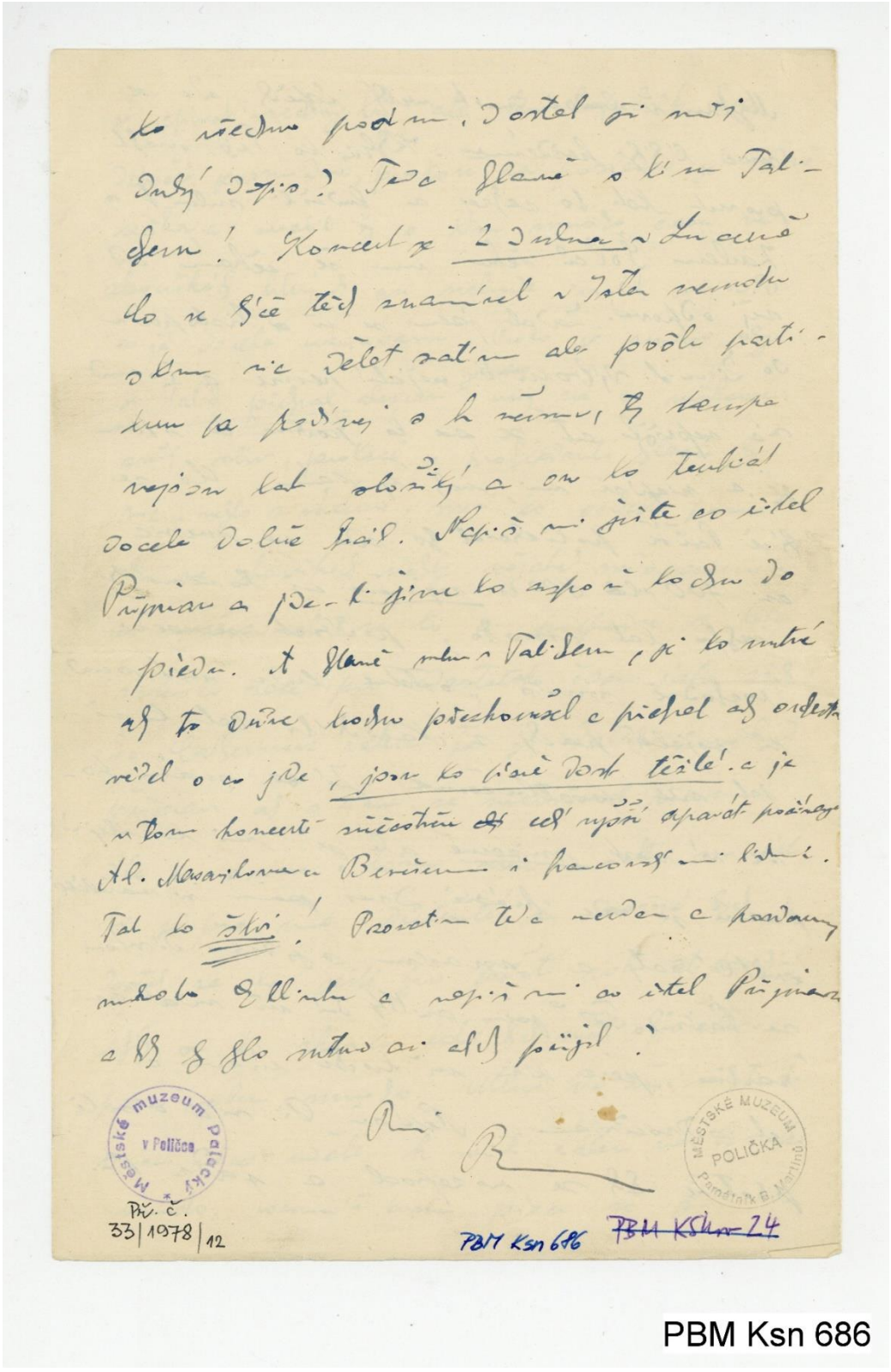

Příloha č. 30a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

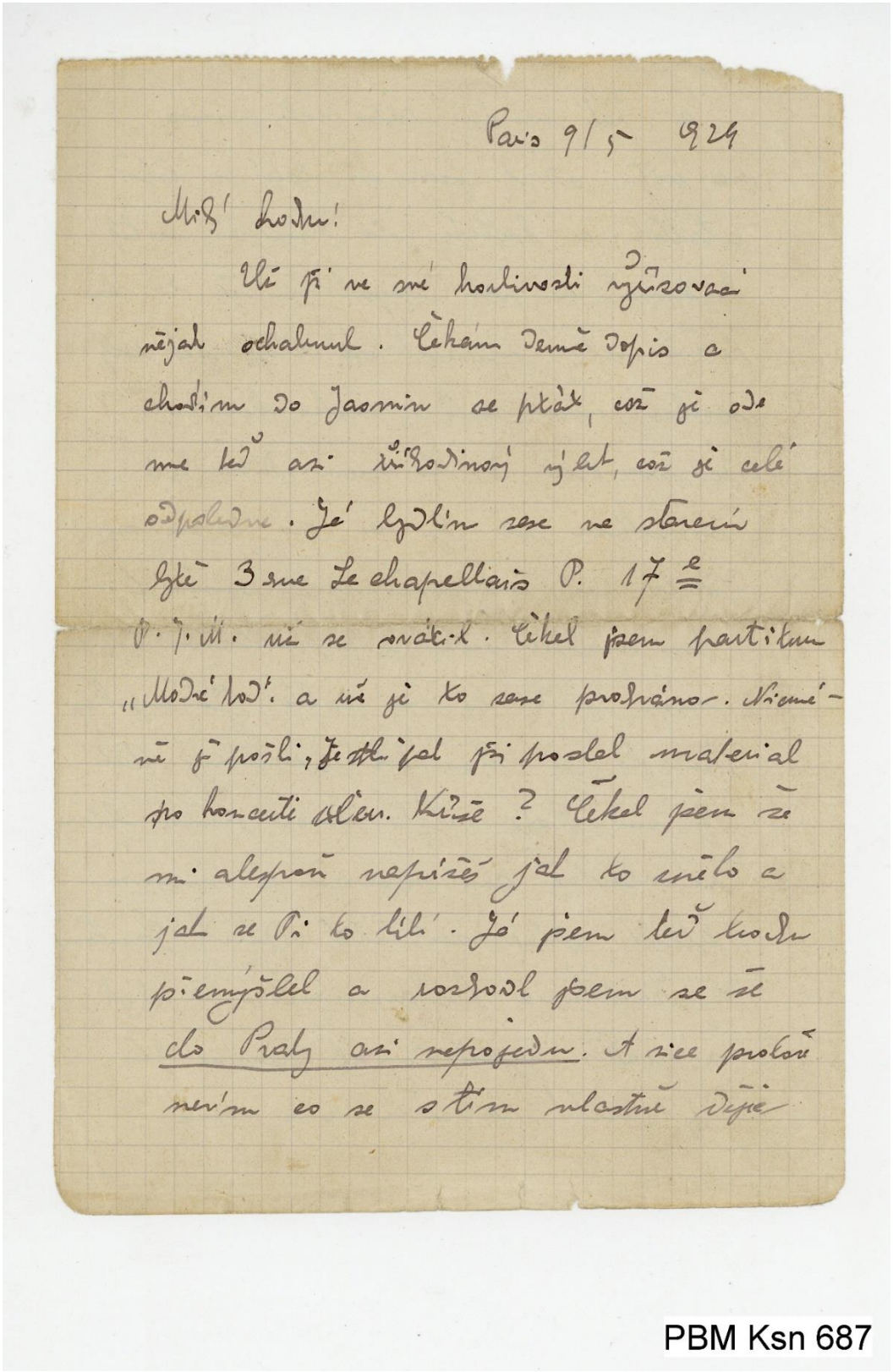

Příloha č. 30b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

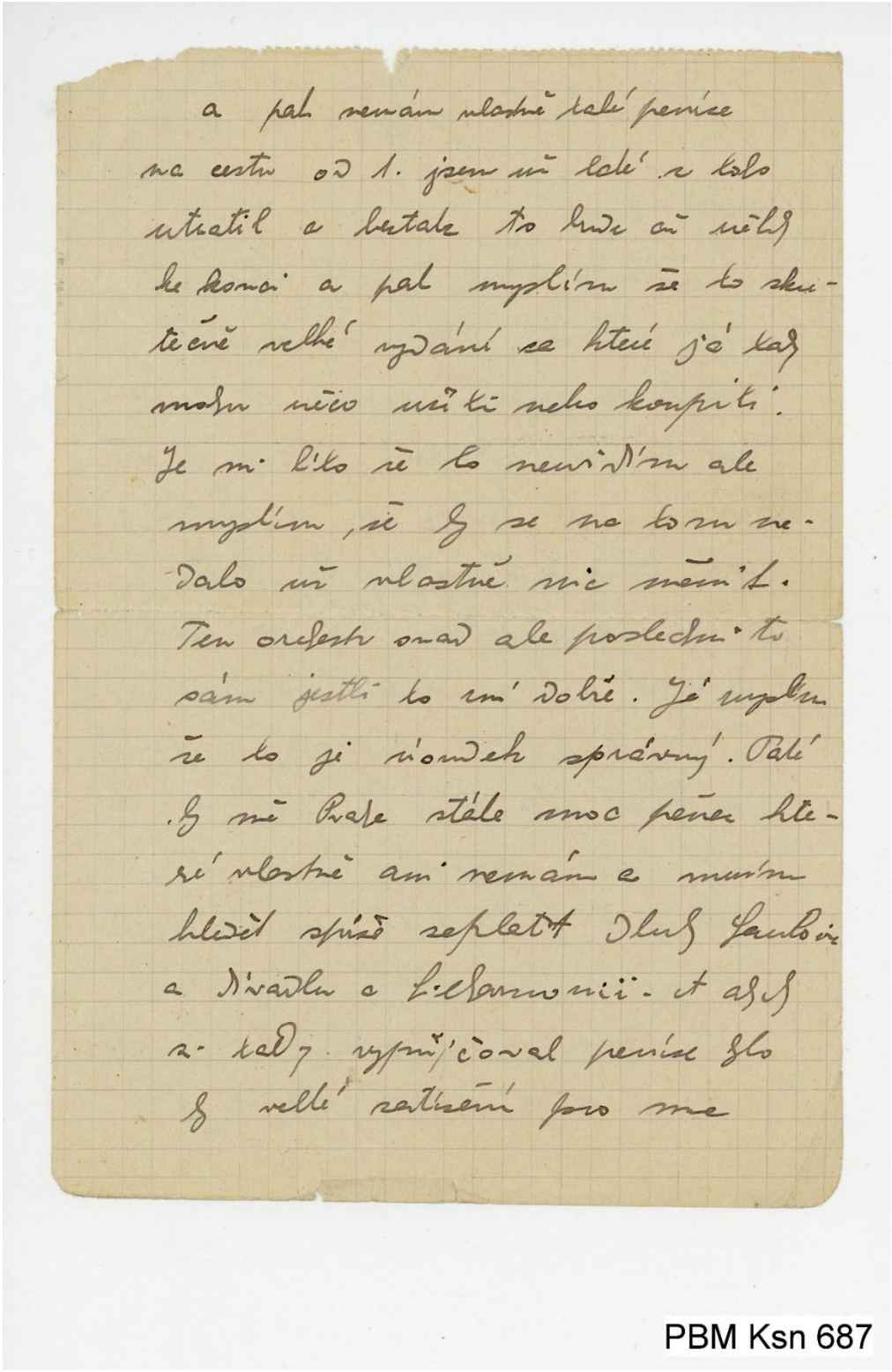

Příloha č. 30c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

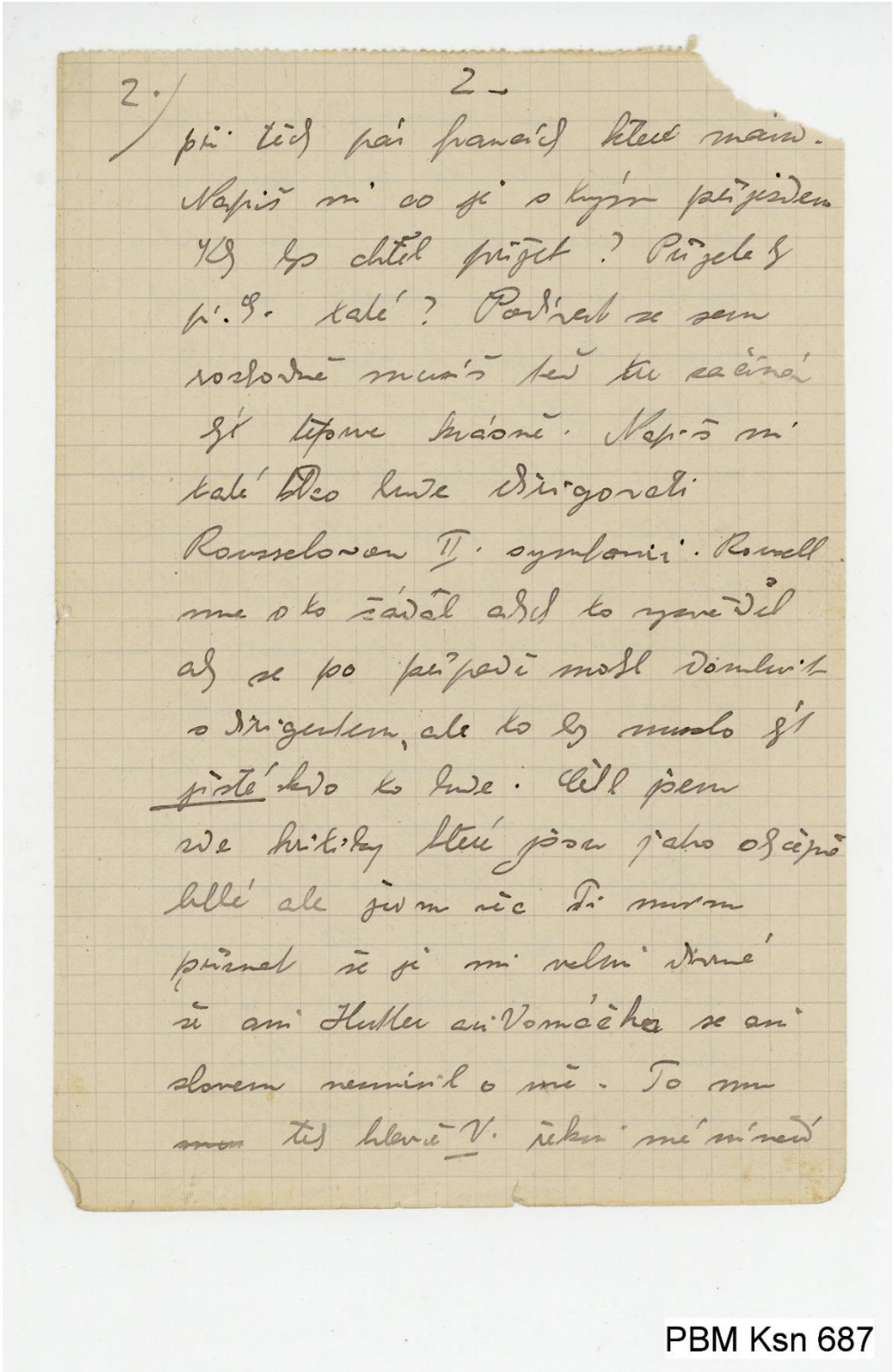

Příloha č. 30d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

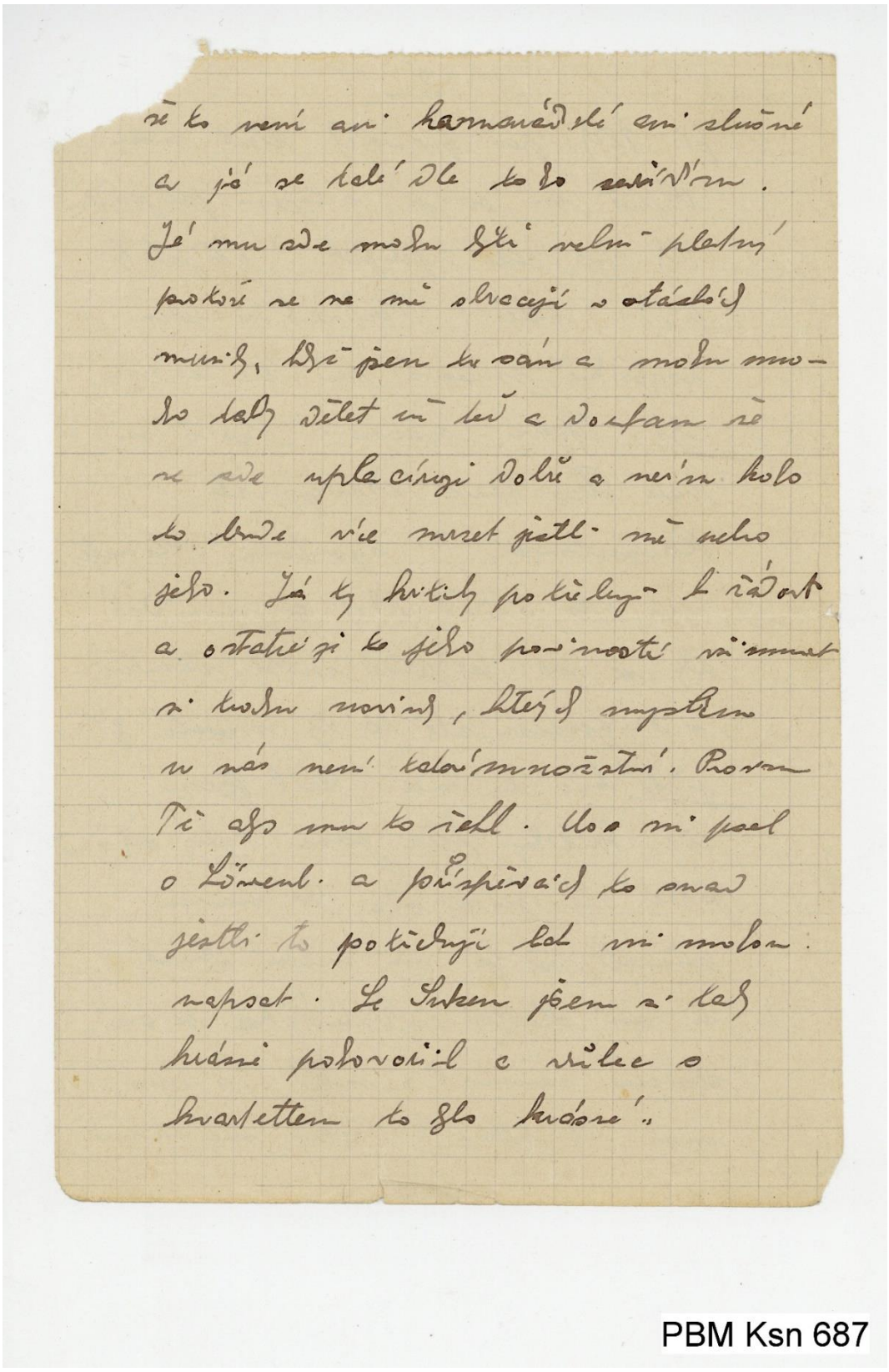

Příloha č. 30e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

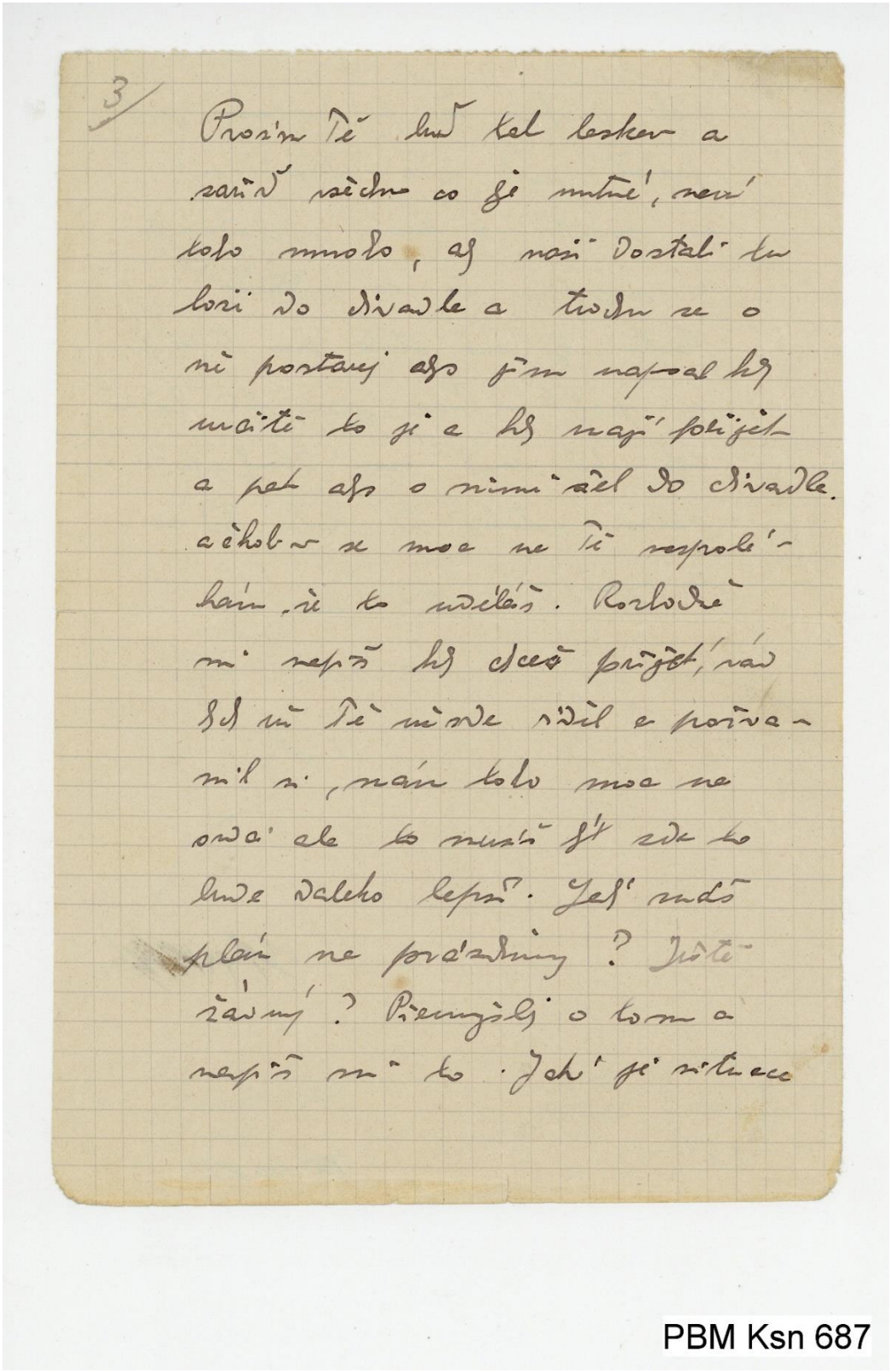

Příloha č. 30f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 687 (© CBM v Poličce)

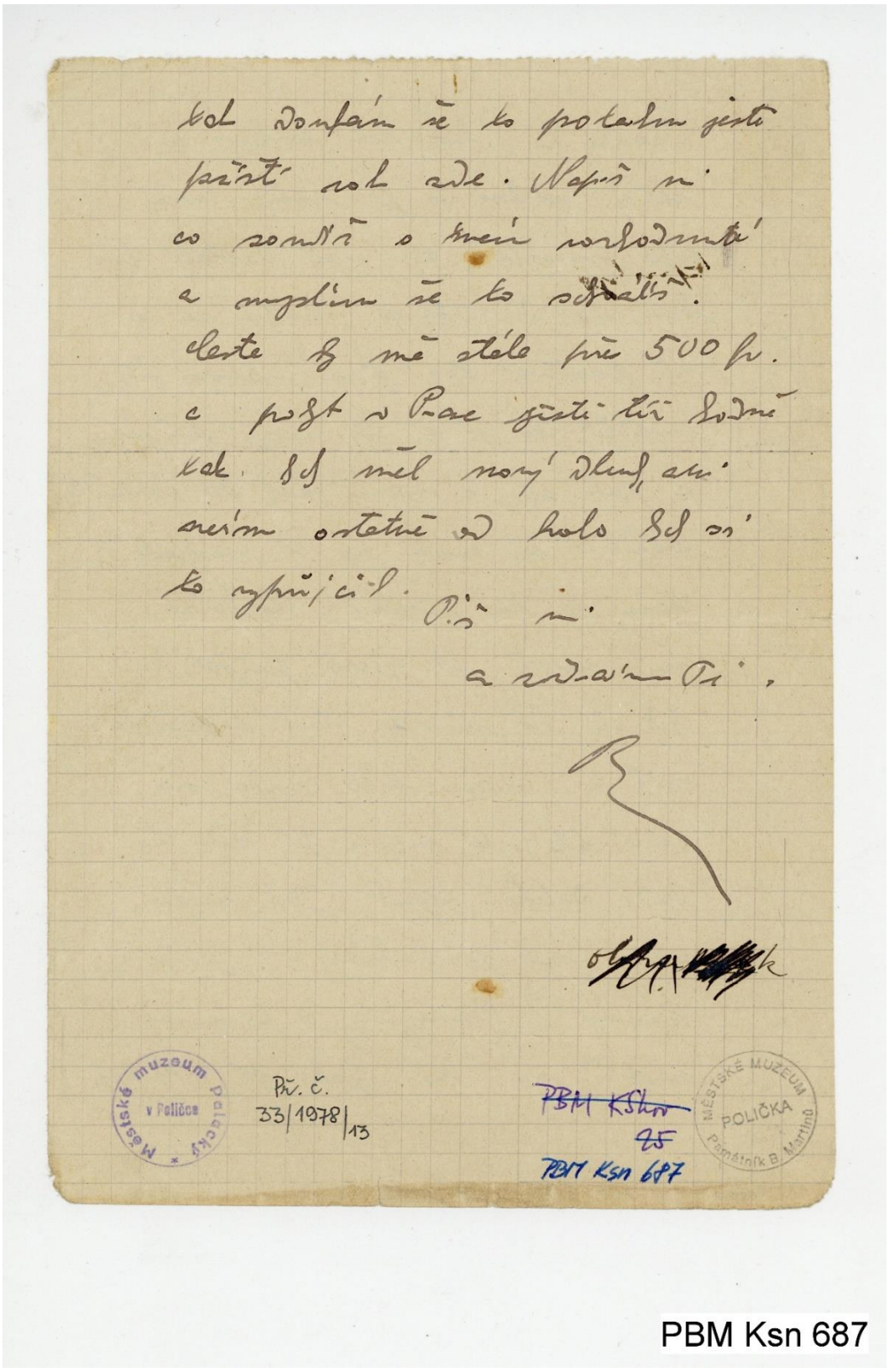

Příloha č. 31a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 688 (© CBM v Poličce)

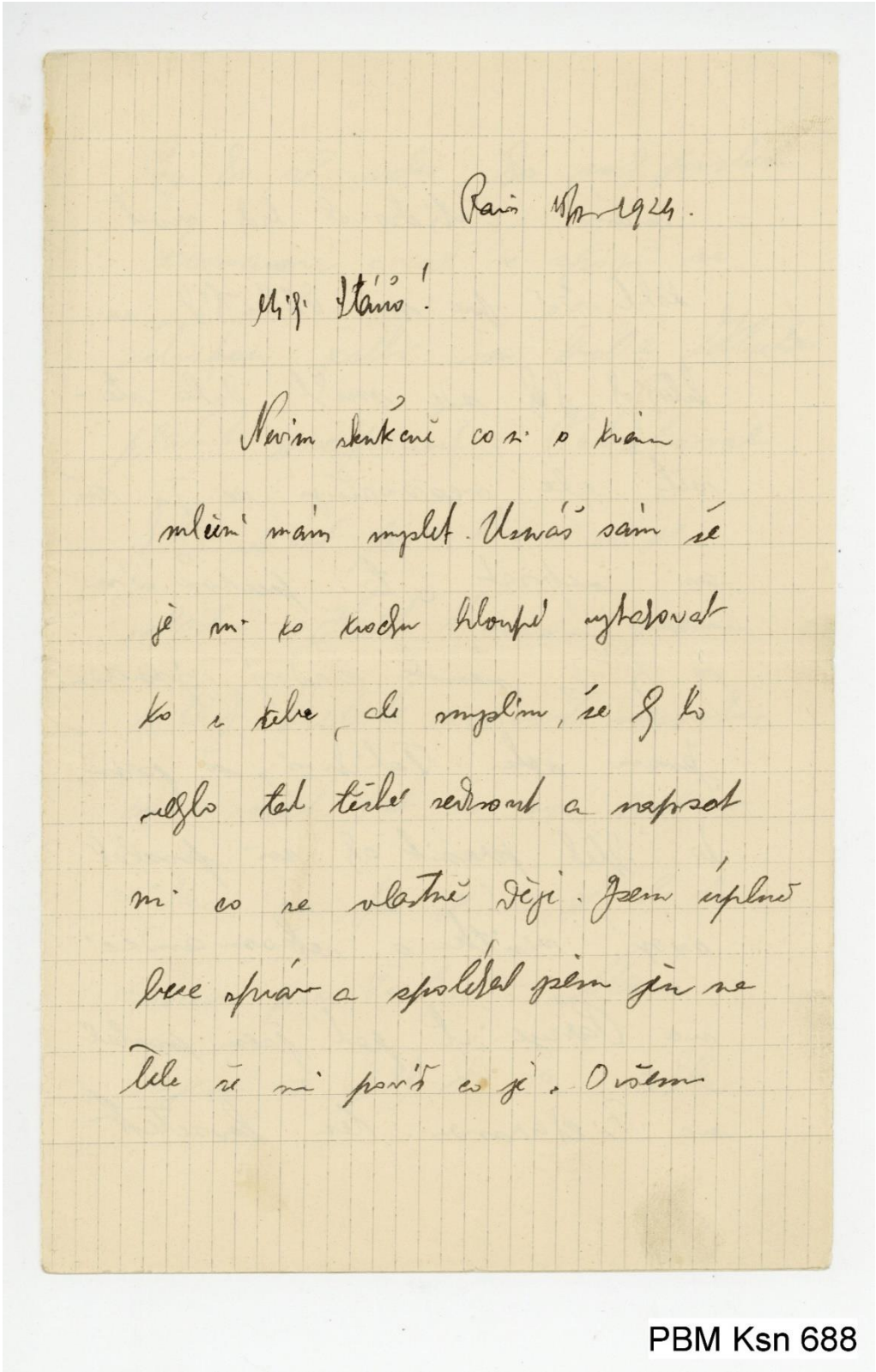

Příloha č. 31b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 688 (© CBM v Poličce)

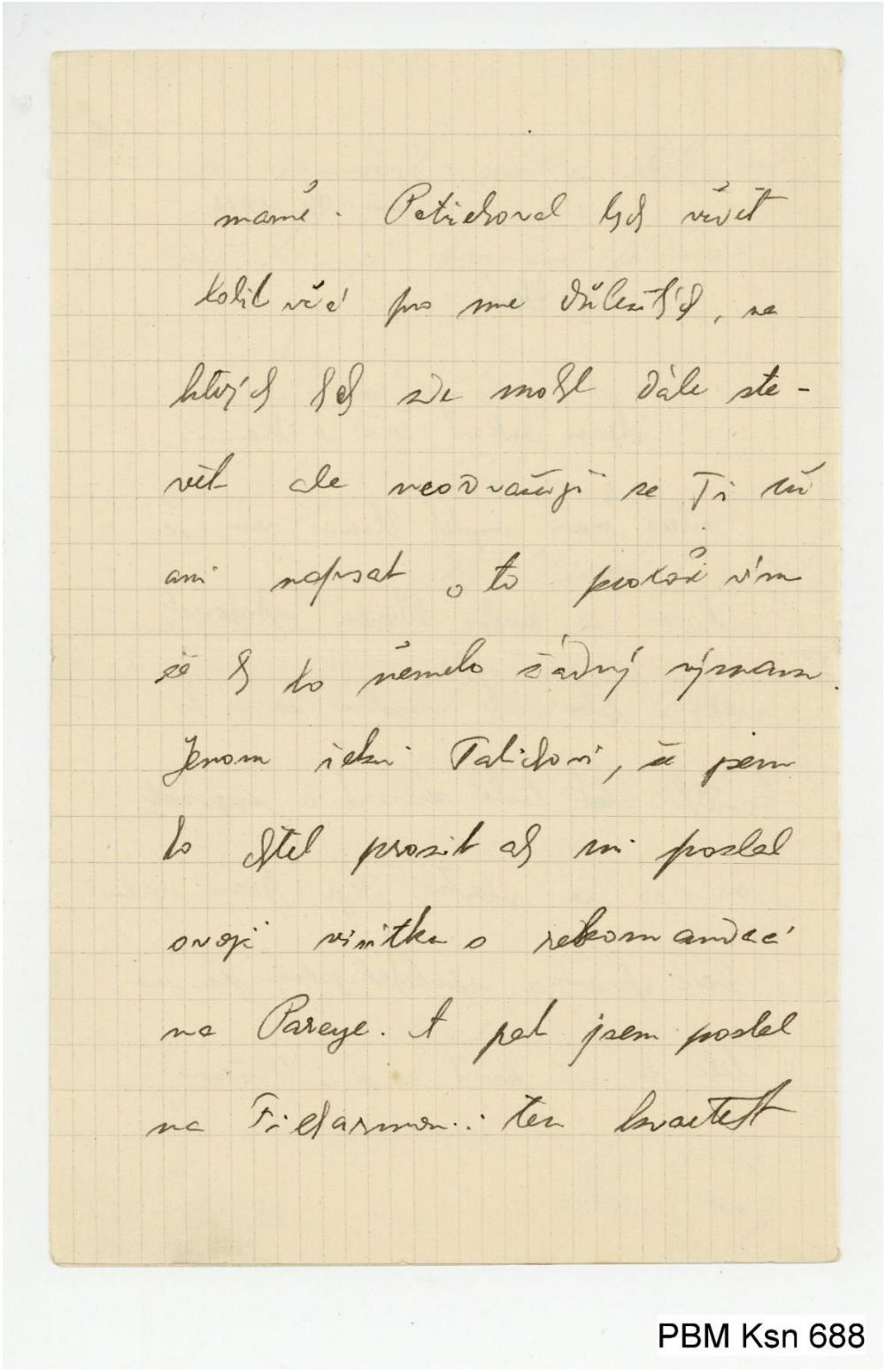

Příloha č. 31c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 688 (© CBM v Poličce)

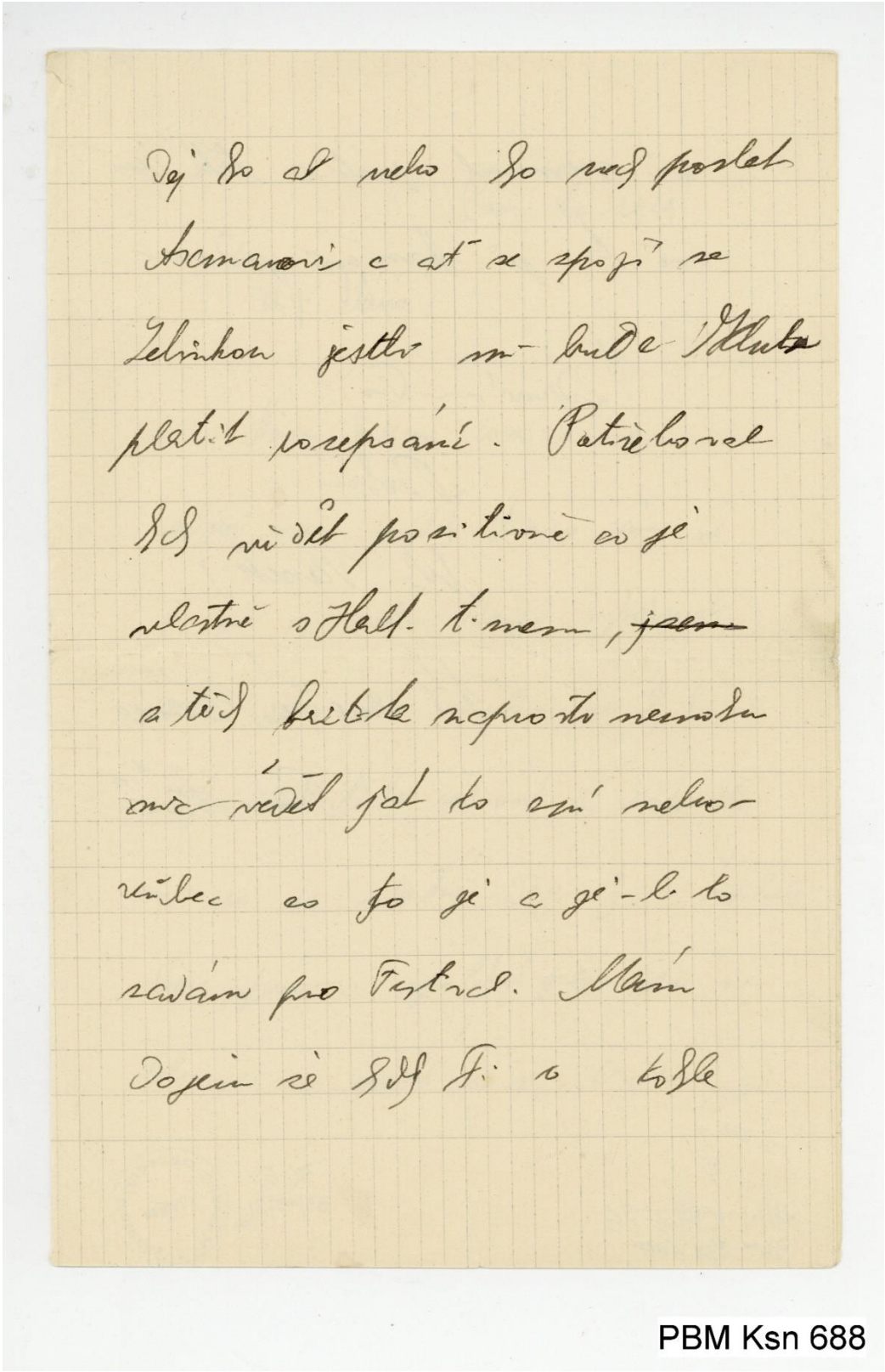

Příloha č. 31d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 688 (© CBM v Poličce)

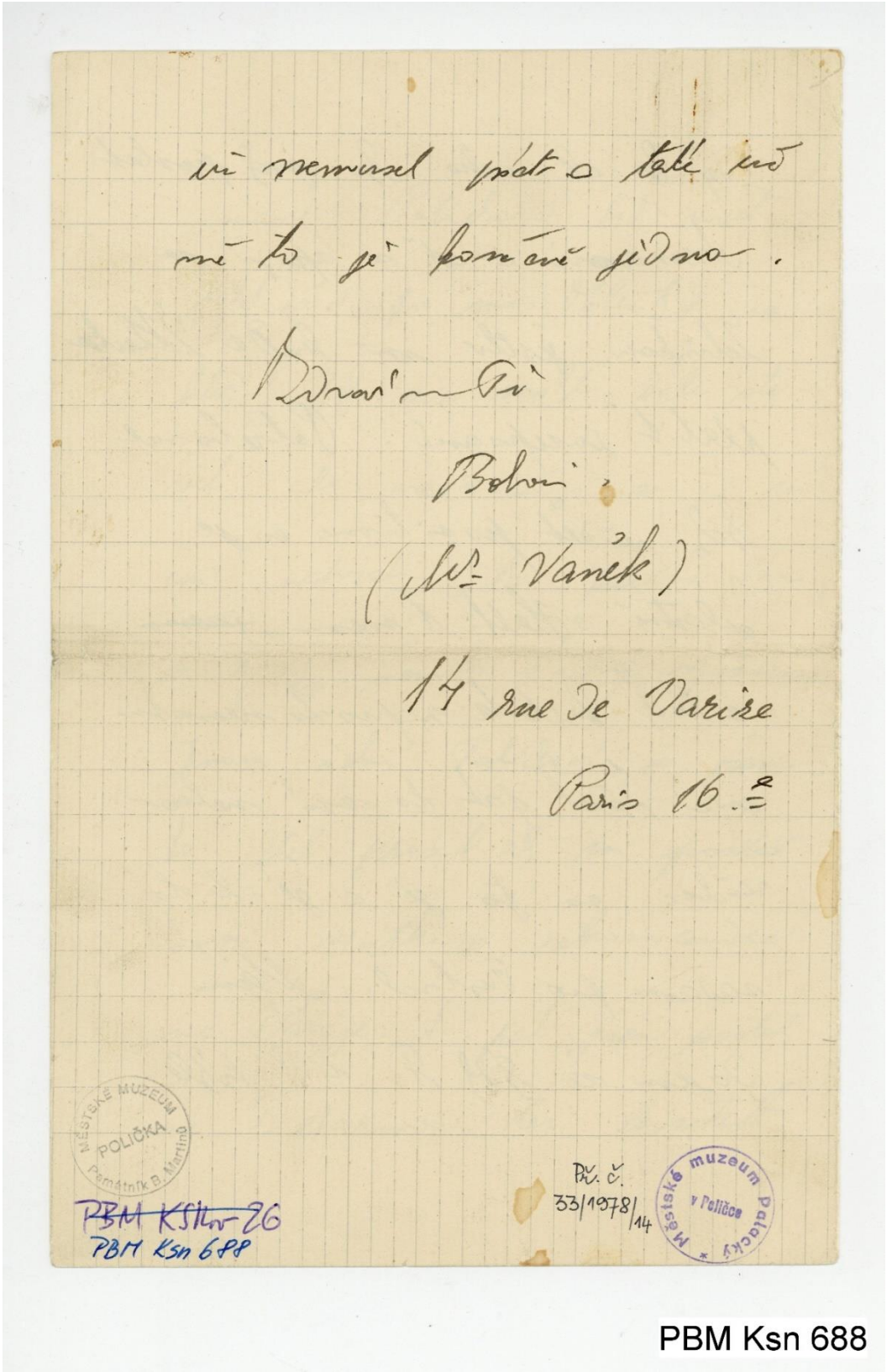

Příloha č. 32a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

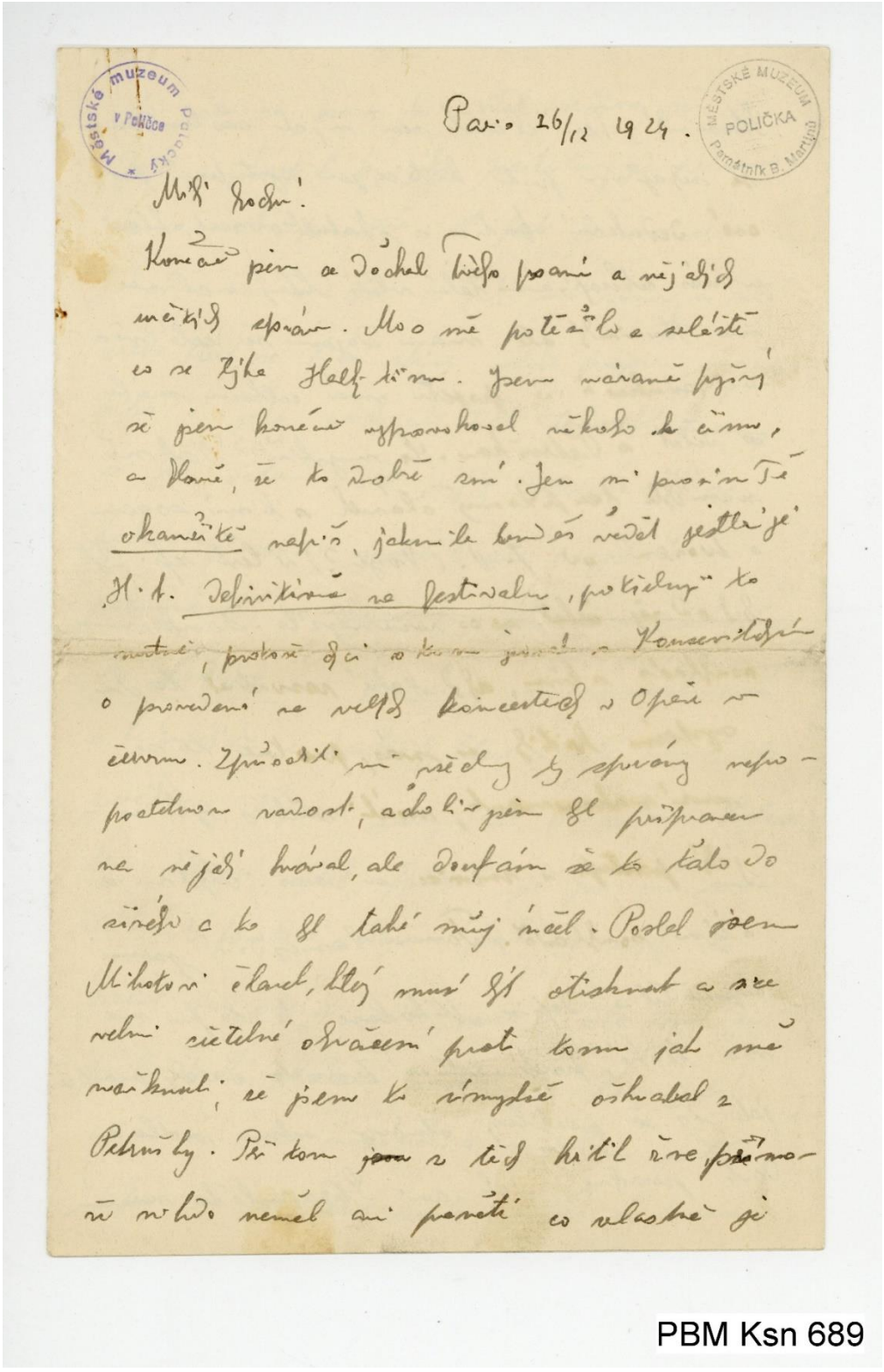

Příloha č. 32b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

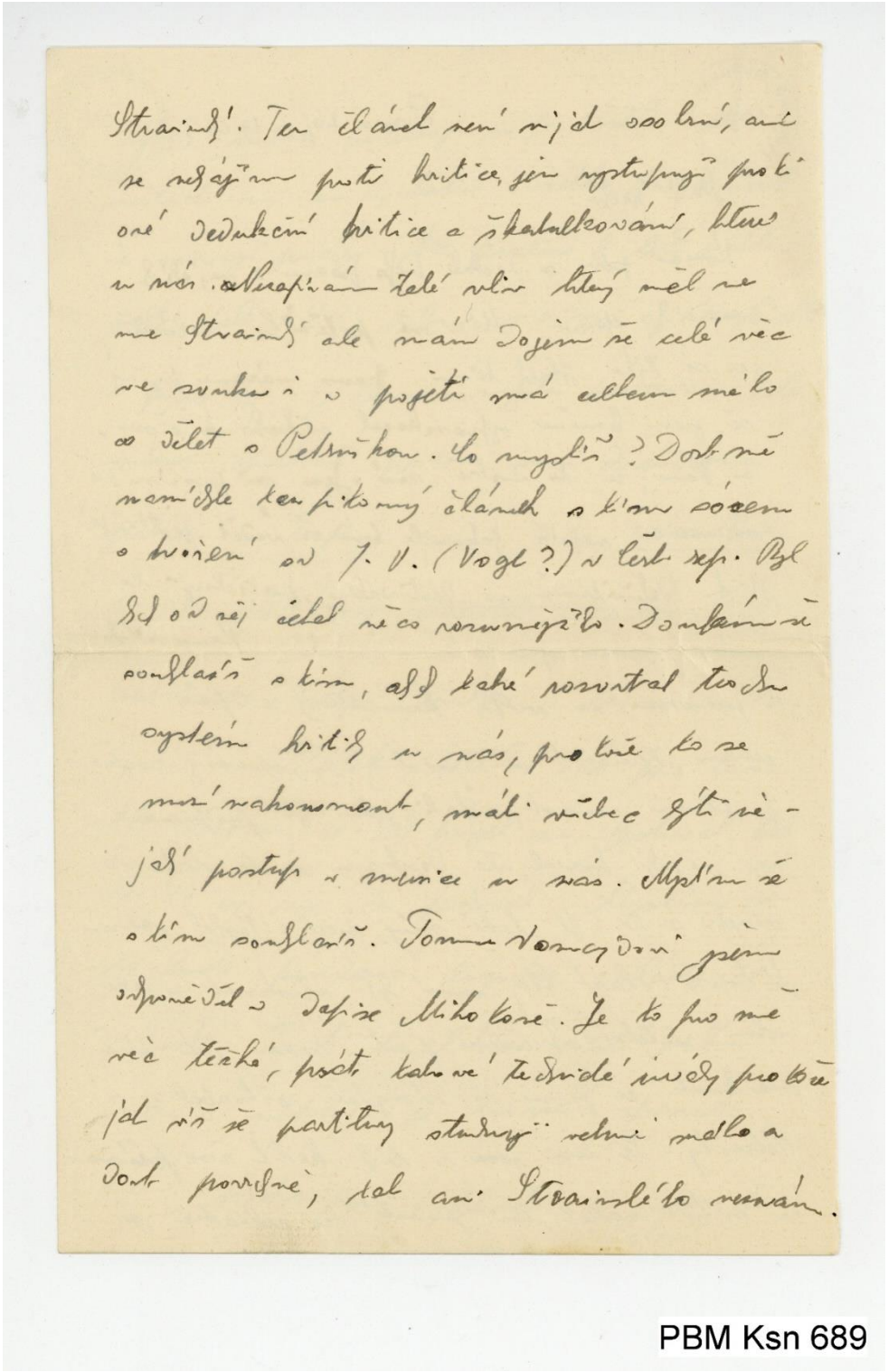

Příloha č. 32c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

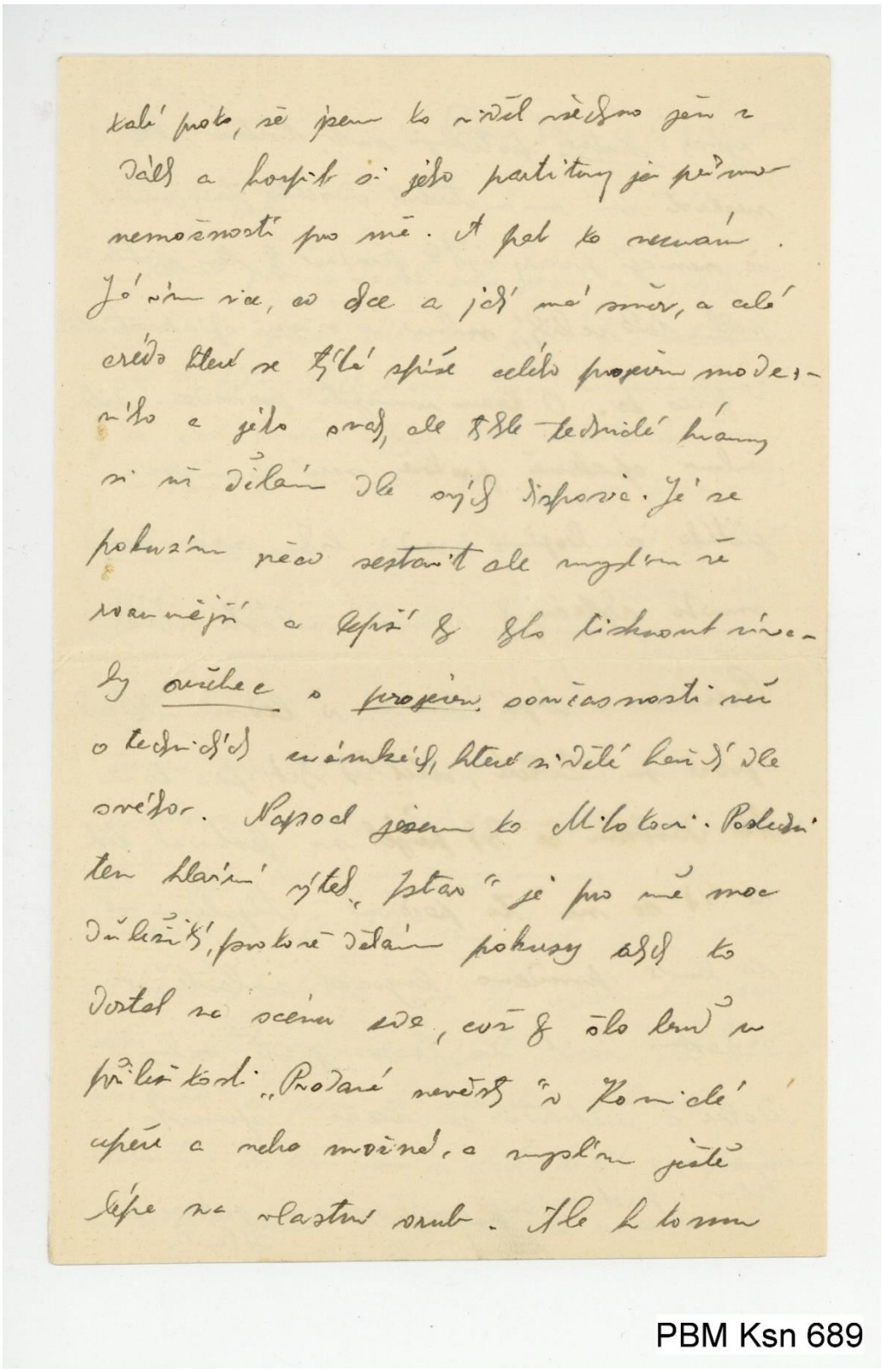

Příloha č. 32d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

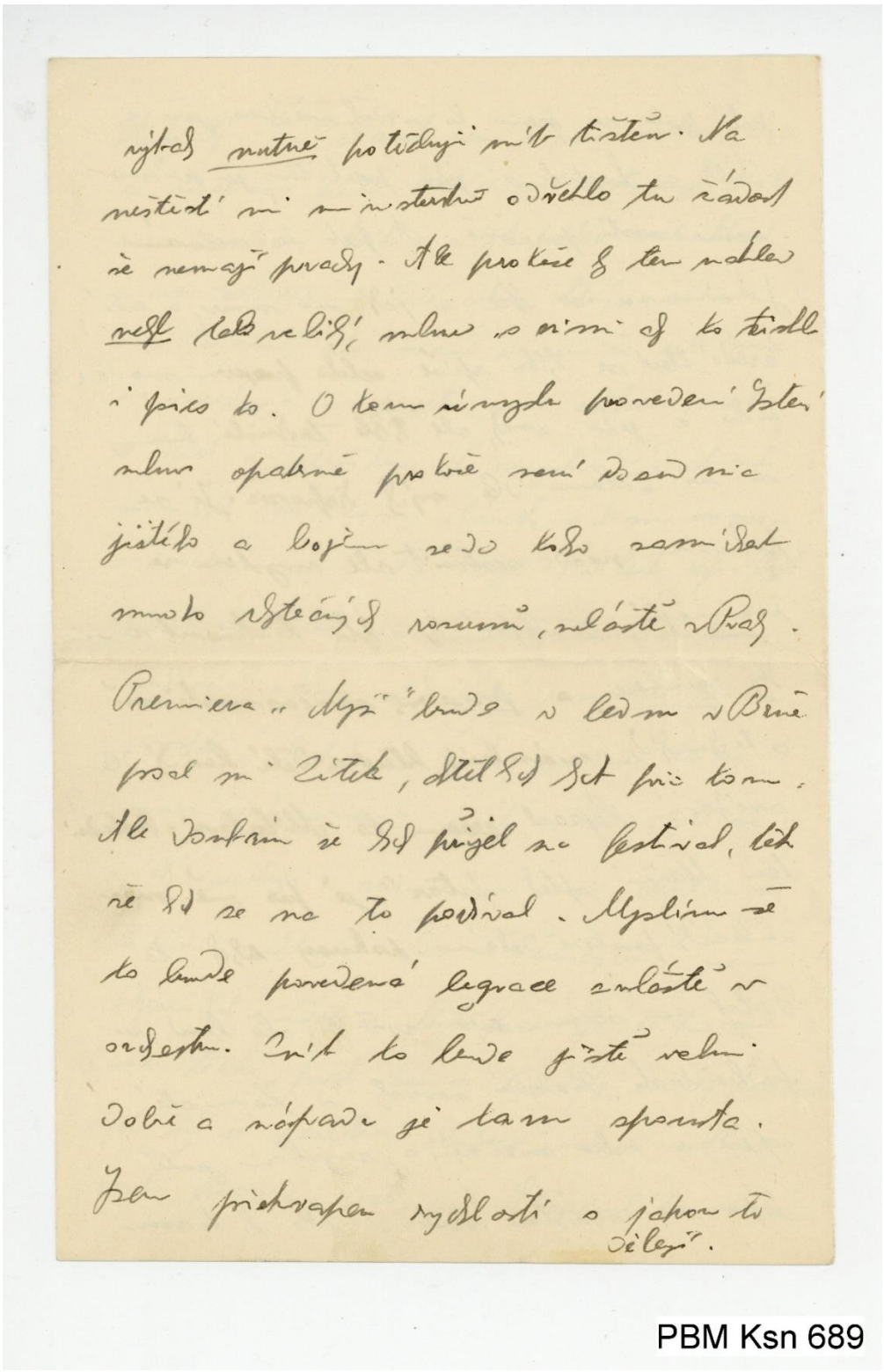

Příloha č. 32e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

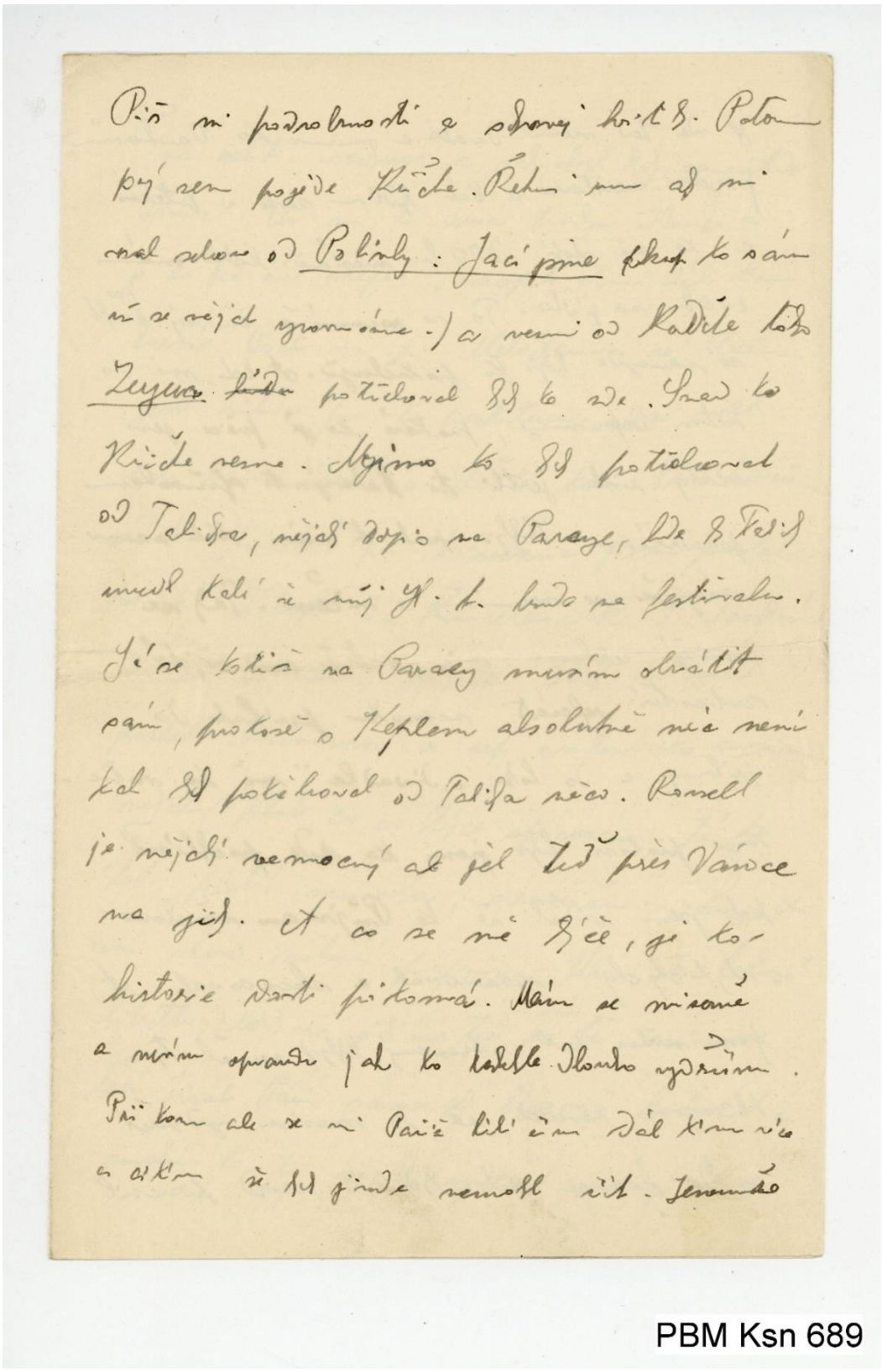

Příloha č. 32f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

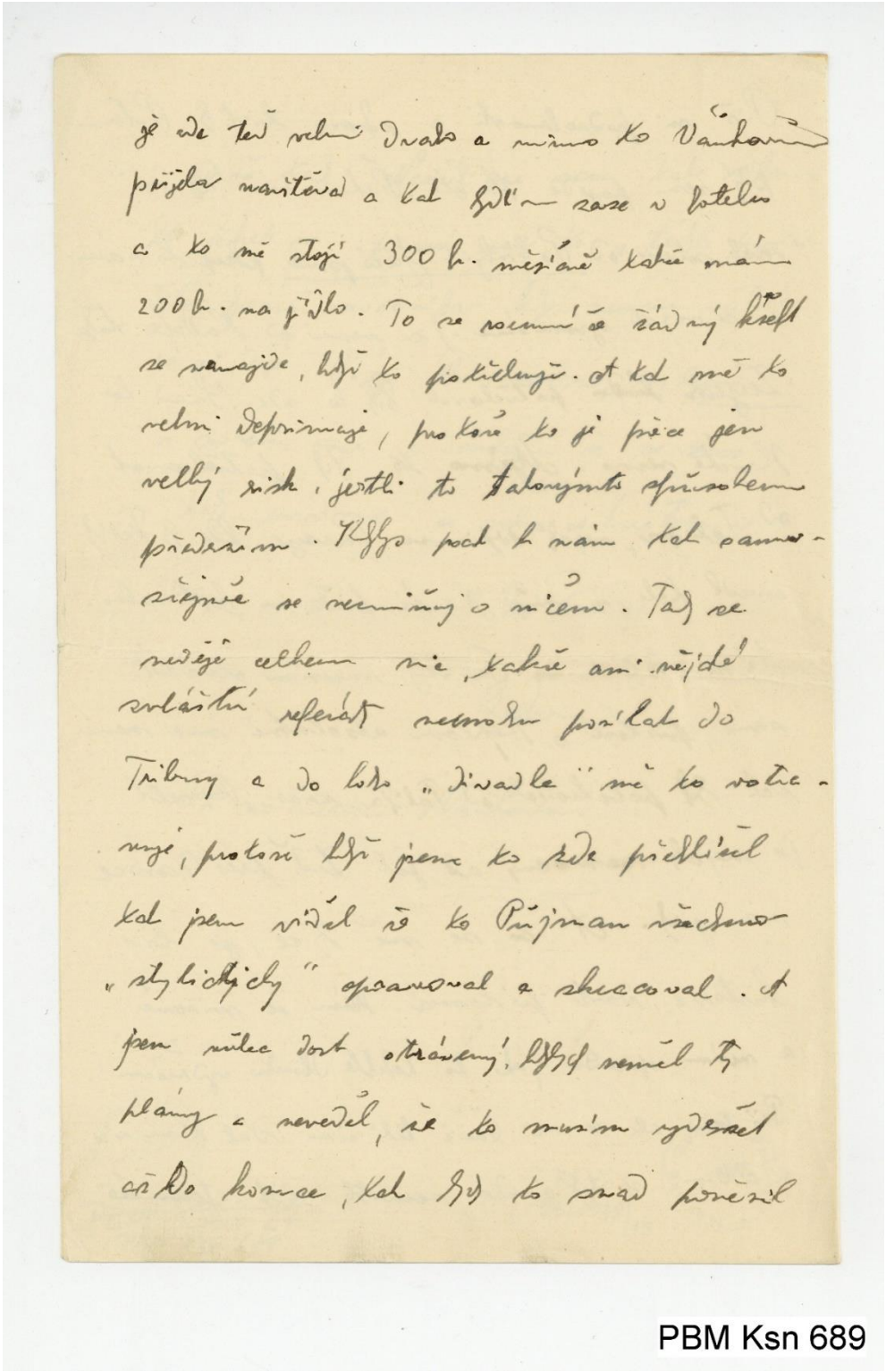

Příloha č. 32g – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (sedmá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

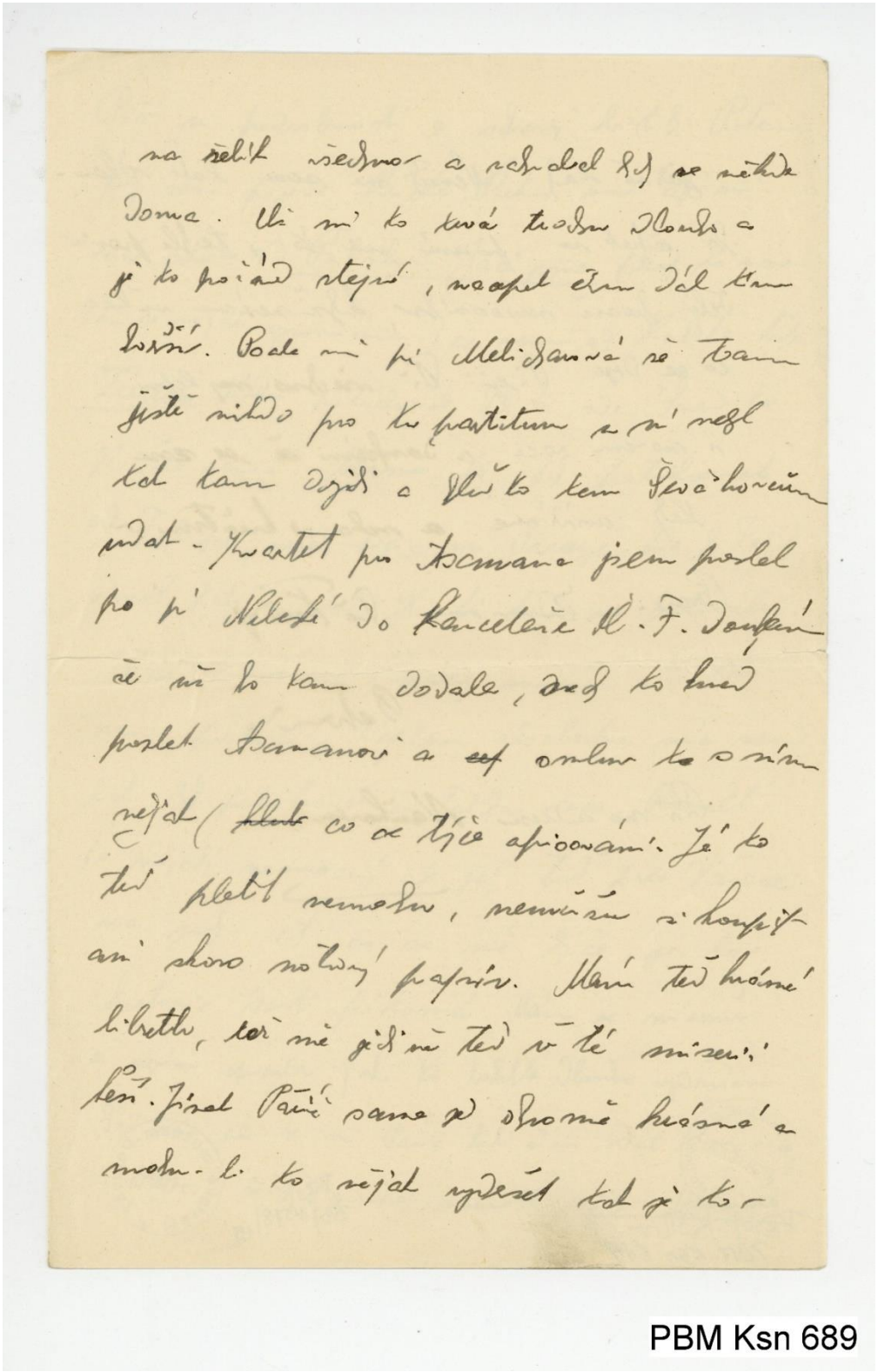

Příloha č. 32h – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (osmá část), CBM, PBM Ksn 689 (© CBM v Poličce)

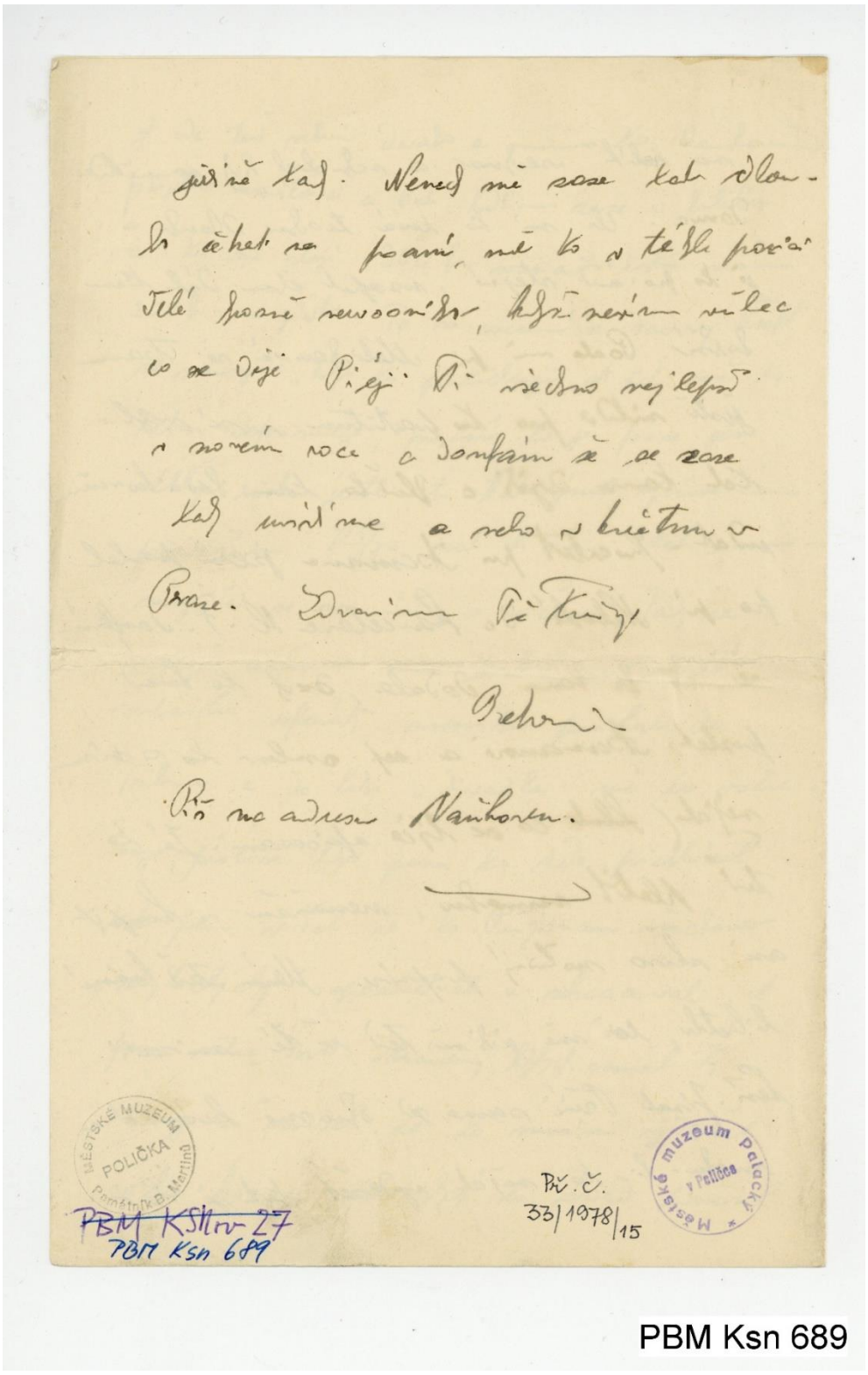

Příloha č. 33a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

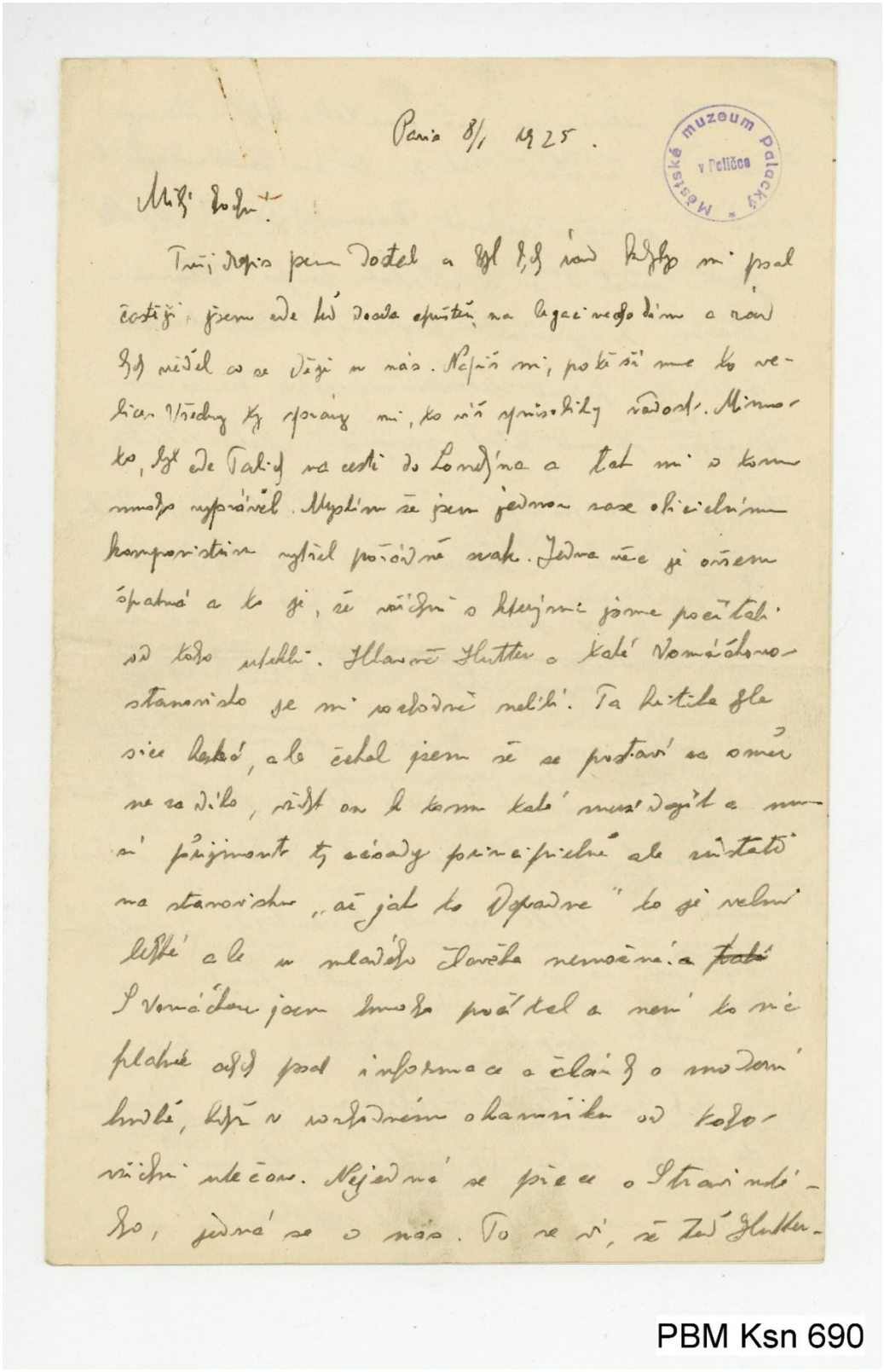

Příloha č. 33b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

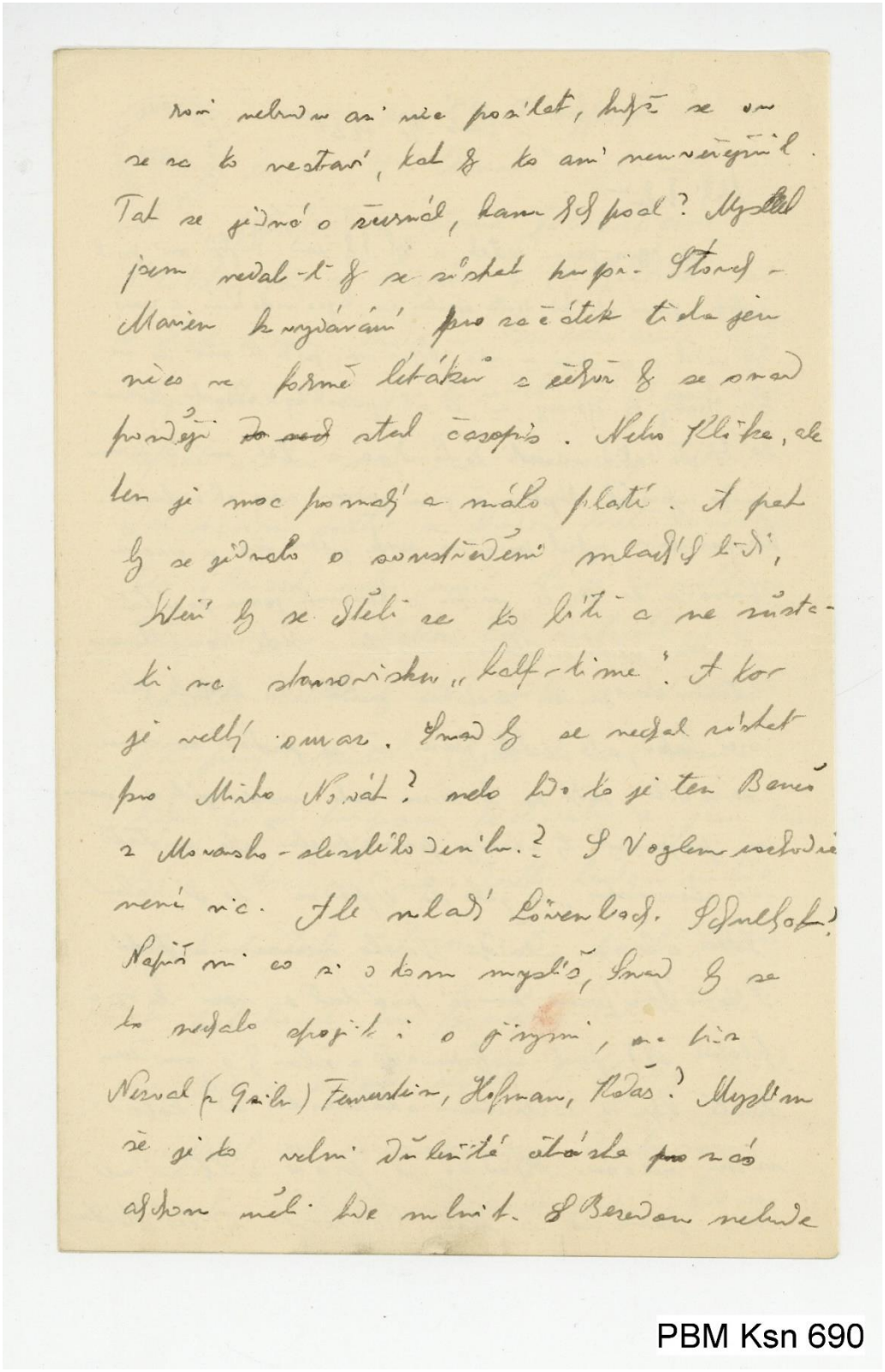

Příloha č. 33c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

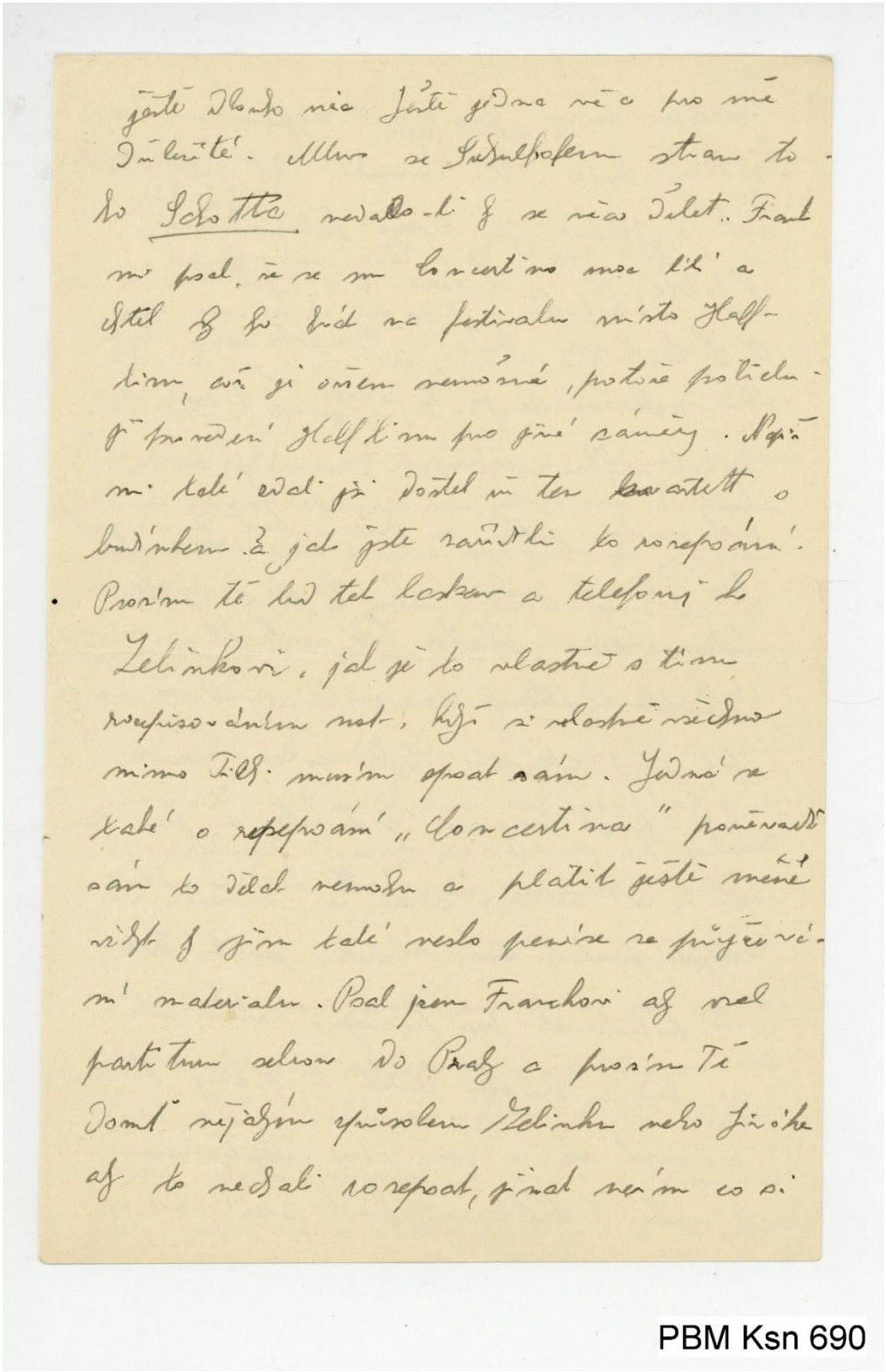

Příloha č. 33d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

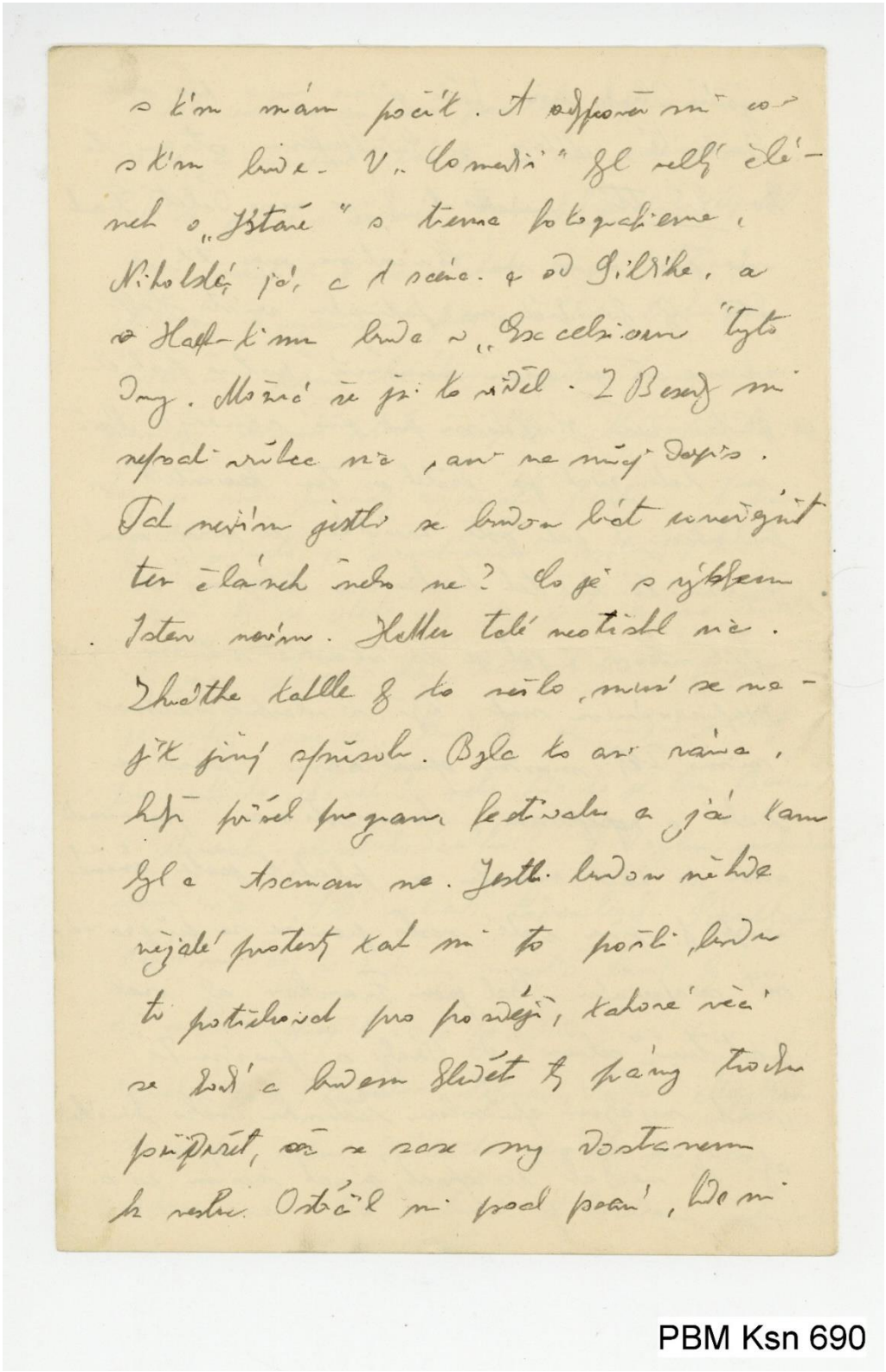

Příloha č. 33e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

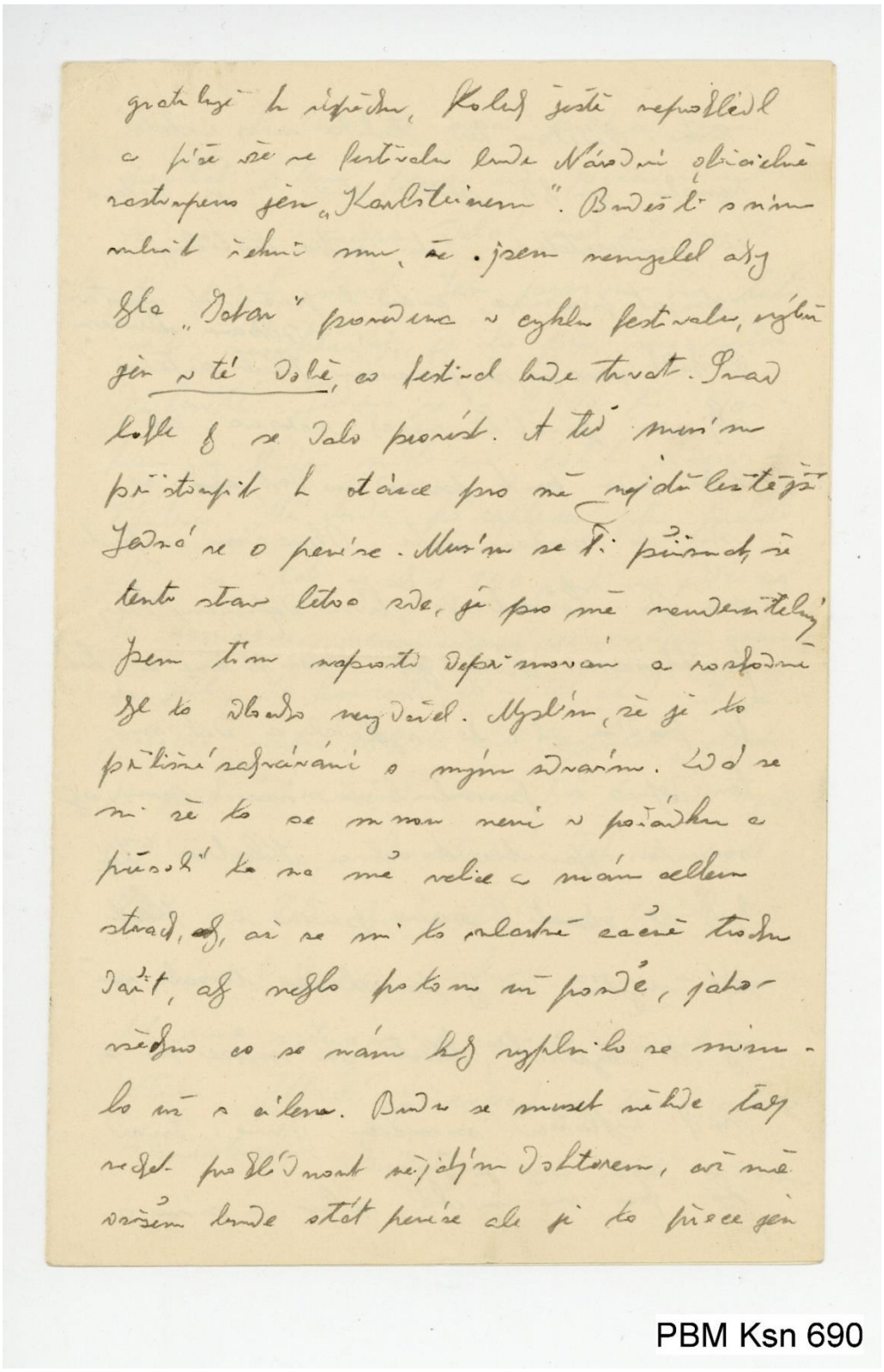

Příloha č. 33f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

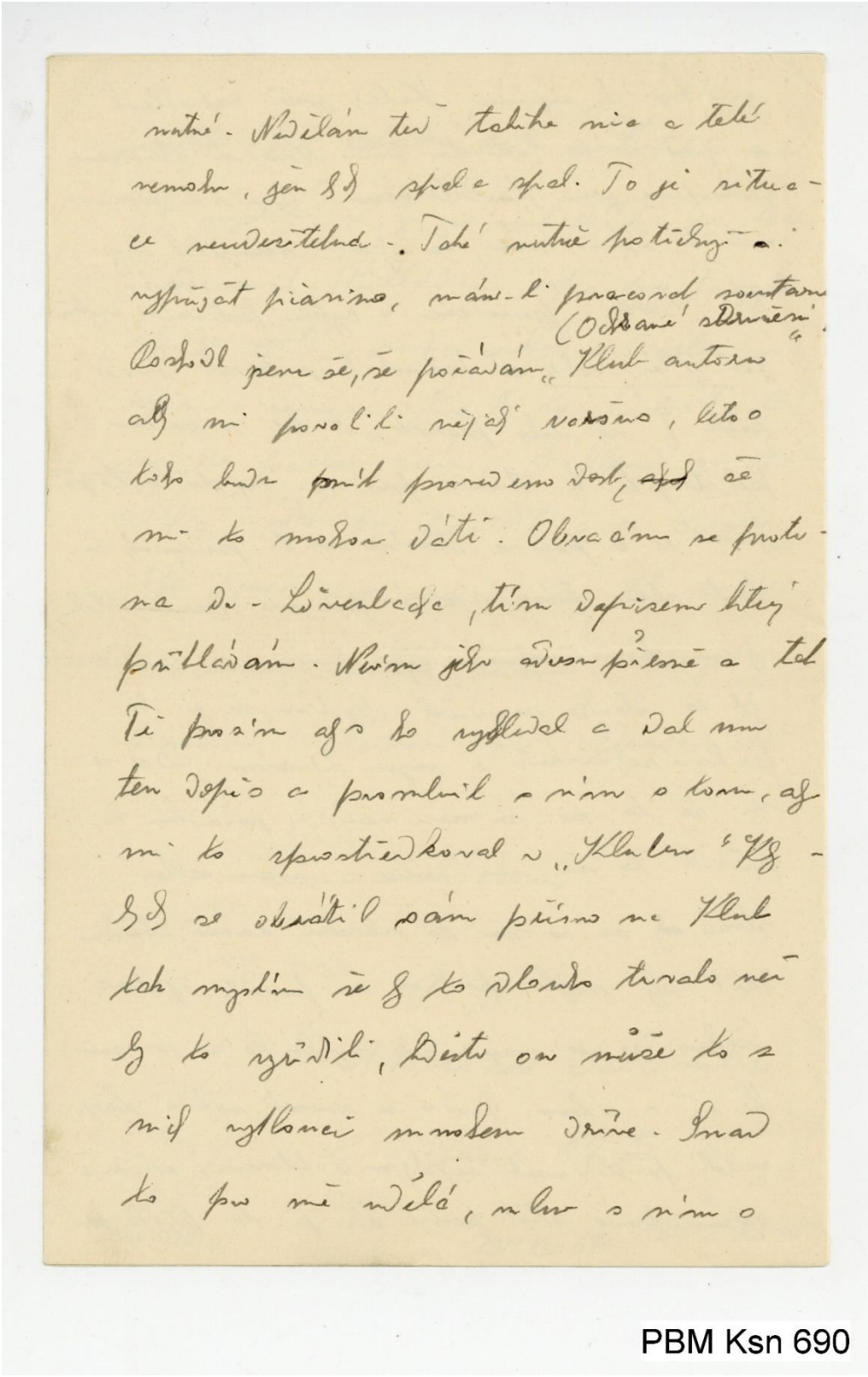

Příloha č. 33g – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (sedmá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

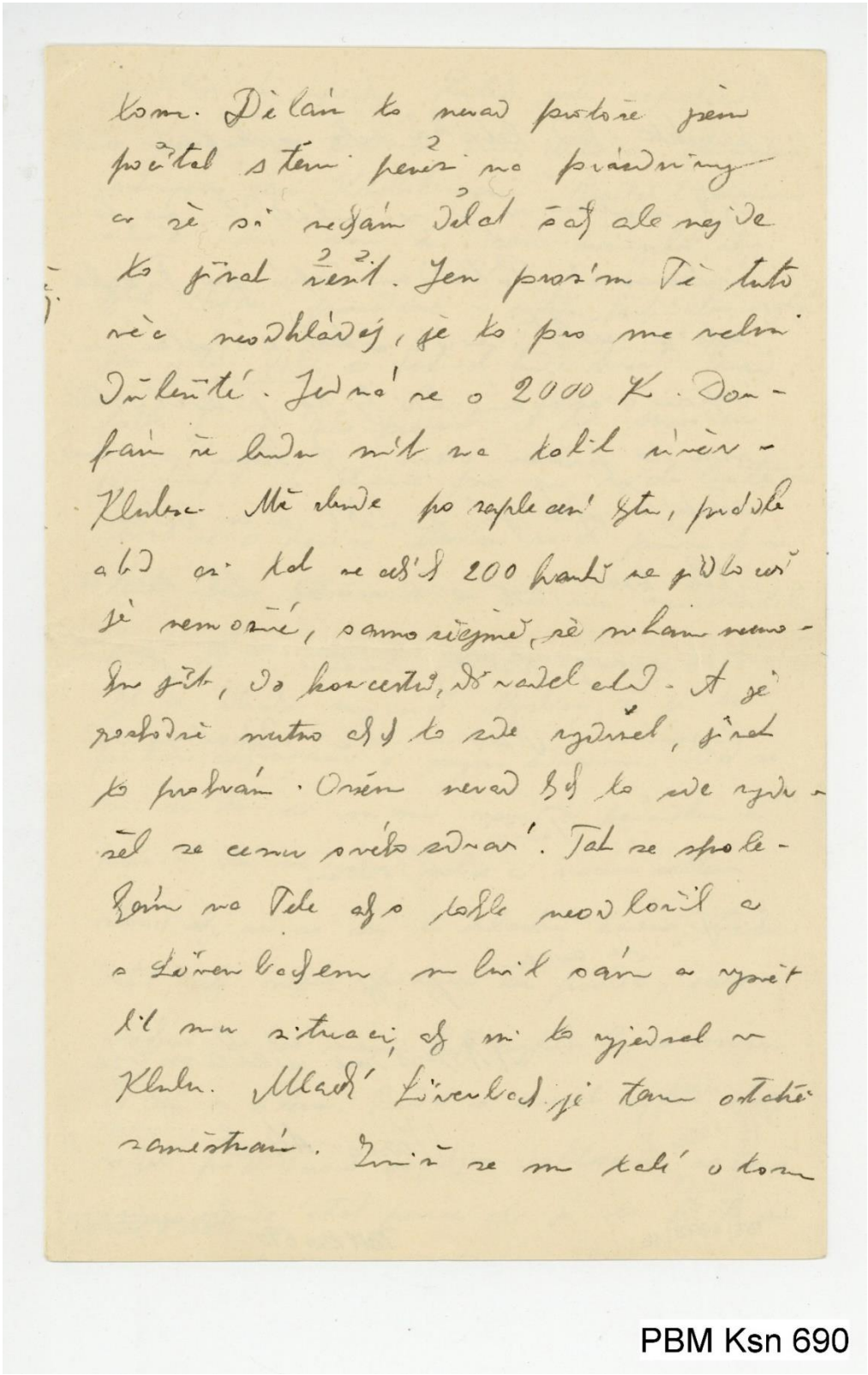

Příloha č. 33h – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (osmá část), CBM, PBM Ksn 690 (© CBM v Poličce)

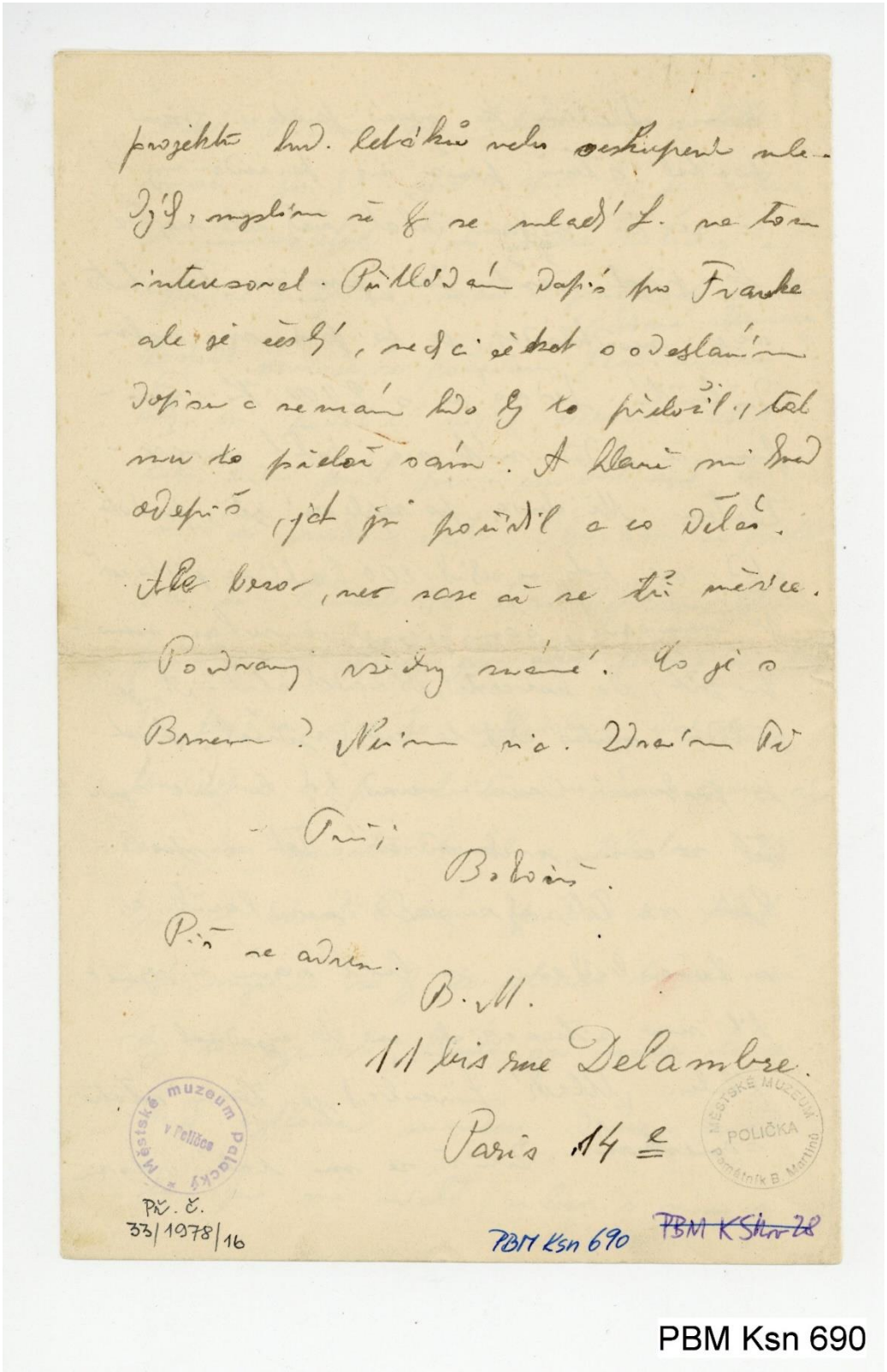

Příloha č. 34a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

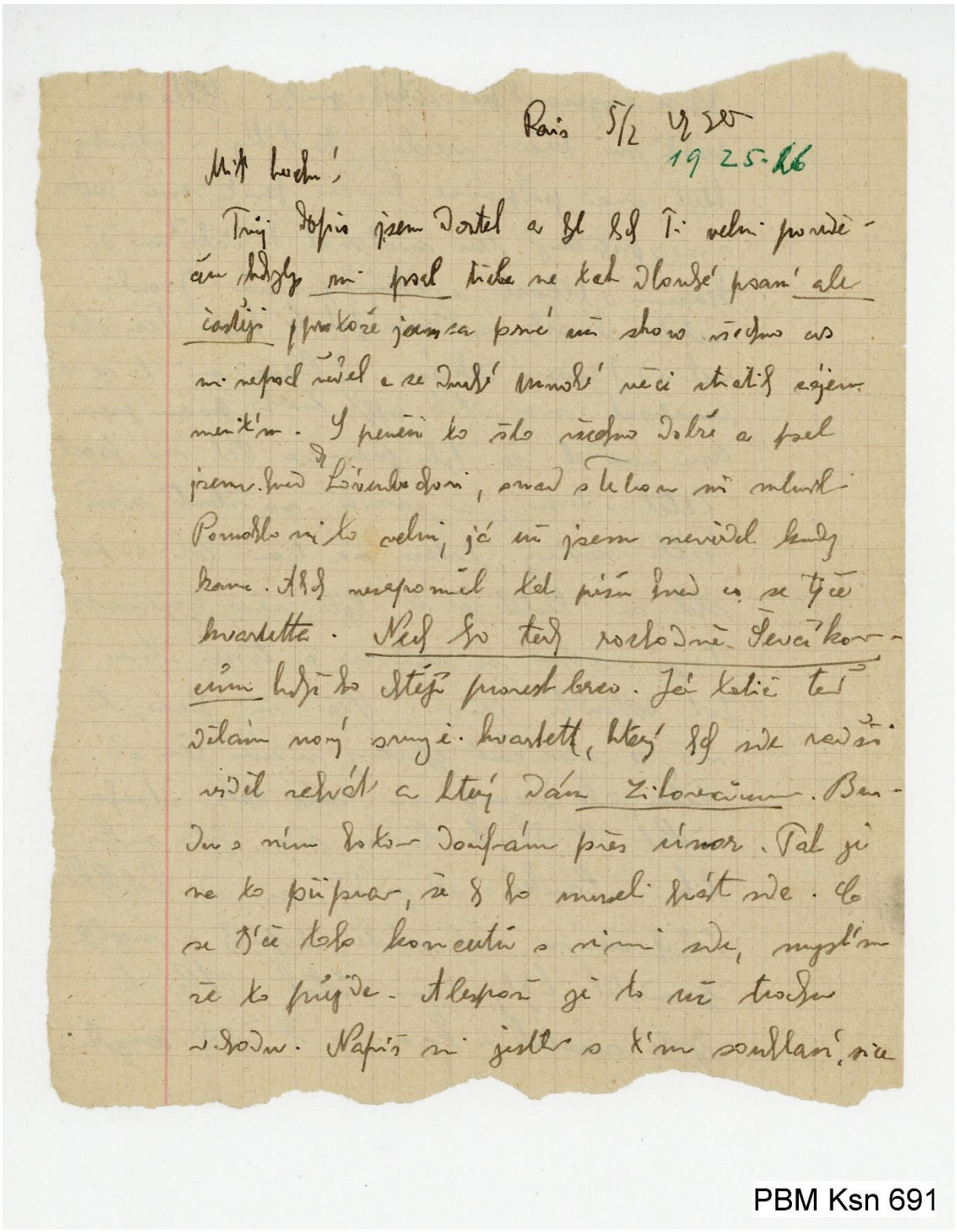

Příloha č. 34b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

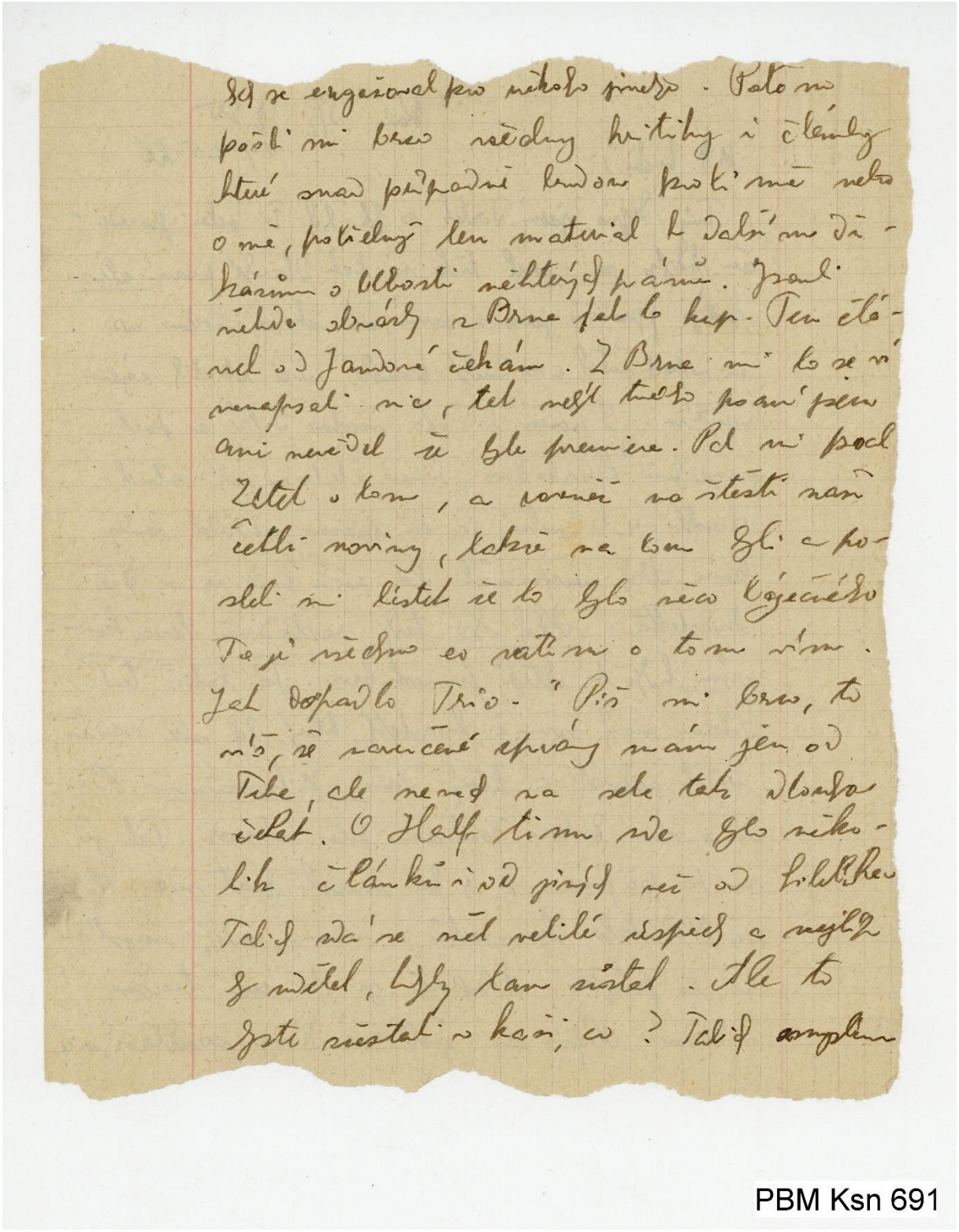

Příloha č. 34c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

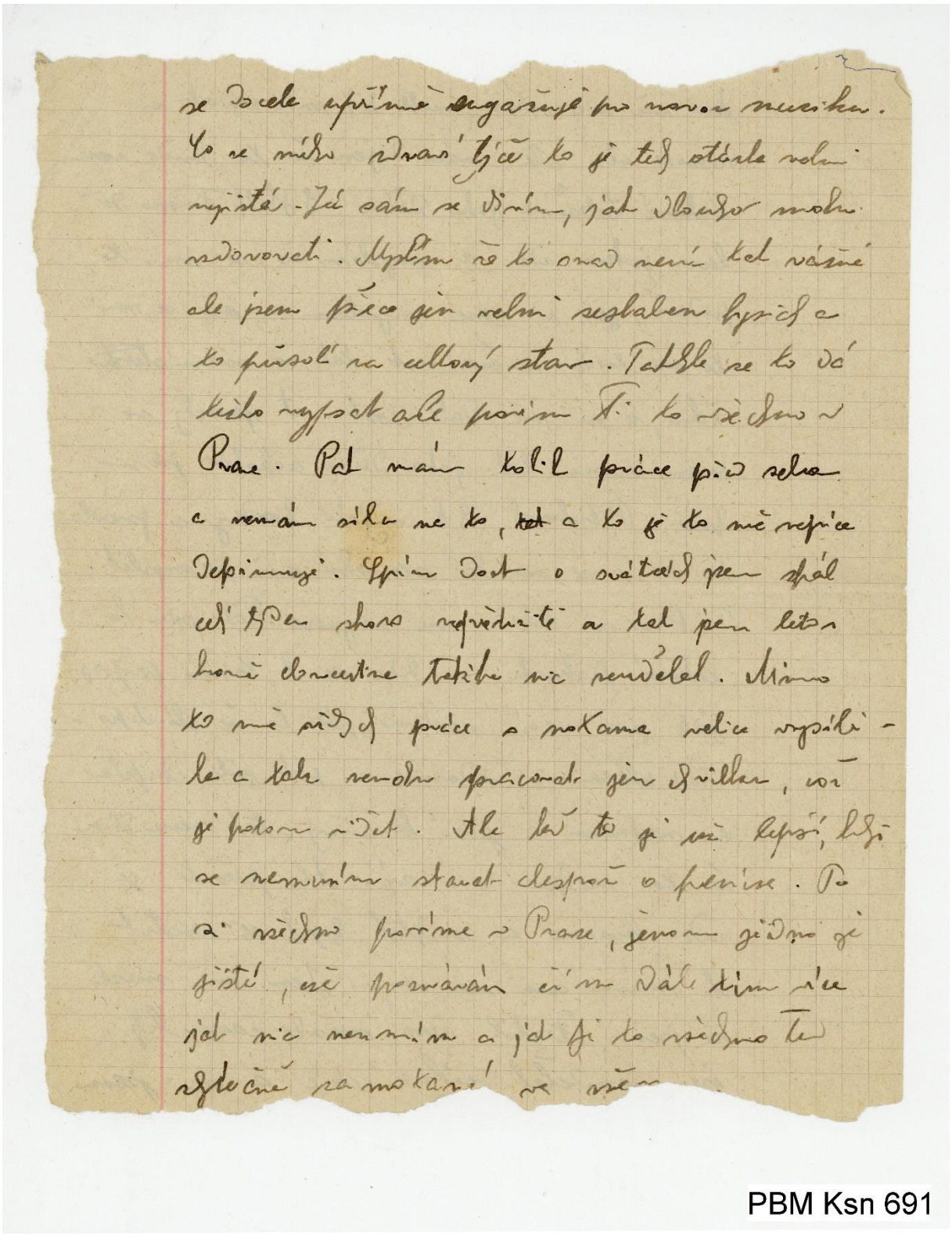

Příloha č. 34d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

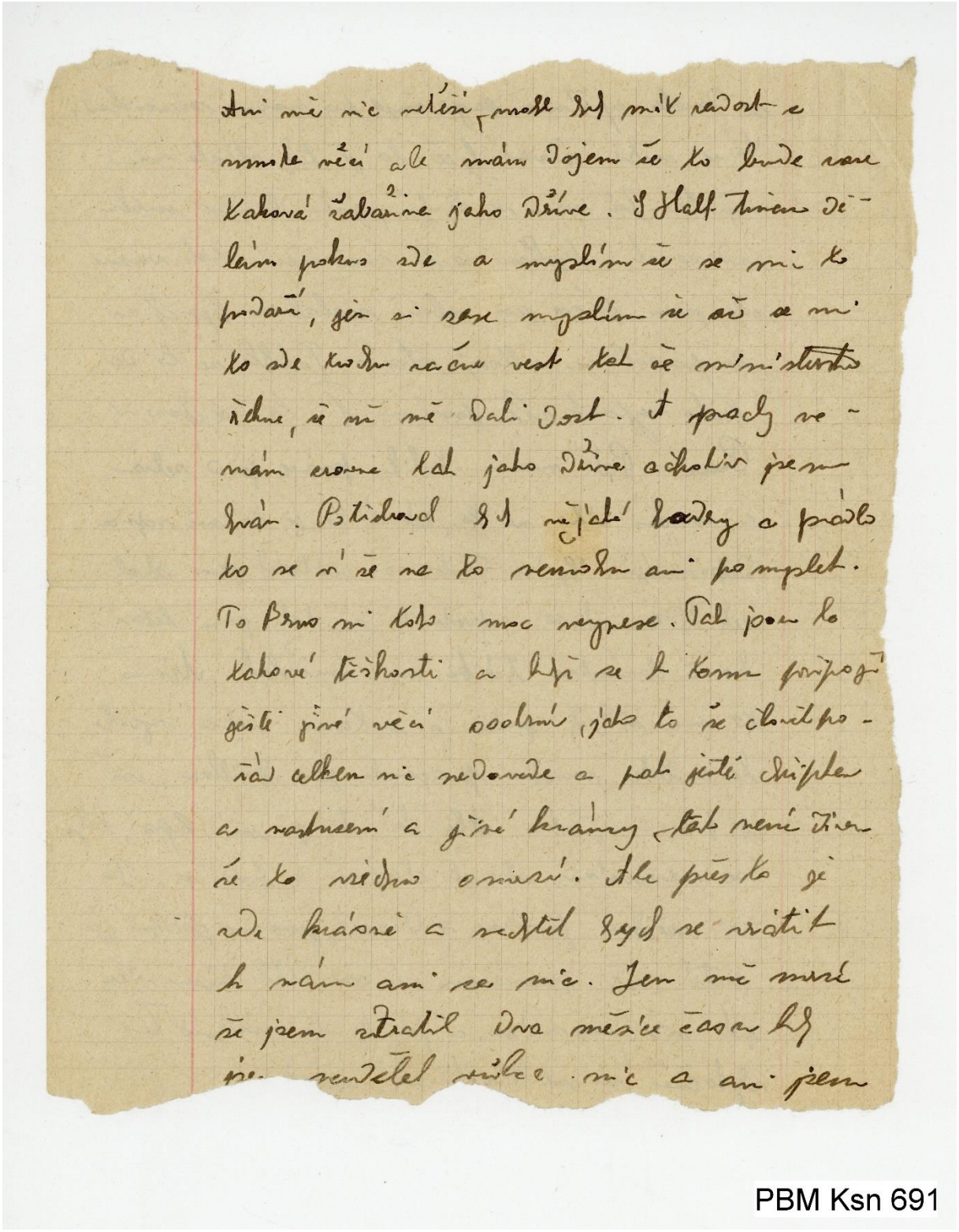

Příloha č. 34e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

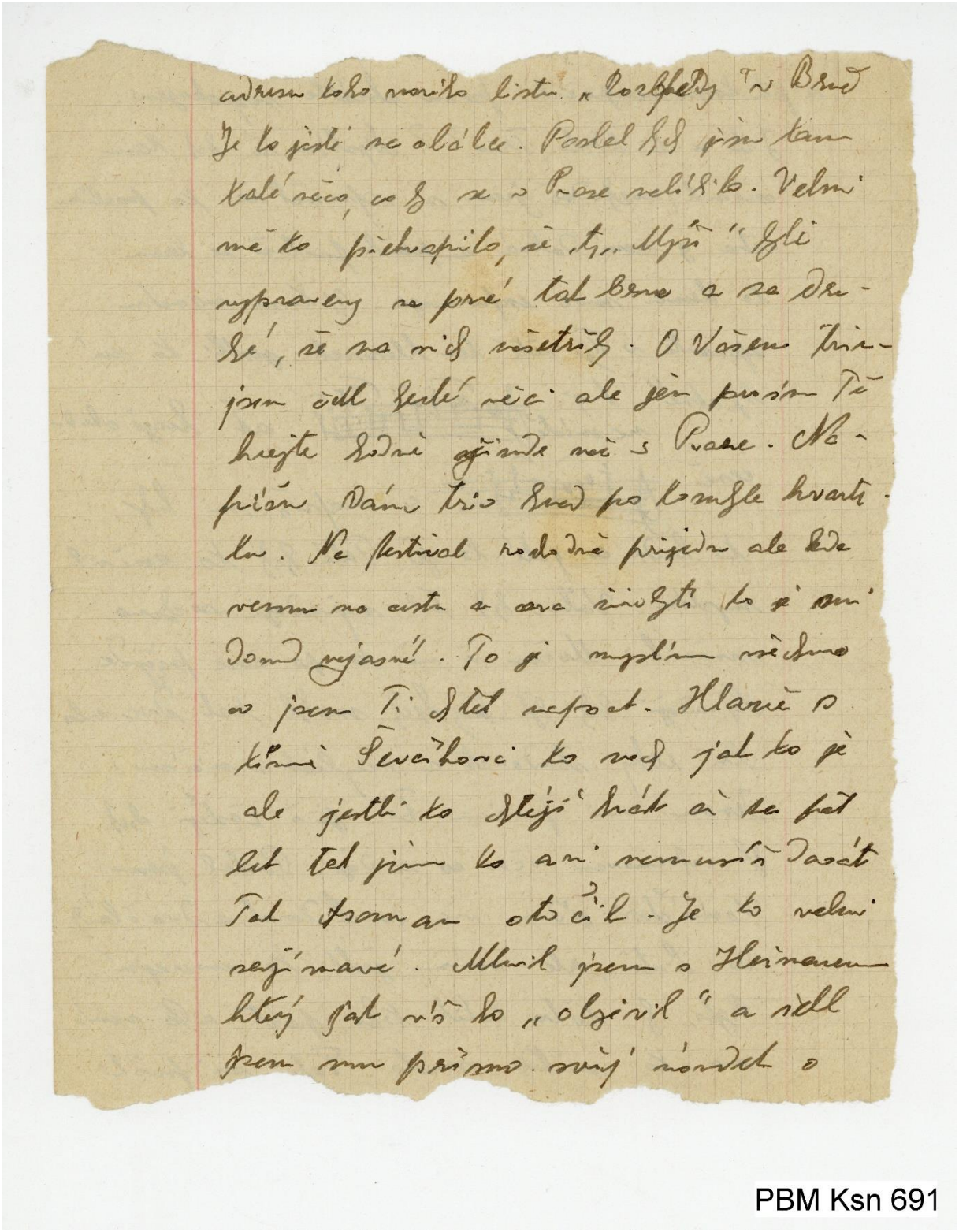

Příloha č. 34f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

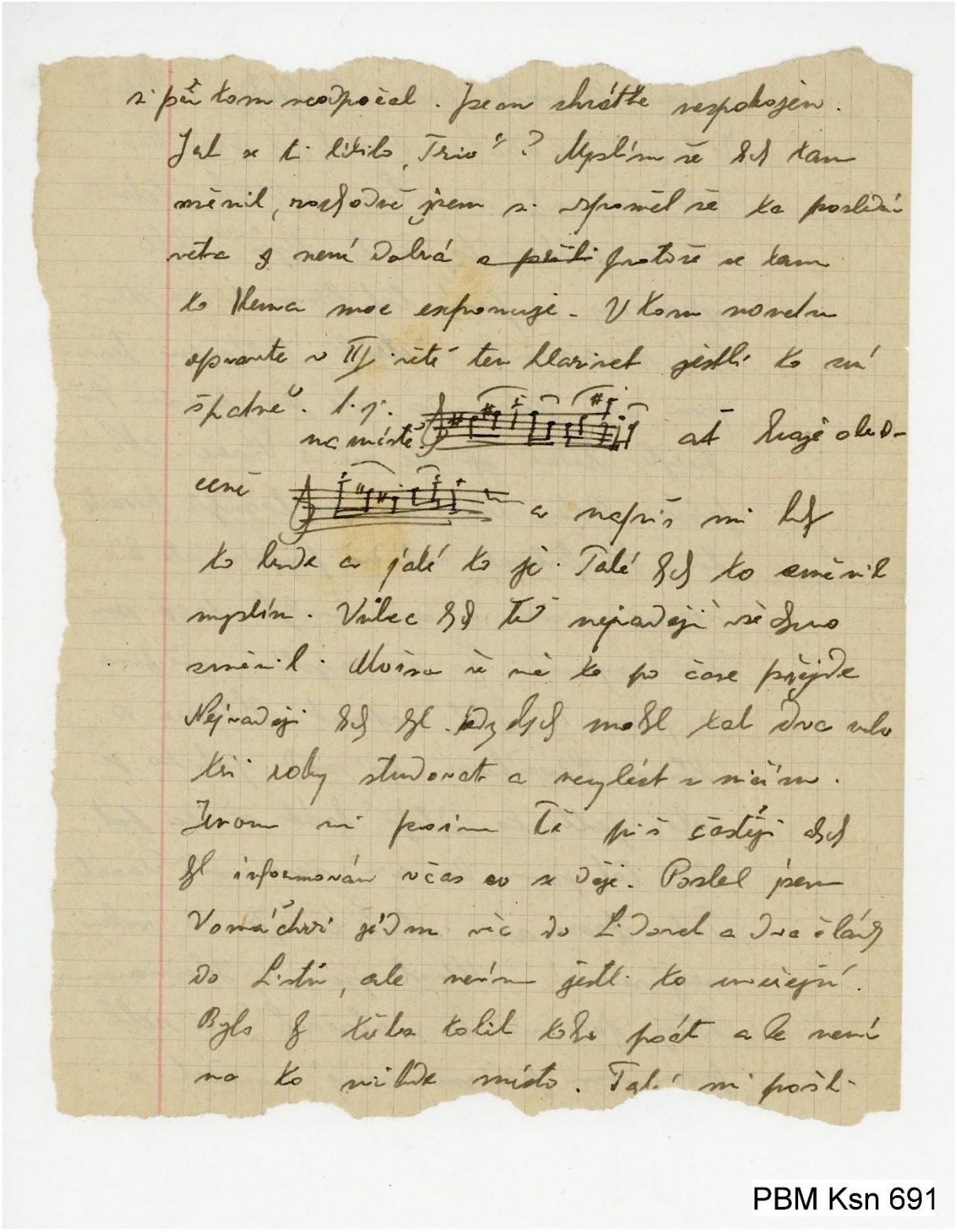

Příloha č. 34g – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (sedmá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

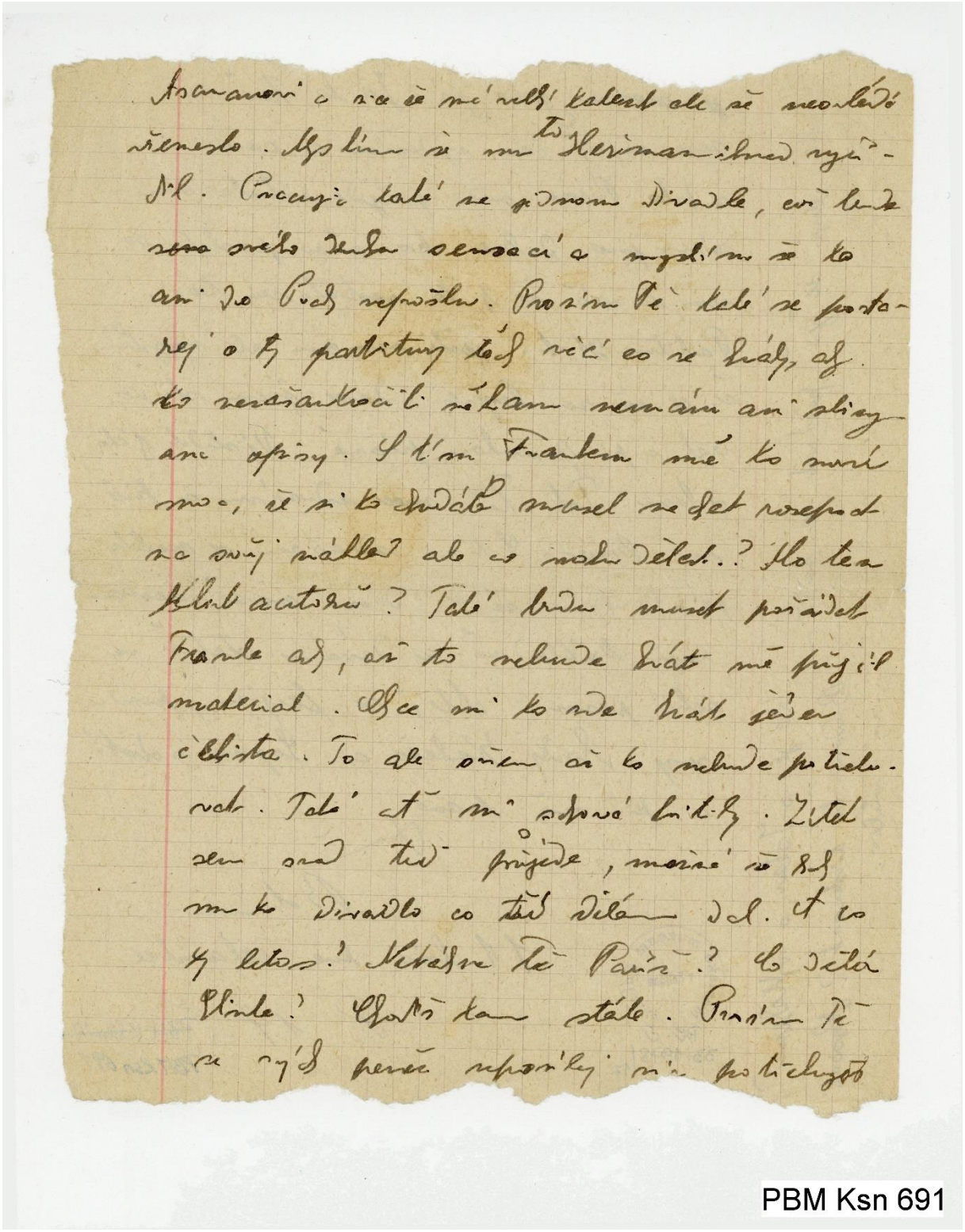

Příloha č. 34h – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (osmá část), CBM, PBM Ksn 691 (© CBM v Poličce)

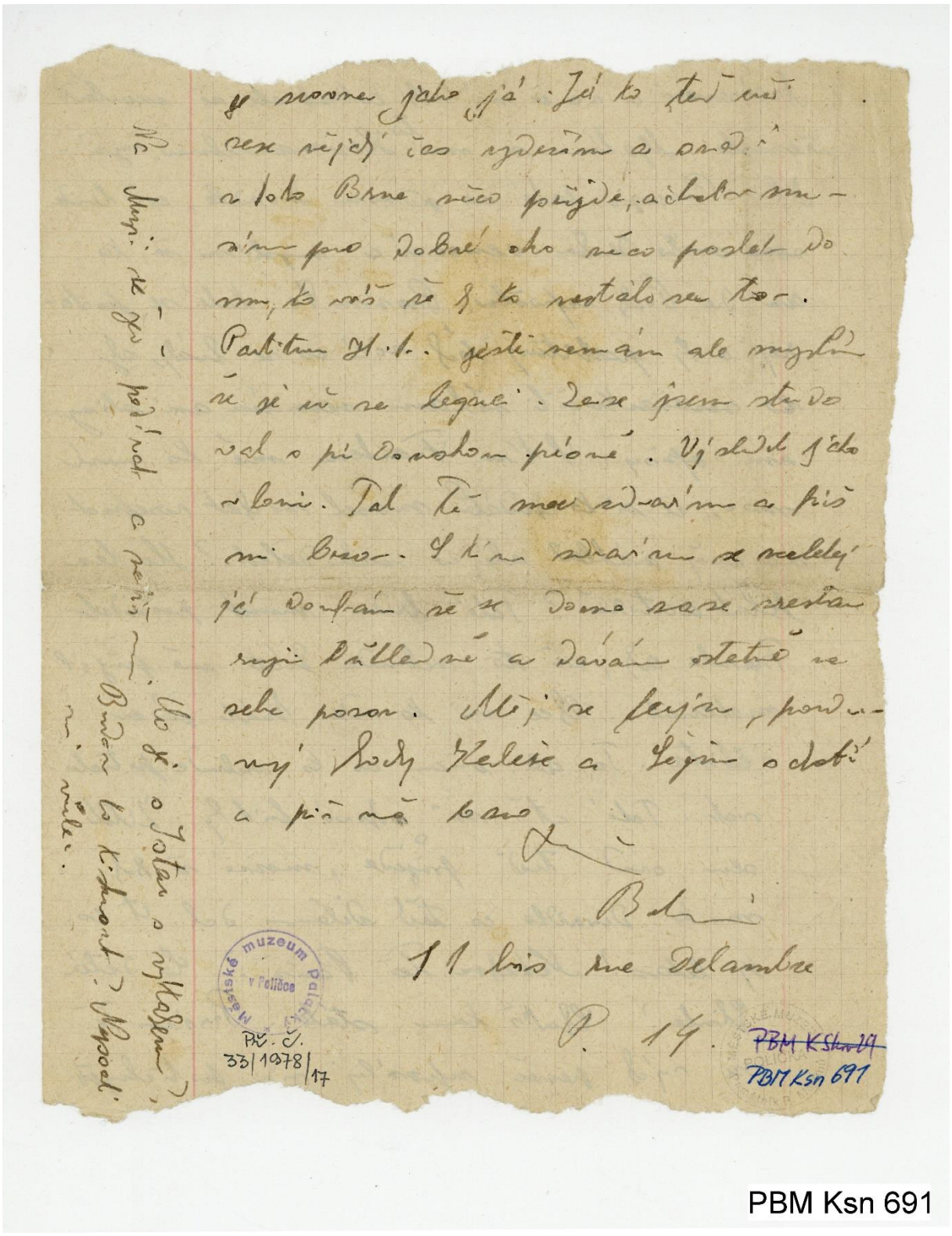

Příloha č. 35a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

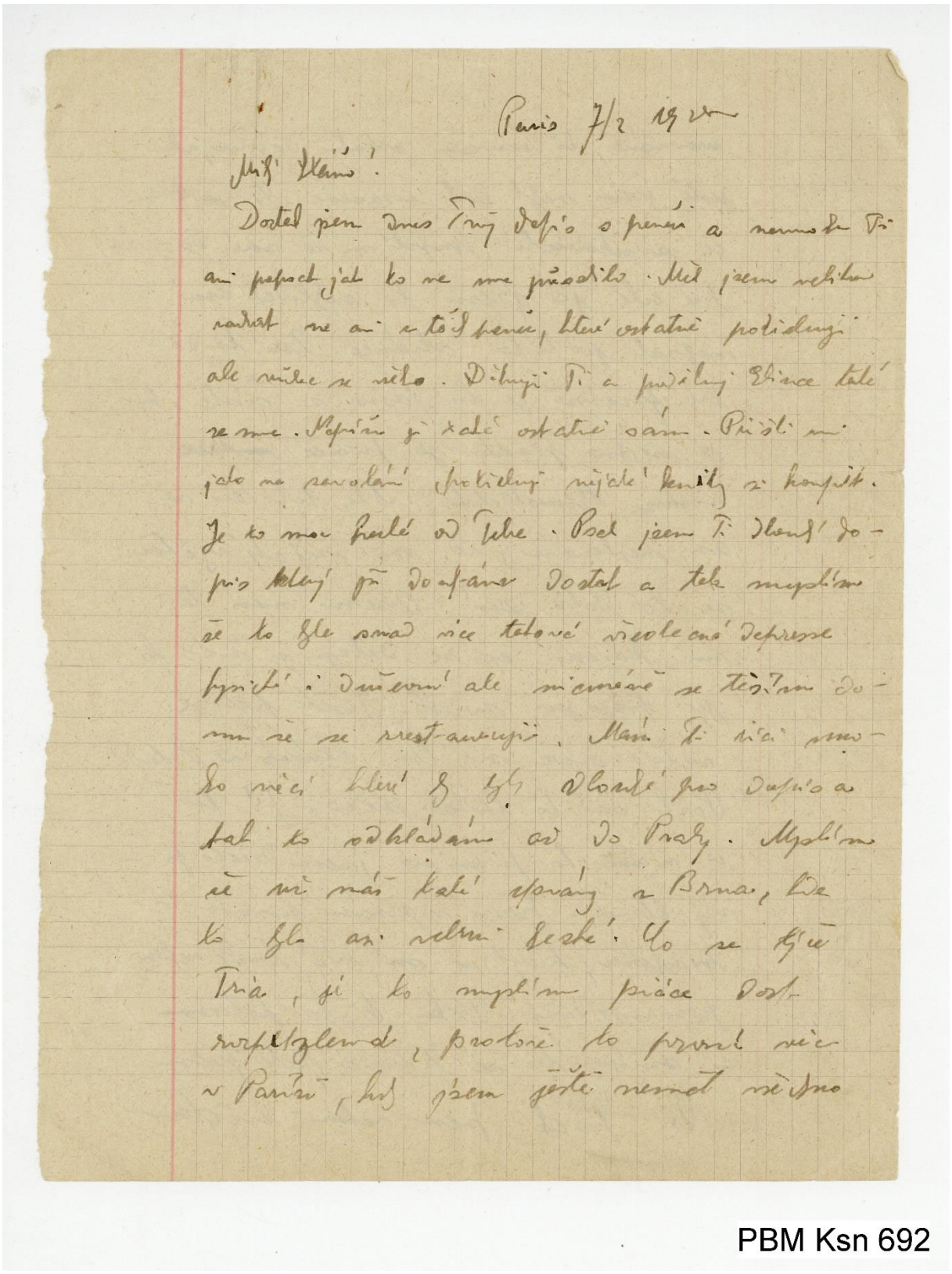

Příloha č. 35b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

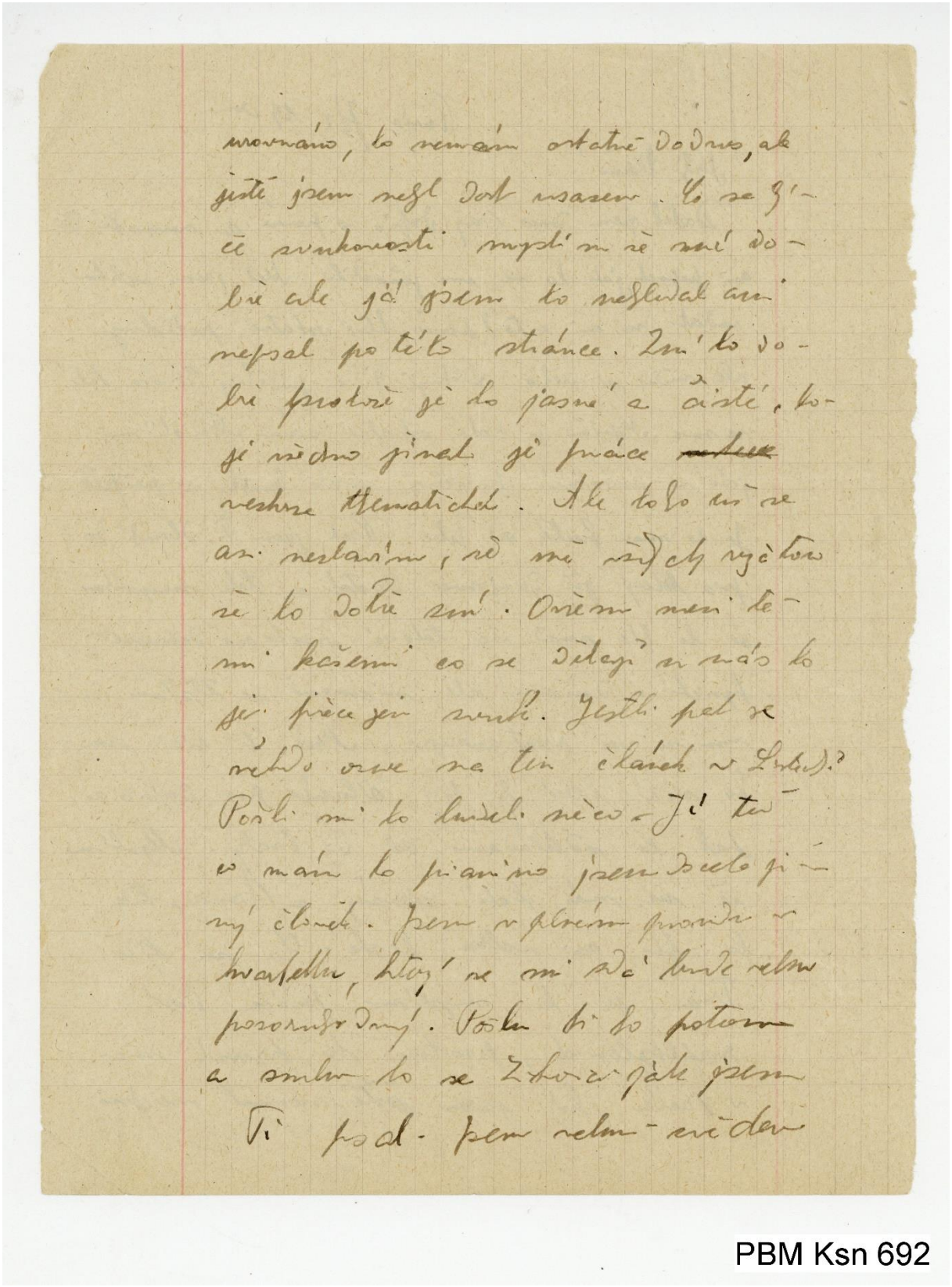

Příloha č. 35c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

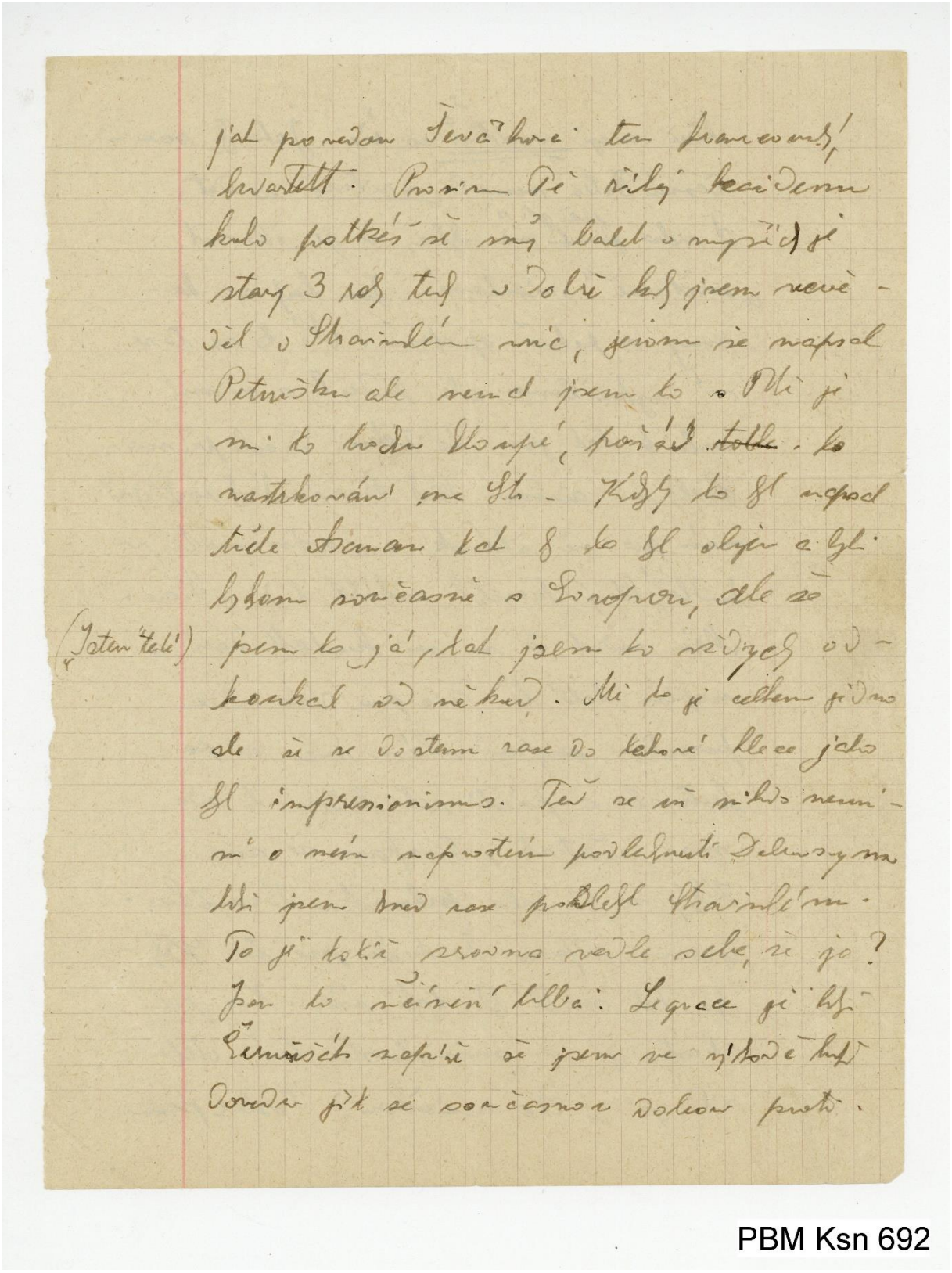

Příloha č. 35d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

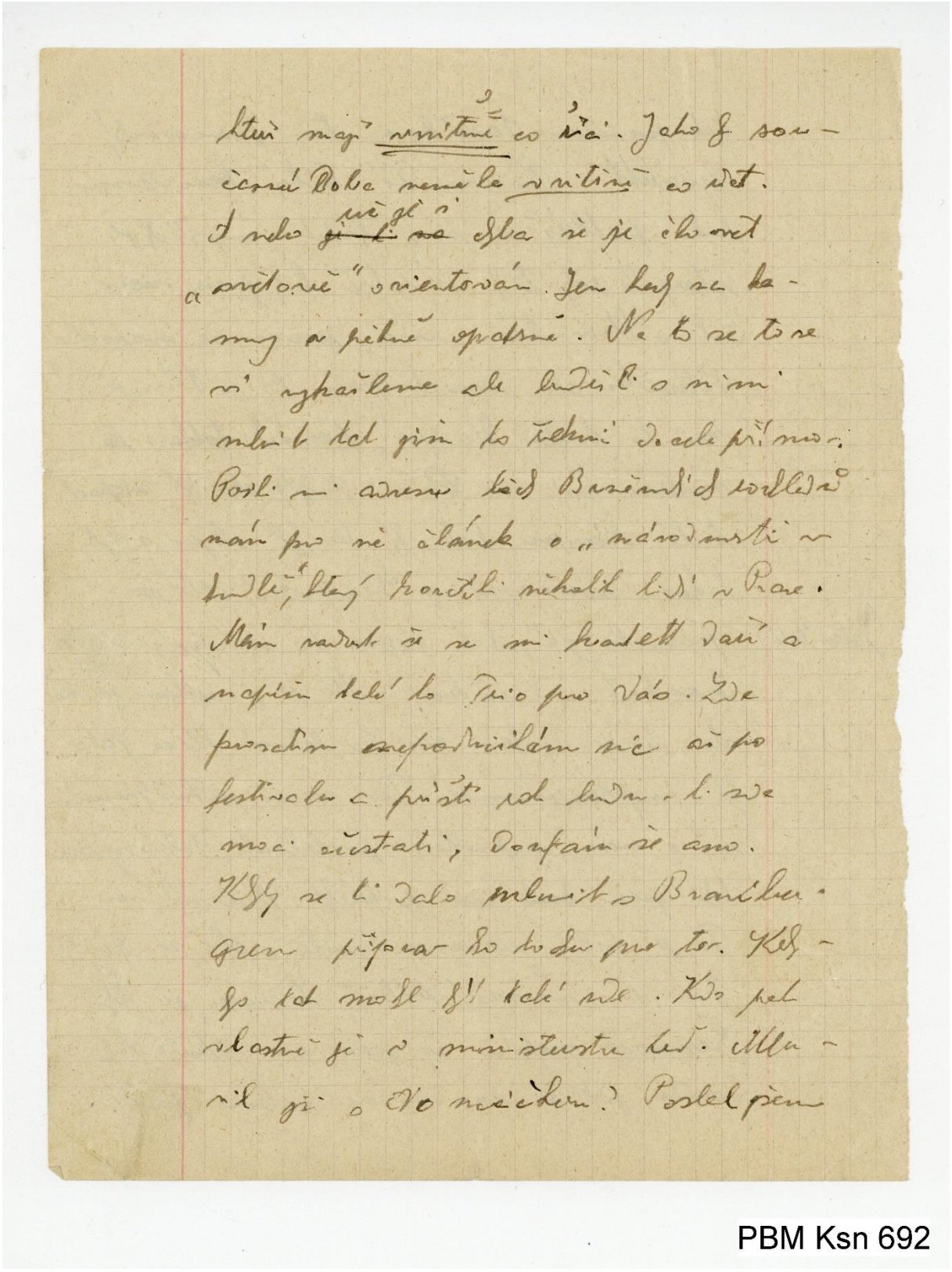

Příloha č. 35e – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (pátá část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

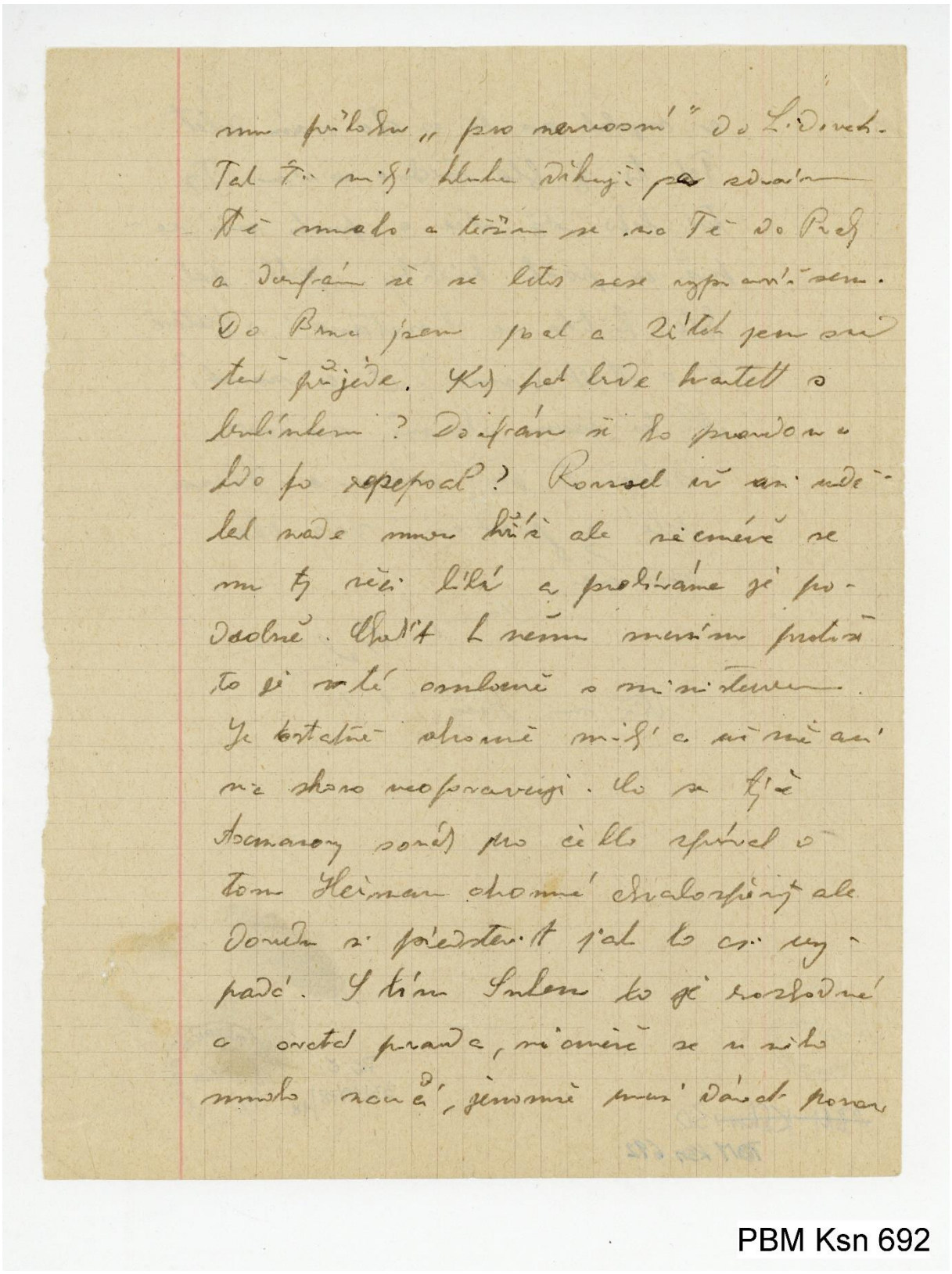

Příloha č. 35f – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (šestá část), CBM, PBM Ksn 692 (© CBM v Poličce)

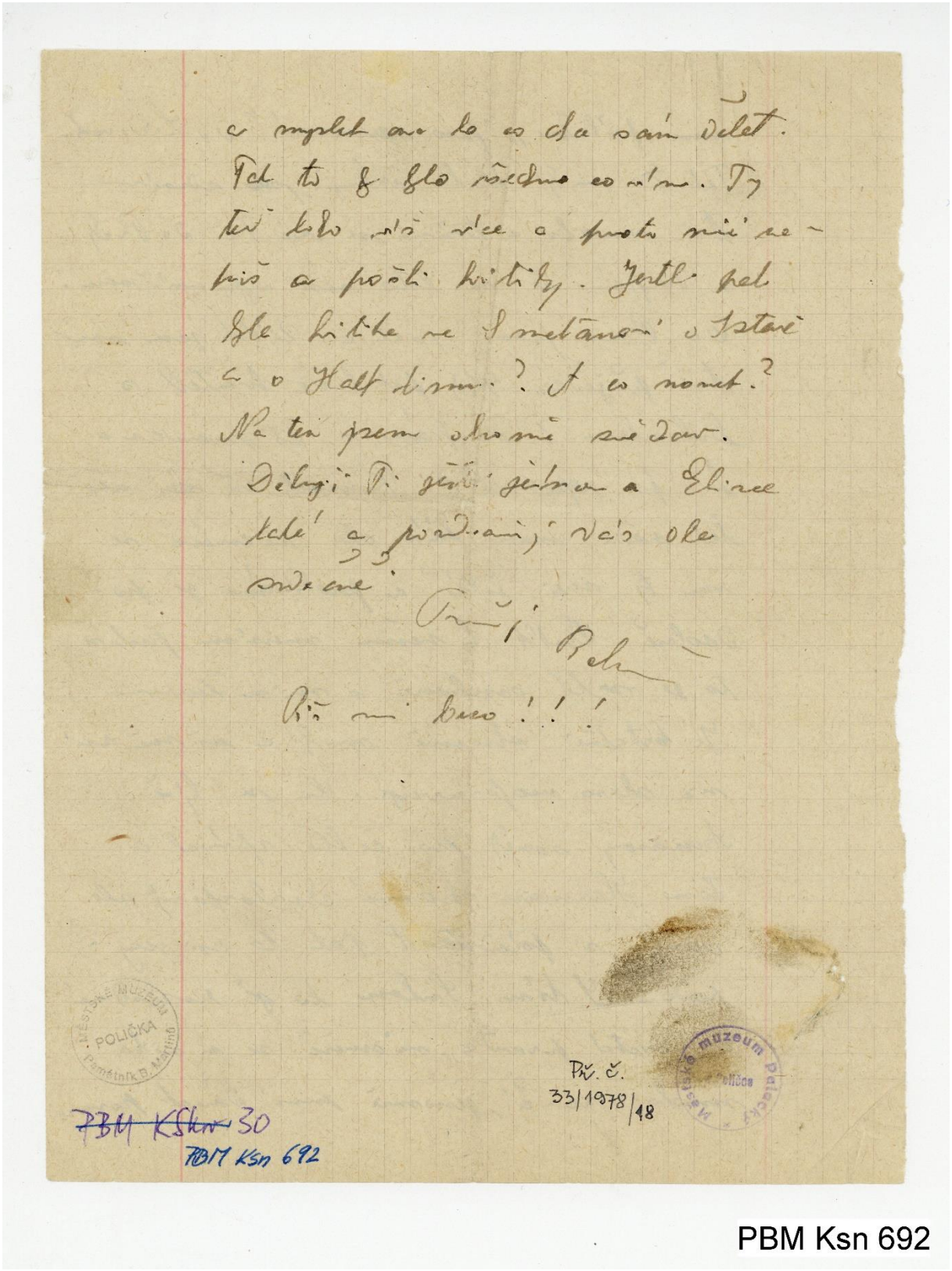

Příloha č. 36a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 693 (© CBM v Poličce)

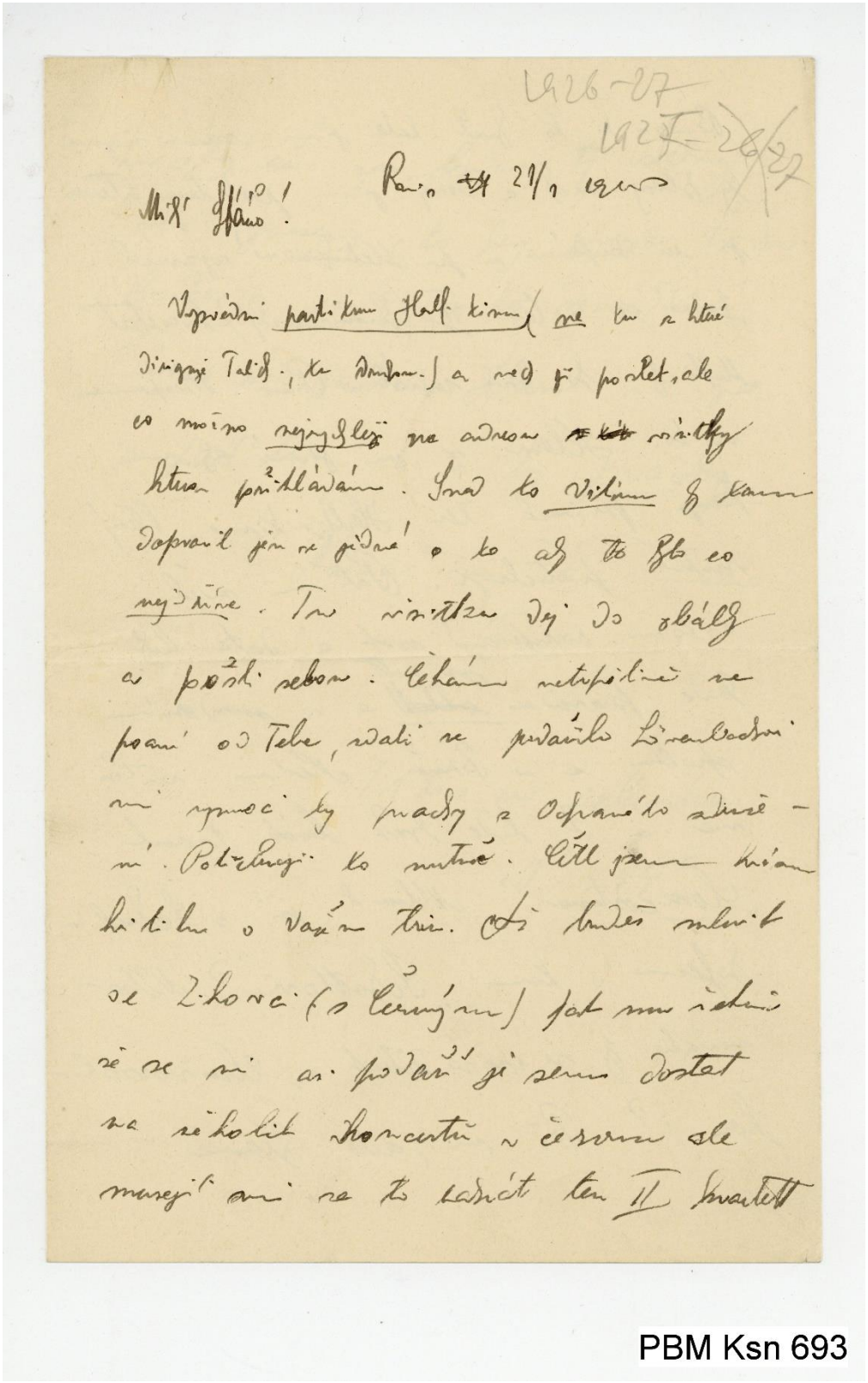

Příloha č. 36b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 693 (© CBM v Poličce)

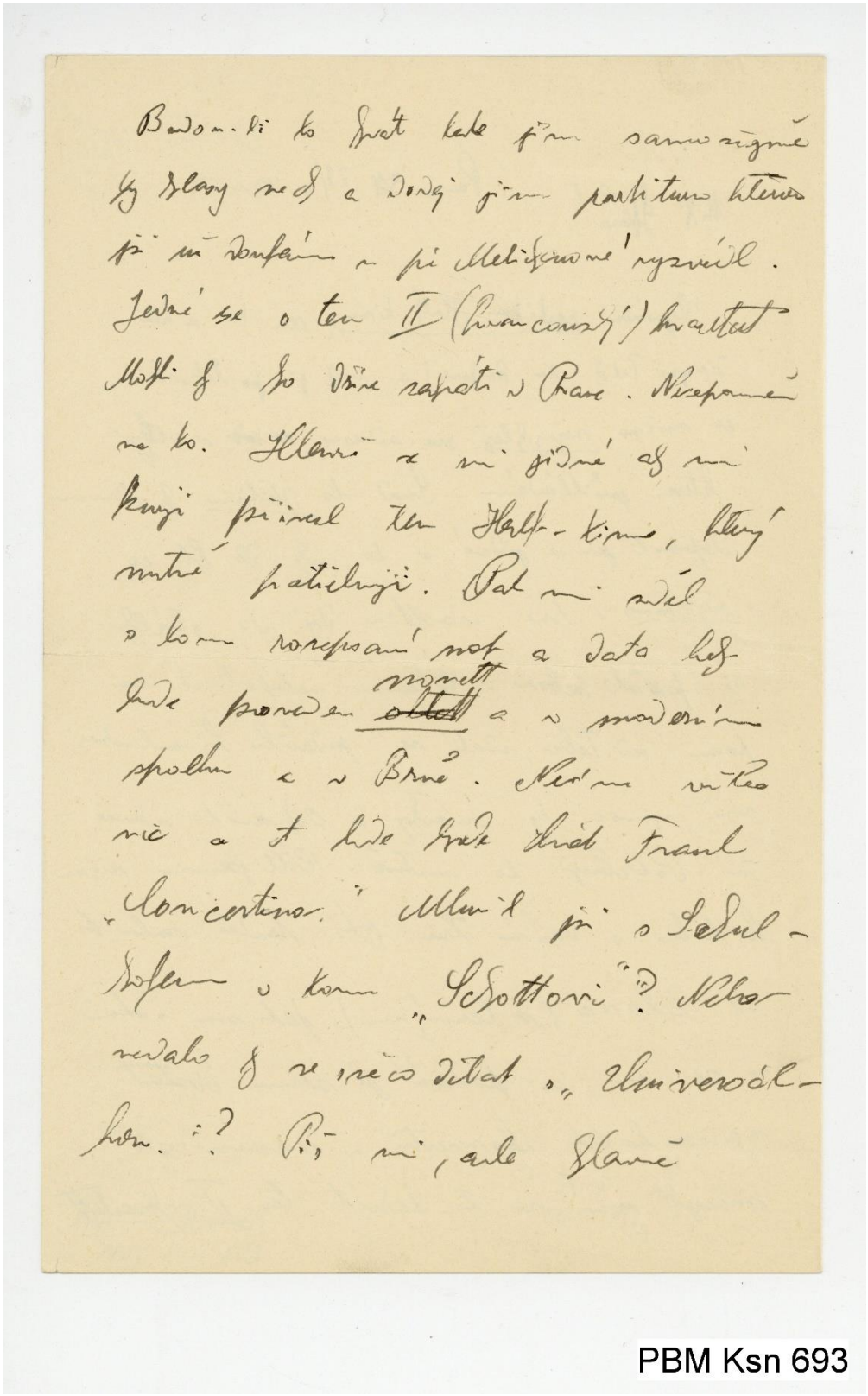

Příloha č. 36c – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (třetí část), CBM, PBM Ksn 693 (© CBM v Poličce)

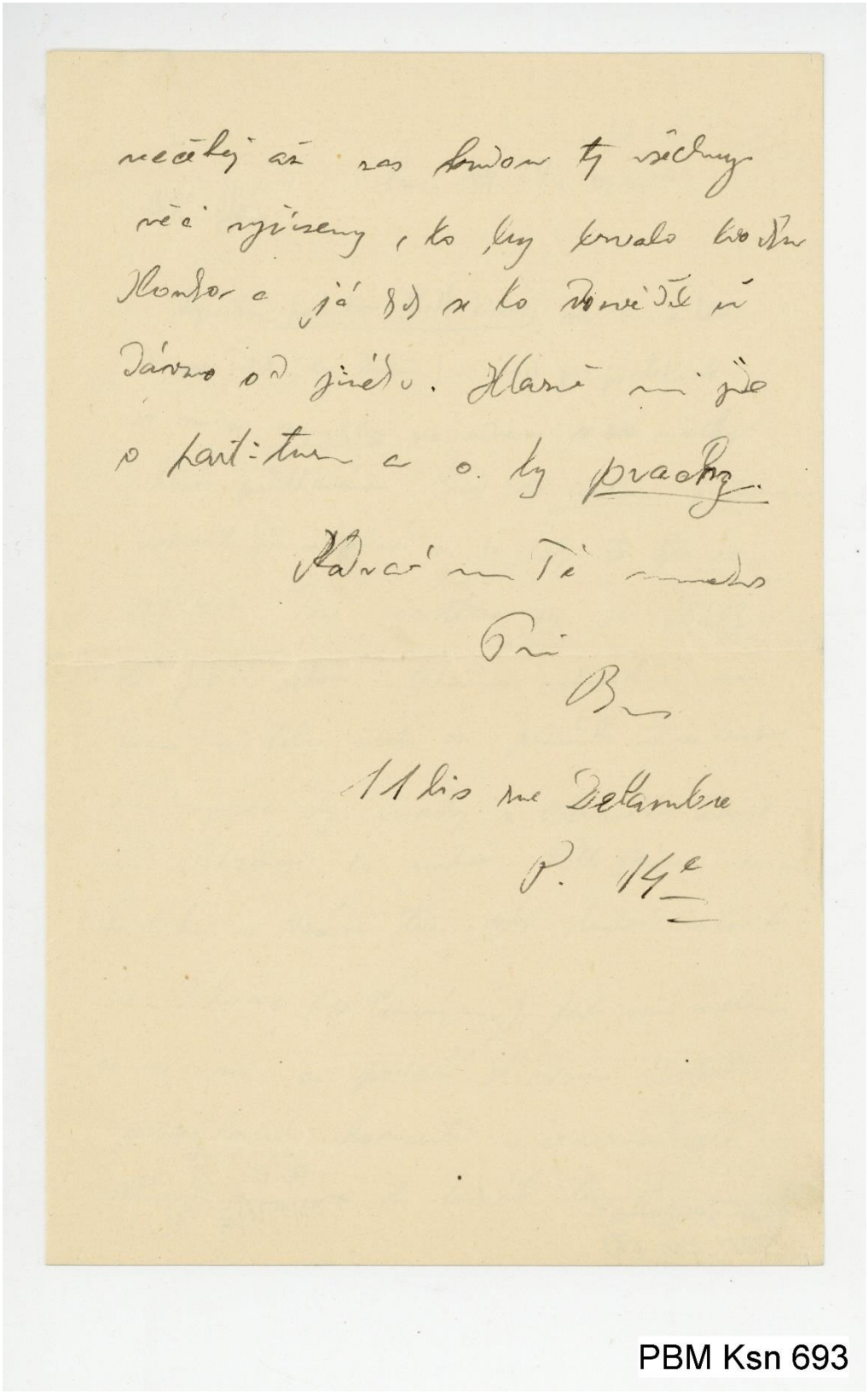

Příloha č. 36d – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (čtvrtá část), CBM, PBM Ksn 693 (© CBM v Poličce)

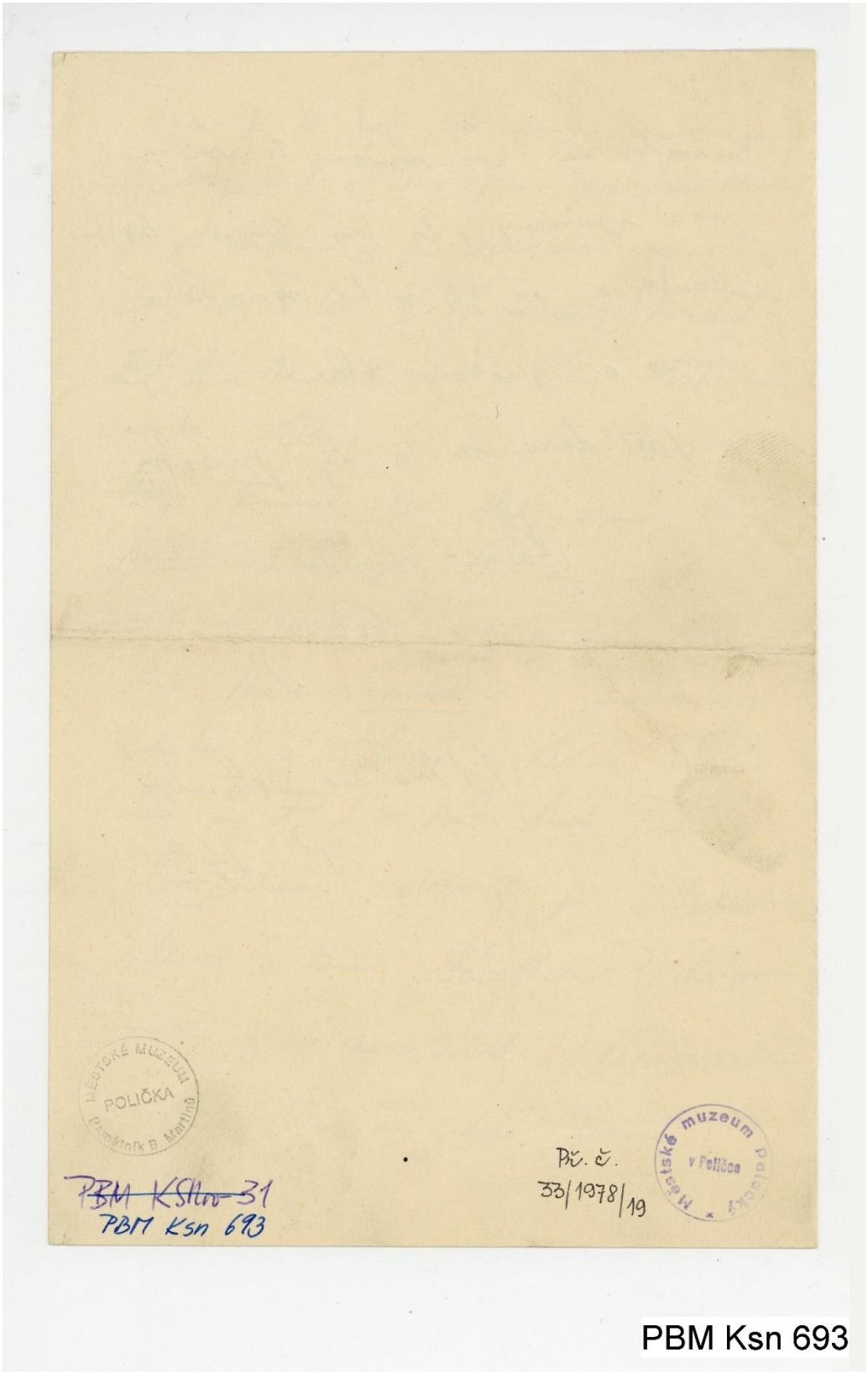

Příloha č. 37a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 694 (© CBM v Poličce)

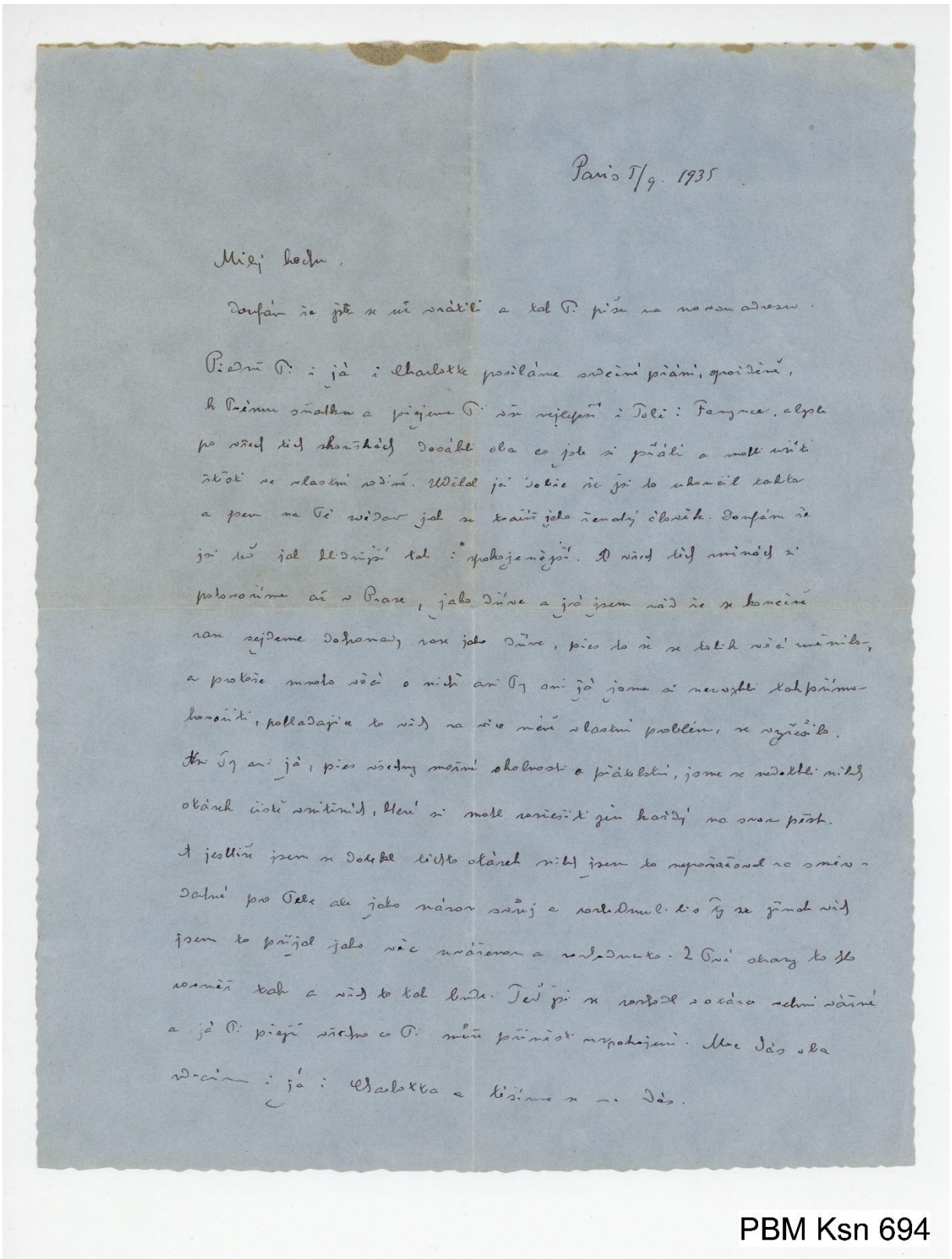

Příloha č. 37b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 694 (© CBM v Poličce)

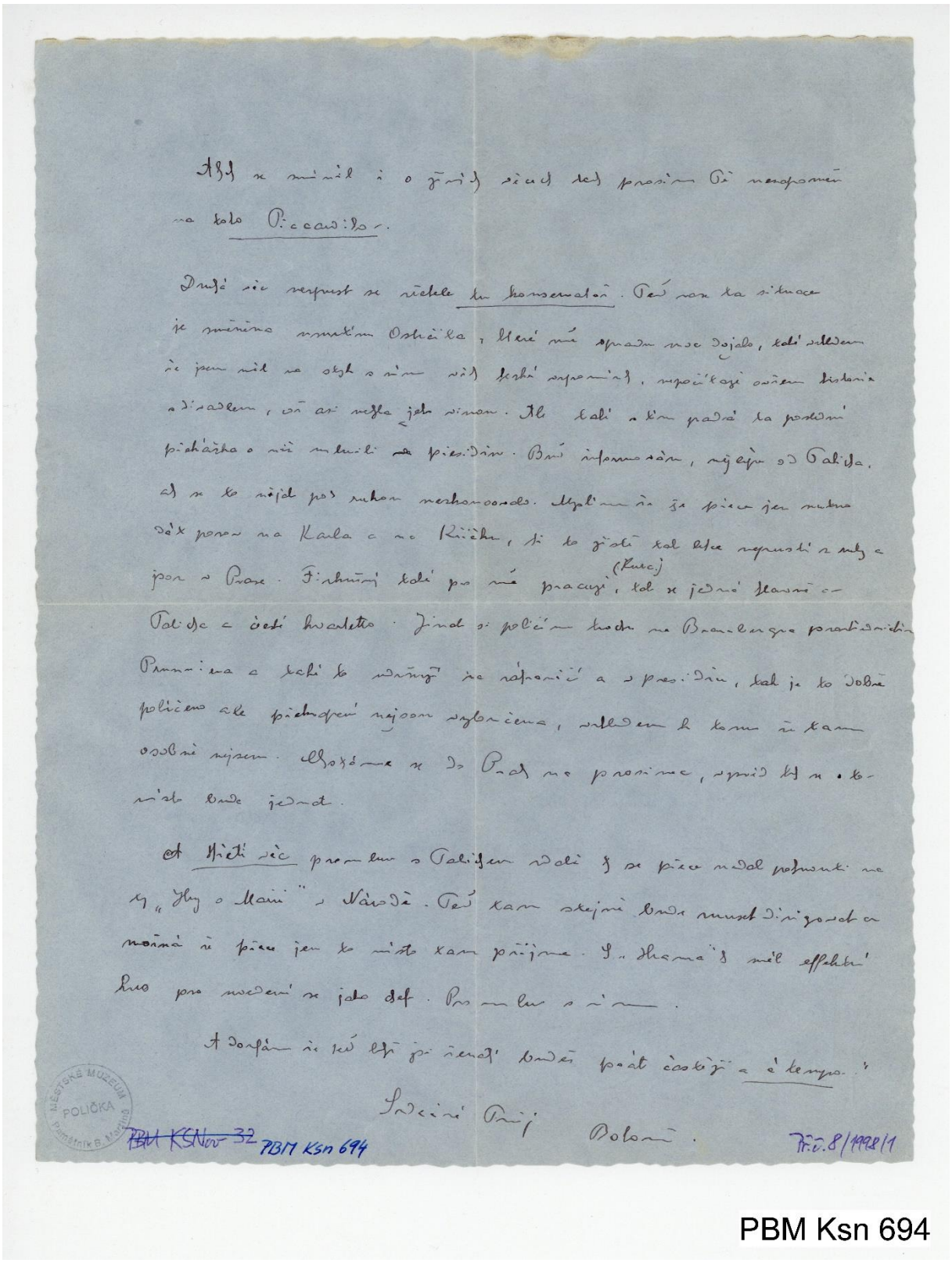

PBM Ksn 694

Příloha č. 38a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 695 (© CBM v Poličce)

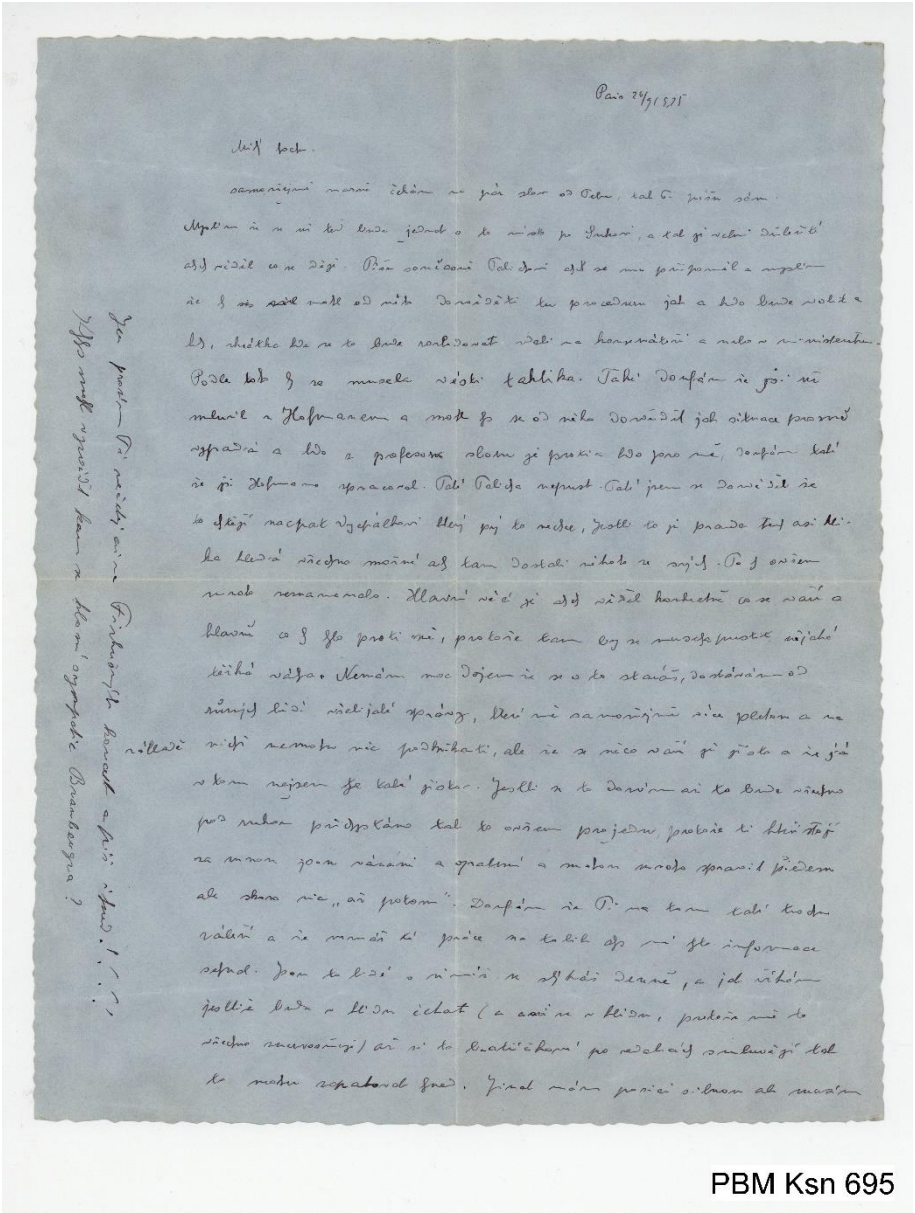

PBM Ksn 695

Příloha č. 38b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 695 (© CBM v Poličce)

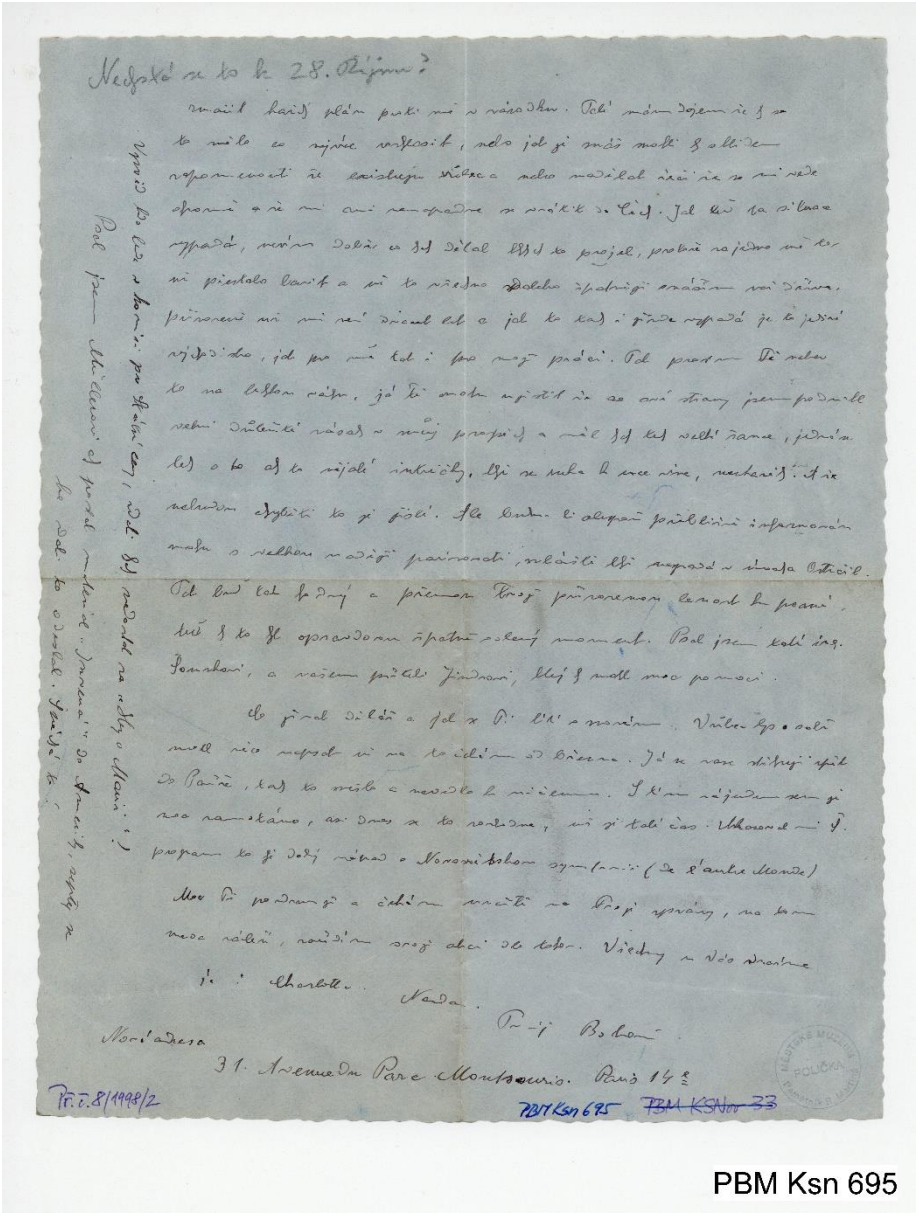

PBM Ksn 695

Příloha č. 39a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 696 (© CBM v Poličce)

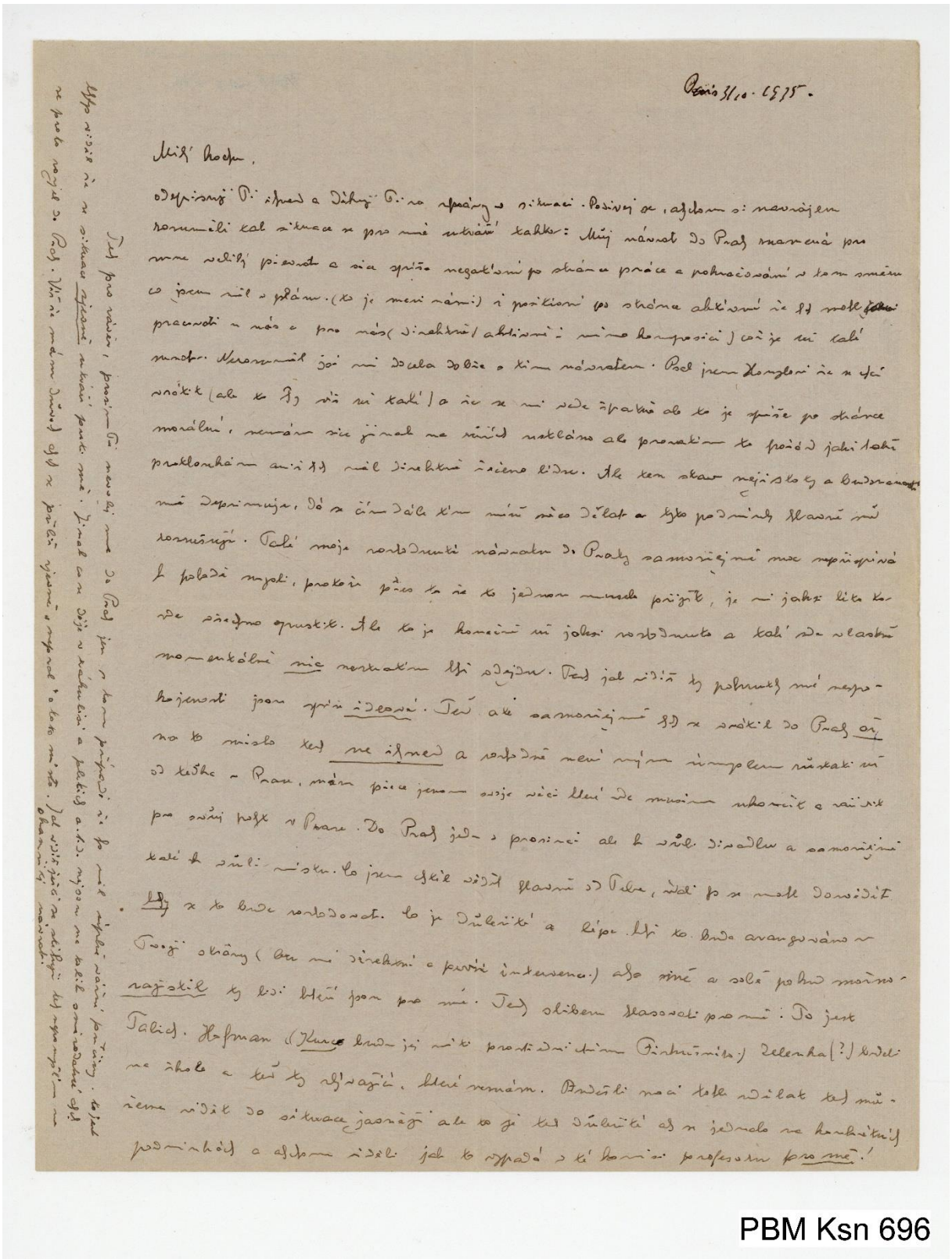

Příloha č. 39b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 696 (© CBM v Poličce)

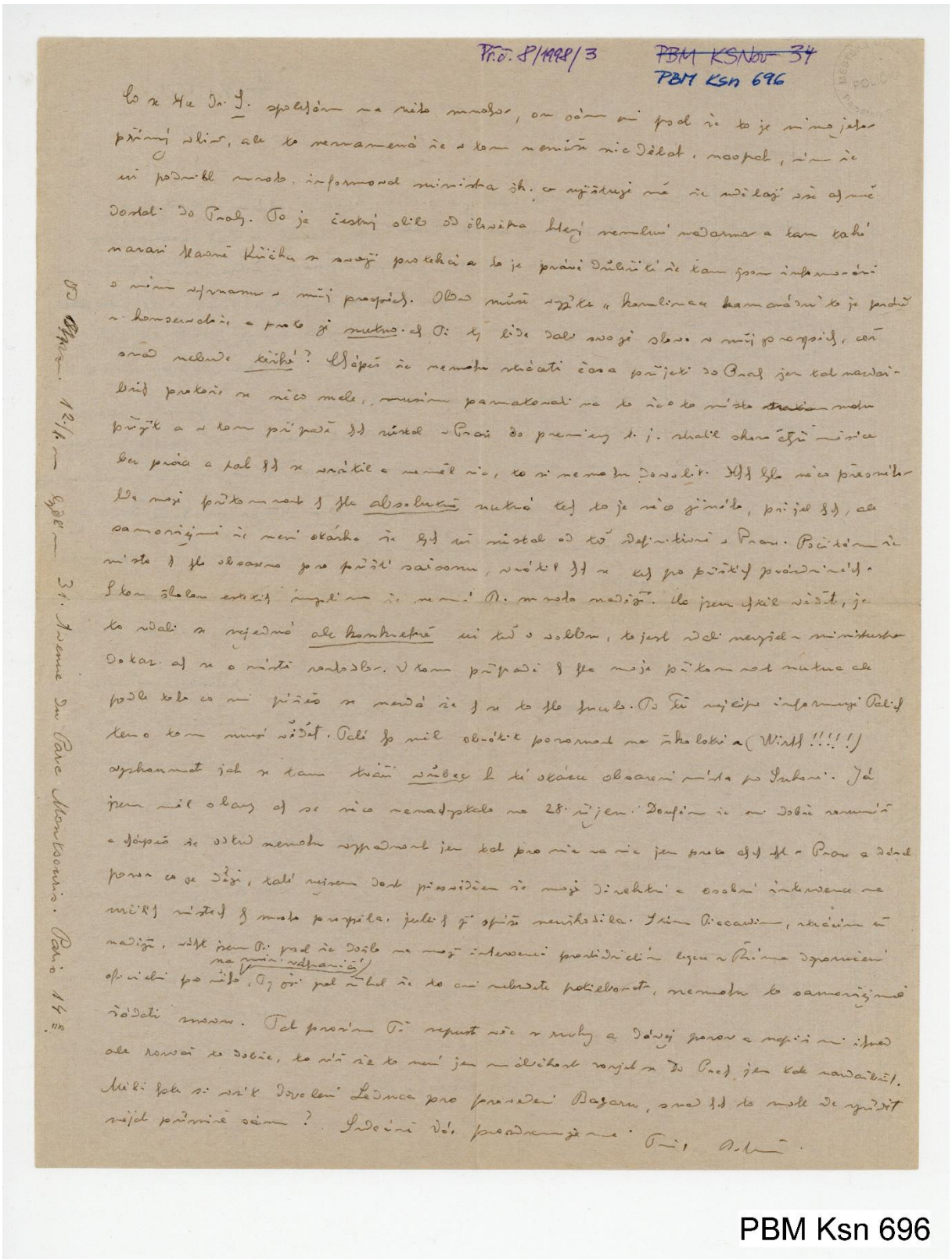

PBM Ksn 696

Příloha č. 40a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 697 (© CBM v Poličce)

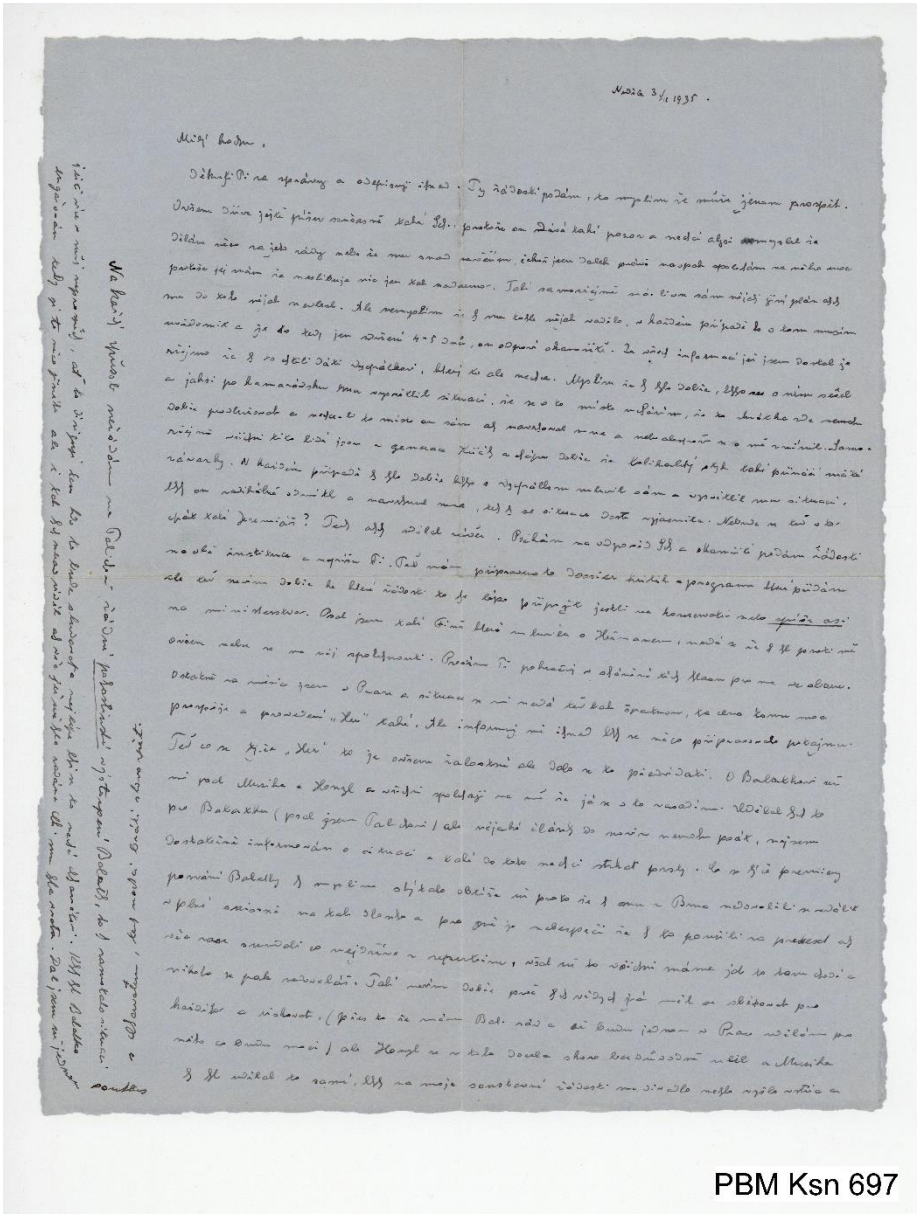

Příloha č. 40b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 697 (© CBM v Poličce)

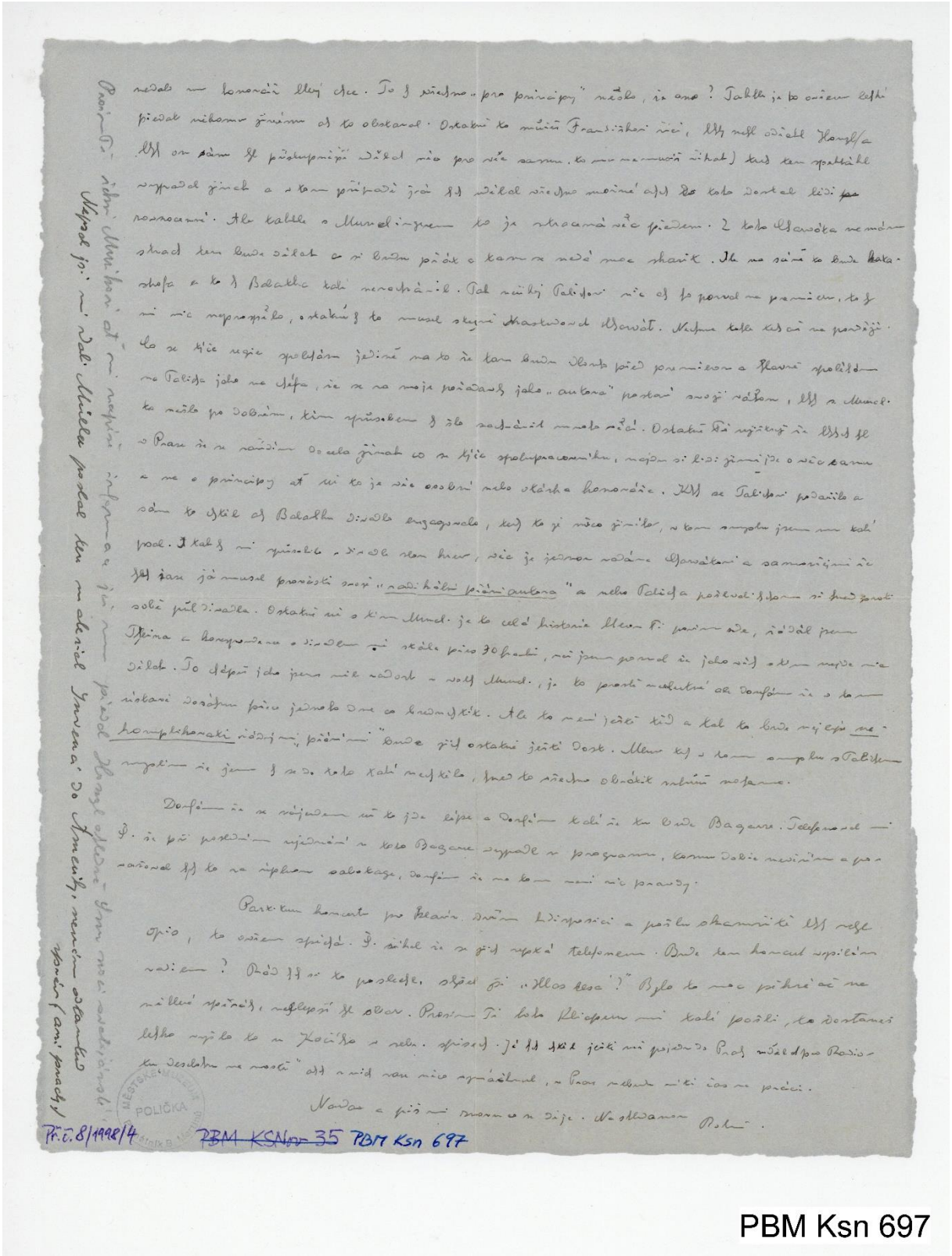

PBM Ksn 697

Příloha č. 41a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (první část), CBM, PBM Ksn 698 (© CBM v Poličce)

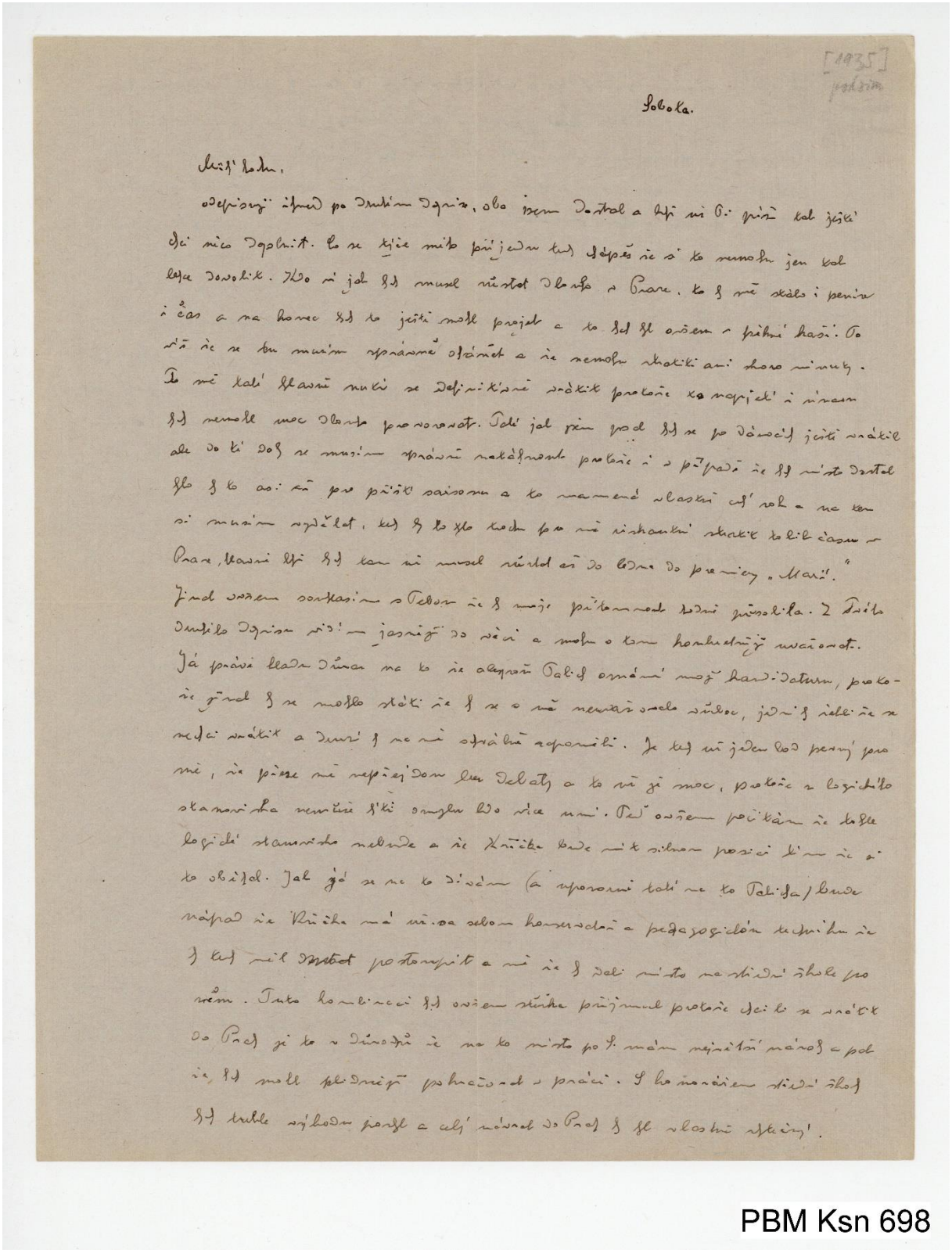

Příloha č. 41b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 698 (© CBM v Poličce)

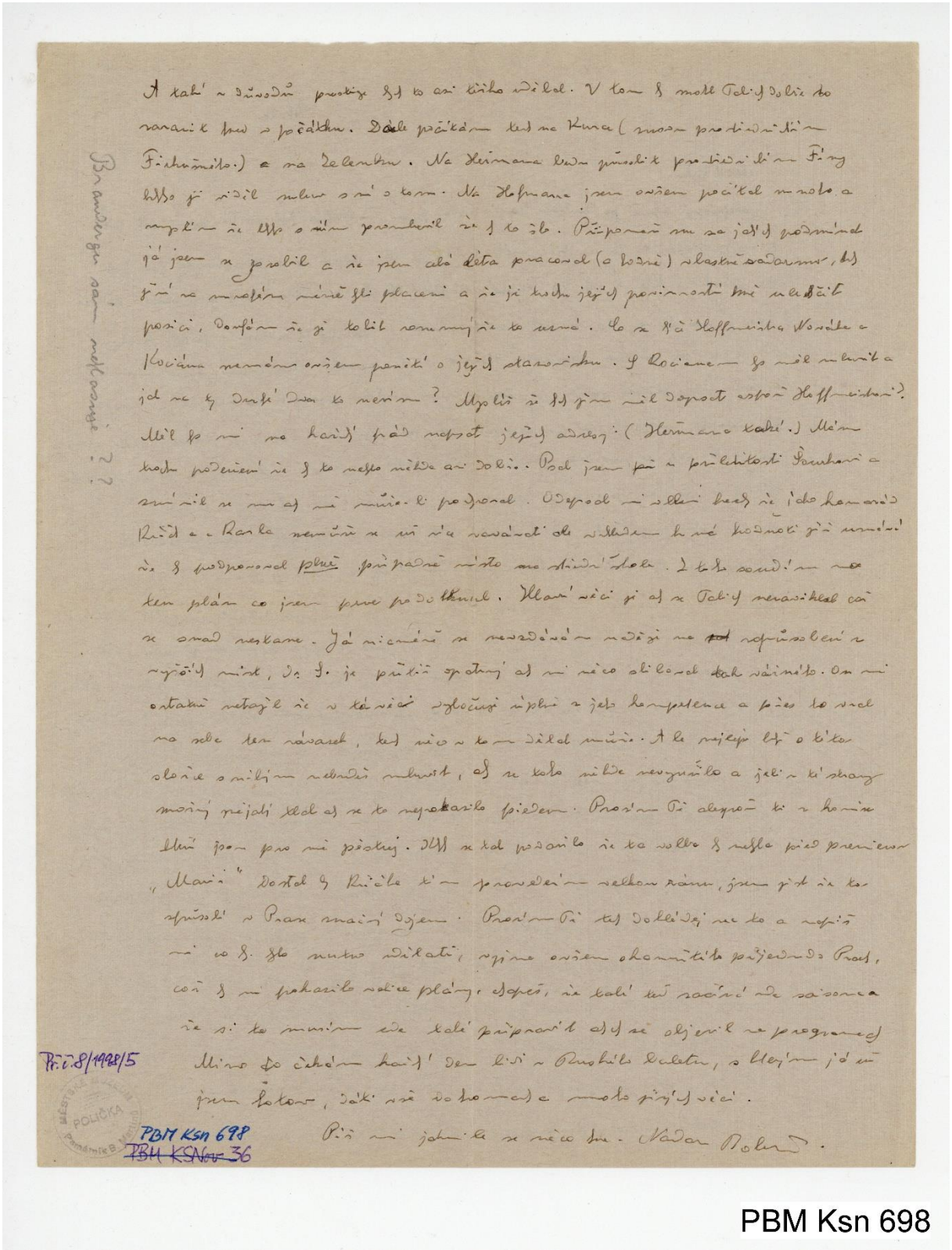

PBM Ksn 698

Příloha č. 42a – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi, první část, CBM, PBM Ksn 699 (© CBM v Poličce)

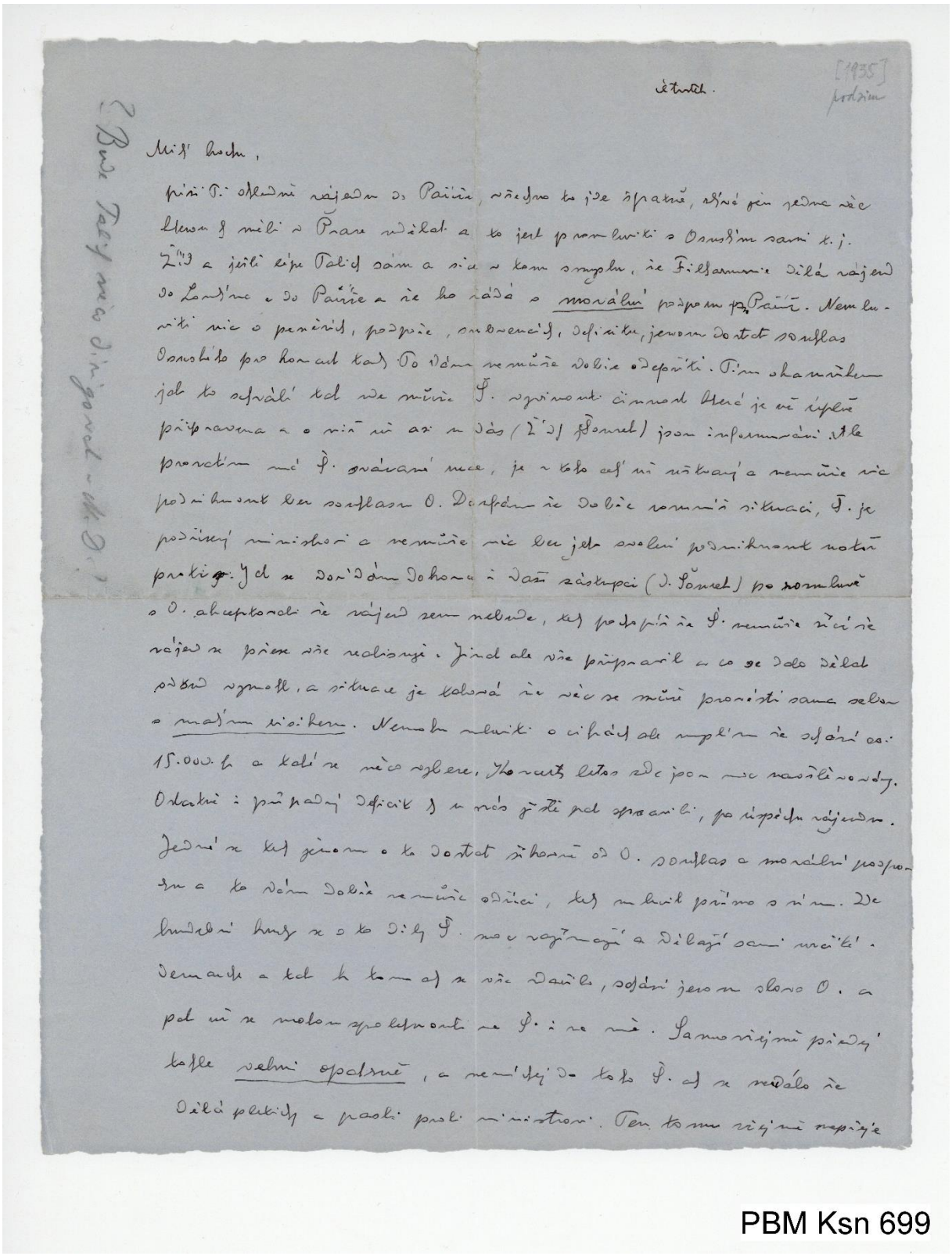

Příloha č. 42b – Dopis od Bohuslava Martinů adresován Stanislavu Novákovi (druhá část), CBM, PBM Ksn 699 (© CBM v Poličce)

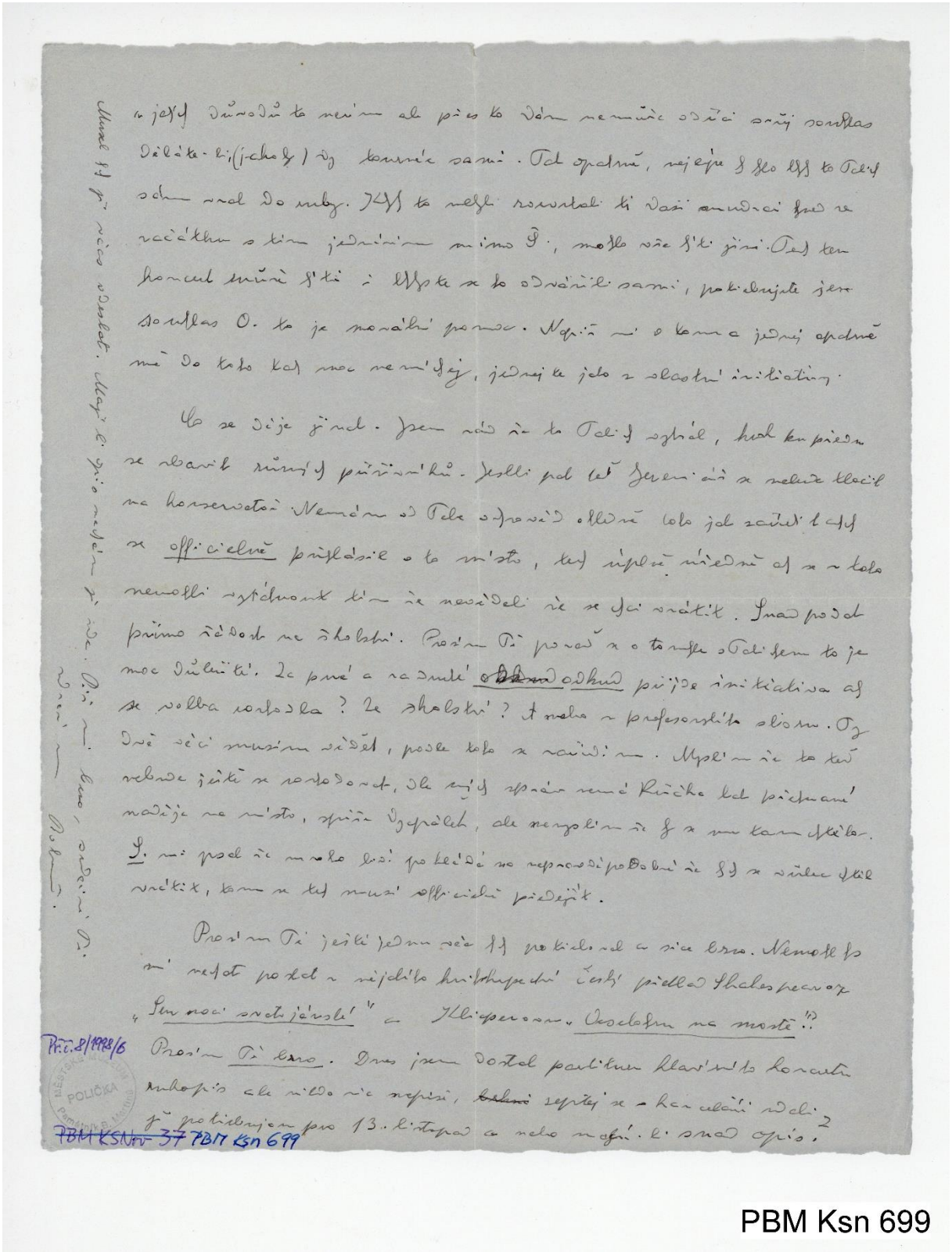

PBM Ksn 699

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Jan Koutník
Katedra nebo ústav:	Katedra Hudební výchovy
Vedoucí práce:	Coufalová Gabriela, Mgr. Ph.D.
Rok obhajoby:	2021
Název práce	Bohuslav Martinů v korespondenci se Stanislavem Novákem
Název v angličtině:	Bohuslav Martinů in correspondence with Stanislav Novák
Anotace práce:	Práce pojednávající o životě a práci Stanislava Nováka. Text obsahuje diplomatický přepis dopisů Bohuslava Martinů adresovaných Stanislavu Novákovi. Ty osvětlují dobový kontext, vysvětlují okolnosti vzniku a provozování některých skladeb, snahy Bohuslava Martinů o získání pracovního místa na pražské konzervatoři a přibližují osobnosti, které se v korespondenci vyskytují.
Klíčová slova:	Novák, Martinů, Talich, Česká filharmonie, Paříž
Anotace v angličtině:	The thesis deals with the person and works of Stanislav Novák. The text contains the diplomatic transcription of letters sent between Bohuslav Martinů and Stanislav Novák while it is also accompanied with comments. The comments clarify the context of that period, they also explain the performance of some compositions, efforts of Bohuslav Martinů to obtain a job at the Prague Conservatory and they describe the persons occuring within the correspondence.
Klíčová slova v angličtině:	Novák, Martinů, Talich, Czech Philharmonic Orchestra, Paris
Přílohy vázané v práci:	148
Rozsah práce:	286 008 znaků
Jazyk práce:	Čeština